

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

FLAVII

SEPHI HEBRAEI ANTIQVITA
TVM IVDAICARVM LIBRI XX.

nouissimè iam ad uetustissima exemplaria
diligenter recogniti, interprete Ruffino.

EIVSDEM { De bello Iudaico libri VII.
Contra Apionem libri II.
De Machabæis liber unus,
ab Erasmo recognitus.

Accesserunt { BERO SI Babylonij antiqui
tatum libelli quinq;
Manethonis supplementum
in Berosum,
Metasthenis Persæ fragmen-
tum de iudicio temporum
& annalium Persarum.

Colonia, ex adibus Eucha rij Ceruicorni,
ANNO M. D. XXXIIII.
mense Sept embri.

Y pis nostris Iosephum ante aliquot annos scripsimus candide lector: hanc nostram diligentiam & ipsum autorem fauentibus benignisq; animis exceptū fuisse experti, nō inepte nos facturos cogitauimus, si maiori industria & labore idem opus excuderemus: apprime enim aridet, quod prouerbio dicūt Græci, δ'ις νοὶ τῆς τοῦ καλῶς. Proinde multis & uarijs exemplaribus plurimarq; bibliothecarq; cum uetustis & manuscriptis, tum recens uulgatis diligenter collatis, Iosephi libros ad uilitatem & uoluptatem amatoribus historiæ, prudētiæq; cōmunicamus. Si prior opera studiumq; bonis uiris placere potuit, præsentem diligentiam tanquam meliorem & re-
 Etiolem multo impensius ac uotis ardentioribus accipi, qui possumus dubitare? Berofum ab extrema usq; antiquitate, ac quod aiunt A boriginum seculo autorem, paucis tamen, quod rariis sit excusus, familiarem, adiunximus: cuius monumenta quanquam sunt pauca, res tamen multas mox ab orbe condito gestas, necnon in religionibus poetarumq; carminibus celebratas iuxta historiæ modum & rationem referūt docentq;. Porro opus neq; maiori scriptura aut spatij amplioribus extendere, neq; minutioribus literis in ætū cogere: (hoc enim librum deformat, uisum lædit: illud emptori maiorem sumptum facit, neq; quicquā uel uenustatis uel utilitatis habet:) sed ætæ sequi mediocritatem, gratius commodiusq; uidebatur. Quāquam tantus error tantq; nostro rum temporū cæcitas est, ut deprauato per impostorum fucatos titulos & ingeniosas fraudes iudicio, discrimen boni & mali pauci habeant: quod non solum in arte nostra typographica, sed etiam plerisq; doctrinis & moribus (deus ueritatē in melius) uerū esse nō sine multis isdemq; magnis reipū. uulneribus didicimus, & quotidie experimur: attamen scientes uino uendibili suspensa hedera opus non esse, & uerum uicturum, quando sermo mendax & iniustus in seipso ægrotans, ut prudenter dixit Euripides, pharmacisq; egens perit, iudicium nostri nostrorumq; laborum candido lectori committimus, ea spe & fiducia qui rectum probatum iri putemus. Si prudenter inquit Hesiodus, δ'ἰκνὸς ὕπνῃς ὕσσειος ἰχθὺς, ἢς τέλῃ δ' ἡλδῶσιν, & ueritas quam iusti nomine cōtineri scimus, utcumq; labore & in obscuro lateat, non tamen succumbet. Hic præter rem & negociū esse censemus, de auctoris dignitate & excellentia quicquā dicere, quando maior in ipso uirtus est inuidia: necnon emi-
 nentior, q̄ ut pauci præstitutos se similē sperare audent, & oēs recte se imitari posse cupiant. Porro nisi scire admonitiones morosius ferri, ad diligentiē historiæ antiquæ lectionē adhortarer, neq; id propter delectatio-
 nē & suauissimā priscarū rerū contemplationē, uerum propter extremā nostrorū temporū necessitatē, quæ tam uaria, tristia & laboriosa sunt, ut diuersis opinionum, dissensionū, & contentionū procellis fluctibusq; iactemur. Nonne ergo utile censēs consilia multorū uiroꝝ sapientissimorū, adeoq; plurimorū seculorū casus & euen-
 tus legendis historijs considerare, & diligenter cogitando meditandog; uiam quærere, qua tandē si non penitus, aliquo modo tamen nostri seculi tenebris nos poterimus expedire, necnon aliquid claritatis ex priscis illis luminibus mutuari, quo nostri æui calamitates diminuerentur alleuarenturq;? Certe unius ætatis prudentia ratioq; ad uarietate mirabiliū casuum, eorundemq; durissimorū expediendā componendamq; non sufficit. Quā-
 obrem rectum & utile est historias cōsulere, & quod comicus dixit, inspicere tanquā in speculū uitas omnium, atq; ex alijs sumere exemplū sibi, quæ capiēdi consilij ratio est tutissima. non pueriliter neq; stulte in Platonis Timæo, Aegyptius sacerdos suæ gentis diligentia prudentiamq; laudibus uehit & iactat, qđ ex præteritæ rerū historijs, scriptis, & in templis seruatis de præsentibus casibus sine periculo rectius queant iudicare. Si igitur prudentia sapiētiæq; ex ueterū monumentis elicienda est, quod oēs rerū diligentes ac iusti iudices & sciunt & suadent, Iosephus hercle est dignissimus lectus: necnō Berofus gratia utilitatisq; multū tanq; religionū fabularūq; multarū interpres legentibus suppediabit. Vide de ipso quid scribat Plinius, (neq; quorundā iudicium, uel potius incerta opinio, quorū ē Ludouicus Viues, uir alioqui doctiss. nos mouet) cuius uerba hæc sunt: Astrologia Berofus, cui ob diuinas prædictiones Atheniēses publice in gymnasio statuā inaurata lingua statuere. nos nihil immutare propter certas causas in autorem uoluimus, sed in Iosepho cūdēdo uoluntati tuæ uotog; can-
 dide lector, quantū possibile fuit minime defuisse nos uidebis, quod etiā per occasione exemplarū & secundæ editionis, neq; abs re parcemia dicitur δ' ὅτις τῶν ἀμεινόντων facilius præstare possumus. Sic ergo reconditæ prudētiæ eminētisq; sapiētiæ thesaurū, atq; uariorū consiliorū exēpla, nec minus eloquētiæ inuēta nervosq; dili-
 gētiæ tuæ offerimus, tu uero ad tuā & aliorū cōmoditatē salutēq; feliciter frui ac rectius uiue. Vale.

VITA IOSEPHI

PER D. HIERONYMVM.

IOSEPHVS Matathie filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tito filio eius relictus est. Hic Romam ueniens, septem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filioq; obtulit, q & bibliothecæ publicæ traditi sunt. Et ob ingenij gloriam statutam quoq; meruit Romæ. Scripsit autem alios uiginti Antiquitatum libros, ab exordio mundi, usq; ad decimūquartum annum Domitiani Cæsaris, & duos *ἐχαιότατος* aduersum Apionem grammaticum Alexandrinum, qui sub Caligula legatus missus ex parte gentilium, contra Philonem etiam librum uituperationem gentis Iudaicæ continētem scripserat. Alius quoq; liber eius, qui inscribitur *πρὶ αυτοκράτορος λογισμοῦ*, ualde elegans habet, in quo & Machabæorum sunt digesta martyria. Hic in decimo octauo Antiquitatum libro manifestissime confitetur, propter magnitudinem signorum Christum à pharisæis interfectum, & Iohannē Baptistam uere prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi apostoli dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de domino in hunc modum: Eodem tempore fuit IESVS uir sapiens, si tamen uirum cum oportet dicere. Erat enim mirabilem parrator operum, & doctor eorum qui libenter uera suscipiunt: plurimos quoq; tam de Iudæis quàm de gētibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cumq; inuidia nostrorum principum cruci cum Pilatus addixisset, nihilo minus q eum dilexerant, perseuerauerunt. Apparuit enim eis tertia die uiuens, multa & hæc & alia mirabilia carminibus prophetarum de eo uaticinantibus; & usq; hodie Christianoꝝ gens, ab hoc sortita uocabulum, non defecit.

AVTORES QVORVM POTISSIMVM TESTI-

monia partim comprobato, partim confutato, Iosephus historie sue fidem facit.

Acusilaus Argiuis
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhistor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Aristeus
Aristoteles
Berosus Babylonius
Cadmus Milesius
Castor chronographus
Charemon
Choerilus poeta
Conon hist.
Demetrius Phalereus
Dius hist.
Ephorus
Estius
Euhemerus
Eupolemus
Hecataeus Abderitis
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus

Hesiodus
Hieronymus Aegyptius
Homerus
Isidorus
T. Liuius
Lyfimachus
Manethon
Menander Ephesus
Mnaseas Damascenus
Mochus
Nicolaus Damascenus
Pherecydes Syrius
Philon senior
Philostratus
Polybius Megalopolitani
Polycrates
Posidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophrastus
Thucydides
Timeus
Zopyrion

INDEX EORVM QVAE

toto hoc opere continentur.

A Arō frater Moſis, quomodo ſacerdotium ſuſceperit 28.b
 Aaron uirga frondente ſacerdotio dignus noſcitur 35.a
 Aaron mortuo ſucceſſit Eleazarus filius 35.b
 Abaſſarus ſacrorū uſorū cuſtos. 111.b
 Abdages dux 198.b
 Abdeſmonis filius ſolutor quaſtionum regis Hieruſalem 84.b
 Abdenago Azarias ſocius Danielis 108.b
 Abdias paſtor & Achab Heliam querunt 90.b
 Abdimus Tyrius 84.b
 Abdoelus frater Iudæ 113.b
 Abdō Hilonis Iſraelitarū princeps 51.a
 Abel occiſus à fratre 2.b
 Abela locus ad Iordanem 207.a
 Abelmachea ciuitas 76.a
 Abennerigus rex 210.a
 Aber martyr 330.a
 Abia filius Samuelis 55.a
 Abia mater Ezechie 102.a
 Abias fili. Roboā patri ſuccedit 88.b
 Abia uictoria contra Hieroboā 89.a
 Abia mortuo ſuccedit Aſa ibidem
 Abias rex Arabia 211.a
 Abiathar filius Abimelech 62.b
 Abiathar traducit Saul tyrannidis 62.b
 Abiathar pontifex 73.a. 76.a
 Abiathar amicus Adonie 78.a
 Abiathar ſacerdotio priuatus, in exilium mittitur 80.a
 Abiezer ſacerdos 53.b
 Abigail uxor Nabal, poſtea Dauid nupta 63.b
 Abigea ſoror Dauid 74.a
 Abihel auus Saul 58.a
 Abila ciuitas que & Abela 38.b
 Abimatadocus qui & Amilmathacus, filius Nabuchodon 109.b
 Abimelech rex, riuallis Abrahæ 8.a
 Abimelech ſœdus cum Abrahâ & amicitia ibidem
 Abimelech amicus primum Iſaac, dein hoſtis 9.b
 Abimel. filius Gedeōis fraticida 50.a
 Abimelech occiſus 50.b
 Abimen filius Roboam moritur 89.a
 Abinadas gener Salomonis 81.a
 Abiram & Dathan de tribu Rubē uiui abſorpti 52.b
 Abiſag adoleſcentula Dauid ſenio frigidum calefecit 78.a
 Abiſai filius Sarui 64.a

Abiſai uictoria de Idumæis 70.b
 Abiſai conuiciantem Semei interficere uolēs, prohibetur à Dauid 75.a.b
 Abiſai regem Dauid à morte protexit 100.b
 Abiſai non gentos uno die ſolus occidit 77.a
 Abind filius Aaron, igne concrematus 27.b
 Abner filius Ner, cōtra Ioab bella parat 67.a.b
 Abner deſicit ab Iſboſeth ad Dauid ibidem
 Abner à Ioab occiſus, à Dauid lugetur 67.b
 Abora oppidum 139.a. 142.b
 Abrahæ genealogia, uirtus, ſapientia, profeſſio, eruditio, &c. 6. uſq; 9
 Abraham obedientia & fiducia erga deum 8.a.b
 Abran ciuitas 9.a
 Abſalō filius Dauid, ſororis inceſtum ulciſci niſus 72.a.b
 Abſalon fugit & reuocatur à patre 72.b
 Abſalonis pulchritudo ibidem
 Abſalon ſegetem Ioab incendit, & contra patrem conſpirat ibidem
 Abſalō cōcubinas patris uiolat 74.a
 Abſalon ex arbore pendens confoditur 74.b
 Abſalon tumulus ibidem
 Abſalon ſocer & patruus Ariſtobuli, Agrippe filius, à Romanis captus 145.b
 Abſalon auxiliator Manahemi tyranni occiditur 251.b
 Abſanes princeps Iſraelitarum 51.a
 Abuma ciuitas 105.b
 Acanthonaulon loci nomen 281.b
 Accencheres regina 312.b
 Accarō ciuitas Paleſtine capta à Chanaanais 48.a
 Achab fil. Amarin ſuccedit patri 90.a
 Achab increpatus ab Helia 90.b
 Achab pœnitentiam agit 91.b
 Achab Syros ſuperauit 92.b
 Achab Adadum inimicū inſpicienter recipit ibidem
 Achab à pſeudopropheta perſuaſuſcōtra Syros bella iterum mouet 93.a
 Achab ſagitta in pulmōe cōfigitur 93.b
 Achab ſuccedit Ochozias filius ibid.
 Achab filij ſeptuaginta occiduntur 97.b
 Hieu iuſſu 93.b
 Achamus princeps Samarie 44.a
 Achar ſurti reus occiditur 330.b
 Achaſ Machabeus martyr 101.a
 Achaz filius Ioathan, rex Hieroſolymorum 78.a

Achaz à Phaccia uictus 101.b
 Achaz mortuo ſuccedit Ezechias 102.a
 Achelamas uxor Amaſie, mater Ozie 100.b
 Achias ſacerdos ex genere Eli 57.b
 Achia prophetia ad Hieroboam 88.b
 Achil pater Iſaphat 70.a
 Achimaas fili. Sadoch, miniſter Dauid, patri ſuccedit in pontificatu 73.a
 Achimelech Dauid fugientem recipit 62.a
 Achimelech occiſus à Doech 62.b
 Achimon gigas 76.b
 Achanomij conſilium ad Eſdram de abdicandis alienigenis uxoribus 115.b
 Achinadab gener Salomes & milicie princeps 81.a
 Achinoe uxor Dauid 64.b
 Achis rex Geth 62.a
 Achis parat bellū cōtra Hebræos 64.b
 Achisamach pater Oholiab 24.b
 Achitob ſacerdos 58.a
 Achitophel conſiliarius Dauid deſecit ad Abſalon 73.a
 Achitophel ſe ſuſpendit 74.a
 Acmeſ miniſtræ Iulie epiſtola 180.b
 Achiaſus Herodem ſeipſum interfecit cere conantem prohibuit 181.b
 Achiaſus contra Iudeam 240.b
 Acra mons 286.a
 Acrabata ciuitas 258.a
 Acratheus eunuchus 117.b
 Aſtipos ciuitas 45.b
 Acufilaus Argius 310.b
 Ada uxor Eſau, filia Elomis 9.b. 12.b
 Adad Idumæus in Salomonem 86.b
 Adadus filius Iſmaelis 8.a
 Adadus rex Damſci 69.b
 Adadus filius Adadi regis Syriæ, bella mouet contra Achab 92.a
 Adadus uictus recōciliatur Achab ibi.
 Adadus uincit Achab 93.b
 Adadus qui & Adher Helifeo inſidiatus, contra Ioram bella parat 95.b
 Adam, id eſt rubeus 2.a
 Adam præuaricationis mulctatus 2.b
 Adam uixit annos 930 5.b
 Adan ſagitta cōfixit Achab regē 93.b
 Adar menſis Hebræorum 40.b. 114.b
 Adara filius regis Thou 70.a
 Adafa uicus 218.a
 Adafis uicus 131.b
 Addan filius Aſabel rex Syrorū, quem Biblia Eſadab uocant 199.b
 Addæus præfeſtus 116.a
 Adher moriturū prædixit Helif. 96.b
 Adida uicus 142.b
 Adonias ambit regnū preparato conuiuiō 78.a

Adonias ueniam precatus	78.b	Agrippa conuiuium C. Caligulae pra-	Alexandri mors	ibidem
Adonias sibi Abisag uxore cupiens oc-		parat	195.a	Alexander, Epiphanes, Balais
ciditur	80.a	Agrippa calliditas ad senatum Roma	Alexander Ptolemaida capit	133.a
Adonizebecho regi Bezechinorum ma-		norum	206.a, 207.b	Alexandri amicitia cum Iona Ab-
nus et pedes praecisi	47.b	Agrippae nauigatio in Iudeam	207.b	baron
Adrazarus rex Sophene, debellatus a		Agrippa auream catenam in templo su	Alexander ducit Cleopatram filia Pto	ibidem
Dauid	69.b	spendit	207.b	Iemai Philometoris uxorem
Adrazarus rex Syrorum cum Ammo		Agrippa Iudeos ab iniuria Doritaru	Alexander Ionathan Abbaron purpu	
ritis uisus	70.b	asserit, et sacerdotes instituit	207.b	rainduit
Adulterium prohibitum	31.	Agrippae clementia in Simonem calu-	Alexandri insidiatoris caput mittitur	ibidem
Aduram praefectus tributorum Dauid		miatoru, et illic eius laudes	208.b	ad focerum
76.a		Agrippae inimicitia cum Marso	208.b	Alexandri Zebennae regnum, et amici
Aduram lapidatur	87.a	Agrippae agrotatio et mors	209.a	tia cum Hyrcano Iohanne
Aegyptiorum incontinentia	6.b	Agrippae proles	ibidem	Alexand. occisus ab Antio. Grypo ib.
Aegypti descriptio	250.a	Agrippa Agrippae maioris filius	Alexander Iamneus fratri Aristobu-	
Aegypti reginae munificentia in Salo-		monem	192.a, 209.a	lo succedit
	85.a, b	Agrip. Rome a Cl. Ces. nutritus	209.a	Alexander contra quos militavit
Aegypto fames praenunciata	15.a	Agrippa Iudeorum causas contra Sa-	Alexan. bellum cum Antiocho et Are	
Aegyptijs fames inualefcit	18.a	maritas Roma tutatus	211.b	ta
Aegyptij quintam frugum partem sol-		Agrippa tetrarcha factus	ibidem	Alexander cuiusmodi inuidia labora-
uunt regibus	ibidem	Agri. quid Nero boni praestiterit	213.a	rit apud Iudeos
Aegyptij in mari rubro cum Phara-		Agrippae contentio contra Iudeos su-	Alexander uisus a Demetrio Eucro	
ne suffocati	22.a	per parietis cuiusdam erectio	214.a	142.a, 219.b
Aegyptioru odij in Hebr. origo	18.b	Agrippa Caesarem Philippi, Neroni-	Alexandri crudelitas	ibidem
Aegyptiorum uaria gesta	19.b	am nominat	214.b	Alexander ostingentis Iudeorum cru-
Aegyptiorum plaga	21.a	Agrippa Leuitis et hymnidicis conce-	cisigi iussis Crucida dicitur	142.a
Aegyptiorum reges usque ad foceru Sa-		dit usum linea uestis contra legem,	Alexandri morientis consiliu ad Ale-	
lanonis Pharaones dicti	85.a	et templum restaurat	ibid.	xandram uxorem
Aegyptus sub Ptolemaeo Sotere	121.a	Agr. Hierosolymis exulat	195.b, 250.b	Alexander Aristobuli, qui Iamnei fili-
Aegypti limites	279.b	Agrippae milites Iudeoru seditione co	liis Iudeam inuadit	146.a, 220.a
Aegyptius quidam propheta populi se		pressuri, cedere sunt coacti	251.a	Alexan. bello contra Hyrcanu tertiu et
ductor Iudaici	213.a	Agrippae studium de bello Iudeoru re-	Antipatru superatus	146.a, 221.b
Aemilius Regulus autor conspirationis		uocando frustratum	253.b	Alexander Gabinio se tradit cu castel-
aduersus Caligulam	200.a	Agrippa filius Felicis	212.b	lis
Aeoli olim Elisei	5.a	Agrippa fi. Demetrii Alexand.	213.a	Alexander Romanos contumelia affici-
Aesopus seruus Alexadre tertie	157.b	Agrippias ciuitas, olim Anthedon	141.b	ens, superatur a Gabinio
Aethiopes laudantur	249.b	Agrippina filia Germanici, mater Ne-	Alexandri mors	147.a, 222.b
Aethiopes olim Chusai	5.a	ronis	213.a	Alex. ex Mariamne fili. Hero. maioris
Agag rex Amalechitaru capitur	58.b	Agrippium Herodis aedes	230.b	Romam mittitur erudiendus
Agag regis interitus	59.a	Achan pater Godoliae	107.b	Alex. in patriam reuersus, Glaphira f. re
Agar ancilla Abra. peperit Ismael	7.a	Ailach ciuitas	101.b	gis Cappadocu duxit uxore
Agar contempsit Saram heram	ibid.	Ain urbs expugnatur	44.b	Alexander accusatus a patre respondet
Agar aبلغata cum puero	8.a	Alanorum eruptio in Mediam et Ar-	et patri reconciliatur	172.a
Agatharchides historiographus	315.b	meniam	306.a	Alexander comprehenditur
Aggeus propheta	114.b	Albinus praefes Iudae	214.a	Alexander patri desertur et reconci-
Agiras Adiabenus	290.b	Albino in Iudaea praesidete, maloru om	liatur	ibidem
Agith uxor Dauid	67.a	nium fuit impunitas	246.b	Alexan. laqueo perimitur
Agla uxor Dauid	67.a	Alchimus, qui et Ioachim sacerdos	131.a	Alexander halabarchus
Agrip. maior f. Aristobu. f. Hero.	192.a	Alchimi mors	131.b	Alexander Theodori, Iudeorum lega-
Agrippa Romae suarum rerum prodi-		Alcion medicus	204.a	tus
gus Hierosolymam redit et is alieni		Alexander Macedo, Magnus cognomi	Alexand. procurator Aegypti	247.b
conflator	192.a, b	natus Lydiam, Ioniā, et Syriam pra	Alexandri multi de progeie Herodis	
Agrippa ob es alienu Tiberio inuisus		dauit	119.b	192.a
iterum tamen amicus factus	193.a	Alexander Damascus, Sidonem, Tyru	Alexander Diophanes Herodis nota-	
Agrippa accusatus coijcitur in uincu-		et Gazam expugnauit	120.a	rius
la	194.a	Alexander Hierosolymis honorifice ex-	Alexander Dorothei, legatus Iudeo-	
Agrippa e uiculis solutus fit tetrarcha		ceptus quid egerit pro Iudeis	ibid.	rum
195.a		Alexandri somnium	120.b	Alexand. Iasonis, legatus Iudeoru ibi.
Agrippa accusat Herodem quartum		Alexander deo sacrificat	ibidem	Alexandra que et Salome uxor Arist
195.b		Alexandri benignitas in Iudeos	ibid.	buli maioris

<i>Alexandra uxor Alexandri Iamnei re</i>	<i>Aminadab leuita</i>	<i>54.b Andronicus Messalanus pro Iudeis</i>
<i>rum Iudae potita</i>	<i>143.a Aminadab filius Iesse</i>	<i>59.a 134.a</i>
<i>Alexandra mors</i>	<i>143.b.120.b Aminadab fili.Saul bello interijt</i>	<i>66.a Andromachus aulicus Herodis 171.b</i>
<i>Alexandra fil.Hyreani tertij uxore Ale-</i>	<i>Aminadab architectus templi</i>	<i>113.b Angari 117.a</i>
<i>xandri quinti Herodi indignata pro</i>	<i>Amital mater Ioachaz.</i>	<i>105.a Angeli mulieribus cocuntes 3.b</i>
<i>pter sacerdotiu in alienigenas col-</i>	<i>Ammiramis pater Mosi deum pro gen</i>	<i>Anianus 212.b</i>
<i>latum</i>	<i>156.a.b te Iraelitarum exorat</i>	<i>18.b Anilei & Asinei cõspiratio cõtra Par-</i>
<i>Alexandra & Cleopatra conspiratio</i>	<i>Ammiramis filius Caath</i>	<i>19.a thos & Babylonios 197.b.198.a</i>
<i>in Herodem</i>	<i>ibidem Ammon filius Lot</i>	<i>7.b Anilei uictoria & mors 199.b</i>
<i>Alexandra patrẽ fugere suadet ab He</i>	<i>Ammon fili.Dauid, qui & Ammõ 67.a</i>	<i>Anna mater Samuelis 53.a</i>
<i>rode</i>	<i>160.b Ammõ sororem Thamar stuprat 72.a</i>	<i>Annus iubilens 31.b</i>
<i>Alexandra ob temerit atẽ occisa 162.b</i>	<i>Ammonius contra Ptolem.Philometo-</i>	<i>Annus magnus 4.b Annus septimus 31.b</i>
<i>Alexandria laudatur</i>	<i>rem insidiatus occiditur in habitu</i>	<i>Annus Sabbaticus 149.a</i>
<i>Alexandrie reges Ptolemei dicti 85.a</i>	<i>femineo 135.a</i>	<i>(51.a Antedon expugnata 141.b (216.a</i>
<i>Alexandrini & Antiocheni apud Ve-</i>	<i>Ammonitẽ Iraelitas opprimunt</i>	<i>50.b Antigonus obsidet Massadam 154.a</i>
<i>spasianum repulsam passi</i>	<i>124.a Ammonit. uicti à Saul</i>	<i>56.b Anni ab Adam usq; ad reparationem</i>
<i>Alexandrinorum disceptatio cum Iu-</i>	<i>Ammonit. contumeliosi in legatos Da-</i>	<i>templi 81.b (188.b</i>
<i>deis</i>	<i>252.b uid poenas luunt</i>	<i>70.b Annus Rufus praeses Iudae 184.b</i>
<i>Alexandrium Iudae oppidum</i>	<i>145.a Ammonit. à Iosaphat primũ uicti 92.b</i>	<i>Anteus senatorius uir occisus 203.a</i>
<i>Alexas maritus Salomes</i>	<i>175.b Ammonit. cum Moabitis aduersus Io-</i>	<i>Antibas Iudaeus à Pado occisus 209.b</i>
<i>Alexas captiuos Iudaeos soluit</i>	<i>182.a saphat pugnaturi seipsos interimut</i>	<i>Antigonus post Alexander Asiam ap-</i>
<i>Alicarnasseorum decretũ pro Iudeis</i>	<i>94.a</i>	<i>prehendit 121.a</i>
<i>Alisfragmutosis rex 312.a</i>	<i>(150.b Ammo. tributarij facti Ozia sec.100.b</i>	<i>Antigonus nauali praelio uictus à Pto-</i>
<i>Altaria templi Salomonis.</i>	<i>82.a Ammonit. tributarij Ioathan</i>	<i>101.b Iemeo Sotere 123.b</i>
<i>Amabec delator Alexandra</i>	<i>162.b Ammoni. subigitur à Babylonijs 108.a</i>	<i>Antigonus fil.Hyreani Iohannis captus</i>
<i>Amacox uxor Iazatis</i>	<i>210.a Ammonit. uicti à Iuda Machab. 129.b</i>	<i>& occisus à fratre per insidias</i>
<i>Amadathus pater Aman</i>	<i>117.a Ammonitis regio</i>	<i>140.a.b.218.b</i>
<i>Amalech filius naturalis Eliphaz</i>	<i>112.b Amon fil. Manasse à suis occisus 104.a</i>	<i>Antigoni Aristobuli filij accusatio co-</i>
<i>Amalechitis Idumaea dicta</i>	<i>eodem Amorreus filius Chanaan</i>	<i>5.b ram Cesare contra Antipatrum &</i>
<i>Amalechitarũ bellum cũ Hebr. 24.a.b</i>	<i>Amorreorum terra Hebraei potiũtur</i>	<i>Hyrcanum tertium 147.b</i>
<i>Amalechite uicti à Saul</i>	<i>58.a.b 35.b</i>	<i>Antigonus è Iudae pellitur 151.b</i>
<i>Amalechite cesi à David</i>	<i>65.b.66.a Amorreorum mons</i>	<i>89.a Antigoni amicitia cum Lysania 152.a</i>
<i>Aman insidiatus genti Iudeorum, pati</i>	<i>Amraphelus dux Assyriorum</i>	<i>6.b Antigoni expeditio contra Herodẽ ad</i>
<i>bulum Mardocheo parauit</i>	<i>117.a Amygdalon stagnum</i>	<i>290.b iuuantibus Parthis 152.b</i>
<i>Amã accusatus ab Hester patibulo su-</i>	<i>Anacharsis philosophi mors</i>	<i>325.b Antigonus Iosephi fratris Herodis ca-</i>
<i>spenditur</i>	<i>118.b Assyrij contra Hierosolymam</i>	<i>ibidem put absceidit 155.b.227.a</i>
<i>Amanthias Galaadites</i>	<i>74.a Ananelus sacerdos ab Hero. primo cõ</i>	<i>Antigonus uinctus ducitur ad M. An-</i>
<i>Amaranus seditiosus Iudaeus 209.b</i>	<i>stitutus 157.a</i>	<i>tonium 156.b.228.a</i>
<i>Amarin rex Iraelitarum</i>	<i>90.a Ananelus sacerdotio priuatur</i>	<i>157.b Antig. Antiochie occisus 156.b.228.a</i>
<i>Amasa princeps militiae Dauid occisus</i>	<i>Ananelo sacerdotiũ restituitur</i>	<i>158.a Antiochia Syria metropolis 124.a</i>
<i>à Ioab</i>	<i>76.a Ananias socius Danielis. aliàs Sidrach</i>	<i>Antiochia olim Mygdonia 210.b</i>
<i>Amasias sacerdos</i>	<i>94.a Ananias filius Onie 139.b</i>	<i>(108.b Antiochus Epiphanes dictus 111.a</i>
<i>Amasias filius Ioe primi, rex Hieroso-</i>	<i>Ananias doctor legis Moscos</i>	<i>210.a Antiochus Theos fil. Alexan. Epipha-</i>
<i>lymorum constituitur</i>	<i>99.a Ananias Nibideus pontifex</i>	<i>211.b nis Seleuci Nicanoris nepos 124.a</i>
<i>Amasias patrem ulciscitur, gloria cla-</i>	<i>Ananias pontifex cum fratre Ezechia</i>	<i>Antiochi nuptiae cum Cleopatra 125.a</i>
<i>tus idololatra factus</i>	<i>100.a occisus</i>	<i>251.b Antiochi amicitia cum Iudeis ibidem</i>
<i>Amasias à Ioa secũdo uictus occiditur,</i>	<i>Ananias Sadduceus</i>	<i>251.b Antiochus Epiphanes fratris sui suc-</i>
<i>succedente filio Ozia.</i>	<i>ibidem Ananus potifex post Iozarum</i>	<i>Boethi cessor 127.a</i>
<i>Amasias princeps militiae regis Pha-</i>	<i>188.b</i>	<i>Antiochus Hierosolymam deuastat</i>
<i>cciae</i>	<i>101.b Ananus sacerdotio priuatur</i>	<i>ibidem 127.b</i>
<i>Amasias quaestor Iosia</i>	<i>104.b Ananus pontifex</i>	<i>212.b Antiochi odiũ in Iudeorũ leges 138.b</i>
<i>Amath filius Chanaan</i>	<i>5.b Ananus Anani fil. pontifex</i>	<i>214.a Antiochi effrenatyrannis in Macha-</i>
<i>Amathai populi</i>	<i>5.b.45.b Ananus filius Ionathae</i>	<i>254.a baos martyres 326.b</i>
<i>Amathi prouincia</i>	<i>5.b Anani pontificis oratio</i>	<i>270.b Antiochus infelicitẽ Elimaide obfessa</i>
<i>Amathiciuitas</i>	<i>85.a Anani mors</i>	<i>274.a moritur. fil. Antiocho Eupatori re-</i>
<i>Amatheti ciuitas</i>	<i>136.b Anath pater Sangar</i>	<i>48.b gnum relinquens 150.a.b.218.a</i>
<i>Amathus Iudae ciuitas</i>	<i>132.b Anathoth patria Hieremie</i>	<i>106.a Antiochi & Macedonum audacia, Ti-</i>
<i>Amathus expugnatur</i>	<i>141.b Anaxagora philosophi mors</i>	<i>325.b to Hierosolymam obsidente 290.b</i>
<i>Ananias</i>	<i>189.a.258.a Andreas primas custodias Ptolemei</i>	<i>Antiochus Comagenẽsis rex, moritur</i>
<i>Ananophis rex</i>	<i>322.b Philadelphi</i>	<i>121.b 209.a.229.a</i>

Antiochus regno pulsus	306.a	Antipater ueneficij accusatur à patre	Arabianes sacra tunica	25.b
Antiochus Theos dictus, Alexan. Epi	178.a		Arabes anno 13. circumciduntur	8.a
phanis filius Demetrii Nicanorem		Antipatri excusatio	Arabia ab Ismaelitis culta	18.b
uincit	135.b.136.a	Antipater in uincula coëctus, culpam	Arabum pugna cum Iudeis	159.a.b
Antio. Eupator contra Iudam	130.b	reijcit in Antiphilum	Arabes Iudeorū legatos occidit ibi.	ibidem
Antiochus obfessis in templo fidē ui-		Antip. mors et sepultura	Arabes uicti à Iudeis	ibidem
lat	130.b	Antipater fil. Salomes secundæ	Aradia insula	5.b
Antiochus occiditur	131.a	Antipater Gadia occisus ab Herode	Arachus pater Adrazari	69.b
Antiochi amicitia cum Ionatha	136.a	162.b	Aradus ciuitas	141.b
Antiochus à Tryphone tutore suo oc-		Antipater Samarites	Aram frater Abrahe	6.a
cisus	138.a	eneficij reum agit	Arameni nunc Syri	5.b
Antiochi filiorum disidium	142.a. b	Antipas filius Herodis qui et Antipa	Arandum quomodo	39.b
Antiochus Soter aliàs Pius, Demetrii		ter	Arbela uicus	226.b
Nicanoris frater Cleopatram fra-		Antipas tetrarcha factus Galil.	Arbores fructifere nō incidēde	42.a
triam ducit uxorem	138.a	Antip. contra Archelau fratrem pro	Arca dei 20.a	Arabia felix 9.a
Antiochus Tryphonem uicit	ibidem	regno certat	Arca ciuitati Hiericho circumlata mu-	
Antiochi perfidia et ingratitudo i Si-		Antipatro regio trans Iordanem ce-	ri conciderunt	43.b
monem Matathiam	ibidem 218.a	dit	Arca dei à Palestinis capta	53.b
Antiochus contra Hyrcanū Iohānem		Antipater Iasonis legatus Iudeorum	Arca Betsamis deuenit	54.a
dū pugnans, tandem cum eo amici-		Antipatris opp. 230.b	Arca missa Cariathiarim in domum	
tiam componit	138.b	Antiphilus ueneficij et cōiurationis	Aminadab reducta	54.b
Antio. in bello Parthico occisus ibid.		reus contra Herodem	Arca relata Hierosolymam	69.a
Antiochus Cyzicenus, Antiochi Sote-		Antiphili epistola ad Antip. secundum	Arcam profanis manibus artreclian-	
ris filius, uincitur ab Aristobulo		ab Herode deprehensa	tes extinguebantur	53.b
Hyrcani Iohannis filio	139.a	Antonius Centurio	Arca templo Salom. importatur	83.a
Antiochus Gryphus Philometor, fra-		Antonius contra Vitellium	Arca tabulas Moysi conditas habuit	
ter Demetrii Gryphi contra Antio-		Antonia uxor Drusi maioris	ibidem	
chū Cyzicenum	ibidem	Antonia dignitas	Arce Noe reliquie in Carris	210.a
Antiochi mors	141.b	Antonia filia Clau. ex Petronia	Arcades antiquitate non esse insignes.	
Antiochus filius Antio. Cyziceni cum		Antonia turris, arx et castellum olim	Arce ciuitas 5.b. 81.a	(310.b)
Antiocho Pio profligauit Seleucū		Baris	Arche ciuitas	45.b
filium Antiochi Gryphi et occidit		Antonia incenditur	Archelais uicus	187.a
ibidem		Antoniae fundamenta diruta	Archel. rex Cappa. 167.a. 168.b. 187.a	
Antiochus Anti. Gryphi filius Antio-		Anuath uicus qui et Borcoos	Archelaus Herodis iram in filium et	
chum Cyzicenum prostrauit ibid.		Anxiōramus fil. Iorā sacerdos	fratrem mitigat	233.a
Antiochus contra Iudeam nifus occi-		Aoth assertor Israelitarum ab Eglon	Archelai excusatio corā Hero.	173.b
ditur	142.b	Apama concubina Darij 113.a	Archelaus filius Herodis	176.a
Antipater qui prius Iamnei, Antipas		Apamea ciuitas	Archelaus iniuste accusatur à fratre	
Hyrcano amicus	144.a	Apheca ciuitas	168.a. b	
Antipater et Hyrcan. tertius ad Are-		Aphaci turris	Archelao legatur regnum à patre	
tam regem Arabum confugiunt		Aphrica unde dicta	181.b. 239.a	
144.a. 220.b		Aphthasis uicus	Archelai uerba ad populum sibi gra-	
Antipatri uictoria de Aegyptijs		Apolinis templum Romæ impēsis Au-	tulantem	182.a
147.b. 222.b		gusti fundatum	Arch. ad Cesarē nauigat	183.a. 239.b
Antipater tyrannidis accusatus ibi.		Apollonius dux Sama. uincitur	Archelai et Antipatri concertatio et	
Antipater praeses Iudae factus ibi.		Apollo. Antiochi iudex occisus	pud Augustum pro regno Iudae	
Antipater muros Hierosolymitanos		Apollonius Titus à Ionatha Abbarō	179.a. et deinceps usq; 239.b	
restruit	148.a	uincitur	Archelaus regno dignus pronuncia-	
Antipater Iudeis inuisus	148.a	Apollonius Alexandri, legatus Iudeo	tur	184.a
Antipater ueneno interiit per Mala-		rum	Archelao absente Iudaea uarijs tumult	
chum	151.a. b	Apio legatus Alexandrinorum Iude	tibus affligitur	184.a. 240.a. b
Antipater, filius Hero. primi	151.b	os accusat	Archelaus Romæ agens à Iudeis accu-	
Antipatri malitia	171.b	Apionis aliquot calumnia et figmen-	satur	185.b. 241.a
Antipater omnibus inuisus in patrem		ta de Iudeis	Archelaus non rex, sed ethnarcha fa-	
maleuolus, odij dissimulatur, uxore		Aqua Gennisaron	ctus	186.a. 241.a
ducit Aristobuli fratris filiam		Aquila Caligulā gladio cōfodit	Archelaus Glaphiram fratrem ducit	
175.a. b. 232.a. 254.a. b		Aquila praeses Alexandria	uxorem	187.a. 242.a
Antipatri et Pherore conspiratio in		Aqua calida apud Amaunta	Archel. exiliū et somniū	187.a. 242.a
Herodem	176.a. b. 235.b	Aquileia ciuitas	Archium publicum incensum	251.a
Antip. cōiuratio prodita	176.b. 235.b	Arabarchis quid significet	Arceus dei, Iris	4.a

Area Chedon loci nomen	69.a	Aristobulus iterum accusatus, decidi-	Asteneus ueneno interijt	199.a	
Area locus ubi immolatus Isaac, pestē		tur laqueo	174.b.175.a	Astiongaber locus	85.a
deprecatus Dauid templum edifica-		Aristobulus Herodis Chalciden. regis		Asochiton, aliās Asochin, ciuitas Gali-	
uit Salomon	77.b	filii praeses Armenia fit	213.a	lae	141.a.219.a
Arctas rex inferioris Syriae Alexan-		Aristo minister Herodis regis Chalci-		Asom filius Dan	17.b
drumlammeum uicit	142.b.220.a	dis	209.a	Asophi filius Mareoth	80.a
Arctas rex Arabum	141.b	Aristoteles meminit Iudaeorum	314.b	Afor campus	156.a
Arctas auxiliatus Varo contra Iude-		Arius rex Lacedaemoniorum	126.b	Afor condita à Salomone	84.b
am	185.b	Armenia unde instituta	6.a	Afostra genus tubae Hebraeae	32.a
Arctas iniuriam filiae ultus in Herode		Arnon flumini	35.b	Aphalkitis pal ^o	6.b.35.b.100.a.277.a
genero	191.a	Arrius centurio	185.a	Aphar lacus	132.b
Arecen ciuitas Arabiae, à Graecis Pe-		Arfaces rex Parthorum	137.a	Aprene senatoris uestis malo omine	
tra	57.b	Arsanum castrum	211.a	cruentata	202.b
Arth Machabaeus martyr	331.a	Arfinoc regina uxor Ptolomei Phila-		Aprenas occiditur	203.a
Arietis machine descriptio	261.a.b	delphi	122.a	Asseneth filia Putipharis uxor Ioseph	
Ariochis minister regis Babylo.	109.a	Arfinoc soror Cleopatrae	158.b	15.a	
Arion dispensator Iosephi filij Tobie		Artabanus Medorum rex uincitur		Asserones mensurae Moisaicae	82.b
128.a		188.b.191.a		Asis rex	312.a
Aristeus Ptolomei Philadel. amicus Iu-		Artabani amicitia cū Tiber. Caes.	191.a	Assuerus, uide Artaxerxes	116.b
deos absolui supplicat	121.b	Artabanus Parthicus	210.a	Assurim filius Dadan	9.a
Aristeus descripsit conuiuiū Ptolomei		Artabazes filius Tigranis captus		Assyria unde dicta	ibidem
septuaginta senioribus Iudaeorū ex	159.a.228.b			Assyrij populi	5.b
hibitum	123.a.b	Artaxias rex Armeniae	159.a	Assyriorum bellum cum Sodomitis	6.b
Aristobulus fi. Hyrcani Iohan. matrē &		Artaxerxes rex, aliās Assuerus magni		Assyriorum strages Hierosolymam ob-	
fratrē Antigoni in carcere conij-		ficum conuiuium celebrauit	116.b	fidantium	103.b
cit, quē postea occidit	140.a.218.b	Artaxerxes Vasthim uxore repudiat		Assyriorum defectio à Medis	ibidem
Aristobulus philadelphicus	140.b	ibidem		Astabus & Astaburas fluij	20.a
Aristobuli mors	ibidem	Artaxerxis epistola pro Iudaeis	118.b	Astaroth deus Palaestinarum	66.a
Aristobulus fil. Alexandri Iamnei	220.a	Arthemion Iudaeos lassos inuadit in bel-		Astrologia & geometria studiū quāto	
Aristobulus Alexandrae matri indigna-		lo contra Arabes	159.b	tempore olim perdisci poterat	4.b
tus, quod potestate phariseis cōces-		Arus Ptolomei, uicus quidam	185.b	Athenienses Hyrcano tertio statuā de-	
serit Iudaeā inuadit	143.a.b.220.a.b	Afa filius Abie profugit Zaream re-		dicandam decernunt	148.a
Aristobulus regnum assequutus cieclo		gem	89.b	Athenienses laudantur	249.a
Hyrcano fratre	144.a.220.b	Afa mortuo succedit Iosaphat	90.a	Athenion dux	229.a
Aristo. obsidetur in tēplo	144.b.221.b	Asahel filius Saruiae perimitur	74.a	Athenion legatus	125.b
Aristobulus donis sibi conciliat Scau-		Asahel rex Damasci unctus ab Helia		Athrongeus uir ignobilis Iudaeā in-	
rum contra Hyrcanum & Aretam		91.b		uadit	185.a
regem	144.b.220.b	Asahel Adherregis seruus, & in re-		Atratinus	225.b
Aristobulus Pōpeio Magno uitem au-		gno Syrorum successor	96.a.b	Augusti & Agrippae literae pro Iudaeis	
ream dono mittit	ibidem	Asahel uicit Israelitas	99.a	170.a	
Aristobulus fugatur in Alexandrium		Asahel mortuo successit Ioachazas		Augusti calliditas	187.a
oppidum	145.a.220.b	98.b		Augusti imperatoris obitus	188.b
Aristobulus perfidus. Romam unctus		Asahel mortuo regnum peruenit ad fi-		Aulon oppidum	142.b
ducitur	145.b.146.a.221.b	lium cuius Addan.	99.b	Auranitis regio Herodi datur	164.b
Aristobulus à Roma fugiens cū Ro. ite		Asam filius Iesse	59.a	Asamonei	114.b
rū pugnans uincitur	146.b.222.a	Asamoneus proauus Matathiae	128.a	Aurei lecti usus solis Parthis concessus	
Aristobulus à Caes. dimissus à Pompeia		Asamoneorum pontificum in principa-	210.b		
nis ueneno necatur	147.a.222.b	tu terminus	156.b	Autocratoris	188.b
Aristobulus filius Alexandrae	157.a	Asaph uir	141.a	Auzoniblipsa ciuitas	90.b
Aristobulus sacerdotiū ab Herode ade-		Asaphon locus	66.b	Azar. prophetae ad exercitū Afa	89.b
ptus matris importunitate	157.b	Asar pater Ioab, maritus Saruiae	103.b	Azarias Oziam sacra temerantē pro-	
Aristobul. dolo Herodis submergitur		Asaracoldas rex Assyriorum	30.b	hibuit	100.b
158.a		Asarcha Pentecoste graece	45.b	Azarias fili. Achimae, sacerdos	107.b
Aristobulus filius Herodis primi Ro-		Ascalon ciuitas Palaestinarum	48.a	Azarias puer socius Danielis	108.b
mam mittitur erudiendus	164.b	Ascalon capta à Chananeis	54.a	Azarie infelix pugna Iudaeorum pra-	
231. per totum		Ascalonitarum pestis	108.b	fecti	130.a
Aristobulo in patriā reducto uxor da-		Aschanes eunuchus	45.b	Azarus pontifex	181.a
tur	167.a	Ascribae quam terram sint sortiti	36.a	Azeca locus	59.b
Aristob. cū fratre accusatus per patrē		Asia	249.a	Aziazus rex Emesorum	212.b
patri reconciliatur	168.b.169.a	Asinei & Anilei fratrum duorum cōspira-		Azotus ciuitas capitur	130.a
		tio cōtra Parthos Bab.	197.b.198.a		

Azotorum pestis	54. a	Balthasar qui & Nabon rex Babylo-	Berythij Varo auxiliantur	185. b
Azymoru festiuitas 30. b. 102. a. 105. a	nius	110. a	Berrea ciuitas	142. b
B	Balthasar captus	110. b	Beronice ciuitas, olim Elana	85. a
Baatha ciuitas 70. a 90. b. 98. a	Balthasar prodigium	110. a	Beronice filia Salomes prie, uxor Ari	167. a
Baal deus Achab & Tyriorum	Banaia filius Remmon occidit Ithobeth	stobuli quarti	Beronices nomine plures fuisse de pro	192. a. 193. a. 194. a
Baal templum Samarie concrematur,	68. a	Banach princeps militie Salomon. 81. a	genie Herodis	192. a. 193. a. 194. a
eiusq; sacerdotes interimuntur 98. a	Banaia unus fortissimoru David Pala	Berosus Chaldaeus de arca Noe	4. a	
Baal templum in Hiero. euersum 99. a	stios uicit & leone interfecit 77. a	Berosus meminit Abraha	6. a	
Baaras radix qua demones effugatur	305. a	Banaia refragatus ambitiosi Adonia	Berosus de rege Sennacherib	103. b
Baasa filius Mehel 89. b	78. a. b	Banaia suffragatus Salomoni, in regē	Berosus de rege Nabuchodonoso.	109. b
Edasa interficit Nadab eiusq; regno	89. b	ungendo	Berothi ciuitas	44. b
potitur	90. a	ibidem	Bersabee puteus	8. a
Baasa à Creone occisus	163. a	Banaia Adonia & Ioab occidit	Bersabee ciuitas	91. b. 55. a
Babe liberi luunt poenas	4. b	Barachias Israelita	101. b	Bersellens Galaadites beneficus in Da-
Babel interpretatur confusio	22. a	Barachus dux Israelitarum	49. a	uid
Babylon ciuitas	110. b	Barbarus Norbanus	203. a	Bersellei filios David moriturus com-
Babylon à Cyro & Dario capta	121. a	Barbarorum insidia contra Herodem	mendat Salomoni	79. b
Babylon Seleuco Nican. subditur	155. a	Barcematim ab Isaac capitur	10. a	Beseleci filius Vri
Babylon. turris descriptio & extru-	4. b	Bardanes filius Artabani rex Partho	26. a. 19. a	
ctio	106. b	rum à suis occisus	210. b	Besemoth uicus
Babyloniorum studium in capiendae ur	109. b	Baris mons	4. a	Besor torrentis
be Hierusalem	107. a	Baris castellum nunc Antonia	220. a	Betharantha ciuitas Iulia dicta
Babyloniorum regum successio	257. b	Baruch scriba & discipulus Hieremie	105. b. 107. b	188. a
Babylonij Hierosolymitas captiuos ab	107. a	Barzafarnes satrapa Parthus	152. a	Bethara
ducunt & perimunt	156. b	Basan princeps militie Salomonis	81. a	Bethel ager, & quid significet
Baca uicus	133. a	Basemath filia Ismaelis uxor Esau	10. a. 12. b	10. b
Bacchides hostis Iude Machab. uastat	73. b	Basima filia Salomonis uxor Achina-	81. a	Bethel ciuitas
Iudeam 131. & deinceps 217. b	81. a	dab	81. a	57. a. 87. a
Bacchides uictus cū Ionatha Abbaron	91. a	Bassus Macherunta & Herodium ca-	304. b	Bethela urbs capta
foedus iniit	117. a	pit	78. a	47. a
Bacchides occiditur	176. b	Bataltidis regio	38. a	Bethlehem ciuitas tribus Iude
Bachuran oculus	195. b	Batanea	258. u	ibidem
Bacchus pater Banaie	36. a. b	Bathania regio	164. b	Bethlehem à Roboam structa
Beon rex	ibidem	Bathuel filius Nachor	6. a	88. a
Bagatheus eunuchus	36. a. b	Bathyllus uenenum Roma afferens ap	236. b	Bethepton toparchia
Bagoas phariseus	ibidem	prehenditur	176. a	276. b
Baie oppidum Campanie	33. b	Bathyra uicus	202. b	Bethomis ciuitas
Balaam propheta filijs Israel benedixit	85. a	Batibius senator Roman.	81. b	142. a
ac rursus contra illos consilium de	176. a	Batus mensure genus	278. b	Bethoron uicus & ciuitas
dit Balach	ibid.	Bebriacum oppidum	22. a	191. b. 152. a
Balaam asina loquitur	11. a	Belesephon locus	276. b	Bethsabae uxor Vrie
Balach rex Madianitarum Balaa pro-	33. b	Begabri uicus	112. a	71. a
phetam consulit contra Israelitas	85. a	Belesenius scriba Cambyfis	244. a	Bethsabae prodit temeritatem Adonia
ibidem	176. a	Beleus fluuius	41. b	80. a
Baladas rex Babyloniorum	6. b	Belkorum leges	135. b	Bethsaida ciuitas Iulia dicta
Balam ciuitas	ibid.	Belfectida ciuitas	16. a	188. b
Bala famula Rachelis collocatur la-	261. b	Beniamin ad Ioseph mittitur	16. b	Bethzā ciuitas nūc Scythopolis
cob	85. b	Beniamin quasi furti reus capitur	16. b	66. a
Balas Rubenita	159. a	Beniamin tribus quam ob causam dele	47. a	Betiso locus
Balath urbs à Salomone condita	221. a	tas	47. b	283. b
Balathana locus	159. a	Beniamitarum bellum contra Israeli-	48. a	Betisami uicus
Ballas rex Sodomitarum	159. a	tas	48. a	54. a
Baleas rex Sodomitarum	159. a	Beniamite uxores rapiunt	48. a	Betisami à Grecis scythopolis
Ballistarum uis	159. a	Berezcel Galaadites	75. b	130. a
Balsami radicem regina Aethiopie pri-	159. a	Berythus ciuitas	574	Bethsamite populi
ma Iudae intulit	159. a			54. b
Balsamum nasci in Hiericho	159. a			Bethsura ciuitas in bibl. Balasor
221. a				88. a
Balthasar Daniel in Babylone uocatus	159. a			Bethsura à Iuda Machab. capta
108. b				129. b
				Bethsura à Simone Matathia expugna-
				tur
				136. a
				Bethsurite Antiocho Eupatori se tra-
				dunt
				130. b. 118. a
				Bethora locus
				100. a
				Bethulla
				138
				Beththora uicus Iudae
				128. b
				Bettoron ciuitas
				253. b
				Betzacharie locus
				218. a
				Bezechin regio
				46. b
				Bezechini populi
				ibidem
				Bezedel uicus
				257. b
				Bezetha
				254. a
				Bibaste castrum
				134. a
				Bibimafin dux
				120. a

Dirzito uilla	131.a.	te Iudeorum tutanda	eodem.	Cassander rex Macedoniae post Al. 121.a
Bitthora urbs à Salomoe cõdita	85.a.	Caius filius Agrippæ	183.a.	Cassius Longinus præses Syriae post Vi
Blasphemie lex & poena	39.a.	C. Caligula filius Drusi. 193.a.	(193.a.	tellium 166.a. 209.b
Bobus terra aranda, nec diuerso gene-		C. Caligul. committitur tutela Agrip.		Cassius Chereas Claudio inimicus mor
re seminanda	39. b.	C. Caligula quartus Rom. imp. 194.b		te multatur. uide Chereas
Bochor uicus	74.a.	C. Caligula Herodem cum Herodiade		Cassius præses Syriae post Crassum
Bochorus pater Sabee	76.a.	exilio damnat 195.b. 244.a.	147.a. 222.a	
Boethus pater Simois Cãtharæ	207.b	C. Caligula Agrippã tetrarchia Phi-		Cassius Iudeã uarijs malis affecit 151.a
Booz cognatus Elimelech ducit Ruth		lippi donat	ibidem	Castomachi à Iuda Mach. uastat 129.b
uxorem	52.b.	53.a.	C. Caligula Petronium contra Iudeos	Castor Iudeus 287.a.
Booz columna		82.a	legat 196.a.	Castra regio 66.b.
Borceos uicus	258.a.	C. Caligule literæ ad Petronium de sta		Catãlogus pontificum à tempore Salo
Bosor ciuitas Arabia	38.a.	tuis erigendis 197.a (197.b. 200.a		monis usq; ad captiuitatem Baby-
Bosphorani	249.b	C. Caligule crudelitas & arrogantia		lonicam 107.b.
Bos cornupeta	41.a.	C. Caligula insidijs Cassij Chereæ inter		Catullus Libye præses punitus 309.b.
Boum triturantium ora non obligan-		emptus 200.b.		Caulæ locus 108.a.
da	40.a.	C. Caligula mollities 194.a. 200.b.		Cedeffa ciuitas 196.a. b
Brachus legatus	206.	C. Caligule uxor occiditur cū fil. 205.a		Cedron uallis 283.b
Britanni laudantur	249.a.	C. Caligule uita & eruditio	ibi	Cella prouincia 130.a. 278.a. b
Britannicus occisus	213.a.	C. Sempronius Romanus 139.a.		Ceilani & Ceilite prouinciales eodẽ
Brixellum	278.b.	Caleph regio 46.b		Celeb filius Dauid 67.a.
Brundisium urbs	153.b.	Caleph explorator Chananææ	32.b	Celenderis ciuitas Cilicie 178.a
Bubo omninosus Agrippæ	194.a.	Calistus libertus C. Caligule	201.b.	Celer millenarius discerptus 212.b.
208.b		Calimander à Iudeis uictus 139.b.		Cenez Israelitas ab Assyrijs afferuit
Bubastis flumen	312.a.	Calliroe fons Iordanis 181.a		48.b
Burrus princeps militiæ Claudij	213.a.	Cambises Saba Meroe nominauit 18.a.		Cendebeus dux Antiochi Soteris
Buzi sacerdos	53.b.	Cambises Aegyptum uastauit 20.a.		à Simone Matathie uictus 138. 218.a
Buzus, pater Simois focerit Hero.	164.a	Cambises Hierosolymam & templum		Cenedeus 253.b.
C		restaurari prohibuit 112.a.		Ceparius Quirini, senator 147.b.
Abrothalia locus	32.a	Cambises Damasci defunctus	ibidem	Cephalon frater Antipatri primi
Cades locus	45.b.	Canon ciuitas Galaadinorum	50.b	144.b. 220.b
Cadmus Milesius	310.b.	Campus Curicus 70.b.		Cerastes pater Pausaniæ 119.b.
Cæcilius Bassus occisor Sexti Cæs.	223.b	Campus maximus, regio 81.a.		Cerealis Samarie expugnator 263.a.
Cæsarea Cappadociæ olim Moga 5.a.		Cana uicus 220.a.		Ceremonia sacerdotum & pontificum
Cæsarea olim Stratonis pyrgus 164.b		Candela bra & canthari templi Salo-		tabernaculi 30.a
213.b. 208.b		monis 82.b.		Cesennius Gallus Galileã inuadit 253.b
Cæsarea ab Herode extructa 169. b.		Canidius Gallus Cos. 156.a		Cesennius Petus 305.b
Cæsarea Iudeorum cædes facta 152.a.		Capernaum fons 267.a		Cestius Gallus 257.b. 252.b.
Cæsarea magna Iudeorum & Syrorũ		Capharsaba locus & cãpus 142. b. 169.		Cestius Iudeam explorat per Neapo-
seditio 213.b.		Capharin ciuitas 278.b.		litanum 248.b.
Cæsarea Philippi olim Panneas 188.b		Capharsamala uicus 131.b		Cestius Iudeam populatur 253.a
Cæsarea Philippi Neronia dicta 214. b		Caphartophan uicus 276.b.		Cestij exercitus cæsus 254.a
Cæsares Romanorum reges dicti 85.a		Caphedon Samaræorum seductor 190.b		Cestius Hierosolymam obsidet 253.b.
Cæsaris pugna contra Aegyptios ad-		Caphetra ciuitas 278.b.		Cethæus filius Canaan 5.b.
iuuantibus Hyrcano lamnei & An-		Capiron locus 144.b		Cethin filius Iani 5.a.
tipatro 148.a. 222.b.		Capito Gessij Flori centurio 247.b		Cethima insula, nunc Cyprus eodem
Cæsaris beneficentia in Hyrcanum ter-		Capitolium Romæ Iouis templũ 200.a		Cetura uxor Abrahæ 9.a.
tium, & Antipatrum primũ, eiusq;		Capadoces olim Moschini 9.a.		Chabulan terra 84.b.
filios 143.b. 147.b.		Caprea insula 192.b.		Chacac Hebræorum Sapiens 81.a.
Cesonia uxor Caligulæ occisa 205.a.		Captiuorum mos supplicandi 92.b.		Chadam 70.b.
Cain fratricidium 2.a.		Captiuorum & peremptorum numer.		Chereæ insidie in C. Caligulam 200.b.
Cain quæ inuenerit 3.a		Tito Hierosolymã obtinente 301.a		Chereas impetit Caligulã gladio 202.b
Caine filij Enos etas 3.b.		Carmelus mons 81.a. 142.b.		Chereas Claudio inimic. occidit 206.b
C. Antonius Consul 145.b.		Carran locus 10.b.		Chalcis ciuitas 145.a. 147.a.
C. Fannij decretum pro Iudeis 150.a.		Carrorum prouincia amoni ferax &		Chaldaei olim Arphaxadei 5.b.
C. Iulij Cæsaris decreta pro Hyrcano		reliquijs arce Noe celebris 210.a.		Chaldaei insurgunt cõtra Abrahã. 6.a
tertio, & gente Iudeæ 148.b.		Carthago à Tyrijs condita 313.a.		Cham filij & ex eis gentes 5.a. b
C. Cæsaris cædes 150.b		Carthaginenses laudantur 249.b.		Chananæus filius Cham 5.b.
C. Martius Censorinus 170.a.		Carus Pharisæus occiditur 176.b		Chananæa regio 5.b. 7.b
C. Norbani Flacci epistola pro liberta		Cassia pylis 191.a		Chananæa fame pressa 6.b.

Chananei inimici Isaac	10. a	Cleopatra uxor Ptolemæ. Epip.	125. a	Crassus præses Syrie post Gabinii pecunias templi Hierusalem depræda-	
Chananeorum exercitus in Gabonitas	44. b	Cleopatra filia Ptolemæi Epiphan. nubit	ibidem	tus	146. b. 222. a
Chananeos occidendos	42. a	Cleopatra Ptolemæi Philometoris filia		Crassus apud Parthos occisus	147. a
Chananeorum terræ natura	45. a	spondetur Alexen. Epiphani	134. a	Cratere templi Salomonis	82. b
Chananei à Iosue deuicti	eodem	Cleopatra Alexandro crepta nuptum		Cremona ciuitas	280. a
Chananei ab Israelitis deuicti	47. b	datur Demetrio Nicanori	135. a	Creon occidit Baasan	90. a
Chananei rursus occupât Hebr.	48. a	Cleopatra uidua Antioch. Soterem le		Cretæi Iouis templum	127. b
Charanacha Ammonitarum metropolis		uirum ad nuptias & ad imperiũ in		Culmen loci nomen	94. a
Chariathiarim ciuitas	54. b	(70. b) uitat	138. a	Cumanus præses Iudææ post Tiberium	
Charra ciuitas	6. a	Cleopatra insidiata Ptolemæo Lathy-		Alexandrum	211. b. 245. a. b
Chebron fons	108. a	ro filio	141. b	Cumanus à Iudæis accusatus, in exiliũ	
Chebrõ ciuitas uastata	130. a. 278. a. b	Cleopatra Selene regina Syrie	143. b	mittitur	212. b. 245. b
Cheferite populus	44. b	Cleopatra Alexandrã tertiã cum filio		Cusardus rex Assyriorum	48. a
Cheion filius Elimelech	52. b	fugere inuitat ad ægyptũ	157. a. b	Cuspius Fadus Syrie præses	209. b
Cherubim figuratiões arcæ Moysi	25. a	Cleopatræ ac Antonij amor	288. b	Cuspius Fadus in Iudæam missus	ibid.
Cherubim templi Salomonis	82. a	Cleopatra M. Antonij animum inci-		Custobarus ab Herode affine suo occi-	
Chetomeneuestis sacra	27. b	tat in Herodem	ibidem	sus	163. a
Chton lineum sacrum	eodem	Cleopatræ malitiæ	158. b. 288. b	Custobarus	214. b
Chiatemerite populus	44. b	Cleopatra cũ Antonio uicta ab Augu		Custobarus Iudeorum legatus	251. a
Chira aurarius Salomonis	82. a	sto	161. b	Cutha fluuius	102. b
Chodolochomorrus Assyriorum dux		Cleopatra Hierosolymitis, uxor Hero		Cuthi & Cuthæorũ trãsmigratio	102. b
Chærilus poeta	314. b	(6. b) dis maioris	176. a	Cuthæi qui & Samaritæ	102. b. 139. a
Chozabi Madianius	37. a	Cleopatra uxor Gesij Flori	215. b	Cuthæorũ insidia cõtra Iudæos	114. a
Chronica ab initio mundi usq; ad ca-		clitus læuæ suæ manus abscisor	256. b	Cynaras rex Cypri	202. b
ptiuitatem Babylonicam	107. a	Cluditus Rom. uir consularis	202. b	Cypriis uxor Antipatri, Herodis maio	
Chusus & Chusæi	5. a	Cœle Syria	314. b	ris filia	192. a. 222. a
Chusi amicus Dauid	73. a	Cœnopolis locus	254. a	Cyprus insula, olim Cethima	5. a
Cilicia olim Tharsus	5. a	Colchi	249. b	Cyprus ciuitas	230. b
Cinnamus princeps Parthorum	210. b	Colobium quid	72. a	Cyprus capitur	252. b
Cinnira musica instrumenta	82. b	Columna templi Salomonis	82. a	Cyprianus maritus Cypriis filie Phase	
Cinthares ponderis genus	27. b	Cos insula	141. b	Cyrene ciuitas	147. a (1192. b)
Circuncisionis origo	7. b. 88. b	Concisio locus	69. a	Cyrenæi laudantur	249. b
Circuncisio Iudeorum & Arabũ	8. a	Consilium sapientum Palestinorũ pro		Cyrenius præses Syrie populum Iudæ	
Cis pater Saul, filius Abihel	55. b	arca dei	54. a	orum censet	187. b
Ciuis dux Germanorum	303. a	Conuallis benedictionis	94. a	Cyrus Persarum rex cõtra regem Ba-	
Ciuitas prima	3. a	Conuallis gigantum	69. a	by'onium	110. a
Ciuitas fugitiuorum	38. a	Cophinum fluuius	5. b	Cyrus Iudeorum captiuitatem rela-	
Clasicus dux Germanorum	303. a	Coponius cum Cyrenio missus ad cen-		xat	111. b
Claudius C. Caligule patruus	202. a	sendum populum Iudeorum	242. a	Cyro ignorante Hierosolyma & tem-	
Claudius quomodo imperium suscep-		Copron ciuitas	279. b	plum restaurari prohibentur	112. a
rit	204. a	Corban quid significet	55. a	Cyrus filius Xerxis, aliàs Artaxerxis	
Claudius à militibus imperator electus		Coraduba Iberiæ ciuitas	200. b	uel Assueri	116. b
204. b. 205. a		Core filius Esau	12. b	Cyzicus ciuitas	139. a
Claudij beneficentia in Agrippam ma		Core contra Moisen seditio	33. b		
iorem & edicta pro Iudæis	207. a	Core cum 250. uiris exustus	34. b		
Claudius stolam cõseruare Iudæis con		Corea ciuitas	145. a. 220. b		
cedit, & Herodi Chalcidis regi pon		Cornelius Leo tabellio Claudij	209. b		
tifices & sacerdotes instituendi au		Cornelius Faustus Sylle si. muros Hie			
toritatem donat	209. b	rosolymorũ primus conscendit Pom-			
Claudij obitus	213. a. 246. a	pcio ciuitatẽ obsidente	145. b. 221. a		
Claudij tempore fames facta	33. a	Cornelius Sabinus	203. a		
Clearchus philosophus Iudææ gentis		Cornelij Sabini mors	207. a		
meminit	314. b	Corona pontificis in tabernaculo	28. a		
Clemens complex coniurationis in C.		Corona aurea templi Salomonis	82. b		
Caligulam	201. a	Correon locus	54. b		
Cleodemus propheta	9. a	Corus quid	164. a		
Cleopatra filia Ptolemæi Philometoris		Cotys rex minoris Armeniæ	208. b		
iungitur matrimonia Alexandro		Coza Idumeorum deus	162. b		
Epiphani	134. a	Cozabi scortum Samariæ	37. b		

D

D Ace Parthos inuadunt	211. b
Dagon deus Palest.	53. b. 288. b
Dagonis templum in Azoto	134. b
Dagon castellum Hiericunis	138. a
Dalila Samsonis meretrix	52. a
Dalmate populus	249. b
Damascus unde instituta	5. b
Damascus subditur Dauid	70. a
Damascus ab Assyrijs capta	101. b
Damascus capta ab Alex. Mag.	120. a
Damascenorum ingens clades	70. a
Dan fons Iordanis	7. a
Dan filius Iacob	11. a
Danite quam terram sint sortiti	45. b
Danite in montana fugati	48. a

Dancianitas conditur	48.a.	David filij	67.a	Demetrii cum Ionatha Abaron aniei	133.a.
Dan uasatur ab Asa	90.a.	David dolet ob mortem Abner	67.b.	tia	133.a.
Danielis historia	108.b.	David occisores Abner execratus ibi.		Demetrius in prelio contra Alexan-	135.b
usq; ad initium lib. 11. Antiquitatum.		David mortem Ithobet ultus	ibidem	drum Epiphanem occiditur	135.b
Daphne suburbium Antiochie	155.b	David omnem principatum Israel con-		Demetrius Nicanor Grypus Demetrii	
Darda sapiens Hebreorum	81.a.	secutus	68.b	filius contra Alexandrum Epiph. 135. a	
Darius Medorum rex contra Babylo-		David uxores et filij	ibi.	Demetrio uxor Alexandri Epiphanis	
niam	110.a	David primus Hierosolymam nuncu-		nubit	135.a
Darius Persarum regnum affecutus do-		pauit	ibi.	Demetrius Ionatha Abaron sacerdo-	
nat Hebr. libertate et munerib. ad		David Palestinos uicit Hierosol.	69.b	tium confirmat	135.b
restauracione urbis et templi	112.a.b	David socius cum Thou rege	70.a	Demetrius in Ionathan ingratus a Try-	
113. a		David iterum bella infert Palest.	69.b	phone Apameo superatur et ca-	
Darij questioes cubicularijs proposite		David iniuria ultus in Ammonit.	70.b	pitur	ibidem et deinceps
112. b		David amore Bethsabec captus	71.a	Demetrius rex contra Hyrcanum lo-	
Darij promissio ad Zorobabel, et mu-		David adulterij arguitur a Natha	71.	bannem	139. a
nificencia in Iudeos	113. a.	David reconciliatur deo	71.b	Demetrius ab Alexandro Zebenna su-	
Darij epistola ad prefectos Syrie et		David reuocat Absalom	72.b	peratus, ad Cleopatram uxorem su-	
Phoenicia et ad Samaritas	114.a	David a fil. Absalon regno pellitur	73.	giens, non recipitur, tandem interijt	
Darius ab Alexandro uictus, ad Per-		David exercitu contra filium instructo		occisus ab Antiocho Cyziceno ibi.	
sas fugiens remeauit	120.a.	uictoria potitur	74.a	Demet. Eucerus rex constituitur	142. a
Dario mortuo Xerxes fil. successit	114.	David filij sui Absolon mortem luget		Demetrius Eucerus Alexandrum la-	
Darius filius Artabani regis, obses da-		75.a		mnem uincit	142.a.b
tur Tiberio Cesari	191.a.	David regnum recipit	ibidem	Demetrii contra Philippum fratrem	
Dari. prefectus equitum Agrippa	251.a	David inimicos in gratiam recipit ibi.		bella	ibidem
Datā et Abirom uini absorpti	34. b	David rursum contra Palestinos bella		Demetrius Pöpeij libertus Gadarenis	
Dathema castellum	129.b.	gerit	76.b	prescitur	146. a
David filius Iesse pastor ouium in re-		David fortes	ibidem	Demetrius Andromachi filius	171.b
gem eligitur et ungitur	59.a.	David ab Achimath impetitus per A-		Demetrius Alexandrinus	215.a
David assumitur in citharcedum et ar-		bisai defenditur	ibidem	Demetrius Phalereus bibliotheca Pro-	
migerum a Saul	59.b.	David uariometrorum genere canti-		mai Philadel. prefectus	121.a
David pugna cum Goliath.	60.a	ca et hymnos componit	ibidem	Demetrii epistola ad Ptolemaum pro	
David Goliath funda prosternit	ibide	David mandati dei oblitus in censu-		transcribendis libris Iudaicis	122. a
David concitatur Iudicia apud Saul	60.a	do populo	77. a	Demoteles tabellio Darij regis	127.a
David fuga ad Samuelem	61.a	David impensas ad opus templi parat		Desius mensis	150.a
David et Ionathan iurandum faci-		77.b		Dei opificia	2.a.b
unt	61.b.	David Salomoni filio mandat edificati		Dei sententia super hominem	2.b.
David fugit hinc inde ad uarios	62.a	onem templi	78.b	Dei ira super Israelitas	32.b
David furiosum se simulans, liberatur		David Sacerdotes et Leuitas ordinat		Deuteronomij historia	34.b
de terra Geth	eodem	78.b		Dei preceptum ad Saul ut Amalechi-	
David Palestinos inuadit	62.b.	David morituri uerba ad Salo.	79.b	tas penitus deleat.	58.a
David proditur a Zipheis	63.a.	David post annos septuaginta mori-		Deus irascitur Saul ob inobedientiam	
David pietas erga Saul dominum licet		tur et ingentes thesauros reliquit		58.b	
hostem	63.a.	79.b		Deus obedientia, non sacrificijs dele-	
David contra Nabal arma mouet	63.b	Davidis sepulchri diuinitas	138.b.	atur	58.b
David Abigail ducit uxorem	64.a.	Deborah Israelitarum prophetissa	49.a	Deus loquitur ad Nathan de structura	
David castra dormientis Saul ingressus		Decem precepta legis	24.a	templi	69.b
lanceam surripit	64. a	Decima leuitis danda	35. a	Deus carpit Salomonem per prophe-	
David Serritarum et Ammonitarum		Decimarum lex	39. a	tam	86.b
provincias denastat	64.b.	Decreta aliquot Romanorum pro Hyr		Dei indignatio contra Achab	91.b
David factionis suspectus prelio absti-		cano et Iudeis	148.a.b	Diagoras Melius	325.b
nere iubetur	65.b.	Dedicatio templi a filiis transmigratio		Dicaarchia ciuitas	200.a
David consulto deo, insequitur Amale		nis celebrata	114.b	Digestio structure templi Salom.	82. a
chitas	65.b.	Deliorum decretum pro Iudeis	150.a	Diglath	2.a
David mortem Saul dolet	66.b.	Delon ciuitas	145. a	Diluium	3.b
David filij	67.a	Delta locus	147.b	Diluuij qui scriptores meminerunt	4.a
David scripsit epitaphium Saul et Io-		Demenetus orator	141.a	Dina stuprum a fratribus uindicatum	
natha	ibidem	Demetrius Seleuci filius rex factus, An	6. a	Dinasus pontifex	215. a
David fit rex tribus Iuda	ibidem	tiochum Eupatorem et Lysiam in-		Dineas qui et Aretas, Obode succes-	
David Michol uxorem suam recupe-		terficit	131. a	for	173.a
rat	ibidem	Demetrii insidia aduersus Iudam	131. a		

Dineas Sileum beneficij tradit apud	Edom cognomentum Esau	12. b.	Eliafibi sacerdos post patrem suum	10. b.
Casarem	ibi. Egbathana locus	11. a. 114. a.	achim	116. a.
Dineus pater Eleazar latronis	213. a. Egeffarius rex Babylonis	110. a.	Eliafibi mortuo iudas fil. successit	119. b.
Diorcles de rege Babylonio	109. b. Eglon Moabitarum rex Israelitis ser.		Elia princeps militie tribus iuda	101. b.
Diogenes quidam a phariseis occisus	uitate affligens ab Aoth interimi-		Eliafibi maior	196. b.
143. a. 220. a.	tur	48. b.	Elidenses	230. b.
Diodorus legatus Iudeorum	119. a. Eleon mons	283. b. 291. a.	Elimelech migratio in Moabide	52. b.
Diodorus Apamenus qui & Tryphon	Elam filius Sem	5. b.	Elioneus Canthare pontifex	208. b.
uide in dictione Tryphon.	Elamite	ibidem	Elisas, Blisei	5. a.
Dion ciuitas	142. b. Eleazarus pontifex	1. a.	Elom socer Esau	9. b.
Dionysius Tripolitanus	145. a. Eleazarus Moysi filius	19. a.	Elon filius Zabalon	17. b.
Diophatus pseudograph.	173. b. 234. a. Eleazarus filius Aaro, patri successor		Elon princeps Israelitarum	51. a.
Dius hist. de rege Hira	84. b. 313. a. in sacerdotio	35. b.	Elon ciuitas uastatur	90.
Drimi nomen loci	152. b. Eleazarus moritur	47. b.	Emachoes locus circa Iordanem	185. a.
Distrus mensis Macedonum	114. b. Eleazar filius Dodi uir fortis	76. b.	Enmaus ciuitas	129. a.
Diuortij lex	40. b. Eleazarus frater Simonis iusti sacer-		Enabris locus	265. b.
Dius ciuitas Macedonum	120. b. dotium adeptus	122. a.	Endelechismus	113. b.
Doebis princeps militie Salom.	81. a. Eleazari & Ptolemai Philadelphi al-		Enfron ciuitas a Iuda Machabeo ca-	
Dodoris filius Herculis	9. a. terne epistole	122. a.	pta	130. a.
Dodus pater Eleazar	76. b. Eleazaro mortuo Manasses patruus		Engadda	63. a. 258. a.
Doech Syrus famulus Saul	62. a. successit	125. a.	Epaphroditus Iosephum ad historias	
Doech proditor beneficiorum	Achi- Eleazarus Apphus uel Mauro filius		scribendas inuitauit	1. a.
melech in David, sacerdotes iussu	Metathie	128. a.	Ephan cognatus David	76. b.
Saul interficit	62. b. Eleaz. ab elephante opprimitur	130. b.	Ephesina ciuitas	149. b.
Domitianus	280. a. Eleazarus scditiosus phariseus	139. b.	Ephesiorum decretum pro Iudeis	150. b.
Domitiani expeditio in Germanos &	218. a.		Ephod uestimenti genus	28. a.
Gallos	303. a. Eleazarus Crassum redimit pro spolia		Ephraim filius Ioseph	15. a.
Domiti. Acnobarb. pater Nero.	213. a. tione templi	146. b.	Ephraim trib. leuitarum prefectus	31. b.
Domitius Nero	ibi. Eleazarus pontifex post Iozarum Bo		Ephrata locus	12. a.
Domitius Sabinus	263. b. 287. b. ethi	187. a.	Ephron agrum suum uendit t. Abra-	
Dora ciuitas & castellum Idumae	138. a. Eleazarus filius Annae pontificis in sa		ha	9. a.
Doritarum facinus in Iudeos	207. b. cerdotium successit post Ismaelum		Epicrates Iudeis Scythopolim prodi-	
Dorensis regio	81. a. labi	188. b.	dit	139. b.
Doris ciuitas	45. b. Eleazarus cuiusdam Iudeorum fasti-		Epiphania	5. b.
Doris uxor Herodis	151. b. onis autor multatur a Fado	209. b.	Erebinthonicus uicus	291. a.
Dorotheus minister Ptolemai	123. b. Elea. Dinei prin. latronum.	212. a. 246. a.	Eroge locus	100. b.
Dortus Iudeus	212. b. Eleazarus latro a Felice captus	213. a.	Esau patris benedictio praeipitur	10. a.
Dosithei perfidia in Hyrcanum	terti- Eleazarus quidam conspirationis Iude		Esau cum Iacob habitacula partitus,	
um	160. b. orum contra Romanos autor	250. b.	primatum uendit	12. b.
Dositheus ab Herode occisus	162. b. Eleazarus filius Iairi	251. b.	Esau cur & quando uocatus sit edom	
Dotan urbs	95. b. Eleazarus Simonis	254. b. 272. a.	12. b.	
Draconis leges	310. b. Eleazarus Anania scriba capitum		Esau filij	ibidem
Droma concubina Gedeonis	50. a. 214. b.		Eschon puteus	9. b.
Drusilla Agrippae maioris filia, uxor	Eleazarus Samei	291. b.	Esdrae historia	111. b.
Antiochi Comagen. regis	209. a. Eleazarus scariorum princeps	306. b.	Esdras scriba acceptis a Xerxe literis	
Drusilla Felici nupta	212. b. Eleazari cuiusdam magnanimitas &		Hierosolymam proficiscitur	115. a.
Drusus maior Tiberij frater Antonie	laudata constantia pro conseruatio		Esdras consulto Achanomio abdicat a	
mari tus	192. a. ne legis ad Antiochum Epiph.	328. b.	lienigenas sacerdotum & leuitarum	
Drusus Tiberij filius	ibi. Elephantine oppidum	279. b.	uxores	111. b.
Drusum turris	164. b. 230. a. Eleuza ciuitas nunc Sebaste	169. b.	Esdras moritur	115. b.
Due tantum tribus a captiuitate Hie-	Eleutherus fluuius	159. a. 228. b.	Eserimoth locus	52. a.
rosolymam redierunt	115. a. Eleutheri equites	225. a.	Essenorum haeresis de animabus & cor	
E	Eli filius Ithamar sacerdos & Israelita		poribus	136. b. 165. a. 188. a. 242. a.
Balmons	45. a. rum praeses, lapsus de sella defun-		243. b.	
Ebifar ciuitas	64. a. tius est	52. b. 53. b.	Esin quid significet	28. a.
Ebutius Decadarchus	268. a. Eli filiorum uita & mores	53. a.	Eteron mons	45. b.
Ecateus historiographus meminit A-	Eli filij bello cadunt	53. b.	Ethicus	206. b.
braam	6. a. Eli pater Semie	77. a.	Ethan habitaculum Samson	51. b.
Echibene uxor Ezechiae, mater Manaf	Eli filius Samaris Babylonij	176. a.	Etheus princeps militie David	74. a.
se	104. a. Eliab filius Iesse	59. a.	Eua quid significet	3. a.

Eua quomodo inducitur & rursum ex-	Filius à matre coctus	296. b	Gaulalim oppidum	38. a	
pulsa sit paradiso	3. b	Flaccus rector Syriae	192. b	Gaulanitis	81. a. 252. a. 258. a
Euaetus delator filiorum Hero.	173. a	Flavius Silua expugnat Massada	306. b	Gaulanitis regio	142. b
Euchei populi ab Hira uicti	84. b	Flumina paradisi	2. a	Gaza capta ab Alexandro	120. a
Eui rex Madianitarum	37. b	Fluuus aquae, sanguineus	21. b	Eadem capta à Iudeis	141. b
Eula & Euilei	5. b	Fœdus putei	8. a	Gazarim oppidum	76. b
Euodus libertus Tiberij Caesaris	194. b	Fonteus Agrippa occiditur	303. b	Gebonitis oppidum	252. a
Eupator Ptolemæus	124. a	Fornicarie mulieris merces	39. a	Gehegleth cognomen Rahuelis	20. b
Euphrates fluuius paradisi	2. a	Fortunatus libertus Agrip. maio.	195. b	Gedeo liberauit Israel de Amale.	49. a
Eupolemius filius Iohannis Gaddis	131. b	Fratris defuncti semē excitandū	40. b	Gedeonis uisio	49. a
Euripus id est piscina	127. a	Fronto Iudeorum iudex	297. b. 301. a	Gedeon 70. liberorum pater, & unius	50. a
Eurycles delator filiorum Hero.	173. a	Fullonis monumentum	283. b	naturalis	50. a
Eutychus fur & delator Agr.	193. a. b	Fulua à profugo Iudeo seducta	190. a	Gedeonis hostes, sui interfectores facti	
Euxinus potus in quo Ionas à ceto est		Furius centurio	145. b	ibidem	
euomitus	100. b	Furtilex	41. a	Gelboe mons	64. b
Exercitus instruendi ratio	31. b			Gellius Marci Antonij libidinis mini-	
Exodi historia	18. b			ster	157. a
Ezechias filius Achaz rex Hierosoly		G aal princeps Sichimitarū	50. a	Gemellus ex aula Hero. exclusus	171. b
morum	102. a	Gabaa oppidum	47. a	Genasar lacus	188. b
Ezechias sacrificia diu intermissa re-		Gabaa etymologia	159. a	Genath porta	283. b
uocat	ibidem	Gabaa uastatur ab Israelitis	47. b	Gerara locus Palestine	8. a
Ezechie oppressio ab Assyrijs	103. a	Gaba oppidum Galilee	163. a	Gera pater Semci	73. b
Ezechias solatur ab Esaiâ proph.	103. b	Gabala oppidum	142. b	Gera pater Aoth	48. b
Ezechie languor eiusq; uite prolon-		Gabao	253. b	Gerafa	258. a. 255. a
gatio	ibidem	Gabaonite	44. b	Gerareth ciuitas	89. b
Ezechie succedit fil. Manasses	104. a	Gabaonit. callide fœderati cū Iesu	44. b	Geraditidis regio	ibidem
Ezechias princeps latronum ab Hero		Gabaonite liberantur	ibidem	Germani milites mortem Caligule ultri	
de occisus	148. a. 223. a	Gabaonitarum punitio	76. b	203. a	
Ezechiel propheta adhuc puer cū alijs		Gabatha loci nomen	55. b	Germani ab ira reuocati	204. a
in Babyl. captiuus abducitur.	105. b	Gabathon opp. Palestinorum	89. b	Germani laudati	249. b
Ezechiel in Chaldaea prophetans non		Gaber militiae princeps	81. a	German. pater Caligu. occiditur	203. a
auditur	106. a	Gabiar princeps militie Salomon.	81. a	Germanici laus	194. b. 249. b
Ezechielis prophetia de Sedech.	107. a	Gabinij gesta	145. a. 146. a. b. 221. a	Germanicus pater Agrippine	213. a
Ezi mater Iosie regis	104. b	Gad filius Iacob	11. a	Germanicus ueneno interijt à Pisone	
Exrica tutator regni Israel	101. b	Gad propheta Dauid	77. a	Germani milites Caligul. 203. a. (189. b	
		Gadara opp. expugnatum	142. b	Germani augurium de Agrippa maio-	
		Gadara restauratur	146. a	re	194. a
F Abatus à Syleo occisus	177. a	Gadara expugnatur à Vespasi.	259. b	Gessaban filius Ioe rex Israel	99. b
Fabius ceturio Hierosolymorum		Gadare deditio	275. b	Gersus filius Mosi	21. a
muros ascendit Pompeio urbē ob-		Gaddi oppidum	94. a	Gesius Florus preses Iudæ post Al-	
sidente	154. b	Galaad mons	11. b. 81. a	binum	214. b. 246. b
Fabius Damasci rector	151. b	Galaaditis regio	144. b	Gesij genus & malitia	215. b
Fames sub Herode in Iudæa	163. b. 230	Galata oppidum	5. a.	Gessur regio	67. a
Fames tempore Dauid	76. b	Galata olim Gomerite	277. b.	Getha fluuius	2. a
Fannius M. fil. Cos.	139. a	Galba imperator	278. a.	Geth urbs & regio Palestinorū	45. b
Faustus Cornelius	221. a	Galbe mors	61. a.	62. a. 100. b	
Felix Malachi frater à Phaselo fratre		Galboa loci nomen	44. b. 55. b.	Getho urbs Palestinorum	54. a
Hero. superatus dimittitur	151. b	Galgala loci nomen	154. a.	Getuli olim Euilei	5. b
224. a		Galilea sub ditione Herodis	227. a.	Gezerenna ciuitas	69. a
Felix preses Iud. post Cuma.	212. b	Galilee descriptio & fertilitas	257. b	Gezonat princeps militie Iosaphat	
Felice preside Iudæa latronibus & se-		Galilea inuaditur à Vespasi.	259. b.	95. a	
ductioribus populi referta	235. b	Galilei deficiunt ab Herode	155. b.	Gigantum genus	46. b
246. a		Gallus centurio	268. b.	Gigantum conuallis	69. a
Felix à Iudeis accusatur, succedente		Galli	249. a. b.	Gimon propheta mittitur ad Baasan	
Portio Festo	214. a	Galmō regio, quæ Gilō in biblijs	74. a.	89. b	
Ferreus mons	276. b	Gamala oppidum	142. b. 254. b.	Ginais uicus	212. a
Festum luminarium	129. b	Gamala situs, obsidio, & excidiū à Ti-		Ginea	258. a
Ficula uicus	125. a	to factum	267. & inde	Giscala oppidum	255. a
Filiorū Israel eductio de Aegypto	19. a	Gamalitica	258. a.	Giscala à Tito capitur	269. a
Filij pro parentibus non puniendi, &		Gargazus	121. a	Gison id est cancellus	82. b
contra	41. b				

Glaphira filia Archelai regis Cappadociae, uxor Alexandri filij Herodis	Hebron ciuitas	9. b Henoch uixit 365. annos	3. b
167. a. 231. b	Hebron Sare sepulchrum habet	9. a Heraclea ciuitas	280. b
Glaphire arrogantia	132. a Hecateus Abderita	9. a Hercules auxiliatus filijs Abrahae, du-	
Glaphire nuptie cum Archelao affi-	Hecatontamachi qui dicantur	314. b xit uxorem filiam Iaphram	9. a
ne, & mortis super marito, eiusq;	Hedrous princeps milit.	141. a Heremius Capito creditor Agrippae	
somniū & interitus 187. a. b. 242. b	Helan rex filius Baasa à Zamaria occi-	93. a 192. b	
Gnidus loci nomen	141. a ditur	90. a Ilea	148. a
Gobolitis, Idumaea	12. b Helchana uir leuita	53. a Herodes maior accusatus fisti iubetur	
Goboth loci nomen	24. a Helchias gazophylax	107. b. 114. a apud Hyrcanum	148. b
Godolias praeses constituitur Hieroso-	Helena Adiabenorū regina	283. b Herodes Antigonum Aristobuli filiū	
lymis	107. b Heliab unus opificū tabernaculi	29. a Iudea expellit	151. b
Godol. interimitur per Ismaelem	108. a Helias Thesbites pro. increpat Achab	Herodes Iud. tetrarcha 152. b. 224. a. b	
Goliath Palestini proceritas	59. b & pascitur à coruis	90. b Herodis fuga in Idumeam	153. a
Goliath prosternitur à Dauid	60. a Helias filium uiduae Sareptane resusci-	Hero. in ius uocatus bellū Hyrcāo mo-	
Gophna	151. a tat	90. b uere tētauit 148. b. 149. a. 223. a. b	
Gophnitica toparchia	218. a Helias pseudopropheta Baal occidi in	Herodes Syria praeficitur 151. a. 223. b	
Gorgias superatur à Iuda Mach.	128. b bet, & fugit Iezabel	91. a Herodes Roman pergit	153. a. 225. b
Gorion occisus	274. b Helias inungit reges, futuros ultores	Herodes accusatur apud M. Antonium	
Gorion Iosephi filius	270. b Achab	ibidem 152. a. 224. a. b	
Gorion Nicodemi filius	251. b Helias mittitur ad Achab propter Na	Herodis bellū cū Parthis 152. b. 224. b	
Gotarzes rex Parthorum	211. a both iniuste occisum	91. b Herodes à senatu Romanorū, rex Iud.	
Gotholia filia Achab, uxor Ioram, re-	Helias inuafores suos ulciscitur	94. b pronuntiatur	153. b. 226. a
gina Hierosolymorum	93. a. 96. b Heliae occurrit Achab	94. b Hero. Roma rediēs Antigoni & Hie-	
Gotholia studet exterminare genus Da-	uid	rosoly. obsidet 154. a. 155. b. 226. a	
uid	ibidem 94. b	Herodes Galilea potitus, latrones de-	
Gotholia perimitur	98. b Heliae habitus	94. b let	154. b. 226. b
Gracchus Sabino auxiliatur cōtra Iu-	daeos	184. b 91. b	
deos	249. b Heliachim tutor regni Ezech.	103. a Herodes mandat uxorem occidi	161. a
Graeci laudati	5. a Heliachim pontifex custos thesaurorū	Herodes honorifice à Cesare excipi-	
Græcorum impudens arrogantia	310. a Helim	104. b tur, & splendide donatur	161. a. b
Græcorū omnia esse noua Iosephus asse-	rit	23. b Herodis auaritia	156. b
rit	310. a Helim	91. b Herodes propter occisam uxore mor-	
Græcorum antiquissimi Chaldaei pre-	ceptoribus usi	95. a bo correptus	162. a. b
Græci cur ut plurimum inter se dissenti-	unt	310. b Helisæus hostes obsecatos ad Iorā tra-	
Granicum flumen	119. b ducit, ubi de eo plura	95. b Babe	162. b
Grana ciuit. à Iuda Mach. capta	129. b Helisæus moritur	99. b Herodes theatra & quinquennialia in-	
Grapte cognata Sire regis	278. b Helisæus post mortem miraculis cla-	stituit Hierosolymis 163. a. b. 230. a. b	
Gratus miles	205. b ruit	99. b Herodes oppida & templa cōstruit in	
Guta oppidum	155. b Helisæi sepulchri natura	99. b honorem Augusti Caesaris	164. b
Gihon fluuius paradisi	2. a Helisæi fons	276. b Herodis beneficentia erga populū, tem-	
Gihon Græcis dicitur Nilus	codem Hellanicus historiographus	310. b porcfamis	164. a. b. 230. b
H	Helladici populi à Iano orti	5. a Herodis profectio ad M. Anto. & pe-	
Alabarches .i. princeps salis	Hellestontus Lysimacho post Alexan-	ricula	155. a
211. b	drum cessit	121. a Herodi uarie insidie structe	155. b
Hastarte & Herculis templum	84. b Helpis una ex uxoribus Herodis pri-	Herodis nuptie cum Mariamme 155. b	
Heber & Hebrei	5. b mi	176. a Herodis instantia apud M. Antonium	
Hebr. uictores euadūt per Moſen	25. a Heman unus ex sapientibus Hebræorū	pro morte Antigoni	156. a
Hebr. potiti Amorreorum terra	35. b Hemath ciuitas	105. a	
Hebr. patria iura transgressi	37. a Hemathenus rex cū Dauid fœdus inijt	(81. a Herodes sacerdotiū Ananelo dat alie-	
Hebr. uicti à Palestinis	65. b 70. a	nigene	157. a
Hebr. uictoria de Palestinis	54. b Hemor rex	Herodes tradit sacerdotiū Aristobu-	
Hebr. numerus è Babylone reditum	Hemfanea sacra tunica	12. a lo	157. b
in Hierusalem	112. a Heniochi laudati	27. b Herodis dolo Aristobulus submergi-	
Hebr. bellum cum Amalechitis	22. b Henoch	249. b tur	158. a
Hebr. bellum in Chananeos inscio Mo-	Henochia prima ciuitas mundi	3. a. b Hero. amore uxoris insanit 158. a 231. b	
Je	33. a Henoch & Helie mortem nemo uidit	Herodes Cleopatram occidere molies,	
Hebr. genealogia	6. a 94. b	deducit Aegyptum	159. a

Herodes uenator, bellator, & sagittarum insignis liberator	230.b	Herod. moriturus mandat ut se mortuo Iudeorum primores interficiantur	181.a	Hieroboam contra Abiam monet bel- lum	89.a
Herodes sacerdotis filiam ducit uxorem, delubraque & statuas erigit contra legem	164.a.b	Herod. semet interficere conatus	181.b	Hierob. & generis eius extinctio	89.b
Herodis solertia erga populum cōpescendum	165.a	Herodis testamētum, mors & tempus regni eius	ibidem	Hieroboam filius Ioa rex Israel quallis	100.b
Herodes struxit transitum subterraneum in templum	166.b	Her. pōpa funebris & sepultura	182.a	Hieroboam mortuo successit filius Zacharias	100.b
Herodis lex noua in fures	166.b	Herodis regni diuīso	186.a	Hieron Hc breā lingua munitio	68.b
Herodes filios suos Romā mittit	164.b	Herodis uniuersa prosapia	192.a. 235.a	Hierosoly. Bēiamitis tributaria	46.b
Herodes filios Roma reductos, in matrimonium despondet	167.a	Herodes secundus, filius Herodis maioris ex Mariamne pōtificis	235.a	Hierosolyma sub Abraham Solyma dicta	68.b
Herodes Agrippa occurrit in Asia & Ionia, & eius munificētia in eū ibi.	167.b	Herod. filius maioris Herodis ex Cleopatra	176.a	Hierosolymorum reges quot & quam diu regnauerint	107.a
Herodis cū Iud. controuersia	167.b	Herodes ciuitates quasdā condit	189.a	Hierosolomitarū 3000. ducuntur in Babiloniam	195.b
Herodis cōtrouersie & reconciliatio cum filiis	168.a.b. 231.b	Herodes Antipas	238.b	Hierosolyma obfessa à Suffacho	88.a
Herodes iterum quinquennale certamen celebrat	169.b	Herodes Artabanum & Vitellium cōuiuio excipit	190.b	Hierosoly. obsidetur & capitur à Babilonijs	106.a.b
Herodis liberalitas erga Rhodios	169.b	Herodis amor in Herodiadem, & eius bellum cum Areta	191.a	Hierosolymorum muri reparantur sub imperio Xerxis	116.a.b
Herodes agonothea dictus	ibidem	Herod. obitus eiusque filij	176.b. 177.a	Hierosoly. à Ptolemaeo est capta	124.b
Herodes glorie cupidissimus, inque suos sauisimus	ibidem	Herodias filia Aristobuli, soror Agrippae maioris.	191.a	Hierosolymorum excidiū & direptio ēphi sub Anthio. Epiph	127.a. 217.b
Herodes sepulchrū Dauid infeliciter aperit	170.b	Herodes Agrippa inopiam improperat	192.b	Hierosolyma capta per Pompeiū Magnus	145.b
Herodes amoris in nurum falso accusatus, irascitur fratri	171.a	Herodes exilio damnatus, Herodiade cum comitante	195.b. 244.a	Hierosolyma exponitur fiscalibus Romanorum	ibidem
Herode ab eunuchis ueritatem odij extorquente, amici eius inuicem se ac cufant	171.b	Herodes frater Agrippae maioris rex Chalcidis	208.b	Hierosolyma obfessa ab Herode	154.a
Herodes Alexandrū filium in uincula conijcit	172.a. 234.a	Herodi confertur potestas instituendi pontific. & sacerda.	210.a	Hierosolyma obfessa ab Herode deinceps	226.a
Herode apud Caesarem absente deficiunt Trachonite ab eo	172.b	Herodianus insidiatus Antiocho Grypo	211.b. 230.b	Hierosolymorum macnia locupletius exstructa	208.a
Herodes Nacebum Arabum ducē occidit in praelio	172.b	Herodion oppidum	225.a	Hierosolymam primus Dauid nuncupauit	68.b
Herodes traducitur à Syleo apud Caesarē propter casus Arabes	173.a	Herodij situs & munitio	167.a	Hierusalem obsidetur à Dauid	ibidem
Herodes Nicolaum Damascenū legat ad Caesarem, per quem ei reconciliatur	173.a. b. 174.a	Herodotus Halicarnas.	85.a	Hierosoly. oppressio sub Floro	247.a
Herodes quo pacto in filiorum necem anbelauerit	173.a. b. 174.a. 234.b	Heroum ciuitas	87.b	Hierosol. conspiratio facta, belli cū Romanis	350.b
Herodis uxores & liberi	176.a. 235.a	Hester historia	116.b	Hieroso. obsessa à Cestio	253.b
Herodes Bathaneam regionē dat Zamari Iudeo Babylonio	176.a	Hiere. Elegidiō Iosie descripsit	105.a	Hieroso. excidij initium	270.a
Herodes accusat fratrem Pheroram, eiusque uxorem conspirationis delatos	177.a. b	Hieremias spernitur, prophetans non auditur, praedicat Hierosolymā ex pugnaturū iri, uinctus abducitur, & luto immergitur	105. 106. 107	Hieroso. descriptio	283.b
Herodi produntur p mortē Pherorae ueneficia in eū parata	235.b	Hierem. prophetia de Sedechia	106.b	Hiero. dira fame oppressi	289.b. 291.b
Herodes Antipatrum subitarie Roma reuocatum, reum agit ueneficij coram Varo	178. 236.b	Hieremiam Nabuzardan soluit ē uin culis	107.b	Hierosol. muro & castellis à Tito circumdata	291.b
Herodes Antipatro in uinculo cōiecto, legationē mittit ad Caesarem	180.a	Hierem. Aegypti subuersionē & trāsmigrationē Israel praedicat	108.a. b	Hierosol. excidij mira praesagia	298.b
Herodes morbo iam obnoxius quid egerit, & morbus eius immedicabilis	ibidem	Hiericho capitur à Iudeis	43.b	Hierosol. capta à Romanis	301.a
		Hiericus	258.a	Hierosolyma quoties & à quibus capta, de quibus primis eius cōditoribus, & quomodo nouissime funditus est deleta	311.b. 312.a
		Hiericus à Romanis diripitur	154.b	Hierosolymitanorum decem ciuium conspiratio in Herodem	163.b
		Hiericantis descriptio	276.b	Hieus propheta arguit Iosaphat	93.b
		Hieroboam filius Nabath contra Salomonem insurgit	86.b	Hieus rex inungitur ab Helia	91.b
		Hierobam fugit ad Suffachum	ibidem	Hieus ab Heliseo inunctus exterminat genus Achab & sacerdotes Babil	97.b. 98.a
		Hieroboam decem tribuū rex fit	87.a	Hieus Ozia eiusque quadraginta duos familiares occidit	98.a
		Hieroboā adducēs pop. in idololatriā, increpatur à Iadon proph.	87.b	Hilus sacerdos	107.b
				Hippicos turris	283.b

Hippa oppidum	88.a	fugiant	144.a.b.220.b	Iaddus sacerdos filius Ioannis Manaf	
Hira rex Tyri amicus David	68.b	Hyrceanus adiuvante Arcta Aristobn		sen fratrem ob cōnubium alienige	
Hira epistola ad Salomonem	81.b	lum fratrem vincit	144.a.b.220.b	ne prohibet ab altari	119.b
Hira munera ad Salomonem	84.b	Hyrceanus pauper & tenax	144.b	Iaddus Alexandro Magno Hierosoly	
Hira enigmata à Salomona soluta ibi.		Hyrcano confertur sacerdotium à Ce		mam ingressuro occurrit	120.a
Hira filius Abybali	codē	fare	147.b.221.b	Iaddo mortuo succedit Omias filius	
Hira meminerunt Menander & Dius		Hyrceanus accusatur tyrannidis	cod.	120.b	
ibidem		Hyrceanus Herodem ad iudicium fisti		Lael filius Iesse	59.a
Hispani laudantur	249.b	iubet.	148.b	Lael Galaadinus princeps Israhitarū	
Histories vere indicium	310.b	Hyrcano capto, aures præcidentur	50.b		
Historiarū scriptores quid captēt	1.a	153.a.225.a		Laber mulier occidit Sifarā	49.a
Hominis etas	6.a	Hyrceanus ē uinculis redit ad Herodē		Lamblicus	147.b
Homicidij inquisitio	39.b	157.a		Lamin filius Simconis	codem
Hormons in quo sepulta soror Mosi		Hyrceanus interficitur ab Herode		Lammia destruitur ab Ozia secū.100.b	
35.a		160.b.231.a		Lanias rex	312.a
Horodes filius Artabani regis, præ-		Hyrceanus quidam pontifex taberna-		Lapha expugnatio	262.b
clarus	189.a	culum stola pontificie reseruanda		Laphet filij & ex eis gentes	13.e
Horodes imperator factus, ob ferita-		extruxit	190.b	Lardes saltus	305.b
tem à Parthis occisus est	ibi.	Hyrceanus filius Herodis regis Chal-		laso filius Eleazeri Aphi	191.b
Hostiarū genera uaria pro uarijs	30.a	cidis	211.b	Iesus pater Gedeonis	49.a
Hostes etiam sepeliendi	41.a			Iazara ciuitas	93.a
Hur ciuitas	6.a	I		Iazihel proph. solatur Iosaphat	94.a
Hicfos hoc est, reges pastores	312.b	Abel filius Lamech ex Ada	3.a	Iberes populi olim Iobeli	5.a
Hyrceanus filius Iosephi Tobie	125.b	Labella ciuitas uastatur ab Asa	90.a	Ibidum natura	19.b
Hyrcani astutia & prudentia	126.a	labes ciuitas Galaadina	56.a	Ide scelus de Paulina & Mundo	190.a
Hyrceanus mittitur ad Ptolemæū Epi-		Iabesseni populi	codem	Ida in crucem agitur	190.a
phanem	codem	Iabis Chananeorum rex occisus	49.a	Ideas filius Nerie sacerdos	107.b
Hyrceanus Arionem in uincula cōijcit		Iabis princeps Hebr. occiditur	49.a	Idola inquisita à Laban	11.b
126.a		Iabite terrefacti per Naas	ibi.	Idumea	358.a
Hyrcani arguta responsio ad Ptoleme-		Iabite corpus Saul ui hostibus ablatū		Idu. ab Esau habitata & uocata	12.b
um de osibus que conuene ante eū		sepeliunt	66.a	Idumea & Gobolitis & Amalechitis	
iaciebant	codē	Iaboch torrens	35.b	Idumeorum rex Mosi noto non acqui	
Hyrceanus 100. pueros regie & totidem		Iachin thalamus, colūna templi	28.a	Idumei à Iuda uicti	129.b
puellas regine donauit	126.b	Iacimus filius Zamaris Babylo.	176.a	Idumei uicti ab Abias	70.b
Hyrceanus fratrum insidijs cir cūuen-		Iacob filij Isaac natiuitas	9.b	Idumea à Ioram Hierosolymorum re-	
tus, duos eorum occidit	126.b	Iacob benedictionem patri suo Esau		ge deficit	96.b
Hyrcani adificia & mors	127.a	præripit	10.a	Iebusei Hierosolymis pulsi	68.b
Hyrceanus qui & Ioannes, filius Simo-		Iacob quibus modis ex Laban filiabus		Iechabath ciuitas	104.a
nis Matathie princeps sacer dotū		ancillisq; nuptias & concubitus ha		Iephthe Galaadini Israhitarū princi-	
factus, obsedit Ptolemæum interfe-		buerit, quot itē proles, quomodoq;		pis temerarium uotum	51.a
ctorem patris sui	138.a.b.218.a	à socero cum uxoribus & filijs au-		Ierasis mater Ioathan	101.a
Hyrceanus sepulchrum David aperuit		fugerit	10.b	Iebosos unus fortissimo. David	76.b
& cum Antiocho Sotere amicitiam		Iacob cum uisione luctatur	12.a	Iesse filius Obed, pater David	53.a
inijt	138.b.218.b	Iacob cum Esau tabernacula partitus		Iesua & Iesui filij Ascr	17.b
Hyrcani milita contra Syros	139.a	magnam postea felicitatem conse-		Iesus Naue filius	24.b.32.b
Hyrcani cum Romanis amicitia & cū		cutus	12.b	Iesus prophetat	42.a
Alexandro Zebenna	139.a.b	Iacob luget filium suum Ioseph	13.b	Iesus euerit Hiericho	43.a
Hyrceanus Samariā captā delet	139.b	Iacob in Aegyptum ad Ioseph profe-		Iesus fœdus inijt cū Gabaonitis	44.b
218.b		ctio	17.b	Ies. Chanane. exterminari iubet	45.a
Hyrcano deus locutus	ibidē	Iacob filij	17.b	Iesu mors eiusq; etas	46.b
Hyrceanus ob felicitatem inuisus Iudæ		Iacob uita defungitur		Iesu filius Iosedech sacerdotum prin-	
is	139.b	Iacobus Sose	294.b	ceps	113.b
Hyrcani mors & laudes	140.a.218.a	Iacob Machabeus martyr	330.b	Iesus filius Elisab à fratre Ioāne in tē	
Hyrcanium oppidum	167.a	Iacobus Iudæ Galilee filius crucifixus		plo occisus	119.b
Hyrceanus tertius		211.b		Ies. cerd. præficatur & priuatur	127.a
Hyrceanus filius Alexandri Iamnei sa-		Iacobus frater Iesu Christi lapidatus		Iesu cōtra Omīā Menclāū seditio	ibi.
cerdotium cōsequitur	143.a.220.a	214.b			
Hyrceanus ad regnum aspirās bello su-		Iadō propheta increpat Hierob. 87.b			
peratur à fratre	144.a.220.b	Iadon à pseudopropheta seductus, à le-			
Hyrceanus & Antipater ad Arctā cō-		one disceptant	87.b		

Iesus filius See pontifex	187.a	Ioachim sacerdotis interitus	131.b	Iosolymis sepultus	99.a	
Iesu Christi preconium	189.b	Ioas filius Ozie infantulus septem an-		Ione prophete historia	100.a.b	
Iesi Boethi sacerdotio priuatur	164.a	norum clam nutritus in regem un-		Ionas Anne pontifex post Simonem		
Iesus Danna filius pontifex	224.b	gitur	98.a	Cantharam	208.a	
Iesus Gamalielis filius potifex	224.b	Ioas templum Hierosolymitanum re-		Ionij populi à Iano descendunt	5.a	
Iethan Hebreorum sapiens	81.a	parat	98.b	Ionadab peruersum consilium	72.a	
Iethcus pater Amasia	74.a	Ioas post mortē ioiada legum praua-		Ionadab filius Samme solatur David		
Ietro alias Rachel socer Moysi	18.a	ricator factus, occiditur succeden-		Ionathas filius Abiathar mini-	(72.b	
25.a		te filio Amasia	99.a	ster David	78.b	
Iezabel uxor Achab, templum Baal		Ioas Zachariam prophetam in tēplo		Ionathas qui & Abaron, filius Mata-		
construit	90.b	occidit	ibidem	thie	128.a	
Iezabel occidit prophetas	ibidem	Ioas uastationē Hierosolymorum ab		Ionathas eligitur in locū Iud. 132.a. 218		
Iezab. interminata mortē Helie	91.b	Asahel donarijs tēpli redemit ibi:		Ionathas ulciscitur Iohannem fratrē,		
Iezab. de turri precipitata à canibus		Ioas si. Ioache successor i regno	99.b	& pugna ac fœdus cū Bacchide 132.		
denotatur	97.b	Ioas tribus pralijs iuxta prophetiam		Ionathas recipit Hierosolymam 133.a.		
Iezara fons Samaria	93.b	Helisei uincēs Syros moritur	99.b	Ionathas factus summus sacerdos ibi.		
Iezonias princeps profugorum in ex		Ioē regis parabola ad Amasiā	100.a	Ionathas purpura indutus ab Alexan		
ilio Babylonico	107.b	Ioas Amasiam uincit	ibidem	dro Epiphane	134.a	
Iezrael ciuitas	91.a. 97.a	Ioas mater Ioachim secundi	105.b	Ionathas capit Ioppen & Azotum		
Ifracite populi	97.b. 98.a	Ioathabalis rex Tyrionum	109.b	134.b		
Illyrici laudantur	249.b	Ioathan diuinat	50.a	Ionathe uictoria de Apollonio Tito		
Inmolatio porcorū illegitima	127.b	Ioathan filius Hibi, sacerdos	107.b	173.b		
Inmunda quæ sunt	31.a	Ioathan filij Ozie regnum, gesta &		Ionathas cum Antiocho Theo amici-		
Imperia in manu dei esse	194.b	mors	101.a	tiam init. à quo donatur munificen-		
Indathis dux Parthorum	138.b	Ioatham Achaz succedit	101.b	tissime	136.a	
Inuenta esse resituenta	41.a	Iochobai mater Moysi	19.a. 25.b	Ionathas Demetrio Nicanore uicto,		
Inuentores rerum celestium	3.a	Iocūdu delator filiorū Herodis 173.b		mittit epistolas ad Romanos &		
Ioas à commentarijs Ezechie	103.a	Iodabar ciuitas	70.a	Spartiatas	136.b	
Ioas scriba monumentorum	104.b	Iodas princeps de tribu Leui	68.a	Ionathas Nabatheos expugnat 136.b.		
Ioab cum Abner belligeratur	66.b	Ioan princeps militie Iosaphat	93.a	Ionathas capitur	137.a. 218.a	
Ioab Asar & Saruie princeps militie		Ioānes filius Zarij princeps profugo		Ionathe mors & sepultura 137.b. 218.a		
Dauid	ibidem	rum in exilio Babylonico	107.b	Ionathas Absalomi amicus Simonis		
Ioab tradit Abner apud Dauid &		Ioannes populum captiuū redemit de		Matathie	137.b	
traditū doloſe occidit	66.b. 67.a	manibus Ismaelis	107.a	Ionathas Sadduceus Hyrcani Iohan-		
Ioab princeps militie cōstituitur	68.b	Ioannes fratri Iudæ succedit	119.b	nis amicus	139.b	
Ioab industria contra hostes	70.b	Ioannes le sum fratrem ob sacerdotiū		Ionathas Onie legatus Iudeorum		
Ioab persequitur Sabee	76.a	in templo interemit	ibide	149.b		
Ioab Amasam interemit	ibide	Ioannes filius Simeonis pater Mata-		Ionathas pontifex occiditur	213.b	
Ioab ciuitatem quam Sabee intraue-		thie		128.a	Ionathas Iudeus	296.b
rat, obsēdit	ibidem	Ioannes Gaddis filius Matathie occi-		128.a. 132.b	Ionathas Gynecinarius Rom. exustus	
Ioab obsidionem soluit, misſo Sabee ca-		ditur		132.b	Ionathas filius Saul Palestinos dormi-	
pite per murum	ibidem	Ioannis mortem fratres ulti		132.b	entes aggressus perturbauit	57.b
Ioab occiditur in templo	80.a	Ioannes Hyrcanus Simonis Matathie		138.a. b	Ionathas ignoranter maledicti reus fa-	
Ioachaz patris sui Iosie successor min-		filius		138.a. b	ctus, à patre morti destinatur	56.a
istis abducitur in Aegyptū	105.a	IOANNIS Baptiste doctrina &		191.b	Ionathe oratio ad Saul pro Dauid	
Ioachaz rex Syrorum	98.b	mors		209.b	60.b	
Ioachas filius Hien rex Israel	99.a	Ioannes Iouis patris, tabellio		254.b	Ionathe iuramentum ad Dauid	61.b
Ioachim qui prius Eliachim rex Hie-		Ioannes Essens		254.b	Ionathas bello cecidit	66.a
rosolymorum constituitur	105.a	Ioannes Anania		255.a	Ionathas si. Anne post Caiphan	190.b
Ioachim tributarius Nabuchodonono-		Io. Giscalens insidiator Iosephi		255.a	Ionathas si. Anne post Caiphan	190.b
for occiditur, surrogaturq;	104.	Ioannes Giscala capta, Hierosolymam		258.a	10ppe	
achim filius	105.b. 106.a	fugit		269.a	Ioppe capta à Ionatha Abaron,	34.b
Ioachim seipsum cum matre & cogna-		Ioannes Hierosolymitas in		270.b	Ioram patri Iosaphat succedit	95.a
tis tradit regi Babylonio, surroga-		incitat		301.a	Ioram Hierosolymorum rex, parrici-	
to Sedechia	105.b	Ioānes à Romanis capitur		278.b	da & idololatra factus	96.b. 97.a
Ioachim filius Iesu princeps sacerdo-		Ioannes Galileorum dux		286.b	Ioram mortuo uxores & filij occidunt	
tum	114.b	Ioan. Idumeorum dux occisus		55.a	tur præter Oziam	ibidem
Ioachim mors & successio	105.b	Iohel filius Samuelis		70.a	Ioram filius Achab Ochozie fratri	
Ioachim alius, qui & Alchimus, prin-		Iohiader pater Bananie			succedit	94.a. b
ceps sacerdotum	131.a	Ioiadas potifex maritus Iosabeth Hie				

Lora Achab filij & regis idumee bel-	Iosephus filius Simonis	254. b	Isaboth filius Phinees	53. b	
lum contra Moabitas	94. b	Iosephus Matathie.	Isidis templum Rome destructum pro-		
Lora regis Israel gesta & pericula Sa-	Iosephus quibus causis ad historiā scri-		pter stuprum Pauline	190. a	
marie facta	96. a. b	bendam incitatus.	1. a	Ismael etymologia	7. a
Ioram ab Hiēu occiditur	97. b	Iosephus Iudaicum bellum scribit ante	Ismaelis genealogia		7. a.
Ioram filius Azarie sacerdos	107. b	historiam Antiquitatum	7. b	Ismael uxorem Aegyptiam duxit ibi.	
Iordanis decreuit israelitis transcu-	Iosephus sacerdotem se dicit ex genere		Ismael filius Iabi pontifex	188. b. 114. a	
tibus	43. b	Machabeorum	170. b	Ismaelis cuiusdam malitia in Godoliam	
Iordanis fontes	230. a. 267. a	Iosephi eruditio & etas, dum Antiqui	108. a		
Iosaphat historicus David	70. a. 76. a	tatum libros scriberet	217. b	Ismael populum Masphat ducit capti-	
Iosaph. filius Asa patri succedit	90. a	Iosephus Matathie filius rector utri-		uum	ibidem
Iosaphat bellum cum Ammonitis	93. b	usq; Galilee	254. b	Israel uocatur Iacob & etymologia	12.
Iosaphat filio Ioram accepit uxorem	Iosephus militaris discipline peritus		18. a	Israel filiorū oppressio in Aegypto	18. a
93. a	254. b			Israelite cur neruo lato non uescan-	
Iosaphat impetum Syrorū euadit	93. a	Iosephus quatuor urbium principatū		tur	eodem
Iosaphat increpatur ab Hico prophe-	93. b. 94. a	amist & Iosephi gesta	256. a. b	Israelitarum multa millia occisa à Ben	
ta		& deinde		iamitis	47. b.
Iosaphat Moabitas & Amonitas do-	Iosephus à Tito missus Iudeos ad dedi-			Israelite uasantes Gabaa	ibidē
mino pugnante uicit	94. a	tionem Hierosolymorum adhorta-		Israelite Beniamitarum miserti, despō-	
Iosaphat succedit Ioram filius	95. a	turus	288. a. 294. b	dent eis uirgines Iabitas	48. a.
Iosebeth uxor Ioadi furatur Icam in-	Iosephus lapide uulneratus		292. a	Israelite opprimuntur à Casardo rege	
fantulum	98. a. b	Iosephus ex uariarum gentium histo-		Afryriorum	48. a
Iosedech sacerdos in Babyloniam ca-	Iosephus ex uariarum gentium histo-			Israelite opprimuntur à Moabitis, Cha	
ptiuus	107. a. b	rijs Iudaica gentis antiquitatem		naneis, à Labin & Amalechitis	
Ioseph filij Iacob somnia, eorumq; in-	Ioseph filij Amon regis laus		104. b	48. b. 49. a	
terpretatio	12. b. 14. a. b	Iosias festiuitatē azymorū agit	105. a	Israelite iterum liberati per Deborah	
Ioseph per Ruben seruat	13. a	Iosie mors & successor	ibidem	& Barachum	49. a
Ioseph in lacum ponitur	13. a	Iosippus Herodis patruus, mulieribus		Israelite uincunt Amalechitas & spo-	
Ioseph Ismaelitis uenditus	13. b	Herodis iussa prodit	158. a	liant	24. b
Ioseph continentia, ac fides erga herū	Iosippus ab Herode occis.	162. b. 231. a		Israelitarum trecenti aquam manibus	
13. b	Iosippus fratruelis Herodis, eiusq; ge-			biberunt	49. b.
Ioseph à carcenario lenius tractatur,	ner		176. a	Israelite liberati ab Amalechitis Ge-	
pincerne & pistoris somnia expo-	Iosephus filius Antipatri, frater Hero			done principe	ibi.
nit, postea Pharaonis somnia inter-	dis, in Iudaea cadit	155. a. 127. a		Israelite ab Ammonitis oppressi	50. b
pretatus, Aegypto prefic.	Iosue succedit Moyse	38. a		Israelite egrediuntur ex Aegypto	22. a
Ioseph uxor & filij	15. a	Iotapate obsidio & excidium per Ve		Israelite tributarij facti Palestinis	51. a
Ioseph super Benjamin compungitur,	Ispasianum	259. a. 260. a		Israelitarum clades à Palestinis infli-	
& fratres furti infamat	16. a	Iotapatenorum techna aduersus Ro-		cia	53. b
Ioseph fratribus innotuit	17. a	manos hostes	262. b	Israelitarum decem tribus transferunt	
Ioseph frumenta uendidit	18. a	Iozarus Boethi deponitur à pontifica		tur in Mediam ex Perside	102. b
Ioseph etas, mors & ossa	18. a	tu	187. a	Istob rex	70. b
Ioseph filius Chami pontifex post Elio	Iozarus Boethi persuadet Iudeis cen			Ithaburius mons à Placido occupatus	
neum Canthare	235. a	sum admittendum	187. b	222. a. 268. a	
Ioseph Hierosolymites pontifici infidi	Iozarus pontificatu priuatur	188. a. b		Itham locus circa Hierosolymam	86. a
atur	188. b. 190. b	Isaac immolatio & constantia	8. b	Itham ciuitas à Roboam structa	88. a
Iosephus Caiphas pontifex	188. b	Isaac coniugium cum Rebecca	9. a	Ithamar filius Aaron	29. a. 53. b
Iosephus filius Thobie Onie sacerdo-	Isaac repromittitur Abrabe		7. a	Ithobaal rex pater Iezabel socer A-	
tis nepos	125. a	Isaac nascitur	8. a	chab	90. b. 98. a
Iosephi concio, & amicitia cum Ptole-	Isaac in Aegyptum profectio		9. b	Ithurei subacti ab Aristobulo filio Hyr	
meo Epiphane	125. a. b	Isaac expulsus ab Abimelech	9. b	cani Iohannis	140. b.
Iosephi mors & laus	126. b	Isaac oratio super Iacob	ibidem	Iturius amicus Herodis	161. a
Ioseph Gaddis pontifex	214. a	Isaac etas & mors in Hebron	12. a	Iubal musicam coluit primus	3. a
Ioseph Zacharie preficitur Iudeis,	Isachar trib. sortita Carmelum	45. b		Iubileus annus	31. b.
Iuda Machabeo persequente Timo-	Isacham Samaritis uxor Manassis sa-			Iudei Hebrei	5. b.
theum	130. a	cerdotis	119. b	Iudei circumciduntur octauo die	8. a
Iosephus Iude mandato nō parens, in	Isofeth filius Saul rex Manalim con-			Iudeorū captiui relaxati à Cyro m. b.	
feliciter pugnat	ibidē	stituitur	66. b	Iudeorum resp. qualis ante captiuita-	
Ioseph Elimi dici unus sacerdos	181. a	Isofeth disidium cū Abner propter		tem, & qualis post fuerit	114. a. b
Iosephus Thobie filius	125. a	concubinam	67. a	Iudeorum reditus ad Hierusalem sub	
Iosephus Gorionis filius	254. b	Isofeth occiditur	68. a	Necmia & Esdra	115. a

Iudeorum Hierosolymam repentium numerus	113.b	Iudea mala praefide Felice 213.b.253.a.12.atis mors & gesta	210.b
Iudei & Samaritanorum discreptatio	134	Iudea à sicarijs deuastata	214.a.
184.b.185.a		Iudea descriptio eiusq; undecim sortes	258.a
Iudeorum studiū in reparando tēplo ibi		Iudea uenium exposita	305.b.
Iudei quando primum dicti	116.a	Iudeorum ingens clades tempore azy morum facta	212.a.
Iudei subiugati à Naas	56.a	Iudeorum seditio cōtra Samaritas	212.a
Iudei multos inimicos trucidant	119.a	Iudeorum contentio contra Syros	213.b.214.a
Iudeorum seditio Hierosolymis	119.b	Iudeorum & Cesarensiū seditio	247.a
Iud. status post Alexandrium	121.a	Iudei Hierosol. occisi à Floro	247.b
Iud. in Aegyptum ducuntur	121.a	Iudeorum uariae clades & calamitates	239.a.
Iudei abfoluntur	121.b	Iudeorum studium circa ueritatem historiarum	311.a.
Iudeis beneficentia exhibita ab Asia regibus	124.a	Iudeorum cur pauci scriptores meruerint	311.b.
Iudei infestatioēs passi à Samaritanis	125.a.127.b	Iudeus quidam impostor qui simulat Alexandrū Herodis filiū	186.b
Iudei coguntur abnegare legem	127.b	Iudeorum castra, loci nomen	222.b
Iudeorum multi in spelunca exusti ibi.		Iudas Machabeus filius Matathie	129.
Iudeis amicitia cum Romanis	131.b	Iude uictoria de Apollonio & Seron	128.b.
Iudeorum haereses	136.b.188.a	Iude uictoria de Lysia & Gorgia	129.a
Iudeorum inuidia contra Hyrcanum	139.b	Iudas Hierosolymam occupat, templū & sacrificia renouat	129.a.
Iudeorum ostingenti crucifixi	142.a	Iude uictoria de Iudaeis & Ammonitis & de Timotheo	129.a.b.
Iudei quae oppida possederint regnante Alexandro Iamneo	142.b	Iude clara uictoria contra Nicanorē	131.b
Iudei Rom. quādo primū subditi	146.a	Iudas summus sacerdos factus cum Romanis amicitias iungit	ibidem
Iudei Herode eos animante, bellum cōtra Arabas capeffunt	159.a	Iudas nouissimo contra Bachidem praefectus	132.a.218.a
Iudeorum seditio cōtra Herodē	163.b	Iudas Capsei, dux exercitus Ionathae Abaron	136.a
Iudeorum oratio ad Agrippam pro tuenda libertate	167.b	Iudas Esseus propheta	140.b.219.a
Iudeorum afflictio per Asiam & Libyam	170.a	Iudas Arisei legis interpret	180.b.
Iudeorum permissum, plures habere uxores	175.b	Iudas Ezechiae latronis filius	184.b
Iudeorum quadraginta fortitudo pro lege	180.b	Iudas Gaulonites concitator seditio-	ibidem
Iudei ab Herode morti destinati, liberantur è carcere	182.a	nis & autor quartae sectae Iudeorum	188.a.b
Iudeorum tria millia ceduntur in templo per milites Archelai filij Herodis	182.b	Iudas Ionathae	251.b
Iudeorum seditio contra Sabinū	184.a	Iudas Iude	292.a.
usq;	186	Iudas Mertonis	294.b
Iudeorum accusatio in Archelaum	185.b.241.a	Iudas Machabeus martyr	330.
Iudei à Pilato cefi	189.b.243.b	Iudas Eliasibi sacerdos	119.b.
Iudei Rom. excedere coguntur	190.b	Iuda defuncto succedit frater eius Ionathae	ibidem
Iudeorum constantia ad Petroniū pro conseruatione legis	196.a.244.b	Iudicum historia	46.b
Iudeorum ingens cedes Seleucia facta	199.b	Iulia uxor Augusti Caesaris	169.b.
Iudeorum libertas sub Claudio Caesare	207.a	Iulia Augusti filia, & duarum ciuitatum nomen	188.b
Iudeorum disidium cum Philadelphinis	209.b	Iulia soror Caligulae	206.b
Iudea uarijs tumultibus quassata, Archelao ad Caesarem profecto	184.b.240.a.	Iuliani militis Romani fortitudo	294.a
Iudea tumultus sedat Varus	185.240.	Iusiurandum Iudaicum	9.a.
		Izatus fil. Helene sit Iudeus	210.a.
		Aban despōdet filias suas	10.b.11.a)
		Labenna provincia	96.b
		Laban insequentis generum suum	12.
		Laban fraudulentia	ibi.
		Labofordarchus	110.a
		Lacedaemonij laudantur	249.a
		Lachis oppidum	88.a
		Lagus pater Ptolemai Soteris	151.a.
		Lais parens Phaltis	64.a
		Lamech filij & uxores	3.a
		Laodicensiū decretū pro Iudeis	150.a
		Largius Lepidus	297.a
		Lasthenes Cretensis	134.b
		Lazarus gigas Iudeus	191.a
		Legum praenicatoris poena	40.a
		Leonum ciuitas Heliopolis	133.b
		Lepidus à C. Caligula occisus	220.b
		Leuias Hierosolymita	270.b
		Leui filius Iacob ex Lia	11.a
		Leuitici historia	30.a
		Leuitarū principes & numerus	31.b
		Leuitarum trib. à militia segregatur	35.a
		Leuitis decimas dari iussit Moses	eadem
		Leges Moisaicae uariae	30.a.b.35.a.40.
		Lex noua Hero. in fures	166.b.
		Libanus mons	44.b.81.a.147.a
		Liberius Maximus Iudeam uenium ex-	305.b
		ponit	40.a
		Libes olim Phuti	5.b
		Libyas	144.b
		Libyam Phut instituit	5.b
		Linum Hebraice cheton	27.b
		Lithius ciuitas	22.a
		Liuiam mater Tiberij Neronis	188.b
		Lollus	144.b
		Lot frater Sarae adoptatus ab Abraham	6.a
		Lot separatus ab Abraham	6.b
		Loth captus & redemptus	eadem
		Lot hospitatur angelos	7.b
		Lot genuit ex filiabus	7.b
		Lucillius Bassus	304.b
		L. Valerius, Lucij filius Cos.	147.b
		L. Manlius L. Memmij filius	139.a
		L. Copinius Collinae filius	147.b
		L. Antonij decretū pro Iudeis	150.a
		L. Lentuli consulis decretum pro Hyrcano & gente Iudea	150.a
		Lucius 30. dierum pro mortuis	40.b
		Lucullus	143.b.220.a
		Lud. Iudei populi	3.b

Lugdunum oppidum Gallie	195.b	Malachi infidia contra Antipatrum	M. Antonius accusatores Herodis occidi iubet	152.a.224.b
Lupus tribunus Cesoniam	151.a.223.b			
uxorem occidit	205.a	Malichus interficitur	151.a.224.	M. Anto. & Cleopatrae amor 228.a.b
Lupus morte multatus	309.b	Malachus rex Arabum Herodem fru	M. Antonius Antigoni Aristobuli	
Lupus rector Alexandriae	309.b	stratus	153.b	interficit 156.b.228.b
Lusitani laudantur	249.b	Malathoes ciuitas	192.b	M. Ant. libidinis notatur 157.a.228.b
Luzza regio	7.a	Malchus qui & Cleod. propheta	9.a	M. Antonius uictus a Cesare in bello
Lycus fluius	158.b	Malachias	294.b	Acciaco 159.b
Lycurgus legislator	322.b	Malthace Samaritis	235.a	M. Antonius belli Romanoru dux cu
Lydda	258.a	Mambre conallis in qua requieuit Ab-	Gabinio contra Iudeos	156.a
Lydi populi olim Iude	5.b.249.b	raham	7.b	M. Antonij & P. Dolabellae decreta
Lyfianus filius Ptolemei Minci	15.a	Manachasum genus Hebrae uelis	27.	pro Hyrcano tertio, & gente lu-
Lyfias Antiocho ad Persida profecto, Manachemi Esseni diuinatio de Hero				daica 149.b
relinquitur ad deuast. andam Iude			156.b.	M. Agrippa Iudeorum iustitatus
am	130.a	Manahen Sellum perimens, seipsum	167.a.b	
Lyfias superatur a Iuda Machab.	131.a	regem Israel constituit	101.a	M. Publij decretum pro Iudeis 150.a
Lyfias occiditur	131.a	Manahen defunctus in Samaria	101.a	Marcus nepos Herodis 207.a
Lyfias oppidum	145.a	Manahen succedit Phaceias filius	101.a	Marcus praeses Iudae post Coponium
Lyfianus Hellepontu obtinet	121.a	Manahemus rhetor principatum Hie-	188.b	
Lyfianus fratrem Aretam regem		rosolymis usurpauit, & interfici-		M. Minutianus coniunx sororis C. Ca
Arabum interfecit	141.b.	tur	251.a.b	ligule 202.b.206.b
Lyfianus occisus ab Herode	162.b	Manalim regio	66.b.	M. Minutianus conspirator in mortem
Lyfianus Pausaniae, legatus Iudeo-		Manna quid	24.a	C. Caligula 200.b
rum ad Romanos	149.b	Manasses filius Ioseph	15.a.17.b.	M. Antonius Iulianus procurator Sy-
		Manasses & Ephraim praefecti	31.b	rie 297.a
		Manasses filius Ezechiae impietate in-		Mardocheus auunculus Hester patit
	88.a.89.a.	signis	104.a	regi insidias eunuchorum 116.b
Maacha rex	70.b	Manassis captiuitas & mors	104.a	Mardochei luctus de edicta contra nu-
Maabortha que & Neapolis	276.b.	Manasses feliciter moritur	104.a	deos clade 117.b
Macedones populi	5.b	Manasses filius Iohannis sacerdotis fra-		Mardochei oratio ad deum 117.b
Macedones laudantur	249.a	ter Iaddi duxit uxorem Isacham		Mardocheus purpura indutus circu
Machabeorum historia	127.a	Samaritidem	119.b	ducitur per Aman inimicum 118.b
Machabeus martyr	329.b	Manasses ob conubiu alienigenae pro-		Mardocheus exaltatur a rege eod.
Machamis filia Ptolemei uxor	David	hibetur accedere altare	ibidem	Mardochei decreta super dieb. festis
Machera Herodi uenit auxi-	(67.a	Manasses Eleazari patruus sacerdoti		Iudeorum 119.b
lio	155.a.227.a	um suscipit	125.a	Mare Pamphylicum diuisum 23.a
Machera insolentia	227.a	Manasseas Damasc. de arca Noe	4.a	Marcon ciuitas a Gre. Samaria 90.a
Machir Machabeus martyr	330.a	Manethon Aegyptius historiogra-		Mare encum templi Salomonis 82.b
Machir princeps Galaaditidis	74.a	phus	312.a	Marco filius Ionathan 80.a
Macherus a seditione Iud. capta	252.b	Manethon refellitur a Iosepho	316.a	Maria soror Moysi moritur 35.a
Macherus a Basso capta	304.b.	Manue pater Samsonis	51.a	Marion Tyrionum tyrannus ab Hero
Macherus castellum Iudae	143.a	Maon desertum	63.a	de superatus 151.b
Machir nutritus Miphiboseth	70.a	Maon ciuitas	63.b	Maria uxor Archelai filij Herodis
Machon ciuitas uastata a David ibide		Mar amaritudo dicitur	23.a	187.b
Macro praetorij praefectus	193.b	Mara interpretatur dolor	52.a	Maria filia Agrippae maioris despo-
Macrones populi	314.b	Marcellus curator Iudae constituitur		Archelao Chelciae filio 209.a
Madianite populi	36.a	Pilato Roman profecto	190.b	Marianupta Demetrio Alexandrino
Madianite uicerunt Israelitas	49.a	M. Tullius Cicero consul, Cn. Pompeio		ibidem
Madian ciuitas	20.a.	Hierosolymam & templum capien-		Marianne filia Hyrcani & Alexan-
Madianitaru & Arabu strages	49.b	te	145.b.	dre, coniunx Herodis 157.a.192.a
Madianitarum exercitus	57.b	M. Agrippae beneficia in Iudeos	124.a	Marianne traducitur uiolati matri-
Mageddon loci nomen	97.b	M. Agrippa cum Herode amicitias		monij 158.b.231.a
Magedon ciuitas a Salomone condita		componit	164.b.168.a	Marianne audito Herodis mandato de
84.b		M. Agrippa Iudeoru libertates a Ro-		se occidenda maritum odio profe-
Magnus campus	276.b	manis concessas confirmat & tue-		quitur 161.b
Magog Magogas instituit	5.a	tur	167.b	Marianne accusatur ueneficij apud
Magus quidam seductor populi a Por-		M. Antonij epistola ad Hyrcanum ter		Herodem 162.a.236.b
cio festo occisus	214.a.	tium	151.b	Marianne occiditur 162.a
Malachus Arabs nutritus Anti. qui		M. Antonij decreta & edictum pro lu-		Maris rubri diuisio 22.b
Theos cognabatur	155.b.223.b	daic	152.a	Marisa ciuitas 150.a.159.a

Marissa à Robodan structa	88.a	Melchior occisus in bello	66.a	Mina quid sit	146.b.
Marisani	139.b	Meleazarus legis peritus	210.a.	Mineus rex Aegypti conditor Mem-	
Marmaride laudantur	249.b.	Melite ciuitas	302.a.	phios	85.a.
Marfus praefes Syriae post P. Petroni-		Mella ciuitas à Iuda Mach. capta	129.b	Miniada	4.a.
um	208.a	Melum ciuitas	186.b.	Minutianus cõspirator in mortẽ C. Ca	
Marfus Agrippae maiori inimicus		Memphis ciuitas	19.b.	ligula	200.b.201.b.
208.a.b.		Memphis ciuitas à Mineo cõdita	85.a	Miphiboseth filius Ionathae queritur	
Marfus libertus Agrippae	192.b.195.a	Menander de obfessione Tyrionũ	102.b	à David & datur	70.a.
Martyr quis sit	326.b.	Menander transfudit antiquitates Si-		Miphiboseth ambitionis delatus ex-	
Masnaemphitis pileum sacrum	28.a.	doniorum ex Phoenicia lingua in		heredatur	73.a.b.
Maspha ciuitas structa ab Asa	90.a.	Græcam	84.b.	Miphiboseth falso delatus excusat se	
Masphat ciuitas	50.b.56.a.107.b	Mendesius tractus	180.b.	apud regem	75.b.
Masphat interpretatur deorsum in-		Menedemus philosophus	113.b.	Misa rex Moabitarum	94.b.
spicere	54.b	Mennius Regulus	200.a.	Misach nomen Misaelis pueri apud	
Massada expugnata per Fl. Siluã	306.	Memnonis sepulchrum	244.a.	Nabugodonosor	108.b
Massada ciuitas	151.b.	Mensa propositiõis quomodo extru-		Misael puer socius Danielis, à Babylo	
Massada oppidum	153.a	cta	27.b.	nijs Misach dictus	ibidem
Maselmis mater Amon regis	104.a.	Mensa aurea templi Salomonis	82.b.	Misselis ciuitas	219.b.
Mathan sacerdos Baal perimitur	98.b	Mense Ptolemæi Philadelphi admodũ		Mitra pontificis	28.a
Matathias Bacchidem occidit	217.b.	preciosæ deo oblate descriptio	112.	Mithridates reuexit sacra uasatem-	
Matathias filius Iohannis, Antiochi		Mensis hyperuerethæus	30.a.83.a	pli ablata	111.b.
mandatum contempsit	128.a.217.b	Mensis Arthemisius	81.b	Mithridates Synaces praefectus Par-	
Matathias idololatriam Iudeum conso-		Mensis septimi ratio	30.a.b	thorum	142.b.
dit simul & Apollonium	128.a	Mensurarum inuentio	3.a.	Mithridates Parthorum perfuga di-	
Matathias primus persuasit, etiam sab-		Meotici laudantur	249.b.	mittitur à Gabinio	146.b
bato pugnam non esse detrectan-		Mephramuthefis, & Mephres	312.b.	Mithridates Pergamenus Cesari au-	
dam	ibidem	Merari filius Leui	17.b.	xiliatus contra Aegyptios	147.a.b
Matathia morituri testamentum ibidẽ		Mercedem non esse fraudandam	41.b	Mithridates gener Artabani regis	
Matathias filius Absoloni dux exer-		Meroe ciuitas Aethiopiae	20.a.	Parthorum	199.a
citus Ionathæ Abaron	136.a	Mes filius Aram	5.b.	Mithridates mouet arma contra A-	
Matthias Cargalothi, legis interpre-		Mesaniæ populi	ibidem	nileum	199.b
180.b		Mesopotamitæ insurgũt in Abram.	6.a	Mithridates superatur ab Anileo	
Matthias Theophili Hierosolymites sa-		Mesopotamitarum strages	70.b.	199.a.	
cerdos per Herodem	181.a	Mesopotamiae difficultas	9.a	Mithridates uicissim superat & occi-	
Matthias seditiosus sacerdotio priua-		Mesrim hoc est Aegyptus	5.b.	dit Anileum	199.b.
tur	181.a.	Mesraei Aegyptij	ibi.	Moabitarum terram depopulantur	
Matthias Anne frater Ione pontifex		Mesjabasan uestis sacra	28.a.	Ioram, Iosaphat, & rex Idumææ	
208.a		Messala	225.b.	94.b	
Matthias Theophili pontifex, sub quo		Messalinæ Claudius maritus necat	215.	Moabitarum rex immolat filium	95.a
bellum Romanorum contra Iude-		Metellus Teostam ciuitatẽ cepit	144.b	Moabite à Babylonij subiugati	
os sumpsit initium	215.a.	Metilius Rom. praefectus	251.b.	108.a	
Mathon locus	67.a	Methir sacra Hebr. uestis	28.a.	Moab filius Lot ex filia seniore	7.b.
Matuse princeps Babylonius	107.a.	Methri cognatio de tribu Benjamin		Moabite populi	ibidem
Mausoleum à Daniele constructũ	111.a.	sortem regni accepit	56.a	Moabite uincuntur à Iosaphat	92.b.
Mausoleum Matathia & filiorũ	137.b	Michee presagium aduersus Achab,	94.a		
Maxilla loci nomen	52.a.	& alia gesta	92.b.93.a.	Moabitis regio	55.b.
Maxillus	195.a	Michol fil. Saul desponsatur Dauid	61.a	Moabite superati à Saul	56.b.
Meas uicus	209.b.	Michol astutia	61.a	Moabitis debellat Dauid	69.b.
Meander fluius	122.b	Michol post Dauid desponsatur Phal-		Modin uicus	128.a.217.b
Medaba ciuitas	132.b.139.a.142.b	ti	64.a.	Monobazus	253.b.
Media	109.b.114.a.	Michol Dauid iterum remittitur per		Monobazus Bazeus rex Adiabeno-	
Medi populi à Madoe orti	5.a	Abner	67.a.	rum frater & maritus Helene	210.a
Medis ciuitas	105.a	Michol Dauid ludentem cithara ante		Monobazus filius Monobazi Bazei	
Mega oppidum	142.b.	arcam ridet	69.a	ex Helena	ibidem
Megarum Babylonius princeps	107.a.	Michol ex Dauid non concepit ibidem		Monobazus Iudaismum subit	211.a
Megasarus	290.a.	Milas legatus Archelai regis Cappa-		Mons lingon ciuitas	144.b
Melcheroth bases	82.b.	docum ad Herodem	173.b.	Mopsuestia ciuitas Ciliciæ	141.b
Melchizedec, id est, rex iustus	7.a.	Milesius proditor	142.b.	Moraim mons, in quo immolatus Isa-	
Melchizedec iustus rex, Hierosolymo		Militis cuiusdam impudentia, magne		ac	8.b
rum primus conditor	301.b.	cladis Iud. causa & origo	212.a	Moses trium mensium exponitur	19.a

Mosis sapientia	1.b	Moses populo legē scriptā dedit	38.b	Nadab filius Hieroboam patri successit in regno	89.b
Mosis educatio eiusq; nominis etymologia	19.a.b	Moses conuocat ecclesiam et propheta	42.a	Nadab et omnis generis Hieroboam interitus	ibidem
Moyse diadema Pharaonis cōculcat ibi	19.b	Mosis mors et sublatio	322.b	Nadab mortuo, Baasa occisor eius regno potitus	ibidem
Moyse Tharbin filiam regis Aethiopia duxit uxorem	20.a	Mosaica legis liber intra thesauros tēpli inuentus	104.b	Nadab locus quem Cain incoluit	3.a
Mos. regē Aegypti latēter fugit	20.a	Mulierum testimonium	39.b	Namasus pater Hieu Nabathae regio	91.b. 97.a
Moses uidens rubū ardentem iubetur educere filios Israel de Aegypto	20.b	Malier a uiro Leuita membratim secū in singulas trib. mittitur	47.b	Nathan filius David	247.a
Mosis prodigia	21.a.b	Mundi creatio	2.a	Nathan alius propheta narrat David deo placere structuram tēpli	69.b
Mosis uirga magorum uirgas cōsumpsit	21.a	Mandi adolēscētis dolosum stuprum cum Paulina	190.a	Nathan arguit David ob commissum scelus	71.b
Mosen lapidare uoluerunt Hebr. 23.b	22.b	Muri Hierosolymorum tres	285.b	Nathan Adoniam regno pellit, et uirgit Salomonem	78.b
Mosis confidentia	22.b	Muri multitudo Azotorum prouinciam deuastrauit	54.a	Nathanact filius Iesse	59.a
Mosis oratio ad populum Israel ibi	ibid.	Musca idolum Accaron	94.b	Naufragium Iona propheta	300.a.b
Mosis oratio ad deum	ibid.	Mutianus praefectus Syriae	124.a	Nazarei Corban offerant	35.a
Moyse educit Israelitas in Sinamontem	23.a	statuta tutatus	210.b	Necmias lud. pincerna Xerxis	116.a
Mos. uirga aqua ē petra elicit	24.a	Mygdonia nunc Antiochia	202.b	Necmiae oratio ad populum muros Hierosolymorum reparaturi	ibidem
Mose manus extendente Hebraei uincunt Amalechitas	24.b	Myrrha filia Cynarae regis	36.b	Necmiae cura et labor de reparandis muris Ierusalem	116.a
Moses excepit Rahuel socerum suū nientem ad Sinā	25.a	N	252.b	Necmias moritur	116.b
Moses paruit monitis socii	ibidem	Aama mater Roboam	ibidem	Necrda ciuitas	200.a. 197.b
Mosis tabulae	25.a	Naarus	63.b	Nemrod filius Chusi	5.b
Moses quadraginta dies nullo cibo hūmano participatus	ibid.	Naas rex Ammonitarum Israelitis capitis oculos dextros cruebat	63.b	Nemrod filius Cham contemptor dei	ib.
Mosis tabernaculum	ibidem	Naas occisus a Saul	144.b	Neptali filius Iacob ex Bala	11.a
Mosis arca	27.a	Nabal uir stultus et crudelis	8.a	Neptalite quam terram fortiti	45.b
Mosis oratio super sacerdotio Aaron	29.a	Nabal interpretatur demens	86.b	Ner patruus Saul	58.a
Moses bellicosos recensuit	31.b	Nabal moritur	119.b	Nergella princeps Babyloniorum contra Hierosolymam	107.a
Moses coturnicibus magnum exercitum satiat	32.a	Nabalota ciuitas	132.b	Nerias filius Vrie sacerdos	107.b
Mosen iterum populus seditione adoritur	ibid.	Nabathaea prouincia	136.b	Nerie pater Baruch discipulus Hieremiae	ibidem
Moses populo ad Chananeorum terminos ducto loquitur	ibi.	Nabathae Arabiae gens	136.b. 82.b	Nero fil. Domitij	215.a
Moses explorari suadet Chanani ibi	32.b. 34.b	Nabathae expugnantur a Tonathabarom	105.b	Neronis crudelitas	ibidem
Mosen iterum Hebraei occidere adorti	32.a	Nabuchodonosor primus rex Babyloniorum regem Aegypti et omnem Syriam subiugat etc.	108.b	Nero Vespasianum contra Iudaeā mittit	257.a
Mosis autoritas legumq; eius reuerentia	33.a.b	Nabuchodonosor omnes Iudaeorum nobiles castrat, et literis instituendos curat, ubi multa alia de eo	109.b	Neruis cur Iudaei abstineant	12.a
Moses iterum seditionem passus	37.a	Nabuchodonosor secundus, filius superioris et successor	131.b	Nicanor praefectus hospitum Ptolemaei regis Philadelphi	123.b
Moses ad Core seditionem	35.b	Nabuchodonosor successores	97.b	Nicanor praefectus Sichimitarum	127
Moses inuitat Datan et Abiron	ibid.	Nabuthaei ager	107.a	Nicanor Demetrii amicus in bello occisus contra Iudaeam	Mashabeum
Moses a rege Iudaeorum repulsam passus	35.a	Nabuzardan princeps Babyloniorum contra Hierosolymam	107.a	Nicanoris Seleuci beneficentia in luxu	124.a
Moses cum filiis Israel uenit Schon et Og reges Amorrhoeorum	35.b	Nabuzardan templum spolijs et incensum	107.a	Nicaula regina Aegypti et Aethiopiae	85.a
Moses castrametatur ad Iordanē ibi	38.a	Nabuzardan templum spolijs et incensum	107.a	Nicolaus Damascenus Iudaeis patrociniatur	124.a
Moses Iosue successorem facit	38.a	Nacebus dux latronum ab Herode uisus	172.b	Nicolai pro Iudaeis oratio ad Agrippam	167.b
Moses constituit de hereditate filiorum	38.a	Nachor fratris Abrahae genitorem	6.a	Nicolaus Damascenus legatus Herodis ad Caesarem placandam	173.a
Mosis oratio ante mortem et constitutiones	ibid.	Nadab fr. Aaron igne cōsumptus	29.b		

Nicolaus Damascenus pro Archelao	104. b	146. b. 221. a
uerba facit	186. a	Olibema uxor Esau 9. b
Nicolaus Archelaeum expurgat	186. a	Olympus legatus Herodis 173. b. 234. a
Nicomedes Gabinium & Scaurum ac		Olympia filia Herodis uxor Iosippi 69. a
cusat	145. a	ius fratruelis 176. a
Nisopolis ciuitas	280. b	Onias patri Iaddo succedit in sacerdo-
Niger Perreites.	254. b	tium 120. b
Niger occisus	274. b	Onia mortuo. filius eius Simon iustus
Nilus fluius	20. a	succedit 122. a
Nilus in sanguinem & rursus	25. b	Onias filius Simonis iusti potifex post
Minus ciuitas.	3. b	Manassén & eius auaritia 125. a
Ninive ciuitas	103. b	Onia mortuo succedit Simon 126. b
Nisan primus mensis.	12. a	Onias filius Simonis patri succedit in
Nisibis oppidum	200. a. 197. b	sacerdotio 101. b
Nisibis terra	210. b	Onia mortuo Antiochus sacerdotij
Nobe ciuitas	62. a	principatu dedit Onia Menelao 127
Nocheus repudiū Vasthis suadet	116. b	Onias Menelaus reliquit patrias leges
Noe seruatus.	3. b	ut placeret Antiocho eodē
Noe anno etatis sexcentesimo diluuiū		Onias Menelaus occiditur 131. a
est factum	eodē	Onia succedit Alchimus. qui &
Noe preces & pactum cum deo	4. a. b	chim 131. a
Noe etas. mors & filij.	4. b	Onias Onia tertius. filius fugit ad Pto
Noe grece Noehus	5. a	lemeum Philometorem regē Aegy
Noe plantator uinē inebriatus	5. b	pti occiso Onia Menelao 131. a. 133. b
Noe arca ubi seruentur reliquie	210. a	Onia gratia apud Ptolemeum
Noemis uxor Elimelech	52. b	& deinceps 133. b
Noemis interpretatur felicitas ibidem		Onias interficitur 144. b
Norbanus occisus	203. a	Onia prouincia 147. b
Nona loci nomen	63. a	Onia templum clausum & deprada-
Numerus hostiarum. quas Salomon in		tum 309. b
templo obtulit	83. b	Onzora oppidum 142. b
Numenius Antiochi legatus Ionathe		Ophlas locus 251. b. 283. b
Abaron ad Ro. & ad Spartiat.		Ophni filius Eli sacerdotis 53. a
136. b. 147. b		Ophni à Palestinis occisus 53. b
Numidius Quad. preses Syria 212. b.		Ophyra locus India nunc terra aurea
	85. a	85. a
O Bededom Leuita per arcam dei		Oppida sub ditione Iudeorum regnan
ditatus	69. a	te Alexandro Iamneo 142. b
Obeth dispensator Achab	95. a	Oppressio filiorum Israel 18. b.
Oblationū deuotio in tabernaculo	29.	Oppressio grandinis in Aegypto 21. b.
Obeus pater Michee prophete	95. a	Oraculum de rege Babylonie. quod ca-
Obodas rex Arabum	171. a	pturus esset Aegyptum 110. a
Ocona ciuitas Iudae	132. b	Oratio scrui Abrahe pro Rebecca 9. a
Octauia filia Claudiij ex Massalina uxo		Oratio Iacob ad Rachel 10. b
re Neronis.	213. a	Oratio Iude pro Benjamin ad Ios. 16. b
Ochozias filius Achab patri succedit		Oratio Mosi ad deum aduersus Datan.
in regno	93. b	& Abirom 34. a
Ochozie scelerati regis casus	94. a. b.	Oratio cuiusdam Eleazari ad commiliti
Ochozie succedit Ioram	ibidem	tones ut mortem seruituti preferat
Ochozias filius Ioram (mendose hunc		Pasche festiuitas & significatio 22. a
legis uocatum Oziam)	97. a. b	Pasche sacrificia 30. b
Odidas propheta	101. b	Pasini castrum 210. a
Odolla ciuitas	62. a	Ordinatio sacerdotum & Leuitarum
Odolla à Roboam edificata.	88. a	per Dauid 78. b
Ofellius Hierosolymita	152. b	Oreb rex Madianitarū occiditur 49. b
Og rex Galaadine & Galanitidis peri-		Organorum musicorum Dauid. species
mitur.	35. b	76. b
Og regis lectus ex ferro factus eodem		Oriblo oppidum 144. b
Ogys regio	7. a	Oxmiza uicus 228. b
Obad filius Simeonis	17. b	Orpha uxor Chelion 52. b
		Orphan Iebuseus 68. b. 77. b
		Orsanus transfuga Parthorum
		Ostracine oppidum 280. b
		Otho imperator & eius mors 277. b
		Oza extinguitur 69. a
		Ozifilius Eli patri succedit in sacerdo-
		tio 53. b
		Ozias prior. fil. Amasie rex. Hierosol-
		ymorum post patrem 100. a.
		Ozie presumptio ac percussio 100. b.
		Ozie regnum & studium. 100. b.
		Ozie plaga & mors. ibidem.
		Ozie succedit Ionathan 100. b. 101. a.
		Ozias alter rex succedens Phaccia
		ibidē 101. b
		Ozias tributarius Assyriorum ibidem.
		Ozias captus cum decē tribubus trās-
		fertur in Mediam & Persida 102. b.
		P
		Pacorus rex Medorum 211. a.
		Pacorus dux Parthorum 152. b.
		Pacori fraus in Phaselum 152. b. 225. a.
		Palestina 5. b.
		Palestinorum messes populatur Sam-
		son 51. b.
		Palestini superati ab Hebraeis 54. b.
		Palestini superati 58. a. 76. b.
		Palestini uincunt Hebraeos 66. a.
		Palestini uicti Hierosolymis 69. a.
		Palest. superati ab Ozia secundo 101. a.
		Pallas Herodis uxor primi 176. a. 235. a.
		Pallas seruus Antonie 193. b.
		Palus Asphaltitis 6. b.
		Pamphylicum mare diuisum 33. a.
		Panes propositiois 27. b.
		Paneas oppidū 22. b.
		Panium 230. a.
		Paphlagonēs olim dicti Rhiphai 5. a.
		Papylon locus 220. b.
		Pappus dux Antigoni occiditur 155. b.
		Paradisi plantatio & flumina 2. a.
		Parentum contemptores 40. b.
		Parmenio arguit Alexandrum Magnū
		120. b
		Parthi laudantur 149. b.
		Parthicum bellum contra Herodem
		152. b. 225. a
		Parthenius fluius 314. b.
		Pasche festiuitas & significatio 22. a.
		Pasche sacrificia 30. b.
		Pasini castrum 210. a.
		Patroclus Cherea legatus Iudeorum
		ad Romanos 149. b.
		Paulina stuprum 189. b. 190. a.
		Paulus Aruntius 202. b.
		Pausanias Cerastra filius. occidit Philip-
		pum regem Macedonum 119. b.
		Peditum robur & peritia militaris
		228. b
		295. b
		Pella ciuitas 145. a. 220. b. 258. a.
		Pelusium Nilii ostium 58. a.

Pelusi obfidio	103.b	Phaselus secundus filius Herodis	Phinees dux Israelitarum contra Ma-		
Pelusium ab Antipatro captum	222.b	176.a.235.a	dianitas	ibidem	
Pentecostes solennitas	30.b	Pherexyles Syrius	310.b	Phinees prophetizat	46.b
Percussorium lex	41.a	Pheroras filius Antipatri frater Hero	Phisehon Ptolemæus	127.a	
Peraia Niger	253.b	dis	147.a	Phison fl. paradisi	2.a
Pergamenorū decretū pro Iud.	150.a	Pherora Iosippi fratris sui caput rede	Phæbus legatus	253.b	
Peristerconos saxum	291.a	mit	155.b	Phiolæus rex Assyriorū contra Syros	
Petra Arabia ciuitas, & castellum	Pheroras pro uliōe fratris caput Pap	pugnatur ^o mūerib. placatur	101. a		
146.a.177.a	po præcidit	155.b.227.b	Phraatis Parthorum principis huma-		
Petronia uxor Claudij	213.a	Pheroræ odium in filios Marianmes	mitas in Hyrcanum	157.a	
Petronij contra Iudeos misij pruden-	168.a.b		Phraates princeps Parthorum à filio		
tia & modestia	196.a.b	Pheroras defert Herodem amoris in	occisus	157.a.189.a	
Petronio per literas Cesaris quid man	Glaphiram nurum apud eius filium		Phryges olim Tigranei dicti	5.a	
datum	197.a	170.b	Phut filius Cham	5.b	
Petronius diuina prouidentia libera-	Pheroras Herodi conciliatus		Phut fl. Phuti populi, prouincia	ibidē	
tus	197.b	172.a.235.b	Pini natura	85.b	
Phaccias filius Manabem patri succe-	Pherora conspiratio in Herodem		Piso legatus Pompeij	145.b.221.a	
dit & moritur	101.a.b	176.b.235.a	Piso German. ueneno interimit	189.b	
Phaccias secundus Romuleæ filius, rex	Pheroras moritur	177.a.236.a	Pistoris Pharaonis somnium	14.b	
Israel	101.a	Phiala lacus	267.a	Pitholaus dux Hierosolymorū	146.b
Phaccia mortuo succedit Ozias rex	Phicolus dux Abimelech		9.b	Pitholaus captus	147.a.222.a
Israel	101.a	Phideas sacerdos templi	107.b	Placidus Itaburio mōte potitus	222.a
Phædra uxor Herodis	176.a.235.a	Phideas Atheniensis	200.a	Placidus dux Vespasiani militū	258.a
Phanuel ciuitas	87.a	Philadelphia	220.b	Placidus inuadit Iotapatam	259.a
Pharam uallis	277.b	Philadelphinorum disidium cum Iu-	Planctus nomen sylue	69.a	
Pharaōes omnes Aegyptiorum reges	dæis	209.b	Plintine	279.b	
dicti usq; ad socerū Salomonis	85.a	Philarchus amicus Sylei comprehen-	Plunia suspenditur sub Achab	90.b	
Pharaon Aegyptijs interpretatur	ditur ab Herode	177.a	Plunia redijt precibus Helie	91.a	
rex	85.a	90.α.α.α.α	140.b	Poetarum, pictorum, & opificum licē-	
Pharaoth Aegypti rex socer Salo. ib.	Philippion Minei Ptolemæi filius occi-		tia, multarum gentium stultitia in-		
Pharathon ciuitas Effraim	51.a	sus à patre	147.a.222.b	troducta	325.a.b
Pharao Sara potiri conatus	6.b	Philippus rex Macedonum à Pausania	Polemon rex Lycie	213.a	
Pharao Abraham donauit	cod.	interemptus	119.b	Pollio præses custodie Claudij	206.b
Pharao natalitia celebrat	14.b	Philippus tutor regni Antiochi	Pollio pharisaus	156.b.165.a	
Pharao rex super fratribus Ioseph le-	130.a		Pollio Romanus Herodis amicus filios		
tatur	17.b	Philippus Antiochi regnum inuadens	suscepit erudiendos	164.b	
Pharaonis somnia	14.b	nactusq; occiditur	131.a	Polybius carpitur à Iosepho	130.a
Pharaonis edictum de Israelitarum ma	Philippus Antiochi Grypi filius	141.b	Polydenes seruus C. Caligule	200.a	
sculis submergendis	18.b	Philippus filius Herodis	176.a	Pompeius Magnus Tigranē debellās,	
Pharaonis regis diadema cōculcatum	Philippo quid legatum sit à patre		Seaurum ad Syriam mittit	144.b	
à Mose	19.b	181.b	220.b		
Pharan id est conuallis	9.b	Philippus Iudæā gubernat absente Ar	Pompeij contra Aristobulum Iannæi		
Pharanx Antiochi	220.a	chelao fratre	183.a	gesta	145.a
Phar. heresis	136.b.165.a.176.b.188.a	Philippo pars Iudææ datur à Cesare	Pompeius Hierosolyma & templo po		
Phariseorum & Sadduceorum con-	186.a		titus eiusq; modestia	145.b	
trouersia	139.b.140.a	Philippus quas ciuitates condiderit	Pompeio aurea uitis mittitur ab Ari-		
Phariseis administratio regni conces-	188.b		stobulo	144.b	
sa	143.a	Philippus absq; liberis mortuus	191.a	Pompeius Syluanus consul	210.a
Pharisei quidam conspirationis in He-	Philippus Iachimi filius dux	254.b	Pompilius senator	201.a	
rodem conscij occiduntur	176.b	Philo legatus Iudeorum contra	Apio Ponderum inuentio	3.a	
Pharus insula	279.b	nem	196.a	Pontificum insolentia erga sacerdotes	
Phaselus maioris Herodis frater	Philistijm filius Nemrod		5.b	214.b	
148.a.192.a	Philistijm prouincia		cod.	Pontificum Hierosolymæ catalogus	
Phaselus Felicem superat	151.b	Philostephanus	141.a	107.b	
Phaselus tetrarcha Iudææ	224.b	Philostratus de rege Babylonis	109.b	Pontificum & sacerdotum pugna Hie	
Phaselus Hierosol. præficitur	223.a	Phinees filius Eli, à Palestinis occidi-		rosolymis facta	214.a
Phaselus moritur captus à Parthis, ca	tur		53.b	Pontificum ab Aaron usq; ad Hieroso	
put saxo illidens	153.a.225.a	Phinees filius Eleazari nepos Aaron		lymorum excidiū catalogus	215.a
Phaselus & Phaselis, turris & oppidi	46.a		Pontificia stola à quibus solita confor-		
uomen	169.b.230.b	Phinees Zamariam interfecit	57.b	uari	166.a

Pōrius Pilatus p̄ses iudee & eius re gimen	189.a	am matrimonio iungit Demet. Ni- canori	135.a	Rachel collocat famulā uirō suo	11.a
Poppea uxor Neronis	215.b	Ptolemao mittitur caput Alexand. Ba- lais uel Epiph.	135.a	Rachelis & Lie disidium ac reconci- liatio	ibidem
Porcius Festus p̄ses iudee post Feli- ccm	214.a	Ptol. Simonem Matathiam socerum su- um interimit	138.a.218.a	Rachel idololatria & astutia	11.b
Portus Alexandrinus	279.b	Ptolemaus ab Hyrcāo Simonis filio ob sessus, & occisus Hyrcani matre & fratribus, fugit ad Zenonem Coty- lam	138.a.218.b	Rachel ex partu mortua, & sepulta in Ephrata	12.a
Presagia Hierosolymitāi excidij	298.b	Ptolemaus Physcon cultor Iudeorum	319.b	Ragaba castellum	142.b
Primitiarū ex frugib' immolatio	30.b	Pto. Lathyrus filius Cleopatrae uxoris Antiochi Soteris	140.a	Rahuelis prudentia ad Mosē super li- tibus populi expediendis	25.a
Principes sint in unaquaq; ciuitate se- ptem	39.a	Ptol. Lathyrus uictoria de Alexan. la- meco & Iudeis	141.a	Rahuel sacerdos socer Mosi	20.a.25.a
Principes militie Salomonis	81.a	Ptol. capta Ptolemaide infantes coqui iussit	ibidem	Rhamnus arboris genus	50.a
Priscus Centurio	296.a	Ptolemaus Minai	143.b.220.a	Ramatha ciuitas	90.a.97.a
Procella uehemens Iudeorum crudeli- tatē ulciscēs de Onia quinto	144.b	Ptolem. filio occiso, nuntium duxit uxo- rem	147.a.222.b	Raphanea ciuitas	305.b
Procyonia quid	230.a	Ptolemaus dux militie Herodis inter i- mitur	155.a	Raphim uxor Adad	86.b
Proculus Vitellius centurio	207.a	Ptol. aulicus Herodis accusatur	172.a	Raphidim terra	24.a
Protagoras	325.b	Ptolemaei sententia de testamento Hero- dis	182.a	Raphia ciuitas expugnata	141.b
Prothanis ciuitas	6.b	Ptol. latro à Fado peremptus	209.b	Rapsacis gesta	105.a
Psephinos turris	283.b	Ptol. Lamblich fil.	147.b.222.b	Rasim occiditur à rege Assyriorū	10.b
Pseudoprophetarum dinatio de bel- lo Achab contra Adadum	92.b	Ptol. Lagus cultor Iudeorum	319.b	Ratio quid, quibus coniuncta, & quid agat	327.a
Pfomphthosianiron	15.a	Ptol. Euergetes cultor Iudeorum	319.b	Rathinus molitur contra Iudeos ciui- tatē & templū restauraturos	112.a
Ptolemais ciuitas Galilee	129.b.141.a	Ptol. iunior uarij	319.b	Rebecca si. Bathuelis uxor Isaac	9.a
Ptolemaite populi	ibidem	P. Dolabellae & M. Anto. decreta pro Regum historia	53.a	Rebecca si. Bathuelis uxor Isaac	9.a
Ptolemai, reges Alexandriae dicti	85.a	Hyrcano tertio & gente Iud.	149.b	Rebecca parturit geminos	9.b
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Pub. Seruiliij decretū pro Iudeis	150.a	Rebecca fallit maritum	ibidem
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	P. Petronij inuriam Doritarum in lu- deas ultus	207.b	Rebecca sepulta in Hebron	12.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Pudens Romanus	296.a	Rebecca sepulta in Hebron	12.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Pueri primū leges discere iubētur	39.a	Reblata ciuitas	107.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Puerperarum leges	31.a	Rece rex Medianitarum	37.b
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Putiphares egyptius emit Ioseph	15.b	Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Putiphares Heliopolitanorū sacerdos	15.a	Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Pythagoras philosophus	165.a.314.a	Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Q. Vinquēnalīa certamina celebra- ta Hierosolymis per Herodē	163.a.169.	Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Q. Hortensius	144.a	Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Q. Metellus Creticus	ibidem	Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Q. Pompeius	206.b	Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Quintilia mulieris tortura	201.a	Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	R		Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Raab ob beneficentiam saluata	83.a	Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Rabazacus Themasius	113.a	Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Rabath Ammonitarum ciuitas à Ioab obsessa	70.b	Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Rabath urbs deletur à Dauid	72.a	Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Rachelis pulchritudo	10.b	Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a	Rachel promittitur Iacob	ibidem	Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a
Ptolemaei, reges Alexandriae dicti	85.a			Recha filia Remmon occidit Isoseth.	68.a

Rom. Iudeis libertatem auferunt	146. a	Sabinus Syrus in exercitu Hierosoly-	Salome Herodi cōspirationem in eum		
Romanorum uictoria de Iudeis M. An-		morium murū primus conscendit ac	indicat	176. b	
tonio & Gabinio ductibus	146. b	cadit	293. b	Salome Iud eos ab Herode comprehē-	
Romani in Massala interfecti	250. b	Saboth Ethaus gigantum proles	76. b	fos carcere soluit	182. a.
Romani contra datam sibi fidem à Iu-		Sabuchadar eunuchus	118. b	Salome ut pacis semper emula, Anti-	
deis occisi	251. b	Sacerdotum & eorū uxorum lex	31. b	patrum contra Archelaū agere cō-	
Romanorum exercitus celsus ab Hiero		Sacerdotij commutatio ex tribu in tri-		citāt pro regno Iudae	183. a
folymitis	253. b	bum	53. b	Salome ciuitates ab Augusto donatae	
Romanorū 5280. occisi	254. a. b	Sacrificiorum genera & leges	30. a	186. b	
Romanorum disidium inter se	223. b	Sacrū tabernaculū cōstituit Iesū	45. a	Salome mortua Marco Iudaeā guber-	
Romanorum militaris disciplina &		Sadoch princeps sacerdotum	68. a	nante	188. b
laus	258. a. b	Sadoch Tabeus comitatur David ē		Salome filia Herodis	235. a
Romani in obsidione Iotapate multis		regno pulsū	73. a	Saltis rex	312. b
cladibus afflicti	260. b.	& deinceps Sadoch sacerdos refragatur Adoniae		Sallum filius Ideae, sacerdos	107. b
Romanorum uarie pugnae circa Hiero-		pro regno	78. a	Samachonitis palus	49. a
solum	282. & deinceps	Sadduc. heresis	136. b. 165. a. b. 176. b	Samarie descriptio	258. a
Rophon ciuitas à Iuda Machab. capta		Sadduceorum & Phariseorum cōtro-		Samaria expugnata à Cereale	623. a
129. b		uersia	140. a	Samareon ciuitas & Samarus	90. a
Roxane Herodis filia	235. a	Sadoch fili. Achitobi sub David sacer-		Samaria unde dicta	ibi.
Ruben quid significet	11. a	dos	79. b. 107. b	Samaria ab Adher obfesse tāta fames	
Ruben fratricidium dissuadet	13. a	Saddocus Phariseus concitator sediti-		ut duae mulieres filios suos ederint	
Rubē nocte ad lacum uenit crepturus		onis aduersus Cyrenium, & autor	95. b	Samaria olim, nunc Sebastia & Seba-	
fratrem	13. b	quarta secta Iudeorum	188. a	ste	163. b
Ruben oratio ad Ioseph	15. b	Sais ciuitas	312. a	Samaria obfessa ab Hyrcano Ioanne	
Rubenite altare collocant in ripa Ior-		Sallis oppidum	257. b	sacerdote deletur	139. b
danis	46. a	Salmanasar rex Assyriorum tributari-		Samaria capta à Tyro Assyriorum re-	
Rubrius Gallus	303. b	um sibi fecit regem Israel	102. b	ge	102. b
Rubri maris diuisio	22. b	Salomon fili. David ex Betsabee	71. b	Samarit. hostiū castra praedantur	96. a
Ruta immense magnitudinis	304. b	Salomoni mandatur à patre structura		Samar. accusantur apud Dariū	114. b
Ruth historia	52. b	templi	79. a	Samarite cuius fuerint naturae	120. b
Ruth uxor Maalon, uxor Booz facta		Salomon ungitur in regem	78. b	Samarita & Cathaei ydem	102. b
52. b		Salo. secundo ungitur in regem	79. b	Samaritanorum cum Iudeis disidia	
		Salomon filiam Pharaonis duxit uxore	80. b	212. b	
Saba ciuitas Aethiopie	20. a	rem	80. b	Samaritanorum mala in Iudeos	125. a
Sabach unus principū militie Sa-		Salomon quid à deo impetrauerit, &		Sambalas Samarita equitū pra-	114. b
lomonis	81. a	eius prudentia	80. b	Samei uiri iusti sententia de He.	148. b
Sabadaias princeps à Iosaphat insti-		Salomonis quotidianum conuiuiū, sa-		Samareorum seditio	190. b
tuitur	94. a	pietia, libri, potestas in demones		Samofata oppidum	155. a
Sabatei	5. a	&c.	81. a. b	Sāsonis etymologia & natiuitas	51. b
Sabassarus praefectus Syriae & Phoeni-		Salomonis hostie & sacrificia	83. a	Samson leonem suffocat	ibidem
cie	114. a	Salomoni quāta fuerit argenti & gem-		Samson trecentis uulpibus depopula-	
Sabatatha 5. b		marum copia	85. b. 86. a	tas messes Palaestinarum	51. b
Sabbatum quid		Salomonis uxores & concubinae	86. a	Sam. Gaze portas effregit	52. a
Sabbaticus annus	149. a	Salomonis regia	84. a	Samson per Dalilam delusus Palesti-	
Sabbaticus annis	303. b	Salomon enigmata soluit	84. b	nis traditur	52. a
Sabei populus	5. b	Salomon quas urbes condiderit	85. a	Samson interijt unā cum tribus hosti-	
Sabeus cōtra Iud. causam agēs pro re-		Salom. obitus, etas, & sepultura	86. b	um millibus	ibi.
plo Garizim morte dānatur	134. a	Salomonis equisonum ornatus	87. a	Samso. questio Thannitis proposita	
Sabec seditio contra David	76. a	Salome Alexandra uxor Aristobuli fi-		51. b	
Sabec caput per murū demittitur	76. a	lij Hyrcani Iohannis	140. b	Samsonis parentes & uxor occisi à	
Sabion prodiit insidias Alexandre in		Salome filia Antipatri, soror Herodis		Palaestinis	ibid.
Herodem	157. b	traducit Mariannen apud Herodē		Samuelis ortus	53. a
Sabia mater Ioe	98. b	violati matrimonij	158. b	Samuel indignatus inungit Saul	55. b
Sabinus Caesaris curator	183. a	Salō. à Custobaro repudiū passa	162. b	Samson predicat afflictiones populo	
Sabinus rerū Caf. curator propter ty-		Salomes odiū in filios Herodis ex Ma-		55. a	
rannidem à Iudeis obsidetur	185. a	rianne	162. b. 234. a	Samuel predicens Saul auferendū re-	
Sabinus fugit Vari conspectum	185. b	Salome filiam suam corrumpit	170. b	gnum iniuria afficitur	58. b
Sabinus conscius cōiurationis in C. Ca-		Salome amore in Syleū frustrata, adul-		Samuel pergit Bethlehē uncturus Da-	
ligulam facte	203. a	terij habetur suspecta	171. a	uid regem	59. a
Sab. Capitolio potitus occiditur	280. b	Salome coacta nubit Alexe	175. b		

Samuel senex filijs res dispensandas in Saul suo gladio interit iungit	55.a	Saul & filiorum corpora praecis capi	73.b	Semei conuictus afficit David exultante	75.a.
Samuel Palaestinos subiugauit	54.b	tibus suspensa ab hostibus	cod.	Semei exorat ueniam à David	75.a.
Samuel cladem Israeliticam & filiorum Saulis sceleris in Gabaonitis expiatio	53.a	76.b		Sem filij & earum gentes	5.b.
Eli perditionem praedicat	56.b	Saul alius Agrippe cognatus	214.b	Semelius uenit Iudeos ciuitatem & tē	112.a.
Samuelis oratio ad populum	57.a	Saulus legatus	251.a	plum restaurare	112.a.
Samuelis uerba tonitrua confirmant	58.b	Scala Iacob	10.a	Sennacher rex Assyria contra Hie-	4.b.
Samuelis responsio ad Saul super inob-	58.b	Scaurus pecunia corruptus	144.b	rosolyman castrametatus	105.a
edientia	63.b	146.a. 220.b		Sennacherib à filijs perimitur	103.b
Samuelis mors	63.a	Scipio Alexandrum Aristobuli filium	147.b	Senatusconsultum pro Iudeis	147.b.
Samuelis umbra alloquitur Saul	119.b	securi percussit	253.b. 282.a	Sentij oratio ad senatum Romanum de	147.b.
Sanabalath Samarita pater Isachaso-	119.b	Scytopolis & Scythopolis	252.a	imperio Caesarū abrogando	204.a
cer Manasse fratris Iaddi	119.b	Sebastia ab Herode constructa	163.b	Sehon rex Amorraeorum	55.b.
Sanabalath promittit sacerdotium ge-	120.a	ibidem	230.a	Sephori Galilee populi	146.a
nero	120.a	Sebastia, olim Samaria	163.b	Sephoris à quo condita	188.b
Sanabalath ab Alexan. obtinet potesta-	120.a	Sebastus portus	178.a	Sephoris hostibus se tradit	253.b
tem condendi templi genero	120.a	Sebathara conuallis	89.b	Septē principes sunt uniuscuiusq; ciui-	39.a
Sanabalath mortuus	120.a	Sebeth ciuitas Galaaditidis	51.a	tatis	39.a
Sangar princeps Hebraeorum	48.b	Sechon ciuitas	142.b	Septimi mensis ratio	50.a.
Sanctum sanctorum in tabernaculo	27.a	Sebonitis regio	127.a	Septuaginta seniores Bibliorum inter-	30.a.
sis	104.b	Sedechias rex Hierusalē post Ioachim	106.a	pretes cum donarijs à rege dimit-	123.a.
Sapha scriptor Iosie regis	120.a	Sedechias in obsidione Hierusalem cō-	106.b	tuntur	123.a.
Saphin locus interpretatur scopulus	91.b	suktat Hieremiam	107.a	Sephori ciuitas Galilee	188.b
Sabbat pater Helisei	70.a	Sedechias capitur	107.a	Sephora filia Rahuelis uxor Moyfi	21.a
Sapphin. Hero. amicus accusatur	111.b	Sedechie filij perimuntur, ipse autem	107.a	Serebaus Iudeorum princeps in redi-	113.b
Saraias scriba exercitus David	6.b	excacatus ducitur in Babyl.	107.a	tu à Babylone	113.b
Sarabafnas & Sisinus satrapae	225.a	Sedechias in Babylone moritur, & ho-	107.b	Seron dux inferioris Syriae	128.b.
Sara uxor Abrahae	29.b	norifice sepelitur	93.a.b	Serpens maledictus	2.b.
Sarae etas mors & sepultura	114.a	Sedechias pseudo propheta	2.b	Serrite populi	64.b.
Saramalla ditissimus Syrorum	107.a	Seductione Eue	66.a	Serui non sunt testes.	39.b.
Sardonychium in ueste pontificali natu-	90.b	Segehem locus	62.a	Seth soboles & inuentiones	30.a.
ra miranda	107.a	Segete loci nomen	7.b	Sex. Cerealis tribunus	263.b
Sarobarzanus praefectus Syriae	90.b	Seir an uilla	12.b	Sex. Caesar Syriae praefes	223.a.
Sareas pontifex	150.b	Seianus insidiator Tiberij	193.b	Sex. Caesar insidijs interficitur	150.b.
Sarepta ciuitas	107.a	Sella uxor Lamech	3.a	223.b	
Sardianorum decretum pro Iudeis	107.a	Selsenarus patrem occidit	103.b	Sicelech uicus datur David	64.b.
Saris princeps Babyloniorum contra	64.a	Seleucus Nicanor Babylonem appre-	121.a	Sichem filius Hemor uitiat Dinā	12.a
Hierusalem	172.b	hendit	121.a	Sichima ciuitas	codem
Sarnaia soror David	172.b	Seleuci Nicanoris beneficia in Iudeos	126.b	Sichimita sternuntur	12.a. 50.b
Saturnius procurator Syriae	96.b	124.a	126.b	Sichimita saluati per Saul	58.b.
Saturnini sententia de filijs Hero.	189.b	Seleucus Soter filius Antiochi	126.b	Sichimitarū fraudulentia	120.b. 127.b
Satum mensurae genus	190.a	Seleucus filius Antiochi Grypi	138.a	Sichimitarum epist. ad Antioch.	127.b
Saturninus coniunx Paulinae	55.b	chum Cyzicenum patrum occidit	141.b	Siclus Hebraeorū numisma	29.a. 74.b
Saturninus tutor Fuluae	141.b	Seleucis expugnatur	ibidem	Sidon filius Chanaan & ciuitas	5.b
Saul filius Cis ungitur in regem	56.a	Seleucia ciuitas condita à Seleuco Ni-	199.b	Sidon capta ab Alexandro	120.a
Saul perditas oues quæ res uenit ad Sa-	56.b	canore	220.a	Sidonius Sichimitas nuncupauit He-	120.b
muellem	57.a	Seleucia Iudei cæsi	199.b	braeos	120.b
Saul ad regnum electus seipsum absco-	57.a	Selene Cleopatra regina Syriae	143.b	Sidrach socius Danielis	108.b.
dit	58.a	Seleucia urbs Syriae circa Antiochi-	138.a	Siene	279.b.
Saul profligauit Naas & Ammonitas	58.b	am	138.a	Siggrammus Emesorum rex	208.b.
56.b	59.a	Sellum interfecit Zachariā filium Hie-	87.a. 88.a	Siloa fons	283.b
Saul secundo ungitur in regem	59.a	roboam, & eiusdem interitus	101.b	Silas Iudeus tyrannus	145.a
Saul à suis militibus destituitur	59.b	Semeias propheta Roboam	87.a. 88.a	Silbonitis regio	258.a.
Saul hostium 6000. occidit	59.b	Semeias f. Eli, fortis David	77.a. 78.a	Silas Babylonius	253.b
Saul iubetur penitus abolere				Silo ciuitas	86.b.
chitas				Silo dux Rom. contra Parthos ab An-	
Saul regno priuatur				tiocho filio Aristobuli pecunia cor-	
Saul agitur demonio				ruptus	154.a. 226.a
				Simeon à frat. Ioseph obfesus capitur	15.b

Simobarus rex Sodomitarum	6.b	Sodomite uisti	6.b	Syleus Trachonitis ab Herode defecit	172.b
Simon Giora Gerasenus seditiosus ludæus	277.b	Sodomorum excidium	7.4	Syleus per Nicanorem Damascenū accusatus damnatur à Cesare	174.a
Simon ab Hierosolymitis contra zelotas preficitur	278.b	Socmus	252.b	Simcon fil. Iacob & quid significet n. a	5.b
Simon à Romanis captus	301.a	Socmus Herodi amicus mandatum Herodis pandit de Mariamne occidenda	161.b	Syria regio subditur David	70.a
Simon Romam ductus occiditur	304.b	Socmus interficitur	162.a	Syria censetur à Cyrenio	187.b
Simon Iustus Onie succedit patri in sacerdotium	122.a	Sogane regio	267.b	Syria & Phœnicia oppugnatur	102.b
Simōi mortuo Eleazarus frater succedit	ibidem	Sol stetit	44.b	Syria capitur ab Alex. Epipha.	134.a
Simon filius Onie, auero patri succedit	126.b	Solomon mater septem Machabeorū	329.a	Syria à Iudeis uastata	252.a
Simone mortuo successit Onias fil. eod.	128.a	Solon legislator	322.b	Syri Samaritanos obsidentes turbantur à deo	96.a
Simon filius Asamonei	128.a	Solyma ciuitas	7.4	Syriorū quot millia caesa ab exercitu Achab	92.b
Simon Matathias fil. Matathie ibidem	ibidem	Sondus Arabs à Syleo occisus	9.4	Syrorū bella cōtra Achab	92.a, 93.a, 94.b
Simon Matathias uincit Tyrios	ibid.	Sophon & Sophaci	269.b	Syrus rex Mesop. profligatur	70.b
Simon à regione Tyri usque ad Aegyptum militie preficitur ab Antiocho	136.a	Sophas Raguelis	121.b	Syson pontifex	215.b
Simon Bethsuram capit	136.a	Sosibius primas custodia Ptolomei Philadelphii	156.a	T	
Simon populum Iudaicum super lucum Spartiate lonathe Abarō solatur	137.a	Sofius Herodis adiutor in bellis Antigoni	136.b	Tabernaculi filiorum Israel edificatio	26.a
Simon dux populi factus, à Tryphone circumueneri nequijt, Mausolū fratrem struxit, & arcem Hierosolymis diruit	137.b, 138.a, 218.a	Strabo Pompeij meminit	39.b	Tabernaculi ornatus instrumenta	26.b
Simon perfidiā & ingrati tudinē passus ab Antiocho Sotere	138.a	Strabo Cappadox	41.b	& deinceps	
Simon uincit Cendebeum	138.a, 218.a	Strabo Timagenes	188.b	Tabernaculi hostie igne consumpta	29.a, b
Simon in fidijs Ptolem. generi sui interfecit	218.a	Stratonis turris	145.b	Tabernaculorum solēnitas	30.b
Simon Dosithiei legatus Iudeorū	139.a	Stratonis turris nunc Caesarea	139.b	Taburnus mons	45.b
Simō Buzi Alexandrini sacerdos	164.a	Stratopedos incenditur	140.b	Tanis ciuitas	230.a
Simō Herodis seruus Iudeam infestat	184.b, 240.b	Stoccheus libertus Agrippæ maioris	ibidem	Templi Salomōis edificatio, uasa & ornamenta	82.a
Simon Essenus somnii Archelai interpretres	187.a, b	Stola pontificalis à Vitellio sacerdotibus data	163.b	Templi eius destructi reparatio	113.b
Simon Camithi pontifex post Eleazarum Anne	188.b	Stole conseruanda potestas Iudeis concessa	250.b	Thabor mons	49.b
Simon Boethi Canthara potifex	207.b	Stole sacerdotales in templo Salomōnis	209.b	Thadallus dux exercitus Assyrio.	6.b
Simō Hierosolymites detractor Agrippæ maioris	208.b	Stole Leuitarum in templo Salom. eod.	82.b	Thales philosophus	310.b
Simon Galileus crucifixus	211.b	Stultitia gentilium redarguitur à Iosepho	190.b	Thalamus Iachin. columna	82.a
Simon Cyprius Iudeus magnus	212.b	Suba rex à Saul subiugatus	209.b	Thamar filia David opprimitur ab Amnon	72.a
Simon Ananie legatus Iudeorū	251.a	Sudeas Phidæe sacerdos	82.b	Thamar queritur fratri iniuriam sibi illatam	72.b
Simonis Sauli fortitudo	252.a	Suna ciuitas	325.a	Thamar Absalō nupsit Roboam	72.b
Simcon Gamalielis	270.b	Susa scriba David	102.b	Thaman occiditur	90.a
Sina mons	20.b, 23.a	Susachus Aegyptiorum rex bellum mouet contra Roboam	58.a	Thamna	258.a
Siphas Galaudites	74.a	Susachus templum Salom. spoliatur	107.b	Thamna concubina Eliphas	12.b
Sitenna puteus	9.b	Susacrum metropolis	64.b	Thamna ciuitas Palestinorum	51.b
Sisara dux exercitus Chananeorū interfectus à Iabel muliere	49.a	Sycamina	76.b	Thammitæ populi	51.b
Sisinnius Syria & Phœnicia prefectus	111.b, 114.a	Syllanus rector Syrie	88.a	Tanganas prefectus	114.b
Sobachus Ammonita	70.b	Sylas libertus Agrippæ maioris	88.b	Tarsicum mare	85.b
Sobnea scriba Ezechie	102.b	Sylas pref. militia fit	88.a	Tarches rex Aethiopum	103.b
Socrates	325.b	Sylas accusat Herodem apud Augustinum	111.a, 116.a	Tarbis Mosen amauit	20.a
Socho loci nomen	59.b	Sylas Oboda regis legatus exardet amore Salomōis	329.a	Tarichee oppidum	255.b
Socho ciuitas à Roboam structa	88.a		141.a	Tarichena ciuit. Cassio capta	147.a
			189.b	Tarichearum obsidio	266.a
			194.a	Tarsus oppidum	3.a
			207.b	Tarsa ciuitas	101.a
			173.a	Thare patris Abraham mors	6.a
			171.a	Thaumasti clementia in Agrippam captiuum	194.a
				Tauri laudantur	249.b
				Thesbon oppidum	90.b
				Thecos oppidū à Roboā structum	88.a

Thēchā ciuitas	94. a	Titus Iotapatam capit	263. b	Valerius Asiaticus	202. b
Thermodoon flu.	314. b	Titigēsta	ibidem	Valerius Asiaticus occisus	204. a
Teglatphalassar rex Assyriorū	101. a. b	Titus diuinitus seruatus	281. b	Varus Iudeorum bella & seditiōes se-	
Thella nicus	257. b	Titus Phrygius	297. a	dat	185. a. b
Templi Salomonis structura	82. a	Thebōna ciuitas	105. a	Varro Syriæ rector	229. b
Templum spoliatur à Sussacho	88. b	Tobias pater Iosephi reconciliatoris		Vasibis uxor Artaxerxis repudiatur	
Templum reparatur à Ioa primo	99. a	Onie ad Ptolemēu Eupatorē	125. a.		116. b
Templum Dagonis cōsagrātum	134. b	Thou rex cum Dauid fœdus inijt	70. a	Vasuroth ciuitas	104. b
Templum à Pompeio Magno captum	145. b	Thracēs olim Tirense	5. a.	Vatezobra nicus	296. b
Themosis rex	312. b	Trachonitis	258. a	Veluēnes Samarita	114. b
Theodas magus occiditur	211. b.	Trachon prouincia Herodi datur, ex-		Ventidius Bassus dux Ro.	154. a. 226. a
Theodorus Zenonis multos Iudeorū		pulso inde Zenodoro	164. b.	Ventidius Herodi Macheram mittit	
occidit	141. b. 219. b	Trachōite latrones interficiunt	172. b		155. a. 226. a
Theodestus eunuchus	117. a.	Traianus Iapham expugnat	262. b	Verannius legatus ad Claudiū de usur-	
Theophrastus	314. a.	Trebellius Maximus	204. b.	panda auctoritate imperij	206. a
Theophilus pontifex	207. b.	Tres fortissimorum Dauid aquam in-		Vespasiani munificētia in Iudeos	124. a
Theosta oppidum	144. b.	ter hostes hauserunt	76. b.	Vespa. bello Orientis præficitur	257. a
Theodectes oculis orbatus temerario		Tripolis ciuitas	139. b.	Vespasiani clara facinora in bello ad-	
ausu de lege scripturus	124. a	Troglodytis regio	9. a	uersus Iudeos	259. b. usq; 279
Theopompus quid passus sit quod legē		Tryphon Diodorus Apamēnus contra		Vespasianus à militibus imperator de-	
attigerit	ibidem	Demetrium Nicanorem	135. b. 136. a	claratur	279. b
Thmosis rex	312. b.	Tryphonis aduersus Antiochum		Vespa. Iosephum à uinculis soluit	280. a
Thermusa concubina Phraatis	189. a.	Ionatham fraudulentia	137. a	Vespasianus Mœsiam depopulātes ster-	
Thermut Pharaonis filia Moysen ex-		Tryphon Ionatham Abaron fraudi-		nit	303. b
positum educat	19. a.	bus capiēs interfecit	137. a. b. 218. a	Vespasianus templū pacis Romæ con-	
Thou fœdus cum Dauid	70. a.	Tryphonis perfidia & nefas in Anti-		struxit	304. b
Terræ motus in Iudea magni Herodis		ochum qui Theos dictus	138. a.	Vespa. Iudeam militibus dat	305. b
tempore	229. a.	Tryp. princeps à militib. cōstituit	138.	Vespasiani reditus in Italiam	302. b.
Testari prohibetur iunus	39. b.	Tryphon perimitur	ibidē	Vespasiani natalis celebratus	302. a
Thmuis locus	280. b	Tryphon tonsor Hero. occisus	234. b	Vespasiani nauigatio	302. b
Tiberias condita ab Herode tetrar-		Tryphon Theodionis tabellio	209. b.	Vestium sacerdotaliū descriptio	27. b
cha	189. a	Tubalcain ferrariæ artis inuētor	3. a	Vinea quomodo plantanda	39. b
Tiberiadis deditio ad Vespasianū	266.	Tube per Moysen inuentio	32. a.	Vir quidam mulierem membratim se-	
Tiberius Augusto succedit in imperio		Thuribula in templo Salomonis	82. b.	ctam, per singulas tribus destinauit	
188. b		Turbatio Syrorum à deo facta	96. a.		47. b
Tiberij iudicta de stupro Pauline &		Turris Babylonice edificatio	4. b.	Virga Aaron fronduit	35. a
seductione Fuluie	190. b.	Tybris fluius	190. a.	Vitellius Syriæ præfectus Tiberio re-	
Tiberij mors Vitellio nunciata	191. b	Tyrānus delator filiorum Her.	173. b.	gnante	166. a. 190. b
Tiberij indignatio in Agrippam & re-		Tyrannus castrorum præf.	254. a.	Vitellius Hierosolymis stolā reddit pō-	
conciliatio	192. b. 193. a	Tyria uestis	86. a.	tificibus	190. b
Tiberij mors, natura & mores	193. a.	Tyridates rex Armenia	211. a.	Vitellius Germanicorum Imperator	
usque	195	Tyriorum animositas	102. b		278. a
Tiberij simulatio erga Caligulam		Tyro carpens Herodem in filiorū mor-		Vitellij mors & imperium	280. a
194. b		tem anhelantē cū filio appre-	174. b	Vitis aurea Aristobuli	144. b
Tiberius Alexāder præses Iudeæ post		Tyrus rex & urbs	102. b.	Vitule aureæ adorantur ab Hebr. Ro-	
Fadum	211. b	Tyrus urbs ab Alexādō uastata	120.	boam seductore	87. a
Tiberius Gemellus filius Drusi, nepos		Tyrus locus inter Arabiam & Iude-		Vlatha ciuitas Herodi datur	165. a
Tiberij Caesaris	193. b. 194. b	am	127. a.	Vniuersi creatio	2. a
Tigranes rex Armenius Iudeam inua-		Tyropeon uallis	283. b.	Vni testī non credendum	39. b
dit	143. b.			Vologeses rex Parthorum	306. a
Tigris fluius	2. a.	V		Voluminus procurator Syriæ	172. b.
Tirathua nicus	190. b.	Achalim rex Ammōitarū	107. b		234. b
Tyridates rex Armenia	306. a.	Vadracus proiecit corpus Iorā		Volumnij sententia de filiis Herodis	
Titī & Vespasiani munificētia in Iu-		in agrum Nabot	97. b		174. b. 234. b
deos uictos	124. a.	Vagosēs grauiter Iudeos multat	119. b	Vonones à Parthis pulsus capitur	198.
T. Liuius Pompeij meminit	145. b	Valerianus dux cōtra Tiberiadē	265.	Voscheti ciuitas	104. b
Titius Syriæ procurator	172. b.	Valerius Gratus Sabino auxiliatur cō-		Vr rex Madianitarum	37. b
Tit. Vespasiani filius Alex. missus	257.	tra Iudeos	188. b	Vrias filius Iothan sacerdos	107. b
Titī profectio in Iudeā	258. b. 280. b.	Valerius Gratus præses Iudeæ post		Vrielitæ	71. a
		Annium Rufum	188. b.		

Vrias dolo Dauid regis occisus	71. a	Zacharias ab amico suo Selluor cius	Zephyrium	231. b	
Vrias alius pater Chiræ	82. a	ibidem	Zerbin dux Madianitarum captus		
Vri princeps militie Salomonis	81. a	Zacha, filius Achaz perimitur	101. b	49. b	
Vrion sororius Mofi	24. b	Zacharias propheta predicit aperti-	Zethura ciuitas à Roboā structa	88. a	
Vsura prohibita	41. a	onem templi	114. a	Zeusis amicus Antiochi	114. b
Vxor Loth in statu salis cōuersa	7. b	Zacharias Baruch in templo occisus	Ziba famulus Dauid sycophanta	75. a	
Vxor cuiusdam Leuite à Gabaonitis	274. b		Ziba libertus Saul Dauid occurrit		
stuprata	47. a. b	Zaleucus Locrensis	322. b	75. b	
Vxor que ducenda	40. a	Zamarias omne genus Baasa intere-	Zibe fallacia proditor	ibidem	
Vxoris diuortium	40. b	mit	90. a	Zipha ciuitas à Roboam structa	88. a
		Zamarias semetipsum cōcremauit eo.	Ziphai produnt Dauid	63. a	
X Aloth uicus	257. b	Zamari Iudeo Babylōio datur regio	Ziphin locus aliās noua	63. a	
Xanticus mensis	22. a	Bathanea cōtra Trachōitis	176. a	Zizus princeps Arabum	142. b
Xerxes patri Dario successit	114. b	Zara ciuitas	218. a	si unde sit	121. b
Xerxis regis epistola pro Iudeis	115. a	Zarcas rex Aethiopia	89. b	Zoara ciuitas	144. a
Xerxes turpiter profligatus ab Athe		Zarassa uxor Aman	118. a	Zoilus tyrānus Stratōis turris	140. b
mensibus	249. a	Zarnō dux Madianitarū captus	49. b	Zona sacerdotum tabernaculi	27. b
Xylophorias festiuitas Iudeorū	251. a	Zaroth Helchie, sacerdos	107. b	Zora ciuitas	139. a
Xystus	248. b. 283. b	Zeb rex Madianitarum occisus	49. b	Zorobabel princeps Iudeorum miti-	
		Zebul princeps Sichimitarum	50. a	tur à Babylōe per Cyrum, restituta	
Z Abulus Arabs Alexādro Ba-		Zelotypie probatio	31. a	rust templum dei	112. a. 113. a
lai caput abscidit	135. a	Zelote qui	270. b	Zorobabelis sententia de fortitudine	
Zabulon ciuitas capta	253. a	Zelotarum pugna contra Simonē Ge-		mulieris et ueritatis	112. a
Zabud mater Ioachim	105. b	rasenum	277. b	Zorobabel proficiscitur reparatu-	
Zacharias propheta filius Ioiada in-		Zelpha famula Lia	11. a. 17. b	rust templum et urbem	115. b
iuste lapidatur in templo	99. a	Zenodorus expellitur Trachone		Zor rex Madianitarum	37. b
Zacharie amici occidunt Ioam eod.	164. b. 229. b				
Zacharias filius Hieroboam patri suc-		Zenodorus mortuus Antiochie	165. a		
sedens sex mensibus regnauit	101. a	Zeno Cotylas	132. b. 218. b		

FINIS

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

FLAVII IOSEPHI

HEBRAEI HISTORIOGRAPHI CLARIS-

simi de bello Iudaico libri septem, interprete Rufino Aquileiensi,

PROLOGVS.

VONIAM bellum, quod cū populo Romano gessere Iudaei, omni-
um maximum quae nostra aetas uidit, quaeq; auditu percepimus ciui-
tates cum ciuitatibus, gentesue commisisse cum gentibus: quidam, nō
quod rebus interfuerint, sed uana & incongrua narrantium sermones
auribus colligentes, oratorum more perscribunt: qui uero praesto fu-
erunt, aut Romanorum obsequio, aut odio Iudaeorum contra fidem
rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, par-
tim laudatio cōtinetur, nusquam uero exacta fides reperitur historia: idcirco statui, quae
retro Barbaris antea misī, patria lingua digesta, Graeca nunc his qui Romano imperio re-
guntur exponere, ego Iosephus Matathiae filius, Hebraeus genere, sacerdos ex Hierosoly-
mis, qui & initio cū Romanis conflixī, posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam
cum hoc, ut dixi, bellum grauissimum exortum est, Romanorum quidem populum do-
mesticus motus habebat: Iudaeorum autem, qui aetate ualidi & ingenio turbulenti erant,
manu simul ac pecunia uigentes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, ut pro tumultus
magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partium Orientis metus in-
uaderet. Quoniam Iudaei quidem cunctos etiam qui trans Euphratem essent, gentiles su-
os, secum rebellaturos esse crediderant. Romanos autem & finitimi Galli iritabant, nec
Germani quiescebant, dissensionumq; plena erant omnia post Nerōnem. & multi quidē
temporum occasione imperium affectabant, lucri autem cupidine exercitus rerum no-
uandarum cupidi erant. Itaq; indignū esse duxi, errantem in tantis rebus dissimulari ue-
ritatem, & Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumq; remotissimos, & ultra Euphratē
gentis nostrae incolae, itemq; Adiabenos, mea diligentia uere cognoscere, unde coepisset
bellum, quantisq; cladibus constitisset, quo uē modo desisset: Graecos uero & Romanos
aliquos, qui militiam secuti non essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire.
Atqui historias audēt eas inscribere, qui praeter hoc (ut mihi quidem uidetur) quod ni-
hil sani referunt, etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostē-
dere, Iudaeorum res extenuant, & in humilitatem deiciunt. Non autem intelligo, quoniam
pacto magni esse uideantur, qui parua superauerint. Et neque longi temporis eos pudet,
quo bellum tractum est: neq; multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exer-
cuit, neque ducum magnitudinis, quorum profectio gloria minuitur, si cum multum pro
Hierosolymis desudauerint, rebus per eos prospere gestis aliquid derogetur. Nec tamen
ego contentione Romanas res extollentium, gentiles meos amplificare decreui: sed fa-
cta quidem utrorumq; sine ullo mendacio prosequar, dicta uero de factis reponam, dolo-
ri atq; affectioni meae in desolendis patriae cladibus indulgens. Nam quod domesticis dis-
sensionibus est euersa, & in templum sacrosanctum inuitas Romanorum manus atque
ignem Iudaeorum tyranni traxere, testis est qui eam uastauit, ipse Caesar Titus, per omne
bellum miseratus quidem populum, quod a seditiosis custodiretur: saepe autem consulto
differri passus ciuitatis excidium, protracto obsidionis spatio, dummodo belli poeniteret
autores. Quod si quis me aduersus tyrannos eorumq; latrocinium accusatorio eloqui pu-
tet, uel patriae miserijs ingementem calumniari praeter legem historiae, dolori ueniam tri-
buat. Ex omnibus enim, quae Romano imperio parent, solam nostram ciuitatem contig-
it ad summum felicitatis fastigium euadere, eandemq; in extremum miseriae deici. De-
niq; omnium post condita secula res aduersas, si cum Iudaeorum calamitatibus conferan-
tur, superatum iri nō ambigo. Et horum autor nullus externus est: unde nec fieri potest,
ut a quæstibus temperetur. Si quis autē durior misericordiae sit iudex, res quidem tribuat
historiae, lamenta uero scriptori. quanquam merito Graecorum disertos increpauerim,
qui tantis rebus sua memoria gestis, quarum comparatione praeterita olim bella exigua

redduntur, iudices refident aliorum facundiae detrahentes, quorum etsi doctrinam superant, proposito uincuntur. Ipsi uero Assyriorum & Medorum gesta perscribunt, ueluti minus recte a scriptoribus antiquis fuerint exposita, cum in scribendo tantum eorum uerbis cedant, quantum sententiae. Erat enim unicuique studium, quae uideret facta, conscribere: quoniam & interfuisset rebus gestis, & efficaciter quod promittebat, impleveret: mentiriq; apud scientes, inhonestum esse uideretur. Enimuero noua quidem haec ante cognita memoriae tradere, suiq; temporis res commendare posteris, laude ac testimonio dignum est. Industrius autem habetur, non qui alienam dispositionem atq; ordinem transfert, sed qui noua dicendo etiam corpus proprium conficit historiae. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo, qui cum sim alienigena, Graecis simul & Romanis gestarum rerum memoriam repono. Ipsi autem indigenis, ad quaestum quidem ac lites, ora patet, linguaeq; solutae sunt. Ad historiam uero, in qua uerum dicendum est, summaq; ope negotia colligenda sunt, obmutescunt, concessa infirmioribus neq; scientibus licentia scribendi res a principibus gestas. Honoratur itaq; apud nos historiae ueritas, quae a Graecis negligitur. Ab origine quidem Iudaeos repetere, qui fuerint, quoue pacto ab Aegyptiis discesserint, quasq; regiones errando peragrauerint, & quas uel quories incoluerint, & quae admodum inde migrauerint, neq; huius esse temporis, & praeterea superuacaneum existimaui: quoniam multi ante me Iudaeorum de maioribus huius gentis uerissima composuerunt, & nonnulli Graecorum, quae illi scripserant, patri uoce prosecuti non multum a ueritate deuiarunt: exinde autem historiae principium sumam, quo scriptores eorum & prophetae nostri defierunt. Et bellum quidem meis temporibus gestum, latius quaq; potuero diligentia referam: quae uero aetate mea sunt antiquiora, summam breuiterq; percurram. Quo Antiochus cognomento Epiphanes, deuicta penitus Hierosolyma, cum triennium sexq; menses eam tenuisset, ab Asamonae filio expulsus est. Deinde quod eorum posteri de regno dissentientes, ad res suas occupandas populum Romanum Pompeiumq; traxerunt, quomodoq; Herodes Antipatri filius, eorum potentiae finem fecerit, auxilio Sosii. Tum, quo modo Herode mortuo, plebis in eos orta seditio est, Augusto quidem imperante Romanis, Quintilio autem Varo puinciam obtinente. Quodq; bellum anno duodecimo imperii Neronis eruperit: quamq; multa per Sositum acciderint, quantaq; ad primos impetus armis Iudaei perualerint, quoq; modo accolae permunierint, & quod Nero propter acceptas Cestii ductu clades summae rei metuens, Vespasianum bello proposuerit, & quod is cum maximo filio Iudaeam intrauerit, quantumq; Romano exercitum ducens, quantaq; manus auxiliorum per omnem caesa fuerit Galilaeam, & quod eius ciuitatum quasdam uide cepit, alias deditione. Vbi etiam Romanorum in bello disciplina, curamq; rerum, & utriusq; Galilaeae spatia, & naturam finesq; Iudaeae, necnon & peculiarem terrae qualitatem, lacusq; & fontes, captarumq; ciuitatum mala cum fide sicut uidi, aut pertuli, expediam. Nec etiam miseriae meas celauerim, quam scientibus eas relaturus sim. Deinde, quod iam fessis rebus Iudaeorum, Nero quidem mortem obierit, Vespasianus autem in Hierosolymam properans, imperii causa retractus sit, quaeq; signa de hoc ei contigerint, Romanae mutationes, & quod inuitus a militibus imperator declaratus sit, & quod eo disponendae reipublicae gratia in Aegyptum digressus, Iudaeorum status seditionibus agitatus sit, quoq; modo tyrannis succubuerint, eorumq; inter se discordias mouerint. Et quod ex Aegypto Titus reuersus, bis Iudaeorum fines ingressus sit, quoq; modo exercitum, & quo in loco congregauerit: uel qualiter, & quoties ciuitatem affecerit ipso praesente seditio. Aggressus quoque numerosos, & quantos erexerit aggeres, triumq; murorum ambitum & magnitudinem, siue mensuram, & munitionem ciuitatis, & fani templiq; dispositionem, ad haec arae spatium, mensuramq; uerissime dicam: festorum quoq; dierum mores aliquos, septemq; lustrationes, & munia sacerdotum. Itemq; pontificis uestes, sanctaq; templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitatem, Romanorumq; in alienigenas humanitatem, quotiesq; Titus, ciuitatem simul ac templum seruare cupiens, ad concordiae foedera dissidentes prouocauit. Differam uero populi uulnera & calamitates, quamq; multa mala nunc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpassi, postea capti sunt. Nec uero aut perugarum clades, aut capti-

Autor proponit ex ordine quid in his libris dicturus sit.

uorum supplicia prætermittam: uel quemadmodum tēplum inuito Cæsare conflagrauerit: quamq; multæ opes sacræ flāma raptæ sint, ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidium, & quæ præcesserant portenta atq; prodigia, uel tyrannorum captiuitatem, uel qui seruitio abducti sunt, multitudinem: aut cui quisq; fortunæ sit distributus, & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, deuictorumq; munimina funditus eruerunt, Titus uero peragrata regione cūcta restituit: eiusdemq; reditum in Italiam, ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa, adnixus ne uituperationem à rerum sciensibus & qui bello interfuerunt sustineam, studiosius ueritatis magis quàm uoluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IV.

DAICO LIBER I.

De deuastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

CAPVT PRIMVM.

Anti. lib. 12.
cap. 6.

M potentes Iudæorum inter se dissiderent eo tempore, quo de tota Syria cum Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat autem illis cōtentio de potentia, quod honoratus quisq; grauitè ferret similibus subiugari) Onias quidam è pōtificibus postquam præualuit, Thobia filios expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antiochum cōfugerunt, petentes, ut semetducibus in Iudæam irrumperet. Idq; regi psuasum est, iam pridem sic animato. Quare cum magnis militum copiis egressus, & ciuitatem fortiter expugnatam capit, & maximam eorum multitudinē,

Anti. lib. 15.
cap. 4.

quibus Ptolemæus charior erat, interfecit. Dataq; passim militibus prædæ licentia, ipse & templum spoliauit, & quotidianæ religionis assiduitatem per annos tres, sexq; menses inhiuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum, acceptoq; ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidum condidit Hierosolymis simile, templumq; ædificauit, de quibus iterum opportune referemus. Veruntamen Antiocho neq; præter spem deuicta ciuitas, neque populatio, neque tantæ cædes satis fuere: sed intemperantia uitiorum, eorumq; memoria, quæ in obsidione pertulerat, Iudæos cogere coepit, ut abrogato more patrio, nec infantes suos circunciderent, porcosq; super aram immolarent, quibus omnes quidem aduersabantur, optimus uero quisque propterea trucidabatur. Et Bacchides præfidijs ab Antiocho præpositus, ad naturalem crudelitatem suam præceptis impijs obsecundans, omnimodam iniquitatem excessit, cum & singulatim uiros honorabiles uerberaret, & communiter quotidie speciem captæ urbis exhiberet, donec eos atrocitate incō-

Anti. lib. 12.
cap. 7.

modorum, qui ea patiebantur, ad uindictæ audaciam irritauit. Deniq; Matathias Asamoni filius, unus ex sacerdotibus, ex uico cui nomen Modin est, cum manu domestica (nā quinque filios habebat) sicis armatus, Bacchidem occidit, & statim quidem præsidiorum multitudinem ueritus, in montes refugit. Multis uero ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit, commissioq; prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus, suisq; uolentibus, quod ab alienigenis eos liberasset, imperans, moritur relicto Iudææ principatu, qui filiorum suorum natu maximus erat. Ille autem (nec enim cessaturum existimabat Antiochum) & indigenarum confauit exercitum, & cum Romanis primus amicitiam pepigit. Antiochumq; Epiphanem iterum in fines suos ingredientem, uehementissima percussu plaga repressit. Adhuc autem seruente uictoria, in præsidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim cæsa fuerant, habitioq; conflictu, milites de superiori ciuitate, quæ pars sacra dicitur, ad inferiorem compellit. Fano autem potitus, & locum purgauit omnem, muroq; cinxit, & uasa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templum intulit, ueluti prioribus profanatis, aramq; aliam ædificauit, & religionibus dedit initium. Sacro autem ritu uix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regni autem eius, & in Iudæos odij filius Antiochus hæres existit. Quare

Anti. lib. 12.
cap. 7. 8.

eoactis peditum millibus quinquaginta, equitum autem propè quinq; millibus, octoginta uero elephantis, montana ludææ per partes aggreditur. Et Bethsuram quidē oppidū capit. In loco uero, cui Bethzachariæ nomen est, quā transitus erat angustior, ludas cum suis copijs occurrit. Et priusquam congredierentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto præter alios excelso elephante, turriq; maxima & munimentis aureis ornato, illic Antiochum esse ratus, à suis procul excurrit: ruptaq; hostili acie, ad elephantum usq; peruenit. Sed illum quidem, quem regem esse opinabatur, contingere, quod multum superemineret, minime potuit. Beluam uero in aluo percussam, super se deiecit, & obtritus interijt: nulla alia re gesta, nisi quod magnum opus aggressus, uitam gloriæ posthabuit. Qui tamen regebat elephatum, priuatus erat. Et si casu fuisset in eo Antiochus, nihil plūs Eleazaro præstitisset audacia, quam ut sola spe præclari facinoris, mortē uideretur optasse. Hoc autem fratri eius, totius prælii præsagium fuit. Nam fortiter quidem ludæi, diuq; decertarunt: sed à regijs secunda fortuna usis, numeroq; præstantibus superati sunt: multisq; interfectis, ludas cum cæteris in Gophniticam toparchiam refugit. Antiochus autē ad Hierosolymam profectus, ibiq; dies paucos commoratus, penuria utensilium abstinit: relicto quidem ibi præsidio, quantum satis esse arbitrabatur, cætera uero multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. Discessu autem regis, ludas non quiescebat: sed accessione multorum suæ gentis animatus, aggregatis etiam quos ex prælio receperat, apud uicem cum Adasa cum Antiochi ducibus cōgreditur: factisq; fortibus in prælio cognitus, multis hostibus interfectis, occubuit. Et in diebus paucis frater eius Iohannes occiditur, infidelis eorum captus, qui cum Antiocho sentiebant.

¶ De successione principum à Ionatha usq; ad Aristobulum.

Caput 11.

Cum autē successisset ei frater Ionathas, & in alijs quæ ad indigenas pertinerent, cautiùs se ageret, suamq; potentiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. Non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Nanque Tryphon tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, sed insidijs eum captans, & præter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida uenisset, dolo comprehendit. Eoq; uincto, contra ludæam mouit exercitum. Vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre, quodq; ab eo superatus esset, iratus, eundē Ionathan interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intentus, Zara quidem & Ioppen, & Iamnam capit. Euertit autem & Accarō, subactis præsidijs, aduersusq; Tryphonē Antiocho auxilium præbuit, qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit, obsidebat. Sed regis auaritatem satiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suam quoque operam adhibuisset. Non multo enim post, Antiochus Cendebeum ex ducibus suis, ad uastandam ludæam opprimendumq; seruitio Simonem, cum exercitu misit. Ille aut, quamquam senior erat, bellum tamen iuueniliter administrabat, & filios quidem suos cum ualidissimis præmisit, parte uero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisq; per multa loca insidijs etiā in montana dispositis, in omnibus superat. Clarissimaq; potius uictoria, pontifex declaratur, & ducentos septuaginta post annos ludæos liberat à dominatione Macedonū. sed & ipse perijt in conuiuio, captus insidijs Ptolemæi generi sui, qui eius cōiuge duobusq; filijs in custodiam conclusis, certos misit, ut Iohannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adolescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ uirtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem: sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanum susceperat. Et is quidem statim recessit in quoddam ultra Ierichunta castellum, quod Dagon uocatur. Hyrcanus autem paternum honorem pontificis assecutus, postquam deo sacrificia reddidit, uelociter Ptolemæum petit, & matri simul & fratribus adiumento futurus, castellumq; aggressus, alijs quidē reb; superior erat, iusto aut dolori cedebat. Ptolemæus enim quoties premeretur, matrem eius, fratresq; in murum productos, palam ut possent conspici, uerberabat: eosdemq; præcipitandos, nisi quamprimū recederet, ruinabat. Vnde obcessus.

Anti. lib. 11.
cap. 11.

Anti. lib. 11.
cap. 1.

Anti. lib. 11.
cap. 9.

Anti. lib. 11.
cap. 14.

Ptolemæus
ab Hyrcano
obcessus.

de Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia, quàm iracundia commouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intentata nece perterrita, manus protēdens, filium precabatur, ne uel suis fractus iniurijs, parceret impio: siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam immortalitate duceret meliorem, dummodo ille pœnas eorum, quæ in domum suam contra fas admisset, expenderet. Iohannes autem nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo uerberari eam, lacerariq; conspiciens, effoeminabatur: totusq; plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obsidione, seriatim annus aduenit, quem septimo quoq; circuitu redeuntem, apud Iudæos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem natū, fratribus Iohannis unā cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Cotylas cognominatus est, Philadelphię tyrannum. Antiochus autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudæam ducit exercitum: ubiq; assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro David, qui regum ditissimus fuerat, ablatisq; inde pecuniæ plus quàm tribus millibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis ab obsidione discedere, primusq; Iudæorum priuatis opibus alere peregrina cepit auxilia. Rursusq; tamen, quando Antiochus contra Medos bello suscepto tempus est uindictæ præbuit, confestim aduersus ciuitates Syriæ perrexerit, uacuas propugnatoribus esse ratus: quod & uerum fuit. Medabam quidem, & Samaram cum proximis, necnon & Sichimam & Garizim ipse cepit, & super his Cuthæorum gentem, adiacentia sano loca incolentium, exemplo eius quod est Hierosolymis, ædificato. Cepit autem & Idumææ non pauca alias ciuitates, & præterea Doreon & Marisan. In Samariam uero usq; progressus, ubi nunc est Sebaste, ciuitas ab Herode rege condita, ex omni eam parte concludit: filiosq; suos Aristobulum & Antigonom obsidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria qui erant intra ciuitatem uenerunt, ut etiam insuetam carnem cogerentur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum. Qui cum prompta eis uoluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. Et ille quidem ad Scythopolim usq; persequentibus cum memoratis fratribus, effugit: hi uero in Samariam reuersi, & multitudinem iterum intra murum concludunt, & expugnata ciuitate, ipsam diruunt, & habitatores eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigerare non sinebant: sed cum exercitu Scythopolim usq; progressi, & ipsam peruaserunt, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

Anti. lib. 13.
cap. 15.

Anti. lib. 13.
ca. 16. 17.

¶ De Aristobulo, Antigono, Iuda Essæo, Alexandro Theodoro & Demetrio gesta.

Caput III.

SECUNDARUM autem rerum Iohannis & filiorum eius inuidia, seditionem gentilium concitauit. multiq; aduersus eos collecti non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. Reliquum uero tempus Iohannes cum fortunatissime uiueret, & optime rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filijs relictis, moritur: uir plane beatissimus, & qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Deniq; tria uel maxime præcipua solus habebat. Nam & gentis princeps & pōtifex erat, & præterea propheta, cū quo deus ita colloquebatur, ut futurorū nihil penitus ignoraret. Quinetiam de duobus maioribus filijs suis, quod rerum domini permanſuri non essent, præuidit, atq; prædixit. Quorū uitæ quis fuerit exitus, narrare non indignum uisetur, quantumq; à paterna felicitate diuerterint. Patre namq; mortuo, nati maior Aristobulus, translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit, quadringentis & octogintauno annis ac tribus mensibus, postquam populus in eam terram deuenit, seruitio, quod apud Babylonios sustinuit, liberatus. Fratrem uero à se secundum Antigoniſ (namq; illum diligere uidebatur) in honore pari producebat, alios autem uinctos custodia tradidit. Matremq; itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. Namq; hanc rerum dominam Iohannes reliquerat. Eoq; crudelitatis processit, ut uinctam fame necaret. Horum autem facinorum pœnas, Antigoni fratris morte persoluit, quem plurimum amabat, quemq; regni participem habebat. Nam & hunc interemit, adductus criminationibus, per maleuolos regni cōpositis. Itaq; primo quidem Aristobulus dictis fidē

Hyrcanus
decedit.

Anti. lib. 13.
cap. 18

non habebat, qui & fratrem magnipenderet, & plerumque liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus redisset, festis diebus, quos tabernaculis positis, deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore, ut aduersa uoletudo Aristobulum corripere. Antigonus uero circa festorum solenniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quam maxime petiuit, plusque in honorem fratris ascendit ornatus. Tumque delatores nequissimi regem aduersus, & armatorum pompam, & Antigoni arrogantiam priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodque maxima caterua stipatus, ut illum interficeret, eo uenisset: nec enim perpeti honorem solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne uel suspicari quicquam uideretur, prospiciens, & ut incerta praeueneret, suos quidem satellites in quendam subterraneum & tenebrosi locum transire iubet. Ipse autem iacebat in castello, Bari ante, post autem Antonia cognominato: & ut inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigoni, praecepit, si cum armis adiret. Necnon & ipsi Antigono qui praecepissent, misit ut inermis ueniret. Ad haec regina satis callidum cum insidiatoribus consilium capit. Namque his qui ad eum missi fuerant persuadet, ut mandata quidem regis taceant, dicant uero Antigono, quod frater audisset, arma sibi eum pulcherrima in Galilaea ornatumque bellicum fabricasse: quae ne singulatim inspiceret, morbo impeditum fuisset: nunc autem, praesertim cum alio discessurus sit, libenter eum uideret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspicaretur, fratris suadebat affectus) cum armis uelut ostentatum se ueniens, properabat. Sed ubi ad obscurum transitum, qui Stratonis pyrgus uocabatur, accessit, a satellitibus interemptus est: certumque documentum praebuit, omnem beneuolentiam, iusque naturae calumniis cedere, nullamque optimarum affectionum tamen ualere, ut inuidiae perpetuo possit obistere. In hoc autem etiam ludam quis non recte miretur? Essaeus erat genere, qui nunquam diuinando aberrauit, neque mentitus est. Is Antigono transeunte per templum, mox ut eum uidit, ad notos qui aderant exclamauit: (non paucos autem discipulos siue consultores habebat) Pater, nunc mihi pulchrum est mori, quando ante me ueritas interit, meorumque praedictionum aliquod mendacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autem neci eius apud Stratonis pyrgum fato fuerat destinatus. & ille quidem sexcentorum ab hinc stadiorum intervallo distat. Horae uero diei sunt quatuor: sed & uaticinationem tempus effugit. Haec locutus senior, moesto uultu & mente sollicita secum multa reputabat. Et paulopost interfectus Antigonus nunciat, in loco subterraneo, qui eodem nomine, quo maritima Caesarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit, quod uatem fecellit. At uero Aristobulo confestim sceleris poenitudine morbus ingrauescit: semperque facinoris cogitatione sollicitus, perturbato animo tabescebat, donec morboris acerbitate uisceribus laceratis, subito sanguinem uomeret. Hinc ergo unus ex seruulis, eius ministerio destinatus, foras effretus, pro uidentia numinis errauit: & ubi Antigonus erat occisus, super extantes adhuc caedis maculas cruore interfectoris effudit. Ululatu autem eorum qui id conspexerant continuo sublatum, tanquam puer de industria sanguinem illic libasset, clamor ad aures regis puenit: causamque requirebat: & cum eam prodere nullus auderet, ad rescindendum magis ardebat. Ad extremum uero minitanti, uimque adhibenti, uerum quod erat indicauerunt: atque ille cum lachrymis opplesset oculos, quantumque poterat ingemuisset, haec dixit: Sperandum certe non erat, ut maximum dei lumen facta mea nefaria laterent. Nam cito me ultrix cognatae caedis iustitia persequitur. Quam diu o corpus improbum fratri, matricque damnatam animam detinebis? Quam diu paulatim illis libabo sanguinem meum? Simul torum accipiant: neque iam meorum uiscerum inferias fortuna derideat. His dictis, ilico moritur, cum non plus anno regnasset. Vxor uero fratrem eius uinculis dissolutis regem constituit Alexandrum, qui aetate maior erat, & modestia praestare uidebatur. Sed ille potestatem adeptus, fratrem quidem alterum regnum appetentem occidit: alterum autem priuata uita contentum, ablatis rebus, secum habebat. Praelium etiam cum Ptolemaeo cognomento Lathyro committit: qui oppidum Aschoin ceperat, & multos quidem petens hostium, sed uictoria in Ptolemaei partes propensior fuit. Postea uero quattuor ipse pulsus a matre Cleopatra discessit in Aegyptum, & Gadarā obsidione capit Alexander, & castellum Amathuntis,

Antigonus
occiditur.

De Iudaes
facto

Anti. lib. 11.
cap. 19.

omnium maximum quæ trans Iordanem sita erant, ubi preciosissima quæq; bonorū Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repente superveniens, & proprias res recipit, & sarcinas regis aufert, Iudæorumq; fere decem millia interfecit. Verum Alexander receptis post cladem viribus, aggressus maritimas regiones, Raphiam capit & Gazā, itemq; Anthedonem, quæ postea à rege Herode Agrippias nominata est. His autem servitio domitis, concitatur in eum festo die populus Iudæorum. Nam plerunq; epulæ seditiones accendunt. Nec uidebatur insidias posse comprimere, nisi conductitios haberet auxilio Pisidas & Cilicas: nam Syros mercenarios respuebat, propter ingentem cum Iudæorum gente discordiam. Cæsis autem super octo millibus ex turba rebellium, Arabiæ bellum intulit. Ibiq; Galaaditis ac Moabitibus subactis, tributoq; his imposito, ad Amathuntem regressus est. Cumq; Theodorum metus secundis eius successibus percussisset, castellū sine praesidio repertum funditus eruit. Mox autē cōgressus cū Oboda rege Arabū, qui locum fraudi opportunū in Galaadensi regione occupauerat, captus insidijs, totū amisit exercitū in uallem altissimam compulsus, atq; obtritū multitudine camelorū. Ipse uero elapsus in Hierosolymam, olim sibi gentem infensam ad nouarū rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autē etiam tunc superior, crebrisq; prælijs non minus quinquaginta millibus Iudæorum per sex annos interfecit: nequāq; tamen uictorijs lætabatur, qm̄ regni sui vires consumeret. Vnde armis omissis, sermone placido cum subiectis redire in gratiam conabatur. Illi autem inconstantiam eius morumq; uarietatem intantum oderant, ut pcontanti, quonam pacto eos sedare posset, dicerent, si moreretur. Nam uix etiam mortuo duros ueniam, qui tam multa scelerate fecisset. simul etiam Demetrii auxiliū, cui cognomen Acæro, accersuerunt. Qui cum his maiorum præmiorum spe facile paruisset, uenissetq; cum exercitu, miscentur auxilijs eius Iudæi circa Sichimā. Utrosq; tamen Alexander mille quidem equitibus, sex autem peditum mercenariorū millibus excepit, cum haberet ex Iudæis quoq; propē ad decem millia bene sibi cupientium, aduersæ autē partis essent equitum tria millia, peditumq; millia quadraginta. Et priusquā ueniretur ad manus, intercedentibus nuncijs & pconibus, reges transfugia tentabāt, Demetrius quidem Alexandrū mercenarios, Alexander autē Iudæos qui Demetriū sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neq; Iudæi sacramenta, neq; fidem Græci contemnerent, armis iam comminus decernebant. Superatq; prælio Demetrius, quīs Alexandri mercenarij multa & animose & fortiter gessissent. Euentus autē pugnae pter spem cedit utriq;. Nam neq; hi q; Demetrium acciuerant, in partibus uictoris pmanerunt, & immutatae fortunæ misericordia, sex Iudæorū millia se ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentū Demetrius ferre nō potuit, sed Alexandrum iam quidem collectis uiribus prælio sufficere ratus, omnem uero gentem ad eum transire existimans, mox inde digressus est. Non tñ reliqua multitudo ob abcessum auxiliorū simultates deposuit, bello autē assiduo tamdiu cum Alexandro decertabat, donec plerisq; interfectis cæteros in Bethelimum ciuitatem cōpulit, eaq; subacta, in Hierosolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usq; procederet. Octingentis enim captiuorū in media ciuitate crucifixis, mulieres earumq; filios in conspectu matrum necauit. atq; hæc potans, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tantus autē populū terror inuasit, ut etiam diuersæ partis studiosi proxima nocte octo millia hominum extra totam Iudæam profugerent, quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem ægrēq; regni ocium quæfisset, ab armis requieuit.

Anti. lib. 13.
cap. 20.

Alexandri
crudelitas.

¶ De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deq; Alexandra & Hyrcano.

Caput IIII.

Rursus autem sit ei turbarum initium Antiochus, qui etiam Dionysius dictus est, Demetrii quidem frater, sed eorum nouissimus qui Seleucum generis autorem habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulsarat, totum quidem super Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora spatium, fossa altissima diremit. Ante fossam uero murum ædificauit excelsum turresq; ligneas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit: nec tñ Antiochum arcere ualuit. Exustis enim turribus fossisq; repletis, cū suis

toph's transgressus est. Vindictaꝫ posthabita, qua deberet eum à quo prohibitus est ulcisci, protinus contendit in Arabas. Horum autem rex in loca suæ nationis commodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuersus (habebat autem numerum decem millium) imparatos ex improviso Antiochi milites inuadit. Valido autem prælio commissio, quandiu quidē supererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum passim Arabes trucidarent. Vbi uero procubuit (succurrendo enim uictis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaꝫ pars eorum, cum in acie, tum in fuga absumitur. Reliquos autem in uicum Cana delapsos, alimentorum penuria perire contigit, præter admodum paucos. Hinc Damasceni Ptolemæo Minæi filio infensi, Aretam sibi sociant. Syriaꝫ Coeles regem constituunt. Qui bello illato Iudææ, postquam pugna uicit Alexandrum, pactione discessit. Alexander autem Pella capta, Gerasam petiuit rursus opum Theodori cupidus: tripliciꝫ ambitu circumdatis defensoribus, locum expugnauit. Nec non & Gaulanen & Seleuciam, & eam qui Antiochi Pharanx dicitur, sub iugum mitxit. Ad hæc autem capto Gamala castello ualidissimo, eiusꝫ præfecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæam regreditur, expleto in militia triennio: lætusꝫ à gentilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartano febrium recursum fatigabatur, depulsum iri ualetudinem credens, si rursus animum negocijs occupasset, intempestiuæ militiæ sese dedit, & ultra uires corpus laboribus uexans, inter ipsos tumultus trigesimo & septimo regni anno moritur, idꝫ Alexandræ coniugi suæ reliquit, Iudæos eius uel maxime dicto obediens fore non dubitans, quod longe ab eius crudelitate discrepans, & iniquitati resistens, beneuolentiam sibi populi comparasset. Neꝫ spes eum fefellit. Namꝫ opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quæ morem gentis patrium probe norat, & qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur. Cum autem duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximum Hyrcanum, & propter ætatem declarat pontificem, & quod præterea segnior esset q̃ ut potestate regia molestus cuiquā uideretur, regem constituit. Minorem autem Aristobulum, priuatum uiuere maluit, quod feruentioris esset ingenij. Iungit autem se eiusdem mulieris dominationi quædam Iudæorum factio, Pharisei: qui præter alios pietatem colere putarētur, & peritius leges interpretari: ob eamꝫ causam magis eos suspiciebat Alexandra, diuinæ religioni superstitiose deseruiens. Illi autē paulatim foeminae simplici insinuati, quosuis pro sua libidine sumamouendo, deponendo, itemꝫ uinciendo, ac soluendo, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidem regijs commodis fruerentur, expensas uero ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadem mire callebat res administrare maiores: itaqꝫ augendis copijs semper intenta, duplicem confluxit exercitum, neꝫ pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modo statum suæ gentis roborauit, sed etiam metuendam se reddidit externæ potentia. Imperabat autem alijs, uerum Phariseis ipsa ultro parebat. Denique Diogenem quendam insignem uirum, qui Alexandro fuerat amicissimus, interficiunt, eius factum consilio criminati, ut octingenti (quos supra memorauimus) regis iussu tollerentur in crucem. Nihilominus autē Alexandræ suadebant, ut & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuisset concitatus, occideret. Cumꝫ his nimia superstitione nihil abnuendum putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimus quisꝫ periclitantiū ad Aristobulum confugeret. Atꝫ ille matri persuasit, ut his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos nocentes existimaret. Igitur illi quidem data sibi copia, per regionem dispersi sunt. Alexandra uero in Damascum misso exercitu, quoniam Ptolemæus sine intermissione ciuitatem premebat, illam quidem nulla re memorabili gesta cepit. Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolemaidi milite, Cleopatram circumsedebat, pactionibus donisꝫ sollicitat. Sed illum domesticarum turbarum metus, ingresso in Armeniam Lucullo, iam dudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cū famulis suis, quos multos habebat, omnesꝫ pro ætatis fauore fidissimos, in uersa castella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit, conductis auxilijs, regem se declarauit. Ob hæc miserata querelas Hyrcani mater, cōiugē Aristobuli cū filijs (includit apud castellū, quod à septentrione fano adiacēs, Baris antea uocabatur, ut diximus: postea uero

Anti. lib. 19.
cap. 22.

Aristobulus
inuadit regnum.

Antonia cognominata est, imperante Antonio, quemadmodum de Augusti & Agrippæ nomine, Sebaste & Agrippias, aliæ ciuitates appellatæ sunt. Ante tamen Alexandra moritur, quàm in Aristobulum fratris eius Hyrcani contumelias uindicaret: quem de ipsi regno curauerat, quod ipsa nouem annos administrauit. Et hæres quidem omnium fidei Hyrcanus, cui regnum etiam uiua commiserat. Verum Aristobulus uiribus atque auctoritate præstabat. Habito autem inter eos circa Ierichunta de rerum summa conflictu, plerique Hyrcano relicto transeunt ad Aristobulum. Hyrcanus autem cum reliquis fuga puenit in castellum Antoniam: ibique salutis obfides nactus (erat enim ibi in custodia, ut præmissus, coniunx Aristobuli cum filiis) priusquàm grauius aliquid accideret, ea lege in concordiam rediit, ut regnum quidem Aristobulus haberet, ipse uero cederet, quasi frater regis alijs honoribus contentus. Hoc modo in fano reconciliati, cum in conspectu circumstantis populi benignissime alter alterum complexus esset, domus permutant, & Aristobulus quidem discedit in regiam, Hyrcanus autem in Aristobuli domum.

¶ De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hierosolymæ. Caput V.

Metus uero & alios eius inimicos præter spem dominantis occupat, & maxime Antipatrum iamdudum Aristobulo inuisum. Erat autem genere Idumæus, & nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanum ut ad Aretam regem Arabiæ confugeret, eiusque auxilio regnum repeteret hortabatur, & ipsi Aretæ ut Hyrcanum susciperet atque in regnum deduceret suadebat, multum obrectans Aristobuli moribus, multisque Hyrcanum laudibus prædicans. Simulque admonerat, quod cum deceret regno clarissimo præfidentem, iniquitate oppressis manum porrigere, Hyrcanum autem iniuriam pati, qui principatu iure successionis sibi debito excidisset. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit, citatoque cursu in oppidum quod Petra dicitur, saluus euasit. ea est Arabiæ regia. Ibi postquam Hyrcanum in manum regis Aretæ tradidit, multis dictis multisque muneribus ut auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, effecit. Erant autem peditum equitumque millia quinquaginta, quibus nequaquam restitit Aristobulus. Sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogit, atque omnino captus esset, nisi dux Romanorum Scaurus, aduersus horum temporibus imminens, soluisset obsidionem. Namque is ex Armenia quidem in Syriam missus erat à Pompeio Magno, qui cum Tigraue bellum gerebat. Sed ubi Damascum uenit, recens à Metello & Lollio captam reperit: his inde submotis, cognitoque in Iudæa quid ageretur, illuc uelut ad quæstum cucurrit. Denique mox ut fines ingressus est Iudæorum, legati ad eum ueniunt à fratribus, utrisque ut sibi potius adiumento esset orationibus. Sed trecentis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iustitia posthabita est. Tot enim acceptis, Scaurus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompei nomen intentans, nisi ab obsidione desisterent. Itaque & Aretas ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu perculsus, & Scaurus Damascum redit. Aristobulus autem, quod captus non esset, satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copiis collectis, persequeretur hostes, & circa locum, quem Papyrona uocant, prælio commisso, supra sex eorum millia cædit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus uero & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersarios transfulerunt. & cum Pompeius Syriam ingressus Damascum peruenisset, ad ipsum confugiunt. Multisque muneribus ei datis, eadem illa quibus apud Aretam usi fuerant allegantes, magnopere precabantur, ut Aristobuli uiolentia damnata, regno Hyrcanum restitueret, cui tam ætate quam moribus deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio, deinde offensus obsequiis, neque ferendum existimans abiectius quam regem deceret utilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusque sociis hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxilijs. Cum uero Pellam & Scythopolim prætergressus Coreas uenisset, unde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subestibus, cognito Aristobulum in Alexandrium confugisse (castellum est magnifice structum, in monte præcelso situm) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quæ pro imperio uocaretur, periclitari potius quam parere. Sed populum uidebat horrescere: & amici monebant, ut Romanam uim cogitaret, quæ sustinere

Anti. lib. 14.
cap. 1.

Anti. lib. 14.
cap. 2. 3. 4.

SCAURUS.

Anti. lib. 16.
cap. 6. 7.

non posset. Itaque horum consilijs obediens, descendit ad Pompeium, quodque iuste regnaret, multis pro se dictis, in castellum rediit. Et cum iterum descendisset prouocatus a fratre, ac de suo iure cum eo disceptasset, denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem timoremque medius, & ueniebat quidem uelut exoraturus Pompeium, ut sibi cuncta permitteret ad montem uero reuertebatur, ne quid regiae dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis cum Pompeio cedere placebat, hisque praepositos monere literis ut decederent, quibus praeceperat, ut non nisi manu sua scriptis epistolis obtemperaret: iussa quidem facit, sed in Hierosolymam cum indignatione discessit, belloque iam congregi cum Pompeio cogitabat. Ille autem, nec enim tempus apparatui dandum putauit, statim eum insequitur. Multum quippe alacritati eius addiderat, circa Ierichuntem Mithridatis mors nunciata. Vbi pinguiissima Iudaeae regio, & palmarum plurimum ac balsamum nutrit, cuius inciso lapidibus acutis robore, stillantem lachrymam ex uulneribus colligunt. Cumque illic pernoctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaque hoc eius impetu perterritus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniamque pollicitus, quodque semetipsum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat sauientem. Nec tamen quicquam eorum quae promisit, effectum est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat, ne in oppidum quidem Aristobuli socii receperunt. His commotus Pompeius, Aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatem uero profectus, explorabat qua ex parte facilius esset accessus. Nam & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non uidebat, uallemque pro moenibus horribilem, fanumque illic cernebat proximum, adeo tutissima munitione circumdatum, ut etiam si ciuitas caperetur, secundum esset hostibus in eo refugium. Hoc autem diu quid faceret haesitante, seditio intra ciuitatem orta est, Aristobuli quidem socijs bellum gerere potius regemque liberari dignum esse censentibus: quod uero cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum constantiam reputantes. Denique uicta pars Aristobuli, concessit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso, ut ad ultimum usque resisteret, instruebatur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatem, hisque domum regiam tradidissent, ad haec obtinenda Pompeius unum e ducibus suis Pisonem cum militibus intromittit. Isque praesidijs in ciuitate dispositis, quia nemini eorum qui in templum confugerant, pacem persuadere poterat, omnia quae circum erant oppugnationi parabat, Hyrcano eiusque amicis ad consilia conferenda & ad efficienda quae suberet alacriter animatis. Ipse uero ad partes septentrionales fossamque uallemque replebat omni genere materiae per milites comportato, cum per se opus esset difficilissimum propter immensam altitudinem, & praeterea Iudaei modis omnibus desuper obsisterent. Mansissetque labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudaeos religio ab omni opere manus abstinere compellit, per eos aggerem cumulare praecipisset, inhibitis a praelio militibus. Pro solo enim corpore Iudaeis etiam per sabbata pugnare licet. Igitur iam ualle repleta, & impositis aggeri turribus, admotisque machinis Tyro allatis, moenia tenebat. Desuper obstantes lapidibus repellebantur, cum diu turres obsidentium magnitudine simul & pulchritudine praestantes, uim repugnantium sustinerent. Verumtamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudaeorum tolerantiam & in alijs admiratus est: & praecipue, quod nihil ceremoniarum inter media tela uersantes intermiserunt, sed uelut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & uictimas, omnemque dei cultum diligentissime celebrarunt: nec uel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur, legitimis religionis suae muneribus abstinuerunt. Mense itaque obsidionis tertio uix una turre deiecta, in fanum irruptum est. Primus autem murum transcendere ausus est Sylae filius Faustus Cornelius, & post eum centuriones duo Furius & Fabius, cum suis cohortibus. Et circumsepto undique fano, alios alio confugientes, uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum, quanquam hostes strictis gladijs irruentes uidebant, intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perseverabant: & in ipso libandi templumque adolendi ministerio mactabantur, saluti quoque praeferebant religionis obsequium. Multos autem sui gentiles aduersae partis studiosi trucidabant, plurimi semetipsos in rupes praecipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quae circa murum erant in desperatione succensis, pariter conflagrabant. Itaque Iudaeorum quidem millia duodecim occubuerunt,

Anti. lib. 14.
cap. 7. 8.

Faustus primus murum transcendere ausus.

Hyrcanus pō
tifex desla-
ratus

Romanorum uero perpauci: sed plures sauciati sunt. nihil aut grauius in illa clade Iudaeorum genti uisum est, quam sanctum illud arcanum, neque cuiquam prius uisum, alienis esse detectum. Denique Pompeius una cum suis comitibus in templum ingressus, ubi neminem praeter pontificem adesse fas erat, quae intus erant candelabra cum lychnis & mensis, in quibus libare atque adolere moris est, & uascula ex auro cuncta spectauit: congestamque pigmentorum molem, sacraque pecuniae ad duo millia talentorum. Nec tamen uel hac uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit: sed postero die post excidium purgare templum aedituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanus pontificem declarauit, quod se & in alijs rebus alacrem obsidionis tempore praebuisset, promptamque ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quae sicut imperatorem bonum decuit, beneuolentia potius quam timore plebem sibi conciliauit. inter captiuos etiam comprehensus Aristobuli focer, idemque patruus tenebatur. & illos quidem qui maxime belli causa fuissent, securi percussit: Faustum uero & qui una fortiter opera nauauerant, praclaris praemijs donat, & Hierosolymis tributum indicit. ablatas autem genti etiam quas in Coele Syria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat praefidi parere iussit: propriisque tantum finibus eos circunclusit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii Gadarensis, etiam Gadaram, quam Iudaei subuerterant. Mediterraneas praeterea ciuitates ab eorum imperio liberauit, quas praeventi non exciderant, Hippon & Scythopolim & Pellam & Samariam & Marisam: itemque Azotum & Iamnam & Arethusam: necnon & maritimas, Gazam & Ioppen & Doram, & quae pridem Stratonis Pyrgus uocabatur, post autem ab Herode rege clarissimis aedificijs transformatam, Caesarea nominata est: easque omnes indigentis ciuibus redditas, prouinciae Syriae contunxit. Huius autem & Iudaeae, cunctorumque administratione ad Aegypti usque fines & flumen Euphratem, cum duabus legionibus Scauro potius, Roma ipse per Ciliciam properauit, captiuum ducens Aristobulum cum familia. Erant autem filiae duae totidemque filij: quorum unus Alexander ex itinere fugit, minor autem Antigonus cum sororibus Romam uectus est.

¶ De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo.

Caput VI.

Anti. lib. 14.
cap. 9.

Interea Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere. quae autem circum erant, omnia uastabat, multis & in hoc malis afflictus. Nam exercitum fames premebat, cui tamen Hyrcanus per Antipatrum uictui necessaria suppeditabat. Quem uelut Aetiae familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, ut bellum pactione deponeret. Itaque persuasum est Arabi, ut trecenta talenta daret, atque ita Scaurus ex Arabia transduxit exercitum. Alexander autem Aristobuli filius qui Pompeium fugerat, magna manu medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminerebat, Iudaeamque depopulabatur. Quem quidem mature debellare posse credebat, quoniam disturbatum quoque a Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinus in Syriam missus qui Scauro successerat, cum in alijs fortem se praebuisset, tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum ueritus, & ampliorem militum manum congregabat, donec facta sunt decem millia peditum, & mille quingenti equites: locaque opportuna muris, hoc est, Alexandrium & Hyrcanium & Macharunta non longe ab Arabia montibus, munebat. Igitur Gabinus cum parte copiarum praemisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaque Iudaeorum multitudo, quorum Malachus & Pitholaus principes erant, iunctis cum Marco Antonio uiribus suis, Alexandro obuiam processerunt, neque ita multo post aderat cum suis copijs Gabinus. Alexander autem quod tum in unum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abscessit. Cumque Hierosolymis appropinquasset, coactus praelio decertauit: amissisque sex millibus, quorum tria uiua capta sunt, tria uero prostrata, cum reliquis effugit. Gabinus autem ubi Alexandrium castellum uenit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorum uenia, conabatur eos ante praelium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocriter cogitarent, plerisque interfectis, reliquos in castellum concludit. In hoc praelio dux Marcus Antonius multa praclare gessit, & quis semper & ubique uir fortis apparuisset, tamen tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinus autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, subuersas

Anti. lib. 14.
cap. 10.

autem erigere curabat. Denique iussu eius & Scythopolis habitari coepit, & Samaria & Anthedon & Apollonia & Iamnia & Raphia & Marisa & Dora & Gadara & Azotus, aliaque multa, laetis ciuibus atque incolis ad eas concurrentibus. His autem recte dispositis, regressus Alexandrium, uchemētius urgebat obsidium. Qua re territus Alexander, omni-
Anti. lib. 14. cap. 11.
 bus desperatis, legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, & quæ sibi parcerent castella Machærunta & Hyrcanium tradere non dubitans, quin etiam Alexandrium eiusdem potestati permisit. Quæ quidē Gabinius omnia consilio matris Alexandri funditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fierent. Aderat autem, quo suis Gabinium palparet obsequijs, uiro suo cæterisque captiuis metuens, qui Romam fuerant abducti. Post hæc ergo Gabinius Hyrcano Hierosolymam deducto, eique sani cura mandata, cæteris reip. partibus optimates præfecit. Omnemque Iudæorum gentem in conuentus quinq; diuisit: uno Hierosolymis, altero Doris, itemque tertio ut apud Amathūta respondeat, destinatis: quarto Iericho, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas attributa est. Singulari autem unius dominatione Iudæi liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non multo post
Anti. lib. 14. cap. 12.
 euenit, ut turbarum his fieret initium elapsus Roma Aristobulus, qui magna iterum Iudæorum manu conflata, partim cupida mutationis, partim quibus olim dilectus erat, pri-
Elabatur Roma Aristobulus.
 mum occupat Alexandrium, idque recingere muro tentabat. Deinde cognito, quod Gabinius Sisennam & Antonium & Seruiliū duces contra se cum exercitu misit, in Machærunta concedit: uulgiq; imbellis onere deposito, solos armatos prope ad octo millia, militum secum duxit: inter quos & Pitholaus erat secundarum partium rector, cum mille uiris ex Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur, habitoque consilio, alia-
Iterum Aristobulus capitur & Romanam reducit.
 quandiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando pseuerabat, donec ui Romanorum subacti, caesa sunt uiro-
 rum quinq; millia. prope uero ad duo millia in quendam tumultum co-
 fugerunt. Cæteri que mille cum Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Machærunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima uespera tetendisset, sperabat quidē aliam se manum per inducias belli posse contrahere, castellumque bene munire. Impetum autem Romanorum, supra quam poterat per biduū remoratus, postremo capitur, & cum Antigono filio qui Romæ secum fuerat uinctus, ad Gabinium atque inde Romam perductus est. Sed illum quidem senatus carceri inclusit. Filios autem eius in Iudæam transmisit, quia Gabinius scripserat per epistolas, id pro traditione castellorum coniugi Aristobuli spon-
 dit. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impedimento fuit. qui reuersus ab Euphrate, petebat Aegyptum, Hyrcano & Antipatro amicis usus ad omnia quæ militiæ necessitas exigebat. Nam & pecunijs & armis eum & frumento Antipater & auxilijs adiuuit. Et Iudæis in ea parte uias, quæ Pelusium ducerent, obseruantibus, trans-
 mittere Gabinium persuasit. Alia uero Syria discessu Gabinijs comota, & Iudæos iterum Alexander Aristobuli filius ad defectionem reduxit, & maxima multitudine conflata, Romanos omnes, qui peream terram degerent, obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex Aegypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis dissidentium præmissis Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autē millia triginta remanserant, & ille ad bellum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Iudæi, & circa montem Itaburium congressi, decem millia sternuntur, cæteram uero multitudinem fuga disperfit. Et Gabinius ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater uolu-
Anti. lib. 14. cap. 13.
 it) remp. eius composuit, deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat: & Mithridatē & Orfanem à Parthis pfugas clam dimittit, eosque militibus aufugisse dixit. Interea Crassus ei successor datus, Syriam suscepit. Is in Parthicæ militiæ sumptus, & omne aliud aurum templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius tēperauerat, duo millia talentorum. Euphratem uero transgressus, & ipse perit & exercitus eius, de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autē, Parthos in Syriam pperantes irruere Cassius inhibuit, receptus in puinciam. Eius autē fauore quæsito, in Iudæam festinabat: cap-
 tisque Taricheis, prope ad tria millia Iudæorum abducit in seruitium. Occidit autem etiam Pitholaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suasor erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis scemina, nomine Cypris: unde filios quatuor, Phasellū, & regem Herodem & Iosippum & Pheroram & Salomen filiam habebat. Cum autem

omnium, qui ubique potentes essent, amicitiam hospitij familiaritateq; conquireret, sed pue regem Arabum per affinitatem sibi sociavit, eiusq; fidei commendans filios suos, ad eum misit, quoniam bellum cum Aristobulo gerendum susceperat. Cassius autem, compulso ad ocium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte, & bello Antipatri contra Mithridatem.

Caput VII.

Anti. lib. 14.
cap. 14.

Cæsar autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romanisq; potitus, solum uinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus uelociter ad Syriam misit, & hanc facillime & cuncta Iudææ proxima, per illum subijci posse ratus. Verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præuenit inuidia. Nam ueneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiã sepultura in solo patrio carebat, corpusq; mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis missum est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexander quoq; filius eius, à Scipione securi percussus Antiochiæ, secundum Pompeij literas, accusatione pro tribunali prius habita super his, quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minæi filius, qui Chalcidema sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcesseret, mittit Ascalonem, atque ille abstractum ab Aristobuli coniuge Antigonom, eiusq; sorores, adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio suo copulat, ob eamq; postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusq; affinitatis gratia, fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem, Pompeio mortuo, in clientelam Cæsaris sese contulit, & quia Mithridates Pergamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Aegyptum, apud Ascalonem morabatur, nō solum Arabas, quamuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: uerum & ipse armata Iudæorum tria circiter millia secum mouit. Excitauit autem præsidio Syriæ quoq; potentes, & incolam Libani Ptolemæum & Iamblichum & Ptolemæum alterum, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarunt. Iamq; fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copiis, Pelusium proficiscitur. Et quia transire ueraretur, ciuitatem obsidebat: Antipater uero & in hac opugnatione clarius enituit. Effracto enim ex parte sua muro, primus in ciuitatē cum suis insiluit. & Pelusium quidem captum est: ulterius autem eos progredi non sinebant Iudæi Aegyptij, terrarum incolæ, quæ appellantur Oniæ. Quibus tamen Antipater non modo ne obstarent, uerum etiam ut uictui necessaria præberent militi, persuasit. Vnde factum est, ut nec Memphitæ ad manus uenirent, ultroq; sese traderent Mithridati, atq; ille Delta iam peragrato, pugnam cum cæteris cōmisit Aegyptijs, in loco cui nomen est Iudæorū castra: cumq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater, circungressus fluminis ripam. Laeuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: tamq; diu reliquos fugientes agebat, donec etiam castris eorum potitus est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Octingentos autem ferè Mithridates cum fugeret, perdidit. Præter spem uero seruatus ex prælio, uacuis inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatus ad subeunda pro se pericula reddidit propiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, multaq; pressus uulnera, toto corpore gerebat signa uirtutis. Post autem quando rebus in Aegypto compositis, ad Syriam redijt, & Romana cum ciuitate simul & immunitate donauit: alijsq; rebus honorando, amicissimeq; tractando, dignum æmulatione reddidit: eiusdemq; gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani, & Herode bellum mouente.

Caput VIII.

Antigonus
Aristobuli
filius.

Eodem uero tempore, Antigonus quoq; Aristobuli filius, cum uenisset ad Cæsarem, maioris præter opinionem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij ueneno quantum putabatur perempti, & crudelitatis in fratrem accusare Scipionem, nulliq; inuidiæ dolorē admiscere miseris, ultra hæc Hyrcanum & Antipatrum criminabatur, ueluti se patrio loco cum fratribus iniquissime

pellerent, multisq; gentem iniurijs afficerent, dummodo satiarentur: quodq; in Aegypti
 auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore ueteris discordiæ miserint, & ut amorē
 Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, ueste proiecta, multitudinem uulnorum de
 monstrabat, & qua fide quidem Cæsarem coluisset, uerbis non esse opus dixit: nam cor-
 pus etiam se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romano-
 rum sit filius, & fugitiui Romanorum, nouarumq; rerum studium uotumq; seditiosum
 patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, boniq; aliquid adipl-
 sci tentet: quem hoc solum oporteret contentum esse, quod uiueret. Namq; nunc eum nō
 propter inopiam desiderare facultates, sed ut in eos qui dedissent, Iudæorum seditiones
 accenderet. Quæ ubi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pro-
 nunciavit, Antipatro autem cuius uellet potestatis detulit optionem. Qui permissio digni-
 tatis modo ipsi qui daret, Iudææ procurator declaratus est. Et præter hoc impetrauit, ut
 subuersa patriæ moenia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Cæsar incidendos
 in capitolium misit, ut iustitiæ suæ uirtutisq; signum Antipatri memoriæ tradetetur. An-
 tipater uero ubi de Syria Cæsarem prosecutus est, in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ
 muros à Pompeio dirutos reparabat: omniaq; lustrando, ne quid in illis regionibus tur-
 barum esset, nunc interminando, nunc etiam suadendo curabat: unumquemq; admonens,
 quod si cum Hyrcano sentirent, in ocio atq; opulentia uicturi essent, fortunisque suis & com-
 muni pace potituri: sin spe uana ducerentur eorum, qui priuati quæstus gratia res nouas
 optarent, se quidem non procuratorem, sed dominum omnium, Hyrcanum uero tyrannum
 pro rege, itemq; Romanos & Cæsarem hostes pro amicis & rectoribus habituri: nec
 enim passuros huius potestatem labefactari, quem ipsi regem cōstituisent. Sed quamuis
 hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum seniorem uideret, neq; tam effica-
 cem q̄ regni posceret sollicitudo, statum puinciæ componebat. Et Phaselum quidem hæ-
 tu maximum filiorum suorum, militibus præpositum, Hierosolymis eiusq; territorio præ-
 fecit: Herodem uero ætate posteriorem, nimisq; adolescentem, Galilææ destinat, similia
 curaturum: qui cum natura strenuus esset, cito materiam ubi animi magnitudinē exerce-
 ret, inuenit: captumq; latronum principem lezechiam, quem prædari maximo agmine
 cōtinentia Syriæ deprehendit, ipsum aliosq; latrones multos interfecit. Ea q; res adeo gra-
 ta fuit Syris, ut per uicos atq; oppida caneretur Herodes, ueluti per eum pace reddita, &
 possessionibus restituta. Ex huius deniq; operis gloria, Sexto etiā Cæsari propinquo ma-
 gni Cæsaris, & Syriam tunc administranti, est cognitus. Quin & Phaselus fratris indolem
 contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habi-
 tantium: atq; illam quidem ciuitatem possidens, nihil autem contumeliose per insolenti-
 am potestatis admittens. hinc & Antipater obsequijs regalibus ab ea gente colebatur, &
 honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus
 fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non potest, ut liuorem quicq; in secundis
 rebus effugiat. Namq; Hyrcanus, quamuis & antea tacite sua sponte mordebat adolescen-
 tium gloria, maximeq; rebus ab Herode bene gestis, & crebris nuncijs laudes eius per sin-
 gula facta prædicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solent, q̄-
 busq; Antipatri eiusq; filiorum probitas officiebat, instigabatur: dicentibus quod Anti-
 patro & filijs eius rebus traditis, solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine sede-
 ret. Et quandiu sic errabit, ut in sese reges producat? Nec enim eos uel simulare iam pro-
 curationem, sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mādatis nec epistolis præter Iu-
 dæorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumq; nisi regnet, sed adhuc
 priuatus sit, ad iudicium uenire debere, rationem tam ipsi regi quam patrijs legibus red-
 diturum, quæ indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accendebat Hyrcanus. Ad
 extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atq; ille
 & patris monitu, & quod ei fidutiam res gestæ darent, firmata prius Galilæa præsidjs, ad
 regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterua, ne uel derogare uideretur Hyrcano, si
 plures duceret, uel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæsar adolescenti metuens, ne
 quid apud inimicos deprehenso mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifeste denun-
 tiarent, ut homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, p-

An. lib. 14
 cap. 16.

Antipater
 obsequijs re-
 galibus coli-
 tur.

Sex. Cæsar
 pro Herode
 ad Hyrcanum
 mittit.

se quoque id cupiens, absolutionem decernit. Atque inuito rege euasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedire si denuo fuisset accitus. Rursumque ab improbis iritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem abisse, & ut se contra ipsum instrueret properasse. Hæc autem rex uera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentiorum inimicum uidebat. Cum uero à Sexto Cæsare dux militum per Syriam iteque per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis fauorem, sed etiam uiribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iam iamque illum contra se credens cum exercitu esse uenturum. Neque opinione deceptus est. Namque Herodes intentata sibi accusationis iracundia, constatam militum multitudinem in Hierosolymam ducebat, ut Hyrcanum regno deponeret. Idque fecisset, ni pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum, deprecantes ut & ipse uindictam minis tantum, solaque indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potestate processisset: ac si propterea quod in iudicium uocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus esset, gratias ageret: neque tribus quidem paria referret, saluti uero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda uiderentur, iniquitatem militum consideraret: neque omnino de uictoria bene speraret, qui cum rege congressurus esset domestica consuetudine iuncto, & de se bene merito: sauo autem nunquam, nisi quod maleuolorum consiliis impulsus, umbram ei tantum iniquitatis intentasset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasque uires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apameam bellumque domesticum oritur: quoniam Cæcilius Bassus fauore Pompei, Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusque militem occupauerat. Alii uero Cæsaris duces, mortis eius ulciscendæ gratia, cunctis uiribus Bassum petebant. Quibus tam interempti, quam superstitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum araberetur, ex Italia successor ante dicti Sexti uenit Marcus.

Sext. Cæsar
dolo necatur

De Romanorum dissidijs post mortem Cæsaris & insidijs Malachi.

Caput IX.

An. lib 14
sep. 20.

Eodem tempore magnum bellum inter Romanos constituitur, dolo Cassii & Bruti Cæsare interfecto, postque triennium septemque menses tenuit principatum. Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisque ducebatur ad id, quod existimabat esse commodius. Itaque Cassius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apameam circumsidebat: ubi & Marcum & dissidentes cohortes Bassus conciliauit, simulque obsidione liberauit Apameam. Ipse uero exercitum ducens, stipendium ciuitatibus indicere: nec modus erat exactionum. Cum autem Iudæos quoque septingenta talenta iussisset conferre, minas eius ueritus Antipater, filiis suis & alijs amicis mature pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos Malacho cuidam ex amicis: adeo necessitas urgebat. Primus autem Herodes Cassii fauorem promeruit, qui ex Galilæa parte sua, talenta centum attulit, proptereaque inter eximios amicos numerabatur. At uero ceteros tarditatis arguens Cassius, ipse ciuitatibus irascebat. Eoque Gophnam & Ammaum, & duas alias ciuitates ex uillioribus depopulatus, ibat quidem quasi Malachum interfecturus, quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & cæterarum ciuitatum interitum precessit Antipater, centum ilico talentis Cassio delinito. Nequaquam tamen Malachus post abitum Cassii beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem saepenumero memorabat sui seruato rem fuisse, periculum moliebat, iniquitatis suæ impedimentum abolere festinans. Itaque Antipater & uires eius & calliditatem metuens, flumen transiit Iordanem, ad ulciscendas insidias collecturus exercitum. Deprehensus autem Malachus, Antipatri filios impudentia superat. Nam & Phaselum apud Hierosolymam perfidijs appositum, & Herodem, qui custodiam curabat armorum, multis excusationibus & sacramentis circunuentos impellit, ut ipsis intercedentibus reconciliaretur Antipatro: atque ita denuo per Antipatrum exorato Marco, tunc in Syria militem regente, seruatus est: qui Malachum statuerat occidere, quod nouis rebus studuisset. Cæsare uero adolescente & Antonio cum Bruto & Cassio bellum gerentibus, Marcus & Cassius exercitu de Syria conflatum, quod magnum momentum, ubi usus poposcit, Herodes fuisset, ipsum quidem totius Syriæ procuratorem præficiunt, equitum illi manu peditumque attributa: si autem bellum desisset, regnum quoque Iudææ Cassius se eidem delatum esse pollicitus est. Euenit autem, ut Antipatro & spes & fortitudo filii, causa mortis fieret.

Herodes Syria præfici-
tur.

Horum enim metu Malachus, ministro quodam regio pecunia corrupto, mixtum ei ueneno poculum dari persuadet. Atque ille quidem iniustitiae Malachi praeium fuit post conuiuium mortuus, uir & alias strenuus rebusque administrandis idoneus, & qui regnum recuperatum conseruasset Hyrcano. Malachus autem infensum propter suspicionem ueneni populum, negando placabat: simulque ut ualidior esset, armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur, quin etiam mox cum exercitu necis paternae ultor adueniret. Sed Phaseli fratris consilio, qui eum palam minime persequendum esse dicebat, ne uulgi seditio concitaretur, & purgantem se tunc Malachum patienter admisit, & suspitione liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuersus autem in Samariam, & ciuitatem composuit seditione turbatam, perque dies festos in Hierosolymam remeabat, praemissis ac comitantibus armatis: cui Hyrcanus, ita suadente ob metum Malacho, denunciat, ne alienigenas superinducat indigenis festum pure casteque celebrantibus. Herodes autem, & ipso qui praeceperat, causaque contempta, nocte ingressus est. Iterumque Malachus ad eum ueniens, Antipatrum flebat. Contraque ille se falli, cum uix animi dolorem premeret, simulabat: & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas questus est, cui propterea Malachus inuisus erat. Itaque non modo ut mortem patris ulcisceretur, ei rescripsit: sed etiam tribunis quibus praeerat, ut in causa iusta Herodi opere ferrent, occulte praecepit. Et quoniam capta Laodicea, undique ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipse quidem hoc ultioni tempus destinauerat. Malachus autem id Tyri fore suspicabatur: & filium suum tunc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, & ipse in Iudaeam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat, ut etiam maiora cogitaret: nam & Iudaeorum gentem contra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus Antonium Cassius occupabatur, deiectoquoque Hyrcano facillime regnaturus. Sed profecto irridebat eius spes fatale decretum. Etenim quo intenderet animum suspectus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad coenam uocat. Deinde seruorum quendam instructuendi conuiuii specie mittit. Sed res erat, ut tribunis praediceret ad insidias egredi: atque illi praceptorum Cassii memores, ad litus ciuitati proximum armati gladiis occurrunt, sibique circumseptum Malachum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: uixque anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malachum occidisset. Et cum e tribunis unus respondisset, Cassii praecceptum, plane, inquit, & me & patriam meam Cassius seruat incolumem, qui amborum insidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quod timore factum probaret, incertum est. Sed enim Malachus hoc modo ultus est Herodes.

¶ De Herode accusato & uindicato

Caput X.

Postquam uero Cassius excessit e Syria, iterum Hierosolymis orta seditio est, cum Felix in Phaselum mouisset exercitum, & in Herodem, fratris poena uellet necem Malachi uindicare. Casu autem Herodes cum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat: & ne cupiens auxilio foret, morbo impediabatur. Interea Phaselus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem: probrumque ingrati obiciebat Hyrcano, qui & Felici studuisset, fratremque Malachi castella occupare permisisset. Iam enim multa tenuerat, omniumque tutissimum Massadam. Nec tamen ei quicquam contra uim Herodis potuit sufficere, qui mox ut conualuit, & alia recepit, & illum ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Tyriorum tyrannum ex Galilaea pepulit: tria enim castella possederat. Tyriisque quos ceperat, uitam concessit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iussit, una & sibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marionem autem a Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriae tyrannos praefecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigonom Aristobuli secum ducebat, & Ptolemaeum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta uero socer Ptolemaeus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu Iudaeae commisso praelio, uictoria potitur, fugatoque Antigono, redit in Hierosolymam, pro merito gestae rei omnibus charus, ut etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem. Namque is Herodes iam pridem ex indigenis habuerat uxorem, non ignobilem, quae Doris uocabatur, & Antipatrum ex ea susceperat filium. Tunc autem du-

Malachus interficitur.

An. lib. 14. cap. 20.

Felix superat.

An. lib. 14.
cap. 21.

erat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filiam Mariam, Hyrcani neptem exilia, atque inde regi familiaris erat. Sed ubi Cassio circa Philippos interfecto, Caesar in Italiam, & Antonius in Asiam discesserunt: legatis ab alijs ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam, etiam Iudaeorum optimates accusatum ueniunt Phaselum & Herodem: quod illis rerum summam uel possidentibus, nomen tam honorabile superesset Hyrcano. Ad quae Herodes qui praesto erat, magna pecunia placatum sic Antonium affecit, ut ne uerbum quidem inimicorum eius pateretur audire. & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem de nouo Iudaeorum primates cetum uiri, Antiochiae proximam Daphnen ad Antonium uenissent, amoris Cleopatrae iam seruientem, delecti à ceteris, qui eloquentia & dignitate praestabant, aduersus fratres accusationem proponunt. Respondebat autem Messala, causa defensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde utrisque partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam essent regendis rebus aptissimi. Cumque is Herodem, eiusque fratres alijs praetulisset, uoluptate repletus (nam & hospes eorum paternus erat, humanissimeque ab Antipatro susceptus, eo tempore, quo in Iudaeam cum Gabinio uenerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudaeae procuracione permissa. Legatis autem id aegre ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam pene occidit. Ceteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Denique nulle legati iterum Tyrum missi sunt, ubi commorabatur Antonius, in Hierosolymam paratus irruere. Et contra eos uociferantes, magistratus Tyrionum directus est, data ei licentia, ut quos comprehendisset, occideret: praecipitque, ut eorum potestatem confirmare curaret, qui tetrarchae ipsius essent Antonii suffragio constituti. Ante haec autem Herodes usque ad littus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriae belli causa fierent, dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis indigne ferentibus, Antonius missis armatis, multos occidit, multos etiam uulnerauit. Quorum & saucios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant, quiescebant. perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabant, ut etiam quos in uinculis haberet, occideret.

Iudei ab Antonio occisi.

De bello Parthorum contra Iudeos, & fuga Herodis de fortuna.

Caput XI.

An. lib. 14.
cap. 22.

Barzafarne autem Parthorum satrapa Syriam biennio post cum regis filio Pacoro detinente, Lyfaniae patris sui mortui successor Ptolemaei Minae filij, mille satrapae talenta pollicitus & mulieres quingentas, ei persuadet ut Antigonom in regnum inducerent, Hyrcanumque deponeret. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzafarnem autem itinere mediterraneo iussit irrumper. Sed maritimorum Tyrii Pacorum excluderunt, cum Ptolemaidenfes eum & Sidonem receperunt. Ille autem quendam regionum pincernam, cognominem suum, equitatus ei parte attributa, ad Iudaeam iussit accedere, & exploraturum hostium consilium, & ubi usus exegisset, praesidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudaei ulterius ad Antigonom confluunt, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Dryinos dicitur, occupandum eos praemittit: ubi commissa pugna, depulsisque hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant: auctique multitudine, usque ad regiam processerunt. Excepti autem ab Hyrcano & Phaselo, fortissime in foro configunt. Ibique hostes in fugam uersos, pars Herodis in fanum concludit: custodesque his sexaginta uiros apponit, per ades proximas collocatos. Sed hos quidem insensu fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inque dies singulos inuicem sese per insidias incurfantibus, assiduae caedes erant. Instante uero die festo, qui Pentecoste uocatur, omnia circa templum, totaque ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraque armata. Et Phaselus quidem muros, Herodes autem cum paucis domum regiam custodiebat. Inuasique de improviso hostibus in suburbano, complures quidem peremit, omnes autem in fugam uertit. Et hos in ciuitate, alios in fanum, alios in extremum uallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phaselus, & ciuitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, praetextu quidem componendae seditionis uenientem, re autem uera ut adiuuaret Antigonom. Denique Phaselum dolo perpulit, ut ad Barzafarnem legatus de pace proficisceretur: quamuis multa dissuadente Herode, atque ut insidiatorem

Pugna Hierosolymis.

occideret, neue se eius fallacijs dederet, admonente: natura enim barbaros fidem negligere. Exijt etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisq; relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros uocant, cum cæteris Phaselum prosequens. Sed ubi ad Galilæam uenerunt, indigenas quidem dissidentes atq; armatos offendunt: satrapam uero conueniunt satis callide & officijs amicitiae dolos tegentem. Deniq; postquam dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimum quendam locum ducti, cui nomen est Ecdippon, fraudem intelligunt. Ibi enim de promissis mille talentis audierunt: & quod Antigonus plerasq; mulieres ex his quas ipsi haberent, inter quingentas Parthis deuouisset: quodq; sibi semper à barbaris præstruerentur insidiae, ac olim capti essent, nisi mora fuisset, dum Hierosolymis caperet Herodes, ne sibi præscijs quæ de his agerentur, caueret. Hæc iam non uerba erant solum, nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Phaselus Hyrcanum deserere non sustinuit, quamuis eum sæpius moneret Offilius ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quemadmodum essent omnia de insidijs constituta. Sed conuenire satrapam maluit, atq; in os exprobrare, quod se insidijs appetisset: ac maxime quia pecuniæ causa talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, quam pro regno promississet Antigonus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione iureq; iurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimq; à Parthis qui remanserant, quibusq; iussum erat, Phaselus atq; Hyrcanus comprehenduntur, periuriam simul ac perfidiam execrantes. At interim pincerna ad hoc missus, Herodem capere moliebatur: eumq; fallere, ut extra muæ procederet, sicut sibi mandatum fuerat conabatur. Ille autem suspectos habere solitus barbaros, & tunc minime dubitans in hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodire noluit: quanquam satis idoneam causam Pacorus obtenderet, epistolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse captos, aut quicquam de insidijs, sed quæ Phaselus gessisset, his contineri. Iam dudum autem ab alijs audierat Herodes, fratrem suum Phaselum esse correptum: & Hyrcani filia Mariamne prudentissima foeminarum, multis cum precib; ne prodiret orabat, neue se crederet manifestis iam conatibus barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum socijs deliberante, quonam modo clam patraret insidias, nec enim fieri posse, ut tantæ sapientiæ uir ex aperto circumueniretur, nocte Herodes cum propinquis sibi, ab Idumæa ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi eum persequerentur. Et ille matrem quidē fratresq; suos, desponsatamq; puellam cum matre, minimoq; fratre prætereundum iter iussit. Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat: multisq; per omnes conflictus interemptis, ad castellum Massada properabat. Grauioribus autem in fuga Parthis Iudæos exsertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiā acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria potitus, cum multos interfecisset, ipsumq; locum in memoriam præclari facinoris ædificatum, locupletissima exornauit regia, arcemq; in eo munitissimam cōdidit, ac de suo nomine Herodion uocauit. Et tunc quidem cum fugeret, multos sibi adiungebat. Postea uero quā Thresam Idumææ perueit, occurrit ei frater Isippus, turbamq; sequentium diminui per suadet: nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autem supra quā nouem millium multitudo. Itaq; paruit Herodes eius consilio, & impares quidem necessitati per Idumæam dimisit cum uiatico, lectissimos autem maximeq; necessarios tenuit, atq; ita in castellum receptus est. Deinde octingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itemq; comite, qui satis esset obsessis, ipse in Petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi autem apud Hierosolymam in prædam uersi, in fugientium domos ac regiam irruebant, solis Hyrcani pecunijs abstinentes: quæ trecenta talenta superabant, aliorum uero spe minores inueniebantur: quoniam Herodes iam pridem barbarorum perfidiā suspicās, quicquid erat in opibus preciosum, in Idumæam multo ante comportauerat: eiusq; sociorum itidem quicq; fecerat. Verum tamen postquam præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, ut omnem terram illam bello implacato replerent, Maris quoq; ciuitate uastata: nec solum Antigoni regem constituerent, uerum etiam Phaselum & Hyrcanum uinctos ei traderent uerberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus truncat, ut ne solutus quidem mutatis rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli uero

Victoria Herodis.
Herodion.

uirtute praeuentus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto capite interijt: atq; ita probato, quod uerus Herodis frater esset, Hyrcanusq; degenerasset, uiriliter moritur, dignum antea uita obitum assecutus. Fertur tamen & aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed ueluti curandi eius causa missus ab Antigono medicus, uenenis malis uulnus expleuerit, eoq; illū pacto peremerit. Vtriusuis autem uerius sit, praeclarum habet initium. Deniq; aiunt eum, priusquam efflaret animam, cognito ex quadam muliercula, quod Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedam, qui ultorem inimicorum uiuum reliquerim. Ille quidem hunc exitum habuit. Parthi autem, quanquam mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus tamen cū Antigono apud Hierosolymam compositis, uinctum in Parthiam Hyrcanū ducunt. Herodes autem obstinat⁹ in Arabiam, uelut adhuc uiuo fratre suo, festinabat: ut pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phaselo sperabat auaritiam barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternae amicitiae, animoq; liberali paratior, uel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa praeberet: pignori opposito ipsius filio, quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: tredecimq; talenta dare decreuerat, interpositis precationi Tyrijs. Sed profecto studium fortuna praeuenerat: & Phaselo mortuo, ne quicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamē uel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Deniq; Malachus rex eorum, praemissis qui hoc admonerent, quamprimum reueri eum ex finibus suis iubet, simulatione quidē Parthos per legatos petisse, ut Herodem Arabia pelleret: certa uero causa fuit, quod uicem Antipatro debitam, negare proposuerat, neq; pro beneficijs ab eo perceptis, aliquid eius filijs gratiae rependere, consolationis egentibus. Impudentiae uero suafores habebat, qui Antipatri uellent abiurare deposita. Erant autem circa eum potentissimi. Proinde Herodes, ubi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, unde amicissimos existimabat, eaq; respondit nuncijs, quae dolor imperauit, Aegyptum uersus recedit. Et prima quidem uespere in quoddam agreste fanum, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autem die cum Rhinocoluram peruenisset, fratris ei mors nunciatur. Acceptoq; tanto luctu, quantum curarum aestum deposuit, ibat ulterius. Itaq; Arabem sero facti poenituit: & qui reuocarent eum, quem contumeliose tractauerat, uelociter misit. Herodes autem in Pelusium peruenerat: ibiq; transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: & illi famam uiri dignitatemq; reueriti, Alexandriam eum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, a Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militum fore eum, ad ea quae parabat, existimante. Posthabitis autem reginae precibus, neq; hyemis asperitatem, neq; marina discrimina, quo minus nauigaret Romam, extimuit. Circa Pamphyliam uero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, uix in Rhodum uehementer bello Cassij uexatam, saluus euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi & Saphinij receptus hospitio, licet rei pecuniariae premeretur inopia, maximam tamen aedificat nauim triremem: eaq; cum amicis delatus Brundisium, atq; inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternae gratia, primum conuenit Antonium: eiq; tam suas q̄ totius generis clades exponit: quodq; affectibus suis in castello relictis, atq; obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaque tantae miserationis casum miseratus Antonius, & memoria quidem iunctae cū Antipatro dexteræ, tum uero ipsius qui aderat, contemplatione uirtutis, etiam tunc eum regē cōstituere proposuit Iudæorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Non minus autem, q̄ fauore Herodis, odio ducebat Antigoni. Hunc enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse arbitrabat. Cæsare quidē habebat, multo q̄ ipse paratius renouantem Antipatri expeditiones, quas in Aegypto cum eius pfe pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beneuolentiam: cum pter hac ipsius quoq; Herodis strenuitatē cerneret. Veruntū & senatum conuocabat, ubi Messala, & post eū Atratinus, astante Herode, p̄is eius merita, & ipsius circa populū Romanū fidem prosequerent, quo simul hostem Antigonum demōstrarent, nō solū quod intra breue tempus is dissidere coepisset, uerū etiam quod antea quoque populo Romano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem cōmoto senatu, cum Antonius etiam bello cōtra Parthos gerendo utile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoq; senatu, Antonius quidem & Cæsar

Herodes Romā nauigat.

Anti. lib. 14.
cap. 13

egrediebatur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs magistratibus antecedeabant, caesuri hostias, decretumq; senatus in Capitolio reposituri. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium coenatum est.

De bello Herodis à Roma redeuntis, pro Hierosolyma & contra latrones.

Caput XII.

Eodem uero tempore, Antigonus apud Massadam inclusos obsidebat, alijs quidem uictui necessarijs abundantes, aqua autem inopes. Vnde Iosippus quoque frater Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas confugere cogitabat: audito, quod corti qua in Herodem commiserat, Malachum poeniteret: castellumq; reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimum imbrium contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis, fugiendi causa non erat, adeo ut etiam ultro in Antigoni militem eruptiones audent: multosq; nunc aperto praelio, nunc insidijs neci darent: non tamen illis omnia pro uoto cedebant, sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitum missus Parthos à Syria, post illos in Iudæam uenit: uerbo quidem, ut Iosippo & qui unà obsidebantur, ferret auxilium: re autem uera, ut pecunias auferret Antigono. Itaque cum non longe ab Hierosolymis tetendisset, quaestu expletus, ipse quidem cum maxima exercitus parte discessit. Silonem uero cum paucis, ne furtum deprehenderet, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem, sperans iterum Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: ut pendente spe, nihil inquietaret. Iam uero naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non parua manu coacta exterorum atque gentilium, per Galilæam aduersus Antigonom properabat, Ventidij & Silonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, ut Herodem in regnum deducerent persuasit. Horum autem Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenerat, componebat. Silonem uero Antigonus in Iudæa mercede corruerat. Non tamen Herodes opis agebat. In dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebatur eius copia: nam præter paucos, omnis ei Galilæa consensit. & propositum habebat præmium necessarium Massadam, ut primum affectus suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Hæc enim prius, quod hostilis esset, eximenda uidebantur: ne dum ipse peteret Hierosolymam, receptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudens resistendi occasionem, quod eum persequutio premeret Iudæorum. Hos autem Herodes parua manus excursatione perterritos, mature in fugam uertit: & Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos utriusque beneficijs debita uicissitudo: plurimos tamen spes, ut à rege certissimo. Iamque ualidissimas quaesierat militum copias, sed Antigonus iter eius impediens, loca insidijs opportuna præoccupans, unde nullum aut minimum afferebat hostibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Massada pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se Silonis milites, & multi ex ciuitate iunxerunt, uirium eius timore perculsi. Castris autem positis ad occidentalem regionem oppidi, custodes eius partis, ipsum sagittis & iaculis impetebant: ab alijs uero per cuneos excurrentibus, primæ frontis acies tentabantur. Herodes autem primo circa muros præconis uoce declarari iussit, populi se bono & salutis ciuitatis aduenisse: poenâsque ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars Antigoni obstaret, quo minus aut præcones exaudire, aut uoluntatem mutare quispiam posset, quod reliquum erat, suis imperat murorum defensores deturbare: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam uerterunt. Ibique tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessarijs acclamarent, pecuniamque alimentis poscerent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (Nam ciuitati proxima desertæ erant, ita omnibus ab Antigono ante prouisis) & incitabat exercitum, & ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum duces, qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo, rogabat, ne se destituerent, quem scirent à Cæsare & Antonio, & senatu deductum, in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hæc precatus, ipse agros adit: tantamque his exhibuit copiam commæatus, ut Silonis

Anti lib. 14.
cap. 23.

An. lib. 14.
cap. 24.

Herodes Hierosolymam
obsidet.

omnes accusationes perimeret: simulq; prospiciens, ne uel in posterum ministrare definirent, accolas Samariae per epistolas admonebat, (Nam ciuitas eius se clientelae dederat) ut alimenta & uinum, & oleum, & pecora in Ierichunta deferrent. Hoc ubi audiuit Antigonus, statim qui frumentatu hostes prohiberent, atq; insidijs opprimerent, per agros dimittit. Illiq; iussis obediunt, & magna iam manus armatorum super Ierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant, si qui exportarent uictui necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat, sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quinque Iudaeorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti trecenti, praeterea paucis equitibus Ierichunta peruenit: & ciuitatem quidem uacuam habitatoribus reperit, quingentos uero cum mulieribus ac familijs, montium occupasse cacumina, & hos quidem captos dimisit. Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt, eamq; diripuerunt, cum plenas domos offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Ierichunta praesidio collocato, reuersus est: Romanumq; militem in his quae sibi accesserat ciuitatibus, hoc est Idumaea & Galilaea & Samaria, hyematurus dimisit. Antigonus quoque Silonis corruptione meruit, ut exercitus parte Lyddeses susciperet in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cura soluti, rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quiescebat, sed Idumaeam duobus millibus peditum, & quadringentis equitibus, misso etiam fratre suo Iosippo, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autem, matre cum alijs quos ex Massada liberauerat affectibus suis in Samariam translata, ibiq; tutissime collocata, ut caetera Galilaeae subuerteret, atq; Antigoni praesidia expelleret, proficiscitur. Cumque Sephorim, licet uehementissime ningeret, peruenisset facillime ciuitatem capit, custodibus eius ante agressionem fuga dilapsis: ibiq; suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduersus latrones in speluncis agentes direxit animum: quod plerumque illius regionis incurstantes, non minoribus quam belli cladibus incolae afficiebant. Praemissis autem tribus peditum cohortibus, unaque ala equitum in uicem Arbelam, ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum hostes extimuerunt, sed armati obuiam procedebant, peritia bellatoris fisci, & ferocitate latronis. Denique praelio commisso, dextro ipsorum cornu, sinistrum Herodis in fugam pellitur. Ille autem de suo dextro circungressus, uelociter subuenit: & suos quidem a fuga retrahens, irruendo autem in hostes, impetum persequentium refrenabat, donec a fronte pugnantibus uolentiae concesserunt: qui tamen eos usque ad Iordanem caedendo persequabatur: & magna fugientium parte perempta, caeteri trans fluuium disiecti sunt: & Galilaea metu est purgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorumque causa diutius ibi remorandum fuit. Quamobrem primum laboris fructum militibus rependebat, centum quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorumque ducibus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pherorae autem fratri minimo scripsit, ut & foro uenaliu consuleret, muroque castellum Alexandrii cingeret: quae ab illo curata sunt. Interea circue Athenas uersabatur Antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos Silonem atque Herodem accersit: mandato eis per epistolas, ut Iudaeae statum ante componerent. Sed Herodes libenter ad Ventidium Silone dimisso, ipse aduersus latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Ista autem speluncae in praeruptis montibus erant, undique inaccesae, transuersosque tantum ac perangustos ascensus habebant: saxumque ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertingebat, rectum uallibus imminens, ut aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremo autem placuit, ut molimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisque demissus arculis exponebatur in ostia speluncarum. Hiique cum familijs eos mactabant, ignemque repugnantibus iniiciebant. Cumque aliquos ex his conseruare uellet Herodes, ut ad se accederent, uoce praconis edixit. Sed illorum neque uoluntarius se quisquam ei tradidit: sed & quos uis coegerat, multi mortem capitiuitati praetulerunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum praefatus, orates cum misere pueros, ut egredi sibi ad foedera permitteret, occidit hoc modo: iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quemque filiorum trucidabat. Herodes autem est specula hac prospiciens, & dolore conficiebatur: & ut filijs parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat, ille autem dictis eius nequaquam mitior factus, insuper humilem animum Herodes

Herodes cum
Romanis Ierichunta
Nadit.

An. lib. 14.
cap. 24.

Victoria Herodis.

An. lib. 14.
cap. 25.

rodī exprobrauit. Et post filios occidit uxorem: deiecitq; desuper mortuis, postremo se-
metipsum præcipitem misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes re-
lictā exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret, satis esse arbitrabatur, eiq; parti
Ptolemæo proposito, in Samariam rediit: scutorum quidem tria millia, sexcentos uero
equites in Antigonum ducens. Tuncq; propter eius abscessum nacti licetiam, quibus Ga-
lilæam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinantem interfici-
unt. Agros autem uastabant, in paludes atq; in abditissima loca refugientes. Quibus cogni-
tis, Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte conlu-
mit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit
à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam uero Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro,
Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumq; legionum, aduersus
Antigonum mittit Herodi. Eorum autem ducem Machæram, ut se adiutum ueniret, per
epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa conquestus, & pecuniam dare
pollicitus. Sed is, nec enim ad quos missus fuerat, negligendum putabat, cum præfertim
plura daret Herodes: in proditione quidem ei non paruit, simulata uero amicitia, res An-
tighi exploratum perrexit, non admissio Herodis consilio, dissuadentis id fieri. Antigon-
us autem, quia præsentit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem proturbabat
ex moenibus, donec Machæram incepti puduit, & in Amathuntem ad Herodem recessit. *Machæra in
solentia.*
Iratu autem quod res aliter cesserat, quoscunque Iudæos offendisset interficiebat, ut nec
uel Herodianis parceret: sed ut Antighianis, omnibus abutebatur. Hæc cum ægre ferret
Herodes, in Machæram quidem uindicare uoluit, tanquam in hostem: iracundiam uero
repressit, et ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machæra iniquitatem. Ille
autem delicta sua reputans, uelociter regem consequitur: utq; in gratiam secum redeat,
multis precibus efficit. Neq; tamen Herodes à proposito suo reuocatus est, quo minus ad
Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam, iux-
ta Euphratem ualidissimam ciuitatem, acrius festinabat, opportunum hoc tempus esse
perspiciens demonstrandæ uirtutis, & ut magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox
ut ad eum uenit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; prædæ par-
te sibi destinata: ut Antonius quidem, quanquam eius uirtutem antea mirabatur, tamē eti-
am tunc magis eandem opinionem haberet, multumq; ad honores eius spemq; regni ad-
deret, Antiochus uero tradere Samosatam cogeretur.

¶ De morte Iosippi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso.

Caput . XIII .

DVm hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat em Iosippum fra-
trem suum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut nihil ante reditum
suum aduersus Antigonum moueret, quia non firmum esset auxilium Machæra, quan-
tum ex delictis superioribus apparet. Verum Iosippus, ubi fratrem procul abesse co-
gnouit, immemor præceptorum, Ierichunta cum quinque cohortibus à Machæra secum
missis petit, ut maturo messium tempore frumenta diripiat. In cursu autem hostium per
montana atque aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnam uiri fortis in ea pugna glori-
am consecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens autem lectæ de Syria cohör-
tes erant, nec ueteranorum quenquam permixtum habebant, qui belli imperitis opitula-
ri posset. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eo processit iracundia,
ut mortuum quoque Iosippum uerberaret. Denique nactus corpora mortuorum, eti-
am caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talenta Pheroras frater precium redem-
ptionis offerret. Tanta uero nouitas post Antighi uictoriam Galilæa res occupauit,
ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates Herodis studiosos lacu sub-
mergerent: multaque in Idumæa quoque mutarentur, ubi Machæra castelli cuiusdam
instaurabat moenia, cuius nomen est Githæ. Nec horum quicquam Herodes audierat.
Captis enim Samosatæ Antonius, & præposito Syriæ Sosio, iussu ut Herodem quoq; ad-
uersus Antigonum adiuuaret, discessit in Aegyptum. Sosius autem duabus cohortibus
in Iudæam præmissis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse cum cætera manu militu-
m sequebatur. Herodi autem degenti prope Daphnæi Antiochiæ, mortem fratris

An. lib. 14
ca. 25.

omnia manifesta significant. Cumq; turbatus profuisset e stratis, ecce nunci cladis intrabant: quare præ dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra vires iter accelerans. Et ubi ad Libanum venit, octingentos montis accolae assu-
 mit auxilio, unamq; his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce Galilaam ingressus est, hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit. & affi-
 due quidem castellum oppugnare tētabat: sed prius quā id caperet, asperrima hyems coactus, in uicum proximum recepit exercitum. paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis præsidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, ut castellū nocte desererent. iamq; per Ierichunta properans ibat, ut quamprimū interfectores fratris sui posset ulcisci, ubi etiam mirabilis ei monstriq; similis casus euenit: unde p̄ter spem liberatus, opinionem quod deo charus esset, adeptus est. Nam cum multi honorati uespe-
 ra illa apud eum coenauissent, postquam dimisso conuiuiō omnes egressi sunt, confestim coenaculum cōcidit. Id autem commune sibi tam periculorum quā salutis prælagium, quantum ad futurum bellum pertineret, esse cōsciens, mane primo castra mouet: hosti-
 umq; sex circiter millia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina. & manum q̄-
 dem cum Romanis conferere non satis fidebant: lapidibus autem ac telis eos, dummodo plurimos sauciarent, eminus appetebant. ubi Herodes quoq; ipse præteriens, latus iacu-
 lo uulneratur. Antigonus autem se nō solum audacia suorum, sed etiam multitudine sua perio-
 rem uideri cupiens, Pappum quendam ex contubernalibus suis cum manu militū in Samaritam mittit, quibus quidem Machæra erat p̄mium uictoriæ. Herodes uero ter-
 ram peruagatus hostilem, quinq; municipia capit, duoq; habitatorum millia consumit. Exultisq; domibus, ad exercitum redit, circa uicum qui appellatur Cana tendentem. In di-
 es autem singulos magna ei multitudo Iudæorum uel ex ipsa Ierichunte, uel ex alijs regle-
 onibus accedebat: cum hos odium moueret Antigoni, alios ipsius Herodes præclara faci-
 nora. Enimvero multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem con-
 gredi festinante, Pappi milites neq; multitudine hostium, neq; impetu perterriti, acris-
 ter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt, ceteri quidē pau-
 lisper restiterunt. Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculosius dimicans, dis-
 modo eius ulcisceretur autores, aduersam acie facillime superat. Deinde semper integros
 aggrediendo, uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occumbentium strages, cum
 alij quidem in uicum unde uenerant compellerentur, nouissimus autem ipse instaret, ac
 que infinitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes in uicum irrupit, cum oēs
 domus armatis essent refertæ, plenāq; propugnatorum desuper tecta: & quoniam foris
 deprehenso facillime superabat, disturbando ædes, intus abditos extrahebat, alios cōuul-
 sis obrutos fastigijs, multos simul necabat. Si quis autē subterfugisset ruinam, cum gladijs
 armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerum per omnes uias multitudo congregata ē,
 ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagam hostes adeo non tulerunt,
 ut confluentium turba conspectis qui in uico perissent, fuga discederent. Statimq; successu
 su fretus Herodes ad Hierosolimam perrexisset, nisi eum hyemis asperitas prohibuisset.
 Hac enim perficiendæ uictoriæ fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur Anti-
 gonus obstitit, qui ciuitatem iam deserere cogitabat. Herodes autem ad uesperam, cū las-
 sos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis
 lauatum ibat. Siquidem unus tantum puer eum sequebatur. Et priusquam in balneū per-
 ueniret, obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit, deinde alter & tertius &
 plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiam tum metu ac lani-
 tantes, ut regem uiderunt, illum quidem stupore debilitati ac tremantes, cum inermis eēt
 prætereunt: exitus uero q̄ fugerent cursu petebant. Itaq; cum alius casu, qui eos cōprehen-
 deret nullus adesset, Herodī autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autem
 die Pappum quidem Antigoni militum ducem, abscisso capite obruncat: idq; Pheroræ
 magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris ultionem. nanq; Pappus erat qui
 Iosippum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit, Hierosolimam repetijt: murisq;
 admoto milite (annus autem tertius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus) pro
 templo castra posuit, quā facilius erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem.

De ruina coe-
naculi.

Pappus dux
Antigoni.

Victoria He-
rodis.

Bona fortu-
na Herodis.

Pappus occi-
ditur.

Exercitu autem in opera distributo, suburbanis' que diuisis, tres quidem leuare aggeres, & super eos turres ædificare iubet. Relictis autem qui operibus instarent impigerimis amicorum, ipse in Samariam uadit, uxorem accepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam sibi desponsatam, ut diximus: & dum obsidet, subcisiua opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. Igitur ubi eam duxit, ad Hierosolymam redit, auctus militum copijs: eiq; Sosius cum magna manu equitum peditumq; sociat: qua mediterraneo itinere præmissa, ipse per Phoenicem iter fecit. Vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones undecim, equitumq; sex millia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, prope à septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatū consulto fretus, quo rex fuerat declaratus: Sosius uero Antonio, à quo milites quibus præerat asciret missos Herodis auxilio. Iudæorum autem intra ciuitatem agentium populus uarie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens, furore agebat, multaq; ueluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent, in cateruas cōglobati, multis modis latrocinebatur: maxime ex locis oppido proximis uictui necessaria diripientes, neq; aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores, obsidentibus oppositi, è muris opus aggerum prohibebant, & contra instrumenta oppugnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re autem æque ac in cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidē occultas excogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam uero alimentorum longinquis transuectionibus adiuuari disposuit. Ac pugnae intenti, quamuis omnem modū audaciæ supergrederentur, Romanorum tamen peritia uincebantur. Nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, confligebant. Ex improviso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quàm muri aliqua pars dirueretur, alteram eius uicem muniebant. Prorsus autem neq; manibus neq; machinis deficiebant, quoniam usq; ad ultimum repugnare decreuerant. Deniq; tanto exercitu circumsidente, per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his, quos lectos habebat Herodes, ausi murū transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia fano proxima capiebantur: & infuso exercitu, plurima ubique mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis, Herodis uero manu Iudaica summo intenta studio, ne quis penitus ex aduersarijs euaderet. Maclabantur autem quàm plurimi, & per angustiores uicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut se neclutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Deniq; licet rex ubique mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dexteram continuit: sed ueluti furentes, omnem persequabantur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neq; priorem neq; præsentem fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil eum tantæ mutatiōis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigonom appellauit, neq; tamen etiam custodia liberum dimisit ut sceminam. Itaq; ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes autem cū iam hostes uicisset, ut externa quoq; auxilia compesceret providebat. Visendi em̄ templi, sanctorumq; eius studio, omnis multitudo pegrina fuerat incitata. Ob eamq; rem, hos minus, alios p̄cibus, nonnullos armis etiam refrenabat: acerbiores q̄ si uictus fuisset existimās sibi fore uictoriā, si quod uideri nefas esset, culpa sua uisum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosij, si uacuefacto uiris & pecunijs oppido, Romani regem se solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuiū cæde, totius orbis terræ imperium, uile precium iudicaret. Illo autē iusti esse dicente, ut pro labore obsidionis p̄dandi licentiam milites haberent, ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurū se asseuerauit. Atq; ita redemptis patriæ reliquijs, promissa cōpleuit. Nam & militum quenque liberaliter, & pro merito duces, ipsumq; Sosij regia largitate donauit, ut nemo egēs pecunijs abiret. Post hæc Sosij aurea corona deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio uinctum Antigonom ducens. & illum quidem uana spe uitæ cupidum usq; ad ultimum diem, ignauia digna securis excepit. Rex autem Herodes discreta multitudīne ciuitatis, suarum quidem partium studiosos, quo magis beneuolos sibi faceret, honorifice tractabat, Antigonianos autē neci tradebat. Et cū pecunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiusq; comitibus misit. Non tū quāmo ne quid patere redemit,

Ant. lib. 14.
c. 12.

Ant. lib. 13
cap. 4.

Amor Antonij & Cleopatrae. Iam enim Antonius Cleopatrae amore corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopatra, ubi tanta cognationem suam saevitia persecuta est, ut neque propinquus sanguine su peresset, caedis rabiem contulit in extraneos, Syrorumque optimates apud Antonium criminando suadebat eos interfici, ut eo modo cuiusque possessiones dominio suo facilius quaereret. Postea vero quod in Iudaeos atque Arabes usque extendit avaritiam, ut reges eorum Herodes & Malachus interirent, occulte moliebatur. Cui cum verbotenus annuisset Antonius, occidere quidem bonos viros tantosque reges iniustum esse duxit: verum inter amicos ultra non habuit: sed multa terra ex eorum praecisa finibus, & quod erat in Ierichunte palmetum in quo balsamum gignitur, & civitates praeter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potita dominio, ad Euphratem usque Parthis bellum inferentem prosecuta Antonium, per Apameam & Damascum in Iudaeam venit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset, tamen ducem eis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamque omnibus obsequiis placans, Pelusium usque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captivumque Artabazen Tigranis filium dono Cleopatrae ducebat. Nam cum pecuniis omnique praeda, Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs Cleopatrae in Herodem, & Herodis praelio contra Arabes, & ingenti terremoto.

Caput XIII.

An. lib. 15. c. 5. **C**oncitato autem bello Actiaco, Herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat, & alijs per Iudaeam turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, quem uicum Antigoni soror tenebat: ueruntamen a Cleopatra callide, ne periculorum Antonij particeps fieret, interclusus est. Regibus enim, ut diximus, insidias tendens, bellum in Arabas ut Herodi committeret, persuadet Antonio, quos si uicisset, Arabiae: sin autem uictus esset, Iudaeae domina constitueretur, alterumque potentium per alterum pessundaret. Sed hoc eius consilium Herodi feliciter cessit. Nam primum in Syros hostes ducens, magnum quem conflauerat equitatum, circa Diospolim in eos mittit, & quamvis fortiter resistentes, superavit. Qui cum iam uicti essent, magno motu Arabes suscitantur: & infinita manus in Syriae Coeles Canathan congregati, expectabant Iudaeos. Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellum consultius administrare tentabat, castraque muro cingi praecipiebat. Non tamen ei paruit multitudo, sed priore uictoria freti Arabas impetunt. Et prima coitione in fugam uersos urgebant: in persecutione uero insidijs periclitatur Herodes, Canathensibus ab Athenione immissis, qui ex Cleopatrae ducibus semper ei fuerat inimicus. Namque horum incursum recreati Arabes, pugnam repetunt: iunctisque agminibus circa saxosa loca & devia, Herodis militem fugant, plurimis caede prostratis. Qui uero ex praelio seruari sunt, in uicum Ormizam confugiunt. Vbi etiam castra eorum cum hominibus circumuenta Arabes, sicut erant plena, ceperunt. Neque multo post accepta clade, Herodes aderat cum auxilijs, seriusque usus poposcit. Huius ei uulneris causa fuit, praepositorum militibus contumacia, quod iussis obedire noluerunt. Non enim repentino commisso praelio ullum Athenio insidians diu tempus habuisset. Rursus tamen ultus est Arabas, assiduus fines eorum incurfionibus infestans: quodque semel uictus est, saepe rependit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Actiaco bello feruente. Nam quae ueris initio terra mota, infinita quidem pecorum, triginta uero hominum millia peremit, cum exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibique Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs grauius semper aliquid affingens. Vnde uelut omni sub uersa Iudaea, terrae obtinendae spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, longatis prius interfectis, qui ad se uenerant a Iudaeis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magnitudine quam assiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare tentabat, haec dicens: Rationem habere non uidetur, cur uos praesens formido perculerit. Nam diuinae quidem indignationis plagas moerori uobis esse non miror. Ignauum est autem perpeti idem, etiam cum incursum hominum repellendi sunt. Ego enim tantum abest ut hostes post terrae motum timeam, quod magis putauerim deum hanc illis illecebram immisisse, ut poenas redderent. Non enim tantum manu armisque freti, quantum nostris calamitatibus, ueniunt, Fallax autem spes est, quae non suis uiribus

Herodis consilio.

nititur, sed alienis aduersis. Neque uero uel secundæ res uel contrariæ, apud homines certæ sunt: sed in utranque partem uideas fortunam nutare uicissim, & exempla uobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore uictiores, post ab hostibus uicti sumus. & nunc ergo, quantum æstimare licet, illi capientur, uictores se fore credentes. Nimis enim confidens, incautus est: metus autem prouidentiam docet. Itaque mihi quidem, hoc ipsum quod timetis, fiducia suggerit. Nam cum ferociores quam opus erat fuistis, & præter uoluntatem meam in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autem uestra cunctatio, & minus alacer animus, ut uidetur, certam mihi uictoriam spondet. Conuenit tamen ante prælium sic esse affectos, in ipso autem opere uirtutem exercere: consceleratisque hostibus planum facere, quod neque humanum aliquod malum, neque ira cælestis unquam deprimit fortitudinem Iudæorum, donec spiritum uitæ ducunt: uel eorum quisquam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties pene captiuos abduxit. Nihil autem uos terreat rerum anima carentium metus: neque arbitremini, terræ concussionem, alicuius futuræ cladis esse portentum. Naturalia namque sunt elementorum quoque uitia: nulliusque damnum inferunt, nisi quod ex ipsis euenierit. Nam pestilentia quidem, uel famis uel terræmotus signum aliquod, tardius fortasse præcesserit: ipsa uero cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis amplius, quam terræ concussio, bellum nocere poterit etiam uictis? imo enim uero maximum imminens excidium monstrum, non sponte sua neque alienis manibus inimicis accidit, qui legatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, talesque deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamque dexteram, sed continuo poenas dabunt: si patrio repleti spiritu, in uindictam uiolati fœderis animos excitemus. Pergite quisque non pro coniugibus, neque pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi: sed legatorum cædis ultores. Illi melius quam nos qui uiuimus, exercitum regent: uobisque mihi obedientibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem uestram sustineri non posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, ubi eos alacres uidit, sacra deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluuium transgressus est. Castris autem Philadelphæ positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castello cõtenderet, pugnam eminus iritabat, quamprimum cupiens congregari. Nam & hostes præmiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidem regi facile repulerunt, collemque tenuerunt. Ipse uero quotidie productus ad prælium milite, instructaque acie, Arabes lacebat. Cum autem nemo contra procederet (quædam enim eos uehemens formido tenebat, & ante multitudinem dux Althemus timore obriguerat) uallum eorum disturbat ipse aggressus: eoque modo coacti ad pugnam, confusis ordinibus, mixti que cum equitibus pedites egressiuntur: et si multitudine superiores, Iudæis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret uictoriæ desperatio. Et quandiu quidem restiterunt, non magna eorum cædes facta est: ubi uero terga nudauerunt, multi a Iudæis, multi uero a semetipsis conculcati perierunt. Denique millia quinque in fuga ceciderunt, cæteraque multitudo in uallum compulsa est, eosque statim circumseptos obsidebat Herodes. Et licet armis prope adesset excidium, tamē aquæ penuria uehementer urgebat. Cum rex arrogantius eorum legatos despiceret, et tanta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: denique ardescere siti, cateruatim exeuntes, ultro se Iudæis tradebant, adeo ut quinque diebus quatuor millia uincirentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus cōgressus Herodes, iterum septem millia circiter sternit: tam magna plaga ult^o Arabiam, extincto uirorum eius spiritu, tantum profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

¶ Herodes exaltatus in regnum.

Caput XV.

MOx autem illum excepit desueta rerum sollicitudo propter amicitiam Antonij, post uictoriam Cæsaris apud Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quam ipse patiebatur. Nec enim Cæsar uictum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo superesset. Itaque rex periculis decreuit occurrere: Rhodumque transmissus, ubi Cæsar eo tempore morabatur, adiit eum sine diademate, ueste quidem cultuque priuato, sed fastu regioneque dissimulata ueritate, coram eo hæc dixit: Ego quidem, Cæsar, rex factus ab Antonio, fateor utilem me fuisse regi Antonio. Neque dissimulaui, quod omnimodo armis quo

Cōgreditur
Herodes cum
hoste.

Ant. lib. 13
cap. 7.

que me grauem expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen & auxilia ei pro uiribus meis misi, & multa frumenti millia: sed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum deserui. Nam cum auxilij minus commodarem, optimum ei consilium dedi, unam esse dicens Cleopatraz mortem aduersorum correctionem. Quam si occidisset, & pecunias ei, & muros ad tuitionem, & exercitum, & memetipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatraz amores, & deus, qui tibi uictoriam donaret, obstruxit. Vnà ergo cum Antonio uictus sum, & diadema cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni, spem salutis de uirtute præsumens: & ut in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imò uero saluus esto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, ut etiam felicioribus fidus permaneat: siquidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius, qui magis Cleopatraz quam tibi paruit. Te namque lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs coepisti, quantum apparet, quem aduersus eorum gladiatores idonea auxilia misisse Ventidius perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipse quoque bene tibi aliquid facere, ut non desideres Antonium. Huius sermonis humanitate regem, ne quid de amicitia sua dubitaret, hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgentiam decreto consignat: in quo multa magnifice in eius laudem commemorauit. Ille autem prius cum muneribus delinitum rogabat, ut Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Antoni, iuberet absolui. Sed uicit iracundia Cæsar, multa illum & grauiora pro quo rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea uero ad Aegyptum euntem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis accepit regni diuitijs: tumque primum cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo uectus est, coenamque illi cum omnibus amicis exhibuit, atque insuper exercitus eius epulis cuncta distribuit. Prospexit etiam ut per arida loca proficiscentibus ad Pelusium, atque inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam utensilium, quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis paruum esse Herodi regnum, tam Cæsar quam milites existimabant. Ideoque postquam uenit in Aegyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, non solum ceteros eius honores auxit, uerum etiam regno partem finium addidit, quam Cleopatra dempserat. Et præterea Gadarâ, Hippon, Samariam: maritimarumque insuper ciuitatum Gazam, & Anthedonem, & Ioppen, & Pyrgon Stratonis: & ad hæc satellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem Cæsar, incitabat, quam magnus animus accipientis. Post primam uero Actiada, etiam regionem quæ Trachon uocatur, eius ditioni subdidit, eoque continenter Batanazam, itemque Aurantiam, ex huiusmodi causa: Zenodorus qui domus Lysaniæ conductor erat, non cessauit unquam ex regione quæ Trachon dicitur, latrones Damascenis immittere. Illi autem ad Varronem tunc rectorem Syriæ confugerunt, eumque deprecari sunt, quo suas miseras Cæsari declararet. Cæsar autem his cognitis ei rescripserat, ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varronem autem milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terram, ipsamque Zenodoro abstulit: quam Cæsar, ne latronum denuo contra Damascum receptaculum fieret, Herodi dedit, eumque præterea totius Syriæ procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciam, nequid eo inconsulto procuratoribus liceret administrare præcepit: ac Zenodoro mortuo, terram omnem quæ inter Trachonem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cæsare quidem post Agrippam amabatur, ab Agrippa uero post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentie partem obsequio pietatis impendit.

¶ De urbibus & edificijs instauratis & conditis ab Herode: deque munificentia, qua usus est erga exterarum gentes, eiusque felicitate. Caput XVI.

Ant. lib. 15. c. 10
12. 13. 14.

Itaque anno regni sui quintodecimo, & templum instaurauit, & duplum terre spatij, quam fuerat circa templum, muro amplexus est, ingenti sumptu & magnificentia singulari. Argumento erant in ambitu sani magnæ porticus, eique iunctum à septentrione castrum. Et illas quidem à fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus quam regni so-

des largis opibus renouatum, Antoniam uocauit, in honorem Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa, duas aedes in ea maximas atq; pulcherrimas, quibus ne templum quidem usquam conferri posset, aedificauit: easq; amicorum uocabulis unam Caesaream, Agrippium alteram nominauit. Nec uero solis tectis memoriam eorum & cognomina circumscripsit, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in Samaritica regione, oppidum muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis eo sex millibus colonorum, terraq; fecundissima his attributa: ubi templum quoque maximum inter aedificia, & circum id aream trium semis stadiorum Caesari dedicauit, eiusdemq; oppidi habitatoribus praecipua legum beneficia praestitit. Ob haec alterius terrae adiectione donatus a Caesare, aliud ei templum circa Iordanis fontem candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam uertex in praecelsum editus, propter subiecti lateris uallem specus aperit umbrosus, qua profundae altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttae receptaculum concuatur, ut stagnantis aquae copia demittentibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat. Foris autem e speluncae radicibus oriuntur fontes: & (ut quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed ueri fidem in posterioribus indicabimus, quin & apud Ierichunta, inter castellum Cyprum & priores domos regias, meliores altas, & quae commodiorem usum praebent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorum nominibus uocitauit. Prorsus non est idoneus regni locus, quem honore Caesaris nudum reliquerit. Postea uero quam fines suos templis repleuit, in prouinciam quoq; honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa quae Caesaria uocantur, constituit. Cum autem inter maritimas ciuitates uidisset unam uetustate iam fessam, quae Stratonos pyrgos uocabatur, & pro loci natura munificentiae suae capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter Doram & Ioppen, quarum media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeo fuit impetuosa, ut omnes qui ad Aegyptum ex Phoenice nauigarent, in salo fluctuare cogerentur, minas Africi metuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas undarum moles ad scopulos erigit, ut remeante aestu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas augeat. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Piraeo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quanquam omnis ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, ut firmitas quidem structurae nequaquam mari cederet: pulchritudo uero tanta esset, quasi nulla res ardua praepedisset ornatum. Metus enim quantum diximus portui spatium, per uiginti ulnas in profundum saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem, nonnulla uero etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatio quod unda celabat, inducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus ante constructi, unde etiam procymia dicebantur: ceteri autem saxeo portus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarum maxima atq; pulcherrima ex nepote Caesaris Drusium cognominata est. Crebri autem fornices ad deducenda quae portus haberet: proq; fornicibus, & circum eos, pila saxea & lata, quae naues egredientes exciperet, deambulatio. Aditus autem septentrionalis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est boreas. Ad ostium uero colossi tres, utrinq; fulti columnis: quarum a laeva quidem intrantibus stantes solida turris sustinet: dextra uero duo proceri lapides iuncti, & partis aduersae turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexa, candido itidem lapide, pariq; mensura spatiorum, ciuitatis uiae tendentes in portum. Contra ostium uero portus, in colle, Caesaris templum magnitudine simul & pulchritudine praecipuum: in eoq; Caesaris colossus non minor q̃ Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, & Iunoni, quae Argis est. Oppidum autem prouinciae dedicauit, rebusq; aduectitijs portum, Caesari uero conditoris honorem, unde ciuitati Caesarea nomen imposuit. Quinetiam & cetera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna uocabulo collocauit: & quinquennali certamine instituto, nomen ei Caesaris donauit. Primusq; ipse in centesima nonagesima & secunda olympiade maxima praemia proposuit: ut non solum uictores, sed & proximi & tertij successores eorum, regalibus diuitijs potirentur. Anthes

De Sebasten condita.

Panion

An. II. 15. c. 10.
12. c. lib. 17.
cap. 5.

dona quoque renouatam, quam bella subuerterant, Agrippium uocauit: nimiaq; bene-
 Agrippium. uolentia, nomen amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo ædificauit. Sed nec pa-
 rentes suos, ita quisquam dilexit, nam & patris monumentum optimo regni campo ciui-
 tatem condidit, fluminum arborumq; ditissimam, eamq; Antipatridem nuncupauit. &
 Antipatris. super Ierichunta castellum, natura tutum, & pulchritudine præcipuum, muro cinxit, at-
 que in honorem matris Cyprum uocauit. Fratrisq; Phaselo turrim cognomine Phaselidē
 Cyprus. Hierosolymis ædificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas postea declarabitur.
 Aliamq; ciuitatem in regione quæ à Ierichunte in boream tenditur, Phaselum nomina-
 uit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit immemor: sed
 Phaselus. castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitus, de suo nomine He-
 Herodime. rodiū uocauit: tumulumq; in mammae formam manufactum, qui stadiorum sexaginta
 spatio ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificentius accurauit. Etenim
 rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitum autem compleuit ædi-
 bus regis liberalissime exornatis: ut non solum interna membrorum facies clarior esset,
 uerum etiam foris parietes ac maceriae, tectaq; largis infusa diuitijs elucerent. Aquam eti-
 am plurimā ingenti sumptu ex longo intervallo induxit, perq; ducentos gradus marmo-
 ris candidissimi fabricauit ascensum. Erat enim totus collis manu factus, & uehementer
 excelsus. Quin & aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ & sarcinas & amicos
 recipere possent, ædificauit: ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse uideret ca-
 stellum: circumscriptione uero, domus regalis. Tantis autem constructis ædificijs, ani-
 mi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Namque
 apud Tripolim & Damascum & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnasia dicunt.
 Bibli autem murum, exedras uero & porticus, forasq; & templa Beryti ac Tyri: necnō &
 apud Sidonem & Damascum theatra condidit. Maritimis autem Laodicensibus aquæ
 ductum: apud Ascalona uero Nymphaeæ siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristyl-
 lia, tam opere quā magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusq;
 præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam regni sociæ, agris quoq; donatæ sunt. Ad exhibi-
 tionem uero thermarum alijs redditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodū Co-
 is, ne quando beneficii gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egentibus:
 & Rhodijs ad instruendam classem pecunias sæpe multisq; in locis præbuit, incensumq;
 Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios aut
 Samios liberalitatem: perq; omnem Ioniam eorum, quæ desiderasset quisq;, largitiones?
 Nonne etiam Athenienses, & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, He-
 rodis sunt plena donarijs? Nonne Antiochenium Syriæ plateam, cum plena cœni ab om-
 nibus uitaretur, per uiginti stadia prolixam, strauit polito marmore: declinandisq; im-
 bribus, quam longa esset porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorū
 quibus ea detulit, populorum. Quod autem Elidenibus præstitit, non solum Achaia cō-
 mune, sed etiam totius orbis terræ munus uidetur, per quem Olympiaci certaminis glo-
 ria diffunditur. Nam cum hoc deficere sumptuum uideret inopia, quodq; solti ex ueteri
 Græcia restabat collabi, non solum agonothea ipse factus est eo lustro, quod cum Romā
 nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum redditus instituit, ut nunquam eius
 memoria agonotheæ munere fungi defineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue
 tributorum remissiones exponere, sicut Phaselitas & Balaneotas aliaq; circa Ciliciam mu-
 nicipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor frega-
 rit, ne quam pateretur inuidiam: uelut maius aliquid aucuparetur, si beneficijs amplioris
 bus afficeret ciuitates, quā qui eas haberent. Quin & corpore usus est, quod animo con-
 ueniret. Cumq; summus uenator esset, in hoc tamen ipso, equitandi peritia quæ cuperet
 assequeretur. Deniq; uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum al-
 trix illa regio, sed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri
 non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione terrebatur: quibus & torquendo iaculo dire-
 ctissimus, & sagittarum liberator uidebatur egregius. Præter animi autem corporisq; uir-
 tutem, fortuna quoq; secunda usus est. Raro enim contra uotum eius, belli cessit euentus.
 Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut prodicione quorundam aut temeritate mal-

Frumenta ab
 Herode egē-
 tibus admini-
 strata

litum factum est.

¶ De disidio Herodis cum filijs Alexandro & Aristobulo Caput XVII.

AT uero publicam ei felicitatem moerore inuidere domestici, & aduersi casus ex muliere coeperunt, quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat uxorem ex Hierosolymis genus ducentem, quæ Doris uocabatur, Mariammen sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: unde domus eius in discordiam uenit, & antea quidem, maxime uero postquam Roma regressus est. Nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorum causâ quos e Mariamme susceperat, expulit ciuitate, solis festis diebus eo commeandi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum, propter insidiarum suspicionem peremit: quem caput quidem, occupata Syria Barzabarnes abduxerat: miserati uero gentiles liberauerunt qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transiret, non interisset. Verum mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. Hoc enim fretus, multoq; amplius patriam desiderans, uenit, Herodem autem commouit, nō quod regnū affectaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinq; autem filiorum quos ex Mariamme susceperat, duæ foeminae, ceteri mares erant. Horumq; minimo Romæ in studijs mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariammes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, ut eorum nihil sentiret, quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum nanque in eum Mariammes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis inimicitia: probabiles causas, ex amore uero fidutiam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset obijciebat, quæq; in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim uel huic, quanquam puer erat parcebat: quem pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atq; ille quidem cum sacra ueste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illachrymauit: & tamen noctu missus in Ierichunta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis, interijt. Hæc igitur Herodi Mariamme probro dabat, sororemq; eius & matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autē indignatione mulieres sauebant: & quo maxime commoueretur Herodes, insimulabant eam adulteri propter alia multa, quæ uerisimilia fingerentur, hæc accusantes, quod in Aegyptum imaginem suam misisset Antonio: proq; immoderata libidine, absentem se properasset ostendere uirgo, mulierum cupidine insanienti, & qui uim posset inferre. Id ueluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem, maxime quidem amoris causa zelotypia succensum, deinde etiam cogitantem Cleopatras sauitiam, cuius gressu & Lyfaniæ rex, & Malachus Arabs, erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaque profecturus Iosepho Salomes sororis suæ uiro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, commendabat uxorem: mandato ei clam, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosephus non maligne, sed regis amorem mulieri cupiens demonstrare, quod ab ea nec mortuus pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaq; inter fabulas de affectu iurante, quodq; nunquam esset alterius mulieris amore captus: ualde inquit, amor erga nos tuus mandatis Iosepho comprobatus est, quibus ut me occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebat, amens erat Herodes ilico: nec unquam Iosephum mandata sua proditurum fuisse ratus, nisi eam corripisset, præ dolore insaniebat. Cumq; stratis exiluisset, in regia spatiauit: ibiq; tunc Salome soror eius arrepto tempore criminandi, suspicionem de Iosepho confirmauit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens, confestim utrunque iussit interfici. Deinde poenitudo sequebatur insaniam: & postquam iracundiâ cecidit, amor iterum calefcebat. Tanta uis autem cupidinis erat, ut ne mortuam quidem putaret eam, sed præ ægritudine tantquam uiuam alloqueretur: donec processu temporis funere cognito, moeroris magnitudine cum quo superstitem dilexerat, æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ succedunt filij, & immanitatem sceleris reputantes, non aliter suspectum patrem quam si hostis esset, habebant: idq; & antea, quam diu Romæ in studijs erant, & multo magis postq; in Iudæam reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mentium quoq; roborabatur.

affectio. Iam uero maturi coniugio, unus amitæ suæ Salomes, quæ matrem amborum ac-
 cusauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum regis. Vnde accessit etiam libertas
 odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatæ sunt. Itaq; apertius quidam
 cum rege loquebantur, quod ei per utrūq; filium struerentur insidiæ: & alter quidem ul-
 trices materni exitij simul cum fratre armaret manus: alter uero, hoc est, Archelai gener,
 socero fretus etiam fugam pararet, ipsum apud Cæsarem accusaturus Herodem. His igitur
 criminationibus repletus Herodes, ueluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios,
 adducit Antipatrum ex Doride susceptum: hisq; illum præponere modis omnibus cœ-
 pit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent, ac priuata matre editum pro-
 ficientem uiderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singu-
 lis quibus offenderentur, iram prodebant. Et illi quidem in dies singulos magis magisque
 negligebantur. Antipater autem etiam sui causa fauorabilis erat: nam & patri blandia-
 ri callide nouerat, & varias in fratres suos calumnias conferebat, quædam ipse dictitans,
 amicos uero suos ad alia uulganda submittens, donec omnino spem regni abscedit fratribus
 suis. In testamento enim ipse aperte quoque iam successor fuerat declaratus. Denique
 tanquam rex etiam ad Cæsarem missus est, cultuq; regio & cæteris obsequiis præter dia-
 dema utebatur. Tempore autem illo ualuit etiam suam matrem in cubile Mariammes indu-
 cere: duobusq; armorum generibus in fratres usus, blanditijs & calumnijs, regi obrepfit,
 ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum Romam
 pater abstractum, ueneni sibi dati reum apud Cæsarem postulauit. Ille autem uix deplorã-
 di copiam nactus, & licet apud imperitissimum iudicem, tamē Herode & Antipatro pru-
 dentiore, delicta quidem patris uerecunde suppressit: in se uero delata crimina fortiter
 eluit: periculorumq; socio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, & de suis iniurijs
 questus est: cum præter innocentie conscientiam eloquentia iuuaretur. erat enim acerrimus
 in dicendo. postremo prolocutus quod eos pater libenter occideret, crimen illi ob-
 secit. & lachrymas quidem cunctis excussit: uerum Cæsarem sic affectit, ut eorum accusa-
 tionibus spretis, Herodem statim reuocaret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio fa-
 cta est, ut adolēcentes quidem patri in omnibus obedirent, ille autem relinqueret regni
 cui uellet. Postea rex Roma reuersus, licet soluisset criminibus filios uideretur, nondum ta-
 men erat suspicionibus liberatus: quoniam argumentum odij sequebatur Antipater, et si
 uerecundia reconciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cum autem Ciliciã
 præternauigans Eleusam delatus esset, suscepit eum benignissime Archelaus, pro salute ge-
 neri gratiam referens & redintegratæ concordie causa lætus: quippe nihil moratus ami-
 cis Romæ scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: & usq; ad Zephyrium
 deduxit talēis triginta donatum. Postea uero quā Hierosolymam peruenit Herodes,
 populo conuocato, tribusq; filiis prope astantibus, causam reddit profectionis: multasque
 deo gratias agit, multas etiam Cæsari, qui domus suæ perturbationem sedasset: & quod
 regno maius esset, concordiam filiis præstitisset, quam ego, inquit arctius copulabo. Nam
 ille quidem me regni dominum & successorum iudicem constituit. Ego autem cum mea
 commoditate illi gratias refero, tresq; filios meos reges designo, huiusq; sententia meæ
 socium primum deum fieri precor, deinde uos. Namq; huic ætas, illis nobilitas successio-
 nem regni conciliat, & quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autem Cæ-
 sar iunxit, & pater instituit, obseruate: non iniustus eos, neq; disparibus, sed meritis colen-
 tes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum lætitia, cui præter ætatē obsequitur, quan-
 tum ei quem despiciet doloris infliget. Quos autem singulis coniunctos esse oporteat pro-
 pinquos atq; amicos, ego distribuam, & concordia sponsores illos constituam: pro certo
 sciens, seditionum contentionumq; causas ex contubernaliū nasci malitia: hosq; si boni
 fuerint, affectiones tueri. Rogo autem, ut non solum isti, sed etiam primates ordinum ex-
 ercitus mei, in me solo spem habeant in præsentia. Non enim regnum, sed regni honorē
 filiis meis trado: & iucunditate quidem quasi rectores potentur, pondus autem rerū ta-
 meti nolum, meum est. Consideret autem quisquis uestrum ætatem meam, uitæq; insti-
 tutum, necnon etiā pietatem. Nam neq; senex adeo sum, ut de me cito desperetur: neq; uo-
 luptatibus assuetus, quæ adolēcenti quosq; uitam spatio breuiore concludunt. Diuinitas

sem vero ita coluimus, ut in longū nos æuum progressuros esse credamus. Quod si quis in contemptum meum filiis meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim, non quod inuideam ex me genitis, honorifice eos haberi ueto: sed quia non ui hac adolescentibus studia ferociæ nutrimenta suggerere. Itaque sic cogitent qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse præmium, seditiosis uero apud ipsos etiā quibus lenocinabantur, infructuosam fore malignitatem. Omnes profecto mecum, hoc est, cum filiis meis sentient. Namque ipsis expedit me regnantem, meque his esse concordem. Vos autem o boni filii, sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt: deinde Cæsarem qui nos reduxit in gratiam, meque tertium qui ea quæ iubere liceat, rogem fratres permanere. Iam nunc autem uobis, & uestimenta & obsequia dabo regalia. Dominumque oro ut conseruet iudiciū meū, si concordēs eritis. Hæc locutus, singulos benigne consalutauit, populumque dimisit, alios conuenientia dictis eius optantes: qui uero mutationis erant cupidi, ne audisse quidē se quicquid simulant. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio, digressi sunt. Namque Alexander & Aristobulus ægre ferebant confirmatum esse Antipatro meritum. Antipater autē succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum & reticere secreta nouerat, & quanto sibi essent odio, multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandī causā insinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum, statim apud Antipatrum erat, & ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferabatur. Nec uel simpliciter aliquid prolocutus, adolescens innoxius habebatur, sed cuncta eius uerba in crimina uertebant: maximaque minimis affinebantur, sicuti liberior paulo fuisset. Semper autem, qui eum irritarent, submittebat Antipater, ut mendacia sua ueras occasiones haberent: multisque falso uulgatis, unum quid comprobatum, fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultū expromeret: nec errasset aliquis, si Antipater uita malitiæ dixisset arcanū. Alexandri uero familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos bladiiis, quibus expugnauit omnia, fures ac peditores eorum quæ contra se dicerent siue agerent, effecerat. Cū autē caute uniuersa committeret, astutis etiā criminatiōib⁹ aditus ad Herodē moliebat: fratrisque personā gerēs, alijs delatorib⁹ subornatis utebatur. Si quid in Alexandri nūciaffent fauore simulato, id quod primo reprehendisset, mox ociose astruēdo regis iracundiā prouocabat omniaque ad insidias referebat, & ut necesse peris Alexander optare uideret. Nihil enim maiorem fidem calumnijs suggerebat, quam si eum purgaret Antipater. His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu adolescentium detrahebat, tantum adiciebat Antipatro. In eandem uero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi uolentes alij pro imperio, sicut Ptolemæus amicorum clarissimus, regisque fratres, ac tota progenies: omnia namque in Antipso sita erant: & quod Alexandro fuit acerbissimū, cuncta in eorum perniciem in Antipso consilio gerebant. Nouerca enim scruior erat: multoque plus priuignos oderat, quos regina in se ediderat. Sed quamquid omnes, ut Antipso magis obsequerent, spes inducebat: non minus tamen precepta regis quæ ab adolescentibus separabant: quæ charissimis edixerat, neque ad Aristobulum uel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. Non solū autē regalibus erat formidini, uerum etiam externis amicis. Nulli enim regum tamen potestatis Cæsar dederat, ut fugituos suos quamuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adolescentes autē delata in se facinora nesciebant, hisque propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam incusabatur à patre: sed affectu refrigerante paulatim intelligētes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patrum, & Salomen amitam, contra illos commouit Antipater, assidue uelut cum uxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoque uxor Glaphyra, multa de sua nobilitate commemorans, cunctarumque se quæ in regno uiuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus à Temeno, maternum autem à Dario Hystaspis filio ducere: multumque ignobilitatem despiciens sororis & uxorū Herodis, quarum quæque propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Namque multas ei fuisse diximus uxores: quod liceret iudeis more patrio plures habere, quodque rex pluribus oblectaret.

*Delationes
Antipatri
pro fratrib⁹
perdendis.*

Omniſus igitur propter ſuperbiam & contumelias Glaphyræ, inuiſus erat Alexander. Salomen autem Ariſtobulus, & ſi ſocrus eius erat, ipſe inimicam ſibi reddidit, & ante quædem propter maledicta Glaphyræ ſæuientem: frequenter enim humilitatem generis obſciebat uxori: quodq; ipſe priuatam, reginam uero frater ſuus duxiſſet Alexander. Hoc Salomes filia cum ſletu matri nunciauit. Addebat autem, quod aliorum quoque fratrum matres idem Alexander & Ariſtobulus, ſi regnum obtinuiffent, textrices cum ancillis facere minitarentur, ipſos quoque uicorum ſcribas, ſcilicet irridentes, quod literarum ſtudij operam darent. His commota Salome, quod iracundiam cohibere non poſſet, Herodæ cuncta indicauit. Satis autem idonea uidebatur, contra generum dicens. Et præter hæc alia quædam criminatione diuulgata eſt, quæ ſuccendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum & Ariſtobulum crebro matrem implorare, calumq; eius cum gemitu atque imprecationibus conqueri: ac ſæpe illo quædam ex Mariammes uestimentis poſterioribus diuidente coniugibus, minitari ſolitos eſſe, quod cito pro regalibus delicijs nigris uestibus induerentur. His de cauſis, Herodes licet conſtanti animo adoleſcentium formidaret, tamen ne ſpem correptionis abideret, ad ſe eos uocauit. Romam enim nauigaturus erat: & quaſi rex pauca interminatus, plurib; quaſi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerent, promiſſa priorum peccatorum uenia, ſi poſt hæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando, fictas eas eſſe dicebant, purgationisq; ſuæ fidem rebus ipſis poſſe conſtare: uerum ipſum quoque debere, omiſſa facilitate credendi, aditu maledictis obſtruere. Nunquam enim calumniatores deſore, dum cui perſuadeatur extabit. Cum his cum mature placuiſſent, quippe ut patrem, præſenti metu reiecto, de poſt futuris mœerere cœperunt. Etenim cognouere Salomen ſibi eſſe inſenſam, & patrum Pheroræ: uterque autem ſæui & graues erant, ſed ampliùs Pheroræ, qui totius quidem regni præter diadema ſocius eſſet: proprios autem reditus haberet centum talentorum, totiusq; trans Iordanem terræ fructus ipſe caperet, à fratre ſibi dono data. Quinetiam tetrarchiam eum fieri beneficio Cæſaris, idem Herodes impetrauerat: regalique coniugio dignatus erat, ſorore uxoris ſuæ nuptum ei collocata. Et poſt illius mortem, deſponderat ei filiarum ſuarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroræ, ancillæ amore captus, reſugerat. Quamobrem iratus Herodes, filiā quidem nupti dedit fratris filio, qui poſt à Parthis occiſus eſt. Mox autem morbo Pheroræ uenia data, in dignationem remiſit. De hoc autem erat uetus opinio, quod etiam uiua regina Herodæ opprimere uoluiffet ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, ut quamuis amantiſſimus fratris eſſet Herodes, fide tamen eorum quæ audiſſet, adduceretur ad metum. Itaq; de multis qui ſuſpecti erant habita quaſtione, poſtremo ad Pheroræ amicos uenit, quoru nulla quidem fuit de maleficijs aperta confeſſio, ſed quod cum amica ſubrepta in Parthos cogitaſſet effugere prodiderunt: huius autem conſilij & fugæ conſcium eſſe Ariſtobulum Salomes maritum: cui rex eam tradidit, poſtquam ſuperior adulteri cauſa peremptus eſt, ſed nec Salome criminatione libera manſerat. Nam & hanc frater Pheroræ accuſabat, quod cum Sylæo procuratore Obodæ regis Arabum de nuptijs conſtituiſſet, quem inimiciſſimum Herodes habebat. Conuiſta autem & in hoc, & in omnibus, quæ Pheroræ detulerat, indulgentiā meruit: itaq; ipſum etiam rex Pheroræ criminibus ſoluit. Domus uero tēpeſtas in Alexandrū tranſiit, totaq; capiti eiꝰ incubuit. Tres erāt eunuchi regis chariſſimi, & ex gñe famulatus neminē id latebat. Vni eū uini miniſtrare fuit cura, alteri cœnam apponere, tertius aſit dormitū eum collocabat, & cum ipſo cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati ſuæ ſubiecerat. Itaq; poſtq; regi hæc ſunt indicata, uī tormētorum coacti, & ſtuprum ſtatim cōfeſſi ſunt, & quibus eſſent ad hoc promiſſis inducī aperuerunt, quomodo eos ſefelliſſet Alexander, nullam in Herode ſpem habendam eſſe, improbo ſene, cōmemorans, & qui capillos inficeret, ut ob hoc etiā eum iuuenem putarent: uerum ſe coli oportere, qui etiam inuito eo regni eſſet futurus ſucceſſor: neq; multo poſt ab inimicis poenas repeteret, fortunatoſq; amicos ſuos beatoſq; faceret, ac p̄ cæteris ipſos. Quin & obſequia potentium Alexandro clam parere, militumq; rectores, itemq; ordiſſi principes occulte ad eum conuenire dixerunt. Hæc Herodes adeo pertimuit, ut non auderet ſtatim delata proferre: ſed exploratores die noctuq; ſubmittens, dicta facta que

singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaque regnum eius acer-
bissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisque odio uel inimicitijs, calumnias fin-
xere, multiq; regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebantur. & mendacio
quidem confestim fides habebatur: erāt autem criminationibus ipsis uelociora supplicia.
Deniq; accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo qui ante se conuictus esset, duceba-
tur ad poenam. De uita namq; periculum regis, quæstiones breuiore compendio termina-
bat. Ad hoc autem scuitiæ processerat, ut nec eorum quenquam humanius aspiceret, qui
accusati nō essent, uerumetiam amicis immitissimum sese præberet. Itaque multis etiam
regno interdixit, & in quos potestatem non habebat, in eos dictis asperis sauebat. Acces-
sit malis Antipater, collectaq; propinquorum caterua, nullum criminationis genus omi-
sit. Tantus autem ineptia sua regem commentisq; delatorum timor inuasit, ut stricto in-
stare sibi gladio uideretur Alexandrum. Denique subito & ipsum correptum in uincula
coniecit, & in amicorum eius tormenta perrexit: multi autem tacite moriebantur, nulla
uoce supra conscientiam prodita. alij uero, quibus mendacium impatientia doloris extor-
sit, de patris cum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixerunt: tempusq; obseruare,
ut illo dum uenaretur occiso, Romam profugerent. His tametsi uerisimilia non erant, sed
necessitate cruciatus ex tempore fingeantur, libenti tamen animo rex credebat, pro cō-
solatione accipiens uincti filij, ne id fecisse uideretur iniuste. Verum Alexander, quoniam
suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, ultro malis assentiendum pu-
tauit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, earumq; se plurimos
socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hanc enim etiam stu-
pro sibi quondam esse mixtam, cum uim noctu adhibuisset inuito. lamq; libri in manibus
erant Herodis, multa & grauiā de optimatibus clamātes, cum mature in ludæam Arche-
laus uenit, metuens genero simul ac filiæ, quibus etiam prouidentissimo consilio succur-
rit, regisq; minas arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus, ubi nam est, clamat, exitia-
bilis gener meus? aut ubi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo,
addamq; filiam meam bono marito nouor? Nam etsi consilij particeps non est, quia tamen
eiusmodi uiri cōiunx fuit, inquinata est. Miror autem patientiam tuam, cuius periculum
agitur, quod adhuc uiuit Alexander: ego nanque ita ex Cappadocia properans ueniebā,
ut qui & illum reperirem olim dedisse supplicium, & de filiā quæstionem tecum habe-
rem, quam tui tuæq; dignitatis contemplatione illi desponderam. At nunc de utroq; no-
bis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum infidiatorem filium minus
fortis. Permutemus dexterās, & alter alterius iracundiæ uicarij succedamus. Talibus in-
crepans, quamuis pertinacem, fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander perscripserat
libros, legendos ei præbet, singulisq; capitulis insistens, cum eo deliberabat. Vnde occasio
nem sui consilij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis continebantur, &
in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem uideret, considerandum est, in-
quit, ne forte adolescentulus tot nequissimorum insidijs circumueniatur, non tu ab adoles-
centulo: nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno poti-
retur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui
ad deteriores partem lubricum ætatis impellerent. Ab eiusmodi namq; hominibus non
solum adolescentulos falli, uerum etiam senes, domosque clarissimas totaq; regna solere
subuerti. Consentiebat dictis Herodes, iramq; paulatim remittebat in Alexandro, & in
Pheroram excitabatur. namq; hic erat librorum quatuor argumentum, qui ubi propensio-
rem esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai præualere,
quam honeste non posset, ex impudentia salutem quaesuit. relictoq; Alexandro, confingit
ad Archelaum. & ille negat se uidere, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, qui-
bus manifeste conuinceretur regem insidijs uoluisse decipere, omniumque malorum
præsentium adolescenti causa fuisse: nisi malit omnis artibus callidis, & negandi pertina-
cia, de quibus insimularetur omnia confiteri, & a fratre, præsertim cui dilectus esset, ue-
niam petere. nanque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Arche-
laus Pheroras, atraq; ueste cum lachrymis, ut q̄ miserabilis appareret, instructus, ad pedes
Herodis accessit: ueniamque meruit postulans, & se quidem sceleratum esse fatebatur:

An. li. 17. c. 8

An. li. 16. c. 8. 9

Astutia Ar-
chelai regis.

namque omnia quæ sibi obijcerentur, fecisse. horum autem causam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaque postquam stetit Pheroras suimet ipse accusator ac testis, tunc cum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, proprijs usus exemplis: etenim se quoque à fratre multo grauiora perpeffum, naturale ius dicebat anteposuisse uindictæ. Quippe in regnis, uelut in magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quam recidi quidem non oporteret, leniter uero curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus, Herodem quidem Pheroræ placidum reddidit. ipse autem Alexandro tandiu manebat iratus, filiamque ab eo distractam secum abducturum se aiebat, donec Herodem compulit ultro pro adolescentulo deprecari, ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem grauatim Archelaus cui uellet eam præter Alexandrum collocari permisit: maximi enim pendere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem sibi filium ab eo donatum affirmante, nisi matrimonium diremisset, quod & liberos iam haberent, uxor quoque ab adolescente diligeretur: quæ si remaneret, peccatorum foret obliuio: si uero discederet, causa de omnib⁹ desperandi: molliorem nanque fieri audaciam, si domesticis affectionibus distrahatur: uix tandem cessit, unaque & ipse redijt cum adolescente in gratiam, & patrem eius reduxit. Proculdubio tamen cum Romam mitti debere ait, cum Cæsare collocaturum: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Vastum igitur Archelai consilium, quo generum periculo liberauit, peractum erat: & redintegrata concordia, in epulis & humanitate conuictus familiariter uersabantur. Abeuntem autem muneribus talentorum septuaginta, solio quoque aureo gemmis ornato, & eunuchis, & concubina donat Herodes, quæ Pannychis uocabatur: itemque amicorum eius quenque pro merito. quin & cognati regis oēs, iussu eius Archelao dona splendidissima dederunt: eumque tam ipse quam optimates Antiochiam usque profecuti sunt. Non multo post quidam in Iudæam uenit, Archelai consilijs multo potentior: qui non solum reconciliationem gratiæ Alexandro quæsitam fecit irritam, uerumetiam causa fuit ut periret. Laco erat genere, nomine Eurycles, ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblati, uelut eorum quæ aucuparet illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat, nisi regum sanguine cõparasset. Itaque regem adulatione falsisque de ipso laudibus, & sermonis calliditate circūuenit: matureque perspecto eius ingenio, dictis simul & factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam & rex & omnes eius comites libenter ciuem Spartæ patriæ causâ, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquam fragilitatem domus animaduertit, fratrumque inimicitias, & quemadmodum pater in singulos esset animatus, Antipatri quidem hospitio præuentus erat. Simulata uero amicitia fallebat Alexandrũ, olim se & Archelai socium esse mētitus, quo etiam citius quasi probatus obrepfit. Moxque ab eo fratri quoque Aristobulo commendatus est. Pertentatis autem personis omnibus, aliam alio modo subibat: ac primum fit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor: illum exprobrando castigans, quod cum fratrum sit maximus, spei suæ negligat insidiatores: Alexandrum uero, quod regina creatus, & regiæ uir coniugis, filium priuatæ mulieris pateretur regno succedere, præsertim cum haberet magnam occasionem Archelasi: quæ quidem adolescenti bona fide suadere uidebatur, quod amicitiam simulasset Archelai. Vnde nec Alexander quicquam metuens, & de Antipatro quæ se mouerent apud eũ querebat: & quod nihil mirum faceret Herodes, si cum matrem illorum interemerit, ipis quoque regnum eius auferret. quorum causa Eurycles & miserari eos & condolere simulans, etiam Aristobulũ ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in præfem utroque deuincto, referens ad Antipatrũ secreta, discedit: afficto quoque insidiarũ mendacio, quas ei fratres parasse affirmabat, ac pene iam strictis gladijs in eũ irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud præfem: & ad extremum necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cumque adisset Herodem, uitæ ei se rependere pro beneficijs sibi delatis, & lucem referre dixit pro hospitio: olim Alexandrum exacuisse in eum gladiũ, & confirmasse dextrâ: uerum sceleri tãto fuisse impedimẽto, quod societatem facinoris assimulasset, Alexandrum enim dicere, non bene secum He

An. li. 16. c. 31
Eurycles.

eodem actum putare, quod regnum obtinisset alienum', & post matris eorum necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem cooptaret heredem, autumq; ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet Hyrcani manes & Mariammes ultum ire. Nec enim decere successionem regni ab huiusmodi patre sine cæde susciperet multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumelijs affici, patre discente, solus generosus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. in uenationibus quoque offendere, si taceat, si uero laudet, cauillatorem appellari; & prorsus ubiq; inimicem sibi patrem inueniri, soli q; Antipatro indulgentem; ob quæ uel emori non recusare, nisi ex uoto infidiæ successissent; sin eum occidisset, primum salutis occasionem fore Archelaum socerum suum, ad quem facile possit effugere; deinde Cæsarem, qui nunc usque ignoraret mores Herodis. nec enim sic ei adstaturum ut antea, patris præsentia formidando, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed primum totius gentis ærumnas, & q; ad necem usque tributis opprimeret, uulgaturum. Deinde in quib; delicijs, quibusq; actibus partæ sanguine pecuniæ consumptæ sint, & qui uel quales ex illis fuerint locupletari, quæ causa ciuitatis afflicta; tibi autem lamentaturum & aui & matris necem, omniaq; scelera regis resecturum: quibus cognitis, nemo se iudicauerit parricidam. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequabatur, illum solum qui patrem diligeret esse confirmans, quicq; adhuc infidias retardasset. Rex aut nōdū pteritæ suspicionis dolore compresso, intolerabilis iracundiæ feritate turbatur. Iterumq; hoc tempus nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum lucundo & Tyranno clam colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc uero propter quasdam offensiones ordinibus motis. Hac deniq; indignatione succensus, confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quæ crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est quædam uelut ad præfectum castelli Alexandrii ab Alexandro scripta epistola, deprecante ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet; si patrē interfecissent: tãq; armis quàm alijs subsidijs eos uti permetteret. Hanc Alexander Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus, & cuiuslibet manus literas imitari percallidus. Itaq; multis sæpe falso conscriptis, ob hoc postremo occisus est. torto autē castelli præfecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quæ delata erant, uerum eē cognouit. Sed quamuis nullum documentum ualidum proferretur, filios tamen asseruari præcepit. Euryclem uero domus suæ pestem, ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datoremq; salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius q; certa fama nunciaret, ad Archelaum properat: aususq; dicere, quod Herodem reconciliasset Alexandro, ab illo quoq; pecunias capit. Deinde in Achaiam transgressus, ad similia facinora male quæsitis abusus est. Postremo apud Cæsare accusatus, quod dissensionibus repleuisset Achaiam, & ciuitates spoliaret, in exilium mittitur: atq; hoc eum modo poenæ Alexandri & Aristobuli persecutæ sunt. Hoc loco dignum est, Cum Euaratum huic Spartiatæ conferre. Nanque is cum amicissimus esset Alexandro, eodemq; tempore quo Eurycles ibidem erat, aduenisset, percontanti regi super his quæ ille infimularet, iuratus nihil se ab adolescentibus audisse affirmauit. Nec tamen id quicquā miseris profuit apud Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperientem: eumq; gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem crederet, hīdemq; moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quo periculis inuolueret, quam & sororum habebat & amitam, monitum miserat, ut salutē suæ consuleret: quasi rex eam decreuisset occidere, iterum infimulatam, quorum ante fuerat accusata: quod Sylæo Arabinusbere cupiens, quē sciret eius inimicum, occultē illi secreta regis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tanq; tempestate oppressi adolescentes, nō secus ac turbine pestundati sunt. Salome eū protinus contendit ad regem, eiq; monita Aristobuli prodit: atq; ille ulterius durare nō passus, utrunq; filium uinxit, & separatos asseruari præcepit. Deinde Voluminum militiæ magistrū, & ex amicis suis Olympum, descripta ferētes indicia, pficisci iussit ad Cæsare: qui postq; Romā naui delati, regis literas reddiderūt, uehementē quidē Cæsare ob adolescentes indoluit, uerum potestatē in filios a patre auferendam non duxit. Deniq;

Lucundus & Tyrannus ad cnsati.

Euaratus

An. li. 16. c. 12 Salome accusatio perniciosa.

Filij Herodis iuncti.

rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrii: melius tamen facturum dicens, si in communi consensu propinquorum suorum prouinciarumque rectorum, de insidijs quæreretur: eosque si delato crimini reperiret astrictos, occideret. si uero fugam tantum esse meditados, medio cri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cumque Berytum, quod Caesar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Praefederunt autem rectores, quibus à Caesare scriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemque propinqui regis & amici, necnon & Salome & Pheroras, & post hos optimates Syriae, praeter Archelaum regem: namque hunc Herodes, quod Alexandri socer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudicium non produxit. sciebat enim quod si tantum uisi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si uero etiam dicendi copiam nacti essent, facillime Alexander obiecta dilueret. Igitur illi quidem custodiebantur in Platane, uico Sidoniorum. Exorsus autem rex, ueluti cum praesentibus ageret, commouebatur. & insidias quidem timide obiecit, nam probationibus deficiebat: maledicta uero & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa prosequabatur: eaque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo quum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamque uictoriam uincere, singulos sententiam proferre rogat in filios. & primus Saturninus condemnandos esse adolescentulos, sed non morte pronunciauit. nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis uisum est, eosque nonnulli alij secuti sunt. Tristem uero sententiam primus Volumnius dixit, cunctique post eum Herodis aemulatione uel odio, neque indignatione quisquam necandos esse adolescentes iudicauit. Tunc autem uniuersa Iudaea & Syria, suspensa quidem operiebatur huius tragoediae finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde naui Caesarea deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea uetus quidam regis miles, Tiro nomine, qui & filium habebat Alexandro assuetum atque amicum, & ipse diligebat adolescentulos: praeter nimiam indignationem mentis postremo circumiens clamitabat conculcatam esse iustitiam, ueritatem perisse, naturam esse confusam, uelut tamque hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quae dolor contemptori uitae dictasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: mihi uero, inquit, omnium uideris esse infelicissimus, qui contra charissimos nequissimis credas. Siquidem Pheroras & Salome fide apud te aduersus filios tuos habent, quos saepe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neque aduertis hoc eos agere, ut iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoque militibus odiosus sit, propter caedem omnium fratrum. Nullus enim est, qui non adolescentium misereatur, principum autem plurimi etiam palam grauius ferunt. Haec dicens, simul eos quibus res indigna uideretur, nominabat. Rex autem statim illos & ipsum cum filio comprehendit.

An li. 16. c. 13. *Tryphon regis tonfor.* Ibi quoque tum alius quidam regis tonfor, nomine Tryphon, nescio qua exagitatus inania, semetipsum indicans proflit: ac mihi quoque Tiro, inquit, iste persuasit, ut occasione tendendi nouacula te occiderem: magna quoque inde Alexandrum daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tironem eiusque filium, & tonforem subdidit quaestioni. Cumque illi pernegaret, tonfor autem nihil amplius diceret, Tironem uehementius torqueri iussit, tumque filius eius, patris miseratione commotus, cuncta se regi, si eum sibi condonasset, iudicaturum promisit. Eoque relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse uoluntatem dixit, impulsus ab Alexandro. Hoc autem quibusdam fictum ab adolescete uidebatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli uerum esse affirmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tirone pro concione accusatis, ita in eos armauit populum, ut ibidem cum tonfore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios uero in Sebasten missos, quae non longo à Caesarea intervallo distaret, praefocari iubet: eaque re mature perfecta, in castellum Alexandrii mortuos asportari, cum Alexandro materno auo sepeliendos. Hic finis Aristobulo & Alexandro uitae fuit.

De conspiratione Antipatri contra patrem.

Caput XVIII.

Odium omnium Antipatri.

Antipatrum uero, cum iam sine controuersia successionem regni speraret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis scilicet illi omnes fratribus suis cōseru. sic ca

lumnias nihiloq; minus timor cum non mediocris sollicitabat, crescēte sobole perempto-
rum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filij duo, Tigranes & Alexander : itemq; Ari-
stobulo ex Berenice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristobulus, filiaq; Herodias
& Mariamme. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociam dimis-
sit, postquam Alexandrum interfecit. Berenicen autem Aristobuli coniugem, auunculo
Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomen, quam infensam habebat, sibi reconciliaret An-
tipater, istas nuptias excogitauit. Idem uero etiam Pheroram muneribus alijsq; obsequijs,
atq; amicos præterea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittēdo pecunias. Saturninum
enim cum alijs omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat
cunctis, quo plura donabat, uelut opes tantas non munificentia largiretur, sed metu con-
sumeret. Itaq; eueniebat, ut nec accipientium beneuolētia quicquam profecerit, quibusq;
nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quoti-
die largior erat, cum præter spem uideret orbos pueros ab Herode curari: quantumq; il-
lum peremptorum cædis poeniteret, prolis eorū miseratiōe significari. Conuocatis enim
propinquis atq; amicis suis, & pupillis astantibus quū lachrymis opplesset oculos, dixit:
Horum quidem mihi patres fortuna quædam tristes eripuit, ipsos autem orbitatis mise-
ricordia cum natura commendat. Experiar itaq; ut et si pater infortunatissimus fui, auus
tamē sim prouidentior, & a quibus post me regantur, amicissimos mihi relinquam. De-
spondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis neces-
sarius: tuo uero Antipater filio, Aristobuli filiam, eris enim hoc modo pater orbata. So-
rorem uero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his
quidem hoc sit iudicium meum, neq; id quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autē
etiam deum bono regni mei, meorumq; nepotum copulare nuptias, atq; hos pueros pla-
cidioribus, quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est, fleuit, & pue-
rorum dexteris iunxit, benignissimeq; consalutatis singulis, dimisit concilium. Statim di-
misit Antipater, quantoq; dolore affectus esset, neminem latuit pupillorum. Namq; ho-
norem apud patrem quoq; sibi derogatum existimabat: iterumq; de rebus cunctis peris-
culum fore, si Alexandri filijs præter Archelaum etiam Pheroram tetrarcham adiutorē
habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suum, & orbitatis miserationem, qua tota gēs
flectebatur, quanto uiuentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius
scelere teneretur Iudæi. Itaq; omnimodo dirimere sponsalia statuit. & callide quidem pa-
tri surrepere timuit, sæuienti acriterq; uigilanti ad suspicandum. Palam uero cum sup-
plex adire ausus est, coramq; deposcere, ne se honore priuaret, quo dignū esse iudicasset,
nudumq; regis nomen habere uellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim
posse rerum obtinere dominatum, si præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexan-
dri filio socer esset adiunctus. Instantissime uero precabatur, quia numerosa esset regia p-
genies, nuptias permutari. Nouem namq; regi uxores erant, sed harum septem unde fili-
os susceperat, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamme pontificis
filia: itemq; Antipam & Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamq; Olympiadem, quā
frater eius Isippus habuerat, ex Hierosolymitide uero Cleopatra Herodem & Philip-
pum, necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autē filias quoq; alias, Roxanen & Salomen,
unam ex Phædra, & alteram ex Elpide: duasq; uxores sine filijs, consobrinam & fratris fi-
liam, & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamme. Cum igitur tā-
ta prolis copia superesset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto
eius animo, quid de pupillis cogitaret, uehementē iratus est, quippe filiorum quos inter-
fecerat casum reputans, reputabat, ne etiam hi quandoq; criminationum Antipatri præ-
mium fierent. Sed tunc quidem sænioribus dictis est protelat. Postea uero blanditijs eius
adductus, sponsalia reformauit, ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, fi-
lium uero eius iungit filia Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quantum Antipatri ualuerit
adulatio, quod idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quāuis so-
ror esset, atq; hoc sæpe intercedente Iulia uxore Cæsaris postulasset, Arabi Sylæo nubere
non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio destitisset. posteaq; in-
uitam Alexæ cuidā ex amicis suis in matrimonium dedit: eiusq; filiarū unam Alexandri

Anti. lib. 17.
cap. 21

Vxores &
proles Hero-
dis earumq;
coniugia.

Anti.lib. 17.

cap. 3.

filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariammes una, sororis filium habebat Antipatrum, altera fratris Phaselum. Sic interrupta pupillorum spe Antipater, & pro sua comoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaq; malignitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis: nā quia singulorū odium uitare non poterat, securitatem sibi exterrore quarebat; cum præterea Pheroras ei ueluti iam cōfirmato regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflictio, nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ uxor cum matre ac sorore sua, necnō & matre Antipatri, multa in regia insolenter agebat, ausa etiam duas regis filias contumeliose tractare: cui rei maxime ab Antipatro erat obiecta. Itaq; cum illi inuisæ essent, alias quidem morigeras habebant: sola uero Salome aduersabatur eorum concordia: quodq; non bono regis coirent, apud ipsum infimulabat. Cognita uero eius delatione mulieres, quodq; Herodes ægretulisset, aperte quidem conuentu & familiaritate abstinerunt, contra uero & discordare inter se rege audiente simulabant: cum his adeo colluderet Antipater, ut palam Pherorā minime dubitaret offendere, oculos autem coetus & nocturnas conelationes agebant: earumq; cōsensionem fecit obseruatio firmiorem: cum horum nihil ignoraret Salome, sed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeq; aduersus Pheroræ coniugem, quod eam præter cæteras accusaret Salome, aduocato cognatorum amicorumq; concilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini dedit, quodq; Pharisæis mercedem contra se præbuisset, fratremq; sibi hostem reddidisset expugnatū uenenis. Postremo conuersus, ad Pheroram, utrum, ait, se fratrem an uxorem uellet optare? Cumq; ille se citius uita dixisset quā coniuge cariturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum sermonem cōtulit: ac ne cum Pherora, uel eius coniuge, aut quouis alio, qui eam pertineret, unquam colloqueretur edixit. Verū ille palam præcepta custodiens, in occulto cum his pernoctabat: metuensq; obseruationem Salomes, per amicos in Italia degentes, ut Romam proficisceretur, effecit: ipsorum perlatis literis, ubi Antipatrum aliquāto post tempore ad Cæsarem mitti oportere per scriberent. Igitur Herodes nihil moratus, cum misit: cunctis quæ usui forent, magnaq; pecunia liberaliter instructum, testamentiq; unā portandum ei dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Herodes, ex Mariamæ pontificis filia procreatus. Quin & Sylæus Arabs itidem Romā, neglecto Cæsaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autem cum Areta rege suo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido potentissimum, redemptoq; Fabato procuratore Cæsaris, fautore utebatur etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Sylæo alienauit, ac per eum quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cū nihil dedisset, accusabat apud Cæsarem Fabatū, dispensatorem esse dicēs, nō quæ ipsi, sed quæ Herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autē apud Herodem in honore maximo habebatur, secretorum Sylæi proditor factus est, regiq; indicauit, quod Sylæus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset, eumq; auari oporteret. neq; rex id facere dubitauit, quoniam Corinthus iste, licet in aula regis esset educatus, ex Arabia tñ fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripit, sed etiam duos alios Arabas iussit apud eum repertos, unum Sylæi amicum, alterū Phylarchum. Qui subditi quæstioni, magna pecunia Corintho ut Herodem occideret, persuasisse confessi sunt, atq; etiam à Saturnino Syriæ rectore interrogati, Romam transmissi sunt.

¶ De ueneno Herodi parato, & quomodo compertum sit.

Caput XIX.

AT Herodes Pheroræ uehementius imminebat, ut repudiaret uxorem, neque quomodo mulierem plecteret inueniebat, quum multas in eam odiū causas haberet, donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras atq; æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iuratus unum sibi exiliū finem fore mortem Herodis, neque ad eum reuersurum esse dum uiixerit. Denique nec ægrotum quamuis saepe accitus fratrem uisere uoluit, cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidem præter spem conualuit. Postmodum autem Pheroras in morbum incidit, tumq; Herodis patientia demonstrata est, Nam & uenit ad eū, &

humanissime curatum uoluit: sed morbum superare non quinit, intra dies enim paucos *Pheroras mo-*
 est mortuus. Quem licet usque ad ultimum uitæ diem dilexisset Herodes, tamen quod illi *ritur.*
 quoque ueneno peremisset, fama uulgatum est. Verum eius corpore in Hierosolimam de-
 portato, luctum maximum cunctæ genti denunciavit, clarissimaque funus sepultura digna
 tus est. Vnus quidem interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitum uitæ sortitus est.
 Transiit autem in Antipatrum autorem pœna sceleris, ex interitu Pheroræ nacta principis *Anti. lib. 17.*
 pium. quidam enim ex eius libertis, cum regem tristes adissent, fratrem ipsius Pheroram *cap. 5.*
 ueneno interceptum esse dicebant. Nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam,
 non eo quo solebat modo ediditum, eoque sumpto, illum morbo protinus esse correptum.
 Venisse autem ante biduum, matris ac sororis eius accitu quandam ueneficam muliercu-
 lam ex Arabia, ut uenenum Pheroræ conficeret amatorium, & pro amatorio dedisse mor-
 tiferum Sylæi consilio: namque illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus
 rex, ancillas & nonnullas libertinas quæstioni subiecit. Ibi quoque tum exclamat aliqua doloris
 impatiens, Deus cæli terræque rector, in matrem Antipatri, quæ horum nobis malorum
 causa est, uindictet. Hoc rex initium nactus, persequeretur ulterius indaginem ueritatis.
 Mulier uero & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusque mulieribus, & oc-
 cultos eorum conuentus aperuit: quodque Pheroras & Antipater redeuntes à rege, tota cū
 illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinam
 hæc indicauit. Cum autem ancillæ separatim singulæ torquerentur, patuit omnium di-
 cta congruere, qua de causa Romam quidem Antipater ex composito, Pheroras uero trans
 flumen secedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse, quod post Alexandrum &
 Aristobulum ad ipsos eorumque coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse par-
 cere, qui Mariammæ eiusque filius minime pepercisset: ideoque melius esse, ab hac belua quam
 longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrum conquerentem, quod cum ipse iam
 senex esset, pater in dies singulos iuuenesceret, seque fortasse priusquam regnare incipiat
 moriturum: aut si unquam ille decesserit, (quando autem istud futurum?) uoluptatem
 sibi successionis omnino fore breuissimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc est, Alex-
 andri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoque spem ademptam esse patris iniuria,
 qui non eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariammæ filium scri-
 psisset heredem. qua quidem in re prorsus eum senectute delirare, si testamento suo stan-
 dum arbitraretur. se namque ut ex eius progenie nemo superesset, curaturum. Quinetiam
 cum omnes patres, quibus inuisi unquam filii fuerunt, odio uincat, plus tamen eum etiam
 fratres odisse. Denique nuper sibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse,
 atque cum Pheroras diceret, quid enim per nos lædebatur? respondisse Antipatrum, utinam
 cunctis ablatis nudos se dummodo uiuos relinqueret. Verum hoc nequaquam fieri pos-
 se, ut tam pestiferam bestiam quisque effugiat, sub qua nec amicis esse palam liceret. Denique
 nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit aperte, si uirorum spiritum manusque ha-
 beamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, & quod Pheroras cum illis Petram fuge-
 re cogitasset. Vt omnibus autem dictis Herodes crederet, ceterum talentis effectum est. De
 his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrem furor eius
 erumpit: eamque omni ornatu, quem illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis,
 expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pa-
 uidus erat, & ad omnes suspensiones excitabatur: multosque innocentes, metu ne quem no-
 centium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipa-
 trum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex *Antipater*
 Aegypto Antipatrum uenenum malum petisse, per quendam Antiphili amicum: idque *Samarites.*
 ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset
 Antipater, ut Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspitione careret: Phero-
 ram uero uenenum uxori suæ dedisse seruandum. Itaque hanc euocatam, statim rex quod
 acceperat afferre iubet. Illa uero quasi allatura egressa, de tecto se præcipitem dedit, ut eo
 modo probationes & regis tormenta præueniret. Sed dei prouidentia, sicut apparet, quæ
 ab Antipatro pœnas repeteret, non in caput, sed in diuersam delata partem, periculum
 mortis euit. Portataque ad regem, ubi resipiscere potuit (nam casus eam perturbauerat)

quamobrē se precipitasset interrogata, adiurante rege, quod uera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neq; sepulturae quicquam relinqueret, paulisper tacuit. deinde, quid, inquit, secreta custodio, cum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit seruitura? Audi rex, & tecū deus testis mihi ueritatis, qui falli non potest. Cum Pherorae morituro lachrymans assiderem, tunc ille me ad se uocauit: En multum, inquit, coniunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, & necare cogitauī, qui tanto nunc mei, quāuis necdum mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem impietatis precium fero: tu uero quod in eum seruas, relictum nobis ab Antipatro uenenti, huc affer propere, meq; uidente consume, ne ad inferos quoq; ultricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli: & magnā quidē ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi, modicum uero mihi propter dubios casus, & quā te metuerem, seruauī. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam ueneni habentem pyxidem profert: rex uero in matrē fratremq; Antiphili contulit quæstionem. Verum hi quoq; Antiphilum ex Aegypto attulisse pyxidem fatebantur, illumq; uenenum à fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totum autem regnum circumeuntes Alexandri & Aristobuli manes, ipsi erant incertarum rerum exploratores atq; indices, & à suspicionibus remotissimos ad probationes trahebant. Deniq; etiam pontificis filiam Mariammen, consciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus, demonstratum est. Rex autem matris audaciam, filij quoq; poena coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri successorē scriptum, ex testamento deleuit.

De Antipatri in Herodem malignis studijs deprehensis & ultis.

Caput XX.

Mariamme
beneficiorū
conscia.

Bathyllus ap
prehensus.

Doli Antipa
tri in Arche
laum & Phi
lippum.

Anti. lib. 12.
cap. 8.
Antipater
euocatu Ro
mā

Post hæc etiam Bathyllus, nouissima consiliorum Antipatri fides documētis accessit. Namq; is erat quidem libertus eius, aliud autem uenenum ferens, hoc est, aspidum uirrus, aduenerat, aliorumq; serpentum succos: ut si prius fuisset inualidum, hoc se Pheroras cum sua coniuge in regem armaret. Idem uero præter susceptam contra salutem patrie audaciam, uelut operam subcisiuam, habebat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro. Erant autem Romæ in studijs Archelaus & Philippus, iam adolescentuli, magniq; animi, regis filij, quos Antipater uelut imminentes spei suæ remouere festinans, quosdam in eos literas ipse finxit, amicorū nomine Romæ degentium. Nonnullis autē corruptis scribere persuasit, quod multis patrē maledictis carperent, ac de Alexandri & Aristobuli nece manifeste quererentur, scq; accitos esse grauiter ferrent: iam enim pater eos redire præceperat, idq; maxime sollicitabar Antipatrū. Quinetiam priusq; proficisceretur, in Iudæa constitutus Antipater, eiusedē modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremq; adeundo uitandæ suspicionis causa, fratres purgare simulabat: quædā falso scripta, quædā uero adolescentiæ peccata esse cōmemorans. Quo qdem tēpore scriptoribus epistolarū, quas in fratru perniciem simulabat, plurimis pecunijs datis, sumptuū confundere tentabat indicia, uestē preciosam uariāq; stragula, poculaq; argentea necnon & aurea cōparando, aliaq; plurima instrumenta, ut preciorū magnitudine mercedes falsarijs erogatas celaret. Deniq; ducenta talenta retulit expensā, & eorū maxima fuit occasio causa Sylæ. Vniuersis autē malis eius tunc minoribus maiore connectis, cum oīa quidē tormenta de patriicidio, epistolæ uero de iteratis fratricidijs conclamarent, nemo tū ex Iudæa uenientiū, quo loco fortunæ domus essent ei nunciauit, quis inter scelus probatū & ipsius reditū septē mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autē etiam quibus indicā diuoluntas fuit, per interfectorū fratrum manes obmutescabant. Deniq; Roma literas misit, continuo se uenturū esse, quodq; honorifice dimissus esset à Cæsare nuncians. Rex autē insidiatorē manibus tenere desiderās, timensq; ne si quid pscisset, forte caueret, ipse quoq; literis beneuolentiā simulans, & alia familiarissime scripsit, & ut reuersionem suam maturaret orauit. Nā si pperasset, matris suæ quoq; offensionē possēt cōponere, quā expulsam esse nō ignorauit Antipater. Primā qdē iam de morte Pheroræ susceperat epistolā apud Tarentum, cumq; uehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile uidebatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quod insidiæ pro uoto non cesserant.

neque tam Pheroram flebat, quàm maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat occupabat, ne quando forte deprehenderetur uenenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quàm supra memorauimus, statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderin delatus est, subit eum quædam mater ni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quàm pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: namque timere, ne forte criminibus matri adderetur. Minus autem prudentes, & uisendæ patriæ cupidi magis, quàm quid Antipatro esset utile considerantes, ut properaret monebant, ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis, & occasionem præberet calumniatibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum: nec enim præsentem illo quenquam id ausurum fuisse. Absurdum autem uideri, propter suspensiones incertas certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoque regnum accipere, quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusque in Sebastum Cæsariæ portum deferitur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo, cum omnes eum deuitarent, nullusque auderet accedere. Nam etsi semper æque inuisus erat, odio tamen ut proderetur, tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusque de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisquam deductus est, cum Romam nauigaret, uel ignobilius inde susceptus est. Enimvero clades ille domesticas intelligens, calliditate celabat, metuque penè mortuus, uultu confidentiam simulabat. Et neque fugæ spes ulla erat, neque circumstantibus malis emergere poterat: certumque nihil ei de domo, ne ibi quidem nunciabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes eum pertentabat hilarior, aut nihil esse deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua diluaturum ac dolis, quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaque his armatus, sine amicis in regiam uenit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatusque audacia, uelut eius salutandi causa, propius accedebat, cum ille obiecta manu, & capite declinato, exclamat: Et hoc parricidæ est, ut me amplexari uelis, qui tot maleficis inuolutus sis. dispereas, impium caput: neque me attingas, priusquam criminibus te exuas. dabo enim tibi iudicium & iudicem, qui opportune præsto est, Varum. Abi, & quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. Nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupescens Antipater, quia respondere nihil potuit, reuersus est. Cum autem ad eum uenisset mater & uxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tumque recepta mente, quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autem die rex adhibito propinquorum atque amicorum concilio, Antipatri quoque amicos uocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctos indices fuisse adduci, in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiusmodi: Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum uenias, nisi aliquod auxilium à Cæsare impetraueris. Itaque his una cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumque pronus ante pedes patris cecidisset, oro, inquit, pater, ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu uelis. Ille autem magna uoce imperato ei silentio, ad Varum locutus est: Quod & tu Vare, & qui uis iustus iudex, Antipatrum morte dignum iudicaueris, certe scio. Vereor autem ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna, omnique calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miserandus uideri debeat, quod erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnum detuleram, eosque Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed quos alijs inuidèdos regibus æmulandosque constitui, meæ salutis hostes inueni, quoque tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim, quod iuuenis & successor meus futurus esset, maxime securitas quærebatur. at uero hic belua, patientia mea supra quam satis erat expletus, in me satietatem suam profudit: eique diu uiuere sum uisus, meamque senectutem grauitè tulit, rexque fieri non nisi parricidio passus est. quæ quidem profecto noui qua ratione cogitauit, quod eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis quos mihi regina pepererat filijs, regni mei uicarium declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meam

Male sibi cō-
seius Antipa-
ter dolet Phe-
roræ mortē.

Antipater ad
patrem ingre-
ditur.

Herodes apud
Varum
accusat Antipatrum.

mentis errorem. Ego illos contra me filios irritavi, qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus? cui uiuus etiam potestatem meam penè concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministraui, ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi trecenta talenta, quemque solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatorem, Cæsari commendavi. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admisserunt? quodue de his habui tale indicium, quale demonstrauit huius infidias? etiam approbo, quia ausus est aliquid parricida, rursumque ueritatem dolis sperat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego istam beluam noui, & quam sit uerisimilia dicturus, iam nunc prospicio, fletusque simulatos. Hic est qui me quondam monebat, ut uiuum Alexandrum cauerem, neque meum corpus omnibus crederem. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingredi, & circumspicere ne quis mihi forte parasset infidias. Hic somni mei custos erat, & securitatis dator, qui consolaretur luctum peremptorum, & uiuentium fratrum beneuolentiam diiudicaret: hic propugnator & satelles meus. Cum eius calliditas Vare in mentem uenerit, & quemadmodum singula simulasset, uix me credo uiuere, tamque grauem insidiatorem quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuna quædam excitat contra me domum meam, mihique amicissimi semper infensi sunt, ego quidem fatorum iniquitatem flebo, & mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiam si per omnes filios meos indicia uentura sint. Hæc dicens, ipse quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolao autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida, quem tu semper seruatorem te habuisse commemoras? Aut si ficta, ut dicis, simulataque mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeo demens fui, ut non intelligerem, quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio, caelestem latere iudicem omnino non posset, qui ubique præsto esset, & cuncta conspiceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id deus ultus est, quia de te male tractauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij suspicio? Sed diligebam. An ex te metusaliquis? Quin tui seruans, alijs timendus eram. Sed egestas causa fuit? Multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisque bestiae animum gererem, certe mansueti patris beneficijs uincerem: quem, sicut tu dixisti, reduxeris, totque filijs anteposueris, uiuusque regem declaraueris, aliorumque bonorum magnitudine reddideris inuidendum. O me miserum, acerbissimamque peregrinationem meam, quam longum liuori tempus magnumque insidiantibus spatium præbui. Sed tamen tibi pater tuisque rebus abieram, ne Sylæus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terræ Cæsar, qui me patris amatorem sæpe uocitabat. Accipe pater has eius literas. hæc fictis in me criminationibus ueriores, his me defendo, hæc affectus erga te mei argumenta certissima. Recordare quam inuitus hinc nauigauerim, latentes in regno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu compulisti ut darem accusandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia ueniam. Ecce adsum, terra marique nihil usquam parricida perpeffus. Sed nondum me hoc argumento diligas. nam & apud deum, & apud te pater, cõdemnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per uiscera mea pergant instrumenta poenarum, ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atque ululatu uociferans, & omnes alios, & Varum ad misericordiam prouocauit: solum autem Herodem, quo minus fletet, iracundia continebat, documentis ueris intentum. Ibi autem Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate præfatus, & misericordiæ spem abstulit, & atrocissimam accusationem instituit, cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime uero fratrum interitum, quos ipsius calumnijs interfectos esse demonstrans, etiam superstitibus eum insidiari quasi successionis captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset, multo minus a fratribus abstineret. Cum autem ad ueneni probationem uenisset, per ordinem proferebat indicia, etiam

Respondet
Antipater.

de Pherora crimen exaggerans, ueluti illum quoq; Antipater fratricidam fecisset, corruptisq; regis amicissimis, icelere omnem domum repleuisset. Atq; ita multis alijs dictis & probatis, perorauit. Varus autem cum respondere iussillet Antipatrum, & ille nihil amplius elocutus, q̄, deus testis est innocentia mea, silensq; iaceret, uenenum petijt, idq; cuiuspiam damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoq; statim mortuo, quædam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Cæsari scripsit: posteroq; die inde discessit. Nihilq; minus rex Antipatro uinculis tradito, cladis suæ nuncios ad Cæsarem misit. Post hæc Salomen appetisse insidijs arguebatur Antipater. Quidam enim è seruis Antiphili Roma uenerat, epistolas ferens cuiusdam Acmes nomine, ancillæ Iuliæ: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iuliæ reperta, clam ei beneuolentia causa misisse. Ipse autem Salomes epistolis & maledicta in regem acerbissima, & accusatio maxima continebantur. Sed hæc ab Antipatro erant fictæ: isq; Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id pdidit. Cuius uerba hæc sunt: Sicut uoluisti patri tuo scripsi, & alias epistolas misi, certo sciens, regem sorori suæ minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hæc epistola & quæ in Salomen sunt composita deprehensis, regem subijt cogitatio, ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus, quodq; pene sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaq; non est ultra cunctatus, quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, graui morbo impeditus est. De Acme tamē ancilla, & in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Cæsarem. ac propterea testamento mutato, exemit nomen Antipatri, regemq; scripsit Antipan, p̄teritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater infimulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, & uxori eius ac filijs, itemq; amicis & libertis, propē quinquaginta: ceterisq; omnibus agrorum & pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen clarissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit.

Profertur uenenum.

Epistola Acmes ad Antipatrum.

¶ De aquila aurea, morteq; Antipatri & Herodis.

Caput XXI.

MOrbus autem ingrauescebat, quod eum senectus pariter ac mœror urgeret, & annos iam septuaginta natus esset, & filiorum cladibus animum adeo habebat afflictum, ut nec bona ualitudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorem autem faciebat ægritudinem, quod Antipater uiueret. Hunc enim non opere superuacuo, sed cū ipse conualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate sophistæ duo, qui summe scire leges patrias uidebantur, & propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabantur: Iudas filius Sepphoræ, & alter Margali Matthias. Hos non pauci adolescentium sectabantur, cum leges exponerent, & in dies singulos puberum exercitum congregabant. Qui cum regem audissent mœrore ac morbo tabescere, apud notos loquebantur, opportuni iam tempus esse, ut deus uindicaretur, fabricataq; aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in tēplo nefas sit, imagines aut uultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quod supra maximam portam templi rex aquilam collocauerat aureā. Eamq; tunc monebant sophistæ ut tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recusare: sic enim decedentibus, & animam immortalem, & bonarum rerum sensum perseverare perpetuo: minus autem fortes & sapientia suæ nescios, amare animam imperitia: magisq; morbo cupere, quam uirtute defungi. Dum hæc illi differerent, rumor subito peruagatur, regem ferē iam mori unde etiam confidentius adolescētes coronā adorti sunt: ipsiq; meridie, cum plurima multitudo uersaretur in tēplo, crassis demissi funib⁹, aquilā ex tecto aureā securibus abci debāt. Qua re statim regis duci nūciata, nō parua ille manu comitatus ad tēplū cucurrit, & propē ad quadraginta iuuenes cōprehēsos, regi exhibuit. Qui primū interrogati, an aquilā ipsi aureā cōcidere ausi eēnt, fecisse cōfessi sunt: deinde quo iubēte, lege patria rñderūt. Cū uero, qd exultarent tū, qbus mors immineret, ab his quæreret, quia post mortē bonis plurimis frui sperarent, asseruerūt. His itaq; rex cōmotus, magnitudine iracundiæ morbum superat atq; in concionē procedit. Deinde multū in eos quasi sacrilegos inuectus,

An lib. 17. cap. 8.

& quod occasione legis patriæ quædam maiora tentassent, uelut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos quæstio iret, præbatur, ut primis facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis poenæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos rex quæ funibus demissi erant cum sophistis uis uos incendi, & reliquos qui unâ comprehensi sunt, obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum, uarijs doloribus differebatur. Nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. assiduus autem uexabatur coli tormentis, pedesque tanquam ex intercutis uitio tumuerant. Quin & inflatio uentriculi, putredoque uirilis membri uermiculos generans, ac præterea creber anhelitus, & irrupta cum suspiria membrorumque omnium contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem referrent, ultionem eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quis cum tot morborum cruciatibus luctaretur, uitæ tamen cupidus erat, & remedijs excogitatis salutem sperabat. Denique Iordanem transgressus, apud Calliroen aquis calidis utebatur, quæ in lacum feracem bituminis, qui Asphaltites uocatur, effluentes, pro dulcedine potui sunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in dolium plenum demersum ita dissolutum est, ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum respicere uisus est. desperata uero salute, militibus quinquagenas drachmas, multamque pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Ierichunta uenisset, atra iam bili correptus, & penè ipsi morti minitabatur, factumque nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusque uici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexa marito eius ad se uocatis: scio, inquit, mortem meam festis gaudentes celebraturos esse Iudæos. Verum per alios lugeri potero, & præclarissimos honores sepulturae assequi, si quæ præcipio feceritis. Hos uiros qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite: ut etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisque domus illachrymet. Et simul his mandatis, legatorumque Romanam miserat epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam Iuliae iussu Cæsaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse, indicabatur. Quin etiam pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, doloribusque rursum uictus (nam inedia tussisque pariter uiolentia distendebatur) satum præuenire conatus est: sumptoque malo, etiam cultellum poposcit, sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cui uero Achiabus consobrinus eius accurrisset, manumque continuisset, ululatus maximus in regia statim, quasi rex mortuus esset, excitatus est. Eoque propere audito, Antipater fiduciam recepit: lætusque iam custodes promissa etiam pecunia, rogabat, ut se soluerent, atque dimitterent, quod eorum princeps non solum ne fieret obstitit, sed etiam regi uelociter nunciavit. Ille autem fortius exclamans, quam uires agrotantis ualebant, continuo satellitibus missis, occidit Antipatrum: mortuumque sepeliri præcepit in Hyrcania. Deinde rursum corrigit testamentum, & successorem quidem Archelaum natum maximum Antipæ fratrem scripsit, tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem filij quinque diebus exactis moritur: annos quidem trigintaquatuor, ex quo interfecit Antigonom, regno potitus: triginta uero & septem, postquam rex à Romanis declaratus est. & in alijs quidem omnibus, secunda fortuna usus est, ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat, tanto conseruatum tempore, filijs suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem, antequam resciret mortem regis exercitus, cum marito progressa, uinctos absoluit, quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium, & unumquemque iussisse domum dimitti. Atque ita post horum abitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud Ierichunta collectis, Ptolemæus anuli regis custos, quo signare solitus erat, & fortunatum illum coepit dicere, & multitudinem consolari. Relictamque ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multum rogabat, ut beneuolo animo successorem suum fouerent. Deinde post epistolam, testamentum legebat, in quo Philippum quidem heredem Trachonis, proximarumque regionum: tetrarcham uero, sicut supra diximus, Antipam, regem autem Ar-

Anti. lib. 17.
cap. 9.

Anti. lib. 17.
ca. 10.

Anti. lib. 17.
cap. 11

Archelaum scripserat: eidemq; anulum ad Caesarem ferre mandauerat, assignatamq; regni administrati noticiam. Omnium namq; dispositionum suarum dominū & confirmatorē Caesarem esse uoluit, cetera uero seruari iuxta superius testamentum. Quo perlecto, confestim clamor securus est omnium Archelao gratulantium: militesq; per cuneos & populus adeuntes, suamq; promittebant, deiq; beneuolentiam precabantur. Hinc ad sepeliendum regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiae praetermisit Archelaus, sed oēm ornatū extulit regium in funeris pompa ducendū. Lectus quippe totus erat gemmis auroq; distinctus, thorax aut purpura variatus, corpusq; super eum uelatum itidem purpura. Capiti aut diadema erat impositum: corona uero desuper aurea, sceptrumq; in sinistram dexteram, & circa lectū filij cum propinquis, praeterea satellites agmenq; Thracij, Germaniq; & Galli, uelut ad bellum instructi oēs antecedeabant. Cetera uero militū manus armata, ducesq; suos ordinumq; principes sequebantur decenter. Quingenti aut serui ac liberti odores ferebant: corpus aut per ducēta stadia portatum est in castellum Herodion: ibiq; secundū ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem regis hic finis fuit.

*Pompa fune-
bris Herodis*

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IUDAEICO LIBER II.

De successoribus Herodis, & ultione direpte aуре aquilae
CAPVT PRIMVM.

VERBARVM autem huius principium, fuit Archelao Romani proficiscendi necessitas. Diebus enim septem in lugendo patrē consumptis, epulisq; feralibus prolixē populo exhibitis, (Hic aut mos apud Iudaeos necessario multos ad inopiam redegit: nam qui cum neglexerat, impius aestimabatur) candida ueste indutus, procedit ad templum. Ibiq; uarijs fauoribus exceptus à plebe, ipse quoque in excelso tribunali, solioq; aureo residens, humanissime uulgus admittit: eisq; & quod sepulturam patris sedulo curauissent, gratias egit, & quod sibi quasi certo iam regi, magnos honores habuissent. Verū se tñ ait non potestate solum interim, sed etiā ipso regis nomine temperare, donec à Caesare sibi fuerit confirmata successio, qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco em se apud Ierichunta uolūtati exercitus restitisse, cum sibi diadema uoluisset imponere. Ceterum alacritate ac beneuolentiā, aequē militibus ac populo plenam se uicissitudinem relaturum, si ab his, quorum etiam esset imperium, certus rex declaratus fuisset: studiumq; sibi esse, ut erga illos rebus omnibus patrē melior appareret. His gauisa multitudo, statim eius mentē magis tentare petitionib; coepit. Namq; alij tributa leuari, alij uestigalia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostijs, cum amicis erat in epulis. Ecce aut subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi, ubi communis luctus de rege cessauit, propria lamenta suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter abscissam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, fletuq; iusto & planctu ciuitas personabat, uirorum causa uidelicet, quos pro templo ac legibus patris interisse dicebant. Eorum autem mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant; ac primum, quem is constituerat pontificem reiciendum, aliumq; pietate praestantem, magisq; purum optari debere. Quibus etsi mouebatur Archelaus ad ultionem, tamen cum profectio- nis festinatio continebat, metuentem, ne si multitudinem reddidisset inimicam, motus eius impediret. Quamobrē monēdo magis quā ui experiebatur sedare turbatos: missq; magistro militum, ut quiescerent, eos rogabat. Sed illum seditionis autores, ubi ad templum uenit, priusq; uerbum faceret, lapidibus proturbarunt, & alijs post eum mulcēdi sui gratia missis, multos enim legabat Archelaus, iracunde oīa responderunt: neq; si nūmero aucti fuissent, ociosi fore uidebātur, itaq; instante azymorū die festo, qui apud Iudaeos Pascha uocatur, plurima uictimarū copia plenus, infinita quidem ad templū ex agris multitudo religionis causa descendit, cū illi qui sophistas lugebant, in tēplo consisterēt, nū-

*Anti. lib. 17.
cap. 11.*

*Anti. lib. 17.
cap. 12.*

trimenta seditioni quærentes. Hoc autem metu Archelaus, antequam omnem populum morbus iste corrumpere, cohortem militum & tribunum qui etiam seditionis principes comprehenderent, eo dirigit: contra quos omne vulgus excitatum, multos lapidum ictibus interfecit. saucius vero tribunus uix elabitur. Et illi quidem statim, ueluti nihil mali acti esset, ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed Archelao sine oede iam multitudo comprimere non posse uidebatur. Quamobrem totum illis immisit exercitum, pedes per ciuitatem simul omnes, equitesque per campos, qui cum sacrificiis occupatos singulos inuasissent, prope ad tria millia hominum occidunt, reliqua uero manu per montes proximis disiecerunt. Praecones autem sequebantur Archelaum, iussu eius unumquemque ut domum recederet admonendo. Itaque cuncti neglecta diei festiuitate, abiit. ipse autem cum matre, necnon & Popla & Ptolemæo & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemque reum familiarium curatore. Una uero egressa est cum filiis suis Salome, fratrisque regis filii, generisque, specie uelut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certa uero causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriae procurator, ad Iudæam ueniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quem ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitis Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces uenire properauit, neque thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed usque ad cognitionem Cæsaris se ociosum esse pollicitus, apud Cæsaream commorabatur. Postea uero quam sibi obstantium unus Antiochiam petiit, alter, hoc est, Archelaus, Romam nauigauit, mature profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custodumque principibus, itemque dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum discutere conabatur, & arces occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorum custodes erant, sed in obseruando singula quæque perseverabant, causam custodiæ magis Cæsari, quam Archelao tribuentes. Ad hoc autem Antipas quoque de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentum firmitus esse defendens, in quo rex ipse Antipas fuerat scriptus: eique se tam Salome quam multi alij cognati, qui cum Archelao nauigabant, suffragio fore promiserant. Ducebat autem secum matrem, fratremque Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem probata, non nihil uidebatur esse momenti. Namque illi fuerat amicorum charissimus. Oratori autem Irenæo propter dicendi acrimoniam plurimum confidebat: unde etiam qui se mouerant, ut Archelao pro ætatis merito & secundi testamenti uoluntate cederet, audiendos esse se non censuit. Romæ uero migrauerunt ad eum cunctorum studia propinqua, quibus inuisus erat Archelaus, quique præcipue liberi omnes sui: iuris esse cupiebant, & aut Romano magistratu administrari, aut si hoc non impetrarent, Antipam regem habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitentur Antipas, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipam uero multum laudauerat. Itaque digesta crimina Salome & ceteri qui cum ea sentirent, Cæsari tradiderunt, & post eos Archelaus gestorum suorum perscripta capitula, patrisque anulum per Ptolemæum, rationesque administrationis intromisit ad Cæsarem. Ille autem secum præmeditatus ea, quæ ab utraque parte dicerentur, ubi & regni magnitudinem, multitudinemque reddituum animaduertit, atque insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium uocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filium adoptiuum, atque ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (namque is erat orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationem proposuit, insinuans Archelaum, quasi uerbis quidem de regno uideretur contendere, re autem ueram dudum rex esset effectus, & apud aures modo Cæsaris cauillaretur, quem iudicis successionis expectare noluisse. Nam post Herodis mortem, quibusdam ut diadema sibi imponerent subornatis, regis cum more in solio aureo residentem, partim ordines militum permutasse, partim condonasse promotiones, & insuper his omnia annuisse populo, quæ uelut a rege impetranda petisset: maximorumque reos criminum, quos pater suus uinxerat, absoluisse: qui cum ista fecisset, modo regni umbram a domino postulaturus uenisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, ut non rex, sed uocabulorum dominum esse Cæsarem demonstraret. Ad hæc ei, quod etiam luctum patris assumulasset, obiecit: cum interdiu quidam

*Nauigatio
Archelai.*

*Anti. lib. 17.
cap. 13.*

*Antipater
pro Antipa*

personam componeret in mœrorem, noctu uero ad comestationes usque potaret. Denique seditionem uulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat. Totius enim orationis suæ uires, eorum multitudine qui circa templum cæsi fuerant, astruebat. Hos enim ad diem festum quidem uenisse, ad hostias uero, quas ipsi mactandas uenerant, crudeliter esse sugulatos: tantumque in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile congefisset. Itaque huius crudelitatis Herode præscio, ne spe quidem regni unquam eum dignum esse uisum, nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius ægrotante quam corpore, & quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim qui priore testamento successorem scriptum incusare nihil posset, quod incolumi corpore, omniq; uitio purgata mente fecisset. Ut tamen quis firmus esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore, si acciperet à Cæsare principatû, qui antequam acciperet, tantum populum peremisset? Multa in hunc modum profectus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis, perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia cædem in templo necessario factam esse perdociuit: nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Cæsaris hostes fuisse, aliorum autem criminum suafores aduersarios ipsos demonstrauit. Secundum uero testamentum idcirco ratû manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui firmatorem Cæsarem constituisset. Nam qui tantum sciret, ut rerum domino potestate sua cederet, nec unquam in hæresis errasse iudicio, sed sano corde quæ constitueret, elegisse, qui per quem constitui deberet non ignorauit. Cum autem omnibus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in mediû progressus Archelaus, ad genua Cæsaris accidit ocyus. Quo perbenigne Cæsar erecto, quod paterna quidem successione dignus esset, ostendit: certum uero nihil pronunciauit. Sed illo die dimisso concilio, secum ipse de cognitis deliberabat, utrû ex his qui testamento continerentur, aliquê regni oporteret constitui successorem, an toti familiæ distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio uidebatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudeos & Sabinianos. Caput II.

Sed antequam de his quicquam statueretur à Cæsare, mater Archelai Malthace, morbo correpta moritur. Et uariæ literæ de Syria perlatae sunt, Iudæos defecisse nuntiantes, quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquâ Archelaus nauigarat, ascendit, ut incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non uidebatur, ex tribus quas è Syria duxerat secum legionibus, unam in ciuitate reliquit, atque ita in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cum postea in Hierosolymam uenisset, causas nouarum rerû Iudæis præbuit: modo uim custodibus, ut sibi arces traderent, adhibendo, nunc maligne regis exquirêdo pecunias. Non autem solis relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam feruorum suorum multitudine, quos etiam omnes armatos auaritiæ ministros habebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ pentecoste à Iudæis uocatur, septies septē diebus exactis rediens, ex eorum numero uocabulum nata, non religionis solennitas populum, sed indignatio congregauit. Denique concursus infinitæ multitudinis ex Galilæa, itemque Idumæa & Ierichunte, transque Iordanem positis regionibus, factus est: cum indigena ex ipsa ciuitate populus Iudæorum, & numero simul & alacritate præstaret, & tripartita manu terna castra collocauerunt, una in septentrionali regione templi, altera in meridionali Hippodromum uersus, tertiâque in occiduo prope regiam tractu, circumfessosque Romanos undique obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorumque spiritu perterritus, crebris quidem Varum nuncijs precabatur, ut quàm mature ferret auxilium, quasi occisione delenda legione, si quid moræ interuenisset. Ipse uero in altissimam castelli turrin, quæ Phaselus uocabatur, euadit, fratris Herodis cognominē, quem Parthi necauerunt. Hinc legionarijs, ut in hostes irruerēt, signum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipse præerat, descendere audebat. Eius autem præcepto milites obedientes, in templum uolant, uehementiq; cum Iudæis pugna configunt: in qua dum nemo desuper adiuuaret, imperitos belli peritiam supabât. Postea uero quod multi Iudæi porticibus occupatis, à uertice telis eos appetebât, plurimi cōtereabant, & neque ex alto iaculantes ulcisci facile pote-

Anti. lib. 17.
cap. 14.

rant, neque cominus dimicantes ferebant. ab utrisque tamen afflicti succedunt porticus, opere, magnitudine atque ornatu mirabiles. ibique tum multi flamma subito comprehensi, aut ea consumebantur, aut in hostes defiliētes, ab ipsis occidebantur: alij retrorsum cedentes, precipitabantur ex muro: nonnulli desperata salute, incendi periculum suis gladijs præueniebant. Qui tamen ex moenibus obrepēdo in Romanos fecissent impetum, metu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut interemptis, aut timore disiectis, thesauro dei defensoribus destituto, manus milites attulerunt, & quadraginta ex eo tanta diripuerunt, quorum quæ furto sublata non sunt, conquisiuit Sabinus. At Iudæos multo plures, magisque pugnaces, tam uirorum quam opum interitus in Romanos contraxit. Obsessaque his regia minitabantur exitum, nisi quamprimum inde secederent: Sabino, si uellet, una cum legione abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regionum plurimi, qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior erat Sebastenorum tria millia, hisque Rufus & Gratus præpositi, unus peditum rector, at uero equitum Rufus: quorum uterque ui corporis atque prudentia, etiam si nullam manum obedientem haberent, magnum tamen momentum belli Romanis addidissent. Itaque Iudæi quidem instare obsidioni, simul & castelli moenia tentantes, & ad Sabinum clamantes, ut discederet, neu impediret habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quamuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulque auxilium Vari sperans, obsidionis periculum perferebat. Eodem tempore per Iudæam plurimis locis tumultus erat, multosque ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo millia ueteranorum, qui sub Herode militauerant, congregati, armisque instructi, cum regijs decertabant, quibus Achiabus regis consobrinus, ex uicis munitissimis repugnabat, campestre prælium declinando. In Sephori autem Galilææ, Iudas filius Iezechiæ latronum principis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones uastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisque regijs armamentarijs, & omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentiae cupidos manus mouebat. Trans flumen quoque Simon quidam ex regijs seruis, pulchritudine simul & uastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circueiens, & apud Ierichunta regiam, & multa alia magnifica diuersoria igni corripuit, facile sibi prædā ex incendio comparans. Omnesque habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus regionum peditum rector, ex Trachone sagittarios, itemque Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonem compendio præuenit, ardua ualle fugientem, & ex transuerso percussus in ceruice deiecit. Incensæ sunt autem & quæcunque Iordani proximæ fuerunt sedes regiae, apud Betharantes, quorundam aliorum manu conflata ex locis ulterioribus. Tunc etiam pastor quidam, cui nomen erat Athrongæus, regni affectare ausus est: quod ut speraret, ui corporis animaque fidutia mortem contemnens impulsus est, ac præterea fratrum sibi similium robore, quorum singulis tanquam ducibus & satrapis attributa manu armatorum, ad incursum utebatur. Ipse autem ueluti rex maiora negocia procurabat. Et tum quidem etiam diadema sibi imposuit. Non paruo autem post tempore, cum fratribus suis uastando territoria, & occidendo præcipue Romanos, itemque regios, perseuerauit: cum nec Iudæorum quisquam effugeret, qui lætæ aliquod ferens uenisset in manus. Ausi sunt etiam apud Amauntem repertum Romanorum agmen circumuenire, qui frumenta legionibus arma portabant. ubi Arium quidem centurionem & quadraginta fortissimos iaculis confecere, ceteri uero in eodem periculo constituti, auxilio Grati qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemque alienigenas per omne bellum gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt: natus quidem maximus ab Archelao, duo uero qui ætate sequebantur, in manus Grati ac Ptolemæi delati. Nā quartus Archelao pacatione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrocinali bello cunctam inflammabant Iudæam.

¶ De Vari gestis circa Iudæos crucifixos. Caput III.

Anti. lib. 17.
cap. 16.

Varus autem, acceptis Sabini & principum literis, toti legionem metuens, opem his ferre properabat, itaque cum duabus reliquis legionibus, & quatuor alia equitum;

Rufus &
Gratus.

Anti. lib. 17.
cap. 15

De quodā pa-
store Athron-
gæo.

in Ptolemaida profectus, eodem regum atq; optimatū auxilia conuenire iussit. Ad hac à Berytijs etiam, cum per eorum transiret oppidum, mille & quingentos accepit armatos. Vbi uero in Ptolemaidem tam cætera manus auxiliorum, quàm propter Herodis inimicitias Aretas rex Arabum nō cum exiguo numero equitum peditumq; peruenit, statim exercitus partem in Galilæam, quæ Ptolemaidī propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore præposito. Qui mox & aduersus quos ierat, omnes in fugam uertit, & Sephori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas uero eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abstinuit, quod inter aliorum turbas, nihil eam mouisse deprehendit: castris autē ad uicum positis, qui appellatur Arun, Ptolemæi possessionem propterea direptam ab Arabis, qui & amicis Herodis insensi erant, inde ad Sappho progreditur, alterum uicum tutissimū, quem similiter, oēsque reditus ibi repertos depopulati sunt. Cædis autem ignisque plena erant omnia, nec prædationi Arabum quicquam obstabat. Exusta est & Ammaus iussu Vari, necem Arhæ cætorumq; indigne ferentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo uisu Iudæorum castra disiecit, & alij quidem per agros abiire fugientes, qui uero intra ciuitatem degebant. suscepto eo, seditionis causas in alios conferbant, nihil quidem se penitus mouisse dicentes, sed ppter diem festum receptam necessario multitudinem, in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis, quàm cum dissidentibus conspirasse. Ante uero obuiam ei uenerant Iosippus, Archelai consobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum regium, & Sebastenos & Romanos milites ornatos habitu consueto. Sabinus enim nec in os Vari uenire passus, iamdudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus per agros dimisit exercitum: multisq; sibi exhibitis, quos minus turbulētos inuenisset, custodiæ tradidit: maxime uero nocentium propē ad duō millia cruci suffixit. Adhuc autem circa Iudæam superesse decem armatorum millia nunciato, confestim Arabas domum abiire iubet, quod eos non auxiliantium more uti militia, sed pro sua libidine, & supra quàm ipse uellet, agros uastare perspexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum illi se Varo priusquam in manus ueniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudinē uenia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At ille cū ignouisset cæteris, in nonnullos regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quod omnino contra regem suum arma cepissent. Varus autem hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademq; legione, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam rediit.

¶ De Ethnarcha Iudæorum instituto. Caput IIII.

Romæ autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa conflata est, qui ante seditionē permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petitori. Erant autem numero quinquaginta qui uenerant, & astabant eis plus quàm octo millia Iudæorum Romæ degentium. Itaque conuocato à Cæsare optimatum Romanorum amicorumq; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatū ipsius erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudæorum constitit cum legatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab utraq; parte secreti erant. Nam & cum Archelao stare propter odium atque inuidiam recusabant, & cum accusatoribus conspici pudore Cæsaris prohibebatur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex causis præmissus à Varo, ut & Archelao subueniret, cū regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem aliquam mereretur. Iussis autem accusatoribus exponere, quanam contra leges fecisset Herodes: primum non se regem, sed omniū quī usquam fuissent, tyrannorum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, ut beatiore mortui putarentur. Non enim tormentis solum eum lacerasse corpora subiectorum, sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis exterius ornauisse, populisque alienis Iudææ sanguinem condonasse. Pro antiqua uero felicitate ac patrijs legibus, nationem suam tanta egestate simul ab eo atque iniquitate repletam, prorsus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint, quàm omni æuo maiores sui, postquam ex Babylone discessere, perpeffi sunt, Xerxe tūc regnante ad discor-

An. lib. 17.
ca. 17.

das concitati. Verum se tamen ad hanc mediocritatem & aduersæ fortunæ consuetudinem processisse, ut etiam successionem uoluntariam acerbissimæ seruitutis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appellassent nihil morati, & unâ cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore uota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius uideretur, à cæde trium millium ciuium regni sumpsisse primordia, & quia principatum meruerit, tot immolasse deo hominum uictimas, tot festo die templum cadaueribus impleuisse. Recte igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora præbere, atq; ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: ne uel quod ex ea natione restaret, his obicerent, à quibus crudelissime lacerabatur, sed patriam suam coniungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent: hoc enim modo probatum iri, Iudæos qui nunc ueluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset contra Nicolaus, primum criminibus quæ in reges erant proposita, dissolutis, nationem coepit arguere, quia neque gubernari facilis esset, naturæq; regibus uix pareret. unâ etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, infimulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignum præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam uero dimidiâ in duas tetrarchias diuisit, duobusq; alijs Herodis filijs attribuit: unam Philippo, alteram Antipæ qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumē regio, & Galilæa: quarum ducenta talenta redditus erant. Batanæa uero & Trachon & Auranitis & quædam partes domus Zenonis, circa Iamniam, Philippo destinatae sunt: quæ talentorum cētum redditus ministrabant. Archelai uero ethnarchia Iudæam, omnemq; Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus & Sebaste & Ioppe & Hierosolyma. Cæteras autem, Gazam & Gadaram & Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iamniæ dominam & Azoti & Phaselidis idem Cæsar constituit: regiamq; apud Ascalonem largitus est, ex quibus omnibus talentorum sexaginta redditus colligebantur. Domum uero eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Cum autem cæteris quoq; Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis millibus pecuniæ donauit, easq; nuptum Pheroræ filijs collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

¶ De subditicio falsoq; Alexandro, eoq; deprehensio.

Caput V.

An. lib. 17.
64. 18.

INterea quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, illum se formæ similitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrū esse mentitus, fallendi spe Romam uenit. Huius aut facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optime scientem, à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atq; Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Deniq; his multos iam Iudæos fefellerat, in Creta degentes, ac liberaliter illic acceptus, Melumq; inde transmissus, ibiq; ampliore quaestu sumulatus, etiam hospites suos magna uerisimilitudine Romam secum nauigare pellegerat. Postremo delatus Dicæarchiâ, multisq; muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo, ut q; Alexandrum illum uiderant, planèq; nouerant, hunc eum esse iurarent. Igitur omnes etiâ Romæ Iudæi, uisendi eius studio circunfusi properabant, & infinita multitudo per uicorū angustias, quocunq; ferebatur, conueniebat. Tanta namq; dementia multos ceperat, ut illi sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri uultum optime sciēs (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) et si priusquā uideret hoīem, fallaciâ similitudinis aduerterat, hilariori tū animi spei nōnihil indulgendū

putauit, & Celadum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adolescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam coniectura deprehendit. Maxime uero, ubi corporis eius duritiam, & seruilem formam cōsiderauit, intellexit omne commentum. ualde autem commotus est dictorum eius audacia, de Aristobulo enim percōtantibus, saluum quidem illum esse cōmemorabat: consulto uero non adesse, quia apud Cyprū degeret cauendo insidias, minus enim se circumueniri posse disiunctos. Itaq; ab alijs ei separato uitam dixit à Cæsare præmiū fore, si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur, & Iudæum indicat, qui formæ suæ similitudine abusus esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus cum singulis abstulisse docuit, quanta uiuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar, & falsum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inseruit, suasorem uero eius interfici iussit. Melius autem sumptuum detrimentum pro amentia precio satis esse iudicauit.

¶ De Archelai exilio. Caput VI.

Ethnarchia uero suscepta, memor discordiæ superioris Archelaus, non solum Iudæis, sed etiam Samaritanis crudeliter abusus est. Nonoq; principatus sui anno legatis contra se ab utrisq; ad Cæsarem missis, ipse quidem in exilium pellitur Viennam Galiliæ ciuitatem: patrimonium uero eius fisco Cæsaris adiudicatur, quem quidem priusquā euocaretur ad Cæsarem, huiusmodi somnium uidisse commemorant: Nouem spicas plenas & maximas à bobus comedit somniauerat: accitos deinde uates, Chaldæorumq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari somnio, consuluerat. Alijs autem aliter interpretantibus, Simon quidam Essenus genere, dixerat spicas annos arbitrari, bouesq; rerū mutationes, eo quod agros arando uerterent ac mutarent. Ideoq; regnaturum quidem illum esse tot annos, quot significasset numerus aristarum: uarias autē rerū mutationes expectum, esse moriturum. Hisq; auditis, Archelaus quinque diebus post, ad causam dicendam est euocatus. Dignum autem memoria duxi, etiam coniugis eius Glaphyræ somnium, Archelai filiæ Cappadocum regis, referre, quā cum Alexander prius habuisset uxorem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo ille interfectus est, sicut iā designauimus, post illius mortem libæ regi Libyæ nuptam, eoq; defuncto domum reuerſam, domiq; apud patrem in uiduitate degentem, Ethnarches Archelaus ubi conspexit, ad hoc amoris accensus est, ut eam statim repudiata coniuge sua Mariamme, sibi compularet. Hæc igitur breui tempore postquam in Iudæam rediit, uidere uisa est superstans sibi Alexandrum dicere: Satis fuerat tibi Libycum matrimonium: sed tu illo non cōtenta, rursus ad meos penates reuerteris auidissima uiri tertij, & quod grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo contumeliā, teq; licet inuitam recuperabo. Atq; hoc exposito somnio, uix biduum superuixit.

An. lib. 17.
c. 19.

Interpretatio somnij

¶ De Simone Galileo. De tribus sectis apud Iudeos. Caput VII.

Igitur Archelai finibus in prouinciā redactis, procurator Coponius quidam eques Romanus missus est, ea sibi à Cæsare potestate mandata. Hoc disceptate, Galilæus quidam, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosq; post deum ferre mortales. Erat autē propriæ sectæ sophista, nulla in re similis alijs. Etenim tria sunt apud Iudæos genera philosophiæ. Horum unum Pharisei profitentur, alterum Sadducei, tertium uero, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidem Iudæi, uerum inter se mutuo amore coniunctissimi, & qui præter cæteros uoluptates quidem quasi maleficia uitarent, continentiam uero seruare, neq; cupiditati succumbere, uirtutem maximam ducerent. Itaq; nuptias quidem fastidiunt, alienos uero filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt: non quia coniugia uel humani generis successionem censent perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam foeminarū, nullam earum uni uiro fidem seruare credentes. Quin & diuitiarum contemptores sunt, rerumq; apud eos communicatio admirationi habetur, neq; inuenias alteri alteræ opulentia præstare: legemq; sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari uellent, bona contubernio publicarent, ita enim fore, ne uel paupertatis humilitas, uel diuitiarū dignitas appa-

Anti. lib. 18.
c. 12.

Essenorum dogmata.

feret: sed permixtis facultatibus, uelut inter fratres, unum esset omnium patrimonium;
 Probro autem ducunt oleum, & si quis uel inuitus unctus fuerit, munditijs corpus abster-
 get, quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in ueste sint candida. Desi-
 gnatos autem communium rerum procuratores habent, & ad usus omniū singulos indi-
 uisos. Non est autem illis una ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt, &
 aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptū exhibēt quasi
 proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante
 uiderunt. Hinc est, quod cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neq;
 præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis cu-
 rator hospitem constituitur, qui eorum uestimenta cæteraq; usui necessaria tueatur. Ami-
 ctus autem cultusq; corporis omnibus pueris, in metu & sub cura magistri agentibus,
 par est. Nec uero uestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino conscissis prioribus, aut
 longi temporis usu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut uendunt: sed egenti-
 bus quicquid quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet, quamuis etiam sine permu-
 tatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipue cir-
 ca deum religiosi sunt. Namq; ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quæ-
 dam uota celebrant, quasi ut oriatur precantes. Deinde ad quas uenerūt singuli artes, à cu-
 ratoribus dimittuntur. Cumq; ad horam quintam studiose fuerint operati, rursus in unū
 congregantur: lineisq; præcincti uelaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque
 hac illustratione facta, in eadem secreta coeunt, quo neminē alterius sectæ hominem aspi-
 rare concessum est, ipsiq; purificati, uelut in sanctum quoddam templum in coenaculum
 ueniunt, quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, unum autem
 uasculum ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibus sacerdos anteuo-
 nit: neque gustare quenquam fas est, nisi prius deo celebretur oratio. Post finem quoque
 prandij uota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem uictus, de-
 um laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis, in opere usq; ad uespæ-
 ram uersantur. Similiterq; inde reuersi coenant, considentibus etiam hospitibus, si quos
 forte interuenisse repperint. Neque uero clamor unquam tectum illud, neq; tumultus
 inquietat, cum etiam loquendi ordine alijs alijs cedant: eorumq; silentium, extra tectum cō-
 stituti arcanum quoddam uideatur uenerabile. Cuius quidē rei perpetua sobrietas cau-
 sa est, quodq; apud eos edendi aut potandi modus saturitate definitur. Sed quauis aliarū
 rerum nihil sine præcepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est, in iuuando &
 miserando, sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuiq; licet,
 & indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdū
 etiam. Iidem iracundiæ moderatores iusti sunt, indignationē cohibent, fidē tuentur, paci
 obsecundāt, & omne qd dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum aut iusiurandū quasi
 periurio deterius uitant. Iam enim mendaciū condemnatum arbitrantur, cui sine deo nō
 creditur. Summum autem studium ueterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quæ ani-
 mæ & corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborū remedia, stirpes medicæ, quamq;
 uim propriam singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectæ uero suæ studi-
 osis non statim cum eis una collectio, sed per annum integrum extrinsecus commoranti
 cuique eundem uictus ordinem tribuit: dolabellam quoq; & quod prædictum est periz-
 zoma, & albam uestem tradentes. Cum uero processu temporis experimentum contra-
 nentiae dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet,
 quis participat, neque tamen in conuictum assumitur. Post ostensionem quippe cō-
 tinentiæ, duobus annis alijs mores eius probantur. Cumq; dignus apparuerit, tunc demū
 in cōsortium assumitur. Prius uero quam incipiat communem habere cibū, magnis ex-
 ecrationibus adiurat se primum quidem colere deum, deinceps quoq; erga homines ser-
 uare iustitiam, & neq; propria sponte nocere cuiquam, neq; ex præcepto obesse, quin imo
 iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiæ sectatoribus, fidem omnibus serua-
 re, maxime uero principibus. Neq; enim absq; uoluntate dei, cuiquam posse principatus
 potentiam contingere. Si uero ipse cæteris præsit, nunquam se abusurum uiribus potesta-
 tis ad contumeliā subiectorum, sed neque ueste aut ambizioso aliquo ornatu reliquis

eminere, ueritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus uero à furto, & animam puram seruare ab iniustis compendijs, & neq; aliquid de mysterijs confectaneos celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quispiam morte compellat. Super hæc autem addit, nihil se de dogmatibus aliud quam ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum ire simul & dogmatis sui libros & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos uero in peccatis, à sua congregatione depellunt, & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerumq; morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab alijs oblatum cibum potest. herbas uero pecudis more decerpens, & fame exclusus, per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerumq; miserati, extremum spiritum agentes receperunt: sufficientem pro peccatis eorum, quæ usq; ad mortem adduxerit, poenâ luisse censes. In iudicijs uero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem nõ minus quam centum in unum coacti, quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deum magna legislatoris est: ita ut si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus uero obedire & plurium quorumq; decreto, probabile arbitrantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus unus nouem loquitur inuitis. Expuere quoq; in mediũ eorum, uel in dexteram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquã contigisse, omnibus Iudæis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne uidelicet illo die ignem accendant: sed neque uas aliquod transponere audent, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam uno pede altam καλίσιν, hoc est, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa ueste sese diligentissime contingentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere uentris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idq; ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus æstuantur, ut si aliquos eorum contigerint, quasi à contractu alienigenæ diluantur. Viuit autem quam longissime, ita ut plurimi eorum usque ad centenariam proferantur ætatē, propter simplicitatem uictus, ut equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum: cruciatus siquidem uincunt firmitate consilij. Mortem uero, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negocijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artum contractiones & ignes, ac per tormēta omni genera transientes, ut uidelicet uel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, uel ciborum quippiam quod non solent ederent, ad neutrum horum poruerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinimo cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, constantes animas cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamq; eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus ita corporibus implicari, uelut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum uero fuerint à carnalibus releuata uinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico latari eas, sublimesq; ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorum sententijs, pronunciant ultra Oceanum degere, ubi eis sit reposita perfructio: illic quippe esse regionē, quæ neque imbribus, neq; niuibus, neq; æstibus aggrauetur: sed quam Oceano oriens zephyrus, & leniter aspirans amœnet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna designant, plena gemitibus exercendarum sine fine poenarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos heroas & semideos uocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum, in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt, Sisyphos uidelicet, & Tantalos & Ixiones & Tityos: principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utiq; uirtutis dehortationemq; nequitiæ: bonos quippe fieri in huius

uitæ conuersatione meliores, per ipem bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari æstimantes, quoniam et si in huius uitæ spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Esseni de diuinitate animæ philosophantur, planè illecebram ineuitabilem eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittant, sacris uidelicet libris, & uarijs sanctificationibus, prophetarumq; dictis à primis ætatibus adherentes: raro autem accidit, ut prædictiones eor; frustratio consequatur. Est autè aliud etiam Essenorū collegium, cibos quidem & mores legesq; similes cum prioribus habens, distans uero opinione de cōiugio. Maximam siquidem uitæ hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineant nuptiis arbitrantur: quippe si in eandem omnes uelint ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniunt, ut per triennium explorent ualeitudinem sceminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: ut ostendant, quod nuptias non uoluptatis, sed liberorum causa inierint. Lauantibus autem sceminis, ita ut uiris per rizomatum inest amictus. Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum

Pharisei.

Sadducei

De Pilati regimine. Caput VIII.

Anti. lib. 18.
cap. 5.An lib. 18.
cap. 5.

ARchelal ethnarchia in prouinciā redacta, reliqui, id est, Philippus & Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome enim moriens Iulie Augusti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iamniā & in Phaselide palmeta testamentō reliquit. Delato autem ad Tiberium Iulie filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti, qui præfuit rebus annis septem & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchiis suis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, ex quibus Iordanis flumen exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Cæsaream uocauit, aliamq; in inferiore Gaulanite, quam Iuliadem nominauit. Herodes uero in Galilæa Tiberiadem, in Peræa autem cognominem Iulie. Missus autem à Tiberio in Iudæam Pilatus, cum curandam accepisset regionem, nocte intempesta opertas in Hierosolymam intulit imagines Cæsaris, quæ res post triduum grandem inter Iudæos suscitauit tumultū: nam qui aderant stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas uiderent, nullum enim fas esse dicunt collocari in urbe simulacrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, subito etiam ex agris multitudo confluxit. Euntes autem ilico Cæsaream ad Pilatum, intentissime deprecabantur, ut ab Hierosolymis auferrētur imagines, & eis iura patriæ seruariētur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa domum eius proni corruerunt, & immobiles quinque diebus continuis noctibusq; mansere. Post autē Pilatus tribunal ascendens, studio magno cōuocat multitudinem Iudæorum, quasi qui eis uellet dare respōsum, cum subito milites accepto signo (sic enim iam fuerat præparatū) armati circumsteterūt Iudæos: circumdatāq; triplici acie, Iudæi quidem stuporiserant pleni, uidentes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denunciāns trucidaturum se omnes, nisi imagines Cæsaris susciperent, annuit militibus ut educerent gladios. Iudæi autē quasi uno consilio omnes subito corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt.

nociterantes uniuerfos se interfici magis uelle quàm legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde uero conturbationem alteram commouebat. Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autem inducenda aqua ab stadijs trecentis, ob hoc itaque uulgi oriebantur querelæ: ita ut etiam Pilati qui Hierosolymam uenerat, cum clamore circundarent tribunal. Ille autem præuiderat tumultum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priuatorum uestibus induti: præcepitq; ut gladijs quidem non uterentur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicq; compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimq; cædebantur Iudæi, quorum multi quidem plagis, multi uero se inuicem conculcantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo contricuit, atque ob hoc accusator Herodis tetrarcha Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium uenit. Illo autem non suscipiente accusationem, rediens Roma & reliquorum quidem potentium notitias ambiebat: maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosam epularum apparatus, quibus eum demerebatur, ad ultimum extensis manibus, aperte deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominum cunctorum uidere. Hoc cū quidam e familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim concludi iussit Agrippam, qui & sub grandis ærumna, usque ad mortem Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed defuncto eo, post regnum annorum duorum & uiginti, sex mensium, trium dierum, succedens in imperium C. Cæsar, absoluit Agrippam uinculis, & tetrarchiam Philippi (iam enim is decesserat) ei tradidit, regemq; appellauit. Cum uenisset aut in regnū Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiā suscitauit. Iratabat aut eum maxime in spem regni Herodias uxor, exprobrans ei socordiam, & dicens, quia per id quod noluerat ad Cæsarem nauigare, careret potestate maiore: nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductis Herodes, uenit ad Caium, à quo ob auaritiā uehemēter increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus eum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Cæsar adiecit. Atq; ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam uxore, decessit.

De C. Caligula.
Anti. lib. 18.
ca 14.

De superbia Caij & Petronio præside.

Caput IX.

Caius uero Cæsar intantum contumeliose abusus est fortuna, ut etiam & deum se putaret, & uellet uocari. Patriam quoq; suam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam. Petronium deniq; cum exercitu Hierosolymam misit, præcipiens ut in templo statuas eius locaret, quas nisi susciperent Iudæi, contradicentes quidē ex his interficeret, reliquam uero multitudinē captiuaret. Permovebat autem hoc profecto deum. Et Petronius quidem, cum tribus legionibus, multisq; e Syria auxiliaribus properabat in Iudæam ex Antiochia. Iudæorū uero quidam nō credēbant famæ bellū nūciantī. qui uero credebant, nihil de resistendo poterant cōminisci. Celeriter aut in omnes peruadit metus, nā iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est aut hæc ciuitas Galilææ littore in magno composita: circundatur autem montibus ab orientali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galilæam pertinentibus, à meridiana autem Carmelo, qui abest stadijs centum uiginti, à septentrionali quoque monte qui est altissimus, quem uocant incolæ scalam Tyriorum, & hic autem distat stadijs centum. Ab ea autem urbe distans duobus stadijs præterlabitur fluuiolus, quem uocant Belcum, exiguus prorsus: cui prope est sepulchrum Memmonis, habens iuxta se centum ferē cubitorum spatium, sed admiratione dignissimum. Est enim specie uallis rotundæ, uitream emittēs arenā, quam cum exhauferint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rursus impletur. Venti siquidem quasi dedita opera, conuehūt illuc de circumstantibus supercilljs arenam istam, utiq; communem: locus autem metalli, statim in uitrum quod suscepit mutat. Mirabilius quoq; mihi illud uidetur, quod iam conuersæ arenæ in uitrum, quæcunq; pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in communem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis est, Iudæi aut eum mulieribus & filijs collecti in cam

Anti. lib. 18.
cap. 15.

Situs Ptolemaidor.

Sepulchrum Memmonis.

pum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabāt, principio ob patrias leges, deinceps uero etiam pro suo statu. Ille autē ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitum quidem & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autē in Galilzā, & conuocans in Tiberiadem tam populum Iudaeorum q̄ omnes eorum nobiles, & uim Romani exercitus coepit exponere, & minas Caesaris: his addens, quod & cōtumeliōsa esset supplicatio Iudaeorum, cum omnes siquidem gentes quae parerent imperio Romano, in suis urbibus inter reliquos deos, imagines quoq; Caesaris locauissent, soli Iudaei istud abnuērent. hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiam cum iniuria praesidentis. Illis uero cōtra hāc legem moresq; patrios allegantibus, & quia ne dei quidem simulacrum, nedum hominis, nec solum in tēplo, sed neq; in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: arripit Petronius, respondit: Sed & mihi domini mei lex seruanda est. si eam quippe transgrediar, uobisq; parcam, iuste animaduersionem subibo. Impugnabit sanē uos nō Petronius, sed ille à quo sum missus. nam & ipse aequē ac uos cogor implere quae iussa sunt. Ad hāc tota multitudo unanimiter succlamauit, ante legis temerationem oēm se libenter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduersus Caesarem estis parati? Responderunt Iudaei pro Caesare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autem in templo imagines aestimet collocandas, debere cum totam Iudaeorum gentem prius immolare: praeberē se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere uoluisset. Ad hāc admiratio Petroni miseratioq; peruasit, intuentem & insuperabilem religionem uirorum, & tantum uulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorū priuatim uiritimq; compellans, populum quoq; publice alloquens, nunc quasi consulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & uirtutem Romanam & indignationem Caesaris: inter hāc etiam suam necessitatē, cui essent exequenda praecēpta. Sed illis ad nulla horum experimenta cedentibus, cum uideret etiā sementem regionis intercipi (ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penē cōtinuis diebus multitudo in urbe ociosa morabatur) ad ultimum conuocatis omnibus, ait, sibi met periculosam rem se uelle aggredi. Aut enim inquit, deo cooperante placabo Caesarem, ac uobiscum saluabor libenter, aut illo in ultionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atq; ita dimissis turbis, multa pro eo uora facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum, atq; illinc confestim misit ad Caesarem, referens & quo apparatu in Iudaeam irruisset, & quod tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum uiris etiam prouinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legē patriam, & nouis praecēptis uehementē obistere. His epistolis respondit Caius immo dice, comminans Petronio mortem, quoniam iussionum suarum segnīs executor fuisset. Sed scriptorum talium uestores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri, alij autem exitium Caij Caesaris nunciantes, prospere nauigauerunt: deniq; ante septem & uiginti dies epistolas Petronius accepit, finem Caesaris indicantes, q̄ illi peruenirent, qui comminantia scripta portarent.

¶ De imperio Claudij & regno Agrippae ac morte. Caput X.

Ant. lib. 19.
cap. 3.

Caius igitur per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, raptus in regnum ab eo exercitu qui Romae erat, Claudius. Senatus autem, referētib; consulibus Sentio Saturnino & Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus urbanis, ut essent praesidio ciuitati, & ipse frequens in capitolium conuenit, & propter immanitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, uolens imperium ad optimates reducerē: ut sicut olim, ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit interim ut Agrippa adueniret, quem cum & senatus in concilium & in castra Claudius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore uteretur in quibus res posceret: uidens Agrippa Claudium iam esse opibus Caesarem, ad eum perrexit: quem ille ilico legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquum esse, si militum erga se studia tam religiosa defereret, imo tutam aliter suam non esse fortunā: iam enim ad inuidiam satis fore, quod in regnum uocatus sit. Deinde administrare paratum esse se rempub, non ut aliquis tyrannus, sed ut princeps benignus: sufficere sibi quippe hono-

Ant. lib. 19.
cap. 4

rem nominis . De singulis autem negocijs communem omnium stare sententiã . nam et si non natura esset modestus , locuples tamen moderandæ potestatis exemplum . Cuius morte esse propositũ . Quæ cum detulisset Agrippa , respondit curia , quasi quæ militi suo bonisq; consilijs fideret , nolle se subire uoluntariam seruitutem . Sed accepto patrum responso , Claudius rursus misit Agrippam , nunciantem eis , se non posse adduci ut eos proderet , quorum consensu in imperium esset accitus . Inuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos , cum quibus configere minime uellet : proinde eligendũ esse locum extra ciuitatem in quo cõficerent . neque enim fas esse , propter illorum peruerfitatem , patriam ciuili cæde foedari . Et Agrippa quidem ista senatui nunciauit . Inter hæc unus ex illis militibus , qui cum patribus erant , educens gladium , Commilitones , inquit , quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus , & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos , maxime cum habeamus imperatorem quem in nulla re culpare possimus , & ad quem cum iustis magis allegationibus quàm cum armis egredi debeamus . Hæc dicens , per mediam egressus est curiam , omnibus se militibus cõsecutis . Hoc exemplo optimates deserti , in magno metu esse coeperunt . ac deinceps uidentes sibi aduersationem tutam non esse , secuti milites , ad Claudiũ transierunt . Occurebant autẽ eis pro multis strictis gladijs hi qui fortunæ regis ambitiosius adulabantur , & penè accidit ut progressi quinq; interficerentur , ante scilicet quàm militum impetum Cæsar agnosceret : nisi accurrens Agrippa , imminentis ei facinoris periculum nunciasset : dicens quod nisi coercuisset exercitum , iam in sanguinem ciuium furem , confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium , fieretq; solitudinis imperator . Hæc audiens Claudius , continuit militum impetum . Suscepit autẽ in castris aduenientem senatum , & indulgenti honore complexus , egressus cum patribus , confestim obtulit deo uictimas , ut mos est pro imperio supplicari . Agrippam quoq; protinus donat regno paterno uniuerso , adiiciens ei etiam illa quæ Augustus Herodi donauerat , Trachonitidem scilicet & Auranitidem : præter hæc autem aliud quoq; regnum , quod Lysaniæ uocabatur . Et populo quidẽ donationem hanc per edictum indicauit . Patribus autem præcepit , ut incisam æreis tabulis in Capitolio collocarent . Donat autẽ etiam fratrem eius Herodẽ , qui gener eiusdem erat , Berenicæ iunctus reginæ Chalcidis . Opinione autẽ celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat : qua sanè pecunia non ille in rebus exiguis abutebatur , sed talẽ murum Hierosolymis circumdare coepit , qualis , si potuisset absolui , inefficacem prorsus obsidionem Romanis oppugnantibus effecisset . Sed antequam impleteret opus , decessit in Cæsarea . Regnauit autem annis tribus . Ante quoq; cum tetrarchiam regeret , alijs tribus annis tenuerat potestatem . Reliquit filias tres : Cypride natas , Berenicen , Mariam , atq; Drusillam : filium autem ex eadem ipse coniuge , nomine Agrippam , qui cum admodum paruulus esset , Claudius regnum in prouinciam redegit , in cuius procuracionem missus est Cestius Festus : post hunc autẽ Tiberius Alexander , qui nihil de consuetudine patriæ immutantes , gentem in pace tenuerunt . Post hæc uero & Herodes , qui regnabat in Chalcide , decessit , relinquens ex fratris quidẽ filia Berenice filios duos , Berenicianũ & Hyrcanũ , ex priore autẽ Mariam , Aristobulũ . Alius quoq; eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus , relicta filia Iotapa . Hi qdẽ erant (sicut diximus) liberi Aristobuli , q fuerat Herodis filius . Alexander autẽ & Aristobulus nati fuerant Herodi e Mariam , quos ipse parens occidit . Alexandri autem posterĩ in maiori Armenia regnauerunt .

De uarijs tumultibus in Iudea & Samaria. Caput XI.

Post obitum autem Herodis , qui regnauit in Chalcide , Claudius Agrippam filium Agrippæ in patri sui regno constituit . Alterius autem prouinciæ suscepit curã post Alexandrum Cumanus , sub quo oriri coeperunt tumultus , & denuo Iudæos calamitas cõprehendit . Conueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymã , stante cohorte Romana super porticum tẽpli (armati qppe milites semper custodiebant festos dies , ne quid cõuenientes populi nouare auderent) unus e militibus reductis turpi ter uestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem Iudæorũ , & ad hunc habitũ uocem emittens similem succlamauit . Ob quod factũ tota coepit multitudo conqueri , ita ut circumstarent Cumanũ , ad supplicium militemq; deposcẽtes . Ex his autẽ inconsulti iuuenes ,

Ant. lib. 19.
cap. 5.

Ant. lib. 19.
cap. 7. 8

& quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixam grauissimam prosiliebant: cōtinuo quippe saxa rapientes, percutiebant milites. Tunc ueritus Cumanus, ne totius in eum uulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immissi, metus grauis incidit iudæis. statimq; in fugam uersi, relicto templo refugere coeperūt. Tanta autem per egressus de constipatione obtritio facta est, ut concalcatione mutua super decem milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersæ genti luctuosa festiuitas, & planctus per domos singulas personabat. Successit autem huic calamitati latrocinantium tumultus, iuxta Bethoron quippe, per uiam publicam, Stephanus quidam seruus Cæsaris supellectilem quandam uehebat, quæ ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens, eos qui in proximis uicis essent, uinctos ad se adduci iussit, obijciens quod latrones illos non comprehendissent: qua occasione, quidam militum in uico quodam libros sacræ legis offensos discidit atq; combussit. Iudæi autem quasi totam religionem inflammata uiderent, undiq; confluxerunt, & uelut machinamēto aliquo, ita ui superstitionis attracti, omnes ad unam euocationem ad Cumanum Cæsaream concurrunt: precantes ut militem, qui tantam contumeliam deo legiq; eius intulisset, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (uidebat enim multitudinem nequaquam quieturam, nisi aliqua esset satisfactio sedata) adiudicatum militem per medium populum ad supplicium iussit abducere: sicq; iudæi placatis animis recefferunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In uico enim, quem Geman uocant, qui est in magno Samariæ campo situs, quidam Galilæus de numero iudæorum ad festiuitatem ascēdens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilæa regione concurrerūt, ut cum Samaritanis confligerent. Horum autē nobiliores conuenerunt ad Cumanum, rogātes ut antequam grauis calamitas oriretur, transfret in Galilæam: & in eos, qui autores essent homicidij, uindicaret. Cumanus uero his negocijs quæ habebat in manibus, postponens illorū petitiōes, sine effectu precatores remisit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymam, oīs multitudo cōmota est: & relicta diei solennitate, in Samariam uulgius impetum fecit, sine ullo duce, nec cuiquā principum suorū retinenti acquiescentes. Latrocinij autē eorū & tumultus, quidam Dinæ filius Eleazarus, & Alexander, principes erāt, qui in Acrabatene regioni conterminos irruentes, promiscuam edidere cædem, & à nullius ætatis exitio terperantes, uicos etiam inflammauerunt. Cumanus autē hæc audiens, adduxit secum unam equitum alam, quæ uocatur Sebastenorū, ut auxilio his qui uastabātur esset: sicq; eorū multos qui Eleazarum erant secuti, comprehendit, plures quoq; interfecit. Ad reliquam autē multitudinem, qui in uastandos Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hierosolymis concurrerunt, opertiq; cilicis, & aspersis cinere capitibus, precabantur ut ab incepto desinerent: nec propter exercendam in Samaritanis ultionem, ad Hierosolymæ peniciem Romanos commouerent: misererentur autē patriæ suæ atq; templi, filiorumq; & coniugum propriarum, neq; omnia pariter in discrimen adducerent, neq; ob unius Galilæi uindictā cuncta disperderent. His acquiescentes iudæi, à negocio recefferunt. Multi autem per idem tempus in latrocinia conspirabant: sicut ferè solet insolentia crescere rebus quietis: per quæ in omni regione agebant rapinæ, & audacissimus quisq; reliquis nimis afferebat. Tunc Samaritanū primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum uenerunt, uindicari de his qui regionem eorū deprædati fuerant postulantes. Præsto autem fuerant etiam iudæorum nobiles: & Ionathas, filius Anani, princeps sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritanis fuisse, qui primi homicidium perpetrassent, causam tamen calamitatum postea secularum præbuisse Cumanum, qui inter principia autores cædis noluisse ulcisci. Tunc Quadratus utraq; partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas regiones uenisset, diligenter singula inquisitionum: deinceps uero progressus Cæsaream, eos omnes quos Cumanus uiuos ceperat, in crucem sustulit. Inde cum Lyddam uenisset, denuo audiuit Samaritanorum querelas, & accitos iudæorum decem & octo uiros, quos cognouit pugne fuisse participes, securi percussit. Duos autem principes sacerdotum, Jonathan & Ananiam, eiusq; filium Ananum, & nonnullos alios iudæos nobiles ad Cæsarem misit: similiter autem & Samaritarum nobilissimos quosq; Præcepit etiā Cumano, & Celeri tribuno, Romā nauigare, reddituros

De illo qui sacros libros combussit

De conspiratione latronum

Claudio rationem, pro his quæ in regione gesserant. His ita compositis, à Lydda ascendebat Hierosolymam: & inueniens multitudinem festiuitatem azymorum celebrantem sine ulla conturbatione, Antiochiam rediit. Romæ autē Cæsar auditis allegationibus Cumanis & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, ludæorum causam magna contentione defendens: siquidem & Cumano multi potentium aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici, Cumanum autē in exilium deportari. Celerem autem tribunum uinctum Hierosolymam missum, ludæis ad supplicium tradidit, ut per urbem tractus, capite plecteretur. Posthæc Felicem Pallantis fratrem misit ad ludæos, qui & eorum prouinciam cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam uero de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illam quoque prouinciam, quæ Felicis fuisset. Erat autē ista Trachonitis & Batanæa, & Gaulanitis. Addidit autē regnum etiam Lyfania, & tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorem regni Neronē relinquens, quem suadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimum haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octauiam filiā, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abusus sit fortuna, & qualiter fratrem suum atque uxorem, matremque interfecerit, post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit, atque ut ad ultimum per amentiam ad histriomum opera scenamque peruenerit, quoniam scio esse narratione molestū, silentio prætereire melius puto.

Claudio mortuo Nero iussu cedit.

De tumultibus in Iudæa sub Felice. Caput XII.

Conuertar autem ad narranda, quæ ab eo aduersus ludæos gesta sunt. Minorē igitur Armeniam regnandam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autē Agrippæ quatuor urbes addidit cum agris ad singulas pertinētibus: in Peræa scilicet regione, Abilam & Iuliadem, in Galilæa autem Tarichæam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudææ Felici percuranda dedit. Hic principē latronū Eleazar, qui per uiginti annos regionē fuerat deprædatus, aliosque cum eo multos cepit, uinctosque Romam misit. Aliorumque quos in crucē sustulit, latronū uel in cōmuniōne sceleris deprehensorū popularium, fuit penē innumerabilis multitudo. Sic autē regione purgata, aliud genus latrocinantiū in Hierosolymis oriebatur. Hi autē sicarii uocabantur, die claro, & in mediā ciuitate passim quosque interficientes. Porissimum uero diebus solennitate festiuis immiscebantur uulgo, sicas sub ueste gestantes. His inimicos interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebant, qua fraude extra suspicionē manebant, diuque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autē quotidie plurimi cædebantur, atque ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatē premebat: sicut enim in medio bello, per singula momenta oēs mortem opperiebātur. Circumspiciebant autē eminus quosque appropinquantes, & neque amicis suis fidere poterāt, dum tamen in medijs suspicionibus atque custodijs nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, cæde quidem abstinentium, sed consilijs magis impiorum, quæ pars non minus quam sicariorum felicitatē urbis statumque corripuit. Seductores namque homines & circumuectores, sub specie religionis nouis rebus studentes, uulgus insanire fecerunt. nam in solitudines egrediebantur, per mittentes deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (uidebātur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnā multitudinem interfecit. Maiore autem plaga ludæos afflixit Aegyptius quidam pseudopropheta. Adueniēs quippe in prouinciam, magus cum esset, prophetæ opinionem sibi arrogans, triginta ferme millia hominum congregauit, quos uana seductione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in montem qui uocatur Oliuarum, inde in Hierosolymam nitēbatur ascendere: depulsoque Romanorum præsidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit sanē eius impetū Felix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam ludæorum reliqua multitudo suauabat, inijt conflictum. Et Aegyptius quidem cum paucis fugit, Plurimi autē qui cum ipso fuerant

Anti. lib. 20. cap. 11.

Sicarii

Anti. lib. 20. cap. 12.

De Aegypto pseudo propheta.

Anti. lib. 20.
cap. 13.

rant, comprehensi atq; uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressus uero his etiam, sicut ferè in agro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant, & quasi ad libertatem uocabant, mortem apertissimam comminantes his, qui Romanorum principatui obedire uoluissent, ut uel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumq; potentium domos, eosq; insuper trucidabant: inflammabant etiam uicos, ita ut desperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hoc quidè bellum indies ingrauescebat. alter autè tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabant, & Syros, seditione commota. Hi siquidè postulabant, ut eorum fieret ciuitas, Iudæum eius fuisse conditorem dicentes: erat autè rex Herodes. Aemuli uero, conditorè quidem confitebantur Iudæum, ipsam uero ciuitatem fuisse gentiliū uindicabant. Neq; enim illic statuas & fana potuisse constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterq; iurgabat. Procedebat autè usq; ad arma contentio, & quotidie ad confli-gendum audaces quicq; partis alterutræ proficiebant. Neq; enim Iudæorum seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: & Græcis turpissimum uidebatur, Iudæis inferiores uideri. Præstabant autè hi quidè diuitijs & corporum uiribus. Græci uero auxilio militum: magna siquidè pars Romanæ manus, de Syria illo fuerat congregata, & quasi cognati, ad auxiliandū parati erant Syris. Præfecti autè militum curabant cōprimere tumultū, & pugnares quosq; comprehensos, taureis ulciscabantur ac uinculis. nec tamen supplicia comprehensorum, impedimentū aut timorè reliqs inferebant, imò magis hoc ipso in seditionis iritabantur augmentū. Tunc demū Felix minaci edicto præcepit contumaces quosq; urbe discedere: non parentium aut immixtis militibus interfecit non paucos, quorum etiā bona direpta sunt. manente autè seditione, nobiles utriusq; partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autem ei festus, & hos qui maxime infestabant prouinciam solícite persecutus, latronum plurimos comprehendit atq; interfecit.

¶ De praesidibus Iudææ Albino & Floro. Caput XIII.

Anti. lib. 20.
cap. 15.

Verum successor huius Albinus non eodem modo negotijs præfuit. neque enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille præterierit. Denique non solum causis ciuilibus furabatur & diripiebat bona singulorum, neque solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat, sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehenderunt, uel qui à prioribus iudicibus in custodijs erant relictī, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanè qui erant opulenti, Albinum largitione redimebant, ut eis tumultum mouentibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidem inter ceteros quasi princeps latronum & tyrannus eminebat: stipulatoribus uero suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, ut hi quidē quorum uastabantur domus, tacerent: illi autem qui extra incommodum stetissent, metu ne similia paterentur, etiam officijs ambirent eos, quos constabat dignos esse supplicijs. in commune autem omnium fuit intercepta fiducia, & erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebantur. Cum sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamē succedens ei Gessius Florus, optimum est per comparationem sui fecit uideri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat: Gessius uero iniquitates suas in uniuersam gentem, tam palam quasi gloriaretur exercuit, ac uelut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum poenas carnifex missus, neq; rapinarum ullum morem, neque afflictionum prætermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus uero impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem neque commentus est callidiores nocendi uias. Huic siquidem uiritim illatis dispendijs lucra quærere exiguum uisum est: sed totas simul dispoliabat urbes, & labe populi inferebat, tantum non uoce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædæ acciperet portionem. Deniq; ob illius auaritiā contigit totā penē

Malorum im-punitas sub Albino.

Anti. lib. 20.
cap. 1.

deseri regionem, ita ut plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias comigrarent. Donet autem in Syria Cestius Gallus prouinciam regebat, neque ausus quispiam Iudeorum esset aduersum Florum ad eum mittere legatos. Cum uero instante azymorum solennitate ipse Hierosolymam uenisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centorum millium fuit precabatur, ut gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciæ Florum ut efficeret clamitabat. Qui tamen cum sub populi ore esset, & Gallo assisteret, non solum nihil movebat, sed uoces illas etiam deridebat. Cestius tamen compescens impetum populi, & edicens quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum usque ad Cæsaream Florus, illudens mendacijs, & Iudeorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permansente, habiturum se apud Cæsarem accusatores Iudeos: uerum si defectionem negociatus fuisset, maiore utique malo abducendam a se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur ut gens ab Romano abrumperetur imperio, sedulo in dies augebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cæsareenses gentiles uictores extitere, decretumque istud contestantes literas attulerunt: perque hoc bello Iudaico dabatur exordium: duodecimo scilicet anno regni Neronis, septimodecimo autem regni Augusti, mense Maio.

Cestius Gallus

An. l. 20. c. 13

¶ De Floro sentiente in Iudeos Cæsareenses & Hierosolymitas. Caput XIII.

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsarea siquidem habitantes Iudæi, habebant synagogam prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæsareensis, & frequenter quidem egerant, ut ad eorum ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius precium quam res meruerat offerentes. dominus autem loci preces eorum despectisse non contentus, ad maiorem dolorem edificauit in loco tabernas, ita ut angustum eis transitum & prorsus coarctatum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum profilientes, edificationem uetabant. Cum uero Florus hos a prohibendo cohiberet, non habentes Iudeorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Iohannes publicanus, insectum Florum oblatione octo talentorum, ut edificationem uetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia, statim de Cæsarea egressus est, uenitque in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugnae spatium Iudeorum summis bus uendidisset. Sequenti autem die, Iudeorum sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, sediciosus quidam Cæsareensis uas famuli ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudeos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudeorum quæ erat constantior atque moderatior, denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditioni autem & iuuenture eurgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confilendum parati etiam Cæsareensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: sicque continuo est pugna commissa. interueniens autem lucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum uero superatus esset præ Cæsareensium uiolescentia, Iudæi statim libros legis rapientes, secesserunt in Nabata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirempta a Cæsarea stadiis sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Iohanne in Sebasten ad Florum uenerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille uero ilico comprehensos eos uinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: uerum tamen adhuc iram suam frenabant. Florus uero, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impense Cæsaris flagitaret. Tunc uero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis uocibus nomen Cæsaris appellabant, ut a tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditionis, in Florum male dicta facebant ultima: & canistrum circumferentes, stipem eius nomine postulabant, quasi Ithops & miserrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nihil est a cupiditate

Exordium belli Iudaici.

Perfidia Flori.

Florus bellum inflamas

deterritus, sed multo magis ad depradandum irritatus est. Denique cum deberet Cæsares ueniens ignem belli illic nascentis extinguere, causasque tumultuum submovere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamen cum exercitui equitum atque peditum Hierosolymam contendit, ut Romanis armis ad quod uolebat uteretur, ac timore et minis urbem circumdaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens, obuiam militibus processit, cum solitis utique fauoribus, & Florum honorare officiis paratus. Ille uero præmittens cum equitibus L. centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: neue eum, in quem tam grauius maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si uiri sunt, fortes, animique constantis, etiam in præsentem effundere contumelias: nec solum in uerbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cum Capitone uenerant, in medium uulgus irruentibus, diffugerunt: antequam Florum saluarent, aut militibus officia consueta redderent. Discedentes igitur in domos, cum metu atque humilitate peruigilem duxere noctem. Florus autem tunc quidē degit in regia, postridie autem aduersum eos extructo tribunali sublimius resedit: conuenientesque sacerdotum principes, & ciuitatis uniuersa nobilitas, astiterunt tribunali. His præcepit Florus, ut omnes qui maledicta in eum succlamassent, protinus dederent: edicē in ipsos esse, nisi reos producerint, uindicandum. Ad hæc respondent iudæi, populi quidem pacifica quæque sentire, illis uero qui errauissent in uerbis, ueniam conferendam postulabant. In tanta siquidem multitudine, nihil esse mirandum, offendi aliquos temerarios, & per ætatem insipientes: esse autem impossibile, eorum qui deliquerint, discrimen agitari, cum & singulos nimirum poeniteat, & præ timore ad negandum sint parati. Debere tamen illum, si consuleret gentis quieti, & uellet Romano imperio seruare urbem, magis propter multos innoxios dare ueniam etiam paucis delinquentibus, quam propter paucos improbos perturbare multitudinem tantam bonorum. Ad hæc uero ille magna indignatione inflammatus, militibus exclamauit, ut forum rerum uenalis, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent. Illi uero ad lucri sui cupidinem addita autoritate rectoris, non solum illum diripuerunt locum in quem fuerant immissi, sed in uniuersas insilientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angustias porta & cædes eorum, qui comprehendebantur: direptionis quoque nulla species præteribatur. Multos autem etiam nobilium comprehendentes, adduxerunt ad Florum, quos ille uerbis laniatos in crucem sustulit. Denique omnis numerus illo interfectorum die cum paruulis & mulieribus (neque enim uel lactantibus pepercerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatem uideri nouitas Romanæ calamitatis: quod enim nemo unquam prius, tunc Florus ausus est, ut uiros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis caderet, ac patibulis affigeret: quorum etsi origo iudæa, tamen Romana dignitas erat.

¶ De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori.

Caput XV.

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus, ut Alexandrum qui Aegyptum procurabat missus a Nerone, iure hospitis cōueniret. Germanam autem suam Berenice, Hierosolymis inuentam, & iniquitatem militum uidentem, grauis ob hoc angor inuaserat. & frequenter quidem præfectos equitum suorum, custodesque corporis mittens ad Florum precabatur, ut a cæde desineret. ille uero neque in multitudinem interfectorum, neque in nobilitatem precatricis, sed tantum in lucra sua, quæ de rapinis cōgregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militum etiam aduersum reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosque multabant atque trucidabant, sed etiam ipsam nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autem peruigile noctem cum intenta custodia egit, uerens utique irruptionem militum. Venerat autem Hierosolymam, ut uota deo solueret. His enim qui morbo uel alijs necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolēt hostias: abstinere quoque uino, & capillos radere. Quem morem Berenice regina illis, exercens diebus, nudipes etiā ante tribunal stetit deprecans Florum: & propter quod nihil honoris habitum est, etiam de uita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maii. Postridie autem cōueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui in

perfecti fuerant, querebantur: potissimum autē inuidiosæ in Florum uoces erant: quod ueriti primates quique & pontifices, disruptis uestibus, & uiritim singulos cōprehendentes, postulabant, ut ab his uerbis, quorum causa mala tanta pertulerant, desinerent, neque in maiorem indignationem Florum mouerent. Sicque sedata est multitudo, tam reuerentia precatium, quā spe quod nequaquam Florus ultra in eos saeuiret. Ille autē uidēs multitudinis tumultum fuisse compressum, angebat: & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque unum ait argumentum fore, quod nihil ulterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea uenientibus: ueniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocassent populum ad occurrendum, mandat centurionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus iudeis. ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos uterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur ut occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes solenniter salutarent. His hortationibus seditiosi quique abnuebant, & ob interfectionis dolorē reliqua multitudo iungebat audacibus. Tunc uero omnes sacerdotes omnesque leuitæ, sacra uasa proferentes ornatumque templi, citharistæ etiam & cantores cum musicis organis procidebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, ut illum templi honorem custoditum esse uellent, neque ad direptionem uasorum sacrorum Romanos contumeliis incitarent. Erat autē uidere ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosque nobilium compellare, ac denuo in comune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem uel militibus esse de iudeorum saluatione tribuendam, uel illis quæ acciderant correctionem, si in presenti procedere cessaret? At contra, si officiose susciperent solenniter uenientes, auferri Floro occasionem pugnae: ipsos uero saluare patriam suam, & prouidere ne quid ultra quam pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberent auctoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis autores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete, omni populo sequente, militibus obuiam prodierunt. iamque cominus factos salutauerunt: illis autem nihil respondens, seditiosi iudeorum aduersum Florum, cuius hæc fierent consilium, succlamauerunt. Confestimque milites comprehendentes eos, cadere fustibus adorti sunt: atque in fugam uersos persequētes equites proculcabant. Corruiebant autem multi quidem cum à Romanis caderentur, plures autem cum se mutuo propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio, & unoquoque alterum præuenire cupiente, tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium uero erat durus interitus. Suffocatu enim atque conculcatu miseri disperibant, & neque ad sepulchram quicquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehendissent cadentes: & per ingressum qui Bezeta uocatur, detrudebant multitudinem, transire cupientes ut Antoniam & templum obtinerēt. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secuti erant, & in arcem transire nitēbatur. Frustratus tamen est eius impetus. Cōuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebāt saxis Romanos. Qui cum superne uenientibus sagittis uincerent, nec possent defendere multitudinem quæ per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia, receperunt. Seditiosi autē uerentes, ne superueniens denuo Florus templum occuparet, per Antoniam extemplo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritia Flori desperatione cōpescerēt. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proque his in Antoniam transgredi niteretur, ubi inter ceteras porticus uidit, ab impetu cōquieuit. Et conuocans sacerdotum principes atque curiam, se quidem ait urbe digredi: præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si unam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibus paulo ante conflixerat: ob eam quidem quæ pertulere, populum illis militibus infensum esse: cohortem sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsaream regressus est.

Dolus Flori.

Grauis oppressio populi.

Seditiosi templum occupant.

Aliud autem denuo pugnae consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & ludæos defectionis criminatus est, impudenti mendacio illos perpetrasse dicens, quæcunque eos pertulisse constabat. Nec sane principes Hierosolymorum quæ gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Berenice ad Cestium de his quæ Florus inique in urbe egerat, retulerunt. Ille autem susceptis literis partis utriusque, quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem uidebatur, cum exercitu in ludæam Cestium ire debere, & aut uindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere ludæos eorumque accolas. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis præire, qui & negocia & consilia ludæorum posset ei fideliter nunciare. mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippæ circa Iamniam occurrens, & à quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci ludæorum etiam pontifices, & reliqui nobiles, eorumque curia adesse curauerant, ut circa regem scilicet officia nouarent. Postea uero quàm illum congrua humanitate coluerunt, cōquesti sunt quod potuerunt flebiliter de calamitatibus proprijs, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, uasre tamen inuectionem suam in ludæos transtulit, quorum maxime miserebatur, uolens scilicet frenare eorum motus: ut per hoc ipsum quod uiderentur nihil perpeSSI iniuriæ, ab ultionis desinerent appetitu. Ad hæc ergo quicunque egregij erant, & propter sua prædia desiderabant quietem, intelligebant regis redargutionem esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadijs obuiam progressus, officiose Agrippam & Politianum suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquus quoque populus ad lamenta conuersus, precabatur Agrippam ut genti consuleret. Succlamabant etiam Politiano, ut ingrederetur urbem, uideretque quæ essent à Floro gesta: & ita ostendebant forum desertum domosque uastatas. deinceps uero per Agrippam suasere Politiano, ut is cum uno tantum famulo ad Siloam usque totam circuiret ciuitatem: quatenus ipsis cognosceret oculis, ludæos omnibus quidem alijs parere Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinem in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cum circuisset urbem, & mansuetudinis populi sufficiens documentum teneret, ascendit in templum, quo etiam multitudinem conuocauit: & cum plurimis uerbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiam ad conseruationem pacis hortatus, adorauit deum eiusque sancta, in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionem: sicque regressus ad Cestium est. uulgus autem ludæorum, ad regem pontificesque conuersus petebat, ut legati aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta cæde tacentes suspicionem suæ defectionis præberent: uisum iri quippe eos principes capiendorum armorum fuisse, nisi præuenientes ostendissent illum esse qui dedisset exordium. constabat autem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad hæc Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat: despiciere autem ludæos in bella commotos, neque sibi expedire cernebat. aduocata igitur concione Agrippa in xystrum, & in suggesto constituens germanam suam Berenicen, in Asamonæorum domo (ea siquidem xystrum imminebat contra superiorem partem urbis: nam xystrum templum erat ponte coniunctum) huiusmodi orationem habuit: Si quidem uiderem uos omnes ad pugnandum cum Romanis esse incitatos, neque populi puriorem syncerissimamque partem pacem uelle seruare. neque processissem ad uos, neque consulere confisus essem: superuacua quippe de utilibus oratio est, quando omnium auditorum conspirat ad deteriora consensus. Quoniam uero aliquos quidem ætas, malorum belli nescios facit, quosdam uero inconsiderata spes libertatis: nonnullos uero auaritia succendit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & non per paucorum improba consilia etiam boni dispereant, existimaui oportere, ut omnibus uobis in unum coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Perstrepat autem nemo, si non ea audierit quæ ipsi us fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irreuocabiliter incitati, licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt intercipiatur oratio, nisi ab omnibus uobis silentium præbeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium prouincias, & præconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis, & contra quos bellum suscipere tentatis,

Politianus
hortatur po-
pulum ad con-
cordiam.

Oratio regis
Agrippæ.

primum separabo causas, quas connexas putatis . Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci, cur libertatem magna laude sustollitis? Si uero istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem uel moderatissime agētibz, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autē singulatim, & uidete quā exigua sit materia bel-
lorum. Et primum quod ipsa rectorū consideranda sunt crimina. Colere siquidē officiis, nō exasperare oportet iurgis potestatem. Cum uero modicorum peccatorum exprobratio-
nes maximas facitis, aduersum uos profecto eos quibus infertis contumelias, iritatis. Re-
linquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam uerecundia nocebant, palam
uos confidenterque populantur. nihil autem ita plagas coercet ut patientia, & uiolatorum
quies uiolantibus inicit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur,
esse grauius molestos, non tamen etiam Romani omnes uiolant uos, neque ipse Cæsar. ad
uersum quem pugnare uultis. Neque enim ex præcepto illorum improbus ad uos quisquam
uenit: neque possunt illi, quæ in oriente geruntur, positi in occidente conspiciere, sed neque fa-
cile ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. est autem importunissimum, & propter exiguas cau-
sas, tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, uelle configere. Et quidem nostrorum
criminum cito erit futura correctio. neque enim unus atque idem prouinciæ semper curam
tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros . Motum autem semel bellū,
neque deponere facile est absque magnis calamitatibus, neque sustinere. Libertatis uero bona si-
tientibus prouidendum atque certandum est, ut principio non ea careant. molesta enim est
nouitas seruitutis: quam ne utique subeas, iustum suscipi certamen uidetur. Qui uero semel
subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis seruus quam amator libertatis ostenditur .
Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susciperentur Romani, cum in prouinciam Pom-
peius intraret . Maiores uero nostri eorumque reges, pecunia, corporibus, animis multo
uobis meliores, exigua parti potentiæ Romanæ obfistere nequiuērūt. uos autem qui hæ-
reditariam obedientiam suscepistis, rebus autem omnibus illis qui primi paruere, longe
inferiores estis, contra omne Romanum regnum obfistere posse arbitramini? Et Atheni-
enses quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere, *Athenienses.*
qui superbissimum illum Xerxem per terram nauigantem, per mare uero ambulantem,
& cuius classē non caperet amplitudo pelagi, latiorē autem Europa duceret exercitū,
hunc inquam cum una naue fugientem gloriosissime persecuti sunt: circa paruam autem
Salaminam, qui tantas opes Asiæ confregere, nunc tamē seruiunt Romanis, & illam regi-
am Græciæ ciuitatē administrant Italiæ iussiones . Lacedæmonij quoque post Thermopy-
las & Plateas & Agefilaum Asiam perscrutatam, eosdem dominos uenerantur. Macedo-
nes uero, qui adhuc pene imaginantur Philippum uidere cum Alexandro promittentē si *lacedæmonij.*
ibi orbis imperium, ferunt tamē rerum mutationem, & adorant eos, ad quos fortuna mi-
grauit. Aliæ quoque multæ gentes ad libertatē fidutiā subnixæ, & multo maiores, cesserunt
tamen & obediunt: uos autem soli seruire dedignamini his, quibus uideris uniuersa esse
subiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi est classis uestra, quæ peruage-
tur Romanorum mariæ? Vbi autem qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Aeg-
yptios forte aut Arabas existimatis uos bellum mouere. Non circumspicitis Romanorū
imperium? Non metimini uestram imbecillitatem? Nonne scitis uestram ciuitatem à cō-
terminis gentibus frequenter esse superatam? illorum autem uirtus per totum orbem in-
uicta percurrit, imo etiam hoc orbe plus aliquid quæsierūt. Neque enim sufficit eis ad ori-
entem quidem totus Euphrates, ad septentrionem uero Ister, neque in meridie solitudine
tenus perscrutata Libya, neque in occidente Gades: sed ultra oceanum alium quæsierunt
orbem, & usque ad Britannias, inaccessas prius, arma & exercitum transtulerunt.
Quid ergo? Vosne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis? postremo
plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ uos fidutiā aduersum Romanos eri-
git? Sed dicet aliquis, seruire molestissimum est. At quanto magis id Græcis, qui uniuersis
sub sole habitantibus uidebantur præstare nobilitate: & tam latam quondam prouinciā
possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorum obediunt. totidem autem etiam Mace-
dones obsequuntur, qui certe multo uobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autem *Britanni.*
quingentæ Asiæ ciuitates? nunquid non absque ullo præsidio, uni tantummodo rectori pa-
Galli.
Germani.
Græci
Arabes.
Asia.

tent, & fascibus confulis obsequuntur? Quid aut pergam enumerare Heniochos & Col-
 chos, & Taurorum gentem, Bosphoranos quoque, & habitantes circa Ponti littora nationes,
 Maoticasque gentes? apud quas nimis olim neque domesticus aliquis dominus noscebatur,
 nunc uero militum subiiciuntur tantum tribus millibus, & quadraginta naues longae, in-
 nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappadocia, & Pa-
 phylionum gens, Lydi quoque & Cilices pro libertate dicere ualerent? tamen nunc sine ar-
 mis tributa pendunt. Quid autem Thraces? quinque quidem diebus in latum, septem autem
 in longum commeabilem prouinciā possidentes, asperioresque multo quam uestra est, ac mul-
 tis partibus fortiores, altissimisque gelu eos qui irruerint retardantē, duobus millibus Ro-
 manorum in praesidio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrici usque ad Dalmatiam, &
 Istro tenus incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus com-
 pescunt Dacorum. Ipsi quoque Dalmatae, qui tam multa pro libertate conati, saepiusque capti,
 rursum cum maioribus opibus rebellant, nunc sub una Romanorum legione agunt quae
 etiam. Verumtamen si aliquos magnae causae ad defectionem incitare deberet, Gallos potissimum
 oporteret affurgere, quos uidelicet tantis munimentis natura cinxisset: ab orientali plaga
 Alpium montibus, a septentrionali Rheno flumine, a meridie Pyrenaeis montibus, ab oc-
 cidente uero Oceano. sed tali munitione gaudentes, trecentis & quindecim gentibus nu-
 merosi, fontes autem (ut ita dixerim) felicitatis domesticae habentes, omnibusque bonis totum
 pene orbem irrigantes, ferunt nihilominus uectigales esse Romanorum, ac felicitatem su-
 am in eorum felicitate reponere: idque sane ipsum, non per animorum mollietatem, nec pro-
 pter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnauerunt)
 sed Romanorum admirati sunt horrueruntque cum uirtute fortunam, qua illi plura saepe
 obtinuerunt quam bellis. denique sub mille & ducentis militibus seruiunt, quibus pene plures ha-
 buerunt ciuitates. Neque Hispanis nascens in agris aurum, pro libertate bella gerentibus pro-
 fuit, neque tanto terrarum marisque spatio a Roma diremptae gentes, Lusitani scilicet & pu-
 gnaces Cantabri, nec uicinus oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis: sed ultra colu-
 mnas Herculis prolatis armis, & per ipsas nubes Pyrenaeorum montium eluctati uertice-
 ces, ditioni suae hos quoque subdiderunt Romani: atque ita bellicosis gentibus, tantoque (ut di-
 xi) spatio diremptis, legio in praesidio una satis est. Quis uestrum non audiuit multitudinem
 Germanorum: uirtutem quoque & magnitudines corporum (ut arbitror) saepe uidistis,
 siquidem ubique Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem spatii re-
 gionem incolentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, & animam quidem com-
 temptricem mortis, indignationes autem uehementiores feris, nunc Rhenum limitē ha-
 bent, & octo Romanorum legionibus domantur: & seruiunt quidem qui capti sunt, reli-
 qua autem eorum gens uniuersa salutem in fuga, non in armis reponit. Considerate autem
 etiam Britannorum muros, qui Hierosolymae confiditis muris. Illos siquidem circunda-
 tos Oceano, & pene non minorem quam noster orbis est habitantes, Romani nauigantes re-
 degerunt in ditionem suam: quatuorque legiones tantae magnitudinis insulam tuentur. Et
 quid opus est plura dicere? quando etiam Parthi, bellicosissimum genus, tantis prius po-
 pulis imperantes, & tam magnis opibus circumdati, obsides tamen mittunt Romanis: estque
 cernere, sub specie pacis seruientem in Italia praecipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis
 pene, qui sub sole incolunt, Romanorum arma uenerantibus, uos soli bellum geretis? Ne-
 que Carthaginensium considerabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, &
 ex nobili Phoenicum stirpe uenientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt? Sed ne-
 que Cyrenaei Lacedaemone oriundi, neque Marmaridarum genus usque ad Dipladem pro-
 tentum, neque terribiles etiam audientibus Syrtes, Nasamones quoque & Mauri, & innumerabi-
 lis multitudo Numidarum uirtutes impedire Romanas. Sed tertiam partem orbis terra-
 rum, cuius neque numerare quidem nationes facile est, quae scilicet ab Atlantico mari & co-
 lumnis Herculis usque ad rubrum mare infinitos numero & locis Aethiopas continet, tot
 tam tamen ceperunt armis: & praeter fruges annuas, quibus Romanam multitudinem octo
 mensibus pascunt, alia quoque uectigalia pendunt, expensas quoque deuotissimi imperio
 ministrant, nihil de his quae iubentur, sicut uos, contumeliosum putantes. & quid est una
 cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam

explicare Romanā, cum eam possitis de uicina uobis Aegypto diligenter inspicere? Hæc enim cum usq̃ ad Aethiopas porrigatur, opulentamq̃ Arabiam, contigua quoque sit in *Aegyptus* diā, quinquaginta & septingentas myriadas incolarum habēs, præter Alexandrinorum plebem, tamen uectigalia, quorum magnitudinem de censu singulorum capitum æstimari licet, deuotissime penditans, Romanum non dedignatur imperium; & certe quā magnum stimulum defectionis habens, Alexandriam scilicet, multitudine & diuitijs abundantem, magnitudine quoq̃ non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia triginta, in latitudine uero non minus quā in decem: tributorum uero multo amplius per menses singulos infert, quā uos toto anno penditis; & præter pecuniā, quatuor mensium Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autem undiq̃, aut incōmeabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut coenosis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Duæ etiam legiones ciuitati insidentes, profundam Aegyptum cum illa Macedonū nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degūt, Romani sunt: nisi forte quis uestrum spes suas ultra Euphratem porrigat, & Adiabenorū regionem gentiles suos æstimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tātō se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darēt, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitia, & arbitrabitur foedus esse temeratum, si quis de his qui subiecti sunt ei⁹ imperio, aduersum Romanos in bello pcedat. Superest igit ut ad diuinum confugiatur auxilium. uerum & hoc apud Romanos est, sine deo quippe impossibile esset imperiū tale consistere. Considerate autem, quemadmodū hæc ipsa erga ipsam religionem immoderatio, etiam si cum longe inferioribus bellum geratis, tamen ad dispensandum sit uobis difficilima, atq̃ eadem transgrediendo offendatis deum, per quæ est auxiliaturum putatis. Si enim seruetis sabbatorum consuetudinem, & ad nullum actum moueamini, facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores uestri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi qui oppugnabatur, ociā gerebant. Transgredientes autem in bello legem patriam, nescio propter quid in reliquū dimicetis. Vna siquidem nunc uobis intentio est, ne quid de patria institutione soluatur. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutorium deum, si cultum ei debitū sponte uioletis? Assumunt autem singuli quicq̃ bellum, uel diuinæ uirtuti, uel humanis opibus confidentes. Cum uero utraq̃ hæc, quantum ad ipsam pertinet consequentiam, deseruntur, in manifestam utiq̃ captiuitatem uolentes pugnare profiliunt. Quid autē prohibet proprijs manibus filios uestros coniugesq̃ laniare, & hanc pulcherrimā inflammare patriā? Erumpentes siquidem in furorem, lucrabimini uel ignominiam superatorum. Bonū est o amici, bonum est, dum adhuc stat nauis in portu, præcauere tēpestatem futuram, & nō eo tempore, quo in medias irrueris procellas, trepidare. His siquidē qui in improuila mala inciderint, superest ut digni uel miseratione uideantur: qui uero se in apertū discrimē iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Nisi forte aliquis uestrum æstimet secundū pacta conflictum ire Romanos, aut postquā uicerint, moderate uobiscū actūros, & nō in exēplum aliarū gentium sacrā hanc urbem inflammaturos, interfectorum autē uniuersum uestrum genus. Neque enim qui superfueritis armis, usquā locū fugæ habebitis, uniuersis scilicet gentibus, uel iā habētibus Romanos dominos, uel habere metuentibus. Periculū autē non solum uos manebit, sed etiā in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neque enim est in toto orbe populus, in quo non uestra portio sit: quos certe omnes uobis rebellantibus, cæde crudelissima diuersi quique conficient, & propter paucorum uirorum praua consilia, uniuersæ urbes Iudaico sanguine redundabūt. Manet autem uenia eos qui talia patrauerint, quod sint nimirum uestro uitio coacti. Si uero eadem exequi superederint, considerate quā implum sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem uos misratio, & si non filiorum uestrorum atque coniugum, saltem istius ciuitatis, quæ mater urbium uestre regionis uocatur. Parcite moenibus sacris, parcite uenerabilibus aedytis, templum que uobis & sancta sanctorum seruate. neque enim ulterius uictores Romani his abstinebunt, quibus primo parcentes nullam receperunt gratiam,

Ego testor quidem sancta uestra, sacrosq; angelos dei, patriamq; communem, quod nihil eorum consiliorum, quæ uobis uiderim expedire, subtraxerim. uos autem decernentes quæ oportet, mecum in pace degetis: si uero protuleritis iras, absq; me periculis subdemi ni. His dictis, astante etiam sorore lachrymauit, & multam partem de eorum impetu lachrymis infregit. Succlamabant autem, non se aduersum Romanos, sed aduersum Florem, ob ea quæ pertulissent, bellum gerere. Ad quos rex Agrippa. Sed opera uestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neq; enim Cæsari uectigal dedistis, & Antonianas porticus incendistis. Sopiētis autem causam defectionis, si & porticus denuo construatis, & tributa reddere maturetis. Neq; enim Flori hoc præsidium est, aut pecuni am Flore dabit. His consultis populus acquieuit, & cum rege ac Berenice ascendentes in templum, porticus ædificare adorti sunt. Per uicos autem & regiones principes quiq; decurionesq; dispersi, uectigal colligebant: celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum) redacta sunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps uero persuadere populo tentabat, ut parerent Flore, donec successor ei à Cæsare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec à uerborum in regem contumelijs temperauit, sed protinus eum urbe pepulerunt: ausq; sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irreuocabile impetum, & conquerendo quod contumelijs esset affectus, principes quidem eorum una cum alijs potentibus misit ad Florum Cæsaream, ut ipse ex eis eligeret, qui de tota regione uectigal exigerent. ipse uero discessit in regnum.

Rex Agrippa Hierosolymis pellitur.

¶ De cœpta rebellionē Iudæorum contra Romanos. Caput XVII.

PER idem tempus quidam eorum qui bellum maxime mouebant, cōgregati irruebāt in quoddam præsidium, quod uocabatur Massada: & occulte eo peruaso, Romanos omnes interfecerunt: alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoq; Hierosolymorum, Eleazarus quidam, filius Ananiæ pontificis, iuuenis audacissimus, dux illo tempore militum, psuasit his qui sacrificijs ministrabant, ut nullius munus aut hostia, qui nō esset de Iudæorum gente, susciperetur. Id autem erat Romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidem hostias Cæsaris, quæ p Romano populo offerri solitæ erant. Plurimum autem sup hoc pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis, ut non præterirent eum morem, quo supplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & suæ multitudini confidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium, eorū uoluntates iuuabat: maxime autem aspiciebant in Eleazarum, qui p idē tēpus, ut dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quiq; cum pontificibus & Phariseorum nobilissimis & uidentes quā grauibus malis pergerent subijcere ciuitatem, decreuerunt seditiosorum animos experiri: & ante portam quæ ærea uocatur, concionem aduocantes (erat autē in interiori parte templi posita, quæ respicit ad solis exortum) ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti, & quod tam graue bellum patriæ commouerēt deinceps irrationabilitatem causæ ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorum or nasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperq; eorum qui foris essent populorū munera suscepisse: & nō solum nō prohibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiam eas quæ uiserent pmanerentq; ad p̄sens usq; tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse. at nunc eos qui Romana arma iritarent, & desponderent eorum bella, nouum statuere morem religionis, atq; cum piculis etiā reā facere ciuitatem impietatis uideri: siquidē ea sit, in qua p̄ter solos Iudæos, nullus alius immolet externus, neq; ad orandū sinat accedere. Et si quidem circa unius alicuius priuati psonam lex ferret eiusmodi, posset nimis iure nos inhumanitatis arguerent: aut despiciuntur Romani, & iudicat Cæsar profanus. Vnde uerendū esse, ne qui immolādas p illis hostias repellunt, ipsi in reliquū etiā pro se sacrificia phibeant offerre: fiatq; uere extra principatū ciuitas, nisi celerius resipiscētes reddiderint hostias ac priusq; ad eos, in quorū cōtumeliā id tentatū est, huius ausus pueniat fama. Simul autē ista dicētes, pducebant in medium scientissimos morum paternorū, sacerdotes quoq; narraturos quō omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autē nemo res nouare cupientium his quæ dicebantur, sed neque procedebant in medium altaris ministri,

Eleazarus autor noue conspirationis.

ut belli materiam præparantes. Videntes igitur nobiles quique seditionem eo iam processisse, ut eorum non posset autoritate compesci, & Romanorum armorum periculum se primos esse sensuros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas parabant. & legatos quodam alios ad Florum miserunt, quorum erat princeps filius Ananiæ Simon; alios autem ad Agrippam, inter quos nobilissimi Saulus & Antipas & Costobarus erant, qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabantur autem utrumque, ut cum exercitu ascenderet in civitatem, & seditionem opprimerent, priusquam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuncius fuit, volensque inflammare bellum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter utrisque parcens, scilicet deficientibus & iis adversum quos bellum movebatur, volensque & Romanis conservare Iudæos, & Iudæis templum atque patriam, ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens, misit in auxilium populo equites ter mille, Auranitas scilicet, & Batanæos & Trachonitas sub præfecto equitum Dario, duce vero Philippo Iachimi filio. His ergo venientibus, optimates quique cum pontificibus & omni multitudine quæ optabat quietem, superiorem occupant civitatem; inferiorem siquidem & templum, seditionum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indefinenter utebantur, & continua erat emissio sagittarum ex utraque scilicet parte. erat autem quando ex insidijs procurrentes cominus dimicabant. Præstabant autem audacia quidem seditiosi, belli vero scientia regij. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere, profanatoresque eius expellere: seditiosis vero qui cum Eleazaro agebant, ut præter ea quæ obtinebant, etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies gravis utriusque partis cædes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerat depellebatur. Deinceps vero adveniente ea festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis perseverat) adversarios quidem à cultu religionis excluderunt, inter infirmiores autem vulgum irruentes multi sicariorum (sic enim vocant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audacissime prosequerentur opus quod adorti erant. Regij autem audacia & multitudine vincebantur. Itaque superiore civitate cessarunt, cum isti protinus irruentes, Ananiæ pontificis domum, & Agrippæ ac Berenices palatium inflammaverunt: post quod ignem archivo intulerunt, volentes omnia creditorum documenta disperdere, ne esset unde ratio creditæ pecuniæ pateret, utque omnem sibi debitorum adiungerent multitudinem, & adversum locupletes, egenis præberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicarum custodibus, ignem ædibus iniecerunt: atque ita incensis civitatis nervis, in hostes irruebant. Quo loco pontificum atque nobilium quidam in cloacis latuerunt, quidam cum regijs in superiorem regiam confugerunt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias pontifex, & Iezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippam sanctos legatione diximus. Tunc ergo victoria & inflammatione contenti cessaverunt. Postridie autem, quintadecima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes, per biduum obsessos, ceperunt atque interfecerunt, præsidiumque incenderunt. Postea vero transierunt in regiam ad quam confugere Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen suum dividentes, muros evertere moliebant. eorum vero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: sed distributi per propugnacula & turre, subeuntes interficiebant. ac frequenter omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec nocte cessabat: seditiosis videlicet existimantibus in desperatione cogi eos qui in præsidio erant, propter inopiam victus: regijs vero credentibus, oppugnatores suos cessuros labori. Interea Manahe mus quidam, filius Iudæ Galilæi, callidissimi illius sophistæ qui quondam sub Cyrenio exprobraverat Iudæis quod post deum subicerent Romanis: assumptis quibusdam nobilibus, perrexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. eorumque perrupto, populares aliosque latrones diligenter armavit. hisque utens stipatoribus, veluti rex Hierosolymam reuertitur: factusque princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum autem inopia erat, nec poterat palam suffodere muros, superne hostibus tela iacentibus. tuniculis igitur longe ceptum sub unam turrim agentes, suspenderunt eam materie subiecta: ac postea in sustentia ligna igne immisso, egressi sunt. Sicque subijcibus exustis, turris

*Committitur
pugna.*

*Antonia ca-
pta incendi-
tur.*

quidem extemplo emota est. alter autem murus intus ædificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorum præsentientes, forte etiam de concussione turris, alium sibi murum celerius ædificauerunt. Inter hæc autem hi quidem qui oppugnabant, & statim se uictores credebant, cum uidissent alium murum, stupore defecti sunt: regij tamen ad Manahemum aliosq; seditionis principes mittebant, precantes ut eis discedere liceret. Quod cum solis regis eiusq; religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relictæ erant, grandis animi occupauit defectus. Neq; enim ui contra tantam multitudinem pares erant: & precari ut exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam & si permitteretur, nequaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferiorem locum qui Stratopedon uocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum una appellabatur Hippicos, alia Phaselus, tertia Mariamme. Hi uero qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca è quibus milites fugerant, si quos eorum cõprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatus diripientes, Stratopedum incendunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

Stratopedon
incenditur.

¶ De cede Ananæ pontificis, Manahemi & militum Romanorum

Caput XVIII.

Ananias Pöt.
interficitur.

Sequenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regie domus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Iezechia fratre. Circumsidentes autem etiam turres seditionis, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manahemum autem & munitorum locorum destructio, & pontificis Ananæ mors in crudelitatem erexit: & neminem parè sibi in negocijs arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de socijs Eleazari: & mutuo colloqui, quod non deceret à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prodere, dominumq; ferre, & si non uolentem, tamen seipsis humiliorem: nam si oporteat cunctis aliquem præesse, quemuis magis alium quam illum deceret: ita pacti, adoriuntur eum in templo. magno enim fastu adoraturus accesserat. Regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cui igitur hi qui circa Eleazarum erant, in illum profiluissent, reliquos quoq; populus rapiens saxa, lapidauit sophistam: existimantes quod illo perempto, tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores Manahemi resistentes, postquam uiderunt totam aduersum se multitudinem irruere, quisq; quo potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorum qui comprehensi sunt, perscrutatio autem latentium sequebatur: pauciq; ex eis clam in Massadam perfugerunt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autem Manahemum, cum cõfugisset in locum qui Ophas uocatur, atq; illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publicum, multisq; tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autem sub eo agentes principes, præcipuumq; tyrannidis eius adiutorem Abfalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliam quam totius seditionis correctionem futuram. Hi uero non ut comprimerent bellum, sed ut cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemum. Deniq; cum populus multum precaretur, ut oppugnationem militum relaxarent, uehementius insistebant: donec ulterius resistere non ualentes, Metilius Romanorum præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes ut solam eorum pacisceretur uitam: arma autè & reliqua quæ haberent, ipsis tradentibus sumeret. Qui pactionem ilico arripientes, remittunt ad eos Gorionem Nicodemum filium, & Ananiam Sadducæum, & Iudam Ionathæ, scilicet eis dexteras & sacramentum duros. Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quandiu Romani arma retinebant, nemo aduersus eos seditionis fraudis aliquid molitus est. postea uero quam secundum pactiones omnes scuta gladiosque posuerunt, neque quicquam ulterius suspicantes discedebant, facto in eos impetu, stipatores Eleazari comprehensos trucidabant, neque resistentes, neque supplicantes, solas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, præter Metilium. Hunc enim deprecantem, & usque ad circuncisionem iudaizare se promittentem, seruauerunt solum. Detrimentum autem Romanis quidem erat leue: ex copijs siquidem amplissimis pauci fuerunt interempti: Iudæorum autem captiuitatis illud exordium uidebatur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore fuisse resperfam, ex quo nimirum diuina indignatio imminabat, etiam si à Romanis

nulla ultio timeretur, lug ebant publice, & tristitia ciuitas premebatur. moderati autem quique, quasi pro seditiosis causas reddituri, turbabantur. siquidem sabbato illam eadē conigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionē a sanctis quoque operibus agunt getē.

¶ De iudeorum maxime strage Cæsarea & in omni Syria. Caput XIX.

Eodem autem die, eademque hora, quasi aliqua cælesti prouidentia, Cæsarenses quoque iudeos apud se habitantes trucidauerunt ita ut uno tempore super uiginti millia hominum caderentur, & cunctis iudeis uacuata Cæsarea remaneret. Nam & eos qui effugerant comprehendens Florus, uinctos in arenam deduxit. Post Cæsarensensem uero cladem, tota gens efferata est. Diuisi que iudei, Syrorum uicos ac finitimas ciuitates protinus uastauerunt: id est, Philadelphiam, & Gebonitin, & Gerasam, & Pellam, & Scythopolim. Deinceps uero irruerunt & in Gadaram & Hippon & Golanitidem: & alia quidem subruentes loca, alia uero inflammantes, etiam in Cadasam, Tyrorum & Ptolemaidem, Gabam quoque Cæsareamque tendebant. Obstitit autē eorum incursui neque Sebaste, neque Ascalon: sed his quoque flamma uastatis, Anthedona & Gazā euerterunt. Multa autē circa fines harum ciuitatum diripiebant, uici scilicet & agri, eorumque capiebantur uiros: immensa cædes fiebat, neque tamen Syri minorem numero multitudinem de iudeorum gente uastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant, comprehensos disperdebant: non solum ob uetus odium, sed ut discrimen imminens praeueniret. Grauis ergo conturbatio totā Syriam peruasera, & omnis ciuitas in binos diuidebat exercitus: unaque alterutris salus erat, si praeuenissent alteros cæde facienda: & dies quidem ducebantur in sanguine, noctes autē molestiores formido faciebat. Nam licet uiderent amoliri iudeos, tamen etiam aliarum gentium iudaizantes cogeabant habere suspectos: & ob hoc ipsum quod in eis uidebatur ambiguū, neque temere eos placebat interfici, & rursus ob ipsam religionis commixtionem quasi penitus externos timebant. Prouocabat autem ad cædes aduersæ partis, etiam illos qui prius fuerant mansueti, auaritia. siquidem substantias cæsoꝝ passim diripiebant: & quasi uictores eorum prædam, quos trucidauerāt, in domos alias transferrebant. Gloriosior autē erat qui plura collegisset, quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis, & inhumatos passim iacere cum paruulis senes, foeminas autē neque pudenda contectas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilem calamitatum. maiorū autem metus quā quæ peracta erant, facinorū imminebat. Et hætenus quidem in iudeis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam iudeos qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirantes, & consanguinitatem utilitati propriæ postponentes, aduersum iudeos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tñ eorum ipsa belli fuit auaritia. Denique Scythopolitæ ueriti ne ciuitatem noctu adirent, & magna sua calamitate ciuibꝝ excusarent defectionē, edixerunt eis, ut si uellent inter eos firmare consensum, & circa alienigenas ostendere fidem, transirent cum omnibus filiis suis in lucum, quibus quæ fuerant fussa sine suspitione facientibus, diebus quidem secutis duobus quieuerunt Scythopolitæ: tertia uero nocte exploratores, alios incautos, alios uero dormientes inuadunt, subitoque omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim millia: postque eorum bona cuncta diripuerunt. Dignum autem etiam uidetur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Satili cuiusdam, non ignobilis uiri, filius erat, fortitudine quoque corporis & audacia animi insignissimus: quibus utrisque ad incommoda suæ gentis abusus est. Multos siquidem iudeorum propinquos Scythopoli, quotidie obtruncabat, & frequenter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei momentum solus existeret. Comprehendit autē eū digna ciuili cæde poena. Nam cū Scythopolitæ circumfulsi iudeis, passim per lucū eos iaculis cōfigerent, educto Simon gladio, in nullum quidem hostiū impetum fecit. nihil enim se in tanta multitudi-
ne promoturum uidebat. Exclamans autē miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi, patior: quippe qui tam multa cæde ciuiū meorum, benignitati erga uos nostræ fidei feci. digne enim nobis externa gens infida est, qui in nostrū genus tanta impietate deliquimus. morior ergo quasi profanus propriis manibus: neque enim decet hostiū manu cadere, iste autem ipse finis mihi & sceleris digna poena, & idoneum uirtutis decus erit: ut ne meo scilicet hostiū de meo interitu gloriatur, neque insultet cadenti. Hæc dicens, miseratibus

Syria à iudeis uastata.

Miseranda strages iudeorum.

Tredecim millia iudeorum interimuntur.

simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiam suam. erat autem ei uxor & filij & proeecti in senectutem parentes. ille igitur primum quidem patrem d. casare comprehendens, & super eum stans, ense penetravit: post quera non sane inuisam matrem suam interfecit, super hos autem coniugi & filijs intulit ferrum, singulis sane horum pene occurrentibus gladio, & hostes praeuenire cupientibus, cum uero omnia sua necessitudinem trucidasset, caesis superstitis, extulit dexteram, ut neminem posset latere, & totum in uiscera sua enseni demersit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atq; animi firmitatem, ceterum quantum ad fidem, quam alienigenis praestitit, digne sine consumptus

¶ De Iudeorum alia graui interfectione. Caput XX.

Intercedens
Iudeorum.

Iudeorum per
necies in re-
gno Agrippae.

Cesi sunt se-
ptuaginta.

Macherus a
seditionis ca-
piuntur.

AD eadem autem quae in Scythopolis facta est, reliquae quoque urbes in Iudeos apud se habitantes irruerunt: & duo millia quingentos Ascalonitae, Ptolemais autem duo millia interfecit. Vinxerunt quoque non paucos Tyrini, multosque trucidauerunt: plures autem eorum uinctos custodijs tradidere. Hippeni quoque & Gadarenenses similiter audacissimos quidem amoluebantur, terribiles autem solcite adseruabant. Reliquae quoque urbes aduersum Iudeos singulae, prout habebant, uel timore uel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonij, & Apameni, suis cohabitatoribus pepercerunt: & neque interfecere quae priam Iudeorum, neque uinculis tradiderunt. sorte autem & propter multitudinem suam suam despexerunt eorum si qui motus fuissent. mihi autem uidentur magis erga eos miseratione mori, quos utique nihil moliri uidebant. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi uolentes usque ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem etiam in regno Agrippae aduersum Iudeos perniciēs. Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiam, relicta administratione cuiusdam ex amicis, nomine Noaro, Soemo regi genere propinquo. Venerunt autem de Batanaea regione septuaginta numero uiri, & nobilitate & prudentia ciuium suorum praestantissimi poscendi praesidij gratia: ut si qui scilicet apud eos quoque motus fierent, haberent idonei custodiam, per quam possent insurgentes quosque comprimere. Hos Noarus, quosdam etiam matos de regijs praemittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus praeter consilium Agrippae: & propter nimiam auaritiam impie in gentiles suos agere non recusans, regnum omne corripuit, persequens post tale scilicet principium in totum genus exercere iniquitatem: donec discussis Agrippa rebus, animaduertere quidem in eum ueritus est propter propinquitatem Soemi, procuranda tamen eum regione summovit. Seditiosi autem capto praesidio, quod appellatur Cyprus, imminens finibus Ierichonensis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Machaerunte multitudo Iudeorum persuadebat in praesidio relictis Romanis, deserere castrum, eisque tradere. Illi autem quod rogabantur cogi metuentes, pacti sunt eum discessionem suam: & accipientes fidem, tradunt praesidium, quod diligentibus ceperunt Machaeruntij custodijs obtinere.

¶ Iudei Alexandriae occisi. Caput XXI.

Seditio Alex-
andriae orta.

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum Iudeos seditio, iam ab illo tempore, ex quo strenuis Alexander contra Aegyptios usus Iudeis, praetium societatis tradidit eis, & habitandi apud Alexandriam facultatem, & ius ciuitatis aequale cum gentibus: permanebat autem eis honor iste apud successores quoque Alexandri: denique & in parte urbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuersationem per omnia mundiorum, a communione scilicet gentium sequestratam: praestiteruntque eis, ut etiam Macedones appellarentur. deinceps uero cum in ditionem Romanorum Aegyptus uenisset, neque Caesar primus, neque post eum quispiam, honores quos Alexander Iudeis decreuerat, minuit. conflictus autem eorum aduersus Graecos pene continuus erat: & Iudeis in multis quotidie ab utraque parte animaduertentibus, seditio accendebatur. Tunc uero cum & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandria in concionem uenissent, ut ordinarent pro certis negocijs legationem ad Neronem ferendam, concurrerunt in amphitheatrum permixti Graecis plurimi Iudeorum. Quos cum uidissent amuli, extemplo clamare ceperunt, Iudeos hostes & exploratores esse: ac

deinceps insilientes intulerunt eisdem manus: & reliqui quidem fugientes dissipati sunt, tres uero ex his comprehensos, trahebant quasi uiuos incensuri. Commoti sunt aut uniuersi Iudaei ad opem ferendam: & primum quidem in Graecos saxa iaciebant, postea uero etiam facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, comminantes quod in ipso loco tum simul populum concremarent: & pene minas implessent rebus, nisi iras eorum compressisset Tiberius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum quosque submittens hortabatur ut desinerent, neque aduersum se milites Romanos commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumelijs appetebant. Qui postquam uidit absque magna calamitate tumultuosos non posse compesci, immisit in eos duas Romanorum legiones, quae in ciuitate erant: & cum his alios quinque millia milites, casu ad Iudaeorum interitum de Libya uenientes: precepitque ut non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosque inflammarent. Qui peritus concurrentes in locum qui uocatur Delta (illuc quippe erat Iudaeorum multitudo collecta) exequabant strepente iussa, nec sane sine cruenta uictoria. Conglobati enim Iudaei his quos melius armatos habebant, in fronte positos, aliquandiu quidem restiterunt: semel uero in fugam uersi mactabant, nec unus erat exitus modus, cum alij sub diuo atque in campo deprehenderent, in aedes aut alij concluderentur, & eas quoque succenderent Romani, una etiam diripiendo quae in his reperiissent: cum neque illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes aetates pari caede saeuirent. Unde totus quidem ille locus sanguine redundabat: quinquaginta uero congesta sunt millia mortuorum: nec tamen saltem reliquiae remanissent, nisi ad praecipites se contulissent, eorumque misertus Alexander, Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem, quibus erat consuetum obedire praecipis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini, propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur, uixque a cadaueribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

Iudaei Alexandriae occisi a Tib. Alexandro.

Strages Iudaeorum quinquagies mille.

¶ De strage Cestij in Iudeos.

Caput XXII.

Cestio uero iam quiescendum esse non uidebatur, insensis ubique Iudaeis: sed duodecimam legionem integram ex Antiochia secum ducens, & ex reliquis bina millia lecta peditum, & quatuor alas equitum: insuperque regum auxilia, hoc est, Antiochi duo millia equitum & peditum tria millia, sagittarios omnes, Agrippae uero tantundem peditum & equitum mille, cum & Soemus sequeretur, IIII. millibus comitatus, quorum tertia pars equitum erat, pluresque sagittarii, Ptolemaida pergressus est. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenere, peritiam quidem militibus inferiores, quod autem scientiae decrat, in Iudaeos odio, itaque alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoque Agrippa Cestio, & eorum quae conducerent simul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in ualidissimam Galilaeae ciuitatem contendit Zabulon, quae appellatur uirorum, & ab Iudaeorum finibus Ptolemaida discernit. Cumque offensus eam ciuibus destitutam (in montes enim multitudo refugerat) omnigenum autem rerum plenam, illas quidem militibus diripiendas concessit ipsum uero oppidum, quibus admiratus esset eius pulchritudinem, quippe domus habebat similiter ut apud Tyrum & Sidonem & Berytum aedificatas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid inuenisset obuiam depopulatus est: inflammatisque etiam circum eam positis uicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc praedae inharentibus, & praecipue Berytis recepta Iudaei fiducia (Cestium enim recessisse cognouerant) repente in eos qui remanerant irruunt, & prope ad duo millia caedunt. Cestius autem ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Caesaream peruenit: in Ioppen uero partem praemisit exercitus cum praecipis huiusmodi, ut oppidum custodirent, si eo potiri possent: aut si oppidani impetum praesentissent, tam suum quam ceterorum militum praestolarentur aduentum. Illorum igitur alij mari, alij terra profecti, utrinque Ioppen facillime capiunt, ita ut ne fugae quidem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam se pararent. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familijs, direptamque ciuitatem incendunt. Intersectorum autem numerus octo millia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimam Samariae Nabatenei toparchia non paucos misit equites, qui & partem finium uendicauerunt, magnamque indigenarum multitudinem peremerunt: direptisque patriis, etiam uicos igni dederunt.

Cestius populum abundans inuadit Iudeos.

Zabulon inuenitur.

Ioppen capitur.

¶ De pugna Cestij contra Hierosolymam.

Caput XXIII.

IN Galilæam quoque misit Cæsennium Gallum, ductorem duodecimæ legionis: ei que tantam militum manum attribuit, quantam genti expugnandæ sufficere posse credebat. cum ualidissima Galilææ ciuitas Sepphoris cū fauore suscepit. Huiusque prudens consilium securæ ciuitates aliæ, quiescebant. Qui uero seditionibus & latrocinij operam dabant, in Galilææ montem undique medium recessere, qui est contra Sepphorim, & uocatur Asamon. Aduersus eos Gallus ducebat exercitum. Illi autem quidam superiores erant, facile Romanos ad se ascendentes arcebant, & ex his plures quam ducentos interfecerunt. ubi uero eos uiderunt circumacti itinere ad celsiora progressos, mature uictoriam concesserunt, & neque pugnam minus armati ferebant, neque, si terga dedissent, equitum poterant manus effugere: adeo ut pauci locis asperis delitescerent, amplius uero quam duo millia trucidarentur. Gallus igitur cum nihil iam tentari nouitatis apud Galilæam uideret, Cæsaream cum exercitu remeabat. Cestius uero cum omni manu reuersus, in Antipatridem perrexit. Cognitumque non paruam multitudinem ludæorum in turrim quæ Aphæci uocabatur esse collectam, qui cum his congregarentur præmisit. Sed priusquam in manus uenirent, ludæi metu dispersi sunt: eorumque castra iam desolata milites adorti, cum uicis circumpositis incenderunt. Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus, uacuam uiris ciuitatem offendit. nam propter scenopegiorum dies festos, in Hierosolymam populus omnis ascenderat. quinquaginta uero quos ibi comprehendit occisis, exustoque oppido, ulterius procedebat: perque Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomen est Gabao, castra ponit, distante ab Hierosolymis stadiis quinquaginta. ludæi uero cum iam ciuitati propinquare bellum uiderent, omissis dierum festorum solennibus, ad arma properabant: satisque freti multitudine, incompoti ad pugnam & cum clamore proficiebant, ne dieque quidem septem habita ratione feriatorum. erat enim sabbatum, quod apud eos religione maxima curabatur. idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in populo quoque superiores effecit. Tanto namque impetu Romanos aggressi sunt, ut eorum & aciem perumperent, uiaque aperta cadibus in medios ruerent: ac nisi ei militum parti, quæ necdum locum amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quique nondum defecerant pedites, in periculo totus Cestii exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti & quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, cæteri equites erant: ludæi uero uigintiduo. forrissimi autem uidebantur Monobazis regis Adiabenæ propinqui, Monobazus & Cenedaus, & post hos Peraia Niger, & Silas Babylonius, qui ad ludæos ab Agrippa rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi ludæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes Gioræ filius Simon inuadit, multosque postremi agminis coactores lanauit: ac multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Cestio uero in agris triduo commorante, ludæi locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum: neque cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci coepissent.

¶ De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage. Caput XXIII.

ITaque dum Agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret, uerbis ludæos experiri decreuit, uel omnes sibi parituros existimans, ut bello desisterent: uel si qui aduersarentur, reuocandos qui ab eorum sententia discreparent. Misit igitur ex comitibus suis Borcæum & Phœbum, quos illis scilicet notissimos: ut à Cestio fœdus amicitiae, certamque pro peccatis à populo Romano ueniam pollicerentur, si proiecctis armis, secum sentire uoluissent. Verum seditiosum metu, ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippam sese conferret, legatos obtruncare statuerunt: & Phœbum quidem priusquam uerbum faceret, peremerunt: nam Borcæus uulneratus effugit: populares autem hoc indigne ferentes factum, cadendo fustibus atque lapidibus in oppidum compulerunt. Cestius uero, quia intestinam eorum discordiam, opportunum ad iruendum tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inque fugam uersos, usque ad Hierosolymam persecutus est. Castris autem in loco positis, qui appellatur Scopus, intervallo septem stadiorum à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppidum conabatur, sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In uicos autem circa ciuitatem, non paruam militum manum ad rapienda frumenta dimisit. Quarto autem die, quæ tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidum introduxit exercitum. Populus quidem à seditiosis custodiebatur: ipsi autem Romanorum disciplina territi, exterioribus cessere partibus, & in partem

interiorem templi refugerunt. Cestius uero transgressus Bezetham, quæ sic uocatur, & Cænopolim & forum quod appellatur materiarium, incendit. deinde cum ad superiorē ciuitatem uenisset, ppe aulam regiam castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uiolēter irrumpere, ciuitatem ilico possedisset, belloq; finem dedisset. sed Tyrannus & Priscus pfectus castrorum & plures equitum magistri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & ludæos intolerandis repleri cladibus contigit. Interea plurimi popularissimissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestium quasi portas ei patefacturi, uocabant. ille autem & ira fastidians, & quod non satis eis credendum putaret, tandiū id neglexit, donec pditione comperta, seditiosi Ananum quidem cum cæteris, de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere coegerunt: ipsi uero p turres dispositi, murum tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinque Romanis undiq; tentantibus frustrabatur conatus. sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemq; sagittarijs, à septentrionali tractu tēplum aggreditur, ludæis ex porticu resistentibus, qui frequenter quidē Romanos ad murum adeuntes auertere, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserunt. itaq; Romanorum qui anteibant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebantur, alijs ac p ordinem alijs similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem contexerunt. unde sagittæ in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebant. uehemēs autem seditiosos stupor inuaserat: iamq; multi ex ciuitate diffugiebant, ueluti continuo caperetur. His autem populus alacrior efficiebatur: & quantū nequissimi cadebant, tū ut ipsi portas aperirent, Cestiumq; tanquam de se optime meritum, reciperent, appropinquabant. Et pfecto si paululum in obsidione pseuerasset, statim ciuitatem obtinuisset. sed credo iam tunc infestus deus pessimis, eiusq; sancta illo die finem bello dare phibuerunt. Deniq; Cestius, neq; animis populi neq; obsessorum desperatione pfecta, repente militem reuocat: & sine ulla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. inopinata uero eius fuga, latronum fiduciam recreauit: insecutiq; nouissimos aliquot equitum, peditumq; pemere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes puocauit: iamq; postremos assecuti, multos necabant, tū utraq; itineris parte uallata, in transuersos tela iactabant. & neq; in eos se retorquere, à quibus à tergo sauciabantur nouissimi audebant, quandam infinitam multitudinem insequi existimantes: neq; à lateribus instantium uim repellere sufficiebant: cum ipsi quidē graues essent, ordinemq; interrumpere formidarent: uiderent autem ludæos leues, & ad excurrendum faciles esse. unde eueniebat, ut multa mala ppterentur, cum nihil contra inimicis nocerent. Tota igitur uia pculli, deiectiq; agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Aemilius lucundus alæ pfectus, uix in Gabao puenirent, ubi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius bi-duum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium uidisset numerum, & omnia circum loca plena ludæis, tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaq; pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari pcepit: occisisq; mulis atq; asinis alijsq; iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferrent (hæc enim uelut usui futura seruabat, maxime quæ timebat ne ludæis contra se capta prodesse) Bethoron uersus antecedeat exercitum. At ludæi latioribus quidem locis minus instabant: cōtractos uero in angustias atq; descēsus, alijs ab exitu phibebant, alijs postremos agminis trudebant in uallē: fusq; omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operiebat. ubi etiā peditibus, quo pacto sibi met subuenirent, hæsitantibus, equestrium piculum promptius erat, nec enim ordinate uiam psequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebant equitantibus inui, iaculatoribus autem rupes ac ualles tenebantur: in quas deiecti qui ab errassent, consumeantur: nullusq; locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Ita que incerti quid agerent, adululatus, quod desperati solent, stetusq; conuersi sunt: quibus resonabat ludæorum exhortatio, cum clamore latantium pariter atq; sauiētium, totusq; pene qui cum Cestio fuerat, pissit exercitus, nisi nox aduenisset: qua Romani quidem in Bethoron cōfugerunt, ludæi uero obsessi circum omnibus locis, eorum transitus custod-

Clades exercitus Cestij

Cestij fuga.

*Callidū Cestij
consuium*

diebant. Deniq; ubi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos prope ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. hisq; pcepit, uigilum qui in castris excubarent, signa clamare, ut eo modo ludæi omnem illic militum numerum arbitrarent remanere. ipse autē cū ceteris ociose usq; ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum ludæi locum in quo Romani tetenderant desolatum uidissent, in quadringentos à quibus decepti fuerant concurrerunt. & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium psequi properabant. sed ille cum nocte non paruum spatium itineris pegisset, die uehementius quoq; fugiebat: adeo ut metu pculsi milites, machinas siue tormenta muralia, itemq; balistas, multaq; alia instrumenta relinquerent: quibus tunc ablatis ludæi rursus contra illos qui ea reliquerant, usi sunt. Insequēdo autem Romanos, Antipatridem usq; uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeūtes & machinas secum asportarunt mortuosq; spoliarunt, & p̄dam quæ remanserat collegerunt: & p̄æana canentes, in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis, Romano rum autem & auxiliarium quinq; millibus peditum ac trecentis, itemq; nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouembris mensis octauo die gesta sunt, anno duodecimo Neronis principatus.

¶ De Damascenorum seuitia in Iudeos, deq; Iosephi studijs in Galilea.

Caput. XXV.

*Damascenili
deos decem
millia interi-
munt.*

*Eligitur du-
ces Iudeorū.*

*Iosephus hui-
us historie
scriptor.*

Post Cestij uero casus aduersos, nobilium ludæorum multi, tanquā è nauī pessum itura, ex ciuitate enatabant. Deniq; Costobarus & Saulus fratres, una cum Philippo lachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippæ, inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uero cum his in aula regia fuerat obfessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum à seditionis interemptus sit, aliàs indicabimus. Cestius autem Saulum & ceteros in Achaïam ad Neronem misit, & ppriam necessitatē indicaturos, & belli causas deriuaturos in Flore. sperauit em̄, & iram in illum excitatum iri, & sua picula summouenda. Tunc autem Damasceni, cæde Romanorū cognita, ludæos apud se degentes opprimere studuerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberent (nanq; id olim ppter suspensiones meditabant) facilem quidem sui conatus exitum fore putabāt. uerebant autem mulieres suas, fere omnes pter paucas iudaizantes, & eorū religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celandi, quid agerent. ludæorū autem decem millia, quippe ut in angusto loco, atque omnes inermes aggressi, una hora sine metu iugulauerunt. Qui uero Cestium fugauerant, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent, partim ui, partim blanditijs sibi etiam sociabant: & in templū congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus Gorionis filius, & pontifex Anan̄, omnia quæ in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximeq; ut ciuitatis muros erigerēt. Filium nanq; Simonis Eleazarum, quamuis Romanorum p̄dam, & creptas Cestio pecunias, & insup his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tñ nullis necessitatibus p̄posuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia uiderent efferrī, eiusq; studiosos siue imitatores, satellitum more uersari. uerum paulatim Eleazarus, ambitione pecuniarum, itemq; astutia psuasit populo, ut in omnibus sibi parerent. In Idumæam uero quos mitterent, alios militum duces optarunt, Iesum filium Sapphæ, unum è pontificibus, & Eleazarum noui pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanē posita genus ducens, unde Peraites cognominabat, ut ducibus obtemperaret. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. nanq; in Ierichuntem Iosephus filius Simonis, & trans flumen Manasses, & Tarnam Iohannes Essæus, toparchias administraturi missi sunt. huic autē Lydda, & Ioppe, & Ammaus erant additæ, Gophniticæ autē & Acrabatenæ regionū Iohannes, filius Ananiæ, rector designatus est: & utriusq; Galilææ Iosephus, Matthiæ filius. huius autē p̄fecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatū quæ ibi fuere. Aliorū igitur rectorum, palacritate ac prudētia sua, quisq; res sibi creditas administrabat. Iosephus autē cū in Galilæā uenisset, primū curæ habuit, indigenarum sibi cōcillare beneuolentiā: multa sciens ea cōfici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde cōsiderato, q; potentissimos quidē amicos haberet si eos participes potestatis fecisset, oēm uero multitudinē si pleraq; per indigenas & consuetos fieri præciperet, septuaginta

de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosque rectores totius Galilae constituit: septem uero per singulas ciuitates minorum litium iudices. nam maiora negocia causasque capitales ad se referre iussit, et illos septuaginta. ceterum disposito per ciuitates iure quo inter se uterentur, etiam quemadmodum extrinsecus tuti essent animaduertit: cer tusque in Galilaeam Romanos esse uenturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam & Bersabee, & Selamin: necnon & Pereccho, & Iapha, & Sigoph, & montem cui nomen est Itaburio, & Tarichaeas, & Tiberiada: ad haec etiam circa Genasar lacum speluncas in ea quae inferior Galilaea uocabatur, muniuit. Superioris autem Galilaeae Petram quae Acharorum dicitur, & Seph & Iamnit, & Mero: in Gaulanitide uero Seleuciam, & Soganen & Gamalam munitione circundedit. Solis autem Sepphoritis permisit, ut murum sibi metipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine praeccepto uideret. Similiter autem Giscalam, Iosephi iussu per se muro cinxit Iohannes Leui filius. Ceteris autem castellis omnibus, ipse Iosephus intererat, iubendo simul atque operam ferendo. Quin & exercitum ex Galilaea, supra centum millia uirorum comparauit: quos omnes undique collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorum inuictam esse uirtutem, quod dicto essent audientes rectoribus suis, & armorum exercitationi operam darent, doctrinam quidem urgente necessitate despexit: parendi autem facultatem rarus regentium multitudine posse contingere, ita ut Romani solent, diuisit exercitum: pluresque fecit ordinum principes. Diuersisque militum generibus constitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsis retores, maiorum rerum administratores dedit. Docebatque signorum disciplinas, & prouocationes reuocationesque buccinarum, & principia cornuum, & circumsductiones, & quae admodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, & cum defatigatis partiri pericula: quaeque ad fortitudinem animi, corporisque tolerantiam pertinerent, instituebat. Maxime uero eos erudiebat ad bellum, usque quaque Romanorum referens disciplinam: & quod cum uiris essent praeliaturi, qui & uiribus corporis, & animi obstinatione, totum pene orbem terrae superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri praecceptis, iam nunc periculum se facturum, si consuetis delictis, hoc est, furtis & latrocinij & rapinis abstinuissent: sed neque aut gentilibus fraudem facerent, aut consuetissimorum damna proprium questum putarent. Illa enim bella optime administrari, quorum milites bona conscientiam gererent: qui uero per se praui fuissent, his non solum inimicos, sed etiam deum hostem futurum. Multa in hunc modum admonendo perseuerabat. Et iam quidem quantum praelio parandum esset, constatum erat. Nam sexaginta peditum millia, ducentos quinquaginta equites, ac praeter hos etiam mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor millia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis, atque satellites. Exceptis autem mercenariis, facile ceteri milites a ciuitatibus alebantur. Namque singulae quas enumerauimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis uictum tenebant: ut pars armis, atque alia pars faciendis operibus dirimeret, & armati securitatem rependerent suggerentibus com meatum.

¶ De Iosephi periculis & euasione, & Iohannis Giscalae malitia. Caput XXVI.

Iosepho autem hoc modo administranti Galilaeam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leui filius, nomine Iohannes, callidissimus, ac dolis plenus: & nequitia quidem nobilissimus omnium, antea uero pauper, & aliquandiu malitiae suae impedimentum passus inopiam, facile mentiri paratus, mirusque fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam uirtutem putaret, eaque aduersus amicissimos uteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus caelum: qui semper quidem immoderata concupisset, spem uero leuioribus maleficiis aluisset. Latro enimerat, sui moris, ac solitarius: deinde etiam comitatum inuenit audaciae, primo quidem paruum, ampliore autem proficiens. Curae autem habebat, neminem ignauum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorumque peritia praestarent, hos eligebat: donec quadringentorum uirorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyrriorum finibus & uicis erant. Isque omnem Galilaeam depopulabatur, & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur tamdudum regendi milites cupientem, & maiora desiderantem, diu pecuniae retardabat

inopia. cumq; uideret Iosephum sua industria latari, persuadet ei primum, ut fabricandi muri patriæ sollicitudinem sibi committeret. in qua re quæstus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude composita, uelut oleo, quod non à gentilibus suis tractari esset, uti cauerent omnes apud Syriam Iudæi, ut ad confinia oleum mitteret depoposcit. nummoq; Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris, eodem precio amphoræ dimidium uenundabat. cumq; Galilæa ferax esset olei, maximeq; illo tempore magna hubertate redundaret, in ea loca ubi erat penuria solus multumq; mittendo, infini tam summā pecuniæ congregauit: qua mox in eū usus est, qui hoc sibi beneficium præstississet. Deniq; existimans si Iosephum deposuisset, rectorem se Galilææ futurum, quibus p̄ erat latronibus imperauit prædā uehementius exercere: quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidijs alicubi rectorem perimeret, si cui ferret auxilium: aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iamdudum autem rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus Romanis prode cogitaret: multaq; in hūc modum ad eius perniciem comparabat. Itaq; illo tempore, cum quidam ex uico Damaritana in magno campo custodias agentes, Ptolemæum Agrippæ & Berenices procuratorē aggressi, omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erant non pauca uestes p̄ciosæ, plurimaq; argentea pocula, & sexcenti aurei, neq; hanc p̄dam occulte administrare potuissent, omnia Tarichatas ad Iosephum comportarunt. Ille autem reprehensa uiolētia, quæ regijs intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimum iubet: paratis eas dominis opportune remittere. unde maximū ei periculum cōparatum est. nāq; raptores earum, quia p̄dæ nullam partem acceperant, ægre ferentes, & perspicientes qd Iosephus cogitauerat laborem suum regibus condonare, per uicos nocte discurrent, omib; p̄dicant Iosephum proditorem esse: eodemq; tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeo ut centum armatorū millia contra Iosephum prima luce concurrerent. Deniq; multitudo quidem, in circo apud Tarichatas congregata, plurima p̄ iracundiam conclamabat, partim deponi, partim concremari uociferans p̄ditorem: plerosq; autem incitabat Iohannes, & cum eo Iesus quidam Sapphæ filius, tunc magistratus Tiberiadis. Iosephus igitur amici & satellites, tantæ multitudinis incursum p̄territi, omnes p̄ter quatuor diffugerunt. Ipse uero dormiens, prope cum iam ignis admoueretur exurgit: & monentibus eī quatuor qui remanserant ut fugeret, neq; solitudine sua, neq; illorum qui contra se uenerant copijs p̄turbatus, in conspectum illorum p̄silit, ueste discissa, infusoq; capiti puluere, auersisq; post tergum manibus, suoq; ceruici gladio annexo. Hæc autem amicos ei, maxime Tarichatas ad misericordiam commouerant. rustica uero plebs, & finitimorum, quibus molestior uidebatur, nō sine maledictis cum iuebant publicas p̄ferre pecunias, & facta prodicionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorum de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturum: & impetrandæ ueniæ causa fecisse omnia, quæ misericordiam puocarent. At illius ista humilitas consilium p̄struebat: & contra se indignantes arte circunueniens, ut sup̄ his, unde irascerentur, inter se ipsi discordarent, omnia confessus se pollicetur. Deinde sibi loquēdi facultate concessa, ego, inquit, has pecunias neq; Agrippæ remittere cogitabam, neq; in p̄pria lucra conuertere: absit enim, ut amicum putem unquam, qui uobis sit inimicus: aut quæstum ex re capiam, quæ uos communi ter læderet. Sed quia uidebam o Tarichata, maxime ciuitatem uestram munitionis egere, & ad extruenda mœnia minus habere pecuniæ, timebamq; Tiberiensem populum, & alias ciuitates raptis pecunijs inhiantes, pedetentim eas retinere decreui, ut uos muro circumdarem. Si hoc non uidetur, p̄fero quæ ablata sunt, & diripienda p̄pono. Sin recte consului, bene de uobis meritum coercetis. Hæc Tarichata quidem ab eo dicta, cum fauore recepti Tiberienses uero cum alijs deprauando, insuper etiam minitabantur: utriq; autem relicto Iosepho, inter se litigabant. Ille autem fretus iam secum sentientibus (erant eū prope ad quadraginta millia Tarichata) cum multitudine liberius loquebatur: multumq; in eorū temeritatem inuectus, ex p̄senti quidem pecunia Tarichatam ait esse muniendam: curæ autem sibi fore similiter, ut etiam cæteræ tutæ sint ciuitates. nec enim pecunias defore, si concordare uelint in eos, unde parandæ sunt, & non in eum moueantur, qui parat. Itaq; cum alia quidem multitudo, quæ decepta fuerat, quamuis irata recedebat; duo uero armatorū

Impetus Iude
orum contra
Iosephum

multa impetum in eum fecere. Cumq; se ille tecto ante recepisset, instabant ei minitantes. Iterum autem Iosephus in hos quoq; altera fraude utitur. cumq; ad fastigium culminis e-
 misisset, compresso dextera strepitu, nescire ait se, quid peterent sibi p̄stari: uoces enim se
 non exaudire confusas. omnia uero quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromisissent,
 qui secum ociose colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratib⁹ ad eum
 ingrediuntur. quos ille in intimas ædium partes inductos, clausa ianua tandiu uerberauit,
 quoad omnium uiscera nudata sunt. circumstabat autem interim populus, existimans eos
 prolixis allegationibus concertare, cum subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos
 dimisit, unde tanto terrore qui minabantur affecti sunt, ut proiectis armis aufugeret. Ob
 hæc Iohannis etiam atq; etiam crescebat inuidia, aliasq; nihilominus Iosepho moliebatur
 insidias: morboq; simulato per epistolam postulauit, ut sibi medicinæ gratia Tiberiensis
 bus aquis calidis uti permetteret. Iosephus autem, quia nondum ei suspectus erat insidia-
 tor, ad præfectos ciuitatis literas fecit, ut & hospitii, & utensilia Iohanni præberent. Quib⁹
 ille potitus, biduo post cuius rei causa uenerat agebat: & his fraude circumuētis, alijs
 uero pecunia corruptis, ut Iosephum desererent, persuasit. His autem cognitis, Silas quē
 Iosephus custodiæ præposuerat, prope de insidijs ei scripsit: atq; ille accepta epistola, no-
 ctuq; itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidem multitu-
 do obuiam ei processit. Iohannes autem, quamuis eum contra se uenturum esse suspicare-
 tur, tamen misso quodam ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obseq̃o
 sese defuisse mandauit. Tiberiensibus autem à Iosepho in stadium congregatis, ut ad eos
 quæ sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis, Iohannes iussit eum interfici. Quos cū
 iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atq; ita conuersus ad eius uocē Iose-
 phus, ubi ferrum prope iugulo suo imminere prospexit, in litus desiliit è tumulto, ex-
 cello cubitis sex, in quo uerba faciens cum populo steterat: ascensaq; inde nauicula cū du-
 obus satellitibus suis, quæ illuc applicuerat, in medium lacum refugit, milites uero eius,
 ilico raptis armis, contra insidiatores irruebant. Mox autē ueritus Iosephus, ne bello in-
 æstino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas consumeretur, nuncium suis mi-
 sit, qui eos moneret, ut propriæ tantum saluti consulerent: neq; uero quenquam uel occi-
 derent, uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes, conqueuerunt. qui uero
 circū ciuitatem per agros habitabant, auditis insidijs, & quis earum fabricator esset, con-
 tra Iohannem ueniebant. sed ille primus in Giscala patriā suam fuga receptus est. At Ga-
 lilæi totis iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant. & cum multa essent armatorum mil-
 lia congregata, qui se aduersus Iohannem communem insidiatorem adesse clamabant: *Fuga insidiæ
 toris.*
 unaq; cum eo ciuitatem, quæ illum suscepisset, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, proba-
 re se quidem eorum beneuolentiam, impetum autem cohibendum esse dicebat: pruden-
 tia magis inimicos uincere cupiens, q̃ perimere. His uero, qui de singulis ciuitatib⁹ cum
 Iohanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisq; populus indi-
 cabat, præconum uoce denunciabat, intra quinq; dies eorum qui Iohannem non reliquis-
 sent, patrimonia diripienda, domosq; eorum cum familijs exurēdas. Et tria quidem mil-
 lia statim ab eo reuocauit, qui p̄fugi ante pedes eius arma piecerunt. cum reliquis autem
 Iohannes p̄pe mille Syris fugitiuis, transulit se iteq; in occultas insidias ex apertis: ac per
 nuncios in Hierosolymā clam missos, Iosephū accusabat, quod magnū exercitū collegis-
 set: iamq; nisi p̄ueniatur uī, tyrannus metropoleos uenturus esset. Verum ea populus qui
 dem p̄sciens, negligebat: liuore autem potētes, nonnulliq; magistratū clam pecunias ad
 cōparandos mercenarios milites misere Iohāni, ut p̄ eos bellū cū Iosepho gereret. decre-
 tumq; inter se cōceperunt, quo idē Iosephus militū administratiōe decederet: nō tñ id fa-
 tis esse credebāt: ideoq; duo millia & quingētos armatos, & quatuor miserūt nobiles uiros,
 iurisperiti filiū Iosandrū, & Ananiā Sadducæi, & Simonē & Iudā Ionathæ filios, oēs elo-
 quētia ualidissimos: ut eorū scilicet monitu, auerteret ab Iosepho bñuolētia multitudinis,
 & siquidē ipse sponte sua ueniret, paterent eū rationē reddere: sin remanere cōtenderet,
 pro hoste haberent. Amici autē Iosepho militē quidē ad eum uenturum esse p̄scripserunt,
 causam uero non indicauerunt, quoniā secretū fuit inimicorum eius consilium. unde fa-
 ctum est, ut quia præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transfirerēt

Iterū fit impet-
 tus i Iosepho.

Iosephus utx
 gladiū insidi-
 antis euadit.

Fuga insidiæ
 toris.

hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala, & Tiberias: quas tamen continuo sine armis recepit: captos autem quatuor duces consilijs armorumq; fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus, & ipsos, & a quibus pramissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

¶ Tiberias à Iosepho recuperatur & Sepphoris.

Capit. XXVII.

Iohannem uero iam intra muros Giscalæ, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regem uocantibus. Et cum ille constituto die ad eos non uenisset, pauciq; Romani equites ibi cum comparuissent, Iosepho defecerunt. Hisq; apud Tarichæas cognitis, Iosephus qui milites frumentatum miserat, neq; solus egredi contra desertores, neq; se continere patiebatur, metuens ne diu ipse tardaret, regij ciuitatem occuparent. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaq; dolo eos qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichæarum claudi iussit, ne quis consilium suum illis proderet, contra quos suscipiebatur. omnibus autem scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducentæ autem & triginta fuerit, quaterniq; nautæ non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat. cumq; tanto ab ea distaret spatio, unde facile uideri non posset, inanibus scaphis in fælo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, propius ut conspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, & scaphas armorum esse plenas existimantes, arma proiciunt: manusq; supplices agitant, ut ciuitati parceret precabantur. Iosephus autem, postquam multis eos minis & exprobrationibus castigauit: primum quod bello contra populum Romanum suscepto, intestinis dissensionibus uires suas ante consumerent, inimicorum que uota complerent: deinde, quod securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatem quæ non erubesceret sibi claudere, qui eam muro cinxisset: non repudiatum se ait, si qui sibi satisfacerent, quibus interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaque statim ad eum decem Tiberiensem potentissimi descenderunt. his autem in unam receptis nauiculam piscatoriâ, & procul abductis, alios quinquaginta senatores uenire iussit, maxime nobiles, uelut illi quoq; fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atq; alios obtentu fœderis euocabat: utq; mature Tarichæas recurreret gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosq; auexissent, in carcerem collocarent: donec omnem curiam, qui sexcentos haberet uiros, duosq; millia popularium comprehensa in Tarichæas scaphis abduxit. Reliquis autem uociferantibus, Clitum quendam esse præcipuum defectionis autorem, iamq; ipsius poena illius precantibus satiari, nulli quidem Iosephus uolebat occidere: suorum uero satellitum quendam Leuiam egredi iussit, qui Cliti manus abscideret. Cum uero is præ timore solum se globo inimicorum commissurum negaret, eaq; causa indignari Iosephum stantem in scapha uideret, ipsumq; uel se descendere, ac de se supplicium sumere, ut saltem unam manum sibi cederet, orabat: neq; hoc abnuente Iosepho, dummodo alteram sibi met Clitus ipse præcideret, educto ille se dextera gladio, laeuam sibi truncauit. tantus eum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus uacuis scaphis, & satellitibus septem, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis autem diebus post, Giscalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus depredari permisit: omnemq; prædam conquistam popularibus reddidit. Similiter etiam Sepphoritis & Tiberienfibus. Nam & hos captos rapinarum damno corrigere uoluit, & rehibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

¶ Quomodo Hierosolymite bello se preparauerint: deq; Simonis Gioræ tyrannide.

Capit. XXVIII.

Hactenus apud Galilæam motus erat: iamq; ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis autem Ananus pontifex & potentiores, qui non cum Romanorum parte sentirent, muros instaurare properabāt: multaq; bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittæ, aliq; arma fabricabantur: & exercitationibus iussis manus iuuenum operam dabat. Erantq; uniuersa plena tumultus, magnæque tristitia moderatos occupauerat multiq; futuras clades prospicientes, solum cohibere non poterant: infestaq; pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem incentoribus

quæ illis placerent, ex tempore fingebantur: status quæ tunc quasi peritura ciuitatis erat, antequam Romani uenirent. Anano autem apparatus belli omittere cura fuit: & seditiosorum, quos Zelotas uocabant, amentiam ad utiliora conuertere: qui tamen uictus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchia Gioræ filius Simon, multis nouarum rerum cupidus congregatis, ad rapinas conuersus, non solum in domos locupletum irrumpebat, uerum etiam corpora uerberibus conficiebat: iamque tunc palam tyrannidem inceptabat. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratum, ad latrones qui erant Masada, cum his quos habebat, effugit: ibique manens, donec Ananus & alij eius inimici perempti sunt, Idumæam cum cæteris populabatur: adeo ut magistratus eius gentis propter cædium multitudinem & prædaram assiduitatem, collecto milite, uicos præsidij tuerentur. Et Iudæorum quidem res ita se habebant.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IV DAICO LIBER .III.

De Vespasiani ducis aduentu, & clade duplici Iudæorum.

Caput .I.

NERONEM autem, ubi res apud Iudæam non prospere gestas accepit, latens quidem, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autem superbiam simulans, ultro etiam indignabatur: magisque ducis negligentia, quam uirtute hostium quæ contigerat facta esse dicebat: decere se putans, propter pondus imperij tristiora contemnere, uiderique malis omnibus superiorem animum gerere. uerumtamen curis arguebatur mentis eius perturbatio, cum deliberaret cuiusnam commotum crederet orientem, qui una & Iudæos rebellantes ulcisceretur, proximasque his nationes simili morbo correptas antecaperet. Inuenit igitur solum Vespasianum his necessitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, uirum ab adolescentia usque ad senectutem bellis exercitatum, & qui populo Romano iam pridem pacasset occidentem, Germanorum tumultu concussum: armisque ante illud tempus incognitam Britanniam uendicasset. unde patri quoque ipsius Claudio præstiterat, ut sine proprio sudore triumpharet. Itaque his omnibus fretus, ætatemque illius cum peritia stabilem cernens, obsidesque fidei liberos, eorumque florem manus esse paternæ prudentiæ, iam tum fortasse de tota repub. deo aliquid ordinante, mittit eum ad regē dos exercitus in Syria constitutos, multis pro tempore blandimentis atque obsequijs animarum, qualia necessitas imperare consuevit. Ille autē protinus ex Achaia, ubi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexandriam, ut inde quintam itemque decimam legiones moueret. ipse uero transmissus ad Hellespontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibique Romanas uires, multaque uicinis regibus auxilia congregauit. At Iudæi post malam Cestij pugnam insperata felicitate sublatis, animorum impetus cohibere non poterant: sed tantam quam fortuna eos exagitante periti, bellum ulterius perducebant. Denique omni, quanta fuit manu pugnacissima congregata, Ascalonem petierunt. ea est ciuitas antiqua, septingentorum & uiginti stadiorum spatio ab Hierosolyma distans, & Iudæis semper inuisa: quæ res fecit, ut etiam tunc primis eorum incursumus propior uideretur. tres autem uiros aggressionis duces habebant, & corporibus & prudentia præstantissimos: Nigrum Peraitā, & Silam Babylonium & Iohannem Essanum. Ascalonem uero ualidissimo quidem muro cincta erat, sed uacua penes præsidij. una enim cohors eam peditem, & una equitum ala tuebatur, cui præfectus erat Antonius. Illi igitur ita multa uelocius itinere pacto, ac si ex propinquo uenirent, præsto erant. Antonius uero (nec enim eorum fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neque multitudinem ueritus uel audaciam, primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murumque properantes aggredi refrenauit. Itaque Iudæi, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum stipatis aut inordinatis, leuiterque armatis cum instructis, plusque indignationis quam consilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligant. nam ut semel eorum primæ ab equitibus turbatae sunt acies, fugam petiit: & murum uersus se à tergo urgentibus incidentes, suimet ipsi hostes erant: donec omnes incursumus equitum uicti, per totum campum dispersi sunt, qui fuit plurimus, totusque habilis equitatibus.

quod quidem Romanos iuuit, ut magna cade Iudæos prosternerent. nam & fugientes pervertendo, cursum in eos flectebant, & quos occupassent, curriculo transfigendo infinitos peremere. Alij uero alios quocumque se uertissent circumdatos, exagitantibus facile iaculis opprimebant. Et Iudæis quidem propria multitudo, per desperationem salutis, solitudo uidebatur: Romani uero licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiam superfluere se putabant. Et illi quidem res aduersas superare certantes, dum pudet cito fugere, mutari fortunam sperant: Romani autem, in his quæ prospere agerent minime delassati, ad maiorem usque diei partem pugnam pertrahunt: donec Iudæorum quidem pempta sunt decem millia, duoque duces Iohannes & Silas: ceteri uero plerique sauci, cum Nigro, qui unum restabat ex ducibus, in oppidum Idumææ quod Sallis dicitur, confugere. nonnulli tamen etiam Romanorum in illo plio uulnerati sunt. Sed non Iudæorum spiritus clade tanta sedatus est, multoque magis eorum dolor incitauit audaciam: & contemnentes quantum ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alteram illiciebantur. denique paruo tempore intermisso, quod ne curadis quidem uulneribus satis esset, cunctisque aggregatis uiribus, maiore cum indignatione, multoque plures a scalonem recurrabant, eadem se præter imperitiam aliaque belli uitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius qua transituri fuerant, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi, & ab equitibus circumdati, prius quam se ad pugnam componerent, iterum super octo millia percubuerunt, ceteri uero omnes aufugerunt: cumque his Nigro multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis, & quoniam hostes instarent, in turrim quandam tutissimam compelluntur cuiusdam uici, cui nomen est Bezedel. Antonius uero cum suis, ne uel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tenerent, uel ducem hostium fortissimum uiuum relinquerent, ignem muro supponunt. turrique inflammata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto: ille autem in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: triduoque post socijs cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudioque insperato repleuit omnes Iudæos, tanquam dei prouidentia dux eis in posterum reueruatur. At Vespasianus Antiochiam exercitu adducto, quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliaque felicitate sine dubio tertium inter omnes quæ in Romano orbe sunt locum obtinens, ubi etiam aduentum suum regem Agrippam cum omni manu propria offenderat peristolari, ad Ptolemaidem perperabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei Sepphoritæ ciues oppidum Galilææ colentes, soli mente pacata: qui tam suæ salutis prouidentia solliciti, quam Romanarum uirium gnari, etiam prius quam Vespasianus ueniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrasque iunxerant, presidiumque militare susceperant. tunc quoque benignissime duce suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia pre-miserunt. Quibus interim Vespasianus præsidij causa poscētibz, equitum peditumque tantum numerum tradidit, quantum obitare posse arbitrabatur incurfibus, si quid Iudæi commouere tentassent. non enim minimum esse uidebatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximam & in loco tutissimo conditam, totiusque gentis futuram præsidio.

¶ Descriptio Galilææ, Samariæ, & Iudææ. Caput .II.

DVæ sunt autem Galilææ, quæ superior & inferior appellantur, easque Phœnicæ & Syriæ cingunt. Discernit uero ab occidente Ptolemais territorij sui finibus, & quondam Galilæorum, nunc autem Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gabaa ciuitas equitum, quæ sic appellatur, eo quod equites ab Herode rege dimissi, coloni eo deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis, usque ad flumen Iordanem. Ab oriente uero Hippene & Gadaris, sed & Gaulanitis definit, qui etiam regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro, itemque Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ longitudo à Tiberiade usque ad Zabulon, cui uicina est in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem patet à uico Xaloth, qui in magno campo situs est, usque ad Bersabem: unde etiam superioris Galilææ latitudo incipit usque ad Baca uicem, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo uero eius à Thella uico Iordani proximo usque ad Meroth extenditur. Sed cum tanta sint utraque magnitudine, tantisque gentibus alienigenis circumdata, semper tamen omnibus belli piculis restiterunt. nam & pugnaces sunt ab infanzia Galilæi, & omni

tempore plurimi, neque aut formido unquam uirios aut earum penuria regiones illas occupauit: quoniam tota opima ac fertiles sunt, omniumque generum arboribus confitae, ut etiam minime agricultura studiosos habetate sua puocent. denique excoltae sunt ab incolis tota, nec pars ulla est earum ociosa: quin & ciuitates ibi crebrae sunt, & ubique multitudo uicorum propter opulentiam populosa, ut quod sit minimus, supra quoddecim millia colonorum habeat: prorsus ut etiam si quis magnitudine minorem Galilaeam dixerit, quam trans fluminem regionem, uiribus tamen eam praestulerit. haec enim uniuersa colitur, tota fructuum ferax: at illa quae trans flumen est, licet multo maior sit, plerumque tam aspera atque deserta est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Perae sane mollities & ingenium fructuosum, campos habet cum uariis arboribus confitos, tum maxime oliuetis ac uineis & palmetis excultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquae pennis, quoties illi Sirio aestuante defecerint. Et longitudo quidem eius est a Machaerunte in Pella: latitudo uero a Philadelphia usque ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, septentrionalis eius est tractus: occiduus uero Iordanis: meridianum autem Moabitica regio terminat. ab oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemque Gerasis clauditur. Samaritanensis autem regio, inter Iudaeam quidem & Galilaeam sita est: incipiens enim a uico in planitie posito, cui nomen est Ginaea, in Acrabatenam definit toparchia: sed natura nihil a Iudaea discrepat. nam & utraque montosa sunt & campestres, agroque colendo molles atque opimae, necnon & arboribus plenae: pomisque tam syluestribus quam mansuetis abundant, eo quod natura sunt aridae, imbriumque satis habent. dulces autem per eas supra modum aquae sunt: bonique graminis copia praeter alias earum pecora lactis abundant: quodque maximum uirtutis atque opulentiae specimen est, utraque uiris referta est. Harum confinium est Anuath uicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudaeae limes a septentrione. Meridiana uero pars eius, si in longitudinem metiare, adiacenti uico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iardan. Latitudo sane a Iordane flumine usque ad Ioppen explicatur. Media uero eius est Hierosolyma: unde quidam non sine ratione, umbilicum eius terrae, eam urbem uocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudaea deliciis caret, ad Ptolemaidem usque locis extenta maritimis. In undecim autem sortes diuisa est: quarum prima est tanquam regia Hierosolyma, praeter ceteris inter omnes accolae eminent, uelut caput in corpore. alijs uero post hanc toparchiae sunt distributae. Gophna est secunda, & post eam Acrabata. ad hoc Thamna, & Lydda, itemque Ammaus, & Pella, & Idumaea, & Engadda, & Herodium, & Hiericus: deinde Iamnia & Ioppe finitimis praesunt. & praeter has Gamalitica, & Caulanitis, & Batanaea, & Trachonitis: quae etiam regni Agrippae partes sunt. Eadem uero terra incipiens a monte Libano & fontibus Iordanis, usque ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur a uico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis Iudaeis Syrisque permixtis.

¶ De auxilio Sepphoritis misso & Romanorum disciplina militari.

Caput .III.

DE Iudaea quidem, & quibus esset cincta regionibus, quam maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis, hoc est, equites mille, sexque millia peditum, Placido eos regente tribuno, castris in magno campo positis bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendae causa, equitatus uero in castris degebat. utrinque autem assidue peditando, & circa eam regionem loca omnia incurando, magnis incommodis Iosephum eiusque socios, quamuis quietos, afficiebant. & praeterea ciuitates extrinsecus depraedabantur: ciuiumque conatus, si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quam ipse, antequam a Galilaeis deficeret, ita muris cinxerat, ut Romanis quoque esset inuicta. unde etiam spe frustratus est, cum nec ui nec uasu Sepphoritas in suas partes pertrahere potuisset: magisque in Iudaea bellum accendit Romanis indigne ferentibus insidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum morem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: ignis uero & sanguis Galilaeam totam repleuerat, nec quisquam expers eius acerbitatis aut cladis

Fertilitas & illae.

Regionis intra Iordanem descriptio.

Samaritanensium descriptio.

Iudaea descriptio.

Undecim sortis Iudaeae.

erat. unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorū ambitu Iosephus communierat. Titus autē Alexandriam transmissus ex Achaia citius quā per hyemem spernabatur, manum milium cuius causa missus fuerat suscepit: contentoque usus itinere, manū ad Prolemaidem puenit. Cumque ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus (erant autem nobilissimae quinta & decima) iunxit etiā quam ille adduxit quā tamdecimam. Eas autē sequebantur decem & octo cohortes: quibus accessere ex Caesarea quingque cum una ala equitum, & alae quingque Syrorum equitum. decem autē cohortium singulae mille pedites habebant: in ceteris uero tredecim sexcenti pedites, & centeni uiceni equites erant. Saris autem auxiliorum etiam a regibus congregatum est. Antiochus enim & Agrippa & Soemus, bina millia peditum, & sagittarios equites mille praebuerunt: cum Arabia quoque rex Malchus, praeter quingque millia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarii: ut tota manus computata cum regibus, sexaginta millia circiter peditum equitumque colligeret, praeter calones: qui plurimi sequebantur, & meditationi bellicae assueti nihil a pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur, & neque peritia neque uiribus, a quoquam nisi a dominis uincerentur. Qua quidem in re nimis admirandam quis existimauerit Romanorum prouidentiam, ita seruos instituentium, ut non solum ultae ministerio, sed belli etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quoque respexerit militiae disciplinam, profecto cognoscet tamen eos imperium non fortunae munere, sed propria uirtute quaesisse. Armis enim uti non in bello incipiunt: neque solum si necesse sit, manus mouent, cum in pacis ocio cessauerint: sed armis ueluti natura cohaerentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora praestolantur. Meditationes autem eorum nihil a uera contentione discrepant: sed in dies singulos militum quisque omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercetur: quo etiam facillime praelia tolerant. neque cum ordo neglectus eos a consuetudine dispositione dispergit, neque metus stupefacit, neque lassitudo exhaurit. unde sequitur ut semper superent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorum meditationes confictus esse dixerit sine sanguine, contraque praestant meditationes cum sanguine. nam ne repentino quidem hostium incursum opprimi possunt: sed quocumque in hostilem terram irruperint, non nisi permunitis castris praedio decernunt. quae quidem non leui opere, neque iniquo loco erigunt, nec omnes inordinate describunt: sed si quidem inaequale solum fuerit, complanatur: quatuor uero angulis eorum dimensio designatur. nam & fabrorum multitudo, & ferramentorum copia quae usus extructionis postulat, sequitur exercitum. Et interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem praefert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quarum interualla catapultis atque balistis, & alijs machinis saxa intorquentibus, omnibusque instrumentis missilium complent, ut cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. portas autem quatuor aedificant, tam iumentis aditu faciles, quam ipsis, si quid urgeat, introcurrentibus latas. intus autem castra uici spatijs interpositis dirimunt, mediaque rectorum tabernacula collocant, & inter haec ducis maximi diuum templo similitum: prorsus ut quasi repentina quaedam ciuitas existat: forum quoque & opificum stationes, & sedes militum primatibus, ordinumque principibus, ubi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse uero ambitus, & omnia quae in eo sunt, multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius communitur. qui si res urgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, parique spatio lata. Armis autem septi, per contubernia cum decore atque ocio in tentorijs agunt: omniaque ab his ordinate etiam alia cauteque per contubernia expediuntur: ueluti si ligno aquae opus sit aut frumento. nec enim coena uel prandium cum uoluerit, in potestate cuiusque est, simul autem omnibus somnus est, excubias & uigilandi tempora buccinae significant, neque est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi uero ad tribunos conueniunt salutatum: cum quibus ad summum omnium ducem uniuersi ordinum principes. ille autem his signum aliaque dat ex more praecipua proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quo opus est, ac uniuersi pariter incurrunt iterumque sese recipiunt. Cum autem castris egrediendum est, tuba indicium facit: nemoque ociosus est, sed uel solo nutu moniti, taberna-

cula tollunt, omniaq; ad profectiōem instruunt. deinde iterum tuba ut sint parati significat. illi autem cum mulos & iumenta sarcinis onerauerint, uelut in curruli certamine signum expectant. Castra uero incendunt, eo quod sibi alia munire facile sit, & ne quando hostibus eadem usui sint. Et tamen tertio quoq; tubæ signo indicant, ut exeant: urgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deserat. Dexterq; duci præco astans, si ad bellum parati sunt, uoce patria ter percontatur. illiq; toties alacri & magnâ uoce paratos esse se respondent, interrogantemq; præueniunt, & Martio quodam spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde ociose & cum omni decore progredientes ambulant, suis quisq; ordinem uelut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septi, & utroq; latere gladijs accincti. laeuus aut gladius multo est longior, cū dexter mensurâ palmæ non excedat. qui uero ducem stipant lecti pedites, scuta & lanceas gestant, cætera manus hastas & clypeos longos, ferramq; & corbem & sarculum & securim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduiq; uaticum, ut parum intersit inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & contus in manu, transuersusq; ad equi latus clypeus: ternaq; in pharetra uel amplius dependent lata cuspidē iacula, nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uero & thoracas peditibus habent similes: nulloq; armorum genere ab equitum alis discrepant lecti, qui circum ducem uersantur. Agmina autem semper cui sorte id obrigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itemq; armorum uarietas. Nihil uero nec in præliis inconsultum aut subitum agunt: sed omnia semper sequuntur facta sententiam, opusq; adhibetur antè decretis. unde aut minime peccant: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum ad rem inconsulte gerendam illicit, quæ uero ante cogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibeant ad cauendum ne idem rursus eueniat, & bonorum quidem fortuitorum non is auctor sit cui contigerint, tristium uero quæ præter sententiam acciderint, saltem recte consulta uideantur esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modo corpora, sed animi quoque militum fortiores sint, maior autem illis est ex timore diligetia, namq; leges apud eos non desertionis solum, uerumetiam minimæ negligentiae sunt capitales, ducesq; magis quam ipsæ leges terribiles. namq; bonos honorando, redimunt ne in ebriandis noxijs uideantur crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus unum totius conspiciatur exercitus. sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisq; ad signa, & ad opera manibus: unde facere quidem semper strenui sunt, pati uero tardissimi. nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sentire ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. nam & ea certiores putant esse uictoria. Quorum igitur actus à consilijs incipiunt, consultaq; adgo strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab oriente, & Oceanus ab occidente, itemq; à meridiano tractu Africæ fertilissima regio, & à septentrione Rhenus atq; Danubius sunt impertiti limites, cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit? Hæc ergo prosecutus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quam solatio deuictorum, & ut nouarum rerum cupidos deterrem: fortasse autem & ad experientiam proderunt bonarum artium studiosis, Romanæ instituta militiæ nescientibus. redeo tamen unde digressus sum.

¶ Impetus Placidi aduersus Iotapatam.

Caput IIII.

Vespasianus quidē una cum Tito filio in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitum. At uero Galilæam peruaserat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehenderat multitudinem, interemit: hæc autem fuit Galilæorum imbecillior turba, animisq; deficientes: pugnacissimos autem ut uidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communierat, in Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum uertit: existimans eam repentino aggressu facillime captū iri, magnamq; & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu celsuris alijs ciuitatibus, si quæ ualidissima esset, occupatā uidissent. Multum tamen opinione

deceptus est. Iosapateni enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduententem excipiunt: congressi; cum Romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe ut pro salute patriæ, item cōiugum liberorumq; dimicantes) in fugam eos uertunt, multosq; lauciant, septem solum interfectis: quia neque inordinate pugna decesserant, septisq; undique corporibus leuiter fuerat uulnerati, cum ludæi quocumque magis eminens iaculari, quam manus conferere inermes cum armatis confiderent. ex ipsis autem ludæis tres ceciderunt, paucis præterea lauciatis. Placidus igitur ab oppido repulsus aufugit.

¶ Galilæa à Vespasiano inuaditur. Caput V.

Vespasianus uero ipse Galilæam cupiens inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, itemq; sagittarios præire iussit, ad repentinis incursus hostium cohibendos, & ut suspectas atq; opportunas infidijs syluas scrutarentur. Hos sequebatur Romani peditatus equitatusq; pars: post quos è singulis centurijs deni armaturam suam ferentes, mensesq; castrorum. post hos stratores uiarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac aspera complanarent, syluasq; obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itemq; subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tutelæ causâ multos cum his equites ordinauit. post quos ipse ueniebat, lectos pedites equitesq; necnon & lamæarios secum ducens, equitumq; præterea suorum agmine comitatus. de singulis enim turmis proprios centum & uiginti equites deputatos habebat. hos sequebatur, qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent, deinde rectores, itemq; præfecti cohortibus tribuni, stipati lectis militibus. & post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod & uniuersarum auium regnum haberet, & sit ualidissima. itaq; illam & principatus insigne putat, & omen uictoriæ, quoscumq; bello petierint. sacras uero signorum effigies sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisq; adhærebat ex more quidam centurio, disciplinae atque ordinis custos. Serui autem singularum legionis cuncti cum peditibus erant, mulis alijsq; iumentis uehentes militum sarcinas. postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogebant armati pedites, equitumq; non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cū omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibiq; positis castris, quamuis propius ad bellum milites continebat, unâ & ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumq; indulgendo pœnitudinis, si quis ante prælium uoluntatem mutaret, nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaq; multos quidem rebelliones fugere uel solus fecit ducis aspectus, metum uero uniuersis incussit. Iosephi enim socij, qui non longe à Sepphori castra posuerant, ubi bellum appropinquare cognouerunt, & iam iamq; Romanos prælio secum congressuros, non modo ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicerent, fuga disiecti sunt. cum paucis autem relictis Iosephus, ubi animaduertit neq; se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, & ludæorum animos concidisset, si fides his haberetur, plerosq; libèter ad hostes defectum ire: iam tum quidem bello omni abstinebat, quàm longissime autem periculis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

¶ Gadara expugnatio Caput VI.

Vespasianus autem Gadarësiū ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quod eam pugnaci multitudine uacua reperisset. Deinde hinc transgressus interius cunctos puberes interfecit, cum Romanos odio gentis, & cladis memoria quam pertulerat Cestius, nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autem nō solum ciuitatem, sed etiā omnes circum uicos, & oppidula quædam penitus desolata, nonnulla quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autem, quam tuitionis causâ optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam uersum iri credebant: neq; in hoc eos uoluntatis eius fallebat opinio. uidebat enim res ludæorum quorsum euaderent: unamq; illos uiam salutis habere, si propositum mutauissent. Ipse uero, quamuis adhuc sibi speraret à Romanis ueniam tribuendam, mori tamen sæpe maluisse, quàm prodita patriâ, cum dedecore administrationis sibi creditæ, apud illos feliciter

agere, contra quos fuerat missus. Decevit igitur Hierosolymam primatibus, quemadmodum sese res haberent, cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostium, timiditatis mox argueretur: uel minus aliquid nunciando, fortasse coepti etiam poenitentes ad ferociam reuocaret: utque si foedus eis placeret, cito rescriberent: aut si bellandum esset, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac epistola scripta, manure mittit qui Hierosolymam literas ferret.

¶ *lotapata obsidio. Caput VII.*

Vespasianus autem lotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat, & praeterea ualidissimum hoc eorum esse receptaculum) praemittit pedites cum equitibus, qui montanum iter coequarent, saxis asperum, ac peditibus quoque difficile, omnino uero equitibus inuium. Et hi quidem quadriduo fecere quod iussum est, latamque aperuere exercitui uiam. quinto autem die, qui mensis Maii uigessimus & primus erat, prior Iosephus in lotapatam ex Tiberiade uenit, abiectosque Iudaeorum spiritus erigit. Cum uero transitum eius Vespasiano quidam transfuga nunciasset, utque mox ciuitatem peteret incitaret, ueluti cum ea totam Iudaeam capere posset, si Iosephum subius gasset: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, dei prouidentia factum ratus, ut quoque hostium prudentissimus uideretur, ultro se etiam in custodiam traderet uoluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, unaque decadarchum Ebutium, tam manu quam prudentia uirum insignem, circunuallare ciuitatem iussit, ne clām inde Iosephus elaberetur. postero autem die cuncta manu comitatus ipse consequitur, & post meridiem usque acto itinere, ad lotapatam peruenit. adductoque in septentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo castra ponit, distante ab oppido stadiis septem. Consulto autem quam maxime conspici ab hostibus affectabat, ut uisui attoniti turbarentur, quod etiam factum est: eosque tantus continuo stupor inuasit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, ciuitatem statim aggredi piguit, ob eam causam duplici acie circumdato oppido, tertium extrinsecus agmen equitum posuere, omnes Iudaeis exitus obstruētes. sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil est necessitate pugnacius. Itaque postridie impetu in muros facto, Iudaei primo quidem locis suis manentes, Romanis castra ante muros habentibus resistebant. postea uero quam Vespasianus & sagittarios & funditores, omnemque iaculatorum multitudinem adhibitam, missilibus in eos permisit uti, atque ipse cum peditibus in aduersum collem, unde murus expugnabilis erat, niti coepit: tunc ciuitati metuens Iosephus, & cum eo cuncta Iudaeorum profiliuit multitudo: omnesque in Romanos pariter irruentes, procul a muris eos deterruere, multa manu simul & audacia patrando facinora. neque minora tamen patiebantur quam faciebant. nam quantum ipsos salutis desperatio, tantum pudor incendebat Romanos. & hos quidem peritia cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Denique cum toto die pugnatum fuisset, praelium nox diremit: in quo Romanorum plurimis fauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudaeorum autem cum sexcenti essent uulnerati, septem & decem ceciderunt. Nihilominus, Romanis postridie iterum irrudentibus occurrunt: multoque fortius restiterunt: ex eo scilicet fidutiam nacti, quod eos pridie praeter spem sustinuerant. sed eos quoque pugnaciores experti sunt, quod eorum iracundiam pudor incenderat, uinci credentium, nisi cito uicissent. Itaque per dies quinque Romanis minime ab aggressionem cessantibus, etiam lotapatenorum excursus agebantur, murique fortius oppugnabantur. & neque Iudaei uires hostium formidabant, neque Romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim lotapata paulominus tota rupes est, ex alijs quidem partibus undique uallibus immensis praecipis, ut earum altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab una uero tantum boreae parte adiri potest, ubi per transuersum latus desinentis montis aedificata est, quod quidem ipsum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccessa essent hostibus superiora cacumina. alijs uero circum montibus tecta, prius quam in eam perueniretur, a nullo poterat conspici. lotapata quidem sic erat communita. Vespasianus autem & cum natura loci simul certandum putans, & cum audacia Iudaeorum, incipere obsidionem acriter statuit, ad uocatisque rectoribus sibi subditis, de aggressu deliberabant. Cumque aggerem fieri placuisset,

qua parte murus facilis erat accessui, totum ad comparandam materiam misit exercitum; oppidoq; propinquis montibus excisis, magna que ui lignorum & lapidum comporta, cratibusq; ad euitanda iacula desuper missa per uallos dispositis, his protecti, aggerem construebant. nulla autem noxa uel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alij terram ex propinquis tumulis eruentes, sine intermissione suppeditabant, cæcisq; trifariam distributis, nullus erat ociosus. At Iudæi super eorum tegmina saxa ingentia & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent, magnos tamen crepitus dabant, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis (erant autem omnes centum sexaginta) in eos q; super murum astarent, iussit tela contendere: simulq; ex catapultis lanceæ percurrerant, saxaque tormentis ingentia mittebantur, ignisq; & sagittarum frequentissima multitudo, quæ non solum murum, sed etiam totum intra iactum earum spatium Iudæis inaccessum fecere. Arabum enim sagittariorum manus, & iaculatores, itemq; funditores & omnes machinæ tela iacebant. Neque tñ his Iudæi prohibiti, ne desuper propugnaret, quieti erant; sed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosq; feriebant, & ubi illi cessissent, aggerem dissipabant, uallorumq; munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito, huius damni causam ex distributione operis contigisse, quod interiecta spatia Iudæis locum aggrediendi præberent, adunauit tegmina: cõiunctisq; pariter uiribus obreptiones hostium præpeditæ sunt. Erecto autem propemodum aggere, pauloq; minus æquato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil cõtra moliri, quod oppido saluti foret, conuocat fabros, murumq; altius iubet extolli. cum illi tam multis obstantibus iaculis minime ædificare posse affirmaret, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria recentia extendi præcepit, quæ missos tormentis lapides sinuata susciperent, quibusq; repulsa tela cætera dilaberentur, & ignis humore languesceret. hisq; ante fabros oppositis, illi murum die noctuq; operando, ad uiginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisq; ualidissimis aptatis. Quæ quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus, magnum moerorem comparauit, tam Iosephi molitione, quàm oppidanorum obstinatione perterritis.

¶ *Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi. deq; Iudæorum excursionem in Romanos.* Caput VIII.

AT Vespasianus & calliditate consilij, & hostium audacia magis iritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos ultro incurfabant: inq; dies singulos prælia cateruatim, & cuiusq; modi latrocinales doli, & eorum quæ casus obtulisset rapinæ, aliorumq; incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere ciuitatem, ut eam usui necessariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finem usq; in eadem pertinacia durauissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores expugnatu fore, si post interuallum rursus anxij incubuisset. Itaq; omnes exitus eorum asseruari præcepit. Illi autem frumenti quidem, aliarumq; omnium rerum intus habebant copiam, præter salem. aquæ uero penuria eos affligebat, quia neq; fons erat intra ciuitatem, & imbre contentis habitatoribus, rara est in illo tractu æstiuus mensibus pluuia. quo tempore obsessi etiam hoc uehementius afficiebantur, quod arcêdæ siti fuerat excogitatum: quodque fieri, uelut omnis aqua iam defecisset, ægre ferebant. Iosephus enim, cum & ciuitatem uideret abundare alijs rebus, sortèsque animo uiros esse, quo longiorem Romanis obsidionem faceret, quàm sperabant, iam tum potum mensura ciuib; ministrabat. illis autem conseruari aquam penuria grauius esse uidebatur, amplioremq; cupiditatē mouebat, quod ius bibendi libere non haberent: ac uelut ad extremam sitim peruentum esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerso colle trans murum in unum eos confluere locum, & aquæ mensuram accipere prospectabant, quod etiam balistæ: peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multo post, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatē sperabat. Iosephus autem, ut hanc eius spem frangeret, iussit quàm plurimos per murorum minas demersa undis atque humida uestimenta suspendere, ut omnes

repente aqua perfluerent. ex quo moeror simul Romanis ac timor erat, cum tantū aquæ uiderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. Denique dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad uim atque arma cōuertit: ludæis quoque id maxime cupientibus, quod nec se, nec ciuitatem saluam fore credebant, & priusquam fame uel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi copia pararetur, per quandam uallem deuiam, propterea quæ minus curiose habitam à custodibus, excogitauit. mittendo enim per occiduas eius partes literas ad quos uellet ludæos extra ciuitatem degentes, ab his omnia usui necessaria, & quæ in ciuitate defecerat, accipiebat: mandato commenantibus, ut plerumque ad excubias reperent, terga uelleribus tectis: quo si qui eos nocte uidissent, canum similitudine fallerentur. idque factitatum est, donec eius fraudem uigiles persenserunt, uallemque cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens, suamque pariter salutem, si uellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat. uerū id populus sensit, & circa eum fusus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent. ipsum enim saluti esse ciuitati manentem, uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. quod si etiam capiantur, eundem solatio fore. decere autem illum nec inimicos fugere, nec amicos deferere, aut quasi ex naui tempestate oppressa defilire, qui ad eā trans quillo mari uenisset. ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem, cum iam nemo audebit hostibus repugnare: si discessisset, cui confideret? Iosephus autem quod sibi caueret occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat. nam intra ciuitatem manendo, neque seruatis grande aliquid se profuturum: & si caperentur, unā cum his esse frustra periturum; obsidione uero liberatum, extrinsecus inatimo eis emolumento fore. mature enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturum: nunc autem non uidere quid apud eos residens utilitatis afferret, nisi quod Romanos ad obsidionem magis incitaret, ut se caperent magnipēdentes. quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populum Iosephus, sed hoc circumstiteri se magis incendit. denique pueri & senes, itemque mulierculæ cum infantibus stantes, ad eius pedes accidebant, eumque omnes complexi tenebāt, & ut fortunæ socius sibi remaneret, cum ululatibus supplicabant: non inuidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe. nihil enim se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autem siquidem paruisset, hæc preces esse ratus, custodiam uero, si per uim cogeretur (multum enim propositum discessus etiam querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. communi quoque desperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrumque uitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere, ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodibus, usque ad Romanorum castra excurrerat, & nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. posteroque die similiter ac tertio & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursibus male affectos aspiciens (nam & terga dare ludæis pudebat, & fugientes insequi armorum pondere tardabantur, cum ludæi semper aliquid agentes, priusquam pateretur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, ut eorum impetum declinarent, neue cum hominibus mortis audis manū confererent. Nihil esse fortius desperatis. restingui autem illos impetus, si proposito frustrentur, quasi flammam si materiam non inueniat. ad hoc oportere Romanos cautius querere uictoriam, augendæ possessionis causa, non ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabū & Syriæ & funditores, perque saxa tormentis emissa plerumque repellebat ludæos. nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autē his quidem male accepti cedebant: uerū eminus missa intra iactū subeuntes, sauius Romanis instabant, cum neque corpori, neque animæ parcerent: sed per uicem utrinque pugnarent, suorum quisque laborantibus subuenientes.

Prudentia Iosephi.

De oppugnatione Vespasiani contra Iotapatam ariete, & alijs tormentis bellicis.

Caput IX.

Igitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumque incursibus obfideri, cum prope iam muris aggeres æquarentur, arietem admoouere decreuit. Est autem

xx iii

Ariet.

aries, immensa materia, malo navis assimilis, cuius summum graui ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, unde etiam nomen accepit. dependet autem funibus medius ex trabe alia, uelut ex trutina, palis utrinque fultis bene fundatis. retrorsum aut magna uiroꝝ multitudine repulsus, hisdemque simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro moenla percutit: nec est ulla tam ualida turris, aut murorum ambitus adeo latus, ut et si priores ictus fortiter sustinuerit, assiduos uincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit, ut capere oppidum properanti, quoniam perniciose uidebatur obsidio, Iudæis minime quiescentibus. Itaque Romani quidem balistis cæterisque missilium machinis, ut facilius ferirentur qui de muris obstare tentassent, propius adhibitis utebantur: neque sagittarii aut funditores longius aberant. cum uero ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietem applicabant, cratibus desuper itemque pellibus septum, tam pro sui defensione quam machinæ. Et primo quidem impetu moenia concussa sunt, clamorque oppidanorum, uelut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum sæpe feriri, neque multo post murum disturbatum iri prospiciens, quo commento uim machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, quos semper impetum arietis ferri uiderent, demitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus erraret, aut etiam excepta uulnera laxitas frustraretur. Quia quidem res multum Romanis moram attulit, nam quocunque hi machinam conuertissent, contra illi qui super murum stabant, palcarum traduces saccos, ictibus supponebant: nihilque murus percussione lædebatur, donec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt. proceris enim contis expeditis, in his summis falces quibus saccos abscinderent alligarunt. cum autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (quia recens edificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat, Iosephus eiusque socii ad ignis auxilium se contulerunt: accensumque torum quod arida fuit materia, tribus ex locis pariter inflammant, unaque machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremant. Illi uero non sine malo subueniebant, audacia simul eorum territi, & ne adiumento essent, flammis proruentibus impediti, quæ aridum nactæ fornitem & præterea bitumen ac picem, nec non etiam sulfur, opinione citius uolitabant, operaque Romanorum multo labore curata, unius horæ spatio pessum dederunt. Hic etiam uir quidam Iudæus, prædicatione ac memoria dignus inuentus est, Samæi filius Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim saxum ingens alte sublatum, tanta ui super arietem ex muro demisit, ut machinæ caput abruperet, idque ex medijs hostibus saltu ad eos delatus auferret, nulloque metu reportaret ad murum. postremo tanquam signum quod tela mitterent, hostibus propositus, nudo corpore quinque sagittarum uulneribus fixus est: earumque nulla respecta, ubi murum ascendit, unde iam uideri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractusque dolore plagarum, cum ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Netiras & Philippus de uico Ruma, Galilæi. qui cum super milites decimæ legionis profuissent, tanto impetu uique irruerunt, ut & aciem Romanorum perumperent, quique aduersum ierant, omnes in fugam uerterent. præter hos Iosephus quoque & cætera multitudo, raptis ignibus machinas & refugia, cum operibus quinta itemque decimæ, eius quæ terga dederat legionis, incendunt. cæteri autem qui mox consecuti sunt, & instrumenta & omne genus materiae obruerunt. Rursus autem Romani sub uesperam, erectum arietem ad eam muri partem, quæ pridem quassata fuerat, appulere: ibique propugnatorum quidam Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter uulnerat, quia uis te-
li spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. his enim qui prope aderant uiso sanguine perterritis, per omnem fama cucurrit exercitus: relictaque ob-
sidione, plerique cum stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant, & ante omnes Titus aderat, metuens patri. Vnde contigit ut & beneuolentia circa rectorem, & filii trepidatio confunderet multitudinem. facile tamen pater & timore filium, & perturbatione liberauit exercitum. superato enim dolore uulneris, & ab omnibus qui sui causa perterriti erant conspici studens, bellum in Iudæos sauius incitauit. nam uelut ultor quisque imperatoris omne periculum adire cupiebat, & clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autem cum suis, licet assiduis balistarum itemque tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur a muro: sed flammis & ferro & saxis corampro-

De Eleazaro
quodam for-
titudine insi-
gni.

Machinæ Ro-
manorum in-
censæ.

Vespasianus
uulneratur.

tebant, qui arietem protecti cratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi, quos ipsi contra uidere non possent. nam & suis ignibus collucebant, tanquam si dies esset, & certum erant hostibus signum quo tela dirigerent: machinisque procul non apparentibus, missilia cauere non poterant. Ergo propterea tam catapultarum quam iaculorum uel simul multi transfigebantur: missaque machinis saxa & murorum minas auferebant, & frangebant angulos turrium. uirorum autem nulli tam fortiter constipati erant, ut non usque ad extremam aciem saxi magnitudine ac uiolentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinae uis quantum ualeat, ex his quae illa nocte contigerunt. in muro cuidam ex circumstantibus Iosepho, saxo percusso caput auulsum est, eiusque ad tertium stadiū ueluti funda excussa caluaria. Interdiu quoque praegnantis foeminae transsecto utero, ad dimidium stadiū infans abactus est, tanta tormento uis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missilium strepitus. crebri autem mortui, cum per muros deicerentur, sonabant. & acerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor, extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusque ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine confluebat, iamque ascendere poterat congestione cadaverum. montes autem resonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi nocti defuit, quod uel auribus uel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati sunt, & tamen uix circa matutinas uigilias murus assiduis machinarum ictibus cessit. Tumque illi quidem corporibus atque armis eam partem quae deiecta fuerat, priusquam Romani pontes apponerent, munierunt.

¶ De iterata impugnatione Iotapatenorum.

Capit. X.

MAne autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum recreatum. Idemque cupiens de conuulsa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: ut tecti armis dirutum latus undique obsiderent, contosque praetenderent, & cum pontes ad moueri coepissent, ipsi priores introirent. post illos autem pedites ualidissimos ordinauit. reliqua uero equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quae fugiens excidium ciuitatis lateret. deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoque similiter, & appositos machinis. Alii autem integris muri partibus scalas applicare praecipit: ut qui hos prohibere tentassent, deiectae partis defensionem relinquerent, caeterique omnibus simul telis oppressi, uiolentiae irruptionem cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos itemque senes disposuit, quasi laedi non possent: in parte uero collapsa ualidum & potentissimum quaque: senosque ante omnes uiros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est: hisque praecipit, ut agminum ululatus ne metu quaterent, aures obstruerent, contra sagittarum uero multitudinem communiti protegerent desuper scutis: paulatimque recederent, donec sagittarii pharetras exinanirent. Si uero pontes a Romanis apponerentur, ipsos prosilire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere, unumquemque uero ita certare debere, non quasi conseruandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam uindicaret, atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesque suas propemodum ab hostibus capi: uimque futurae cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autem uulgus imbellis, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie uidere circumdatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat a custodiis) strictisque gladiis ad partem muri deiectam hostes instare, armisque montana loca omnia desuper collucere, atque Arabum quendam sagittariis tela suggerere, tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonuerunt, non ut impendere mala, sed ut adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effoemarent, intra domos cum interminatione concludit, silere iussas: ipse uero ad partem muri quae sibi obtigerat, transiit. & scalas quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum speculabatur impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines uniuersarum legionum consonuerunt, & grauiter infremuit exercitus: signoque dato, missis undique sagittis lux

*Astutissimū
Iosephi consi-
lium.*

*Romani oleo
seruēti per-
funduntur.*

obscurari cœpit: Iosephi socij memores præceptorum, & aduersus clamorem obstruētis auribus, & contra sagittarum uulnera corporibus communitis, cum admouerentur pōtium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant, eosq; ascendere nitentes prælio deturbant, uaria manuum itēmq; animi facinora demonstrātes, & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderentur, qui sine periculo fortes cōtra se essent, curabant. nec prius à Romanis diuellebantur, quàm uel caderent uel occiderent. Itaq; Iudæis perpetuo dimicantibus, cum nec unde mutarent propugnatores haberēt, defessis autem Romanorum assidue substituerentur: proq; his quos uolentia repulsi sent, alij succederent, inuicem se adhortati latera copulat: protectiq; desuper longioribus scutis, inexpugnabilis globus effecti sunt: totaq; acie uelut uno corpore repellendo Iudæos, in muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustijs consilio necessitati adhibito, machinis excogitandis cum desperatione stimulat: seruētiq; oleo perfundi milites iubet, scutorum consuetudine defensos. id autem Iudæi multi, qui & paratum haberent, & plurimū, cito Romanis infundunt, ipsis etiam in eos ahenis missis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore sauiissimo deuoluebantur à muro. siquidem facile à uertice ad pedes usq; sub armatura oleum per totum corpus fluebat, carnemq; non secus ac flamma depalcebatur, quod natura facile calesceret, seroq; pro sui pinguedine refrigeret. thoracibus autē & galeis illigatis, incēdij fuga non erat. nūc autem salientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decidebant, ad suos autem contranitentes turō recedere non poterant, quoniam facile ab insequeñtibus uulnerabantur. Sed neq; Romanis uirtus in rebus aduersis, nec Iudæis prudentia defuit. Romanī enim licet oleo perfusi mirabilia pati uiderentur, tamen in eos qui perfuderant ferrebantur, præcedentem quisq; incurfando, tanquam ipse impetum retardaret. Iudæi uero progressum eorum dolo altero deceperunt, cum foeno græco decocto pontiū tabulata perfunderent, quibus illi dilabētes retrahebantur, ut neq; fugientium quisquam, neq; agredientium firmo posset eniti uestigio: sed alij quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur, multi uero super aggeres deicerentur, & qui cecidissent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis desilientibus conflictu iam liberi, facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna dux uideret, sub uesperā eos reuocat, quorū non paucis trucidatis, plures sunt uulnerati. ex Iotapata uero sex uiris mortuis, plures q̄ trecenti sauci trāslati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunij mensis die uigesimo. At Vespasianus, eorum causā quæ acciderant, consolatus exercitum, postquam ira uidit accessum, neq; tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres quidem altius tollit. tres uero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro undiq; tectas, ut & pondere stabiles essent, neq; ignibus expugnarentur: easq; super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itēmq; leuioribus missilium machinis plenas, funditorū quoq; fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile conspicuos, telis feriebant. at illi cum neq; à uertice uenientes sagittas facile declinarent, neq; ulcisci possent quos non uiderent: altitudinē quidem turrium, librata manu iacula superante: ferro autē, quo erant septæ, flammis obstante, ob hæc defensionem muri deserunt: oppugnationemq; tentantibus prompte occurrunt. Et Iotapatēni quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neque contra malū quicquam hostibus facerent, quod eos sine periculo prohibere non poterant.

Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito.

Caput XI.

His autem diebus, Vespasianus ad finitimam quādam Iotapatæ ciuitatē euocatus, cui nomen est Iapha, nouas res affectantē, & propterea, quod Iotapatēnos p̄ter spem restituisse audierat, insolescentem, mittit eo Traianū decimæ legionis rectorē, dās ei duo milia peditum & equites mille. Ille autē cum oppidū contra expugnationē munitissimū reperisset (nam præter naturā qua tutū erat, etiam muro duplici cingebatur) habitatores uero eius uidisset paratos ad pugnā sibi obuios processisse, prælium cum his cōmittit, eosq; paulisper reluctatos, in fugā uertit, quos uestigijs consecuti Romanī, exterioris muri ambitum quō confugerant, cum ipsis irrumpunt, secundum autē mure petentibus, ciues sui

claufere ciuitatem, metu fcilicet, ne cum his rursus hoſtes intrarent: Profecto autem deus Galilæorū clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersum populū exclusum mœnibus proprijs, ad interitum hoſtibus dedit auidissimis cædium. Multi enim simul ruentes ad portas, multumq; nominatim præpositos inclamantes, inter ipsas præces mactabantur, quibus hoſtes unum murum, alterum ciues clauferant, & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorum gladijs transfigebantur, infiniti uero à Romanis interficiebantur, ne ad ulciscendum quidem recepta fiducia. nam præter hoſtilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Deniq; moriebantur, non Romanos, sed Iudæos execrando, quoad omnes interiire numero hominum duodecim millia. Vnde Traianus uacuum esse ciuitatem pugnatoribus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans præ timore, imperatori excidiū reſeruauit, eumq; per nuncios rogauit ut filium suum Titum mitteret, finem uictoriæ impositurū. Ille autem laboris aliquid superesse ratus, cum milite filium miſit, hoc est, quingentis equis & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus, sic ordinauit exercitum, ut in læuo quidem latere Traianum constitueret, ipse uero in dextro obſidioni præſſet. Itaq; militibus ſcalas muris undiq; applicantibus, cum paulisper deſuper Galilæi obſtitiffent, continuo mœnia reliquerunt. Titus uero eiſq; comites ſaltu demiffi, mature ciuitatem obtinuerunt. Tumq; uehemens cum his, qui se intus congregauere, pugna commiſſa eſt: nunc per anguſta uiarum irruentibus ualidiſſimis, nunc ſœminis ex rectorum culminibus, quæ forte inueniffent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo uſq; ad ſextam horam ſuſtinuere conſictū. abſumptis aut bellatoribus, cætera multitudo, & ſub diuo, & per domos, ſenes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique uirilſ ſexus præter infantes nullus remanſit, qui cum mulieribus abducti ſunt ſeruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congreſſu, numerus fuit quindecim millia: captiuorum aut duo millia centum triginta. Hæc Galilæis clades contigit quinto & uigeſimo die lunij menſis.

¶ De Samaritis à Cereale deuictis. Caput XII.

Sed ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remanſere. Hi namq; in monte Garizim, qui eſt illis ſanctiſſimus, congregati, locis ſuis expectabant: belli autem minas eorū conuentus ac ſpiritus habere uidebatur: nec ſaltem uicinorum malis corripiebantur, ſed inconſulta ſuarum uirium infirmitate, ſecundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultum uoluntate pendeſcunt. Veſpaſiano autem placebat motus antecapere, eorumq; impetus præuenire. Nam etſi præſidijs tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant & cōſpiratio timebatur. Eaſq; cauſa Cerealem quintæ legionis rectorem, cum ſexcentis equitibus tribuſq; peditum millibus mittit. Ille autem ad montem quidam accedere, prælioq; congregari nequaquam tutum eſſe duxit, quod hoſtes plurimi deſuper eſſent: milites uero circumuallatis undiq; mōtis radicibus, tota eos die cuſtodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi æſtus (erat enim tempus æſtatis, neq; ſe rebus neceſſarijs uulguſ inſtruxerat) adeo ut nonnulli quidem una die ſiti morentur, multi uero eiſmodi morti ſeruitiū præferentes, ad Romanos tranſfugerent, ex quibus cognito Cerealis, illos etiā qui adhuc perſeuerarent, malis infractos, montem aſcendit, & circum hoſtes exercitu conſtituto, primum eos ad ſœdera hortabatur, atq; ut ſalui eſſe mallent rogabat: ſi arma pieciſſent, tutos fore permittens. deniq; quia perſuadere nō poſſet, aggreſſus eos occidit oēs. Erant aut undecim millia & ſexcenti. Hæc lunij mēſis uigeſimo & ſeptimo die geſta ſunt: atq; his calamitatibus Samaritæ oppreſſi ſunt.

¶ Iotapæ excidium. Caput XIII.

Iotapæ autem diu durantibus, & præter ſpem aduerſa tolerantibus, quadreſimo quidem ac ſeptimo die, Romanorum aggeres ſuper murorum altitudinem ſunt elati. quidam uero ad Veſpaſianum eodem die profugus uenit, paucitatem ciuium & infirmitatem ſimul eorum enuncians, quodq; diuturnis uigilijs & prælijs aſſidujs conſumpti, minime quidem ulterius uim ferre poſſent, uerum dolo etiam caperentur, ſi quis inſtaret. circa extremam nanque uigiliam, quando & malorū requiem habere uiderentur, & maxime defatigatos cuſtodes maturinus ſomnus occupat, dormire eos dicebat, eademq; hora inuadendos eſſe ſuadebat. Veſpaſiano aut, quia fidem noſſet inter ſe Iudæorū, quantaq;

Titus cū ho-
stibus oppi-
dum capto.

superbia poenas contemnerent, transfuga suspectus erat: nam & antea quidam ex Iotapata captus, omne tormētorum genus fortiter pertulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori coniectura faciebat, fortasse illum uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitū. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio muros petebat: primusq; incedebat Titus cū uno ē tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem uigilibus, in ciuitatē ingrediuntur, & post eos Sextus Cerealis tribunus, & Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce uero occupata, cum hostes in medio oppido uersarentur, iamq; plane dies esset, ne tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnoq; pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula uisus eius hebetauit, quæ casu tunc plurima se circa oppidū fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloq; malorū periculo exuscitati sunt, morientesq; demum se periisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neq; parcendi cuiquam, neq; miserendi quenquam tangebatur cura. sed ex arce plebem ad prona compulsam facillime trucidabant, ubi loci difficultas pugnacibus quoq; negaret copiam resistendi. uiarum namq; angustijs pressi, ac per decliua dilabentes, fluente de super bello obterebantur. Id multos etiam qui circa Iosephū lecti erant, ut manibus proprijs liberarentur incitauit. nam cum se uiderent Romanorum neminē posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent, præuenerunt: & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicumq; tamen uigilum primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrin septentrionalē fuga recepti, aliquandiu quidem restiterunt. deinde circumfusi hostium multitudine, sero dextras dedere: hisq; instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis fine gloriari, nisi unus ex ipsis occidisset centurio, Antonius, peremptus insidijs. Nam quidā ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. cumq; is manum porrexisset incaute, hasta ille præuentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani. postea uero secutis diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem sæuebant ætatem, præter infantes ac foeminas. Itaq; captiui quidem mille ducenti congregati erant, quadraginta uero millia connumerata sunt excidij tempore pugnisq; superioribus mortuorū. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaq; eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

¶ Quomodo Iosephus captus uitam suam redemerit facto & uerbis.

Caput XIIII.

Romani uero Iosephum requirentes, & propriæ indignationis causa, & quod imperatori operæ precij uidebatur (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itemq; abditos rimabant. ille autē in exitio ciuitatis fortunæ quodā usus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam profundū puteū saltu demissus est, cui amplū specus adiunctus erat à latere, quod supra scrutantes uidere nō possent: ubi quadraginta insignes uiros latitantes offendit, rerumq; utilium apparatū, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem oīa cōplexis, interdū quidem se occultauit: nocte uero sursum ascendens, uigilias explorabat, ut fugeret. Cumq; omnia undiq; ipsius causa maxime custodirent, neq; fallendi spes esset, in speluncam iteꝝ descendebat: biduumq; ibi delituit. Tertia uero die, capta quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumq; Vespasianus propere duos tribunos, Paulinū & Gallicanū, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eū ut ascenderet, mittit. Quibus tū ille rogantibus, postq; ad eum uenerūt, fidemq; pro salute dantibus minime paruit. Ex his autē magis quæ pati meritis esset, qui plurima cōmisisset, q̃ ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, uelut ad poenam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoq; tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atq; olim consuetum misit. Is autem, q̃ mīte in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens, quodq; ipse Iosephus uirtutis causa magis admirabilis, q̃ inuisus ducibus haberetur:

essetq; imperatori studium non cum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditione si-
bi liceret exigere, sed conseruare potius uirum fortem: his addebat, quod nec Vespasia-
nus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, ut rem optimā pessimā, hoc est, per-
fidia præteteret amicitiam: neq; semetipsum illi, ut amicum falleret, obtemperaturum
fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hæsitante, milites quidem irati, spelun-
cæ ignem submittere properabant. sed retinebat eos belli ductor, uiuum Iosephum cape-
re plurimi pendens. Nicanore autem uehementer instante, ubi etiam hostilis multitudi-
nis minas comperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur, quibus ei deus & futuras lu-
dæorum clades, & quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit. erat autem inter-
pretandis quoque somniis idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, sci-
ebat: quia & sacros prophetarum libros nouerat, quod & ipse sacerdos esset, & parētibus
sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi deo plenus, & recentium somniorum, quæ
horrenda uiderat, simulacra mente complexus, occultas preces deo offert. Et quia Iudæo-
rum, inquit, labefactari tibi rem creator placuit, fortuna uero ad Romanos tota migra-
uit, animamq; meam, quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus sponte Romanis,
& uiuo. testor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulq; his di-
ctis, Nicanori consentiebat. Verum qui unā confugerant Iudæorum, postquam intellexe-
runt Iosephum rogantibus cedere, uniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum in-
gemiscere leges patriæ: Vbi sunt, quæ Iudæis deus annuit, quibus mortem contemnentes
animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemq; pateris intueri seruientem? quā cito tui
oblitus es? quā multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem forti-
tudinis habebas, falsamq; prudentiā, si salutem apud eos speras, cum quibus ita dimicasti
aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorum
fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi
& gladium commodabimus. Tu uero si quidem sponte moriari, dux Iudæorum: si uero
inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladiis, occidendum illi
cōminabatur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, & se dei præcepto-
rum proditorem esse ratus, si ea non renunciaffet morte præuentus, argumentis eos phi-
losophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tātopere, inquit, o socij propriæ cedis
auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, in dissensionem uoca-
mus? mutatum me esse quispiam dicet? sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mo-
ri: sed lege belli, hoc est, a uictoribus trucidari. Proinde siquidem Romanorum ferrum
deprecor, uere meo gladio meaq; manu sim dignus. sin illi hosti suo parcendum putant,
quanto iustius nos ipsi nobis pepercerimus? Quippe stolidum est ea circa nos admitte-
re, pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateo-
r, pugnando tamen, & illorum manibus quæ eam præripuere: nunc autem neque præ-
lio nobis obstant, neque nos interficiunt. Itidem autem timidus est habendus, qui mori
non uult cum opus est, & qui uult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet
ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta for-
midini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis. Val-
de quidem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere. Imo uero ignauissimi
quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metu-
ens, ante uim turbinis nauem sponte submergit. Quin etiam propria manu perire, a cō-
muni omnium animalium natura discrepat, eoque modo in creatorē nostrum deum sum-
mum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria uel per se moriatur. Siqui-
dem naturæ lex ualidissima, ut uelint uiuere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis ad-
mendum id putant, hostes ducimus: & quos nostros insidiatores putamus, poena perse-
quimur. Deum uero indigne ferre non arbitramini, cum donū eius homo despiciat? Ab
illo enim accepimus ut essemus: rursumq; ut esse definamus, illi reddendum est. Corpora
quidē cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima uero semper immortalis
est, deiq; particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositū hominis surripuerit aut
male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si dei depositum ex proprio cor-
pore quis eiecerit, cum se latuisse quem læserit æstimabit? Et seruos quidem fugientes

Iosephus se
dedit.

ulcisci, iustum creditur, quamvis nequam dominos fugerint: ipsi uero deum fugientes & optimum deum, impie facere non uidebimur? An ignoratis quod eorum qui lege naturæ uita exeunt, acceptumque deo debitum soluunt, cum id qui dedit recipere uoluerit, perpetua laus domusque ac familia stabiles sunt: puræ autem & quæ inuocantes exaudiant animæ, retinent locum in cælo adeptæ sanctissimum, atque inde rursum, uoluentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum uero manus in seipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit. Pater autem illorum deus autores iniuriæ per nepotes ulciscitur. Hinc & deo inuisum est, & à sapientissimo legis nostræ conditore coercetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem usque ad solis occasum insepultos ab huius decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem & dextræ iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quæ in ipsos armatæ sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur, o socii, iusta sentire: neque humanis claudibus addere, ut creator omnium impietate lædamus. si salui esse uolumus, salui simus. nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis uirtutem operibus demonstrauimus. si mori placet, ab his occidi perpulchrum est qui nos ceperint. Non migrabo ego in hostium locum, ut ipse mei proditor fiam. multo enim stolidior sum, quam qui ad hostes ultro profugiunt, si quidem illi salutis suæ causa id faciunt: ego uero interitus, & quidem mei. Romanorum tamen infidias uotis expeto. nam si me & post iunctas dexteras perimant, magno animo paratoque moriar, mendacem perfidiam pro uictoriæ solatio mecum auferens. Multa quidem in hunc modum Iosephus, ut à cæde propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autem obstructis auribus desperatione, qua se iam dudum morti deuouerant, concitantur: & alij aliunde cum gladiis accurrentes, ignauiam exprobrabant, & quasi eum mox percussurus, quisque adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim uocaret, alium uultu ducis intueretur, alterius dexteram prehenderet, alium precibus exoraret, uaria mentis affectione (ut in tali necessitate) distractus, ferrum omnium à cæde sua prohibebat, non secus ut feræ bestię circumclusæ, ad eum semper qui se contingeret, ora conuertens. Illorum autem, qui ducem in extrema quoque clade reuerendum putabant, debilitabantur dextræ, gladiique de manibus elabebantur: multi cum manus ei afferrent, sponte frameas dimittebant. Iosepho autem non defuit in desperatione consilium, sed fretus dei prouidentia, salutem in periculum mittit. Et quoniam mori decretum est, inquit, agite, cædes mutuas fortiamur: & cui obtigerit, manus sequentis occumbat, atque ita omnium fortuna perambulet, neque sua se quis dextera feriat. iniustum est enim cæteris interemptis, ex alijs quenquam, si poenituerit, saluum esse. Visus est uera dicere, & quod persuasit agitur: ut fors cuique obtigit, paratam ei qui sequeretur necem suam præbebat, quasi mox etiam duce perituro. cum Iosepho enim perire, uita dulcis æstimabant. Remansit autem ipse cum altero, siue fortuna dici poterat, siue dei prouidentia. Consultoque prospiciens, ne uel sorte grauarietur, uel si nouissimus recessisset, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interposita, ut uiueret persuasit, ipse uero hoc modo & Romanorum & domestico bello liberatus, ad Vespasianum per Nicanorem ducebatur. Omnes autem Romani uiuendi eius gratia occurrebant, & cum se circa ducem premeret multitudo, uariis tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs minitantibus, nonnullis autem propius eum uidere certantibus. Et qui longius quidem aberant, hostem interficiendum esse clamabant: qui uero propius erant, facta eius reputantes, mutatione stupecebant. Rectoque autem nemo fuit, qui licet ante irascereturi nomini eius, uirum aspectu non mitior factus sit. Titum uero præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisque pridem fuisset in præliis reminiscens, & qualis nunc sit in hostium manibus positus intuenti, succurrebat quanta esset fortunæ potentia, quamque uelox belli momentum. humanarum autem rerum nihil firmum atque perpetuum, quamobrem multos ad miserationem Iosephi pertraxit: plurimamque salutis eius pars Titus extitit apud patrem. Vespasianus tamen, quasi missurus eum Casari, ut cautissime custodiretur præcepit. Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere uelle ait. Summotisque ab illo omnibus alijs præter filium Titum, ac duos amicos: Tu quidem, inquit, Vespasiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere captiuum, ego autem maiorum ad te nuncius uenio, præmissus à deo: alioquin Iudeorum legem sciebam, & quemadmodum duces ex-

Iosephi præ-
sagium.

exercitus mori deceret. ad Neronem me mittis: quid ita? quasi qui Neroni usque ad te succelluri sunt, mancant. Tu es Cæsar Vespasiane & Imperator, atque hic filius tuus: me autem colligatum arctius tibi asseruato: nam dominus quidem non mei solius es tu Cæsar, uerum etiam terræ marisque, ac totius hominum generis. me autem ad maiorem penam custodiri oportet, si ex tempore & subito in dominum ista confingo. His dictis Vespasianus statim quidem fidem non habere uidebatur, eaque Iosephum existimabat salutis gratia comminisci. paulatim uero ad credendum impellebatur, iam pridem illum excitante ad imperium deo, sceptraque multis præmonstrante alijs portentis. Sed & in alijs uerum esse Iosephum deprehenderat. Altero namque amicorum qui secretis intererant, admirari dicente, quemadmodum (nisi hæc deliramenta sint) neque Iotapatenis de excidio, neque sibi de cæpriuitate quicquam diuinasset, ut à se iram depelleret: Iosephus Iotapatenis ait se prædixisse, quod post diem septimum & quadragesimum eos maneret exitium, quodque ipsi Romani uiuum essent in custodia retenturi. Hæc in secreto quaesita, Vespasianus ubi uera esse comperit à captiuis, etiam quæ se dixisset credibilia coeperat existimare: sed neque custodiam Iosepho nec uincula remittebat, uestimentis autem alijsque muneribus eum donare benignissimeque fouere non desinebat, etiam Tito magnam honori eius operam commodante. Quarto autem die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca maritima Cæsaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quæ maiorem incolarum partem Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenæ omni fauore ac benignitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligere, plus autem illorum qui excisi fuerant odio: unde etiam multi simul, ut de Iosepho supplicium sumeret, cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem petitione, uelut ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dissoluit. legionum uero duas quidem hyematum apud Cæsaream posuit, quod opportunam uideret esse ciuitatem. Decimam uero & quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus molestia Cæsaream premeret. Erat autem illa quoque aprica per hyemem, quantum æstatis caloribus æstuosa, ut in planitie sita atque maritima.

Item aliud

Cæsariensis
odium in Iosephum.

Ioppe denuo capitur. Caput XV.

Dum hæc autem aguntur, collecta non exigua multitudo, qui uel ab hostibus seditione defecerant, uel ex ciuitatibus euersis effugerant, Ioppen sibi receptaculo renouant, quam antea uastauerat Cestius. Et quia terram quam uastauerat arcebantur, migrandum in mare censuerunt, ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicem, itemque in Aegyptum commeantes plurimos latrocinij prædabantur, omnibusque nauigij inuium faciebant illarum partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituisent, equites in Ioppen necnon & pedites mittit. hi quoque nocte in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi sunt. Eius autem habitatores, postquam irruptionem præsenlerant, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt, & in his, ultra contiguum sagittarum spatium, pernoctauere. Cum uero Ioppe natura esset importuosa (namque in asperum ceteraque arduum litus definit, ac summis utrinque cornibus leuiter incuruum, quæ uaste super sunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: ubi etiam nunc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulæ ueteris fides ostenditur: aduersus autem aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affigit, solitudineque intutionem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima luce uiolentus, quem illac nauigantes Melamboream uocant, flatus incutit, & alias quidem naues inter se, alias uero collisit in scopulos. multæ autem cum magna ui aduerso æstu niterentur ad pelagus (nam & litus saxis infestum, & hostes in eo constitutos timebant) sublata in sublime gurgite mergebantur. & neque fugæ uspiam locus erat, neque manentibus spes salutis, cum & mari uentorum, & ciuitate Romanorum uiolentia pellerentur. itaque multi ululatus collisis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis. Ioppenorum autem fluctibus pars obrupti, pars naufragijs implicati moriebantur. nonnulli autem ferro se interficientes, uelut id satius esset, mare præueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis carpebantur, ut & pelagus sanguine redudaret, omnisque ora maritima cadaueribus oppleretur, cum etiam ad litus appulso, in eo stantes Romani milites trucidarent. eiektorum autem corporum quatuor millia ducenta fuerunt. Iam captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus eruant. Ioppe quidem hoc modo breui

Ioppe sita.

tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eo piratae conflueret, castris in arce munitis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent; equites uero omne circum territorium peragrates ad fines Ioppes, uicos & oppidula simul exureret. Illi igitur praeceptis obediētes, in dies singulos incurfando, excindebant totas regiones atque uastabant. Vbi uero Iotapata apud Hierosolymam casus nunciatus est, primo quidem plurimi et pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se uidisse diceret quae iactabantur aduenerat, non credebant. nec enim uel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidii praedicabat, uelox nuncia tristitia: paulatimque per finitimos ueritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quinetiam rebus gestis plura quae facta non erant, affingebantur: & in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus: quae res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas domos itemque cognationes, amissorum quisque lugebatur à suis: luctus uero ducis publicus erat. & hi quidem hospites, alii propinquos, amicos alii, nonnulli etiam fratres flebant: Iosephum autem uniuerſi, adeo ut per dies triginta nunquam laetitia in ciuitate cessaret, magnaque mercede conducerentur tibicines naniarum. Tempore autem ueritate reuelata, ubi de Iotapata quidem ut res habebat, fictum uero quod de Iosephi morte uulgabatur, eumque uiuere & cum Romanis esse coeptum est, ac supra captiui fortunam à ducibus honorari: tantam in eum uiuum iracundiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignauiae, apud alios proditoris arguebatur: totaque in eum ciuitas plena erat indignatione atque conuictijs. Vitro autem his uulneribus excitabantur, magisque accendebant rebus aduersis: & offensio quae prudentibus ne similia perferant, cautionis & custodiae causam praebet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper incipiebat ex fine principium. denique maiore in Romanos impetu ferebatur, uelut in Iosephum pariter uindicaturi, Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

¶ Deditio Tiberiadis. Caput XVI.

Vespasianus autem studio uisendi regnum Agrippae (nam & ipse rex inuitabat, rector rem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos aegras partes regni compescere) motis ex Caesarea maritima castris, in eam quae Philippi dicitur, Caesaream demigravit: ibique per dies uiginti milite recreato, ipse quoque rerum gestarum gratias deo referens, in epulis erat. Postquam uero Tiberiada quidē nouas res cupere, ac despicere Tarichaeas audiuit (ad regnum autē Agrippae utraque pertinebat) decreto apud se undique Iudaeos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippae hospitio uicem repederet, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Caesaream, ut inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Haec autē ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi uicina est. Quod cum ipse uenisset, ibi filium praestolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus, ad trigesium à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspicua nouarum rerum studiosis, cui nomen est Enabris, castra ponit: atque hinc decadarchum Valerianum cum equitibus quinquaginta mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. audierat enim, quod pacē populus desideraret: à nonnullis autem ad bellum eum cogentibus, seditionem pateretur. Itaque Valerianus ubi muro appropinquauit, & ipse de equo desiluit, & suos comites idē facere iussit, ne laceſſendi praelij causa potius uenisse uideretur. Sed priusquam uerbum faceret, armati excurrere in eum seditionis, qui erant ualidiores, rectore quodā nomine lesu, Tobiae filio, latrocinialis agminis principe. Valerianus autē, neque praeter mandata ducis praelio congredi tutum ratus, etiam si de uictoria certus esset: pugnamque periculosam esse, si cum multis pauci, & instructis imparati configerent, inopinata praeterea Iudaeorum stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinque alii similiter equis relictis: quos Iesus eiusque socii, ueluti pugna non insidijs captos, lati in oppidum adduxerunt. Id autem ueriti seniores, & qui eminere in populo uidebantur, in Romanorum castra profugunt: adhibitoque sibi rege, ad Vespasiani genua suppliciter accidunt, ne se despiceret obsecrantes: ne uel quae paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui

Tiberiadis
deditio.

semper amica Romanis sentiret: magisq; ultū iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad foedus uenire properantes, nunc usq; ne id facerent asseruati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam insensus esset, indulgit. nam & Agrippam uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus eis usq; socij, tutū sibi non esse rati apud Tiberiada consistere, ad Tarichæas confugit. Posteroq; die Vespasianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacē cuperent, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quæ supplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum faustis ominatibus obuiam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum uero militum angustū aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex meridiano latere iussit, eoq; pacto dilatauit ingressum: ut præda tamen & iniurijs abstinere, in gratiā regis edixit: eiusdemq; causa muris pepercit, spondentis habitatores eius posthac cum reliquis fore concordēs: alijsq; modis malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

¶ Tarichearum obsidio. Caput. XVII.

Vespasianus à Tiberiensi-
bus recipi-
tur.

Vespasianus mouet exer-
citus contra
Taricheos.

DEinde ab ea digressus, inter ipsam & Tarichæas castra posuit, muroq; firmavit, bel-
li sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis turbatū cupiens multitudo ad Tari-
chæas cōflueret, munitione confisa ciuitatis, & lacu qui Geneslar ab indigenis appellat.
Etenim ciuitatem ita ut Tiberias sub monte positam, qua lacu non alluebatur, undiq; mu-
ro ualidissimo, sed minore tamen quā Tiberiada, Iosephus cinxerat. nam illam quidem
in principio defectionis, pecuniarum itemq; uirium copia cōmunierat: Tarichæis uero
largitatis eius reliquæ profecerunt. Scaphas autem plurimas in lacu paratas habebant,
ut in eas uidelicet, si terrestri prælio uincerentur, refugerent: simulq; ad nauale bellum, si
opus esset, instructas. Romanis autem castra munientibus, Iesus eiusq; socij neq; multitu-
dine hostium neq; disciplina militiæ perterriti, cursu in eos irruūt: primoq; impetu disie-
ctis muri fabricatoribus, ac parte aliqua ædificij dissipata, ubi armatos congregari uide-
runt, anteq; mali aliquid paterentur, ad suos refugiunt: eosq; insecuti Romani, ad nauigia
cōpulere. Et illi quidem tantum prouecti, unde Romanos cōtingere missilibus possent,
ancoras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra
constitutos, nauali prælio decertabant. Audito autem Vespasianus magnam eorum mul-
titudinē in proxima ciuitati planitie congregatam, filium suum cum sexcentis equitibus
lectis eo mittit. Qui cum infinitum hostium numerum reperisset, patri quidem maiori-
bus auxilijs opus esse mandauit. Ipse uero equitum plerosq; etiam priusquam subsidia ue-
nirent alacres esse uidens, cum nonnulli eorum multitudinem ludæorum formidarent,
unde exaudiri posset constitit: & o Romani, ait, pulchrū est nanq; in principio sermonis
admonere uos generis uestri, ut qui cū quibus pugnatu-
ri sumus sciatis: nostras enim ma-
nus nemo unq; toto orbe hostis ullus euasit: ludæi uero, ut etiam pro his dicamus aliquid,
ad hoc usq; tempus uicti non defatigantur: itaq; oportet illis in aduersis rebus cōstanter
dimicantibus, etiam non in secundis perseuerantius laborare: aperta quidem fronte uos
his plurimum alacritatis inesse cōspiciens, gaudeo: uereor autem, ne cui uestrum tanta
timorem multitudo hostium latenter incutiat. Igitur quisq; iterum cogitet, qualis cum
quibus decertabit: quodq; ludæi, licet satis sint audaces, mortemq; contemnunt, incompo-
siti tamen bellorumq; imperiti sunt, uulgus recte potius quā exercitus appellandi. de
uestra uero peritia atq; ordinatione referre quid opus est? Nempe idcirco soli armis exer-
cemur, pacis etiam tempore, ut ne in bello nos cum hostibus numero conferamus. nam
quod perpetuæ militiæ commodum, si pares cum rudibus congregiamur? Quin reputa-
te, quod armati cum inermibus, & equites cum peditibus, & ducis tuti consilio, cum ua-
gis neq; rectorem habentibus decertabitis: quodq; nos hæc uirtutes multo plures efficiāt,
multum autem uicia de hostium numero detrahant. Nec sola hominum multitudo, quā-
uis pugnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si uel in paucis sit fortitudo. hi enim &
ordinari faciles sunt, & sibi met subuenire: numerosæ autem copię plus incommodi ex se
metipsis, quā ex hostibus capiūt. Itaq; ludæos audacia & ferocitas ac desperatio siue mē-
tis sæuitia ducunt: quæ rebus secundis aliquantum ualent, minimis uero offensionibus ex-
tinguuntur, nos autem uirtus regit, & morigera uoluntas, itemq; fortitudo, quæ & in

Oratio Titī
ad milites.

prospera fortuna uiget, nec ad finem usque inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt, quam ludæis, causæ certaminis. nam si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinent, quid est nobis inclita fama præstantius? ne post orbis terræ imperium uideamur hostium aduersariorum loco ludæos habere? Præterea confiderate, quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali metus est. multos enim eosque in proximo adiutores habemus. Rapere autem uictoriam possumus: & quos à patre mitti nobis speramus auxilio, conuenit antecapere, ut & maior sit, & socium non habeat uirtutis effectus. Equidem putato nunc de me ac patre meo uobisque pariter iudicium fieri, si ille quidem rebus ante gloriose gestis dignus fuit, ego uero eius sum filius, uosque milites mei. nam illi uincere consuetus est. ego uero reuerti ad eum perpetiar uictus: quo pacto autem uos non puduerit, duce uestro periculis occurrente, non superare? appetam enim pericula, mihi credite, primusque in hostes irrupiam. nemo autem uestrum à me discesserit, persuasum habens, impetum meum sustentari ope diuina: & manifestissime præsumite, quod multo plus mixti hostibus efficiemus, quam si extrinsecus pugnaremus. Postquam Titus hæc persequutus est, diuina quædam alacritas militibus incidit. Et quia Traianum aduenire cum CCC. equitibus ante prælium contigit, ægre ferebant, tanquam minueretur uictoria societate. Misit autem Vespasianus & Antonium Silonem cum duobus millibus sagittariorum, ut occupato monte, qui ex aduerso erat oppido, murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita ut præceptum fuerat, circumuenti sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus autem primus perrexerat citato equo in hostes, & post eum cæteri cum clamore, tanto spatio fusi, quam tum aduersa acies occupauerat. unde multo etiam plures quam erant apparuerunt. ludæi uero, licet incursum eorum & disciplina conterriti, paulisper quidem primos sustinere cōgressus. Percussi autem contis, equorumque impetu deturbati, conculcati conculcabantur: atque ita multis passim peremptis disperduntur, & in ciuitatem, ut quisque uelocitatis habebat, effugiunt. Titus autem aliquos à tergo instans, alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, ictu ora transuerberabat. multos autem, alium super alium lapsos inuoluens, conficiebat: omnesque ad moenia confugientes præueniens, detorquebat ad campum, donec uel multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba dissensio, namque indigenis, & fortunarum suarum & ciuitatis gratia, & ab initio bellum gestum, maximeque quod male pugnatum fuerat, non placebat. sed populus aduenarum qui plurimus esset, uim adhibebat, & inter se discordantium clamor erat, ueluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus est, quid moramur commilitones? deo nobis dedente ludæos, suscipite uictoriam. Non auditis clamores? qui manus nostras euasere, discordant: habemus ciuitatem, si modo properamus. Veruntamen cum uelocitate animis opus est. nihil enim magnum effici sine periculo consueuit. non solum autem hostium concordiam, quos cito necessitas in gratiam reuocabit, sed etiam nostrorum auxilia præuenire debemus: ut præter uictoriam, qua tantas copias pauci superamus, etiam ciuitate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equum, atque ad lacum decurrit, & per eum propere ciuitatem ingreditur, quem cæteri consecuti sunt. paucior autem eius audaciæ, murorum defensores inuasit. Et pugnare quidem, uel prohibere uenientem, nemo sustinuit. relictis autem excubijs, Iesus quidem cum socijs in agros effugit: alij uero decurrentes ad lacum, in manus hostium contra uenientium incidebant. machabantur autem alij cum scaphas scanderent, itemque alij, cum iam prouectas assequi natando conarentur: plurimaque per ciuitatem fiebat hominum cædes, aduenarum quidem resistitium, qui non effugissent: indigenarum uero sine pugna, quoniam spes eos scederis, & conscientia quod belli consilium non habuerant, à prælio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis, miseratus indigenas, ab internecione requieuit. At qui in lacum confugerat, ubi ciuitatem captam uiderunt, quam longissime ab hostibus recesserat. Titus uero missis equitibus res gestas patri nunciat. Quibus ille cōpertis, quod necesse fuit, & filij uirtute admodum lætus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars uidebatur exempta) tum quidem statim circundari ciuitatem custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret. cædemque eundem die postero autem die cum descendisset ad lacum, rates aduersus illos, qui eodem refugerant, fabricari iussit: quæ tam materialium copia, quam artificum multitudine mature contextæ sunt.

Iesus cum alijs
fugit.

Cedunt Tarichei à Tito

De lacu Genesar, & fontibus Iordanis.

Caput XVIII.

Lacus autem Genesar quidem à terra continente appellatur. quadraginta uero stadijs in latitudine patens, centumq; in longitudine, aquæ dulcis est atq; potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & undiq; in littora ac arenas definens, purus est, ac præter hoc temperatus ad hauriendum, & fluuio quidem siue fonte lenior est, semper autem frigidior, quàm lacus diffusio patitur, manet: æstiuisq; noctibus eius aquæ sub diuo perflata, nequaquam æstibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Variæ aut sunt in eo pisciũ genera, ab alterius loci piscibus tam sapore q̃ specie discreta: mediũq; fluuio Iordane secatur. Cæteræ Iordanis fons Paniũ esse uidetur: sed re uera huc terra conditus fertur ex ea quæ uocatur Phiale. Hæc aut est, quæ in Trachonitidem ascenditur ad centesimum uigefimum stadium à Cæsarea, ad dexteram non longe à uia. Et proprie quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferens. semper aut intra eius labra cohibetur unda, nunq; deficiens uel exuberans. Cumq; interim hoc esse Iordanis principium nesciretur, à tetrarcha quodam Trachonitidis Philippo deprehensum est. Is namq; missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Panium redditas, unde antea fluuius nasci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Pani, regis opibus & Agrippæ diuitijs magnificentius accurata est. Manifestum aut flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semchonitis quidem lacus paludes secatur cœnosas: centum autem uiginti alijs præteritis stadijs, post oppidum Iuliada, Genesar lacum medium transmensus, deinde multam per solitudinem in Asphaltiten lacum exit. Ad Genesar uero lacum eiusdem nominis terra prætendit, natura simul & pulchritudine admirabilis. Nullũ enim ipsa pro uberitate suæ negat arbutũ, totamq; plantis conseruare cultores. celi uero temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ arborum maxime frigore gaudent, infinitæ florescunt: ubi etiam palmæ, quas nutrit calor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior destinata est, ut naturæ magnificentiam hanc esse quis dixerit, uim adhibentis ut in unum conueniant inter se repugnantia, anniq; temporum contentionem bonam, ueluti singula peculiari studio terræ fauerent. non enim solum nutrit præter opinionem poma uaria, sed etiam seruat, egregia quidem, & quodammodo regnãtia. Vuas sanè & caricas sine intermissione decem mensibus suggerit, cæteros uero fructus, anni spatio senescentes. Nam præter aeris lenitatem, & fonte quoq; irrigatur huberrimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli uenam esse Nili fluminis opinantur, quod similes coracino Alexandrino generat pisces. Longitudo autem regionis secundum littora cognominis lacus triginta stadijs extenditur, & latitudo uiginti. Hæc quidem natura eiusmodi est.

Mira fertilitas terræ Genesaræ.

Fons Capernaum.

Tarichæorum excidium.

Caput XIX.

Vespasianus autem perfectis ratibus, imposita manu militum, quanta in eos qui lacum effugerant satis esset, unã prouehitur. Illi autem neq; compulsi ad terram euadendi facultatem habebant, infestis omnibus, neq; nauali bello pari conditione pugnandi. nam & scaphæ parua, atq; piraticæ aduersus rates infirmæ erant: & cum pauci singulis ueherentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metuebant. Verum tamen cum rates nauigando, nonnunq; etiam propè accedendo, lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiam iritando feriebat: plus autè ipsis utroq; modo nocebatur. nec enim saxi quicquam præter crebros sonitus agebant, qm̃ contra septos armis iaciebantur, contiguiq; sagittis eorum efficiebantur, & si accedere propius aui fuissent, priusquam facerent aliquid, patiebantur, cumq; ipsis nauigijs mergebantur. Multos aut uulnera inferre tentantium, qui pilis cõtingi possent, alios desiliendo in scaphas Romani gladijs transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cum nauculis capiebant. Submersorũ aut qui capita sustulissent, aut sagittis pueniebantur, aut ratibus occupabatur, & si desperatione compulsi inimicis adnatare tentassent, eis uel manus uel capita truncabantur, plurimusq; passim ac uariis erat interitus eorũ, donec in fugã uersi, cæteri terræ appulsi sunt, circumclusis nauculis suis. Exclusi aut multi q̃dem in ipso lacu telis cõfigebantur: multos uero in terram egressos peremerunt Romani. Mixti aut sanguine, plenumq; cadaueribus cerneret totũ lacus. nullus enim saluus euasit. Acerbus aut secutis diebus odor illã regionẽ oppressit & facies, nam littora quidẽ naufragijs simul plenã

yy in

erant, & corporibus tumidis. calescentes autem ac tabefacti mortui, calidum tractum corrumpebant, ut non ludæis solum ille casus miserabilis uideretur, uerum etiam autoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius prælii naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere, sex millia & quingenti. At Vespasianus, pugna pacta, pro tribunali apud Tarichæas residens, aduenam populum ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse uidebatur, & an hi quoque seruandi essent, cum rectoribus deliberabat. his autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimissos quiescere posse homines, quod & patrijs carerent, uimque adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent, Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraque seruatores suos nouerat euasuros, sed de eorum mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obruncari: fideque interposita deditis uim pigebat afferre: uerum ab amicis superabatur, nihil in ludæos non licere dicentibus, quodque utile esset, honesto debere præponi, cum utrumque obtineri non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permisit. Cumque illi facile his quæ cupierant credidissent, & quod iussum fuerat comitati, neque pecunijs suis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada usque uiam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt, eosque in ciuitatem conclusos, mox infecutus Vespasianus omnes in stadio constituit. Et seniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum autem ualidissimos sex millia lectos, ad Isthmon Neroni transmisit. ceteram uero multitudinem triginta millia & quadringentos uendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam his qui ex eius regno essent, facere quod uellet ipse permisit. uerum & istos rex uendidit. Reliquum uulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresque Gadaritæ, seditionosi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. capti sunt autem sexto idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IV DAICO LIBER IIII.

Obsidio Gamalensium.

Caput I.

Gamala situs

VICVNQVE autem Galilæorum Iotapatis excisis à Romanis defecerant, hi se ad eos postquam Tarichæatæ superati sunt, applicabant: omnesque Romani castella & ciuitates ceperant, præter Giscalam, & qui montem Itaburium occuparant. Cum his autem rebellarat Gamala ciuitas, contra Tarichæas posita supra lacum, quæ ad fines pertinebat Agrippæ, itemque Sogane & Seleucia. Et hæc quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sogane superioris partis cui nomen est Gaulana, & inferioris Gamala. Seleucia uero ad lacum Sermechonitem, triginta latum, & sexaginta stadijs longum, paludesque suas ad Daphnen usque tendente. Quæ regio cum alijs sit deliciosa, præcipue tamen fontes habet, qui minorem (quem sic appellant) Iordanem alentes, sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt. Soganen quidem ac Seleuciam colentes, in principio defectionis Agrippa sibi foedere sociauerat: Gamala uero ei non cedebat, freta locorum difficultate, amplius quam Iotapata. Iugum namque asperum, ex alto monte deductum, mediam ceruicem erigit, & ubi supereminet, in longitudinem tenditur: tamen contra decliue, quantum à tergo, ut cameli similitudinē præferat: unde nomen etiam duxit, nisi quod expressam uocabuli significationē indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in ualles inuias scinditur: Pars uero qua de monte pendet, paululum difficultatē refugit. uerum & hæc partem, per obliquum excisa fossa, indigenæ inuiam fecerant. Domus autem crebræ per prona erant ædificatæ, nimioque præcipitio casuræ similis ciuitas intra se decurrebat, in meridiem uergens. Australis uero collis immanis editus altitudine, usum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupesque superior ad præfundam pertinens uallem. Fons autem intra muros erat, in quem oppidum definebat. Quamuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cum murorum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorē. Eius autem habitatores, natura quidem loci confidentiores erant, quam Iotapateni: sed multo pauciores, minusque

pugnaces: situsq; freti difficultate, plures se hostibus putabāt. nam plena erat ciuitas, multis in eam, quod esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoq; præmissis ad obsidionem, per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex Ammaunte, ubi pro Tiberiade posuerat castra (Ammaus autem, si quis nomen interpretetur, aqua calida uocantur. Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum uitijis idoneus) Gamalam peruenit. & totam quidem ciuitatem ita ut diximus positam, custodia circunuallare nequebat. qua uero fieri posset, excubias collocauit: montemq; occupat superiorem: in quo milites castris, ita ut assolet, muro circundatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et a parte quidem orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: ubi & quintadecima legio, necnon & quinta contra mediam ciuitatem opabatur: fossas autem decima repleuit & ualles. inter hæc Agrippam regem, cum accessisset ad muros, eorumq; defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circūseptus est. Romanos autem ira simul ob regem, suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit, nullum ludæos crudelitatis modum in alienigenas atq; hostes præmissum ire credentes, qui circa gentilem suum, & eorumque ipsis conducerent suam forem, tam immanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudinem, operisq; consuetudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Iosephus (namq; ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos licet metu percussos ordinauerunt: & quanquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itemq; alia uelut necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad mœnia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. balistis autem tormentisq; percussi, in oppidum recesserunt. Itaq; Romani tribus ex locis aggressi, murum arietibus quatunt: & quia deiectus fuerat, infusi magno cum armorum strepitu ac tubarum sonitu, ipsi quoq; insuper uolantes cum oppidanis conflegebant. illi autem ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne ultra progredierentur obstabant. Cæterum uel & multitudine superati, undiq; ad excellentia ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes, instantibus sibi hostibus incumbunt: illosq; impingendo per decliua, locorum difficultate & angustia depressos interficiebant. Romani autem cum neq; a uertice imminetibus repugnare, neq; in partem aliquam euadere possent, pronos eos urgentibus hostibus, in domos hostium plano contiguas refugiebant. sed hæc repleta labebant, qd pondus sustinere non poterant: unaq; deiecta multas inferiores, itemq; illæ alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamuis subsidere tecta uiderent, tamen eo conuolabant. atque ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci uero subterfugientes, parte corporis opprimebantur. Plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses per se fieri existimabant: propriaq; incommoda negligentes, magis instabant: hostesq; in sua tecta urgendo compellebant. qui uero per angustos uiarum cliuos cecidissent, eos telis de super missis interficiebant. Et ruinæ quidem lapidum copiam, ferrum uero eis mortui hostes dabant. cætorum enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur. Multi iam percumbentibus tectis, semet inde proijciendo moriebantur: tergaq; dantibus, ne fuga quidem facilis erat. uiarum namq; ignorantia, & caligine pulueris alius alium non agnoscen-
tes pererrabant, & circa se sternebantur. Sed illi quidem uix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, saeuissimo dolore percussus, cum super militem ruere ciuitatem uideret, propriæ tuitionis oblitus, clam paulatim superiore in oppido locumprehendit: ibiq; inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tutum neque honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriæ uirtutis memoria, quasi deo repletus, corpora sociorum atq; arma condensat, & cum his bellum una a uertice defluens sustinebat: & neque uirorum neq; telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quam extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Ebutius decadarachus, uir non eo tantum prælio quo perijt, sed ubiq; antea fortissimus comprobatus, quicq;

*Aqua calida**Agrippa sunt
de iactis suis**Vespasianus
inter hostes
relictus.*

Vespasianus
solatur exerci-
tum.

plurimis malis Iudæos affecisset. In ea pugna centurio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cœnarēt, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam & ipse Syrus erat, & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusque mactatis, ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autem moerere exercitum aduersis casibus uidentem, quodque nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusque rei magis eos pudere, quod solum ducem in periculis reliquissent, consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem uel initio culpasse uideretur. Oportere autem inquiens, quæ communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodque nusquam eueniat sine cruore uictoria, iterumque habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudæorum millibus interfectis, exiguum pro his stipem se inimicæ pendisse fortunæ. Atque ut iactantium esse, nimis secundis rebus insolescere, ita esse ignauorum, in offensionibus trepidare. uelox enim est, inquit, in utrumque mutatio: & ille uir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoque in feliciter gestis: ut idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata corrigens. Quamquæ ea quæ nunc acciderunt, neque mollitia nostra, neque Iudæorum uirtus effecit. nam & illis pugnae melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Qua in re nimirum quis reprehenderit alacritatis uestrae temeritatem. nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neque in summo uertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem uobis & stabilem pugnam reuocare. nunc autem immoderata festinatione uincendi, quod id incaute fieret, non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiaque perficimus, Barbarisque conueniens, & quo Iudæi maxime possidentur. Oportet igitur nos ad propriam uirtutem recurrere: atque indignæ offensionis ita scire potius quam moerere. Optimum autem quisque de sua manu solatium querat. ita enim fiet, ut & amissos ulciscamur, & in eos à quibus perempti sunt, uindicemus. Ipse autem ita ut nunc feci, experiar æque ac uos pugnando primus ad bella pergere, & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gesta re, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificèque prouenerat. mox autem reputantes ablatam sibi esse foederis spem, quodque minime possent effugere (iam enim uictus eos defecerat) uehementer dolebant, animosque remiserant. Nectamen quatenus ualebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quæ integras, ceteri amplexi custodiebant. Romanis autem construendis aggeres, iterumque tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per ualles deuias, qua nulli custodes erant, & per cloacas diffugiebant: eos, qui metu ne caperentur, ibi remanerent, inopia consumebat. solis enim undique alimenta qui pugnare possent, congregabantur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitatibus perdurabant.

¶ Itaburius mons occupatur à Placido.

Caput .II.

Vespasianus autem inter curas obsidionis, subcissuum opus aggreditur aduersus eos qui montem Itaburium occupauerant, inter campum magnum & Scythopolim situm: cuius altitudo quidē triginta stadiis consurgens, septentrionali tractu inaccessible est. in uertice autem, uiginti stadiis planities patet, tota muro circumdata. Hunc autem tantum ambitum quadraginta diebus ædificauerat Iosephus: & alias ei materias, & aquas suggerentibus locis inferioribus. solam enim incolæ pluuiam habebat. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus mittit. Huic autem subeundi quidē montis ratio nulla erat. multos autem foederis ac ueniæ spe hortabatur ad pacem: & descendebant ad eum ipsi quoque insidias molientes. nam & Placidus eo studio mitissime cum his loquebatur, ut eos in planitie caperet: illique tanquam dictis obediētes, ad eum ueniebant, ut incautum aggredierentur. Vicit tamen astutia Placidi. coepto enim à Iudæis plio, assimulat fugam: & postquam insequētes ad magnam partem campi pellexit, reflectit in eos equitum manus: plurimisque in terga uersis, aliquos interfecit. semotam uero multitudinem ceteram, ab ascensu prohibet. Itaque alii quidam Itaburio relicto, in Hierosolymam refugiebant. indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & se & montem Placido tradiderunt.

¶ Excidium Gamale.

Caput .III.

A Pud Gamalam uero degentium audacissimi quique fuga dispersi, latebant in bellis autem fame corrumpebantur. At uero pugnantium manus obsidione sustinebat, nonne euenit secundo & uigesimo die mensis Octobris, ut tres ex decima quinta legione milites, circa matutinas uigilias editissimam præ cæteris turrim, quæ in sua parte fuerat, subirent: eamque occulte suffoderent cum appositi ei custodes neque adeuntes eos (nox enim erat) nec postquam adire, sensissent. Iidem autem milites, cauendo ne strepitus fieret, quæ saxis durissimis euolutis, resiliunt. subitoque turris cum magno fragore decidit, unaque custodes præcipitantur. At uero qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosque euadere ausos, peremere Romani: inter quos etiam Iosephum, super dirutam muri partem quidam iaculo percussum, interfecit. Intus autem in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pavor, atque discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi. tuncque Chares ægrotus & iacens defecit, cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores, usque ad uigesimalam & tertiam diem supradicti mensis, oppidum non sunt ingressi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione uulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, ociose in ciuitatem introiuit. eoque prætergresso, uigiles quidem ubi senserunt, ad arma cum clamore properabant. cognito autem intus constituti eius ingressu, alii raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum ululatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alii Tito occurrentes, sine intermissione trucidabantur. qui uero prohibiti essent in arcem recurrere, nesci quid facerent, Romanorum præsidis incidebant. ubique autem infinitus erat infortium gemitus: perque prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitum. Erat autem saxosus & accessu difficilissimus uertex, in immensum editus, & undique circum rupium multitudinem præceps: unde Romanos ad se adeuntes partim telis, partim saxis deuolutis arcebant Iudæi, cum ipsos in excelso loco positos nullæ sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitum, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferrens, ipsorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: ut neque in præruptis consistere propter uiolentiam status possent, cum nihil esset immobile, neque hostes ad se accedentes uidere. Itaque supergressi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes. in omnes autem uehementius sauebant, illorum memoria quos in primo aggressu perdiderant. Multi autem undique circunculsi, desperatione salutis, filios & coniuges, & semetipsos in uallem præcipites dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem, ut ipsorum in se qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorum. ab his enim quatuor millia perempta sunt: qui uero se præcipitauerunt, quinque millia sunt reperti. Neque quisquam, præter duas mulieres, saluus euasit: quæ sorores erant, Philippi filiæ: qui Philippus Iachimo genitus erat, insigni uiro, & qui sub Agrippa rege dux exercitus fuerat. seruatae sunt autem, quod excidit tempore Romanorum impetum latuere. nec enim uel infantibus pepercere, quorum multos singuli raptos ex arce proiciebant. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & uigesimo die mensis Octobris, quæ uigesimo & primo die mensis Septembris coeperat rebellare.

Inuaditur
arx.

¶ Giscala à Tito capitur.

Caput

.IIII.

I Amque solum Giscala oppidulum Galilææ restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod erant plerique agricolæ, spemque suam semper in fructibus collocauerant. non parua autem manus latrocinialis permixtione corrupti erant, quo morbo etiam nonnulli ciuili laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat, atque cõstabat Leuia cuiusdam filius, nomine Iohannes: homo ueneficus & fallax, uariisque moribus, & immoderata sperare promptus, miroque modo quæ sperasset efficiens: atque omnibus iam cognitus, quod affectandæ sibi potentia causa bellum amaret. Huic apud Giscala seditionis forum turba parebat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quod Titum cum equitibus mille, decimam uero legionem circa Scythopolim mittit: ceteri reliquis autem duabus Cæsaream ipse regreditur, dandam his ex labore continuo requiem putans, ex ciuitatum copiis eorumque corpora, itemque animos ad futura certamina

Iohannes

existimans esse refouendos. Nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hierosolymis praeuidebat, quæ & regalis esset ciuitas, & cunctæ nationi præstaret. His autem qui ex bello fugissent in eam confluentibus, etiam naturalis munitio, itemq; murorum eius constructio, non minimam ei sollicitudinem comparabat, cum uirorum spiritum & audaciam, & sine muris inexpugnabile esse cogitaret: ob eamq; rem milites, uelut athletas, ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Giscala (equitando enim ad eam accesserat) aggreffione capi facilis uidebatur, sciens tamen quod ea ui capta, passim à militibus populus absumeretur (namq; satiatus erat ipse iam cædibus) miserans multitudinem etiã ipse sine ullo discrimine cum nocentibus intereuntem, pacatione magis subigere ciuitatem uolebat. Itaq; plenis hominum muris, quorum pleriq; perditæ factionis erant, mirari se ait, quoniam freti consilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi soli Romanorum arma operirentur, cum uiderent, multo quidem munitiora oppida uno impetu fuisse subuersa, securos autem fortunis suis potiri, qui Romanorum dextris credidissent: quas quidem etiam nunc illis ait se porrigere, neq; ob insolentiam succensere, quia spei libertatis ignoscendum putaret, non tamen, etiã si quis impossibilia uelle persequeretur. Quod si dictis humanissimis non paruissent, fidemq; dextris non habuissent, experturos arma crudelia, iam iamq; cognituros esse, moenia sua ludum fore machinis Romanorum: quibus fidentes, soli ex Galilæis sese ostentarent arrogantes esse captiuos. His dictis, popularium quidem neminem non modo respondere, sed ne ad murum quidem licuit ascendere, quia totum latrones occupauerant, & custodes erant portis appositæ, ne quis uel ad foedus prodiret, uel equitum quenquam in ciuitatem reciperet. Iohannes autem accipere se condiciones ait, & aut persuasurum, aut necessitatem belli renitentibus adhibiturum. Illum tamẽ diem Iudæorum legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere, ita etiam de pace cõuenire nefas haberent. Nam & Romanos scire, quod ab omni cessaret opere dierum septem circuitio, quam si temerassent, nõ minus coactos, quàm qui cogerent, piaculum cõmissuros, ipm̃q; Titum. nullum enim illi ex mora esse dispendium formidandum, quod unius noctis spatium propter fugæ consilium ceperit, præsertim cum id obseruare circûsidentem nemo prohibeat: sibi autem, magnum esse lucrum, nulla in re despiciere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget, legem quoq; seruare seruatis. His Titum Iohannes fallere conabatur, nõ tantum pro septimi diei religione, quantũ pro sua salute sollicitus. uerebatur autem, ne statim capta ciuitate, solus destitueretur, qui totã in nocte ac fuga uitæ spem collocasset. Verum profecto dei nutu, in excidium Hierosolymorum Iohannem saluum esse cupientis, factum est ut non solum induciarum causationẽ Titus admitteret, uersũtiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad Cydoessam, qui mediterraneus est Tyrionum uicus ualidissimus, Galilæis semper exosus. Nocte autem Iohannes cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret, arrepta occasione, non solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam seniorib; plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed usq; ad uigesimum quidem stadium fieri posse uidebatur, ut mulieres ac pueros, aliamq; multitudinẽ secũ duceret, homo quem captiuitatis, item que salutis metus urgeret, ultra uero procedente eo, relinquebatur: & oriebatur atrox remanentium fletus. quanto enim quisq; longius à suis aberat, tanto propiorẽ se hostibus esse credebatur. iamq; affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabant: & ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, uelut instantibus quos fugissent, multiq; simul ruebant, & circa uiam plurimos certamen præcedẽtium conterebat. Miserabile autem foeminarum & infantium erat exitium. Aut si quam iactarent uocem, nonnullæ uiros aut propinquos, ut se operirentur, orabant. Sed Iohannis exhortatio superabat, ut seipfos seruarent in clamantis: eoq; confugerent, unde pro remanentibus etiam si raperentur, poenas à Romanis peteret. Multitudo quidem eorum qui fugerant, ut cuiq; uirium fuit, cito dispersa est. Luce uero facta, Titus ad muros aderat, foederis causa: populus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes tanquam benemerito, & qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant, simulq; Iohannis fugam significantes, ut & sibi parceret obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, uel sciret, ille aut precibus populi postulatus, equitũ partẽ ut Iohannẽ persequeret, mittit. Sed

Titus recipitur à Giscalensis.

eum quidē occupare nequere, q̄ anteq̄ uenerat, in Hierosolymā sese receperat. unā uero *Cecidit bis mille singulantes.* fugientium propē ad duo millia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quā tria millia circumactos reducunt. Titus autem indigne ferebat, non statim à Iohanne poenas fraudis exactas, irato uero animo satis esse quod spe deciderat ad solatiū putans, captiuosq̄ & qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iussisq̄ militibus minimā muri partē iure possessionis abruingere, minitendo magis q̄ puniendo reprimebat perturbatæ ciuitatis autores. Multos enim ppter odia domestica, uel proprias inimicitias, delatores innocentia fore credebat, si dignos poena discerneret: meliusq̄ noxiū relinquere metu suspensum, quā immeritum quenq̄ cum eo perdere, existimabat. Illum enim fortassis modestiorē futurum, uel metu supplicij, uel quod erubesceret prætorum criminum uenia: sine causa uero morientium poenas, nullo modo corrigi posse. Præsidij tñ ciuitatem circundedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compescerent, q̄ pro pace sentientes quos ibi relicturus erat, maiore fiducia firmarent. Galilæa quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Hierosolymitani excidij initium. Caput V.

A Pud Hierosolymam uero ad Iohannis introitū omnis populus erat effusus, & circa singulos, qui unā confugerant, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabantur. Illorum autem seruens quidem adhuc atq̄ interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Veruntamen in malis quoq̄ sibi arrogabant: nō Romanorum uim fuisse dicentes, sed sponte uenisse, ut cum his ex tutiori loco pugnarent. Inconsultorū enim atq̄ inutilium esse hominum, incaute pro Giscalis & inualidis oppidulis periclitari, cum arma uigoreniq̄ oporteat pro metropoli suscipere, atq̄ seruare: significando tamen excidium Giscalorum, etiam quā dicebant honestam discessionem suam, ut multi fugam esse intelligerent, prodiderunt. Auditis autem quæ captiui pertulere, non mediocris populum perturbatio tenuit, magnumq̄ id esse argumentum proprii reputabant excidij. At Iohannes eorū quidē quos fugientes reliquerat causa minus erubescibat. singulos autē circuiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatē Romanorū asserens, propriasq̄ uires extollens, & imperitorū ea cauillatione inscitiam decipiens, quod etiā si pennas sumerent, nunquam Hierosolymorum moenia transgredierentur Romani, qui pro Galilæorū uicis tanta mala pertulissent, atq̄ in eorum muris machinas cōtriuissent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus. Prudentiorū autem atq̄ seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, uelut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At uero per territorium manus agrestium, ante seditionem quæ Hierosolymis orta est, discordare iam cœperat. Titus enim à Giscala Cæsaream, Vespasianus autem à Cæsarea Iamniā & Azotum profectus, utranq̄ subegit: impositisq̄ illis præsidij, reuertebatur, maximam ducens eorum multitudinē, qui se foedere sociauerant. Singulas autē ciuitates tumultus bellumq̄ intestinum exagitabat: quantumq̄ à Romanis respirassent, in semetipsos manus uertebant, cū inter amatores belli ac pacis cupidos eēt *Intestina seditio.* sœua cōtētio, dudumq̄ discordiū pertinacia primo inter domos accēderetur, deinde inter se amicissimi populi dissiderēt, & ad similia uolentes q̄sq̄ conueniens, aperte iam coacta multitudine rebellaret. Itaq̄ dissensiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem armorumq̄ cupientes, senibus ac sobrijs iuuentute atq̄ audacia præstabant. Primo autē indigenarum singuli prædari cœperunt: deinde ex composito confertis cuneis, per territorium latrocinabantur: ut quod ad crudelitatem atq̄ iniustitiam spectat, nihil à Romanis gentiles abessent, atq̄ ipsis qui uastabantur, illatum à Romanis excidium leuius uideretur. Ciuitatum uero custodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant male affectis auxilio, donec rapinarum societate undiq̄ congregati collegiorum latrocinantium principes, atq̄ in agmen cōflati, Hierosolymis irrumpunt, quæ ciuitas à nullo regebatur, & more patrio gēiles omnes sine obseruatione recipiebat, tunc præcipue cunctis existimantibus, uniuersos qui superinfluere, adiumento & uolētia uenire. Quæ quidem res etiam sine dissensiōe ciuitatē postea pessundedit, eo quod iners & inutilis multitudo, quæ pugnacibus sufficere possent, alimenta consumpsit: hisq̄ præter bellum etiam seditionem, famemq̄ comparauit, aliq̄ latrones ex agris eō trans-

gressi, ac multo sauioribus quos intus inuenere sociati, nullum atrox facinus intermittere-
 bant. Nec enim rapinis & expoliationibus metuebantur audaciam, sed usque ad cædes rue-
 bant: non clam, neque per noctem, aut quoslibet homines, uerum luce palam nobilissimos
 quosque adoriendo. Nam primum Antipam regii generis uirum, & adeo potentissimum
 ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei suæ permisos haberet, comprehensum custo-
 dia tradiderunt, post hunc etiam Leuiam quendam, insignem uirum, & Sopham filium
 Raguelis, regalis similiter utrumque familiae, omnesque praeterea, qui praestare alijs uideban-
 tur. Grauis autem metus populum possidebat, & uelut capta ciuitate, salutem propriam
 quisque curabat. Illi autem clausorum uinculis non fuere contenti, neque tutum arbitrabantur ea
 potentia uiros diutius custodire. nam & ipsos & domos eorum, non paucis uiris frequen-
 tari, ac per hoc ad ulciscendum esse idoneos, & praeterea rebellaturum fortasse populum,
 iniquitate commorum. Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de suo numero Iohā-
 nem, ad cædes promptissimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumque alij
 decem armati gladijs, secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Fingebant autem
 huius immanissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos
 fuisse, communisque libertatis proditores interemisse dicebant: prorsus, ut audacia sua tan-
 quam seruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autem populum qui-
 dem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos uero insolentiae progredi, ut in eorum esset ar-
 bitrio etiam pontificum designatio. denique familijs abrogatis, unde per successionem pon-
 tifices creabantur, incognitos atque ignobiles constituebant, ut impiorum facinorum loci-
 os haberent. nam qui supra meritum summos honores adepti erant, his obediebant neces-
 sario, qui sibi eos praestiterant: quoniam & dignitate praeditos, uarijs machinis fictisque ser-
 monibus committebant, opportunitatem sibi ex eorum, qui se prohibere poterant, con-
 tentione captantes, donec hominum persecutione satiati, in diuinitatem contumelias trans-
 tulerunt, pedibusque pollutis in sanctum locum introire coeperunt. Iam uero populo con-
 tra eos concitato (namque autor erat Ananus, a quo maximus pontifex, itemque sapientissi-
 mus, & qui fortassis ciuitatem conseruasset, si insidiatorum manus potuisset effugere) illi
 templum dei aduersus populi turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro do-
 micilio habebant tyrannidis. Acerbis autem malis admiscebatur etiam cauillatio, quae pra-
 caeteris eorum factis erat dolori. tentando enim, quanto metu populus teneret, suasque vires
 explorando, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familijs successio
 deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. nam & olim sorte pontificatus de-
 ferri solitum fuisse dicebant. re autem uera, legis erat abrogatio firmioris, per eos qui ad pote-
 tiam sibi designandorum magistratuum licentiam compararent. Itaque una sacratarum tri-
 buum accita quae Eniachin appellatur, pontificem sortiebantur, casusque sors exit homini,
 per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est, Phani cuidam, filio Samuelis, ex ui-
 co Aphthasi, non solum non ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, pro-
 pter rusticitatem penitus nescienti. Denique inuitum eum rure abstractum, ut in scena fie-
 ri solet, aliena ornauere persona: indutumque sacra ueste, quid facere deberet, subito insti-
 tuebant ludumque & iocum esse tum nefas arbitrabatur. ceteri uero sacerdotes, procul spe-
 ctantes ludibrio legem haberi, lachrymas uix tenebant, honoresque sacrorum solui graui-
 ter ingeriebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad de-
 ponendam tyrannidem animos intenderant. nam qui praestare caeteris uidebantur, Gori-
 on Iosephi filius, & Simeon Gamalielis, tam singulos circumeuntes, quam simul uniuersos in
 concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent, san-
 ctumque locum ab hominibus sceleratis purgare properaret. Pontifices etiam probatissimi,
 Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobra-
 do eius segnitiam, contra Zelotas excitauerunt. ita enim seipsi uocabant, uti bonarum pe-
 fessionum aemuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in con-
 cionem populo congregato, cunctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque ra-
 pinas & cædes. nondum autem promptis ad ulciscendum, propterea quod inexpugnabi-

Primores oc-
cisi.

Phanes rusti-
cus pontifica-
tum adeptus
est.

Oratio Ana-
ni pontificis.

les (id enim uerum erat) Zelotae putabantur, stans inter eos medius Ananus, & ad legem
 crebro respectans, cum lachrymis opplesset oculos: Equidē, inquit, mori potius debetē,

quàm dei domicilium uidere tantis refertum piaculis; atq; inaccessa & sancta loca scelera
 torum pedibus frequentari: uerum tamen sacerdotali ueste amictus, & sanctissimum ue-
 nerabilium nominum ferens, uiuo: atq; animæ amore teneor, nec pro senectute quidem
 mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam me-
 am solam dabo pro deo. nam quid opus est uiuere in populo, clades suas minime sentiens
 te, & apud quos mala præsentia nemo prohibet: siquidem spoliati patimini, ac uerberati
 reticetis, & ne gemitu quidem aperto quisquam prosequitur interemptos. O acerbam do-
 minationem. Quid de tyrannis querar? Nunquid nō à uobis uestra potentia nutriti sunt?
 Nunquid non despectis qui primi erant, cum adhuc pauci essent, uos dum tacetis, plures
 eos fecistis: atq; illis armatis quiescentes, in uosmetipsos arma uertistis: cum primos eorū
 conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negligē-
 do, ad depradationem noxios iritastis, quia uastatarum ædium nulla ratio erat. Itaq; iam
 domini ipsi rapiebantur, eisq; cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio.
 Illi autem à uobis proditos, etiam uinculis affecere: non dico quales & quantos, sed quod
 non accusatos, indemnatos, uinctos nemo adiuuit, restabat eisdem uidere trucidari. hoc
 etiam uidimus, uelut ē grege brutorum animalium cum præcipua quæq; deducere ho-
 stia, ne uocem quidem quisquam emisit, nedum dexteram mouit. Patiēmini ergo, patie-
 mini, etiam sancta conculcari uidentes? Cumq; omnes audaciæ gradus nefarijs homini-
 bus subieceritis, eorum præstantiam reueremini? nunc enim profecto ad maiora proce-
 derent, si quid maius quod euerterent, inueniretur. Tenetur quidem munitissimus ciuita-
 tis locus, sanum appellatione, re arx quædam siue castellum. Tanta igitur contra uos tyrā-
 nide munita, & inimicis super uerticem positis, ut uidetis, quid cogitatis? aut quibus ue-
 stras sententias applicatis? An Romanos expectatis, ut sanctis uestris opitulentur? Ita qui-
 dem se nostræ ciuitatis habent res, eoq; iam calamitatis uentum est, ut misereatur nostri
 etiam hostis. Non exurgetis o miseri, respectisq; uulneribus uestris, quod etiam feras be-
 stias facere uidemus, non ultum ibitis in hos, qui uos percussere? Non suas quisq; recorda-
 bitur clades, & ante oculos positis quæ pertulerit, ad ultionem animos acuet? Perit apud
 uos (nisi fallor) affectionum omnium charissima, & maxime naturalis, cupiditas libertatis.
 seruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subiugariā maioribus di-
 dicerimus. Atq; illi quidē multa & maxima bella, ut in libertate uiuerent, pertulerunt, ne
 aut Aegyptiorum aut Medorum potentiæ cederent, dummodo ne facerent quæ iuberē-
 tur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc
 gerimus, utrum commode an contra incommode, non referam, palam quid habet causæ
 nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros feri-
 mus tyrannos? Quanquam externis obedientes, ad fortunam semel id referunt, cuius in-
 iuria uicti sunt. at uero pessimis suorum cedere, ignauorum est, & cupientium seruiendi.
 Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non uos celabo, quid dum loquor in-
 teruenerit, mentemq; retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius di-
 citi periculum) nihil acerbius experiemur, q̃ isti nos affecere. Quo pacto autē non lachry-
 mis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentilium uero spolia, q̃ no-
 bilitatem huius maximæ omnium ciuitatis compilauerunt: eosq; uiros trucidatos uideri,
 quibus etiam illi post uictoriam obtemperassent? Et Romanos quidem, nunquam trans-
 gredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquam cōsuetudinis præterire; san-
 ctorum autem ambitum, quamuis procul aspectum perhorrescere: quosdam uero in his
 locis natos, ac sub nostris moribus educatos, & qui Iudæi uocentur, inter media sancta de-
 ambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calentibus? Quis igitur externum bellum me-
 tuat, ex comparatiōe domesticis? Multo nobis æquior est hostis. nam si proprie rebus sunt
 aptanda uocabula, fortasse reperietur, legum quidē conseruatores nobis fuisse Romanos,
 hostes uero intus haberi. Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neq; facinorum
 eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemq; omnibus uobis, & ante
 orationem meam esse persuasum, atq; ipsis uos rebus quas pertulistis, in eos esse commo-
 tos. pleriq; autem fortasse multitudinem eorum, atq; audaciā reformidant: & præter-
 ea quod in loco superiore consistunt, Sed hæc ut uestra negligentia constata sunt, ita nunc

magis proficiet, si morabimur. nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisque ad similes profugiat: & audaciam plus accendit, quod nullum adhuc eis impedimentum interuenit: locoque superiore utentur, & quidem cum apparatu, si his tempus demus. Quod si aduersus eos ire coeperimus, humiliores erunt, mihi credite, conscientia: & celsioris loci beneficium, reputatio scelerum perdet. Fortasse autem dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorserit, suisque missilibus consumantur impii. Videant nos tantummodo, & deiectioni sunt: quam pulchrum est, ut etiam si quod periculum imminerat, pro sacris ianuis moriamur: ac si non liberis & coniugibus, pro deo tamen eiusque sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum atque sententiam: & neque consilium uobis ullum deest ad cautionem, neque me corpori meo parcere uidebitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur, non quidem nesciens iam expugnari uix posse propter multitudinem ac iuuentutem animorumque pertinaciam, multoque magis propter conscientiam commissorum: nec enim concessum iri ueniam his, quæ perpetrauerant, sperabant: ueruntamen quiduis perpeti præstabilius existimabat, quam in tanta rerum perturbatione rempublicam negligere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda quicunque pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi bi nunciarent habebant) in pontificem commouentur: ac modo per cuneos, modo simul uniuersi profiliunt: neque obuius cuiquam parcebatur. Cito autem & Ananus populi congregauit, multitudine quidem superiorem: armis uero constipatis, non erant Zelotæ inferiores. alacritas uero, quod deerat, in utrisque supplebat. nam & ciues, armis iram coeperant fortiores: & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotæ eximerentur: hi uero nisi uicissent, nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conseruere, pro ducibus obediens motibus animorum. Et primo quidem, in ciuitate ac pro templo, eminus missis lapidibus, semet inuicem appetebant. si uero aliqua pars terga uertisset, uires gladijs utebantur. cumque plurimi fauciarentur, multæ cædes utrobique fiebant. Ex populares quidem in domos referebantur à suis, Zelotarum autem quicumque uulnerat fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore perfundens: ut solo coram sanguine uiolatam religionem recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrere in congressionibus præualebant. Irati uero populares, proficiente quotidie numero suo, cum de fides increparent, quicunque à tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus uiam inuitos eos repugnare compellerent, uniuersos quidem suos in hostes conuertunt. illis autem, quia uim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrumpit una cum socijs Ananus. Vnde factum est, ut eos, quod ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: ideoque in murum interiorem fuga recepti, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem sacris manus asferre non placebat, hostibus quoque desuper tela torquentibus, nefas esse existimanti, etiam si uicisset, non lustratum prius populum introducere. ex omni autem suorum multitudine sex fere armatorum millia sortitus, custodes eos in porticibus collocat. his autem qui succederent, in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honestorum ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes uice sua prædijs destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Iohannes, quem ex Giscalis effugisse prædiximus. is enim dolis plenus, & uehementem dominationis cupiditatem mente circumferens, iam dudum rebus communibus moliebat in insidias. Itaque tunc eadem quæ populus sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capienti consilium, quam noctibus peragranti custodias: omniaque secreta Zelotis renunciabat: nullumque populi consilium non, priusquam caperetur, inimici sciebant eius indicio. immoderatis uero & Ananum, & populi principes placabat obsequijs, ne in aliquam suspensionem ueniret affectans. Sed hæc etiam honorificetia in contrarium uertebatur. erat enim ex adulationum uarietate suspectior, eoque ipso quod etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. etenim perspiciebat Ananus, omnia sua consilia hostes intelligere: & quæ Iohannes faceret, suspitionem proditoris habebat. submouere autem illum non erat facile, neque possibile, quod malitia præualeret: ac præter hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur,

Committitur
pugna

Iohannes Giscalis
scalerus consiliorum
Anani proditor.

tur, patrocínio succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum benevolentiae causa peti: nihilque dubitans, & fidem populo se seruaturum iurauit, neque factum eius inimicis ullum, neque consilium proditurum: unaque deponendis rebellibus, & manu & uoluntate operam collaturum. Itaque Ananus eiusque socii, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspicione suis eum consilijs adhibebant: moxque ab ipsa concordiae causa legatus intromittitur ad Zelotas. curae namque habebat, ne fanum culpa sua pollueretur, neue quisquam in eo procumberet Iudaeorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non contra pro benevolentia iurauisset, ingressus ad eos, medius constitit: & saepe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quae in eos Ananus cum socijs cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subiturum esse discrimen, nisi diuinum quoddam praesto fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum, sed persuasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mittere, ut ad capiendam ciuitatem quamprimum uenire properaret. indixisse autem lustrationem postero die, ut religione simulata intromissi, uel etiam ui praelio manus confererent. se autem non uidere, quid diu aut obsidionem sustinebit, aut cum tanta manu acie congregientur. Ad haec addebat, quod ipse dei providentia transactionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil suspicantes eos subito aggredieretur. Itaque oportere, si quis habendam uitae rationem duceret, aut obsidentibus supplicare, aut foris aliquod praesidium petere. Quos autem si uicti essent, ueniae spes foueret, immemores audaciae suae credere, simul ac factores poenituerit admissorum, in gratiam statim eos qui perpeSSI sunt redituros. Sed nocentium quidem saepe in uisam etiam poenitudinem fieri, laesis autem iram in licentia sauiorem: minime autem illis ait interfectorum amicos atque cognatos, totumque populum pro dissolutis legibus ac iudicijs indignatione flagrantem. ubi etiam si qua pars misericordiae fuerit, maiori eam irascentium turbae cessuram. Talia quidem uariabat Iohannes, terrorem incutiens multitudini. externum uero auxilium aperte quidem indicare quod diceret non audebat. Idumaeos autem significabat. utque principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis eum maxime minitari confirmans.

¶ Idumaeorum aduentus pro Hiero, oymitanis & astra. Caput VI.

ERant autem, Eleazarus Simonis filius, qui etiam praeter alios idoneus esse uidebatur, & recte consulere, & quae consuluisse efficere, itemque Zacharias filius Amphicaliterque a sacerdotibus genus ducens. Hi, praeter communes, etiam priuatis interminationibus cognitiss, quodque Anani factio potentiae sibi comparandae causa Romanos accesseretur (nam & hoc Iohannes affinxerat) diu quidem quid agerent dubitabant, angustiis temporis conclusi. populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: externi uero subsidij facultatem, insidiarum sibi celeritate praereptam: priusque fore ut omnia paterentur, quam auxiliarium quisquam ista cognosceret. aduocari tamen Idumaeos placuit. scriptaque breuiter epistola, quod circumuento populo Ananus uellet Romanis metropolim prodere: ipsi autem pro libertate dissidentes, in templo obsiderentur: minimumque temporis salutem sibi promitteret: ac nisi nature subuenirent, ipsos quidem Anano atque inimicis, at uero ciuitatem Romanis ilico subiugandam: pleraque nuncijs ad rectores Idumaeorum referenda mandant. Ad hoc autem lecti sunt duo uiri strenui, & dicendi peritissimi, & ad persuadendum satis idonei: quodque his rebus esset utilius pedum uelocitate praestantes, nam Idumaeos confestim parituros certum erat, quod barbarum cupiens & incognita esset natio, semperque ad motus facilis atque suspensa, & rerum mutationibus laeta, minimisque petentium blanditijs ad bella promptissima: & uelut ad festorum quandam solenitatem, sic ad praelia properas. celeritatem autem nuncijs exigebant. atque istis nihil deerat alacritatis. uterque autem Ananias uocabatur. iamque apud rectores aderant Idumaeorum. Illi autem simul epistola mandatisque attoniti, quasi furibundi circuncursare gentem, militiamque denunciare ceperunt. Itaque mox & dicto citius multitudo conuenerat, omnesque pro libertate metropolcos arma rapiebant. Congregati autem prope ad uiginti milia, Idumaeorum cum ducibus quatuor Hierosolymam ueniunt: hoc est, Iohanne & Iacobo Sosa filijs, & per uiginti milia terea Simone Cathla, & Phinea Clusoth filijs. Ananum autem profectio legatorum, itaque contra Ananum uigiles ei latuit, sed non etiam impetus Idumaeorum. hoc enim ante cognitum, portas eis clau

lit, & muris custodes apposuit. non tamen uisum est bello cum his congregari, sed uerbis eis ante persuadere concordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananum æuo pontificum maximus: Cum multa, inquit, & uariæ turbæ tenuerint ciuitatē, in nulla re sic miranda fortuna est, ut in eo, quod pessimis etiam inopinata cōspirant. etenim perditissimis hominibus contra nos auxilio uenistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante uos metropoli uenire decuisset. Et si quidem uiderem consensionem uestram similem esse horum hominum qui uos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione. nihil enim æque ac morum cognatio cōcordiā firmat. Nunc uero illi quidem, si quis eorum singulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius rusticæ plebis, luxu absumptis patrimonijs suis, postquam in uicis & ciuitatibus proximis audaciam exercuere, postremo in sacra ciuitatem clam influxere ut latrones, solumq; religiosum immanitate polluerunt scelerum; eosq; uideas sine metu inter sancta ebrios, & auditate uentris peremptorum spolia consumentes. uestra uero multitudo armatorumq; talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico uos consilio metropolis inuitaret, in alienigenas laturos auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi fortunæ iniuriam, cum pro nequissimis conuenisse & integræ nationis uestræ arma uideantur conspirare? lamdudum quidem reperire nequeo, quidnam fuerit quod uos tam cito commouerit. nec enim sine magna causâ fieri potuisset, ut arma pro latronibus aduersus cognatum populum caperetis. quid? Romanos audistis & prodicionem? his enim quidam uestrum obstrepebant nunc liberandæ metropoleos causâ uenisse dicentes. unde miratissimum præter alia, noxiorum tale commentum. uiros enim natura libertatis amatores, eoque cum externis hostibus pugnare paratissimos, aliter contra nos efferare non poterat, quā uastatæ libertatis prodicione mentita. Sed enim uos considerare oportet, qui nos insinuauerint: fidemq; in nos ueritatis ex rebus communibus, non ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his non deficere, aut quia defecimus, cito uenire in gratiam, prius quam circa nos omnia uastarentur? namq; iam, ne uolentibus quidem nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilæa sub iugum missa: morteq; grauiorem afferat turpitudinem, appropinquantem placare. Equidem quod in me est, pacem morti antepono. semel autē bello appetitus, postquam pugna commissâ est, gloriosam mortem uita captiui existimo potiore. Sed utrum nos populi principes aiunt clam misisse aliquem ad Romanos, an etiam totum populum communi suffragio? Siquidem nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint prodicionis ministri. Cum iret aliquis, deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt. Quemadmodum autem tantam ciuium multitudinem latereemus, cum quibus omni hora uersaremur? Paucis autem, atq; his inclusis, qui de templo ne in ciuitatem quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra ciuitatē fierent? An uero nunc cognouere, quando aursorum pœnæ reddendæ sunt? donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabantur? Sin ad populum causam referunt, publicum habuit nempe conciliū, nemo aberat concioni: ideoq; manifestior ad uos nuncius fama citius properasset. Quid autem opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicant. Sed hæc quidem male perituro, & instantes pœnas euitare cupientium causationes sunt. Quin etiam si ciuitatē prodi in fatis esset, id quoq; ipsos qui nos criminantur, auros opinor: quorum audaciæ unum malum uidetur deesse proditio. Vos autē oportet, quia semel cum armis adestis, primum (id quod est iustissimum) adiuuare metropolim, & una nobiscum tyrannos exterminare, per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladijs permiscere: denique nobiles uiros non inculatos, ex medio raptos foro, primum uinculis cruciarunt: dein de non uoce neq; prece eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem uobis non bellilège ingressis, horum uidere argumentum, quæ dixi, desolatas domos rapinis, coniuges in ueste lugubri ac familias peremptorum, & per totam ciuitatem ululatus & fletus. nullus enim non persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc insaniam prorupere, ut latrocinalem audaciam non solum ex agris atq; alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput & facies gentis est, sed in sanum etiam ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi & ad excursus

& ad perfugium elegerunt, isq; fiscus illis est eorum quæ in nos cõparantur: & locus toti orbi terræ uenerabilis, quicq; ab uniuersis alienigenis, ab extremo limite mundi uenientibus, honoratur, per hæc quæ apud nos nata sunt portenta, conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos cõmitti populis, & ciuitatibus ciuitates, gentesq; in sua uiscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi) quod factum esset optimum ac deceret, nobiscum nocentes eximere: atq; hanc ipsam fallaciam ultum ire, quod auxilio uos aduocare ausi sunt, quos metuere uindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet uobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatem: medioque inter hostes atq; auxiliares suscepto nomine, de nostris discordiis iudicare: quanquam reputate quid habebunt cõmodi, cum de manifestis ac tãtis criminibus apud uos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne uerbum quidem facere permiscere. Ferant igitur hanc ex uestro aduentu gratiam. Si uero neq; nobiscum indignari neq; iudicare uultis, tertium restat, ut relictis utriusq; partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam etsi maxime quenquam nostrum suspicamini Romanis collocutum, obseruare uobis itinera licet: tumq; demum tueri metropolim, cum factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si conuicti fuerint, uindicare. Non enim uos præueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedibus positus. Sin horum nihil uobis gratum aut mediocre uideat, ne portarum claustra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loquebatur. Idumæorum autem nequaquam multitudo animum aduertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proq; armis inter se duces indignabantur, captiuitatem esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Vnus autem ductus Simon filius Cathlæ, uix placato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri à pontificibus posset, non iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctæ genti communem clauserint ciuitatem: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati. Idumæos autem ex turribus alloquantur, captaq; iubeant pro libertate arma proicere: cognatisq; non credentes custodiam ciuitatis, iudices eos discordiarum fieri uelint: & alios accusando quod indemnatos ciues occiderint, ipsi totam damnent ignominia nationem. denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patentem, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra uos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellum: qui ob hoc ad esse properauimus, ut uos seruaremus liberos. Nempe taliter uos etiam hi quos obsidetis læsere, tamq; uerisimiles puto suspiciones in illos quoq; colligitis. Deinde qui reip. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul uniuersis ciuitatem præclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomenq; potentia alijs, qui uos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam uideat? Etenim uobis etiam nunc Idumæos excludentibus ciuitate (namq; ipsi nos à patris sacris arcetis) recte quis eos inculauerit qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos uiros nobiles & innocentes pro societate facinoris dicitatis, non à uobis inceperint, summaq; proditoris membra præciderint? Sed licet illi molliores q̃ res polcebat inuenti sint, nos tamen domicilium dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamq; foris irruentes, quam intus insidiantes, hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut uos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

¶ De clade Iudeorum ab Idumæis facta.

Caput VII.

His dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autem tristis recessit, cum nec Idumæos quicquam sentire moderatum, & duplici bello oppugnari ciuitatem uideret. Quippe nec Idumæorum tumor & spiritus quiescebat, indigne ferentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti: & quod Zelotarum uires esse firmas crediderant, erubescerent, postquam nihil eos sibi auxiliari posse uiderent, ut iam uenisse pœniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi, pœnitundinem superabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis positus, manendum esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenit, uentiq; uiolenti cum imbribus orti sunt, & crebra fulgura,

Oratio Simonis ducis Idumæorum ad Hierosolymitas.

Horrenda tē
pestas.

horrendaꝫ tonitrua, concussaꝫ terræ uasti mugitus: certumꝫ erat apud omnes hominum exitio mundi statum esse turbatum, neꝫ paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna uero Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidem, irasci deum militiæ causâ, existimantibus: neꝫ se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent. Anano autem eiusꝫ socijs, etiam sine plio uicisse, deumꝫ pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, & quæ sui passiuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem sese fouebant, scutisꝫ contextis protecti capita, minus pluuia lædebantur. Zelotæ autem magis illorum q̃ suo periculo cruciabantur: collectiꝫ deliberabant, si quam reperire subsidij machinâ illis possent. Horti autem ardentioribus uidebat, ui armosꝫ custodes inuadere: atq; ita in ciuitatē impetu facto, palam portas auxiliatoribus aperire. nam & custodes ex improviso, & quod plures inermes ac belli expertes essent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: qm̃ domi quisꝫ propter hyemem contineretur. quin & si periculum aliquod interuenerit, quiduis subire satiꝫ, q̃ negligere tot copias sui causâ turpiter perituras. At qui prudentiores erant, uim adhiberi dissuadebant. non enim sui tantum causâ custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum uidebant propter Idumæos diligentius custodiri: & ubiq; adesse Ananum, omnibusꝫ horis inuisere custodias existimabant. sed hoc alijs noctibus ita habuerat. illa uero, nō sua desidia requieuerat, sed ut & ipse & custodum manus fato duce interirent. Nanque iam nocte prouecta, & gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos opprimit somnus. At Zelotis consilium subit, ut seris templo sacratis portarum uectes secarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, uentorum sonus, & crebra tonitrua: fanoꝫ egressi, ad murum clanculo ueniunt, seratq; portam, quæ uersus Idumæos erat, aperiunt. Illi autem primum Ananum conari aliquid suspicati, unusꝫq; dextrâ ad gladium q̃ si repugnaturi applicât mature: deinde his q̃ ad se uenerant agnitis, introibant. Qui quidem, si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent, nihil obstabat quo minus simul totus populus interiret: tanta ira ferebantur. uerum Zelotas primo eximere custodia festinabant: illis quoꝫ multum precantibus, qui eos receperant, ne despicerent malis obfessos, quorum gratia uenerant, neꝫ his acerbius periculum importarent. captis enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos contineri non posse, quin si senserint cōgregentur, & pascēsus nitentibus se opponant. Idem igitur Idumæis uisum est: iamꝫ in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelotæ aduentum eorum p̃stolarentur. Deniq; his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori fano progressi sunt, mixtiꝫ Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis autem nonnullis, quos somnus opprefferat, omnis multitudo ad clamorem uigilantium suscitata est, raptisꝫ armis, ad repugnandum non sine stupore properabant. Ac primum quidem Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos superaturi numero confidebant: ubi uero foris alios circumfundi uiderent, Idumæos irrupisse sentire. Et maior quidem pars eosꝫ armis pariter animisꝫ depositis, in questibus erant. pauci uero iuuenum fortiter communiti, occurrendo Idumæis, aliquandiu segniorem multitudinē protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorum autem auxilio uenire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse: sed ipsi quoꝫ irrita uociferantes, cum fletibus respondebant: plurimusꝫ mulierum ululatus suscitabatur, si quando custodum quisꝫ quam in periculum aliquod incidisset. Quin & Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisꝫ horribiles tempestas faciebat omnium uoces. Nemini autem Idumæi percere, quod natura crudelissimi ad cædes erant, & hyeme grauiter afficiebantur: proptereaꝫ his qui se excluderant ut inimicis utebantur, tam supplicantibus q̃ repugnantibꝫ infensi. Multos etiam cognationem referentes, utq; cōmune fanū reuerentē orantes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neꝫ spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magis q̃ ui oppressi laniabant, cum recedendi spatium non dare, nec interfectores a cædibus temperarent. Incerti autem quid agerent, in ciuitatem se p̃cipitabāt: miseri (ut mihi uidetur) eo quod fugiebant crudelius subeuntes exitium, donec templū exterius sanguine redundauit. Octo autem millia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tñ his Idumæorū ira satiata est: sed uersis in ciuitatem manibus, oēs domos diripiebant: quemꝫ fortuito in

Idumæi clam
à zelotis iur
bē intromissi

uenissent, morti dabant. Et ceteræ quidē multitudinis eadem superuacua esse ducebāt. Pontifices autē peruestigabant, & in illos pleriq; ferebantur, statimq; cōprehensos obruncabant: astantesq; super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiā, nunc Iesu quæ de muro dixerat, exprobrabāt. Ad hoc autē impietatis progressi sunt, ut etiam insepultos eos abiecerint: cum p̄sertim Iudæis tāta sepulturæ cura sit, ut etiam iudicio cruci suffixos ad occasum solis deponant atq; sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem diuero excidij ciuitatis fuisse principium, & ex illo die muros euersos remq; publicā Iudæorum perisse, quo pōtitem rectoremq; salutis suæ iugulatum in media ciuitate uiderūt. Erat autem & aliās uir laudabilis atque iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autem maxime fautor erat, & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs communes semper utilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac prospiciebat, si pacisci utiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. ut autem breuiter dicam, cum Anano uiuo ad transactionem uenissent. Mirus em̄ erat dicere, mirus populo persuadere quæ uellet. Iam uero impediētes bellantesq; subegerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat Iesus, illo quidem comparatione inferior, sed præstans ceteris: ut putem deum, qui tanquā uiolatam ciuitatem perire flammis, purgariq; sancta uellet, consulto defensores eorum, & qui ea charissima ducerent, amputasse. Itaq; pauloante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimæ religionis autores, quicq; undiq; in ciuitatem commeantibus uenerabiles habebantur, iacere nudos prædā canibus ac feris uideres, Quos quidem uiros ipsam puto genuisse uirtutem, tantum licuisse uitijs flentem,

Ananus pontifex.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IYDAICO LIBER V.

¶ De altera strage, & reditu Idumeorum, Zelotarumq; crudelitate.

Caput .i.

ANANO quidem & Iesu eiusmodi finis euenit. Post illos uero tam Zelotæ q̄ Idumæi passim plebem, quasi nefandorum animalium gregem, irruendo mactabant. Et uulgus quidē in quolibet loco deprehensum necabatur: correptos autē nobiles & adulescentes, uinctos in carcerem concludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, sed cuncti mortem poptauerant, dummodo ne aduersus patriam communem nequissime conspirarent: sacriissima tñ ante eadem uerba

ra sustinebant, exhulcerati plagis atq; tormentis, cumq; iam corpus non sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebant. Quos autem die cepissent, eos in custodiam nocte ducebant: extractosq; inde, si quos mori contigisset, abijciebant, ut uinctis alijs locus esset.

Tantus autem populū pauor occupauerat atq; formido, ut ne flere quidem palam ququam, siue sepelire propriū funus auderet: sed erant occultæ clausorum etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumspectantes gemebant. paria namq; his qui lugebantur, etiam qui luxissent ilico patiebantur. exigua uero nocte sublatam terram manibus, corporibus inijciebāt, & nōnunq; die, si qs fuisset audacior. Duodecim autē millia hoc modo nobilium periere. Illi autē iam cædes exosi, nullo pudore iudicij uim & cognitiōis cauillando imitabant. Itaq; cum illustrium quendam Zachariam Baruch filium interficere decreuissent (irritabantur em̄ quod nequissimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples) neq; solum fortunarum eius direptionem sperarent, sed etiam remortū fri uirum ad se deijciendos potentem, septuaginta plebeiōrum honestissimos ex præcepto conuocant, iudicum specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, accusant: quodque ad Vespasianum proditiōis causa misisset. Sed neque argumentum, neque ulla probatio criminis erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide ueritatis uolebant. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi reliam esse uidit, per insidias non in iudiciū, sed in carcerem ductus, uitæ suæ despera-

Iterū xij milia nobilium trucidata

Zacharias accusatur à zelotis.

tionem libertate non priuauit: sed exorsus, ueri quidem similitudinē obiectorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem oratione conuersa, omnes eorū iniquitates per ordinem persecutus est, multaq; de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ uero obstrepentes, uix à gladijs temperabant, speciem cauillationemq; iudicij sui usque ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri, an periculoso tempore iustitiæ memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro eo mori, q̄ sibi adscribi eius interitum maluerunt. Illo uero absoluto, Zelotarum clamor tollitur, & uniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potestatis nō intellexerant. duo uero ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt, & illudendo, habes, inquit, & à nobis de absolute sententiam certiorē. Eumq; statim in subiectam uallem de templo proijciunt. Iudices uero contumeliæ causa uersis gladijs ferientes, templi ambitu pepulere. cædi enim eorum pepercerant, ut disiecti per ciuitatem, nuncij fierent apud omnes seruitutis. Idumæos autem iam uenisse poenitebat, neq; his gesta placebant. Quibus collectis Zelotæ: quidam secreto indicabat uniuersa: & quæcumq; hi qui eos aduocauerant scelerate fecissent, omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pontificibus metropolis proderetur, reperisse autem nullum proditiōis indicium. Illos uero qui tutari eam simularent, & belli facinora aulos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuisse. Verum quia semel in societatem intestinæ cædis incidissent, finem delictis adhibendum, nequiores hominibus suggerendas morem patrum destruētibus. Nam & si portas grauiter ferrent sibi atq; in oppidum aditum eē præclusum, poenas ab his qui prohibuerāt esse repetitas; & Ananum quidem peremptū, una uero nocte populum totum pene cōsumptum. Quarum rerum multos quidem suorum poenitere sentirent: eorum autem uiderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immentam: ne ipsos quidē p̄ quos salui erāt, erubescēt. in oculis em̄ auxiliatorū pessima facinora cōmittere, illorūq; iniurias, Idumæis imputari, quatenus ea nō prohibeāt, neq; ab his separent. Debere igit (qm̄ de proditiōe quæ dicta sunt, calumniā fuisse patuisset, nullusq; Romanorum impetus timeretur, aduersus ciuitatem uero inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domum recedere: malorumq; societatem uitando cuncta diluere flagitia, quorum non sponte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumæis. Et primum eos qui erant in custodijs soluunt, prope ad duo millia populariū: statimq; relicta ciuitate, ad Simonem ueniunt, de quo paulo post cōmemorabimus: deinde domum ex Hierosolymis abiire. Euenit autem eorum discessum utriq; pariter inopinatum uideri. Nam & populus nescius poenitudinis, paululum fiducia recreatus est, uelut inimicis leuatus: & Zelotarum creuit insolentia, quasi nō auxilijs caruissent, sed ipsi essent liberati, quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabant. Deniq; nulla iam erat facinorū mora neq; cunctatio: sed festinatis quidē consilijs in rebus singulis utebantur: quæ uero placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime autem in uiros fortes atq; insignes, cædibus læuiebant, cum inuidia nobilitatem absumerent metu uirtutum: unamq; cautionē putarent, nullum optimatum superesse. Itaq; occisus est cum multis alijs Gorion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populum gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator ut nullus alius Iudæorū, quem tñ libertas præter alias uirtutes perdidit. Sed ne Peraita quidem Niger eorū manus effugit, bellis cum Romanis gestis uir strenuus cōprobat: qui etiam sæpe uociferans, & cicatrices ostendens, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uero extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autē prius interminati, quod humū ei quā desiderabat concessuri nō essent, mox etiā mortē intulere. Qui tamen cum occideret, Romanos eis ultores imprecatus est: famemq; p̄ter bellum ac pestilentiā, & ad hæc omnia ipsorum mutuas manus: eaq; uniuersa cōfirmavit apud impios deus, & quod iustissimum esset effecit, ut audaciam suam q̄ primum experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus, quem habebant de oppressiōe sui, metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alij quod iam dudum alijs ciuibus restitissent, interficiebantur: qui uero nihil offenderant, subitas pacis tempore causas excipiebant. Et qui omnino libere eos non adissent, pro contemptoribus: qui uero obsequentes, pro insidiatoribus habebantur: unaq; maximorum

Zacharias
in templo oc-
cisus à zelo-
tis.

Zelotarum
crudelitas.

Gorion oc-
ciditur.

Niger occi-
ditur.

triminum & mediocrium poena, mors erat, neque euasit quisquam, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

¶ De intestina discordia Hierosolymorum.

Caput .II.

Romani autem omnes ad ciuitatē animos intendebant, hostium dissensionem lucrū sibi esse censentes; & Vespasianum penes quem summa rei potestas erat incitabant, diuinæ providentiæ dicentes auxilio in semet hostes esse conuersos: ueruntamen uelox ei se momentum, & ludæos cito in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in poenitudinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostentare potius cum periculo, quam secum quid esset utile reputare. Nam si statim ciuitatem aggrederentur, ipsos causam hostibus fore concordiae, ac uires eorum etiam nunc uigentes in se prouocaturus. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his usuros, domestica seditione consumptis. Deum namque melius quam ipsos disponere, qui sine labore ludæos Romanis traderet, nulloque periculo exercitui uictoriam condonaret. Proinde manibus proprijs intereuntibus inimicis, maximoque malo, hoc est, seditione turbatis, debere se potius periculorum spectatores esse, quam cum hominibus mortem appetentibus atque intestina rabie insanientibus colligere. Si quis autem putauerit uictoriae gloriam sine praelio fieri uiliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commode perficere quod intendit. Neque enim manu praeclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatōne atque prudentia. Simul autem dum hostes imminuerentur, etiam milites ex laboribus assiduis recreatos ualentiores ductum iri. Præterea non id esse tempus, ut mature occupanda uideatur uictoriae claritudo, nec enim armis fabricandis aut muris, uel auxilijs congregandis ludæos operam dare, atque ideo moras differētibz nocituras: sed bello domestico ac dissensionē tumidos, miserabiliora pati quotidie, quam ipsi eos captos afficerent intromissi. Proinde siue quis securitatem consideret, sinendos esse qui semet absumerēt; siue facti gloriam clariorem, nequaquam manus intestino morbo laborantibus afferendas: siquidem ratione recta diceretur, non ipsorum, sed discordiae fuisse uictoriam. Hæc Vespasianus etiam dicenti rectores militum sentiebant, moxque apparuit quod utile fuisset eius consilium. Namque in dies singulos multi ad eum confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus obsidebantur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, uelut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur: qui tamen eis dedisset pecuniam, saluus abibat: & qui non dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur pecuniosis fugam redimentibus, solos pauperes iugulari. Mortui uero per omnes uias coaceruabantur innumeri, multique etiam transfugere cupientium, rursus in ciuitate pire præoptabant, nam spe sepulturae in patria mori tolerabilius uidebatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuiauerant, ut neque intus neque per itinera occisis humum concederent: sed ueluti cum patris legibus etiam naturæ iura disturbare pepigissent, suaque in homines iniustitia diuinitatem quoque pollgere, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem suorum corpora, idem quod transfugis, imminēbat supplicium mortis: statimque sepultura indigebat, qui hanc alteri præstitisset: & ut breuiter dicam, nulla tam bona, quam misericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisque iritabantur noxii, quæ miseranda uiderent, a uiuis in mortuos, a mortuis in uiuos iracundiam transferentes. Modum autem excedente metu, superstitibus mortui adepti requiem, beatiore uidebantur: & qui erant in custodijs, comparatione sui cruciatus, insepultos quoque fortunatissimos demonstrabant. Omne quidem ab illis ius hominum calcabatur, ridebatur etiam diuinitas, prophetarumque responsis tanquam uulgaribus fabulis illudebant. Cum uero multa contempnissent de uirtute ac uitijs statuta maiorum, etiam quæ de patria olim prædicta fuerant, uera esse exitu probauere. Vetus enim quidam sermo ferebatur, tunc demum ciuitatem captum iri, sancta quoque flammis exurenda esse lege belli, cum seditio fuisset exorta, sanctique dei propriæ manus ante uiolassent. Quibus Zelotæ, nihil de eorum fide dubitantes, ministros se præbuerunt.

¶ De Gadarensium deditione & strage.

Caput .III.

At Iohannes iam dudum tyrannidem affectans, parem cum similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimque sibi, nequiores adiungens ab eorum affectione

separabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, suamq; iubendo imperiosius, quod solus dominari cuperet non latebat: eiq; sociabantur nonnulli metu, alij gratia. (mirus enim erat oratione atq; fallacia persuadere quæ uellet) multi uero propterea q; sibi tutum esse ducebant, priorum delictorum causas uni potius adscribi quam omnibus. Ad hæc quia manu strenuus erat, & bonus consilio, satellites non paucos habebat, et si magna pars eum contrariæ factionis reliquerat, apud quos etiam liuor non nihil ualebat, graue putantes ut paulo ante pari succumberent. Plus autem metus eos, ne sub unius potestate uiuerent, exagitabat. nec enim facile sperabant eum, si semel obtinuisset, deici posse: occasionemq; in se habiturum timebant, quod in principio restitissent. Proinde quisque bello potius quiduis pati decreuerat, quam sponte seruiens mancipij loco perire. Hinc igitur seditio diuiditur, & Iohannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus: nihilq; aut parum agebatur, si quando armis prælium lacebant, in populum uero uel maxime contentionem susceperunt: & quis maiorem prædam caperet, utrinque certabant. Cum tamen ciuitas trium malorum ingentium tempestate laboraret, hoc est, belli, dominationis, itemq; seditionis, eorum cõparatione bellum popularibus mediocrius uidebatur. deniq; relictis sedibus patrijs, ad alienigenas profugiebant: & Romanorum beneficio salutem, quam inter suos desperauerant, assequebantur. Quartum uero præterea malum commotum est gentis exitio. Haud procul ab Hierosolymis castellum erat ualidissimum, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisq; corporibus ab antiquis regibus ædificatum, quod Massada dicebatur: id occupauerant qui uocantur sicarij, quod à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cum Romanorum exercitum ociosum esse uiderent, apud Hierosolymam uero Iudæos dominatione atq; discordia secessisse, maiora facinora aggrediuntur. Die festo azymorum (qui apud Hebræos ad memoriam salutis, qua ex Aegyptiorum seruitio liberati, in terram patriam deuenerunt, solenniter celebratur) nocte deceptis qui sibi erant oppositi, municipium quoddam Engaddi inuasere: ubi pugna quidem Iudæos ante præuentos atque dispersos, quam arma caperent siue concurrerent, ciuitate pepulere. eos uero qui in fuga defecerunt, mulieres uidelicet ac pueros, supra septingentos interfecerunt. adibusq; deinde compilatis, fructus quoq; iam maturos depopulati in Massada portauerunt. & illi quidem omnes circum castellum uicos, totamq; regionem populabantur, non paruo undiq; perditos: ad eos numero in dies singulos cõfluente: simul aut cõcitati sunt etiã per singulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac uelut in corpore, si quĩ principale membrum tumor afficit, omnia pariter agrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atq; discordiam, etiam qui foris erant nequissimi, prædarum inuenere licentiam. Singuli uero uicis proprijs dilaceratis, deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem & cateruatim coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures uero quam latrocinialis conspiratio, in templa & oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, ut in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petissent. uerum præueniebatur ultio, cum mox latrones à præda refugerent: nullaq; pars erat Iudææ, quæ non una cum Hierosolymis pcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasiano transfugis indicabantur. nam licet oēs exitus à seditiosis custodirentur, & cum quis ad eos accessisset interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clam profugerent: ducemq; Romanorum opem ferre ciuitati, & referuare populi reliquias hortarentur. multos enim, quod bene Romanis uellent, perisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites. Ille autem iam tum miserans eorum calamitates, propius ad eos uelut Hierosolymam obsessurus accedit, re autem uera ut ciuitatem obsidione liberaret: spe autem ante reliqua subigendi, nullumq; impedimentum extrinsecus obsidioni relinquiendi. Cum igitur uenisset in Gadara, transamnianæ regionis metropolim ualidissimam, mensis Martij quarta die ciuitatem ingreditur. iam em optimates, ignorantibus seditiosis, legatos ad eum de traditione miserant, tam pacis desiderio q; suis patrimonijs metuentes. multi em apud Gadara locupletes habitabant, quor; legationem inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abesse uidebant à ciuitate Romanos, si uero fugere decreuissent,

Gadara tradit se Vespasiano.

sine sanguine id facere, nullaq; à noxijs poena reperita, non honestum sibi putabant. Itaq; Dolesum comprehensum (namq; is non dignitate solum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, sed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimiaq; iracundia mortuo uerbato, extra ciuitatem dilapsi sunt. Iam uero propius accedente Romano exercitu, Gadare sum populus Vespasiano cum acclamationibus in ciuitatem recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumq; & peditum p̄sidia contra fugitiuorum excursus. muros enim priusq; id Romani peterent, ipsi destruxerant: ut eo sibi fides esset, quod pacem diligerent, si bellū gerere ne uolentes quidem posse uiderent. Vespasianus autē misso Placido cum gngentis equitibus ac tribus millibus peditum, aduersus eos qui ex Gadaris fugerant, ipse cum ceteris militum copijs Casaream regreditur. At fugitiui postq; equites repente à tergo insequentes uidere, priusq; in manus uenirent, in uicum quendam, cui nomen est Bethenabrin, se recepere. ubi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hisq; partim uolentibus, partim ui armatis, temere contra Placidum eiusq; milites prosiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum recesserunt, ea simul arte, ut eos à muro longius prouocarent. deinde loco opportuno circumdatos, telis agentes erinus sauciabant. Itaq; fugientes quidem, ab equitibus pueniebantur Iudæi: qui uero manus conseruissent, à peditibus trucidabantur, nihil plus audaciæ demonstrantes. condensos enim aggrediendo Romanos, armis non secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditū non inueniebant, neq; sufficiebāt aciem rumpere: illorum autem transfigebantur telis, & immanissimis feris similes ruebant ultro in ferrum, & sternebantur, alij gladjs ora percussi, alij ab equitibus dissipati: qm̄ cura erat Placido, cursum eorum à uico intercludere: assidueq; prætercurrens ea parte, cedentesq; reflectens, una etiam libratis sagittarum ictibus utebatur: hisq; proximos interficiebat. metu uero longe fugientes auertebat, donec elapsi qui fortiores erāt, ad murum effugere. Eius autem custodes quid agerent nesciebant. Nec enim excludi Gadarenses suorum causa patiebantur, & si eos recepissent, una cum his se perituros uidebant. qđ etiam contigit. Illis enim compulsis ad murum, pene cum his Romanorum equites irruere. Portis autē ante p̄clusis, admoto milite Placidus ad uesperam usq; acerrime oppugnato muro pariter ac uico potitus est: ibiq; tunc uulgus quidem iners occidebatur, fortiores uero fugam petebant. domos uero à militibus diripiebantur, & uicus igni traditus est. Qui uero inde euaserant, totam secum illam regionem ad fugā incitarunt: & extollendo proprias calamitates in maius, totumq; Romanorū exercitum aduentare dicendo, metu omnes undiq; cōmouerunt. plurimo aut numero aucti, in Ierichunta secesserunt. hæc enim etiā tunc eorum spem salutis fouebat, quod esset ualida & populosa. Placidus uero equitibus, rebusq; ante prospere gestis fretus, eos insequabatur. & usq; ad Iordanem quidem semper quos occupabat, morti dabat. omnem uero ad flumen coactam multitudinē fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus uadum transire nō poterant, aperto prælio aggreditur. Itaq; necessitas eos ad pugnam compulit, quod fugæ locum nō haberent: prætentiq; ad ripæ longitudinem, tela equitum & incursus excipiebant. à quibus multi percussi, in fluuium ceciderunt. nam qui manibus eorum cæsi sunt, tredecim millia fuerunt. alij cum uim sustinere non possent, in Iordanem sponte defilierunt. erat autē numerus infinitus. & præterea capta sunt circiter duo millia uiroꝝ ac ducenti, cum præda maxima ouium & asinorum, itemq; camelorum & boum. Iudæis quidem hoc uulnus inflictū q̄uis par superioribus, maius tamen seipso uisum est: non solum quod eam totam regionem quā fugerant, cædes repleuerant, sed etiam quod refertus mortuis Iordanis prius non erat. & Asphaltites quoq; lacus repletus erat cadaueribus, quæ p̄ multa flumina deuoluta sunt. Placidus autem secunda fortuna usus, in uicos proximos & municipia contendit. captisq; Abila & Iuliade, & Besemoth, oib; ad lacū Asphaltiten usq; idoneos extrās fugis ubiq; collocat. deinde milite scaphis imposito, eos q; in lacū refugerāt subegit. Et trans fluuium quidem tota regio Romanis cecit, & ubiq; omnia usq; ad Machærunta deuicta sunt.

Gadarenſium
fuga.

Gadarenſium
tredecim mil
lia occisa.

¶ De captis oppidis quibusdam, descriptioq; ciuitatis Ierichuntinæ. Caput .IIII.

DVm hæc agitur, motus circa Galliā nunciatur, & quod Vindex una cū opti-
matibus indigenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius scriptum ē.

Vespasianum uero ad impetū belli quæ nūciata sunt incitarūt, iam tunc futura bella ciuilia totiusq; imperij pericula prospiciēt: cum si partes orientis ante pacasset, minus Italia metuendum exstimeret. obstante autem hyeme, per subactos interim uicos atq; oppida præsidia collocabat; & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ uastata fuerant, instaurabat. Prius tamen comitatus militum copijs quas Cæsaream adduxerat, in Antipatridem uenitibq; per biduum ciuitate composita, tertia die uastando, inflammando, omnemq; subuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & lamni

Lyddam et Ammaunta peruenit: occupatoq; ad metropolim earum aditu, castra muro circumdat.

Quintaq; in his relicta legione, cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficiscit: eaq; & uicina regione itemq; circum Idumæam igne cōsumptis, castella quidem locis opportunis muniuit. captis autem duobus uicis in media Idumæa positis, hoc est, Begabri et Caphartophan, plus quàm decem millia hominum peremit: prope autem ad mille cepit. exactaq; inde cætera multitudine, non paruam militum suorum partem ibi constituit, q̄ omnia montana loca incursando uastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in lamniam rediit: unde per Samaritidem ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, secundo lunij mensis die in Coream descendit: ibiq; positis castris, postridie in Ierichunta peruenit: in qua unus ei rectorum Traianus quem ē locis trans Iordanem ducebat militē iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Ierichunte quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: non pauci autem qui remansere, perimuntur. Desolatam uero offenderat ciuitatem, cui in planitie sitæ nudus mons ac sterilis imminet, idemq; longissimus. à septentrionali enim regione usq; ad Scythopolitanos agros: à meridiana uero usq; ad terram Sodomiticam & Asphaltitis lacus terminos extenditur. totus autem asper est, & quod nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iulide ac septentrionali regione, prolixus autem in meridiem usq; ad Bacra, quæ Petram determinat Arabiæ ciuitatem. In hoc est etiam Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem usq; longus. Inter duos autem montes re-

Ferreus mons Magnus campus. Asphaltitis lacus et Tiberiensis.

gio, quæ Magnus campus uocatur, à Gennabara uico ad lacum Asphaltitem usq; patēs, habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem uero centum & uiginti, mediusq; ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Asphaltites & Tiberiensis natura contrarij. nanq; alter salus ac sterilis est, Tiberiensis uero dulcis & foecundus. ætatisq; tempore illa planities ardore solis incēditur, & uitioso opprimitur aeris tractu omnibus circum aridis præter Iordanem. unde euenit, ut palmæ quæ in ripis sunt, magis floreat & fertiliores sint: minus autem, quæ longe remotæ sunt. Ad ipsam uero Iericho largissimus fons est, rigandisq; aruis huberrimus, iuxta ueterem scaturiens ciuitatem: quam Iesus Nauæ filius, Hebræorum ductor, primam in Chananæorum terra bello possederat. Hunc fontem aliquando ferunt non solum terræ atq; lignorum fructus, sed etiam foeminarum partum obtundere solitum, cunctaq; pariter morbo ac peste corrumpere. Postea uero mansueuisse, cōtraq; saluberrimum ac feracissimum esse factum ab Eliseo quodam propheta, qui Eliæ notus fuerat atq; successerat. Receptus enim hospitio ab Ierichuntis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnem illam regionem perpetua gratia remuneratus est: progressusq; ad fontem, lagenam fictilem salis plenam in profluentem aquam misit. Iuxta deinde ad cælum dexteram tendēs, fontiq; inuergens blanda libamina, ipsum quidem precabatur ut fluens leniret, ac dulciores aquarum uenas aperiret: deum uero ut foecundioribus auris flumina temperaret orabat: tāq; hubertatem fructuum q̄ successionem prolis daret indigenis, nec eos genitrix filiorum aqua deficeret, quoad iusti manerent. ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontem immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem uictus ac foecunditatis autor est effectus. Deniq; rigationis eius tanta potentia est, ut si attingerit modo terram, sapidior sit, aquis diu perseuerantibus. unde eo quæ largius abutuntur, exiguum emolumentum habent: quæ uero parcius, plurimum. Amplius tamen quàm cæteri fontes spatium rigat, & septuaginta quidem stadijs longam, uiginti autem latam planitiem permeat, optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumq; irrigua-

Immutatio fontis in Ierichunte.

tum genera, tam sapore, quàm nominibus uaria: quarum pinguiſſimæ calcibus preſſæ, plurimum mellis emittunt, non multum alio melle deterius: quanquam & mellis alitrix eſt illa regio, & opobalfami ferax, qui omnium chariſſimus eſt fructus ibi naſcentium. itemq; cyprium & myrobalanum gignit: ut qui diuinum eſſe illum tractum dixerit, non errauerit, ubi & larga & optima generantur quæ ſunt chariſſima. Sed nec in alijs ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod ſatum eſt reddit. Cuius rei cauſa mihi uidetur eſſe aquarum uis læta, & aeris calor: cum hic prouocet quæ nata fuerint atq; diffundat, liquor autem firmis ſingula radicibus ſtringat, uiresq; ſuggerat æſtuo tempore: quo ſic puſta eſt illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet. aqua tamen, ſi ante ſolis ortum hauriatur, auræ ſpiritu refrigerſcit, naturamq; contrariam aeris ſumit. hyeme uero contepeſcit, eaq; merſis mitiſſima efficitur. Tanta eſt autem cæli temperies, ut quo tempore in alia ludææ regione ningit, lino illic tatum indigenæ ueſtiatur. Diſtat autem ab Hieroſolymis centum quinquaginta ſtadijs, & ab Iordanæ ſtadijs ſexaginta: totumq; habet à Hieroſolyma ſpatium deſertum atq; ſaxoſum: ad Iordanem uero & lacum Asphaltiten, licet humilius, æque tamen incultum ac ſterile. Sed de Iericho, quàm ſit fortunatiſſima, ſatis dictum eſt.

¶ *Lacus Asphaltites. Caput V.*

Commemoratione autem dignum puto, Alphaltitis quoque naturam exponere lacus. Is enim ſalfus quidem ac ſterilis eſt: nimia uero leuitate, etiam quæ grauiffima ſunt, in eum iacta fluitant. demergi autem quis in profundum nec de induſtria facile poteſt. Deniq; Veſpaſianus, qui eius uiſendi cauſa illuc uenerat, iuſſit quosdam natandi inſcios, uinctis poſt terga manibus, in altum proijci: & euenit omnibus, tanquam ui ſpiritus ſuſum repulſos de ſuper fluitare. Ad hæc mirabilis eſt coloris mutatio, quæ ter in ſingulos dies ſuperficiem uertit, & ſolis radijs uariata reſplendet. Multis autem locis uomit nigras bituminis glebas, quæ ſuper undam & habitu & magnitudine tauris ſine capitibus aſſimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercitores acceſſerint, naſti quod aggeſtum eſt, ad naues trahunt: & quia lentum eſt, repletas eas abrumpere nequeunt: ſed quaſi religata ſcapha, pendet à cumulo, donec menſtruo mulieris atq; urina ſoluatur. Eſt autem utile non modo ad compagines nauium, ſed ad corporum etiam curationem multis remedijs admixcetur. longitudo lacus eſt quingentorum & octoginta ſtadiorum, qui ad Zoara uſque Arabiæ tenditur. latitudo autem centum quinquaginta ſtadijs patet. huic Sodomitica terra uicina eſt: olim quidem tam fructibus quàm diuitijs ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exuſta, ut quæ habitatorum impietate fulminibus conflagraſſe memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinque uidere licet imagines, & renaſcentes in fructibus cineres: qui colore quidem ſunt edulibus ſimiles, carpentium uero manibus in fumum diſſoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomiticæ fabula cuiusmodi fidem habet ex facie.

Terra Sodomitica

¶ *Geraſæ deuaſtatio, ſimul de Neronis morte, Galbæ & Othonis.*

Caput VI.

At Veſpaſianus Hieroſolymorum habitatores concludi undiq; cupiens, apud Iericho & Adidam caſtellis erectis, utrobique auxiliarium pariter ac Romanorum præſidia collocat. Mittit autem Geraſam L. Annium, equitatus ei parte multisq; peditibus at tributis. Qui primo aggreſſu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erant, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incenſis deinde domibus, proximos petijt. Erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodq; occupatum fuiſſet, flammis dabatur: omnibusq; tam montanis locis quàm tota planitie bello oppreſſis, apud Hieroſolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidē cupientes, à Zelotis aſſeruarent: eos uero, qui etiā tunc à Romanis diſſidebant, undique ciuitate uallata cohiberet exercitus. Veſpaſiano autem Cæſaream reuerſo, & cum omnibus copijs in ipſam Hieroſolymam proficiſci paranti, nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperaſſet. De quo referre, quemadmodum dehoneſtarit imperium, nequiſſimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indigniſſimis libertorum permiſſa republica: quodq; horum captus inſidijs, ab omnibus ſuis ſenatoribus deſtitutus, cum quatuor libertis fidelibus in ſuburbanum fugerit, ibique ſemet occiderit:

Geraſenorum mille iuuenes occiſi.

Galba & quod multo post tempore, qui cum deposuerant, poenas dederint: bellumq; per Gal-
 liam quo pacto defierit: & quod Galba creatus imperator, Romam redierit ab Hispania,
 & quemadmodum incusatus à militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio fo-
 ro necatus sit, & Otho declaratus sit imperator, militesq; suos cōtra Vitellij duxerit exer-
 citum: necnon & Vitellij turbas, & circum capitolium pugnam; & quemadmodum An-
 tonius Primus & Murianus Vitellium interfecerint, & Germanorum agmina bellumq;
 ciuile sedauerint: hæc omnia recusavi narrare, confidens quod à multis Græcorum itēq;
 Romanorum ea cuncta copiose perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gra-
 tia, ac ne intercisa pendeat historia, summam singula designaui. Igitur Vespasianus pri-
 mo quidem in Hierosolymam expeditionem differebat, expectans quonam uergeret im-
 perium post Neronem. deinde ubi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat
 prius quam ille quoq; ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum fili-
 um suum & salutatum simul, & ut de Iudæis mandata acciperet. Ob easdem causas & rex
 Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaïam, quod hyems erat, longis nauibus p-
 teruehuntur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post & totidem diebus. Dein-
 de Otho suscepit imperium, ac tres menses rempublicam gubernauit. Agrippa uero ni-
 hil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus uero diuino quodam impulsu
 ex Achaïa ad Syriam nauigat, & mature inde Cæsaream uenit ad patrem. Suspensi autē
 de omnibus, quasi nutante Romano imperio, Iudæorum militiā negligebant. patriæ quo-
 que metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

¶ De Simone Geraseno nouæ conspirationis principe. Caput VII.

INterea tamen bellum aliud in Hierosolyma excitat. Erat Simon Gioræ filius, patria
 Gerasenus, ætate iuuenis, sed calliditate posterior Iohanne, à quo iam pridem ciuitas
 possidebatur, uiribus autem corporis audaciāq; præstantior. ob quā ex Acrabatenā quo-
 que toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui
 Massadam occupant. Is autem primo quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius ca-
 stellum cum mulieribus, quas secum adduxerat, transire permitterent, ipsi excelsius inco-
 lentes. rursus autem propter necessitudinem morum, fidelis esse uidebatur. nam & du-
 ctor erat prædatum exeuntibus, & cum ipsis territorium Massadæ populabatur. nec ta-
 men eos ad maiora exhortando metuebat. dominandi enim cupidus magnorumq; appe-
 tens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit: ac uoce præconum seruis
 libertate promissa, itēq; liberis præmio, cunctos qui ubiq; fuerant nequissimos congregauit.
 Iamq; ualidis conflatis copijs, montanos uicos diripiebat. Semper autem acceden-
 tibus pluribus socijs, audebat etiam in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoque
 iam terribilis erat: multosq; potentium uis eius & prospere gesta sollicitabāt. nec iam ser-
 uorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium, tanquam
 regi, parebat obsequium. Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in
 maiorem usq; Idumæam. Vicum enim cui nomen est Nain, muro amplexus, ad tuitionē
 sui pro castello habebat. In ualle autem quæ appellatur Pharan, multas quidem dilatauit
 speluncas, multas uero paratas inuenit, atq; his conditorum prædæ receptaculis utebāt.
 Quin & direptos illic fructus reponebat, multaq; cateruæ diuersabantur: neq; dubitaba-
 tur, quod in Hierosolymam copijs & apparatu præluderet. Vnde insidias ueriti Zelotæ,
 ac præuenire eum qui contra se cresceret cupientes, pleriq; cum armis egrediuntur. His
 autem Simon occurrit, commissioq; prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppi-
 dum. Nondum autem uiribus fretus, ab obsidiōe deterretur. Prius autem Idumæam sub-
 iugare conatus est. Itaq; cum uiginti millibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæ-
 orum autem principes mature ex agris uiginti quinque fere millibus pugnacium ciui-
 um congregatis, pluribus autem qui sua seruarent domi relictis, propter sicariorum qui
 Massadæ uersabantur incursus, Simonem in finibus præstolabantur: ubi conflictu habi-
 to, ac per totum diem tracto prælio, neq; uictor neque uictus abscessit. Et ipse quidem in
 Nain uicum, Idumæi uero domum regressi sunt. Non multo autem post, Simon cū ma-
 ioribus copijs eorum fines petebat: castrisq; in quodam uico cui nomen est Thecue, posi-
 tis, ad custodes Herodij, quod non longe aberat, de socijs suis Eleazarum misit, ut castel-

Pugna Simo-
 nis & Zelo-
 tarum.

lum sibi traderet persuasurum:quem quidem sine mora suscipere custodes, causa nesci cur uenisset. mox autem de traditione prolocutum, strictis gladijs persequabantur, donec fugae loci non reperiens, de muro in subiectam uallem se proiecit. & ille quidem hoc modo statim moritur. Idumæis autem uires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello congredierentur, explorare hostium copias. ad hoc autem se ministrum obtulit parato animo Iacobus, unus e rectoribus, cogitans prodicionem. Denique profectus ab Oluro (in hoc enim uico tunc Idumæorum collectus erat exercitus) ad Simonem uenit: primumque se patriam suam traditurum esse paciscitur, accepta fide quod semper ei charissimus foret. mox etiam de tota Idumæa operam pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem conatus, amplissimisque promissis animatus, ubi ad suos rediit, primo Simonis exercitum multiplici numero mentiebatur esse maiorem. deinde rectoribus etiam paulatimque multitudine uniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suadebat, eisque sine pugna rerum omnium permitterent principatum. Simul autem hoc agens, & Simonem ipsum per nuncios euocabat, disiecturum se pollicitus Idumæos, quod & præstitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus inscendit, & cum socijs corruptionis effugit. pavor autem occupat uniuersam multitudinem, ac priusquam ad manus ueniretur, domum quisque suam soluti ordine recesserunt. Simon uero præter opinionem sine sanguine Idumæam introiuit: primumque aggressus ex improviso Chebron municipium capit, in quo maxima præda potitus est, multosque fructus diripuit. Chebron autem indigenæ ferunt non eius terræ modo ciuitatibus, uerum etiam Aegypti Memphi antiquiorem. denique duo millia & trecenti eius connumerantur anni. hoc autem narrant Abrazam quoque paræti Iudæorum fuisse domicilium, posteaquam Mesopotamiæ sedes reliquit, eiusque posteros hinc ad Aegyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima terebinthus, eamque memorant ab initio mundi creati nunc usque durare. Hinc totam Simon peruasit Idumæam, non modo uicos eius & ciuitates depopulando, sed excidendo etiam territoria. nam præter armatos quadraginta cum millia sequebantur, ut his ne uitæ quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas & insuper iracundia, quo magis uastari contigit Idumæam. Et quemadmodum post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiam quæ Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relinquebat, & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate uel in agris natum esset conterendo calcibus, aut depascendo debebant: perque terram culta iter agendo, faciebant eam sterili duriores, prorsus ut ne signum quidem uastatis relinqueretur, quod aliquando fuissent. Hæc omnia rursus Zelotas incitauerunt, & aperto quidem bello configere pertimuerunt: insidijs uero per itinera collocatis, uxorem Simonis rapiunt, eorumque præterea quos habebat in obsequio plurimos, deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem exultantes redeunt. continuo namque sperabant, armis eum depositis pro uxore sibi supplicaturum. Illum autem non misericordia, sed ira coniugis raptæ peruaserat. cumque ad muros Hierosolymorum uenisset, ut fera saucia quæ percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. denique olerum samentorumque causa progressos è porta, imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necem: ut animi indignatione id solum abesse uideretur, quod non etiam uesceretur corporibus mortuorum. multos autem abscissis manibus dimittebat in ciuitatem, unam perterrefaciens inimicos, & populum reuocare cupiens à nocentibus. Hisque mandabat ut dicerent, iurare Simonem per deum qui cuncta regeret, quod nisi cito sibi redderent coniugem suam, muro perrupto, omnibus qui in ciuitate essent similiter uteretur, neque cuiquam ætati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, non modo populus, sed etiam Zelotæ metu perculsi, remisissent ei mulierem. atque ita delinitus, paupersis per ab assidua cade requieuit.

Uxor Simonis à Zelotis capitur.

¶ De Galba, Othone, Vitellio & Vespasiano. Caput VIII.

Non solum autem per Iudæam erat seditio bellumque ciuille, uerum etiam per Italiâ. *Mors Galba*
In medio namque Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho imperator, cum Vitellio imperium affectante pugnabat, quem Germanicæ tunc legiones elegerant. Ha-

Mors Othonis.

bito autem apud Bebriacum Galliae cisalpinæ prælio cum Valente & Cæcinnâ Vitellij ducibus, primo die Otho superavit, altero Vitelliani: multisq; trucidatis, & aduersæ partis audita uictoria, Otho apud Brixellum semet occidit, postquam biduum tresq; menses imperium tenuit. Accesserunt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu ueniebat: dum interea Vespasianus quinto die lunij mēsis Cæsarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudææ partes petiuit, & in mōtana regione, quò primum ascendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatenā subegit, deinde post has Bethel & Ephrem municipia: ibiq; præsidij collocatis, usq; Hierosolymam equitabat. multos uero tunc deprehensos necabat, multosq; capiebat. Ducum autem unus Cerealis cum equitum parte ac peditum, superiorem quæ dicitur, uastabat Idumæam. & Caphetram quidem castellum ex itinere captum incēdit, alterum uero quod Capharin dicitur, admoto milite oppugnabat, muro satis ualido cinctum, diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuere, & supplices ei se tradidere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit, sitam (ut dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem irrumpens in eam, reliquā multitudinem, quam ibi offendit, cum puberibus interemit: oppidū uero ipsum exurit. Omnesq; iam captis, præter castella Herodium & Massadam & Machærunta, quæ a latronibus tenebant, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnāda restabat.

Chebron à Cereale euersum.

¶ De Simonis gestis contra Zelotas. Caput. IX.

Oīm scelerū licentia.

Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tendit persequendas, & undiq; circumacta natione, Hierosolymam compulsi pleriq; fugere, cū ipse quoq; ad eam sequeretur. Deinde muro eius obseffo, si quem operariorum ex agris aduentem multitudinem cepisset, interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior, intus Zelotæ utrisq; sæuiores, quos etiam Galilæi nouis inuentis & audacia factionum corrumpebant. Nam & Iohannem ad potentiam ipsi prouexerant, & Iohannes eis pro potentia quam sibi comparauerat, uicem referens, omnia quæ desiderarent ut facerent permittebat. Infatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumq; locupletum perscrutatio. Cædes autem uirorum & foeminarum iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post satietatem muliebri libidine calecebant: comptiq; crines, ac foeminarum ueste induti, lotiq; unguentis, & ut forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoq; mulierum imitabantur, & obscœnitate nimia nefarios coitus exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatemq; totam impuris facinoribus profanabant. Effœminantes autem uultum, dextras ad eadem promptas habebant: delicatoq; incestu eneruati, subita incurfione bellatores fiebant, & de paludamentis uersicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Iohannem fugissent, excipiebat sæuior in cædibus Simon: quicq; intestinum euassisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ uia transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Iohannis autem copias quantum erat Idumæorum, dissidebant: separatiq; ab alijs, aduersum tyrannum tam liuore potentiæ q̃ crudelitatis eius odio armantur, deinde pugna congressi, multos Zelotarum perimunt, cæterosq; in aulam regiam compellūt, quam Grapte ædificauerat. Hæc autem fuerat cognata Izatæ regis Adiabænorum. Vnà uero irrumpere Idumæi, atq; inde Zelotis in fanum pulsus, Iohannis pecunias prædabantur. in aula enim supradicta & ipse degebat, & tyrannidis spolia depoluerat. Inter hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt, eosq; Iohannes aduersus populum & Idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus possent, q̃ confidentia, ne de templo nocte subreperent, seq; pariter occiderent, atq; oppidum concremarent. Itaq; collecti cum pontificibus deliberabant, quonā pacto impetum præcauerent. Sed pfecto deus sententias eorum in deterius uertit, & interitu acerbius excogitabant salutis remedium. nam ut Iohannem deicerent, Simonem recipere statuerunt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperatur: missiq; Matthia pōtifice, rogant Simonem ut ad se introiret, quem sæpe timuerant. cum his autem precatorum erant, etiam qui Zelotas Hierosolymis fugerant, domus quisq; suæ desiderio & formi

narum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, ueluti ciuitatem liberatus ingreditur, cum salutis cum datorem ac defensorem sui, populi clamor designaret. ubi uero cum suis copijs intrōit, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos a quibus rogatus erat, quam eos contra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Iohannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amissis etiam quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simon cum socijs diripuerat) salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autem in porticibus pique propugnacula stantes, impetum propulabant: multiq; ex Simonis parte oppetebant, multi sauci referebantur, quoniam Zelotæ ad dexteram superiores erant, eoque ictus impetiores habebant. Et quamuis loco plus possent, turre tamen quatuor maximas fabricauerant, ut ex alto uidelicet missilia torquerent: unam ad orientalem angulum, ad septentrionalem alteram, super xystum tertiam, in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem Pastophoriorum condita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus astante post meridiem, quod septimus quisque dies inciperet, tuba significare: rursusque uesper, quod desineret, nunc ferias populo, nunc ut opus faciat, denunciātem. Per turre autem disposuerunt balistas saxorumque tormenta, & sagittarios & fundarum sciantes. Itaque tunc Simon pigrius ad impetum mouebatur, cum suorum plerique mollescerent amplioribus tamen copijs fretus, propius accedebat. machinarum etiam missilia delata longius, multos pugnantium pimebant.

De Vespasiano in imperatorem electo. Caput X.

PER idem tempus Romanos quoque saeuiora mala circumueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentem multitudinem secum trahebat. Et cum eum destinata militi spatia non caperent, totam urbem pro castris habebat, omnemque domum repleuit armatis. Illi autem conspectis Romanorum diuitijs oculis insuetis, & auri argentique stupore perfusi, uix cupidinem continebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, & eos qui obistere conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Caesaream reuertebat, audiit Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare, nosset, ad indignationem productus est: dominumque dedignabatur eum, qui ueluti desertum inuassisset imperium. Dolo autem saucius, cruciatum ferre non poterat, neque alijs uacare bellis, cum patria uassaretur. Veruntamen quantum ira impellebat ad ulciscendum, tam longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortuna posse noua facere, priusquam ad Italiam, præsertim hyemis tempore ipse transiret: plusque iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione uociferantes, inculcabant Romæ constitutos milites, & in delicijs agentes, quod ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerit decedere principatum, & spe questus imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub galeis senescentes, alijs condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio. cui si hanc admiserint, quam iustior, uel quando referrent erga se beneuolentiae gratiam. Tanto autem Vespasianum quam Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui eum declarassent, ipsi præstarent. non enim se minora prulisse bella, quam qui ex Germania uenissent: neque illis qui tyrannum inde deducere, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen, non enim senatum populum uel Romanum Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia pressuros, nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen esse, ueram in imperatore pietatem. Ergo siue peritiae senectutis debeat imperium, habere se Vespasianis siue adolescentiae uiribus, Titum: ex amborum enim ætate quod sit commodum, decerpituros. Non solum autem se ministraturos declarati imperij uiros, qui tres legiones regumque habeant auxilia: sed etiam totum orientem, partemque Europæ extra Vitellij timorem constitutum, atque insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atque alium filium, quorum alteri multos dignitate perditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri uero etiam urbis esset commissa præfectura, quæ pars ad imperij principia non parum ualeret. Postremo si ipsi cessarent, senatum fortasse declaraturum eum principem, quætu conservatores

milites dehonestarent. Hæc primo per cuneos milites loquebantur. deinde se adhortati inuicem, Vespasianum imperatorem appellant: eumq; ut in periculo constitutum imperium conseruaret, orabant. Illi autem olim quidē rerum omnium cura fuit, nequaquam uero imperare uolebat, dignum quidem se factis existimans, priuatæ autem uitæ securitatem, clarioris fortunæ periculis anteponebat. Recusanti autem rectores magis instabat, & circumfusi milites cum gladijs, mortem ei minitabantur, nisi uiuere uellet ut dignus esset. diu tamen reluctatus, quod remuebat imperium, postremo quum his qui se designauerant, minime dissuadere posset, accepit.

¶ *Aegypti descriptio & Phari.*

Caput XI.

MVtiano autem ceterisq; rectoribus, qui eum ad imperium inuitauerant, & exercitum alio uociferante, ut se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinas periculas putauit: sciens Aegyptū plurimam esse partem imperij, propter frumentariā functionem: eaq; si potitus esset, ui quoq; si p̄staret, Vitellium, deiciendum sperabat. nec cōp̄p̄ssurum esse populum fame oppressum. Simul etiam duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionē, aduersus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accessu, mariq; importuosa est, & ab occidente q̄dam aridam Libyam habet obiectam, à meridie uero limitem qui Syenen ab Aethiopia dirimit, nauibusq; inuias Nili fluminis cataraclas. itemq; ab oriēte mare rubrū, ad Copton ciuitatem usq; diffusum. Septentrionale uero munimentum habet terram usq; ad Syriam, & quod dicitur Aegyptium pelagus, totū portibus carens. Hoc q̄dam modo Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusiū uero & Syenē, p̄ duo millia stadiorū porrigitur. Ex Plintine autē ad Pelusium, nauigatio est stadiorum trium millium & sexcentorum. Nilus autem ad Elephantinē oppidum usq; nauibus ascenditur. namq; ulterius progredi, ut supra diximus, cataraclæ non sinunt. Portus autē Alexandrinus etiā, in pace nauibus aditu difficilis est. nam & ostium perangustum habet, saxiq; latentibus à directo cursu deflectitur: & læua quidem pars manu factis brachijs cingitur, à dextera uero Pharus obiecta insula, turrim maximā sustinet, ad trecenta usq; stadia nauigantibus igne lucentem, ut q̄ longissime difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circū hanc autem insulam, opere instructo ingētes muri sunt: quibus afflicti pelagus, & aduersis obicibus fractum, asperiores facit meatum, eoq; periculosum p̄ angustiam aditum. Intus tñ portus ip̄e tutissimus est, & triginta stadijs magnus. in quem tam quæ defunt illi terræ ad beatitudinem deuehuntur, quā quæ superant ex bonis domesticis & indigenis, in totum orbem diuisa exportantur. Itaq; non sine ratione Vespasianus Alexandrinorum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde statim ad Tiberium, Alexandrum literas dedit, qui Aegyptum & Alexandriam regebat, indicans militum alacritatem: quodq; ip̄se (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atq; adiumentum eius assumeret. Alexander autem, simul ut Vespasiani legit epistolam, prompto animo & legiones eius sacramento rogauit & populum: utriq; autem libentissime paruerunt, uirtutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem p̄missa sibi potestate, oīa quæ imperij usus exigeret, aduentui quoq; principis necessaria iam parabat.

¶ *Vespasianus Iosephum captiuitate liberat.*

Caput XII.

Opinione uero citius declarati in oriēte Vespasianū imperatorem, ubiq; fama nunciavit. Et uniuersæ q̄dē ciuitates festos dies habebāt, nūciq; lætitiā p̄ eo simul & sacrificia celebrabāt. legiones uero apud Mœsiā Pannoniamq; degētes, quæ p̄pter Vitellij audaciā paulo ante fuerāt cōcitæ, iusiurandi Vespasiano maiore gaudio p̄buerūt. Vespasianus autē Cæsareā reuersus, iam Berytū uenerat, ubi multæ quidē ē Syria, multaq; ab alijs p̄uincijs legatiōes aderāt obuiæ, coronas ei & gratulatoria decreta à singulis ciuitatib; offerentes. Affuit autē rector etiā p̄uinciæ Mutianus, populorū alacritatē, iurataq; p̄ ip̄m principē sacramenta renuncians. Vbiq; autē Vespasiani uotis obsecūdante fortuna, rebusq; ad eū plurima ex parte inclīnatis, cogitare cœpit, quod nō sine dei prouidētia sumpisset imperiū: sed iusta quædā fati ratio ad eius potestatem circunduxisset reip̄e omniū principatum. Recordatus autem signa & alia (multa enim sibi contigerant imperium p̄monstrantia) & Iosephi dicta, q̄bus eū Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabat.

Aegypti
limites.

Portus Alex-
andrinus.

Pharus.

uirum quem adhuc habebat in uinculis: aduocatōq; Mutiano cum amicis & rectoribus alijs, primum quā strenuus fuisset Iosephus, quantumq; Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset, exponit. deinde uaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autem diuinas fuisse, & reus exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait, ut qui sibi augurasset imperium, uocisq; dei minister ac nuncius extisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunamq; sustineret aduersam: uocatumq; ad se Iosephum, solui iubet. Hoc autem facto, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero qui cum patre aderat, iustum est, inquit, pater unā cum ferro etiam probro Iosephum solui. erit enim, tanquam nec initio uinctus sit, si non dissoluerimus, sed inciderimus catenas. namq; id agi solet in his, qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant. & quidam interueniens, securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his quæ prædixerat, præmio famæ donatus, & de futuris iam dignus cui credendum esset, habebatur.

¶ De Vitellij morte & moribus.

Caput. XIII.

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iusteq; pro meritis administratōibus ordinatis, Antiochiam uenit. Et quonā primū tenderet cogitans, Alexandriæ no itinere p̄stabilius esse duxit, quæ Romæ agerentur curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumq; copijs. qui tamen propter hyemis asperitatem ueritus nauigare, per Cappadocas & Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antoni^{us} Primus ad ducta legione tertia ex his quæ apud Moesiā morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Romæ p̄fectus, quamprimum circa Cremonam Gallicæ Antonium consequitur, quæ confinis Italiæ ciuitas est: ibiq; conspecta hostium ordinatione ac multitudine, prælio quidem congredi nō audebat. discessum autem periculose surin reputans, de proditiōe deliberabat. Conuocatis autem centurionibus & tribunis sibi subditis, ut transirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidē rebus detrahens, Vespasiani autem uires extollens: & alterum nomen imperij tantum, alterum uirtutem habere cōmemorans: ipsis quoq; melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine superatum iri sciant, uoluntate periculum puenire. Nam Vespasianum quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua uindicanda, Vitellium uero ne cum ipsis quidem præsentia posse seruare. Multa locutus in hunc modum, quod uoluit persuasit: & cū milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte milites pœnitudo simul ac metus eius, si uicisset, à quo missi fuerant, occupauit, eductisq; gladijs Cæcinnam obruncare uoluerūt, fecissentq; nisi his aduoluri tribuni supplicassent. q̄obrem cæde quidem se abstinerunt, uinctum autem quasi proditorem Vitellio transmittendum habebant. His auditis, Primus Antonius continuo suos mouet, eosq; cum armis in defectores ducit. illi autē instructi ad plium, paulisper quidem restiterunt. mox autē loco pulsi, Cremonā fugerunt. Primus autē comitatus equitibus cursus eorum p̄uertit, & ante ciuitatem circuncclusam plethanq; multitudinē pemit. aggressus autē reliquos, oppidū militibus p̄dari p̄misit. In quo multi quidē hospites mercatores, multi uero indigenæ perire. totusq; Vitellij exercitus, uirorum triginta millia & ducenti. quin & Antonius eorum quos de Moesia adduxerat, quatuor millia & quingentos amittit. solutum autē uinculis Cæcinnam, rerum gestarum nuncium ad Vespasianum mittit. qui ad eum intromissus, & collaudatus est, & proditoris dedecus insperatis p̄texit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fidutiā recreatus est: collectisq; uigilum cohortibus, nocte occupat Capitoliū. luce uero facta, multi nobiliū sociati sunt ei, & Domitianus fratris filius, pars insignis obtinendæ uictoriæ. Sed Vitellius de Primo quidē minime curabat. his autē iratus qui cū Sabino defecerant, & nobilium sanguinē pro ingenua crudelitate sitiens, intrinsece Capitolio quam secum adduxerat militū manū. ubi multa ab his interitq; ab illis qui templum tenebāt pugnātib; audacter admissa sunt: postremo autē Germani, quod multitudine superabant, collem obtinuerūt. Et Domitianus quidē cum multis Romanorum uiris insignibus, diuina quadam ratiōe saluus euasit, reliqua uero multitudo tota lanatur.

Cæcinnā defecit à Vitellio

Sabinus occidit Capitoliū

Sabinus occi-
ditur.

Occisi quin-
quagies mille

Domitianus
populi rector

Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus, occiditur. milites autem direptis donariis, re-
plum incendunt. Tumq; postero die cum exercitu venit Antonius, cumq; Vitellij mili-
tes excipiunt: & trifario commisso intra urbem plio, omnes interiere. Proce-
dit autē ebri-
us de palatio Vitellius, & ut assolet, in extremis longiore luxu prodigē mensē refertus.
tractus autem per populum, varioq; contumeliarum genere dehonestatus, in media ur-
be iugulatur, octo menses ac dies quinq; potitus imperio: quem si uiuere diutius contigis-
set, ut opinor, eius luxurię minime sufficere potuisset imperium. aliorum uero mortuo-
rum supra quinquaginta millia numerata sunt. Hęc quidem gesta sunt die tertio mensis
Octobris. Postero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, & Antonij mi-
litibus a cæde repressis (adhuc enim hospitia perscrutando, & Vitellij milites, & ex popu-
lo plurimos qui cum illo senferant, occidebant, examinationis diligentiam iracundia p-
uenientes) Domitianum productum populo rectorem insinuat, usq; ad patris aduentū.
populus autem iam timore liberatus, imperatorem prædicat Vespasianum, simulq; & ill-
lum confirmatum, & Vitellium esse defectum festa lætitia celebrabat.

¶ Titus mittitur contra Iudeos a patre.

Caput XIII.

Titus mitti-
tur in Iudeā.

Cum autem Vespasianus Alexandriam uenisset, gesta ei Romę nunciata sunt, & le-
gati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt. cumq; maxima post Romam ciuitas
esset, angustior multitudini uidebatur. Firmato autem iam totius orbis imperio, rebusq;
populi Ro. pter spem conseruatis, Vespasianus in Iudę reliquias intendit animum. Et
ipse quidem exacta hyeme, Romam proficisci parabat, resq; apud Alexandriam mature
componere proponebat. filium uero Titum cum selectis copijs ad excidendam Hieroso-
lymam mittit. Qui terreno itinere Nicopolim usq; progressus, ab Alexandria ciuitate ul-
ginti stadiorum intervallo distantem, inde militem longis nauibus imponit: Niloq; flu-
mine post Mendesium tractum, Thmuin usq; uehitur. hinc asit egressus in terram, apud
Tanin ciuitatem diuertit. unde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium ter-
tia. Hic autem milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transiit: unamq; mansi-
onem profectus p solitudines, ad Casij Iouis templum castra posuit. posteroq; die apud
Ostracinen, quę mansio aquę inops est, ob quam causam aduectitia utuntur indigenę.
Hinc apud Rhinocolurā requiescit: & inde pgressus in quartā mansionē, Raphiā uenit,
quę prima occurrit Syrię ciuitas. Gaza uero quintę mansionis castra suscepit: & post-
ea in Ascalonem, atq; hinc Iamniā, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream peruenit: de-
creto apud se, alias militum copias congregare.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IV DAICO LIBER VI.

¶ De triplici seditione apud Hierosolymam.

Caput I.

TITVS quidem ad eum modum quem prædiximus, emensa ultra
Aegyptum ad Syriam usq; solitudine, Cæsaream uenerat. ibi em
exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandri-
am unā cum patre imperium, quod nuper ei deus permisserat, dis-
ponente, cōtigat etiam seditionem, quę apud Hierosolymam erat,
auctam, trifariam diuidi, & aliam partem in aliam uerti. quod ut
in malis, optimum quis dixerit, factumq; iustitię. nam Zelotarum
quidem in populū dominatio, quę autor erat excidij ciuitatis, un-
de coeperit, & per quos creuerit, diligenter superius declaratū est. hanc autem non erra-
uerit quisq;, dicens seditionem in seditione esse factā. Ac ueluti rabida fera, externo pen-
uria, in sua uiscera sauire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in tem-
plum a populo separauerat, uelut indignari simulans ob ea quę in dies singulos Iohānes
auderet, cum ne ipse quidem a cædibus quiesceret: re autem uera sese posteriori tyranno
subiectum esse minime ferens, summę rei desiderio, proprięq; potentię cupiditate, ab
alijs defecit: ascitis etiam Iuda Chelcię filio, & Ezronis Simone potentissimis: pter quos
erat etiam Iezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotę non exigui
sequebantur: occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma

ponunt. & abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati uero suorum timentes, plerique in locis suis ociosi manebant. Iohannes autem quanto superior erat uirorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesque habens a uertice, neque sine metu conabatur incursum, & praeracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens, quam Eleazari partem afficiens, tamen non remittebat. crebri enim fiebant impetus, & missilium iactus, totumque polluebatur caedibus templum. Filius autem Giorae Simon, quem rebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Iohannem eiusque socios adoriebatur, quasi qui desuper impugnarentur. subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Iohannem eueniebat duplex praedium perferentem, laedi pariter ac laedere: quantoque uihcebatur, eo quod Eleazaro esset humilior, tanto plus laedebat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet, desuper uero ex faeno iaculantes, machinis deterreret. Quippe balistis & non paucis lanceis utebatur, saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes ulcisebatur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebat. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspicione & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri subcissua seditionis opera consumebantur. Missilia namque machinarum uel ad aram usque templumque peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab ultimis finibus terrae ad sanctissimum locum uenissent, ante ipsas hostias procubuerunt: araque uniuerfis Graecis & Barbaris adorandam, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenae, ac sacerdotibus profani miscebantur: perque patria diuina stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es o miserrima ciuitas a Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere: iam enim dei locus non eras, neque manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrum, & quae sanum ciuili bello tumultum constitueras: poteris autem denuo fieri, poteris, si unquam uastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quae dolent, lege scribendi: quod non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora caetera. Ergo diuisis trifariam insidiatoribus, Eleazarus quidem eiusque socii, qui sacras primitias conseruabant, in Iohannem ebrum ferebantur. Qui uero huic parerent, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoque Simoni contra diuersae partis seditiosos adiuumento esset ciuitas. Si quando igitur ex utraque parte appetebatur Iohannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de templo uero iaculantes, machinis ulcisebatur. Quoties autem desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabant) liberius in Simonem eiusque socios cum pluribus irruebat. Semper autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam uersos, aedes frumentumque plenas omniumque utensilium incendebat: idemque hoc illo regrediente, Simon insecutus agebat: ueluti consulto per Romanis omnia corrumpent, quae ad obsidionem ciuitatis erant parata, suarumque uirium neruos abscinderent. Denique contigit una exuri omnia circum templum, & inter proprias acies solitudinem atque aream pugnae fieri ciuitatem: comm cremari autem paulominus omne frumentum, quod non paucis annis sufficere potuisset obsessis: denique fame capti sunt, quae minime quiuissent, nisi ea sibi met comparauissent. Unde quoque autem insidiatoribus & confinibus oppugnantibus ciuitatem, medius populus uelut aliquid quod magnus corpus lacerabat. Senes uero ac mulierculae intestinis malis attonitae, per Romanis uota faciebant: externumque bellum, quo domesticis malis liberarentur, expetebant. Grauis autem metus ac terror foedissimus occupauerat: & neque consilij capiendi tempus erat, ut uoluntatem mutaret, neque pacis aut fugae spes cupientibus. Etenim custodiebant omnia: dissidentesque latronum principes, quoscumque Romanis pacatos esse, uel transfugere ad eos uelle sentiret, quasi commutes hostes interficiebant: solique in occidendi uita dignis concordes erant. Et pugnantium quidem nocte dieque clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant lugentium questus. Et assidue duas quidem lamentationis causas, calamitates praebant: timor autem includebat ululatus: atque obmutescente dolore praeformidine, tacito gemini cruciabantur: neque iam audi-

Templum caedibus pollutum

Exclamatio:

reuerentia uiuis apud domesticos erat, neq; mortuis cura sepulturae adhibebatur. Quoq; amborum hæc causa erat, quod de se quisq; desperabat. In omni enim re animos remiserant qui cum seditiosis non erant, quasi continuo modis omnibus morituri. At uero seditiosi congesta in tumulum cadauera conculcantes, dimicabant; & ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus cernerent, immanius sauebant; semperq; aliquid in se perniciosum excogitantes, & quod uisum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere, adeo ut etiam sacris materijs ad bellica conficienda instrumenta Iohannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemq; pōtificibus placuisset, idq; uiginti cubitis altius ædificare, rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus et labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directa proceritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Iohannes his sectis, quod sufficere longitudinem reperit, turres ædificauit; & aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exedram occidentalem admotas, quæ solum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis, subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit, & priusquam in his quicq; poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, postquam partem ad se collegit exercitus, alijs uero ut ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autem tres legiones, quæ pridem sub eius patre Iudæam uastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cestio male pugauerat, quæq; licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad uindictam properabat. Harum quidem quintam legionem iussit sibi per Ammaunta occurrere, decimam uero ascendere per Ierichunta. Ipse quidem cum cæteris egressus est, quas regū quoq; auxilia plura q̃ dudum, multiq; Syri auxiliares comitabantur. Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito accesserant. duo namq; millia de Alexandrino exercitu lecta, tria millia uero ab Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentia simulq; prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Aegyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idemq; consultor in usus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

¶ Titus explorator Hierosolymæ periclitatur.

Caput .II.

PROgredientem uero in hostilem terram Titum, antecedeant regia omniaq; auxilia: post eos, uiarum stratores, castrorumq; metatores. Deinde rectorum sarcinæ atq; armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi uero ante machinas ibant, & secundum illos una cum lectis tribuni, & præfecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum uiroꝝ ordinibus dilatata. Seruile autem uulgus à tergo cuiusq; legionis, & ante hos sarcinæ. Omnium uero nouissimi mercenarij, eorumq; custodes coactores agminis. Procedens autem decenter cū exercitu, ita ut mos est Romanis, in Gophnam per Samaritim uenit, quæ & prius ab eius præfate fuerat occupata, & tunc præfide tenebat. Ibi autem unam moratus uesperam, mane inde proficiscit: peractaq; diei mansionem, castra ponit in loco quæ Iudæi sermone patrio Acanthonaulona uocitant, iuxta uicum quendam Gabath Saul nomine, quod significat uallē Saul, distantem ab Hierosolymis stadijs fere triginta. Hinc sexcentis prope lectis equitibus comitatus, perrexit in ciuitatem, q̃ tuta esset, Iudæorumq; animos exploraturus: si forte se conspecto, priusq̃ ad manus ueniret, metu cederent. audierat enim quod erat uerum, à seditiosis & latronibus oppressum populū, desiderare quidem pacē: sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quandiu quidem per uia quæ ad murū duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: ubi uero itinere ad turrim Psephinō declinato, transuersum agmen equitū duxit, infiniti subito profiliūt, quæ Muliebres turres uocant: & per eā quæ contra monumentum Helenæ porta est, egressi, equitatum intercidunt, atq; alios quidem etiam tunc uia currentes, ne cum his qui diuergebant sese iungerent, à fronte oppositi, prohibuerunt: Titum uero cum paucis separant. Ille autem ultra quidem minus progredi poterat: à muro enim cuncta fossis patebant,

& transuerſi erant horti, multisq; maceris impediti ad ſuos autem in aggere conſtitutos recurſus, intercedente hoſtili manu, deſperabatur. Quorum pleriq; imperatoris periculum neſciebant: ſed exiſtimantes eum ſecum reuerti, etiam ipſi fugiebant. Titus autem in ſua tantum fortitudine ſitam eſſe proſpiciens ſpem ſalutis, ſleſcit equum: & ut ſe ſequeretur cum clamore comites adhortatus, in medios hoſtes irruit, ut ad ſuos tranſire feſtinās. Quo quidē tempore maxime intelligi potuit, & belli momēta & imperatorum pericula deum curare. Tot enim aduerſus Titum miſſilibus iactis, cum neq; galea neq; thorace ſeſptus eſſet (nō bellator enim, ſed explorator, ut dixi, proceſſerat) nullū in eius corpus delatum eſt, ſed tanq̃ ne eum ferirent, ex induſtria mitterentur, oīa prateruolabant. gladio uero ſemper à lateribus iſtantes dirimens, multosq; ante ora ſubuertens, ſuper cadētes agebat equum. Illoꝝ autē clamor erat, propter audaciam Cæſaris, ut eum aggredierentur, cohortatio: fugaq; & diſceſſio repentina, quocunq; diuerteret curſum. Huic autē ſe periculi participes, cum à tergo & à lateribus ſunderentur, adiunxerant. una em̃ erat unicuiq; ſpes ſalutis, uia cū Tito patefacere, priuſq; circumuentus opprimeretur. Deniq; duorū ex nimis pernacibus, alter cū equo percuſſus eſt, altero uero deiecto & occiſo, equus eius abductus eſt. Titus uero cum cæteris in caſtra ſaluus euadit. Iudæis quidem, quod aggreſſione prima ſuperiores fuerant, inconfulta ſpes animos extulit, magnamq; his in poſterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

¶ De eruptionibus Iudæorum contra Romanos caſtrametantes.

Capit. III.

Cæſar autem poſtquam ex Ammaus legio ſibi coniuncta eſt nocte, luce inde digreſſus, ad Scopon accedit, unde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conſpici poterat: qua parte ſeptentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, proprie Scopos nominatus eſt, diſtans à ciuitate ſtadiis ſeptem: ibiq; duabus legiōibus ſimul, quintæ legioni uero retrorſum ſtadiis tribus caſtra muniri iubet. labore namq; nocturni itineris attritos milites progredi uifum eſt, ut ſine formidine murum ſtruerent. Mox autem cepto ædificio, decima quoq; legio per Ierichunta aderat à Veſpaſiano præoccupata: ubi quædam pars armatorum in pſidio fuerat collocata. His autem præceptum erat ſexto ab Hieroſolymis ſtadio caſtra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, cōtra ciuitatem ab oriente ſitus eſt, altaq; interiacente ualle diſcernit, cui nomē eſt Cedron. Intra ciuitatem uero ſine requie conſiſtentium diſſenſionem, tum primum ingens ſubito bellum foris interueniens refrenauit: & cum ſtupore ſeditioſi Romanorum caſtra inſpectantes, trifariam diſtributa mala, inter ſe iniere concordia: rationemq; inuicem requirebant, quidnam expectarent, quidue perpeſſi, tres muros contra uitam ſuam paterentur poni: belloq; tanta ſe fundente licentia, tanq̃ ſpectatores bonorum operum ſibiq; utilium reſiderent moenibus clauſis, remiſſisq; armis ac manibus. In noſmetipſos proſecto, exclamant aliquis, tantummodo fortes ſumus: Romanorum autem lucro ex noſtra ſeditione ſi ne ſanguine oppidum cedit. His alios atque alios congregantes exhortabantur: raptisq; armis, ſubito in legionem decimam ruunt: perq; uallem factō impetu, cum ingenti clamore murum ædificantes Romanos aggrediuntur. Illi autem in opere diſtributi, armis ob eam cauſam pleriq; depoſitis (nec em̃ excuſum Iudæos auſuros eſſe credebāt, & ſi maxime uellent, animos eorū ſeditione diſtractum iri arbitrabant) præter opinionem perturbati ſunt: atq; opere quiſq; derelicto, cōfeſtim aliq̃ reſeſſere: multi autē ad arma pperantes, priuſq; ſe in hoſtes cōuerterent, feriebant. Plures autē Iudæis ſempadiſciebant, eorū freti uictoria qui pceſſerant, & quod cū pauci eſſent, multiplex numerus & ſibi & hoſtibus uidebantur, quod ſecūda fortuna uterent. Romani autē maxime ordinari cōſueti, & cū decore atq; pceptis bellū gerere ſcientes, ex perturbatione trepidabant. unde tunc quoq; puenti aggreſſione, cedebant. Si quādo tñ ſeſe conuerterent ab inſequētibus occupati, & à curſu reprimebāt Iudæos, & ob impetū minus cautos feriebāt. Semp uero excuſiōe gliſcēte magis magisq; turbati, poſtremo caſtris pulſi ſunt: totaq; legio tunc in piculum uentura fuſſe uidebatur, niſi hoc mature ſibi nunciato, Titus eis tuliſſet auxiliū: multisq; increpans ignauia, & ſuos à fuga reuocaſſet: Iudæisq; à latere ipſe cū his irruēs, quos circa ſe habebat electos, multos quidem occidiſſet, plures uero ſauciaſſet, omnes autē in fugam uertiſſet, atque in uallem p̄cipites compuliſſet. Illi autē prono in loco multa mala perpeſſi, poſtquam

Titus admo-
uet milites ur-
bi.

Iudæi irruūt
in Romanos.

Romani e ca-
ſtris pulſi

Iterū Roma-
ni milites pud
si.

in aduersam partem euasere, flectunt se iterum, & ualle intercedente cum Romanis dimi-
cabant. Igitur ad medium diem ita bellatum est. Paulo autem post meridiem, Titus his q
secum erant in subsidio collocatis, alijsq; de cohortibus aduersus excurrentes oppositis, re-
liquum agmen ad murum in summo montis ædificandum remisit. Iudæis autem hæc fu-
ga esse uidebatur. Cumq; speculator quem in muro posuerant, amictu agitato signum de-
disset, frequentissima multitudo tanto impetu profiliit, ut eorum cursus immanissimis be-
stijs esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tanquā
machina percussi, continuo dissipati, pulsiq; in montem refugiunt. In ascensu autem me-
dio Titus cum paucis relictus est: multumq; monentibus amicis, qui pro imperatoris re-
uerentia contempto periculo perdurauerant, ut mortem appetētib; Iudæis cederet, ne-
que pro his in discriminē ueniret, quos ante ipsum saluos esse non oporteret: sed potius for-
tunam suam reputaret, quod non militis officio fungeretur, uerum & belli & orbis ter-
ræ dominus esset, neue in tanta fuga subsisteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire
quidem simulans, & ad se accurrentibus obstabat: eosq; in ora feriens, cum ui obniterent,
occidebat: & per decliue repente incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autem & ui-
ribus eius & obstinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: sed in utrumque
latus ab eo declinantes, rursus fugientes insequiebantur. quos tamen aggressus à latere,
ipsorum quoq; impetum præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui superiora ca-
stra muniebant, ubi fugere inferiores uidere, metus ac turba occupat: totumq; agmen di-
spersgitur, suspicantium excursus quidem Iudæorum ferri non posse, Titum uero in fu-
gam uersum: nec enim unquam illo manente alios fugituros fuisse. Et tanquam Panico ter-
rore circumdati, alius aliò ferebantur: donec quidam, cum in media pugna uersari impe-
ratorem uidissent, plurimum metuentes, uniuersæ legioni eius periculum cum clamore
nunciauerunt. Itaq; pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Cæ-
sarem deseruissent, totis uiribus in Iudæos utebantur, & semel impulsos urgebant per de-
cliuiā. Illi autem paulatim recedentes, pugnabant, cumq; Romani plus possent, eo quod
superiores erant, in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positis imminebat,
& legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uero cum his quibus antea, re-
sistendo hostes arcebat. Itaq; si me nihil addentē obsequio, neq; inuidia detrahentem, ue-
rum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberauit, atq; ita castra mu-
niendi copiam militibus præbuit.

Fuga Iudeo-
rum.

¶ De intestina pugna azymorum diebus.

Caput .IIII.

REmisso autem paulisper bello externo, iterum intestinū seditio suscitauit. Azymo-
rumq; instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tē-
pore opinantur Iudæi ab Aegyptijs esse liberatos) Eleazarus quidem cum socijs portam
subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Iohannes autē
die festo ad protegendas insidias usus est: & suorum quosdam ignotiores, armis sub ueste
latentibus instructos, quorū pleriq; impuri erant, occulte inter alios fani occupandi gra-
tia submittit. illi autem postquam intrauere, uestimentis abiectis, subito armati apparue-
runt. Magna uero statim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidem à se-
ditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ uero sibimet solum insidias cō-
paratas. Verum hi quidem relicta portarum custodia, & ali ex propugnaculis defilien-
tes, priusquam manus conferent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad arā
delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroq; caderētur.
Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficie-
bant. Et quicumq; antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes du-
cebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere
nocentibus, progressosq; ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interius templum & omnes
eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc mo-
do, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem
transferre cupiens de Scopo, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis
esse arbitrabatur, posuit: alium uero exercitum iussit totum quod erat usq; muros spatij,
complanare. Cunctis igitur macerijs ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ

Titus castra
propius urbi
admonet.

præmunierant, omniq; opposita quamuis frugifera sylua excisa, repletū est quicquid erat cauum & uallibus impeditum. saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humilio- rem totum illum tractum à Scopo usq; ad Herodis monumenta fecerunt, serpentū sta- gnum continentia, quod olim Bethara uocabatur.

¶ De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

Capit V.

His deniq; diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum auda- cissimi extra muliebres (quæ sic appellantur) progressi turre, simulato quod pacis eos studiosi pepulissent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem uersabantur, & alter sub altero uitabundi latebant. Alij uero per muros dispositi, populūq; se esse si- mulantes, clamore pacem implorabant, foedusq; poscebant, portasq; se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes, unā etiam contra suos, uelut portis eos abigerent, lapides iaciebant. illiq; seui prumpere aditus uelle simulabāt, & ciui- bus supplicare. cumq; ad Romanos sapissime ire conarentur, reuersi p̄urbatis similes ul- debantur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites quidem fidē non cārebat: sed tanq̄ hos quidem in manibus haberēt paratos ad supplicium, illos uero ciuitatē sibi apturos sperarent, opus aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio, quia rationem nō haberet. pridie nanque puocatos eos ad pacem p̄ Iosephum, nihil mediocre sentire cognouerat. etiam tūc igitur milites manere loco suo p̄cepit. iam uero quidā opibus ap- positi, raptis armis ad portas excurrere cōeperant. Hi autem qui expulsi uidebantur, pri- mo quidem cedebant: deinde ubi ad turre portæ p̄p̄inquabant, cursu eos circunueniūt, & à tergo p̄sequebantur. qui uero in muro stabant, lapidum his multitudinem, omni- genūq; telorum simul infundunt, adeo ut multos quidem necarent, plurimos uero sauci- arent. nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retro uiolenter instantibus. & p̄ter hoc pudor quod rectores peccauerant, itemq; metus in delicto p̄seuerare suadebat. Quamob- rem cum hoste diu decernentes, multis uulneribus acceptis, neque paucioribus redditis, postremo eos à quibus circunuenti fuerant repulere, quos tamen recedentes usque ad He- lenæ monumentum, Iudæi urgendo iaculis sequebantur. deinde insolenter fortunæ ma- ledicentes, & Romanos uitupabant fraude pellectos: scutaq; alte sublata crispantes tripu- diabant, & cum lætitia uociferabantur. Milites autem interminatio principum, & Cæsar stratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio, omnia cō- deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias componendo, eorumq; dolos for- tuna p̄sequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicem beneuoli ac fideles. Romani uero, qui- bus ob disciplinam & consuetudinē obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc cō- trā peccant, & intempantia manuum debellantur, quod omnium est pessimum, p̄sente Cæsare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimum ingemiscunt militiæ leges, plu- rimum pater, cum hoc uulnus audierit. ille quod cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccarit. leges autem, si cum in eos qui minimum quid p̄ter ordinem mouerint, morte uindictent, nunc totum desertiorem exercitum uideant. Modo autem scituros esse eos ait, qui arroganter egere, quod apud Romanos etiam uincere sine p̄cepto ducis, infā- mia est. Hæc Titus ad rectores locutus cum indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat usus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iam iamq; iuste morituri. circumfusæ uero legiones, Titum p̄ commilitonibus obsecrabant: paucorumq; temeritatem condo- nari cunctorum obedientiæ precabantur, emendaturos enim peccatum p̄sens futuræ cō- pensatione uirtutis. Placatus est Cæsar utilitate simul ac precibus. nanque unius hominis animaduersionem usque ad factum p̄mouendam putabat, multitudinis uero ad ueniam. Militibus quidem reconciliatus est, multum monens ut post hæc prudentius agerent. ipse uero, quemadmodum Iudæorum ulcisceretur insidias, cogitabat. Interuallo autem, quod usque ad muros ciuitatis erat, p̄ quattriduum coæquato, sarcinas aliamq; multitudinem cupiens tuto trahere, milium ualidissimos à septentrionali tractu in occiduum septē- plici ordine contra murum p̄tendit, peditibus in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, medijsq; inter utrosq; sagittarijs. Excursibus autem Iudæorum tanto p̄sidio p̄- elusis, imprudentia trium legionum, itemq; alia multitudo sine timore transiit. Ipse qui- dem Titus cum p̄p̄e duobus stadijs abesset à muro, ad angulū eius partem contra turrē

Titus carpit
temeritatem
milium.

quæ appellatur Psephinos, castra ponit ad quam muri ambitus ex aquilone ptinens, flexitur ad occidentem. altera uero pars exercitus eam turrim uersus, quæ appellatur Hippicos, muro circundatur, duum stadiorum spatio similiter à ciuitate discedens. decima tam in englio in Elæon monte, ubi erat, manebat.

¶ Descriptio Hierosolymorum.

Caput VI.

Tres muri
Hierosolymorum.

Castellum David.

Acra.

Siloa.

Secundus
murus

Tertius murus
ab Agrippa additus.

Ciuitas autē trino muro circundata erat, nisi quæ uallibus inuijs cingebatur. ex ea namque parte, unius muri habebat ambitum. & ipsa quidem super duos colles erat condita, contrarijs frontibus semet inspicientes, interueniente ualle discretos, in quam domus creberrimæ definebant. collium uero alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, & in plixitate directior, adeo ut quoniam tutus erat, castellum à David quondam rege uocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum ædificauerat) à nobis autem forum superius. alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem sustinet ciuitatem, & undique decliuus est. Contra hūc autem tertius collis erat, natura humilior quam Acra, & alia lata ualle ante diuisus. uerum postea qua tempestate Asamonæi regnabant, & uallem aggeribus repleuerunt, ut templo coniungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem celsam humiliorem fecerunt, ut ex ea quoque sanum supereminens cerneretur. Vallis autem quæ Tyropæon appellatur, qua diximus superioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori, usque ad Siloam ptinet. ita enim fontem, qui dulcis est ac plurimus, uocabamus. Foris autem ciuitatis duo colles profundis uallibus cingebantur, & utrinque obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium uero murorum uetustissimus quidem, propter ualles imminere tempe his desuper collem quo erat conditus, facile capi non poterat. ad hoc autem quod loco præstabat, etiam firmissime structus erat, David & Salomonis, aliorumque interea regum largissimis impensis operi insumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, & ad eam quæ dicitur Xystus, ptinens: deinde curiæ coniunctus, in occidentem repli porticum definebat. parte autem altera ad occidentem ex eodem loco ductus, p eum qui uocatur Betiso, descendens in Essænorum portam: deinde supra fontem Siloam in meridiem flexus, atque inde rursus in orientem uersus, quæ stagnum Salomonis est, & usque ad locum ptinens, quem Ophlan uocant, cum orientali porticu templi coniungitur. Secundus autem murus, à porta quidem habebat initium, quam Genath appellabant. hæc autem fuerat muri prioris. septentrionalem uero tantummodo tractum ambiens, usque ad Antoniam ascendebat. Tertio muro turris Hippicos principium dabat, unde ad boream tractus ptinens, deinde ad Psephinam turrim ueniens, contra munimentum Helenæ, quæ Adiabænorum regina fuerat, Izatæ regis mater, & per speluncas regias in longum ductus, à turri quidem in angulo posita flexebatur contra Fullonis quod dicitur monumentum. cum uetere autem ambitu iunctus, in Cedron uallem, quæ sic dicitur, definebat. Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipse addiderat Agrippa cinxerat, cum esset omnis ante nuda. exuberans enim multitudine, paulatim extra moenia serpebat: templique septentrionali regione colli proxima ciuitati adiuncta, non paululum præcesserat. quin & quartus collis incollebatur, cui nomen est Bezetha, situs quidem ex aduerso Antoniæ, fossis autem altissimis separatus, quæ de industria ductæ sunt, ne Antoniæ fundamentis colli coherentibus, & accessui facilis sit, & minus edita: unde etiam fossæ altitudo plurimum turribus celsitudinis adhibebat. Nominata est autem pars addita ciuitati uoce indigena Bezetha, quod latino sermone dicitur noua ciuitas. Eius autem partes incolis protegi desiderantibus, patet huius regis eodem nomine Agrippa, murum quidem ita ut prædiximus inchoarat. ueritus autem Claudium Cæsarem, ne magnificentiam constructionis ad nouarum rerum ac discordiæ suspensionem traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si perfecisset muros ut coeperat. Saxa enim uiginti cubitis longa, & decem lata contexebantur, quæ neque ferro facile suffodi possent, neque machinis dimoueri: hisque murus dilatabatur. profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si eius magnificentia qui adificium aggressus erat, minime fuisset inhibita. Rursus autem idem murus, etiam Iudæorum studio fabricatus, ad uiginti cubitos creuit. & minas quidem binis cubitis, propugnacula uero trinis habebat: totaque altitudo ad uiginti quinque cubitos erigebatur. Murum autem supereminabant turres, uiginti quidem cubitis in latitu-

dinem, uiginti uero in altitudinem, quadratis angulis structæ, & sicut ipse murus plenæ
 ac solidæ, præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat templo deterior. post alti- *Turres mū-*
 tudinem uero turrium solidam, uiginti cubitis elatam, cellæ desuper ac coenacula erant, *rorum quot.*
 aquarumq; pluuiarum receptacula, & tortuosi latiq; singularum ascensus. Eiusmodi qui-
 dem turres nonaginta tertius murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentes-
 nos. medius uero murus in quatuordecim turres, & antiquus in sexaginta, diuisi erant. oē
 autem ciuitatis in gyro spatium trigintatribus stadis finiebatur. Cum autem totus admi- *Psephina.*
 rabilis esset tertius murus, admirabilior Psephina turris ad septentrionem occidentemq;
 surgebat in angulo, qua parte Titus castra posuerat. ex ea namq; p septuaginta cubitos edi-
 ta, sole orto Arabia pspici poterat, & usq; ad mare, itemq; ad ultima finium Hebræorū.
 Erat autem octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos, & iuxta duæ, quas Herodes
 rex in antiquo muro ædificauerat, quæq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate,
 uniuersis quæ toto orbe essent, præstabant. nam pter naturalem animi liberalitatē, rex p
 amore ciuitatis, operum excellentiam proprijs affectibus indulgebat: psonisq; tribus cha-
 rissimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri & amico, & coniugi memoriam de-
 dicando: huic quidem, ut dixi, amoris causa pemptæ, is autem bello amissis, cum fortiter *Hippicos.*
 decertassent. Hippicos quidem turris, amici uocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singu-
 læ autem uiginti quinq; cubitos in latitudine itemq; longitudine habebant, & excelsæ tri-
 ginta cubitos erant, nusquam inanes. supra soliditatem uero saxiq; adunatam compagi-
 nem puteus uiginti cubitis altus erat imbris excipiendis: super hunc autem duplici te-
 cto domus, uiginti quinq; cubitis alta, inq; uaria membra diuisa, & desuper eam minæ q-
 dem binis, propugnacula uero ternis cubitis ambiebant: ut omnis altitudo ad octoginta
 quinq; cubitos numeraretur. Secunda uero turris, quam fratris nomine Phaselon appel- *Phaselon.*
 lauerat, æque lata fuerat ac longā, cubitis quadragenis, p totidem autem cubitos in pilæ
 modum facta & solida eius altitudo surgebat: & super hanc decem cubitis edita portu-
 cus erat, instructa brachijs, itemq; propugnaculis septa. In media uero porticu superemi-
 nens alia turris stabat, in membra magnifica & balneas diuisa, ne quid regalis ei usus uide-
 res deesse, in somnio autem propugnaculis minisq; erat ornata, cum omnis eius celsitu-
 do propæad nonaginta cubitos tolleretur. & specie quidem uidebatur assimilis Phari tur-
 ri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit: ambitu uero ampliore dilata-
 batur. tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia uero turris Mari- *Turris Mari-*
 ammes (sic enim regina uocabatur) usq; ad uiginti cubitos facta, p uiginti alios cubitos in *ammes.*
 latitudinem tendebat, & magnificentiora ceterisq; ornatiores diuersiora sustinebat: cum
 id proprium, seq; dignum esse rex putauisset, ut uxoris nomine appellata turris, plus ha-
 beret pulchritudinis, quam quæ uirorū nominibus uocitæ sunt: sicut illæ hac munitio-
 res erant, cui foemina nomen dederat, & cuius omnis altitudo p quinquaginta quinq; cu-
 bitos erigebatur. Sed quanquam tres turres tantæ magnitudinis erant, ex loco tamē, quo
 erant sitæ, multo uidebantur esse maiores. nam & ipse antiquus murus, in quo erant, excel-
 so loco fuerat conditus, & ipsius collis uelut quidam uertex altius propæ ad triginta cubi-
 tos eminebat, supra quem turres positæ, multum sublimitatis assumpserāt. Mirabilis etiā
 fuit lapidum magnitudo. nec enim ex uulgaribus saxis, aut quæ homines ferre possent, ue-
 rum secto marmore candido, & singulis per uiginti cubitos longis, latisq; decem, ac per
 quinq; altis erant ædificatæ. quæ ita inter se copulata erant, ut singulæ turres, singula saxa
 uiderentur: sic aut manibus artificum in faciem angelosq; formata, ut nusquam iunctura
 compaginis appareret. His autem in septentrionali parte positis, intus aula regia coniun-
 gebatur, narratione omni præstantior. Nec enim uel magnificentia, uel structura operis, *Aula regis:*
 aliqua ex parte superari poterat: sed tota quidem muro per triginta cubitos edito cincta
 erat. æqualis autem distantia turribus ornatissimis ambiebatur, ornata uirorum recepta-
 culis & coenaculis rectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit marmorum ua-
 rietas in ea, collectis ibi plurimis quæ ubique rara uidebantur, & fastigia simul procerita-
 te trabium & ornamentorum claritudine mirabilia. membrorum etiam multitudo, &
 innumera species ædificij, plenaq; omnia suppellectilis, cum pleraq; in singulis ex auro
 essent atq; argento, ad hæc multæ porticus, alia per aliam in circulum flexæ, columnæq;

in singulis, & quæ inter eas sub dio patebant spatia, cum essent utiq; uiridarijs syluisq; trariata. tum prolixas ambulationes habebat, altis euripis cinctas, & cisternas ubiq; signorum æneorum plenas, quibus aqua effundebatur: multasq; turres mansuetarum circum latitantes columbarum. Sed enim neq; pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest: habetque memoria cruciatum, referens, quantas res latrocinialis flamma consumpserit. nec enim hæc à Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, ut supra memorauimus in principio dissensionis. & ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: transijt autem in regiam, triumq; turrium tecta corripuit. Fanum autem conditum erat, ut dixi, supra durissimum collem. Et initio quidem uix templo atq; aræ sufficiebat, iacens in summo planities, quod undiq; præceps erat atq; decliuus. Cum autem rex Salomon, qui etiam templum ædificauerat, muro eius partem ab oriente cinxisset, una porticus aggeri est imposita: & manebat ex alijs partibus nudum, quoad seculis posterioribus, semper aliquid aggeris accumulante populo coæquatus collis, latior effectus est. Perrupto autem septentrionali quoq; muro, tñ assumpsere spatium, quantum postea torius fani ambitus incluserat. Triplici autem muro colle circumdato, spe maius opus extructum est: in quo longa secula consumpta sunt, omnesq; thesauri sacri, quos toto orbe missa deo munera repleuerat, tam in superiore ambitu, q̃ inferiore templo ædificatis: cuius quod humilimum fuit, trecentenis cubitis munerant, in quibusdam uero locis pluribus. non tñ omnis altitudo fundamentorum uideri poterat, multum uallibus obrutis, ut angustas uias oppidi coæquarent. Saxa uero quadragenum cubitorum magnitudinis erant. nam & pecuniarum copia, & populi largitas, maiora dictu conabatur: quodq; nunq̃ posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseverantia explicabile uidebatur. Tantis autem fundamentis digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes, quas columnæ sustinebant quinis & uicenis cubitis altæ, de singulis saxis marmore candido, & laquearia cedrina protegebant. quorum naturalis magnificentia, quodq; ligno rasili erant, apteq; cohærebāt, operæ precium spectantibus exhibebat: nulloq; aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabat. Latæ autem per triginta cubitos erant: omnisq; gyrus earum, sex mensura stadiorum cū Antonia concludebatur. Totum autem sub dio spatium uariabatur, omnium quidem generum lapidibus stratum: qua uero ad secundum templum ibatur, cancellis septum saxeis ad tres cubitos altis, nimiumq; grato opere factis: ubi æquis depositæ interuallis colūnæ stabant, legem castimonie præmonētes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locum sancti transire alienigenas non debere. Sanctum enim uocabatur alterum fanum, & quatuordecim gradibus ascendebatur à primo: quadratumq; sursum erat, & proprio muro circumdatum. cuius exterior celsitudo, quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur, interior autem uiginti quinque cubitorum erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle obtecta. Post quatuordecim autem gradus, spatium erat usq; ad murum trecentis cubitis planum. Hinc rursus alij quæque gradus, & scalæ ad portas ducebant: à septentrione quidem ac meridie octo, quaternæ utrinque uidelicet, duæ uero ex oriente. Necessario namq; proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoq; porta opus esse uidebat. Contra primam uero, secreta erat ex alijs regionibus una porta meridiana, & una septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mulieres nō licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus foeminis, religionis causa uenientibus. occidua uero pars nullā portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intro propè à thesauro aduersæ, magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur. erant autem simplices, ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem aliæ quidem auro & argento undiq; tectæ erant, itemq; postes ac frontes: una uero extra templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinifdenis etiam latæ. post introitum uero, ubi latiores fiebant, tricenis utrinque cubitis exedras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, supra uero q̃ uiginti cubitis cellas. singulas autem binæ columnæ duodenum cubitorum crassitudine sustinebant. Et alias quidē

Fanum.

portarum magnitudo par fuit. quæ uero supra Corinthiam posita, quò mulieres conue-
niebant, ab oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat. quinquaginta enim
cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumq; magnificentiorē: qm̃
crassiori argento atq; auro uestiebatur: quod quidem nouem portis infuderat Tiberij pa-
ter, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabat, ad maiorem
portam ducebant. nanq; illis, qui ad alias portas iter dirigerēt, quinque gradibus erāt bre-
uiores. Ipsum uero templum in medio positum, hoc est, sanum sacrosanctum, duodecim
gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos ha-
bebat: pone autem quadraginta cubitis angustius erat. aditus enim, ueluti quibuscumque hu-
meris, utrinque uicenum cubitorum producebantur. Prima uero eius porta septuaginta
cubitis alta erat, & uiginti quinque lata: neq; fores habebat: cælum enim undique conspicui
lateq; patens significabat. erantq; totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat
extrinsecus: auroq; circum interiorem fani portam splendida cuncta cernentibus occur-
rebant. Cum autem interior eius pars contignatione intersepta esset, adiacens ei primæ
ædes patebat in altitudinem perpetuam: perq; nonaginta cubitos tollebatur, cum longa
quadraginta cubitos esset, ac uiginti transuersa. Interior uero porta tota inaurata erat, ut
dixi, & circum eam auratus paries. desuper autem habebat aureos pampinos, unde race-
mi statura hominis dependebant. & quia contignatio iam intercedebat, templum exteri-
ori humiliter uidebatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sex
decim uero latas: & ad hæc aulæum lōgitudine pari: hoc est, uelum Babylonium, hyacin-
tho & bysso & cocco & purpura uariatum, mirabili opere factum, neq; contemplatiōis
expers colorum permixtione, sed uelut omnium rerum imaginem præferens. cocco em̃
uidebatur ignem imitari, & bysso terram, & hyacintho aerem, ac mare purpura: partim
quidem coloribus, bysso autem ac purpura origine: quoniam byssum quidem terræ, ma-
re autem purpuram gignit. eratq; in eo perscripta omnis cæli ratio, præter signa. Intro-
gressos autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo quidem habebat sexaginta cubitos
& longitudo totidem, ac latitudo uiginti. rursus autem quadraginta cubiti diuisi erant.
Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos aulæ, hæc tria mirabilia & prædicanda
opera cunctis hominibus habebat, candelabrum & mensam & thuribulum. Septem ue-
ro lucernæ, stellas errantes significabant: tot enim ab ipso candelabro oriēbantur. Duo
decim uero panes in mensa positi, signorum circulum, atq; annum. Thuribulum autem
per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, designabat
oīa dei esse, deoq; seruire. Intima uero templi pars, uiginti cubitoꝝ erat. discernebat au-
tem similiter uelo ab exteriori, nihilq; prorsus in ea erat positum: inaccessa uero, & inui-
olata, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctiq; sanctum uocabatur. Circa latera uero in-
terioris templi, multa erant membra peruia, triplici tecto suspensa: & ad utrunq; latus,
ad ea introitus a porta patebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quo-
minus erat angustior, celsior autē quadraginta cubitis, nec ita ut inferior ambitiosa. Col-
ligitur enim centum cubitorum celsitudo uniuersa, cum in solo sexaginta cubitos habue-
rit. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, non habebat. crustis
enim aureis grauissimis undiq; tecta, ultra primos ortus igneo splendore lucebat: ut cū
intuerentur, contententium oculi quasi solis radijs auerterentur. Hospitibus quidem ad-
euntibus, procul monti niueo similis uidebatur. nam ubi deauratum non erat templum,
candidissimum erat. In summo autem aureis uerubus horrebat acutissimis, ne ab infide-
libus auiibus pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius, longitudo quadragintaq;
que cubitorum erat, altitudo quinque, & latitudo sex. Ara uero pro templo, quindecim cu-
bitis alta, lata uero & longa cubitis quadragenis, quadrataq; stans, ueluti cornutis angu-
lis eminebat, & à meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. sine ferro au-
tem cōstructa erat, nec unquam eam ferrum tetigerat. Templū autem aramq; cingebat
ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, usq; ad cubitum surgens, quæ populum à sacer-
dotibus segregabat. Gonorrhoeos, hoc est, semine fluentes, itemq; leprosos tota ciuitas ar-
cebat, & foeminis menstrua soluentibus clausa erat. p̃dictum autem limitem, ne puris q-
dem mulieribus transgredi permittebat. Viri autem, qui non per omnia casti fuissent, ab p̃b.

Aulæum.

Candelabrū

Mensa

Thuribulum

Sancti sancti

Lorica popu-
lum à sacer-
dotibus dis-
cernens in tē

Sacerdotes
coriis vestes

Interiori aula, & qui puri essent, a sacerdotibus prohibebantur. Qui vero ex origine sacerdotum genus ducentes, cæcitatibus causa munere non fungebatur, cum incolumibus intra limitem aderant, partesque generis consequebantur: vestibus tamen utebantur plebeiis; quam sacerdotali solus qui sacra celebrabat, amiciebatur. Ad altare vero templumque accedebant carentes omni vitio sacerdotes, veste quidem amicti byssina: maxime vero mero abstinentes, ac sobrii religionis metu, ne quid rem diuinam faciendo peccaret. Pontifex autem et ipsi non tamen semper ascendeat, sed diebus quibusque septimis, & per singulos menses Calendis: uel si quando patria festiuitas atque annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine percinctus, eoque tectus femora usque ad genitalia: linteum uero habens intrinsecus demissum usque ad pedes, & hyacinthinum desuper indumentum rotundum, ex quo fibulae pendebant, alternis nodis aurea tintinnabula, malaque granata sustinentes: tintinnabulis quidem tonitrua, malis uero fulgura designantibus. Pectoris autem uestimentum uite cingebant, quinque uariatae coloribus: hoc est, auri, purpure, cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam uela templi diximus esse contexta. isdem autem habebat etiam epomidem terperatam, in qua plus auri erat: & habitu quidem indumento thoraci similis uidebatur: duabus autem fibulis aureis, aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erant optimi maximique sardoniches, scripta tribuum gentis iudaeae nomina praeferentes. ex altera uero parte, duodecim pendebant alii lapides, in quatuor partes terni diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus, carbunculus, iaspis, saphirus, achates, amethystus, lyncurium, onyx, beryllus, chrysolithus. quorum singulis singula item cognomina erant scripta. Caput autem byssina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras litteras, quae sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem veste non semper, sed alia amictiote utebatur: illa uero, si quando adyta introibat. solus autem atque semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare deo mos erat. Sed de ciuitate ac templo & moribus & legibus iterum diligentius referemus. non enim pauca super his exponenda sunt. Cæterum Antonia in angulo quidem duarum porticum sita erat prioris templi, quae ad occidentem septentrionemque spectarent, in saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & undique prae-rupto: quod opus Herodis regis fuit, ubi maxime ingenii sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim a radicibus saxum ipsum leuibus crustis obtegebatur, quo & decem adderet operi, & facile dilaberentur, qui uel ascendere uel descendere tentauissent. deinde ante turris aedificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne spatium Antonia in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regiae latitudinem ac descriptionem habebat, diuisam in omnem usum habitationum & speciem, id est, atria & balnea, & aulas castris aptissimas: ut quantum ad usum necessarium pertinet, ciuitas uideretur, magnificentia uero palatium. instar uero turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum cæterae quinquaginta cubitis erant altae: quae uero ad meridianum orientalemque angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, ut ex ea totum templum uideri posset. Quae uero porticibus iungebatur, utrinque descensus habebat, unde custodes cominebant. semper namque in ea Romani milites residebant: & cum armis apposti custodes, ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo uero Antonia. In hac autem porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castellum, regia Herodis erat. Bezetha autem colalis, ita ut dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouae ciuitatis coniungebatur, temploque septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in praesentia satis dixi.

¶ Deditionem Iudei recusant, & Romanos adoriuntur.

Caput VII.

PVgnacissima autem maximeque dissentiens multitudo circa Simonem erat hominum decem millia, praeter Idumaeos: quinquaginta uero decem millium duces, quibus ipse quasi dominus omnium praerant. Idumaei autem qui erant eius partium, cum essent numero quinque millia, duces decem habebant. Horum autem principes uidebantur, Sosaïacobus, & Cathlaë filius Simon. Iohannes autem qui templum occupauerat, sex armatorum millia habebat, quos uiginti duces regebat: tunc autem illi accesserant etiam Zelotarum, depositis discordiis, duo millia quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerant,

& Simone Arini filio utebantur ducibus. His autem (ut diximus) bellum inter se gerentibus, populus erat p̄m̄ium: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi cōmitteret, ab utrisq; diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorem ciuitatem, murumq; maiore usq; ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, & usque ad Monobazi aulam descendit: Is rex erat Adiabenz gentis, ultra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Actæ, quæ inferior est ciuitas, usq; ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Iohannes autem templum & circum templum aliquatenus, itemq; Ophlam, & uallem quæ Cedron appellatur, & alijs quæ interiacebant incensis, medium bello quod inter se gerebant, spatium aperuere. Nec em̄ castris Romanorum prope murum positis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusq; discreti, pro sua quisq; parte pugnabat, omnia faciendo quæ obsidentes optarent. nihil enim acerbius à Romanis passi sunt, q̄ ipsi se tractarunt: neq; post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores prius calus pertulit, antequam subuerteretur. qui uero eam debellarunt, maius aliquid perfecere. Dico enim quod seditio ciuitatem, Romani uero seditionem cepere, quæ multo erat mœnibus tutior. Tres quidem aduersas suis, iustitiam uero recte quis Romanis adscriberet. intelliget autem quod dies cuiq; suggererit. Veruntamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, quæ muros aggredieretur explorabat. Hæstanti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quæ ualles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior uidebatur, placuit ad Iohannis pontificis monumentum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro confungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabat. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem ciuitatem, & per Antoniam, templum capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum læuum sagittâ percutitur: cum propius una cum Iosepho accessisset, pacemq; in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo, quod nec ad salutem se hortantibus abstinuere, excitat in obsidionem: simulq; suburbana militibus uastare permittit. collectaq; omni materia, iubet aggerem construi. Tripartito autem exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat, & ante eos balistas, aliasq; machinas atq; tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus, momento suburbana nudata sunt. Collectis autem lignis in aggeres, cum totus operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant, populum quidem in rapinis ac cædibus constitutum fiducia tunc habebat, quod respiraturus esset: illis aduersus hostes distractis, existimantem poenas se ab noxijs repetitum, si Romani superassent. Iohannes autem quis in externos focis sui irrumperere properarent, metu tñ Simonis manebat. Verum Simon nō quiescebat, proxim⁹ em̄ erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat, quæq; apud Antoniam capta fuerat. Sed horum possessio, propter imperitiā pleriq; non erat utilis. pauci autem à transfugis docti, male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militibus imminebant, perq; cuneos excurrentes, manus etiā conferebant. Operantes autem crates super uallum oppositæ protegebant, omnibusq; legionibus contra excursus erant machinæ comparatæ mirabiles. præcipue uero decimæ legionis balistæ uehementiores, & tormenta saxorum, quibus non solum irruentes, sed etiam super murum stâtes auertebant. nā & singula saxa talenti pondus æquabāt, & ultra stadij modū torquebant. ictus aut non solum primis quos offendisset, sed aliqui posterioribus quoq; intolerabilis erat. Iudæi sane cauebāt à lapidibus, quod erat cædidi: nec tñ sono ac fremitu noscebant, sed etiā claritudiue prospiciebant. deniq; speculatores in turribus p̄sidentes, p̄dicebant, qñ impelleret machinā, saxumq; ferret patria lingua clamantes, filius uenit. itaq; p̄sciebāt, in quos ueniret, atq; ita uitabāt. & hinc eueniebat, ut illis declinatibus, lapis irritus intereideret. Proinde Romani excogitat̄ aramēto decolorare lapides, tūc em̄ missi, nō similiter incertos ictus habebāt, multosq; simul unius ipetu corrūpebāt. Sed ne maleq; de affectu Iudæi, aggeris instruēdi Romanis copiis dabāt, omni uero

Nicanor p̄s-
cem suadens
uulneratur.

Machinæ bel-
licæ muri, ad
motū.

filij uenit

eos molitione atq; audacia, die noctuq; prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbæ & lino ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum spatium metiunt. nec enim alioqui id fieri poterat, qm̄ de super telis petebantur. Cumq; pares intervallo arietes inuenissent, eos applicant: propiusq; dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murum pulsari iubet. Sonitu autem circumstrepente ciuitatē, & mox ingens ciuium sublatu est, itemq; seditiosos paor inuasit. Et quia periculū cōmune utriq; uidebatur, communiter iam repugnare cogitabant, uociferantibus inter se discordibus, quia omnia pro commoditate hostium facerent: cum si non perpetuam concordiam sibi deus præbeat, saltem in præsentia contra Romanos oporteat conspirare. Simon autem præcone misso, uolentibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idemq; & Iohannes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odiorum, ac discordiarum suarū, in unum corpus coeunt: murumq; amplexi, faces inde q̄ plurimas iaciebant cōtra machinas Romanorum, contraq; impulsores arietum: eosq; sine intermissione telis petebant. audacissimi uero cateruatim profluentes, machinarum tegmina dissipabant: hisq; appositis irruentes, peritiam quidem pauca, plura uero audacia perficiebant. Semper autem ad erat adiumento laborantibus ipse Titus: & iuxta utraq; machinas equitibus ac sagittariis ordinatis, ignem quidē ferentes prohibebat: iaculantes uero à turribus, reprimebat, non cendi tempus arietibus faciens: & tamen murus ictibus non cedebat, nisi quod quintæ legionis aries commouit angulum turris: murus autem stabat incolumis. nec enim statim cum turri periculum sensit, quæ multo altius eminebat, nullamq; partem muri secū trahere poterat in ruinam. Cum autem ab excursibus paululum quieuisent, obseruato Romanos per opera & castra esse dispersos, quia labore & formidine Iudæos discessisse arbitrantur, excurrunt omnes quæ turris erat Hippicus, porta latenter: ignemq; operibus iniiciunt. Usq; ad castrorum quoq; munimenta, in Romanos animati procedebant. Horum autem periculo mature, & qui erant propius, excitati sunt: & qui procul aberat, conuenere. Romanorum autem disciplina uincebat audaciam Iudæorum: & quos prius offenderant in fugam uersis, alijs qui colligerentur instabant. Grauis autē circum machinas pugna commissa est, illis incendere, his incendium prohibere certantibus: incertusq; clamor utriusq; tollebatur, & multi qui in fronte steterant, ceciderunt. Sed Iudæi confidentia superiores erant, ignisq; opera tetigerat. incensaq; omnia cum instrumentis penitus essent, nisi lecti de Alexandria restitissent pleriq; præter opinionem sui uiriliter dimicantes: nam gloriosissimis in hoc bello prælati sunt, donec imperator equitum ualētissimis comitatus, in hostes irruit: & ipse quidem duodecim repugnatores peremit: metu autē elatis eorum cætera multitudine in fugam uersa, omnes compulit in ciuitatem, eoq; modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna, unum ex Iudæis uiuum capi cōtiguit, eumq; Titus crucifigi pro muro iussit, si forte reliq; uel hoc spectaculo territi cōcederent.

Excursus in
deorum in
Romanos.

Ignis à Iudæis
iniecitus machinis
Romanorum.

Iohannes sagitta
Iesū interimitur.

Casus unius
turris.

¶ De casu turris & duorum murorum obtentu Caput. VIII.
Nocte uero quæ secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cū tres turres imperator Titus quinquagenum cubitorum construi præcepisset, ut his per aggeres singulos positæ, hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. ingenti uero sonitu factō, metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid Iudæos suspicati, ad arma currebāt, eaq; re turba in legionibus ac tumultus erat, cumq; nemo quid accidisset referre posset, diu queruli alius aliud opinabant: nullisq; interuenientibus hostibus, semetipsos timebant: signumq; diligēter singuli à proximis requirebant, tanq̄ Iudæi iam castra possiderent: Panicoq; terrōre capti uidebantur, donec Titus, cognitæ quæ res erant, uerum cūctis indicari iussit: tandemq; tumultus eo nūcio conqueiuit. Iudæi quidē cætera fortiter sustinētes, male turribus affecti sunt. machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac sagittariis, saxorumq; tormentis inde se riebant. Sed neq; hæc æquare ipsi poterāt celsitudinem, & turres excidendi spes nō erat, cumq; neq; cuerti propter grauitatem, neq; incendi propterea quod ferro tegebantur,

facile possent, ultra iactum teli fugientes, arietum impetus nō uetabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaque mūro iam cedente magno arietem Romanorum, quem Iudaei Niconā uocabant, quod omnia uinceret, quamuis & antea defefsi erant pugna & uigilijs, cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, uel quod male consulerent, murum sibi superuacuum esse credentes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatiq; plurimi recessere. cum autem Romani, qua primum mūrus Nicon pertruxerat, ascendissent, ad secundum omnes Iudaei, relictis custodijs refugerunt: portis autem Romani qui transierunt patefactis, exercitum recepere. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quinto nonas Maij, & partem eius maximam diruunt, & septentrionalē ciuitatis regionem, quam ante Cestius uastauerat. Titus autem notato qua Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat spatium: & ultra sagittae iactum à secundo muro separatus, oppugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudaei, fortiter resisterunt. Et Iohannes quidem, eiusq; socij ex Antonia & septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnabant. Si-
monis autem manus iuxta monumentum Iohannis aditum clauferant, usq; ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Saepē autem prosilientes ē portis, cominus dimicabant: compulsiq; intra muros in cōflictu quidem Romanorum disciplina, propter imperitiam uincebantur: in murali autem certamine superabant. eos enim fortuna atq; scientia, Iudaeos uero audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad haec autem, & istis suberat spes salutis, & Romanis citae uictoriae. neutros autem lassitudo fatigabat: sed adgressiones, murorumq; oppugnationes, & excursus crebri per cuneos diebus totis agebantur: nullaq; praeliorum species aberat, cum à prima luce incipientia utrisq; infomnis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupati in murum continuo metuentibus, illis uero, ne Iudaei castra peruaderent. Itaque in armis pernoctantes, prima luce utrique pugnae parati erant. Et Iudaei quidem certabant quis esset promprior ad periculum, eq; modo gratia emineret apud duces suos. maxime uero Simonis eos metus ac reuerentia commouebat, eoq; modo illum singuli subiectorum colebant, ut ad semet quoq; interficiendos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad uirtutem hortabatur consuetudo uincendi, & quia uinci non assueuerant, crebraq; militiae, exercitationesq; perpetuae, & imperij magnitudo: ante omnia uero Titus semper ubiq; praesens. nam & inertia, spectante atq; opitulante Caesare, grauissimum facinus uidebatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui repēderet praemium. praeterea fructus erat, uel cognosci solum principi uirum fortem: idcirco multorum maior uiribus alacritas demonstrata est. Deniq; istis ipsis diebus, ualidissima Iudaeorum acie instructa promoenibus, telisq; utrinq; missis, quidam Longinus de numero equitum ex acie Ro. progressus, in mediam aciem Iudaeorum irruit: hisq; disiectis, hoc impetu duos fortissimos perimit, unius obuiam tendētis ore percusso, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugiētis: & ex medijs hostibus ad suos primus occurrit. Ille igitur ob uirtutem insignis erat: aemuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudei quidem negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent considerabant: morsq; his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autem non minus saluti militis, quam uictoriae consulebat: & temerarios impetus desperationem dicens, solam uero esse uirtutem, si quis prudenter & caute sine proprio incommodo fortiter faceret, in ea re potius, quam periculum non haberet, uiros esse praecipiebat.

Primus mūrus ab arietē disruptus.

Ro. potiti pri-
mo muro.

Oppugnati à
secundi muri

Audacia tri-
usdam equi-
tis Romanis

De Castore Iudeo Romanis illudente.

Caput IX.

Dolus cuius-
dā Castoris
Iudaei.

Itaq; à septentrionali parte, mediae turri applicat arietem: in qua Iudaeus quidam uer-
sus ac subdolos, Castor nomine, cum decē alijs militibus suis delituerat, fugatis ce-
teris formidine sagittarum. Hi cum pauidi sub loricis aliquandiu quieuisent, concussa
turri surgunt, extētisq; manibus, Castor ueluti supplex Caesarem implorabat: & uoce mi-
serabili, ut sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamq; Iu-
daeos existimās belli poenitere, arietes quidē impulsioē cessare iubet, ac sagittarios suppli-
cibus phibet. Castori autē quod uellet eloqui pmittit. Cumq; ille rēdisset, ad foedus uelle de-
scendere: Titus gratulatur: se ait, si oēs eadē sentire uoluissent: paratōq; aio fidē pacis etiā

ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinque itidem supplices esse simularent, ceteri nunquam se Romanis seruituros clamant, dum mori liberis liceat. Denique illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuncios admonebat, ut dum uacuum esset tempus, de rebus urgentibus consiliū caperet; paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens, ad pacem hortari contradicentes socios uidebatur. illi autem uelut ægre ferentes, in thoracis nudos fixere gladios; hisque percussis uelut interfecti ceciderunt. Titus uero eiusque socij obstupere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, uere uidere non potuissent; mirabanturque simul audaciam, & calamitatem miserabantur. Interea Castorē ad natem quidam sagitta percutit, tumque ille telum extractum imperatori ostendens, iniqua se perpēti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, altatem Iosephum mittit, ut Castori dexteram porrigeret, uerum is neque se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare respondit; & amicos qui uoluere ire, prohibuit. Cum uero quidā ex perfugis Aeneas, iturum se dixisset ad eum inuitante Castore, ut etiam secum in quo ferret argentū aliquid susciperet, ad hæc ille studiose aperto sinu accurrit; alter uero super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit; sed alium militem qui aderat, uulnerauit. Cæsar uero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusque decipi calliditate seruitiam; arietisque impulsione, iracundia fraudis, uehementius utebatur. Castor autem eiusque socij turrim ictibus iam cedentē incendunt, perque flammam in eiusdem missi cuniculos, iterum magni animi opinionē apud Romanos habuere, tanquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat; fugatisque inde Iudæis, intro cum lectis mille transiit, quos circa se habebat, armatis; ubi noua ciuitas & lanæ uenditores erant, fabrique ærarij, uestitique mercatus, & ad murum angustæ uiae transuersæ tendebant. Enim uero si uel statim muri disturbasset maximā partē, uel quæ ceperat lege belli uastasset, nullū credo damnum uictoriæ fuisset admixtum. nunc autē Iudæos exoratum iri sperans, cum liceret capere, facile discessionī aditum non dilatauit, nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat.

¶ De secundo muro bis obtento à Romanis. Caput X.

Denique postquam ingressus est, neque occidi quenquam permisit eorum qui comprehendebantur, neque domus incendi: sed tam seditionis, si pugnare uellent, sine populi detrimento copiam dabat, quā ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi namque petebant sibi ciuitatem seruari, templum uero ciuitati. At enim populum quidem ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem; Titumque imbelli animo, quod ceteram ciuitatem tenere non posset, has proponere conditiones putabant. mortem autem populo denunciātes, & si uerbum quisquam de traditione fecisset, pacem uel nominasset, mox interficiendum eum esse minitantes, Romanis qui introire, alij per uia; angustias obstabant, alij ex adibus; alij murum per superiores portas egressi, pugnare cœperunt. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisque turribus, in castra recesserunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatē, quod ab hostibus cingerent; foris autē degentium clausis cōtubernaliis metuentium. crescente autē numero Iudæorum, & propter locorum peritiam uirarumque scientiam præualente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumbētibus perlebantur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendī copia per angustias muri patebat; omnesque penē qui transierant, pempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa uiarum sagittarijs, & ubi plus erat multitudinis astans, missilibus hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, uir bonus etiā in illo plio cōprobat; durauitque tamdiu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recessere. Romanī quidem ita secundo muro potiti, ad extremum pulsi sunt. Oppidanis uero qui pugnares erant, spiritus creuit; & secundis rebus amentes erant, neque Romanos ausuros eē ad ciuitatem accedere suspicantes, neque uinci se posse, si ad prælium processissent. nam quā iniqui erant, officiebat eorum sententijs deus; & neque Romanorum uim, multo maiore illa quæ pulsa fuerat, superesse cernebant; neque famem, iam iam quæ serpentem adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinem ciuitatis bibebant, boni autem iam dudum

Secundus murus à Romanis captus.

Tito clementia sua nocuit

Romani rursum urbe perlebant.

inopia laborabant, & penuria uictus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditionosi pro leuamine sui ducebant: & solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quicquid uiuere contra Romanos optarent. contrariam uero multitudinem, uelut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, disiectis muri partibus obiectu corporum premunitis: ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum uehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt. sed ui coacti, rursum quo antea refugerunt. ille autem interim muro potius, totam eius septentrionalem partem statim deposuit: in meridiana uero per fures praesidia collocauit.

*Titus iterum
secundo muro
potius est*

¶ De aggeribus in tertium murum, & oratione proluxa Iosephi pro deditione facienda
& fame obsessorum. Caput XI.

IAmque tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumque consilij seditiosis esse dandum, si quid disturbance secundum muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis praedas posse sufficere: & ipse ocio commodum utebatur. Nam cum dies aduenisset, quo militibus oportebat alimenta distribui, in conspicuo hostibus loco ductis, iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem prolatis armis ex inuolucris muniti praecedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaque suburbana per multum spatium auro argentoque lucebant. Illo autem spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus uidebatur. spectantibus enim & uetera plena erant moenia, & septentrionalis regio. quin & domos refertas intuentibus cerneret, nullamque ciuitatis partem quam non infusa multitudo tegebat. metus autem quis audacissimos ceperat, omnem simul exercitum armorumque pulchritudinem conspicientes, & ordinationem uirorum. Et fortasse ad illam speciem seditiosi animos mutauissent, nisi malorum immanitate, quae in populum commiserant, danda sibi ueniam a Romanis desperassent: imminente autem, si destitissent, morte supplicij, bello mori praestabilius esse ducebant. praeualebat etiam fatum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum seditiosis pira decreuerat. Quatriduo per singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil ludaeos pacatum cogitare sensisset, bifariam diuiso exercitu, Antoniam uersus ad Iohannis monumentum aggeres inchoauit: ista parte superiorem ciuitatem captum iri cogitans, & per Antoniam templum: namque hoc nisi cepisset, ne oppidum quidem tutum erat obtinere. In utraque autem parte duo aggeres erigebantur, a singulis legionibus singuli. Et iuxta monumentum quidem operantes, a ludaeis & Simonis socijs infestantibus prohibebantur: ad Antoniam uero, ab Iohannis socijs eum multitudine Zelotarum, non solum quia de superiore loco pugnabant, uerum etiam quia machinis iam uti didicerant. paulatim enim usus quotidianus aluit pietiam. Habebant autem balistas trecentas & quadraginta tormenta saxorum, quibus difficiliorem aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autem sibi saluam fore fortunam sciens, & perituram esse ciuitatem, una & obsidioni uehementer instabat: nec poenitudinem ludaeis suadere cessabat, consiliumque factis admiscens, & orationem saepe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos ut saluari uellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quae iam capta uideretur, quam & Iosephum allegabat patriam lingua uerba facturum, sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros. Itaque Iosephus mure circumiens, simulque extra teli factum stans, unde exaudiri facilius posset, multis orabat, ut sibi ac populo parceret, templo ac patriae, neue contra haec fierent alienigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manusque suas ad hoc usque cohibere. ipsos uero in his edoctos, cum seruare possent, sponte ad eorum interitum ruere. quin potius uideret muros cecidisse firmiores, excisis uero infirmiores superesse: Romanorumque uires cognoscerent sustinere non posse, hisque seruire non esse nouum, neque inexperum ludaeis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri: semel autem subditum, qui multo tempore paruisset imperio, iugum exequientem, malae mortis cupidum, non libertatis amatorem uideri. Debere autem dedignari dominos humiliores, non quorum in potestate sunt omnia. Nam quid Romanos effugisse, nisi quod propter aestus aut frigora esset inutilis: imo uero transisse ad eos undique fortunam, deumque per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc autem ualidissimam legem, tam

feris bestiis quàm hominibus esse praefinitam, potèntioribus cedere: apud eosq; esse uictoriam, apud quos robur fuerit armorum. Idcirco etiam maiores eorum, quanquam multum & animis & corporibus & alijs subsidijs meliores, cecidisse Romanis: quos nisi deum scissent illis fauere, nunquam ppeffi fuissent. ipsos uero qua tunc refretos resistere, cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autem etiam si muros integros haberent, excidio pariter affecti sint. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: & modo quidē consumi populum, continuo uero etiam bellatores interituros: nam & si Romani deficerint, & ab obsidione cessauerint, neq; ciuitatem strictis gladijs irruerint, iudæis tamen inexpugnabile bellum intus assidere, quod horis singulis aleretur: nisi forte contra famem quoq; arma caperent ac dimicarent, soli q; possent etiam infortunium superare. His addebat, optimum esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiam: dumq; liceret, salutare consilium sequi. Nec enim antea gestorum causa succensere Romanos, nisi ad finē usq; insolentes essent: natura eos esse in imperio mansuetos, atq; iracundiæ præferre quod utile est. Vtile autem putare, neq; ciuitatem uacuum uiris, neq; desertam habere prouinciam: idcirco uelle imperatorem cum his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutem daturum, si ui ceperit ciuitatem, praesertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruertint. Breui autem murum quoq; tertium captum iri, priores qui capti sunt, fidem facere. & quamuis perrumpi tutamina non possint, famem p Romanis pugnaturam. His mouentem Iosephum multi in muro stantes uituperabant, multi uero conuicijs, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles transit historias: Omiseri, uociferans, uestrorumq; auxiliatorum immemores, armis & manibus cum Romanis bellum geritis, quasi quem alium sic uicerimus. Quando autem non deus omnium conditor, iudæorum defensor est, si lædantur? Non respicietis? Vnde pgressi pugnatis, quātumq; auxiliatorem uiolatis? Non recordamini opera diuina parentum, atq; hunc sanctum locum, quanta bella nobis aliquando permisit? Ego autē facta dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis non solum uos Romanis, sed etiam deo resistere. Nechias, qui tunc erat rex Aegyptiorum, idemq; Pharao uocabatur, cum infinita manu descendit, reginamq; Saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraam proauus noster? Armis credo ultus est iniuriā? Atqui trecentos & octodecim pfectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere maluit absente deo? puras autem manus ad hunc locū tendens, quem uos polluitis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiam legit? Nonne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritum? Adorans autem quem uos gentili cæde cruentastis locum, ac tremens nocturnis somnijs Aegyptius exagitatus aufugit, aurūq; & argento amatissimos deo donauit Hebræos. Dicam translata in Aegyptum maiorum nostrorum domicilia. Qui cū annos quadringentos tyrannis ac regibus alienigenis sublacerent, armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos deo potius permiscere. Quis nescit Aegyptum repletam omni genere serpentium, omniq; morbo corruptā? Quis terrā infructuosā? quis Nili defectionem, & continuas decem plagas? & ob hoc parentes nros cum pfidio incruentos, & sine periculo deduci, quos deus sibi sacerdotes ducebat? An nō ab Assyrijs raptam nobis sanctam arcam, Palæstina & Dagon simulacrum genuit & tota gens quæ rapuerat? corruptis uero occultis corporum, ac per ea cum cibo uisceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxijs reportauerunt, sanctum placationibus expiantes? deus erat qui hæc patentibus administrabat, propterea quod omnis armis ac manib; eius se iudicio permiscere. Rex Assyriorum Sennacherib, cum totam ducens Asiam ad hanc urbem castra posuisset, num manibus humanis cecidit? nonne ab armis quiescentes in uotis erat, & angelus dei in una nocte infinitum deliquit exercitum? posteroq; die excitatus Assyrius, centum octogintaquinq; millia reperit mortuorum, atque ita cum reliquis Hebræos inermes, nec persequentes fugiebat? Scitis etiam in Babylone seruitum, ubi per annos septuaginta populus exulans, non antē libertatem recepit, q̄ eam deo Cyrus donaret: qui eos etiam est persecutus, iterumq; auxiliatori suo sacro tum more seruebant. Breuiter dicam, nullum est operæ precium quod armis parentes nostri fecerint, aut non sine armis deo permissa potestate impetrauerint. Domi autē mæ-

nentes, ut placebat iudici superabant. Pugnantes uero, semp de spe deciderunt. Nam ubi rege Babyloniorum urbem obsidente, contra Ieremiæ prædicationem Sedechias rex non ster cum eo cōgressus est, tam ipse captus est, quàm cum templo ciuitatem uidit excindi. Atqui uidete, quanto ille rex uestris ducibus, eiusq; populus uobis erat moderatior. Deniq; Ieremiam uociferantem, inuisos esse eos deo propter delicta quæ in eum commiserant, captum iri autem nisi traderent ciuitatem, neq; rex neq; populus interfecit. Sed uos (ut intus gesta prætermittam, neq; digne possum iniquitates uestras exponere) me, qui uobis salutem suadeam, querimini, telisq; appetitis irati, quod uos uestrorum commonefacio peccatorum, nec dici ea toleratis, quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum Antiocho qui dictus est Epiphanes, obsidete ciuitatē, multis modis offensa diuinitate, maiores nři cū armis pgressi, ipsi quidē in pugna pempti sunt, oppidū uero ab hostib; direptum est; sanctumq; per triennium sexq; menses penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est? Ipsos Romanos quis contra Iudæorum gentes ad militiam prouocauit? nonne indigenarum impietas? Vnde seruire cœpimus? Nonne à seditione maiorum, qñ Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeium intulit ciuitati, & Romanis deus indignos libertate subiecit? Deniq; tres menses obfessi, quanquā nihil quale uos in sanctum legesq; deliquerant, & maioribus ad bellum subsidijs utebantur, sese traderunt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum? quo regnum obtinente, deus iterum captiuitate psequabatur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Sosium & Romanum adduxit exercitum. circūdati uero per sex menses obsidebatur, donec capti peccatorum suorum supplicia pependerunt; direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio cohæret excidiū. Oportet ergo, ut opinor, sacri loci possessores iudicium deo de omnibus permittere manusq; tunc humanas contemnere, cum à superno ipsi iudice non recedant. Vos autem quid ex his, quæ legis cōditor bene dixit, egistis? Quid, quod is execratus est, prætermisistis? Quantum autē illos, qui cito periere, impietate superastis? nam occulta dedignantur peccata, hoc est, furta, insidiasq; atq; adulteria, rapinis, cædibus certatis, nouasq; maleficiorū excogitastis uias. Sanctum uero templum, factum est omnium receptaculum: & indigenarum manibus pollutus est locus, quem Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legem nostram de suis moribus derogantes. Deinde post hæc in quem fuistis impij, hunc auxiliatorem sperastis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; manibus adiutorum uestrum rogatis. Talibus rex noster precibus aduersum Assyrium supplicauit, cum magnum illum exercitum deus una nocte prostrauit. Similia uero Assyrjs Romani cōmittunt, ut etiam similem ultionem speretis? Nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia, ut uastitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando, ad incendium templi descendit. Romani autem solenne poscunt tributum, quod parentes nostri eorū parentibus pensabant. Et si hoc impetrauerint, neq; populantur ciuitatem, neq; sancta omnino tangunt. Concedunt autem uobis familias liberas & possessiones tenere, sacrasq; leges saluas manere patiuntur. Insania est profectio, sperare deum talem circa iustos fore, qualis iniustis apparuit, præsertim qui statim ulcisci nouerit cum oportet. Deniq; Assyrios prima nocte, qua castra ciuitati admouerant, fregit. Quod si etiam uestram progeniem liberaret, Romanos uero dignos poena iudicaret, confestim eis illo tempore sicut Assyrjs transiretur, quo genti manus Pompeius attulit, quo post illū Sosius ascendit, quo Galilæa Vespasianus excidit, postremo non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neq; Sosius quicquam passi sunt, & ciuitatem uictoria ceperunt. Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit, etiam imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiam fontes nūc huberiores profluunt, qui prius uobis aruerant. Deniq; ante eius aduentum scitis & Siloam & omnes extra ciuitatem fontes adeo defecisse, ut ad utrunq; aqua mercaretur. nūc autem ita hostibus nostris largi sunt, ut non modo ipsis & iumentis eorum, sed etiā horis sufficiant. Deniq; huius prodigij & ante periculum factum est in excidio ciuitatis, qñ supra-memoratus Babylonius rex cum exercitu aduenit, qui & captam ciuitatem incendit & templum: quamuis ut opinor nihil tunc illi tantum, quantum uos irripie nunc, cōmisissent. Itaq; sanctis relictis, deum fugisse putauerim; hisq; nunc adesse, quibus cū bellū

geritis. An bonus quidē uir domum flagitiosam fugiet, & domesticos ederet: deū uero malis uestris inhærere arbitramini, qui etiam occulta conspiciat, & audit oia quæ tacent. Quid autem apud uos tacetur? quid celatur? quid non etiam inimicis planum factum est? Iniquitates enim uestræ uelut in præoptu neminem latent: inq̃ dies singulos, q̃s peior sit, certamen habetis, atq̃ ita nequitia, ut uirtutem demonstrare contenditis. Veruntū reliqua salutis uia est, si uelitis, & diuinitas confessis ac pœnitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proiçite, pudeat uos patriæ iam dirutæ, cōuertite oculos, & aspiciat eius quam proditis pulchritudinem, quale oppidum, quale templum, q̃ multarū gentium munera. Quis in hæc flammæ adducit? quis hæc iam non esse desiderat? Et qd est hoc quod saluū esse debeat dignius? o duri & lapidibus stupidiores. Si hæc non ueris luminibus cernitis, saltem familiarū uestrarū miseremini. Versentur in conspectu cuiusq̃ filij, coniuges & parentes, quos paulopost aut bellū aut fames absumpserit. Scio quia una cum his periclitabitur mihi mater & coniunx, & familia non ignobilis, domusq̃ olim clarissima. Et fortasse propterea me quisq̃ hæc suadere crediderit: interficite illos, accipite mercedem salutis uestre sanguinē meū. Ipse quoq̃ mori paratus sum, si post me resipiscitis. Hæc Iosepho uociferante cum lachrymis, seditiosi quidem neq̃ animos flexerunt, neq̃ tutam sibi mutationem fore iudicauerunt. Populus uero ad pfugiendum cōmotus est. & alij possessionibus suis, alij rebus charissimis exiguo precio uenundatis, aureos, ne latrones eos deprehēderent, transglutiebant. quū uero ad Romanos elapsi fuissent, exonerato uentre habebant usus necessaria. Titus enim plerosq̃ per agros, quō uellet quisq̃ pergere, dimittebat: idq̃ magis eos ad perfugium hortabatur, quod & intestinis malis carebant, nec Romanis seruirebant. Iohannes autem & Simon cum socijs, ne his magis pateret exitus, quā Romanis aditus, obstruebant: & qui uel umbram suspicionis dedisset, continuo necabatur. Didicimus quidem manere etiam sicut pfugere, par causa erat pereundi: nam quasi trāsfigere uoluisset, propter patrimonij quisq̃ occidebatur. Cum fame autē crescebat desperatio seditiosorū, & in dies singulos utrunq̃ malū amplius accendebatur. Et palām quidē nulla erant frumenta, irrumpentes autē scrutantur domos. Et siquidem inuenissent aliquid, eos qui negauerant uerberabant: si uero nihil inuenissent, quasi diligentius celauissent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorū, cū ea quæ solidis uiribus starent, abundare cibo putarentur. Tabidi autē transfigebantur: nec rationis esse uidebat, statim fame morituros occidere. multi uero clam uniuersa bona sua uno frumenti modio, qui ditiores essent, itemq̃ pauperes ordeï permutarunt. Inclusi deinde int̃mis ædium tectis, quidam summa penuria infectum triticum comedebāt. panem alij conficiebant, ut necessitas metusq̃ monuisset. Et mensa quidē nusq̃ apponebatur, sed incoctum subtrahentes igni cibum diripiebant. Miserabilis autē erat uictus, dignumq̃ lachrymis spectaculū, cum potentiores quidē plus haberent, infirmiores autem iniuriā deplorarent, quippe cum fames sup̃ oēs clades haberetur. Nihil em̃ sic perdit hominem ut pudor, nam quod reuerentia dignum est, in fame negligitur. Deniq̃ uxores uiris, & filij parentibus, & quod miserrimum, matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebant: & marcescentibus inter manus charissimis nemo parcebat, quin uitæ guttas auferret. Edentes uero talia non latebant, sed ubiq̃ aderant qui ista diriperēt. Nam sicubi clausam domū uidissent, eos qui intus erant, cibum capere hoc suspicabantur indicio: statimq̃ ruptis foribus irruebant, uictumq̃ iam contusum dentibus, ex gutture penē reuocabāt, ipsos faucibus strangulantes. Pullabantur autem senes, ne cibū defenderent: lacerabantur mulieres, ea quæ haberent in manibus occultantes: nullaq̃ miseratio uel canis erat capitis, uel infantia: sed abstractos pueros & ex bucella pendentes, humo allidebant. Si quis autē incurrentes antecuenisset, quodq̃ rapturi fuerant deuorasset, tanq̃ læsi cruentiores erant. Acerbissimos autē cruciatus excogitabant, dummodo alimenta reperirent: nunc excruciantes genitalium uisus, nunc uirgis acutis podices transfigendo. horrendaq̃ etiā auditu quis patiebatur in unius panis confessionē, & ut unum pugnū farinae abditū indicaret. Tortores autē nec esuriebant (minus em̃ crudele uideretur, quod necessitas imperaret) exercentes autē dementia suam, sexq̃ sibi diebus commeatum pparantes, hisq̃ occurrentes, qui per Romanorū custodias agrostis oleis herbarumq̃ gratia colligendarū nocte erepissent, cum iam se hostes

euasisse credebant, quæ attulissent eripiebant: multumque supplicantibus, & horribile dei nomen implorantibus, ut aliquam partem sibi concederent eorum, quæ cum periculo sibi collegissent, nihil penitus dabant: gratumque uidebatur, si spoliati non perirent. Hæc quidem humiliores à satellitibus patiebantur. Honorati uero ac diuites ad tyrannos pducantur, quorum alij insidiarum falso accusati occidebantur, alij quia Romanis pderent ciuitatem. Et plerumque delator subornatus indicabat, quod profugere uoluissent. Si uero quem Simon expilasset, eum ad Iohannem remittebat, & quem Iohannes expilasset, eum Simon excipiebat: sibi quoque inuicem propinabant sanguinem popularium, miserorumque cadauera partiebantur. Et dominandi quidem causa erat in utroque dissensio, scelerum uero concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, sibi totum uendicans, non dedisset, nequissimus uidebatur. Et qui non acceperat, uelut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Sigillatim quidem iniquitates eorum explanare non potero: ut autem breuiter dicam, neque aliam ciuitatem unquam talia perpeffam puto, neque ullam nationem post hominum memoriam malitia ferociorem fuisse. Postremo etiam genti Hebræorum male dicebant, ut minus impij uiderentur in alienos. Veruntamen, quod erant, & seruos se & conuenas & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Denique ciuitatem ipsi euertere, & Romanos inuitos hanc tristem admittere uictoriam coegere: tardiusque uenientem in templum ignem penè traxere. Denique cum hi ardere superiorem ciuitatem uidissent, neque dolere, neque illachrymauerunt: sed apud Romanos qui hæc paterentur inuenti sunt. Verum hæc quidem loco postea cum rerum documentis dicemus.

¶ De Iudeis crucifixis & aggeribus combustis. Caput XII.

Tito autem aggeres proficiebant, quamuis à muro milites male afficerentur: parte uero equitatus missa, iussit per ualles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatōres, quibus iam minime præda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus. nec clam enim seditiosis fieri posse sperabant, ut cum coniugibus ac liberis diffugerent, eosque latronibus relinquere non patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundum fames, restabatque iam latitantes egredi, & ab hostibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabant, metu supplicij, seroque uidebantur supplicare: post pugnam itaque uerberati, & ante mortem modis omnibus excruciat, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas, cum Iudæi in dies singulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperentur. Sed neque captos dimittere tutum erat, tantumque asseruare multitudinem custodum uidebat esse custodiam: maxime uero propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tanquam similia passuros, nisi se dedidissent. Milites autem diuersis modis suffigebant, ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinem quam cepissent, iam spanti crucibus decrat, & corporibus cruces. Seditiosis uero tum defuit, ut ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cessit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erant popularium proniores ad pacem, & quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur, eos supplices, non captiuos esse dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec uerum cognosceretur inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt, quasi ad uerum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam

*Manus abei
se multis ca-
ptiuorum.*

*Conuicti in-
deorum in
Titum &
milites.*

Talia conuictis admiscentes uociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoque aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens, & præterea caterua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes statura pares & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eruditi. unde etiam nomen habebant, plerique tamen famam gentis æquare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri contigit, prius quam fortuna mutaretur. Ostendit autem ille quoque in senecta ætate, nullum ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo uigente, præsens se mirari aiebat, quidnam esset quod Romanos adire pigebat muros. erat enim bellator ipse naturaque promptissimus, tantusque uiribus, ut multum peccaret audacia. Cum uero Titus ad hoc subriisset, laboremque communem esse dixisset, sicut erat Antiochus, cum Macedonibus in murum impetum fecit. & ipse quidem pro uiribus suis ac peritia cauebat tela Iudæorum, sagittis eos appetens; adolescentes autem omnes præter patres eos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerant, & ad extremum multi faucibus recessere: hoc reputantes, quod etiam uiris Macedonibus uincere cupientibus, fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maii aggeres inchoati, uix nono & uigesimo perfecti sunt, cum totos dies septem & decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt. & unus quidem qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fuit erat extructus, contra medium stagnum, quod Struthium uocatur: alter uero à duodecima, uiginti cubitis distans. Decima uero legio, quæ supra memoratis præstabat, in septentrionali parte opus erexerat, ubi stagnum est, quod appellatur Amygdalon. Ab hoc autem quintadecima legio triginta discedentem cubitis aggerem fecit ad pontificis monumentum. Iam uero ad motis aggeribus, Iohannes sub fossa intus terra usque ad aggeres Antoniam uersus, dispositis per cuniculum sudibus, opera suspendit: illataque sylua picæ ac betulamine illita, ignem immittit: succensis autem fulcimentis, fossa repente subsedit, cumque magno sonitu in eam aggeres decidere. ac primo quidem cum puluere fumus ex alto excitatus est, cum ignem ruina concluderet. peresa uero materia qua premebatur, flamma iam clarior apparebat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat: molitionem uero Iudæorum ægre ferebant: iamque se uicisse credentium & spes eo casu refrixit, & in posterum subuenire aduersus ignem minus utile uidebatur, etiam si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo uero post, alios etiam aggeres Simon cum sociis aggrediens. illa enim parte Romani ad motis arietibus concutere murum coeperat. Tephthæus autem quidam ex Garfi ortus, ciuitate Galilææ, & Megastarus ex regalibus famulis Mariammes, cumque his Adiabenus quidam, filius Nabataei, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hisque uiris neque audaciores in illo bello extra ciuitatem apparuere, neque magis horrendi. nam uelut in amicos, non in agmen hostium excurrerent, nihil cunctati sunt aut substitere: sed per medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti autem missilibus, & gladiis detrusi, non prius à periculo demoti sunt, quam ignis instrumenta corripere. Sublata uero iam flamma, Romani quidem concurrentes e castris, auxilio properabant: Iudæi uero ex muro eos prohibebant, manusque cum his conferebant, qui flammam extinguere conarentur, propriis corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidem arietes igni subtrahere, cum eorum tegmina cremarentur: Iudæi uero etiam per flammam eos retinere certabant. & quamuis feruens nacti essent ferrum, tamen arietes non amittere. Hinc autem flamma transit in aggeres, & auxiliantes præueniebat incendium. Itaque Romani flamma circumdati, quoniam seruare posse opera desperabant, in castra discedunt. Iudæi uero magis instabant, cum semper eorum numerus cresceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minusque cautos haberent impetus, freti uictoria. progressi autem usque ad munimenta castrorum, prælio cum eorum custodibus decertabant. Est enim statio pro castris per uices succedentium armatorum, & acerbissima in eos sanctio Romanorum, ut qui loco de qualibet causa cessisset, occideretur. hi poenali exitio gloriosa morte prælata, steterunt fortiter: eorumque necessitate simul ac pudore, plurimi fugientium redierunt: ballistisque in muro dispositis, ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suo corporis prouidentem, nam quoscunque obuios habuissent, cum his congregiebantur Iudæi, &

Struthium.

Stagnum
Amygdalon.Aggeres
succensi.

In spicula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi adis magis quam fiducia superabant, & Romani plus audaciae quam quod male tractarent, cedeabant. Iam uero Titus aderat ab Antonia, quod secesserat, locum alijs aggeribus prospiciens, multumque increpatis militibus, si cum hostium muros obtinerent, in suis periclitarentur, & uelut ex carcere contra se dimissis Iudaeis, obsessorum paterentur ipsi fortunam, ipse cum electis militibus hostes a latere circunuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conspecti durabant. mixta uero acie, puluis quidem lumina, clamor uero aures exuperabat, neque aut amicum quisque internoscere poterat aut inimicum. Iudaeis autem non tam uirum fiducia, quantum salutis desperatione perseverantibus, etiam Romanos pudor armorum & gloriae & praesentia periclitantis Caesaris reddidit fortiores. Itaque putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudaeorum fuisse rapturos, nisi praesento pugnae momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus, Romani moerore tenebantur, quod tam longum laborem una hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circum Hierosolyman triduo.

Caput XIII.

Titus autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat, Tomni ad motum milite uel muros expetiri: adhuc enim Iudaeos cum exercitu parte dimissos, uniuersi uero militis impetum tolerare non posse, uerum sagittis esse obruendos. Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant, alij & sine aggeribus assideri, gressus eorum tantummodo obseruando, ac ne uictus intro ferretur monebant, & ciuitatem famam relinquare, neque cum hoste manu confingere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse, quibus opus est ferro procumbere, uel etiam sine hoc interficere, quae saeuior est cupiditas. Ipsi autem Tito, cessare quidem prorsus tanto cum exercitu, honestum non uidebat, & pugnare cum his superuacuum, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri, impendiorum penuria operosum iudicabat: egressus uero ciuitatis obseruari, operosius. Nec enim circundari eam propter magnitudinem locorumque difficultatem, ab exercitu posse, & praeterea ad excursus incautum: contra manifestam uero uiam obseruatam, occultas uias excogitatos Iudaeos, tam necessitate quam locorum scientia. Si quid autem clam esset illatum, diutius obsidionem trahendam, uerendumque, ne uictoriae gloriam diminuat temporis longitudo. Haec enim cuncta quidem effici posse, sed celeritatem ante gloriam duci: debere tamen si celeritate uti uelit & cautione, totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse praeccludi, & Iudaeos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatem tradituros, aut fame uictos facillime capiendos. aliter enim se non posse quiescere. Verum & aggeres curaturum esse, cum infirmiores habeat qui phibeant. Quod si cuiquam magnum opus & inextricabile uideatur, eum considerare debere, quod neque paruum opus Romanos decebat facere, & sine labore magnum quid perficere, ne deo quidem facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidam impetus militibus incidit, ambitumque partiti, non solum rectores inter se, uerum ipsi etiam ordines certabant. Et milles quidem decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isque chiliarcho placere properabat: chiliarchorum uero ostentatio, ad duces usque pertinebat, ducum uero certamina Caesar ipse iudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sepiissime inspiciebat. Coeptum enim a castris Assyriorum, ubi ipse tendebat, ad inferiorem Cænopolim murum duxit. Hinc per Cedronem ad Elaon montem reuertens, a meridie montem complectitur, usque ad saxum quod peristereonos uocatur, eique proximum collem, qui super uallem imminet Siloam, ac inde ad occidentem flexo edificio, ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentum, circundato monte, ubi Pompeius castra posuerat, ad septentrionalem redit regionem. Et cum processisset ad uicum, cui nomen est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentum ab oriente clausum castris suis coniunxit, unde coeperat. Murus quidem uno minus quadraginta stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim aedificata sunt: eorum gyros denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignum mensibus uideretur, celeritas uero fide careret. Muro autem circunclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primam quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secun-

Urbs circumdatur muro.

Ambitus muniti. Castella.

dam uero Alexandro permiserat: tertia uero obtigit legionum ducibus. Somnōs autem uigiles inter se sortiebantur, totaq; nocte per castellorum spatia circuibant.

¶ De fame Hierosolymorum & iecunuo aggere extructo.

Caput XIII.

Ivdæis autem cum exeūdi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: auctaq; iam fames, totas domos ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atq; infantibus: uiarum autem angusta, senibus mortuis. Adolēcentes autem ac iuuenes turgidi, uelut umbræ mortuorum, per fora uersabantur: & ubi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neq; poterant præ labore, & eos quibus aliqua uis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorū, & quod de ipsis erat incertum. Deniq; super eos quos sepelierant, multi moriebantur. Multi autē ad sepulchra, priusquam fati dies ueniret, & uiui properabant: neq; luctus in illis calamitatibus, neq; fletus erat, sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis, & corruptis oribus, qui tardius morerētur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum uero silentium ciuitatē, plenaq; mortuis nox comprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tunc sepulchra erant, & cadauera spoliabant, & uelamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur. hisq; gladiatorum mucrones probabant: nonnullosq; iacentium adhuc spirantes, ferro experiendi causa transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferre sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas uero efflantū quisq; in morte templum obtutibus intuebatur, cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem, primo quidem sumptu publico iuebant mortuos sepeliri, cum foctorem ferre non possent: deinde quod non sufficebant, in ualles eos ex muro præcipitabant. Quas circuiēs Titus, ubi plenas cadaueribus uidit, altamq; sanie tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: & extentis manibus deū testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidē ita erat affecta. Romani uero, cum iam nemo seditiosorū auderet excurrere (nam etiam eos mœror, famesq; tangebant) dies lætos agebant: frumenti, aliarumq; rerum necessariorum habentes copiā, de Syria proximisq; prouincijs. multi autem iuxta murum stantes, magnamq; alimentorū abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostiū incendebant. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & properans saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanq̃ difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati p̃ximas syluas, opera prima cōsumpserant. à nonagesimo uero stadio milites alias cōgerebant: & ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circuiens, atq; opus urgēs, quod in manibus eos haberet, latronibus ostēdebat. Sed illis pœnitudo planē perierat, & animis ac corporibus separati, utrisq; uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansueta, uel corpora dolor tangebant, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantq; languentibus carcerem.

¶ De cede iudeorum intra & extra Hierosolymam.

Caput XV.

Matthias à Simone occiditur.

Deniq; Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatū peremit. Boethi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis & charus. Is, cū à Zelotismale populus tractaretur, quibus iam Iohannes accesserat, ut adiutorem Simonem reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuēs. Ingressus autem ille, postq̃ obtinuit ciuitatem, inimicum eum æque atque alios esse dicebat, qui p se consilium dederat, uelut hoc simplicitate suasisset: productumq; eum & accusatum, qd cum Romanis sentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa. cum tribus filijs suis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi, q̃ filios obsecrantem, atq; hanc pro illa, quod ciuitatem ei aperuisset, gratiam postulantem, ut augetet eius dolorem, nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cæsos in cōspectu suo filios iugulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bainadi filio p̃ceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eum iuuaret, ad quos exire uoluisset. corpora uero sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidam, pontifex, filius Masbali, nobilis, & scriba curiæ, uir fortis, ex Ammaus genus ducens, & cum his quindacimi ex populo clariores necantur. Iosephi uero patrem conclusum asseruabant: missosq; Iosephi patre præcone denūciant, ne quis in ciuitate de gentium uel colloqueretur cum eo, uel in uia

Ananias pontifex occiditur.

veniret, proditiōis metu proposito: & eos qui hæc cum illo deflerent, ante quæstionem perimebant. Ista uidens quidem Iudas filius Iudæ, unus ex numero præfectorum Simonis, qui turrim ab eo sibi creditam custodiebat, fortasse quidem nonnihil etiam misericordia crudeliter pereuntium, magis autem sui providentia, conuocatis decem fidissimis cōtubernalium: quousq; tandem, inquit, hæc mala sustinebimus? quāuue salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat, Romani uero penē intus sunt. Simon autem bene quoq; meritis infidelis est: metusq; etiam apud eum pœnæ, & apud Romanos certa fœderis dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatē. Nihil autem graue Simō patietur, si cum de se desperauerit, pœnas citius pēdet. His ubi decem assensu sunt, mane ceteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat, proderetur. ipse uero de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero, cum Titus ad murum cum armatis succederet, antē rem Simon cognouit, turrimq; uelociter occupat: Romanisq; eos inspectantibus custodes peremit, & per murum proiecit corpora mortuorum. Ibiq; circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput uulneratur lapide, statimq; attonitus cecidit. Excursus autem ad eius casum factus est Iudæorum: abreptusq; esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset qui eū protegerent. Illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens. seditiosi uero, tanquam interfecto quē maxime cupiebāt, cum lætitia conclamauerūt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo residuam multitudinem mœror tenuit, uere periisse credentē, cuius fidutiā profugere cogitabāt. Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidem, ex Iotapatis hoc ait certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem flens, ad ancillam: hunc, inquit, fœcūditatis recepiſſe fructum, quod ne sepelire quidē sibi filiū licuisset, a quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendaciū diutius eruciauit, neq; lacrimas refecit. Cito em̄ curato uulnere Iosephus resipuit: progressusq; clamabat, illos sibi non multo post uulneris pœnas daturus, populum autem rursum ad fidem hortabatur, unde populo quidem fidutiā, seditiosis uero stupor incidit eius aspectu. Profugorum autem alij statim de muro necessitate proſiliebāt: alij uelut ad pugnam cum lapidibus progredi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autem sauior ea quā intus pertrulerant fortuna conſequebatur & fame, quam domi reliquerant, uelociorem apud Romanos inueniebant ad exitium satietatem. aderant namq; inflati ex inedia, & uelut morbo intercuris aquæ turgidi. deinde uacuata replentes corpora, disrumpebantur: nisi qui perſti desideria cohibuiſſent, paulatimq; cibum deſueto corpori obtuliſſent. Verum & eos q; hoc modo ſeruarentur, alia plaga ſuſcepit. Quidam apud Syros ex transfugis deprehenditur, ē ſimo uentris aureos colligens. Transglutientes autem (ut ſupra diximus) eos ueniebant, quod cunctos ſeditioſi ſcrutabantur, & maxima uis auri fuerat in ciuitate. denique duodecim atticis comparabant, quod antea uigintiquinque ualebat. Verum hac arte per unum detecta, totis caſtris fama percrebuit, quod aurō transfugæ plenī uenirēt. Arabum autem multitudo & Syri, ſciſſis uentribus ſupplicium minitabātur. Et hac ego clade nullam credo ſauiorem contigisse Iudæis: una denique nocte duorum millium patrefacta ſunt uiſcera. Et hac Titus iniuſtitia cognita, penē iuſſiſſet autores circunſuſo equitatu iaculis appeti, niſi magna fuiſſet multitudo noxiorum, multoque plures puniendi, quā qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliariū ducibus, ſtemq; militum Romanorum (nam etiam militum quosdam hæc tangebāt inuidia) utrūſque iratus dicebat: ſi qui militum ſuorum hæc committerent lucri cauſa incerti, nec arma propria quicq; erubeſceret auro argentoq; facta: Arabes autem & Syri, primo in alieno bello licet calamitates inferrent: deinde crudelitātē in cædibus & in Iudæos odia Romanis aſcriberent. hæc enim quosdam ſuorum milites inſanſa participare. & his quidem mortē interminatus eſt, ſi quis in eadem poſtea repertus fuiſſet audacia. ad legiones autē mandata dedit, ut ſuſpectos inueſtigarēt, atq; ad ſe deferrent. Verum proſecto auaritia contemnit omne ſupplicium, ſauiſq; hominibus lucrandi amor innatus eſt: nullaq; omnino calamitas plus habendi cupidini cōparat. Imo uero hæc alias & modū habent, & metu ſubiugant;

Iosephus lapide
de uulnera-
tus.

Mater Iosephi,

Deus autem, qui damnauerat populum, omnem uiam salutis ad interitum uerterat. denique id quod cum poena interdixerat Caesar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis transfugisset, circumspectantes ante ne quis Romanorum uideret, eos scindebant, & ex uisceribus quaestum nefarium trahebant. in paucis autem reperiebatur, & plerisque sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum reduxit.

De sacrilegio circumtemplum, & relatis ex urbe esaucribus & fame. Caput XVI.

Donaria templi à Iohanne repta.

Iohannes autem, ubi rapinae ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: multa quoque donaria templi retinens, multa quoque uasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lanceas & mensas, ne urceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusque uxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro deo, qui pro templo militarent, & ex ipso alii. Propterea quoque sacrum uinum & oleum, quod sacerdotes sacrificiis reseruabant, tutum erat effudisse. namque in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore ungebantur & potabant. Non equidem recusabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani contra noxios uenire tardassent, aut hiatu terræ deuorandam fuisse ciuitatem, aut diluuiο perituram, aut fulmina ac Sodomæ incendia passuram. multo enim magis impiam progeniem tulit, quàm quæ illa protulerat. denique cum eorum pertinacia desperata, totus populus interit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Mannæus Lazari filius, transgressus ad Titum, per unam portam quæ sibi credita fuerat, centum & quindecim millia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra propè ciuitatem posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, usque ad calendæ Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. cæteros enim propinqui sepeliebant. sepultura autem fuit, elatos ex oppido proicere. Post hæc autem nobiles profugit, omnia mortuorum egenorum sexcenta millia portis eieccta nunciabant: aliorum uero numerum minime posse comprehendere. cum autem pauperibus efferendis non sufficerent, congecta in maximis ædibus cadauera esse inclusa. & frumētū quidem modium uenisse tale toto, post autem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulso, ut cloacas rimarentur, boumque ueterem fimum alimentum haberet. stercore quoque collectum, quod ne uisui quidem tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidem audientes, miserati sunt: seditiosos autem ne uidētes quidem pœnitebat, sed patiebantur usque ad ea progredi. fatum enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipsis imminebat & ciuitati.

stercore bouum uesci coacti.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IV. DAICO LIBER VII.

De suffusione murorum, succensione aggerum & Sabino oppugnante murum.

CAPUT PRIMVM.

LADES quidem Hierosolymorum in pelus quotidie procedebant, cum & seditiosi magis accenderentur aduersis inclusi, postque populum fames ipsosque iam possederat. Quin & multitudo congestorum in ciuitate cadauerum, & uisu horrenda erat, odoremque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, conculcare mortuos cogebantur, & qui super eos pedem ponerent, neque miserabatur, neque horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant cômuniæ mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteræ ad externum bellum præparabant, tanquam exprobrantes deo (ut mihi uidetur) supplicij sui tarditatem. non enim spe uictoriæ maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra uiginti & unum dies aggeres erexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta usque stadia circum oppidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. nam quæ antea arboribus & paradisi ornata fuerat, ea tunc deserta præcis undique arboribus cernebatur: nec ullus qui pridem Iudæi

viderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc uideret, continere lachrymas poterat, uel non generare mutationem quantum pristinis derogasset. Omnia namque insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis subito aduenisset, qui locum prius scierat, eum cognosceret, sed persens quæreretur ciuitatem. Romanis autem ac ludæis, finitum opus aggerum, par faciebat timoris initium. namque hi, nisi eos quoque exurerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autem, fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensis alios parare. nam & materiae defecerant, & labori quidem corpora militum, crebris uero offensionibus animi cesserat. Verum ciuitatis cladibus tristius Romani quam ciues in ea degentes afficiebantur, ad mala enim quæ hinc accidebant, etiam pugnatoribus nihilo segnioribus utebantur. Sed eorum spes frangebatur, cum aggeres infidijs, machinae soliditate muri, manus uero conflictus audacia repugnantium superaretur: & precipue, quod cum seditione fameque ac bello totaque malis persistentiores ludæorum animos inuenirent, uirorum quidem inexpugnabiles esse imperus arbitrabantur, inuictam uero animorum magnitudinem quæ calamitatibus aleretur, nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad uirtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias præparabant. Iohannis autem factio apud Antoniam, simul & quæ futura timebantur, si disciceretur murus cauebat, & antequam arietes admouerentur, operibus instabat, nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerem, spe decepti remeauerunt. Nam primum ne concordare quidem eorum uidebatur consilium, paulatim & per interualla, & cunctanter, non sine metu persilientium, neque ludæorum more, ut breuiter dicam, deerant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, & omni simul imperus, & ut non sine offensione recederent. Languidiores uero progressi quam solebant, etiam Romanos solito propiores offendere, qui corporibus quidem atque armis ita undique aggeres sepsere, ut nusquam igni aditum relinquerent: animum uero ita confirmauerunt, ne quis loco antequam occumberet moueretur. nam præter omnium rerum desperationem si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut pericia multitudini, aut ludæis Romani. Simul autem missilia pro illis faciebant in proficientes delata: & qui cecidisset, posteriores impediens, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui uero intra teli iactum uenire properassent, alij disciplina hostium & densitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: & ad extremum alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebant. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. ludæis autem inde digressis, Romani machinas admouere, quis ab Antonia saxis atque igni ferroque peterentur, & quodcumque hostibus telum necessitas attulisset. nam licet multum moenibus ludæi confiderent, machinasque contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autem ludæis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia laderetur, & fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabant. Nec tamen quod feriebatur, ictibus obediebat: sed ipsi quidem crebris in se missilibus iactis, cum nullis periculis desuper uenientibus lassarentur, arietum opus urgebant. cum uero inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, alij scutis super corpora concameratis, fundamenta manibus & uectibus suffodiebant. Itaque saxis quatuor obstinatio labore concussis, quietem utrisque nox attulit, & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua parte prioribus Iohannes aggeribus insidiando murum suffoderat, subsidente cuniculo, repente labitur. Verum propter spem utrorumque animi affecti sunt. Nam ludæi quidem quibus moerorem esse oportebat, quod ruina propter spem acciderat, & aduersum eam præcauti non fuerant, tanquam maneret Antonia, confidebant. Romanorum autem inopinatam latitiam ex celeri subuersione natam, conspectus alius murus, quem intrinsecus Iohannes edificauerat, cito restinxit. Veruntamen priore facilius oppugnatio uidebatur. Tunc enim & ascensum per ruiuas promptiorem, & Antonia esse infirmiorē murum qui recēserat, citoque destrui posset, arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat ascendere, quod ei qui primus id tentauisset, certissimum esset exitium. Titus uero spe atque oratione putans alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atque promissis sæpe quidem periculorum nasci obliuia, interdum autem mortem solere cōtemni, in unum cōgregatos fortissimos experiebatur, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea quæ periculum non afferunt, aperte & ipsis qui rogantur, & qui eos rogant, ignauia reprehensione parit, exhortatione ad milites

Tentata expugnatio.

Casus muri.

autem opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quæque gerere dignum est. Itaque difficilem uobis in murum esse ascensum ipse profiteor, quod autem uel maxime oporteat gloriæ cupidos pugnare cum difficilissimis rebus, pulchrumque sit cum laude mori, nec erit instructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem uos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, ludæorum patiens animus, & in aduersis rebus dura constantia. Romanos enim eosque milites, quibus in pace bella discere, in bello autem uincere consuetum est, a ludæis manu uel animo superari turpissimum est: idque in fine uictoriæ, cum etiam dei nitamur auxilio, namque offensiones nostræ, ludæicæ desperationes sunt. Illorum autem clades, fauore dei uestrisque uirtutibus crescunt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumque sine machinis casus, quid sit aliud quam in illos ira dei, nostrumque adiumentum? Igitur non solum deterioribus inferiores uideri, sed etiam diuinum præsidium prodere, uobis non conuenit. Quo pacto autem non turpe uideatur, ludæos quidem quibus non magni pudoris est uinci, qui seruire didicerint, quo minus in posterum id patiantur, mortem continere, atque in nos medios frequenter excurrere, non uictoriæ spe, sed ostentationis gratia: uos autem totius penè terræ marisque uictores, quibus etiam non uincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortunam cum his armis operiri, maxime cum paruo discrimine totum possitis efficere? Denique in Antoniam si ascenderimus, habebimus ciuitatem. Nam et si pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capiti ac respirationi hostium insedere uictoriam nobis plenissimam repromittit. Equidem prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentiētibz imprecor, quorum anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim uiroque fortium nescit, quod animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum elementum aether hospitio receptas inter sidera collocat, manesque se bonos ac propitios heroas, uidendos offerunt posteris suis? Quas uero morbus corporis tabesque consumpserit, & si maxime pbris ac piaculis purgatæ sint, subterraneæ tenebræ operiunt, atque obliuio suscipit, corporis simul & uitæ ac memoriæ sine circumscriptione. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc autem omni morbo leuius est, ferri ministerium, cui non uideatur ignauum negare usui, quod debito redditurus sit? Et hæc quidem ueluti seruari nequeat, uel quæ conati fuerint, persecutus sum. est autem salutis spes in maximis quoque periculis, qui uirile animum gerunt. Primum enim quod decidit, patet incessui: deinde totum quod ædificatum est, facillime dissolui potest. Vosque plures hoc opus aggredientes, alius alii pro adhortatione fietis atque subsidio: uestraq; obstinatio breui animos hostium frangat: ac fortasse nobis, si eam tamen coeperimus, in cruenta res efficietur. Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur, si uero clam, uel etiam per uim aliquid egerimus semel, quamuis paucos non sustinebunt. Me autem profecto pudeat, nisi quæ primus hoc fecerit, inuidendum remperationibus fecero, & qui uixerit quidem nunc æqualibus præsit: beatissima uero præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit, eorum uero unus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante uidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed animus quædam heroica in macro corpore, atque angustiore uiribus suis habitabat. Cum primus itaque surrexisset: dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante omnes in murum ascendo, atque opto quidem, ut uires ac uoluntatem meam sequatur fortuna tua. quod si coepit, cum sus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit, sed quod sic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, & scutum laua manu capiti prætendens, strictoque dextera gladio, circa horam diei sextam murum petebat. sequebantur autem ex alijs, qui soli eius uirtutis æmuli esse cupiebant, undecim uiri. Multo autem omnes antecederet diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis & sagittis undique infinitis appeterent, atque ingentia saxa deuoluerent, quæ nonnullos de undecim deiecerunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetum cohibuit, quæ summa muri prehenderet, hostesque in fugam uerteret. uiribus enim eius atque animi pertinacia territi, pluresque ascendisse rati, non steterunt. Quæ in re fortunam quis, ueluti uiribus inuideat, semperque

Sabinus murum ascendit.

præclaris facinoribus officiat non incusauerit: Siquidem hic uir neq; ab incepto errauit, & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decidit. Vnde factum est, ut Iudæi reuerſi, ubi solum & iacentem uidere, ex omni cum parte iaculis peterent. Ille uero genibus nixus, & scuto præctus, primo quidem ulcisceretur hostes, multosq; ad se appropinquantes sauciuit, uulnibus aut multitudinem remisit dexterâ, & ad extremum prius redderet aliam, singittis est obrutus, uir dignus pfortitudine q meliori fortuna uteretur. p mensura uero coepti facinoris, cecidit. Cæteri aut tres penè iam summa tenentes, obriti lapidibus perierunt, & octo sauciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidē tertia die mensis Iulij gesta sunt.

¶ Romani Antoniam inuadunt & à Iudæis repelluntur. Caput II.

BIduo autem post, uiginti de numero excubantium per aggeres militum congregati, signiferum ordinis sui, & duos quosdam ex ala equitum, & tubicinem unum ad se uocant: nonaq; noctis hora per ruinas ad Antoniam ociose pcedunt. occisis autem primis cu stodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signum dari pceptum: quo cæteri quidem uigiles subito exsuscitantur, & fugiunt priusquam multitudinē quæ murum ascenderat, cernerent. nam & timor illis, & tuba imaginem quandam, ut magnū hostiū numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæsar autem signo audito, propere armat exercitum, & cum ducibus primis lectosq; cæterua comitatus, ascendit. Cum autem Iudæi ad templi interiorius confugissent, ipsi quoq; per cuniculum iruperunt, quē Iohannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositiq; amborum agminum seditioni, tam Iohannis q; Simonis, arcebat eos summa ui atq; alacritate repugnandi. siquidem excidij finem putabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his uictoriæ principium fuit. Ad ipsum autem aditum ualidissima pugna committitur: his quidem templum ui occupare certantibus, Iudæis uero Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ quidem ac hastæ utrisq; inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neq; conflictu discerni poterat, ex qua parte quisq; pugnaret, pmutatis uiris & propter angustias pmutatis, cum & uocis intellectum magnitudo confunderet, multaq; mors esset utrinq; armaq; simul & cadauera iacentium conculcata frangerent præliantes. Semper autem si bellum fluctuans graua esset alteram partem, potiorum exhortatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neque aut fugæ aut persecutioni locus erat, sed propinquæ mutationes configentium, & inclinationes pmutatæ fiebant exercitus. Qui uero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriendi necessitatem habebant, quod refugere non dabatur. nam & posteriores utriusque partis, suos in frontem urgebant, nullumq; inter dimicantes bello uacuum interuallū reliquerant. Cum autem Iudæorum animi, Romanorum peritiā uincerent, iamq; omnino tota acies pelleretur (à noua enim hora noctis ad septimam usq; diei pugnabant) hi quidem simul omnes excidij periculum p nutrimento uirtutis habebant: Romani uero exercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisq; spes pugnantium nitebatur) satis esse uisum est in præsentia, Antoniam obtinere.

¶ De Iuliano Romano milite insigni fortitudine.

Caput III.

Iulianus uero quidā centurio ex Bithyniā nō ignobilis, quem in illo bello & armorū Fortitudo in peritia & uiribus corporis & animi spiritu oīm fortissimū ipse cognoui, ubi Romanos Iani. iam cedere & male repugnare cōspexit (ppter Titū aut apud Antoniam stabat) subito pslit, iamq; Iudæos uincentes solus ad interiorē usq; tēpli angulū psecutus est. Fugiebat aut Casus Iuliani uniuerſa multitudo, neq; uim eius neq; audaciam hoīs esse opinantes. At ille p medios ruens, quos alios aliō dissecerat, ipsos quos occupasset interficiebat: eaq; facie nihil Cæsari admirabilius, aut alijs horribilius uisum est. Verum & ipsum pfecto fata psequabantur, quæ ab hoīe uitari nō possunt. Calceos namq; habēs, creberrimis atq; acutis clauis, ut cæteri solent milites, fixos, dum strato faxeis crustis solo curreret, labif. magnoq; cum armorū sono deiectus, in tergū fugientes reduxit. Et Romanorū qdē clamor ex Antonia sublatus est, salutis eius metuentiū: Iudæi uero multis simul gladijs & hastis undiq; feriebāt. Ille autē multā quidē ferri uim scuto excipiebat: saepe aut conatus erigere se, pcutientium multitudi ne reuolutus est, & iacens tamen gladio multos perculit. nec enim cito peremptus est, qn̄ galea & thorace omnia mēbra neci opportuna sepius erat, namq; diu ceruicē contraxerat,

donec concisis alijs eius membris remisit vires, cum ei nemo auderet succurrere. Nimi-
us autem dolor Cæsarem tenuit, ubi tantæ fortitudinis virum in conspectu tantæ multi-
tudinis uidit occidi, & quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem;
alios autem, ne possent, metus impediabat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum
nō paucos interfectorum suorum saucios reliquisset, ægre peremptus est, magna sui glo-
ria, non apud Romanos tantum & Cæsarem, uerum apud hostes quoq; relicta. Iudæi ue-
ro etiam mortui rapti corpore, Romanos in fugam uersos, in Antoniam cōcluserunt. For-
titer autem in eo prælio decertauere, Alexas quidem & Gypthæus, ex agmine Iohannis;
ex parte uero Simonis, Malachias & Mertonis filius Iudas, & Sosa filius Iacobus, dux Idu-
mæorum; Zelotæ uero, fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.

Portes Iude-
orum.

¶ Iosephi oratio pro deditione Iudeorum & profugiorum eorum.

Caput IIII.

Fundamenta
Antonie di-
runtur.

Iosephus rur-
sus hortatur
deditionem.

Iltus autem militibus suis imperat Antonie fundamenta diruere, faciliemq; ascen-
sum cuncto exercitui præparare. Ipse uero Iosepho ad se uocato (namq; audierat eo die
qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinā obseruationem quæ entelechismos uocatur,
uirorum penuria defuisse, eaq; re populum nimis dolere) itaq; dici Iohanni præcepit quæ
ante mandauerat, quod etiam si quis eum pugnandi sæuus amor teneret, cum qua place-
ret ei multitudine, ad bellum p̄gredi liceret, dummodo non unā secum & ciuitas interiret
simul & templum: sanctum tñ locum uiolare defineret, neue in deum nefas admittere-
ret. Potestatem autem haberet, si uellet, sacra intermissa celebrare p̄ Iudæos quos ipse dele-
gisset. Itaq; Iosephus, ne soli Iohanni hæc intimarentur, sed etiam pluribus, unde exaudiri
posset constitit, & mandata Cæsaris Hebraico sermone disseruit. Multū autem eos quo pa-
triae parcerent precabatur, ignemq; depellerent iam templo contiguum, deoq; uota red-
derent consueta. His dictis, populus tristitia simul & silentio tenebatur. Multis autem cō-
uicijs tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato, postremo addidit, nunq̄ sibi excidi-
um esse metuendum, qm̄ dei ciuitas esset. Atq; cum exclamatione: sanē uero, inquit Iose-
phus, eam puram deo conseruasti, inuiolataq; sancta mansere: nec in eum cuius speras au-
xilium, quicq; impium deliquisti: sed solennia sacra consequitur. Et si quidem tibi quisq̄
quotidianum auferat cibum, impium eum hostem putabis: deum uero, quem perpetua
religione priuaueris, belli auxilio speras futurum? Et Romanis peccata imputas: qui
nostras leges etiam nunc tuentur, & quæ ipse intercidisti sacra, deo reddi compellunt.
Quis non inopinatæ mutationis causam gemat, ac defleat ciuitatem? cum alieni quidem,
hostesq; impietatem tuam corrigant: tu uero Iudæus, & inter leges educatus, illis quoque
in has sæuior inueniaris. Atqui Iohannes etiam poenitere malorum, non est turpe in reb;
extremis: bonumq; tibi exemplum patriam seruare cupienti p̄positum est. Iechonias rex
Iudæorum, qui quondam Babylonis bellum sibi inferentibus, sponte ciuitate priusquam
caperetur excessit, & cum cognatione sua uoluntariam captiuitatem sustinuit, ne hæc san-
cta hostibus proderet, deiq; domum uideret exuri. ob hoc sacra Iudæorum commemo-
ratione laudatur, eumq; memoria transmissa p̄ secula semper noua immortalē posteris
tradit. Bonum ō Iohannes exemplar, & si periculum p̄sto sit, ego autem ueniam quoq; ti-
bi à Romanis spondeo, dum memineris, quod gentilis moneam, & Iudæis ista promittā,
spectariq; oporteat, qui sit autor, & unde consilium. absit enim unquam me ita captiuum
uiuere, ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihiq; male-
dicis. Etiam acerbiora mereor, qui hæc aduersus fata suadeo, deiq; sententia cōdemnatos
seruare contendo. Quis ignorat scripta ueterum prophetarum, & responsum impendēs
miserrimæ ciuitatis? iam tunc enim eius excidium p̄dixere, cum quis homicidium gentile
coepisset. Vestrorum autem cadauerum non ciuitas tñ, sed etiam templum omne reple-
tum est. Deus planē, deus ipse cū Romanis ignē sibi lustrationis infert, totq; sceles; plenā
exurit ciuitatē. Hæc Iosepho cū fletu & lachrymis p̄sequente, uox eius singultibus inter-
rupta est. Et Romani q̄dem miserati dolorē, admirati sunt. Iohannes autem eiusq; socij
magis cōtra Romanos iritabant, illū quoq; capere cupientes. Nobiliū tñ plurimos cōmo-
uit eius oratio. & nōnulli q̄dem seditiososq; custodias formidantes, locis suis manebant, iā
dudū certi de suo pariter & ciuitatis exitio, fuerunt autē, qui capto discessionis tēpore, ad

Romanos confugere, in quibus erant pontifices Iosephus & Iesus. Filij uero pontificum, tres quidem Ismaelis, cui apud Cyrenem fuerat caput abscisum, & Matthiae quatuor: alterius uero Matthiae unus, qui post interitum patris aufugerat, quem Simo Giora cum tribus filiis, ut supra dictum est, interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus defecerunt: eosque imperator cum per alia humane suscepit, tum sciens in alienigenis moribus illis uersari molestum esse, in Gophnam dimisit, ut ibi maneret interim, multas etiam pollicitus possessiones cuique peracto bello se redditurus. Illi quidem in destinatum municipium lati cum omni cautione discedunt. his autem in ciuitate non uisis, rumor seditionis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, ut hoc metu uidelicet a fuga reliquos deterrerent. Et paulisper quidem haec calliditas eorum sicut antea ualuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursum autem postquam eos Titus reuocatos a Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In unum uero congregati, & ante Romanos stantes, cum lachrymis atque ululatu seditionis rogabant, primo quidem ut in ciuitate Romanos susciperent, patriamque seruant. si hoc displiceret, saltem de fano exiret, templumque sibi liberarent. nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaque in transfugas uociferati conuicia, supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormenta, ut omne quidem circum fanum spatium multitudine mortuorum sepulchro, templum uero ipsum castello simile uideretur. In loca uero sancta & inaccessa, cum armis adhuc & manibus gentili caede calentibus insiliebant, & ad hanc processere legis iniuriam, ut quam Iudaeos indignationem oporteret exercere, si haec Romani admitterent: ea tunc in Iudaeos propria sacra temerantes, uterentur Romani milites. Nemo sane fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atque adoraret: latronesque optaret, antequam intolerandum malum contingeret, poenitere. Titus autem dolens uicem eorum, iterum Iohannem eiusque socios increpabat, dicens: Nonne uos o sceleratissimi, cancello sanctum locum protexistis? Nonne literis Graecis ac nostris incisas tabulas constituitis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicatur? Nonne eos qui transissent, quamuis Romanus quis esset, uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcastis o nocentissimi? Aut cur templum & externi & gentilis sanguinis confusione polluitis? Testor ego patrios deos, & si quis unquam hunc locum ante aspexit, (nunc enim neminem credo) itemque testor & exercitum meum, & Iudaeos qui apud me sunt, & uos ipsos, quod non ego uos uiolare haec compellam, quin & si locum acies uestra mutauerit, neque accedet ad sancta quispiam Romanorum, neque quicquam in eorum contumeliam faciet. seruabo autem uobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna, extructis aggeribus, & excursionibus Iudeorum.

Caput V.

HAEC Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non bene uolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autem, qui neque se ipsos miserari eos, neque templo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed uniuersum quidem his militum, quod locus esset non caperet, inferre non poterat. Tricentis autem de singulis centurijs uiris fortissimis lectis, etiam chiliarchis singulis milles attribuit: hisque duce praeposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autem ipse quoque in armis esset, unaque descendere statuisset, amici eius propter periculi magnitudinem ducumque dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia praesidentem militum certamini factum esse dixerunt, quam si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, ut de eorum uirtute iudicaret: ne autem fortis quisque indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret, sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui & ulciscendi & remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora, qua supra memoratum est, dimisit. progressus autem ad speculam in Antonia, quod fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, ut sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu exciri ceteri cateruatim excurrere. Itaque primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequerentur, in agmen proprium incidebant, multisque suorum uelut hostibus utebantur. uocis namque agnitionem confusus partium clamor, oculorum autem singulis horum ademerat: cum praeterea quosdam furor caecos, alios iracundia, alios timor

Multi Iudeorum profugerunt ad Romanos.

Iterum Romanorum inuadunt hostem

Titus spectat pugnam.

mor efficeret: idcirco obuium quencq; line discretionem feriebant. Romanis quidem scuto-
rum coniunctione septis, & per globos proflientibus, ignoratio minus nocebat: signi enim
sui quisq; meminerat. Iudæi uero disiecti, tam impetus, q̄ recessus temere facientes, sæpe
imaginem inter se hostium alijs aliq; demonstrabant, cum reuertentem suū quisq; per tene-
bras, quasi Romanum aggrediētem exciperet. Deniq; plures à suis q̄ ab hostibus saucia-
ti sunt, donec orto die, uisu iam pugna discerneretur, & in acie stantes ordine, sagittis atq;
telis uterent. Neutri uero cedebant, neq; labore fatigabantur. Sed Romani quidem & si-
gillatim, & multi simul in conspectu imperatoris de uirtute certabant: illumq; diem sibi
quisq; promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudæis autē & propriū cuius-
que periculū, & quod templo metuerent, ministrabat audaciam: quod tyrānus stans hos
rogaret, alios uerberaret, & ad pugnandū interminationibus incitaret. Cominus autē ple-
runq; pugnatū est, sed cito & breui momento plia mutabantur. neutra enim pars proli-
xum fugæ spatium uel psecutionis habebat. Pro suorū autē euentu ex Antonia tumultus erat,
& confidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantium: eratq; ueluti quoddam bel-
li theatrum. Nec enim uel Titum uel alios qui unā erant, quicq; eorum quæ in pugna gere-
bantur latebat. Postremo nona hora noctis cœpto plio, quinta diei dissoluti sunt, cū neu-
tri eo loco unde pugnam iniere, certa fuga cessissent, uerū mediam in ancipiti prælio uictō-
riam reliquissent. Romanorū quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudæorū uero partis
quidem Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simon Iosæ: Idumæiq; Iacobus & Simon, hic
Cathlæ filius, Iacobus autem Sosæ: de Iohannis autem socijs Gypthæus & Alexas, & de
Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Anto-
niæ fundamentis, latam uiam usq; ad templum fecit. admotaq; muro legiones, mox agge-
res inchoabant: unum cōtra interioris templi angulū, qui ad septentrionem orientemq;
spectabat: alterq; contra exedram, ad aquilonis partem inter duas portas ædificatam. alio-
rum duorū unum contra porticū occidentalem templi exterioris, alterq; contra septentri-
onalem. Magno tñ opus cum labore ac miserijs proficiebat, cū materias à centesimo usq;
stadio deportarent. Interdum autē insidijs lædebantur, cum ipsi quidem uincendi facultate
minime cauerent, Iudæis uero ppter desperationem salutis audacioribus uterent. Non-
nulli enim equitum, quoties ad ligna siue fœnum colligendum exissent, interea dum id
facerent, equos suos frenis exutos pasci sinebant: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapi-
ebant. Itaq; cum id crebro fieret, Cæsar existimans, quod erat uerū, negligentia suorū ma-
gis q̄ Iudæorum uirtute rapinas contingere, tristi animaduersione cæteros ad equorū cu-
stodiam reuocare statuit: unoq; milite qui equum pdiderat morte dāto, eo metu equos
suos cæteris conseruauit. Nunq̄ enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanq̄ natura
his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabāt, aggeresq;
erigebant. Altera uero die post eorum ascēsum, multi seditiosorū, quos rapinæ defecerāt,
& fames urgebat, congregati, in præsidia Romanorum, quæ Elæon montē uersus colloca-
ta erant, circa undecimam diei horam impetum faciunt. sperabant enim primo quidem
inopinatos, deinde curandi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito
illorū conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti, obstabant eis, murum trans-
cendere ac percurrere uiolenter arbitum conatis. Conflato autē uehementi plio, & alia
multa ab utraq; parte fortiter gesta sunt, cum Romani pter fortitudinem etiam bellandī
peritia, Iudæi uero immoderato impetu & effrenatis animis uterentur. dux autē his pudor
erat, illis necessitas. nam & amittere Iudæos, ueluti laqueis irretitos, Romanis turpissimū
uidebatur: & illi unam spem salutis, si murum ui percurrere possent, habebant. & quidā
ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam uersis, atq; in uallē coactis, equo in ad-
uersum montem à latere incitato pteruectus, rapit unum ex hostibus fugam petentem, in-
uenem & grauem corpore, & armis undiq; septum, talo comprehensum. tñ se inclinauit
equo currente, tantamq; dexteræ uim itemq; cæteri corporis, & equestris peritiæ demō-
strauit. Iste quidem tanq̄ munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cæsarem uenit. Ti-
tus autem uires eius qui ceperat admiratus, & captiuo, quia murū aggredi tentauerat, sup-
plicio tradito, ipse templi oppugnationem curabat, utq; aggeres mature fierent perurge-
bat. Inter quæ Iudæi aduersis prælijs male tractati, tumescente paulatim bello & in templi.

Anceps
pugna.

Aggeres
extructi.

Pedanius.

Serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore assolet, membra peste occupata, præuenientes ne ulterius procederet, abscindebant. Porticus enim parte, quæ ab aquilone in orientem pertinet, Antonia iungebatur, incensa, deinde ad uiginti ferè cubitos abrumpere, immisso sanctis incedio manibus suis. Biduo autè post, prædicti mensis uicesimo & quarto die, Romani porticum inflammauere, & usq; ad quartumdecimum cubitum igne progressi, Iudæi similiter culmen abhiciunt: neq; omnino recedentes ab operibus, & Antonia continentia dirimentes, cum liceret eis ac deberet incendium prohibere. Itaq; immisso igne, cursum eius ociose pro sua utilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam prælia cessauere: sed frequens erat paulatim contra se excurrentium pugna. Iisdem autem diebus, quidam ex Iudæis, uir & corpore breuis, & uultu despicabilis, tamq; genere q̃ rebus alijs uilissimus, Ionathas nomine, progressus ad Iohannis pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus est, tum quem fortissimū haberent ad singulare prælium prouocauit. At qui contra steteret, multi quidem dedignabantur, erant autē inter eos (ut assolet) etiam qui timerent: quosdam uero non inconsulta mouebat ratio, cū mortis cupido non debere conflagrare. nam qui de salute desperassent, eos neq; cautos impetus habere neq; deum uereri: & cum his in discrimen uenire, quos neq; uincere magnū sit, & uinci cū dehonestamento periculosum, non fortitudinis, sed ferocitatis uideri. Cum autem diu nemo procederet, multaq; Iudæus eorum timiditati illuderet, homo arrogans & superbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens, insolentia eius exosus, fortasse autē etiam corporis breuitate sublatus, inconsulte profiliit, & cæteris commissa cum eo pugna risum præbuit, à fortuna proditus. Lapsus enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuum posito, læua scutum, dextraq; cruentum gladium coruscabat: armisq; cū fremitu cōcussis exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat, donec cum tripudiantē & uana iactantē, Priscus cæturio sagitta trāsfixit: eoq; facto, & Iudæorū & Romanorū clamor uariis excitatus est. Ille autē dolore in uertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: belliq; felicitatem ratione carentem q̃ uelox ultio sequeretur ostendit.

Porticus
incensa.

Pudens cadit

¶ Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.

Caput VI.

Seditiosi uero templum tenentes, aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus positos repugnabant. Vicesimo autem septimo die prædicti mēsis, huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen & trabes erat uacuum, syluis aridis, itemq; sulfure ac bitumine repleuere. deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerarij fugientibus instabant, & in porticum ascendere positos scalis nitabantur. qui uero prudentiores erant, nullam fugæ causam Iudæis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudæi. excitatq; undiq; subito flamma, Romanos & qui extra periculum steterunt, ingēs stupor inuasit, & desperatio quos incendium ceperat occupauit. flammis enim cincti semetipsos retrorsum in oppidum, alij uero in hostes precipitabant: multi spe salutis desilientes in puteos, sileo debilitabantur: alios, dum conantur, præueniebat incendium, alij ferro flammam anteuertebant. statim uero & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum puagatus. Cæsarem uero licet morientibus indignaretur, quod iniussu porticum ascenderant, misericordia tamen eorum tetigit. cumq; nemo prohibere posset incendium, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia uidebāt eius dolorem, pro quo ipsi animam pderent. uociferās enim & ante alios psiliens, & comites suos q̃ possent auxilium ferre obsecrans, cernebat. eiusq; uoces & affectiones quisq; uelut aliquam præclarissimam sepulturā secū auferens, moriebatur. Nonnulli tñ recepti in partem porticus latiorē, flammæ quidem periculū euasere. obsessi autē à Iudæis, cū diu sauci restitissent, postremo uniuersi cecidere. Post oēs autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamēto fuit calamitati, & quis sigillatim digni sint memoria qui periire, oīm tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudæi quidem, & quia fortis erat, & quia interficere eum cupiebant, ad se descendere permessa fide hortabantur. frater uero eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamq; militiam dehonestaret orabat: cui magis obtēperauit: sublatoq; altius gladio, ut ab utrisq; partibus cerneretur, semetipsum occidit. Eorum autem quos ignis

Romani flammis exusti.

ddd ij

obsederat, Artorius quidam calliditate seruatus est. Appellato enim clara uoce Lucio quodam, comilitone & contubernali suo: haeredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurrisset, ipse quidem qui se in eum proiecerat, uixit: Lucius uero pondere oppressus, constratusque lapidibus solo allisus, continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterum tamen cautiores effecit, & aduersus ludæorum insidias iuuat, quibus plerumque loca moresque hominum nescientes laedebantur. Exusta est uero porticus ad turrim usque Iohannis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, supra postes qui in xystrum ducerent aedificauerat. reliquum uero ludæi, postquam consumpti fuerant qui ascenderant, absciderunt. Postero autem die Romani quoque, porticum quæ in boreæ parte fuit, ad orientalem usque totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, super uallem aedificata: unde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

¶ De fame ludæorum. Caput VII.

Circa templum quidem ita res se habebant. Eorum uero qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebant. Per singulas namque domos, sicubi aliqua uestigia cibi apparuissent, bellum ilico gerebatur, & amicissimi inter se ad manus ueniebant, miseris diripientes animis uiaticum. Fides autem penuriæ nec morientibus habebatur: sed etiam quos uiderent expirare, scrutabantur latrones: ne quem forte cibum sinu occultans quispiam, moreretur. Ipsos autem spes egestate uictus hiantes, ueluti canes rabidos decipiebat, & impingentes in ostia, tanquam ebrii ferebantur, eademque domos bis ac ter eodem momento desperatione inquietabant: omniaque dentibus necessitas subigebat, & ea colligentes quæ nullum, quæ sordidissimum mutorem animalium, non horreret, comedere patiebantur. Denique nec cingulis nec calceamentis abstinuere, coriaque scutis detracta mædebant. Quinetiam sceni ueteris laceramenta uictui habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis uenundabant. Et quid opus est famis improbitatem ex rebus anima carentibus demonstrare? factum enim relaturus sum, neque apud Græcos, neque apud Barbaros cognitum, & dictum quidem horrendum, auditu uero incredibile. Itaque libenter hanc calamitatem intermitterem, ne metiri me possent æstimarent, nisi testes multos haberem: & fortasse frigidam patriæ referrem gratiam, parcius ea differens, quorum fata perpessa est.

¶ De muliere quæ per famem filium coxerat. Caput VIII.

Mulier quædam ex numero trans Iordanem habitantium incolarum, Maria nomine, Elezari filia de uico Vetezobra, quod significat domus hyssopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiens, in Hierosolimam recepta, cum ceteris obsidebatur. Huius aliqua quidem bona tyranni diripuerunt, quæ ex transamnianis locis in opidum comportauerat. reliquias uero conditorum, & si alimenta reperissent, irrumpentes domum eius satellites, quotidie auferebant. Grauius autem mulier indignabatur: propter eaque sæpiissime raptoribus maledicens & imprecans, eos contra se uehementius iritabat: cum neque iratus, neque miserans, eam quisque uellet interficere. Sed uictum quidem parando alijs parabat: undique autem adempta iam erat ei etiam reperiendi facultas, famesque uisceribus & medullis irrepererat. plus uero quam fames iracundia succendebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsæ, rebus aduersis contra naturam excitatur: raptoque filio, quem lactentem habebat, miserum te, ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud Romanos etiam si uixeris, seruiturus es: fames autem præuenit seruitutem: his uero seditionis fauiores sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditionis furia, & humanæ uitæ fabula, quæ sola deest calamitatibus ludæorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, coctumque medum comedit. adopertum uero reliquum seruauit. Ecce autem aderant seditionis, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset ostenderet, minabantur. Illa uero bonam partem se reseruasse respondens, aperit filij reliquias. Illos autem confestim horror cepit atque dementia, uisuque ipso dirigerunt. At mulier: & hic, inquit, est uere filius & facinus meum. comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut foemina molliores, aut matre misericordiores. Quod si uos pietatem colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidem comedi, reliquum eius me manebit. Post hoc illi quidem tremantes exierunt, ad hoc solus timidi, uixque hoc cibi

matri cessere. Mox autē repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisque ante oculos sibi cladem illam pponens, tanquam hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autē quos fames urgebat, pperabatur ad mortē, & beati appellabantur, qui priusquam id pateretur, interissent. Cito autē Romanis etiam nunciata est illa calamitas: eorumque alij non credebant, alij miserebantur, multos autē uehementius eius gentis odiū cepit. Cæsar autē super hoc deum placabat: siquidē iudæis pacem obtulisset, eisque liberam proposuisset omnem obliuionē quæ commiserant. Illos autē pro concordia seditionē, bellum pro pace, pro satietate atque opulentia famem optasse, & qui proprijs manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere cœperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi uitæ, ruina sese patriæ operturum; neque relicturum in orbe terræ, ut sol inspiciat ciuitatē, in qua matres sic uescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi, quæ nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

¶ De expugnatione muri & incendio templi. Caput IX.

Octauo autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit, cum diebus ante sex, qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verū & huius & cæterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autē portæ alij fundamenta suffodiebant: multumque fatigati, exteriores tamen lapides euellere potuerunt, ab interioribus autē portæ sustinebantur. tamque diu mansere, donec instrumentorum & uectium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. iudæi uero pueni, ne eas subire phiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabant. multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obtegerent, ferientes gladibus pueniebant, nonnullas autē scalas armatorum plenas, in latus declinantes, deieciabant. Vnde Romanorum quoque non parua cædes sequebatur. Alij signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorum grauissimam fore turpitudini ducentes. porticibus tamen iudæi & signis potiuntur: & eos qui unam ascenderant interficiunt, cæteri uero clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditiosorum autē, qui prioribus prælijs etiā tunc fortiter pugnauerunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autē cum uideret se alieno templo cum damno & nece militum parcere. ignem portis subiici iussit. Inter hæc autē ad eum profugi ueniunt, Ananus ex Ammaus, Simonis satellites crudelissimus, & Archelaus filius Magas. Transfuge datis: idcirco sperantes ueniam, quod iudæos uictores reliquerant. Titus autē, cum hanc eorum in iudæos crudelitatem audiuit, utrumque obtruncare decreuit. dicebat enim necessitate, non uoluntate uenisse: nec salute dignos esse, incensam ipsorum causam patriam deserentes. ueruntamen cohibuit iracundiam fides, eosque dimisit: sed non eo loco habendos, quo etiam alios credit. Iam uero portis milites igne admouerant, liquefactoque argento cito lignum flammæ absumpserant, cum subito auctæ proximæ inde porticus corripuere. iudæis uero ignem circum cum se uidentibus, corpora simul animaque ceciderunt, & stupore attoniti, adiuuare quidē uel extinguere nemo conatus est: stantes uero aspiciebant, nec tamen his quæ absumerentur dolentes, saltem ut quod reliquum esset saluum haberent, animam colligebant. Illo quidē die, & quæ secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul undique inflammari porticus potuerunt, postero autē die Titus parte militum iussa incendiū restinguere, perque proxima portis loca uiam sternere, ut facilius agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexque collectis qui erant procures, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintæ decimæ, cum quibus erat etiam Aeternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionum, & Marcus Antonius Iulianus procurator iudææ, congregatisque præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Alijs quidem uidebatur lege belli utendum esse: nunquam enim iudæos a nouis rebus posse desinere templo manente, quod omnes ubique cunque essent colligerentur. Nonnulli si templum reliquissent iudæi, neque armis pro eo quisquam certaret, conseruandum esse suadebant: si uero id pugna obtinuissent, ignibus

Scale muris
admota.

Transfuge

Porticus tem
pli accensa.

Iterum con-
flictum.

consumendum, quoniam castellum iam uideretur esse, non templum: & piaculum non ipse, uerum illi qui id fieri coegere, committerent. Tito autem, nec si super stantes dimicarent ludæi, pro hominibus anima carentia ulciscendum esse dicente, neque se unquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoque fore imperii, si maneret: iam certi quid uellet, ad eius accedunt sententiam, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem concilium dimisit: iussisque militibus requiescere, itemque ducebatur ut his in procinctu ualidioribus uteretur, uiam sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemque restinguere. Illo quidem die ludæos labor itemque timor ab impetu continuit. Postero autem collectis uiribus, & recepta fiducia, per orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurunt. Illi autem primatum quidem coitionem fortiter exceperunt: septemque scutis, a fronte murum condensa acie imitantur, certum tamen erat eos non diu duraturos, quod & multitudine infestantium & animis uinceretur. Cæsar autem priusquam uerteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis uenit auxilio, impetum uero eius non sustinuerunt ludæi: sed primis interfecit, plerique fugam petunt, & cedentibus quidem Romanis, reuertentes instabant: cum autem illi retorsissent, iterum refugiebant: donec circa horam quintam, ludæi ui coacti templum introire, conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi, templumque oppugnare. Sed id plane dei sententia iam dudum igne damnauerat, euolutisque temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mensis Augusti, quo etiam prius a rege Babyloniorum fuerat concrematum. A domesticis autem causam principiumque sumpsit incendium. Nam cum paulisper Titi discessu seditiosi quieuisent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumque templi cum igne exterioris fani restinguentibus pugna committitur. Hiique ludæis in fugam uersis, usque ad templum accesserunt.

Quomodo templum incensum est inuito Tito.

Caput X.

Templi succenditur.

Cæsar ingressus
ditur templi
adyta.

Hic itaque tunc militum quidam, non expectato cuiusque edicto, neque tamen facinus ueritus, sed diuino quodam motus impetu, a contubernali suo sustollitur, & ex ardente materia raptum ignem in fenestram inserit auream, unde ad membra circum templum edificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma uero excitata, ludæorum quidem calamitate dignus clamor exoritur, & ad subueniendum properabant: neque iam uitæ parcendum rati, neque uiribus temperandum, amisso eo cuius gratia cautissimi uidebantur: mature autem hoc Tito quidam nunciat. Et ille (namque casu in tabernaculo quiescebat, sicut a praelio redierat) exiit: templumque curriculo petit, prohibiturus incendium: omnesque post eum duces, & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autem ac tumultus erat, tanto exitu sine ordine concitato. Cæsar autem uoce simul ac dextera pugnantibus signo dato, ignem iubebat extingui. Sed neque uox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obstrueret, nutumque dextera non attendebat, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurrentibus uero agminum impetum, non precepta neque interminationes continebant: sed quo furor eos duceret, sequebantur. Ad ipsos autem introitus conferti, multi quod se inuicem conculcabant: multi uero ardentibus adhuc & fumantibus porticum incidentes ruinis, eadem quæ uicti patiebantur. Cum uero ad templum accessissent, edicta quidem Cæsar's non audire simulantes, preceperunt quisque ut ignem immitteret hortabatur: seditiosis autem iam subueniendi quod spes nulla erat, sed fuga & cædes sola possidebat. magna uero populi multitudo inualida & inermis, ubicunque occupati fuerant, interficiebantur. & circum aram quidem ingens mortuorum numerus congregabatur: per gradus uero templi, & sanguis multus perfluebat, & eorum corpora quæ supra ceciderant delabebantur. Cæsar autem ubi neque impetum insipientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intro cum rectoribus ingressus, & sanctum templi, & quæcunque illic erant aspexit, ea quidem quæ apud alienigenas erat fama meliora, iactatione uero & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circum templum erant depascere, quod erat uerum, existimans adhuc illud opus posse seruari, & ipse perfluit, militesque rogare ut ignem restingerent conabatur, & Liberalem centurionem de stipulatoribus suis, fuisse multatos qui non obedirent iussis arce, illorum autem furor bellique impetus quidam uehementior, ludæorumque odia,

& Cæsaris reuerentiam & prohibentis metum superabant: plerofq; aſit prædarum ſpes incitabat, ſuſpicantes intus omnia pecunia reſerta eſſe, qm̄ fores auro factas conſpicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant, cum Cæſar ad inhibendum incendiū cucurriſſet, ignem iam cardinibus portæ ſubiecerat. tumq; ſubito, poſtq; flamma intus apparuit, & duces cū Cæſare diſcedebant, & ſtantes extrā ſuccendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit. Sed quamuis hoc multum quis deſcendū putet, ut opus omnium quæ audiuiſmus aut uidiſmus maxime admirabile, tam extructio- nis genere, q̄ magnitudinis, itemq; munificentia in ſingulis rebus, & gloria quæ de ſan- ctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet ſolatiū, quod ut animalibus, ita operi- bus locisq; ſatum ſit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidē. Nam & menſem, ut dictum eſt, eumq; diem ſeruauit, quo primum à Babylonis templū erat incenſum. Et à prima quidem ſtructione templi, quā Salomon rex inchoauerat, uſq; ad hoc excidium, quod euenit ſecundo anno principis Veſpaſiani, mille centū triginta col- liguntur anni, & ſeptem menſes, ac dies quindecim. A poſteriore uero, quam ſecundo an- no Cyri regis Haggæus fecerat, uſque ad excidium quod Veſpaſiano imperante ſuſtinuit ciuitas, anni ſexcenti triginta nouem, & dies quadraginta quinque.

De ſacerdotibus, Gazophylaciisq; & porticu.

Caput XI.

DVm templum autem incenderetur, etiā quicquid in manus forte ueniſſet rapieba- tur, & cædes erat infinita deprehenſorum. Nec actæ fuit ætatis miſeratio, aut reuerē- tia caſtitatis: ſed & pueri & ſenes & ſacri & profani ſimiliter interficiebantur, atq; omne genus hominum belli calamitas perſequebatur, unaq; ſupplīces cum repugnantibus ne- cabantur: flammaq; ulterius progrediens, cum gemitu occūbentium cōcrepabat. Et pro- altitudine quidem collis, ardentisq; operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciui- tatem. illo autē clamore nihil maius aut horribilius excogitari poteſt. Nam & Romana- rum legionum fremitus erat, & ſeditioſorum ferro igniq; clauſorum clamor ingens, & populi ſuſſum deprehenſi ad hoſtes fuga cum ſtupore, ac calamitatis conqueſtio: in coll- le autem conſtitutis, etiam multitudo oppidi conſonabat. Iam uero multi fame marci- di, in mortem penē luminibus clauſis, poſtquam ignem templi uidere, in queſtus interim uires clamoremq; receperunt. Reſonabat autē & trans fluuium regio, & mōtes circumpo- ſiti grauiorem ſonitum reddebant, & tñ erant clades acerbiores tumultu. Nam collē qui- dem in quo tēplū erat exuri radicitus quis putaret, ita undiq; flamma plenum; uidebatur autē ſanguis igne largior eſſe, pluresq; interfeſtoribus interfeſti: omniſq; terra cadaueri- bus tegebat, & ſupra corpora mortuorū gradientes milites curſum fugientiū ſequebant. Latrocinialis qdem multitudo, tādē pulſis Romanis, in exterius templū, deinde in ciui- tatem euadit: populi autē quod fuit reliquum, in exteriorem porticū cōfugerat. Sacerdos *Sacerdotes* tum autē nōnulli, primum ueribus itemq; ſedibus ſuis, quæ ex plumbo factæ erant, auul- *in tēpli ſe-* ſis, in Romanos pro miſſilibus utebātur: deinde cum nihil proficerent, ignisq; in eos euo- *muris occu-* meretur, in parietem ſecedentes octo cubitis latum, ibi manebāt. Duo tñ ex nobilibus, cū *lantes.* ad Romanos trāſeundo ſeruari poſſent, aut communem cum cæteris durare fortunam, ſemetipſos in ignem iniecere, & cum templo concremati ſunt, Meirus filius Belgæ, & lo- ſephus Dalæi. Romani autem, quod fruſtra ſe circum templum ædificiis parcere iudica- bant, cum ipſum templum arderet, omnia ſimul incendunt, & quicquid ex porticibus re- liquum erat, & portas: præter unam ex parte orientali, alteram ex meridiana, quāuis eas quoq; poſtea funditus euerterint. Quinetiam arculas, quæ gazophylacia uocantur, incen- dūt, in quibus magna uis erat pecuniæ, ac plurimum uestium, aliaq; bona, & (ut breuiter dicam) oēs ludæorū congeſtæ diuitiæ, quod opulentiſſimus quiſq; illuc totas domos ex- hauſerant. Venerunt autem etiam in eam quæ reſtabat unam porticum, extra templum, quō confugerant ex populo mulierculæ itemq; pueri & promiſcua multitudo, propē ad ſex hominum millia. ſed priuſquam de his Cæſar quicquam decerneret, uel ducibus im- peraret, ira flagrantē milites incendunt porticum. Hincq; contigit, ut aliq; cum ſe ex flami- na præcipitarent morerētur, alios ipſa corrumperet, ex tanto autē numero nemo ſerua- tus eſt. His cauſa interitus quidam pseudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ci- uitate, qd̄ eos in tēplum deus aſcendere ſigna ſalutis accepturos iuberet. Multi em̄ a tyran-

nis tunc subornati prophetae, populo denunciabant, ut expectarent dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Cito autem in aduersis homini persuaderetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem pollicetur qui fallit, necessario qui ea patitur, spei totus efficitur.

¶ De prodigijs excidium Hierosolymae precedentibus & praesagijs.

Caput XII.

DEnique miserabilis populus, illis quidem fallacibus deumque calumniantibus, credulus erat. Certis uero prodigijs & futurae solitudinem praenunciantibus, neque attendebant animo, neque credebant: sed uelut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta dei dissimulauere: modo cum supra ciuitatem sidus stetit simile gladio, & per annum perseverauit cometes: modo cum ante defectionem primique belli motus ad diem festum Azymorum populo conueniente (octauus autem dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itemque templum tantum lumen effulsit, ut clarissimus dies putaretur: & hoc usque ad mediam permanfit horam, quod imperitis quidem bonum augurium esse uidebatur: sacrorum uero peritis, priusquam eueniret, statim diiudicatum est. Eodemque festo die etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum esset aenea atque grauissima, & sub uespera uix a uiginti uiris clauderetur, serisque ferro uinctis obseraretur, pessulosque altos haberet in saxum limen demissos, uno perpetuo lapide fabricatum, uisa est noctis hora sexta sponte patescere. his autem curriculo per custodes templi magistratui nunciatis, ascendit ille, uixque eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signum optimum uidebatur. Deum namque bonorum portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uero templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant, & hostium donum esse, portas aperiri: solitudinemque illo ostento signari inter se pronuntiabant. Post dies autem festos diebus paucis, uicesimo primo die mensis Maii, uisio quaedam apparuit fidem excedens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur, nisi qui uiderunt superessent, & clades dignae praesagijs secutae fuissent. Namque ante solis occasum uisi sunt per inane ferri currus totis regionibus, & armatae acies tranantes nubila, & ciuitati circumfusae. festo autem die, quam pentecosten uocant, nocte sacerdotes intimum templum more suo ad diuinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum quendamque strepitum senserunt: postea uero subitam uocem audire, quae diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidam, filius Anani, plebeius & rusticus, quadriennio priusque bellum gereret, in summa ciuitatis pace atque opulencia, cum ad festum diem uenisset, quo aeternas in honorem dei componi in templo ab hominibus mos est, repente exclamare coepit: Vox ab oriente, Vox ab occidente, Vox a quatuor uentis, Vox in Hierosolymam & templum, Vox in maritos nouos nouasque nuptas, Vox in omnem hunc populum. Atque haec interdum nocturne clamitans, omnes ciuitatis uicos circuibat. Nonnulli autem uirosum insignium, aduersum omen indigne ferentes, corripunt hominem, multisque uerberibus afficiunt. Ille autem neque pro se, nec ad eos qui se multabant, secreto quicquam locutus, eadem quae prius uociferans perseverabat. Magistratus autem rati, quod erat uerum, magis diuinum esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum praefectum: ubi plagis usque ad ossa laceratus, neque supplex cuiquam fuit, neque lachrymauit: sed ut poterat inclinans, maxime flebiliter uocem ad singulos ictus respondebat: Vex uex Hierosolymis. Albino autem interroganti (is namque iudex erat) quis esset, uel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit a luctu miserae ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usque tempus neque adibat quemquam ciuium, neque loqui uisus est: sed quotidie uelut orationem quaedam meditatus, vex uex Hierosolymis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquam, cum in dies singulos multaretur, nec uiculis offerentibus benedicebat. Sola uero eius responsio ad omnes erat, triste praesagium. Maxime autem diebus festis uociferabatur: idque per annos septem & quinque menses continuos faciens, neque uoce raucior fuit, neque delassatus est, donec obsidionis tempore ipsa respectis augurijs ipse quieuit. Supra murum enim circuiens iterum, vex uex ciuitati ac fano ac populo, uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremum addidisset, vex etiam mihi, lapis tormento missus, eum statim peremit, animamque adhuc illa omnia lugentem

Clamor ru-
fici ac mors

dimisit. Hæc si quis reputet, profecto inueniet, deum quidē hominibus cōsulere, modisq; omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis uolūtarijs interire: quandoquidem & Iudæi post Antoniam captam quadratū fanum fecerant, cum in sacris libris scriptū haberent, capiendam ciuitatē ac templū, si fanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi propriū acceperunt, multiq; sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planē responso Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudæam creatus est imperator. Sed enim homines fatum uitare non possunt, etiam si præuiderint. At uero hi signorum quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempserunt, donec patriæ excidio suaq; pernicie, eorū iniquitas confutata est.

*Presagia sibi
misere Iudæi
intellecta.*

¶ De imperio Titi & sacerdotum interfectione. Caput XIII

Romani quidem, postq̃ seditiosi ad ciuitatem confugere, templo itēq; omnibus circum locis ardentibus, signa in fano repouere contra portam orientalem: hīq; ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titū imperatorem. Usque adeo uero præda satiati sunt milites uniuerſi, ut in Syria dimidiū q̃ pridem fuerat precio pōdus auri ueniret. Ex his autē sacerdotibus, qui in tēpli pariete pdurauerant, puer sitiens à Romanis custodibus pacem petebat, sitimq; fatebatur. Sed ubi illi tam ætatis q̃ necessitatis miserti, dedere ei dexteram, & ipse bibit, & quam secum attulerat lagena repleta, sursum refugiens abiit ad suos: nec eum quisq; custodum assequi ualuit, sed eius perfidiæ maledicebant. Ille autem nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexteram enim sibi datam, non ut apud ipsos remaneret, sed ut tū descenderet, atq; ut aquam acciperet: quæ cum fecerit, in fide mansisse. Astutiam quidem propter ætatem, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta uero die sacerdotes oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titū perducti, ut salutem sibi cōcederet, orabant. Ille autē ueniæ quidem tempus illis præterisse fatus, perisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset, decere autem sacerdotes interire cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum socijs, quoniam bello undiq; tenebantur, circumdatis autem nusquam erat fugæ copia, Titum ad colloquia puocant. Ille autē pro humanitate naturali saltem oppidum seruire cupiens, & amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur) in parte occidua templi exterioris consistit. Hic enim super xystrum erant portæ, ac pons qui ciuitatē superiorem templo iungebat, isq; tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multa autē militum utrinq; densi astabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Iohannē suspensi spe ueniæ: Romani uero ad Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus, Titus, ut & iracundiam & sagittas continerent, adhibitoq; interprete, quo argumento superior ostendebatur, prior alloqui coepit: Etiamne saturati estis patriæ malis, o uiri? quibus neque uirtutis nostræ, neque infirmitatis propriæ uenit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatem simul ac templū, ipsi quoq; iuste perituri: qui primum quidem, postquam uos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis, deinde etiam bellum apertum contra Ro. populum extulistis: utrum ne multitudine freti? atqui parua manus uobis Romani exercitus satis restitit. Auxiliatorū fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed uiribus corporum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? At qui maior Oceano murus, atq; obstaculum? quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obstinatione, uel astutia ducum? Atqui etiam Carthaginenses captos esse noueratis. Itaq; uos contra Romanos ipsorum excitauit humanitas, qui primum uobis & terram dedimus possidendam, & gentiles imposuimus reges, deinde leges seruauimus patrias, & uiuere uos non solum discretos, sed cum alijs etiam uestra uoluntate concessimus: quodq; maximum est, tributū capere dei nomine, ac donaria colligere permisimus, eaq; offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, ut hostes nobis efficeremini ditiores, nostraq; pecunia uos contra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti, satietatem in eos q̃ hæc uobis præstiterant, extulistis, & immittim exemplo serpētium uirus blandientibus

*De pueri
quodam.*

*Oratio Titi
ad seditiosos.*

infudistis. Esto, Neronis negligentiam contempnistis, & ueluti ruptum aliquod membrum, siue contractum alias, male quieti in maiore uitio detecti estis, & ad spes improbas, etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriam uestram, non ut poenas à uobis ob ea quæ in Cestium cōmiseratis, exigeret, sed monitis emendaret. Deniq; cum deberet, si depopulandæ nationis causa uenisset, stirpem uestrà petere, atq; hanc delere ciuitatem, Galilæam & circa eam loca uastare maluit, ut poenitendi uobis præberet inducias. Sed hæc eius humanitas infirmitas uidebatur, nostraq; lenitate aluistis audaciā. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, & ex intestinis nostris dissensionibus fidutiā præsumpsistis: meq; ac patre meo digressis ad Aegyptū, ad struendum bellum templū illud utile putauistis. neq; uos puduit pturbare principes declaratos, quos etiam duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quæ escendentibus, per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, ecce iterum hostes iudæis & legationes quidem à uobis trans Euphraten usq; nouarum rerum gratia missæ, murorum autem noui ambitus: seditio etiam, tyrannorumq; contentio, & bellum intestinum, quæ sola huiusmodi nequissimos decent. Iussus ergo ab inuito patre cum mandatis tribus ad ciuitatem uenire, lætabar, cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogāham uos desistere, pugnantibus aliquandiu parcebam, sponte ad me uenientibus dextera dedit, fidem seruauī confugientibus, multos captiuos miseratus, uerberibus urgentes bellum coercui, muris uestris machinas inuitus admoui, semp̃ cordis uestre cupidō milites continui. Quoties uici, toties uos ad pacem tanq̃ uictus prouocaui. Cum prop̃ ad templū accessissem, consulto iterum legis belli oblitus, parcere uos proprijs sanctis orabam, templumq; seruare, data uobis exeundi copia, & fide salutis: uel etiam pugnare alio tempore si uelletis, in alio loco facultates p̃bui. Ista oīa spreuistis, & templum manibus uestris incendistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquiū prouocatis, ut quid tale conseruetis quale perijt? Qua uosmetipsos salute dignos esse post templi excidium iudicatis? Quinetiam nunc armati statis, & nec in extremis supplices assimilatis. O miseri, qua fiducia? Nonne populus uester exanimatus? Templū uero perijt, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus aut̃ meis habetis animas uestras. Et tñ fortitudinis esse gloriam mortē arbitramini? Non cōtendam cum p̃tinacia uestra. Proiectis aut̃ armis, traditisq; corporibus, uita uobis indulgeo, & sicut in priuata domo, dñs mitis ultus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hæc illi responderūt, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunq̃ id esse facturos, exeundi uero per munitiones, quā murum sepserat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebāt. Ituros enim se in solitudinem, ipsiq; oppidum relicturos. Ob hoc Titus uehementer iratus, quod in sorte captorum constituti, uictorum sibi cōditiones ponerent, declarari quidem his iussit uoce p̃conis, ne ulterius ad se pfugerent, neue fidē sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis aut̃ uiribus dimicarent, & quantum possent, salutis suæ consulerent: iam enim se oīa iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atq; inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt, postero autē die archium & Acram & curiam & qui uocat̃ Ophla, succendere: & progrediebatur ignis usque ad Helenæ regiam, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici domusq; ardebant. Eodem die Izatæ regis filij & fratres, cumq; his multi nobiles ex populo congregati, ut fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autem, quanquam cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios, ac propinquos postea uinctos, Romam perduxit, fidem obsidum præstaturus.

¶ De preda seditiosorum & succensione interioris ciuitatis. Caput XIII.

Seditiosi de
predantur
regiam.

Duo milites
Rom. capti.

Seditiosi autem ad domum regiam profecti, ubi (quia tuta erat) multi facultates suas deposuerāt, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus qui eō conuenerant prop̃ ad octo millia & quadringentos occisis, pecuniam etiam diripere. Viuos aut̃ duos milites Romanos cepere, unū equitem, alterum peditē. & peditē quidē interfectum p̃ oēm traxere ciuitatem, uelut uno corpore oēs Romanos ulciscerentur. eques uero quidādam his quod salutis foret, suadere pollicitus, deducitur ad Simonem, cumq; ibi quæ disceret nō haberet, Ardala cuidam ex numero ductū traditur puniendus. Is aut̃ cū reuinctis

post terga manibus, oculisque fascia obstrictis, in conspectum Romanorum ueluti capite caesus produxit. uerum ille dum gladium Iudaeus educeret, ad Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset elapsus, non est passus quidem occidi, indignum uero esse Romanorum militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus, & armis ablatis eum agmine pepulit, quae res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur. Postero autem die Romani, uersis in fugam ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam usque igni tradidere. & oppidum quod gaudebant absumi, rapinis uero carebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erat namque illis malorum quidem nulla poenitudo, arrogantia autem tanquam in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem laetis uultibus aspicientes, alacri uoto mortem se expectare dicebant, quod perempto populo, incenso templo, & flagrans oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquijs ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum crudelitatem atque impietatem locutus, multa uero pro salute adhortatus, nihil amplius quam elusus est, quia neque se tradere propter iusiurandum patiebantur, neque pugnare cum Romanis ex aequo iam poterant, ueluti custodia circunvallati: caedisque insuper consuetudo dexteras commouebat. Dispersi autem per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur, omnesque interficiebantur: nam propter inedia[m] fugere non ualebant, mortuos autem canibus proiciebant. Omne autem pereundi genus, fame leuius uidebatur: adeo ut ad Romanos quoque sine licentia, etiam desperata misericordia, tamen fugerent, atque in seditiosos a caede non cessantes, sponte inciderent. nullusque in ciuitate locus uacuus erat: sed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones confecerant, & cadaueribus eorum plena erant, qui alimentorum penuria uel seditione perierat. Tyrannos autem fouebat, factionemque latronum, spes ultima, sita in cloacis: quod si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id autem plane illis erat somnium. Nec enim uel deum, uel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem subterraneis freti, plura quam Romani concremabant, & qui ex incendijs fugientes in cuniculos descendissent, eos improbe necabant, itemque spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosque putauerim, nisi excidio praesenti essent, nimia crudelitate mortuorum quoque corpora degustaturos fuisse.

¶ Superior pars ciuitatis adurit, & confugiunt aliqui Iudeorum ad Titum.

Caput XV.

CAesar autem fieri non posse prospiciens, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in praerupto undique loco sitam, distribuit operibus militem uicesimo die mensis Augusti. Erat autem transuectio materiae difficilis: omnibus, ut dictum est, circum ciuitatem usque ad centesimum stadium in priorum aggerum extructionem detonsis. Quatuor quidem legionum opus, in occidentali parte ciuitatis, contra aulam regiam erigitur, auxilium uero manus, & caetera multitudo xystum uersus, ac pontem, & Simonis turrim, quam cum Iohanne bellum gerens, pro castello sibi edificauerat. His autem diebus, Idumaeorum duces clam congregati, consilium de sui traditione cepere: missisque ad Titum quinque uiris, ut dexteram sibi daret precabantur. Ille uero tyrannos sperans esse cessuros Idumaeis abstractis, quoniam belli pars uidebatur, sero quidem, ueruntamen uitam his pollicitus, legatos remisit. Discessum autem parantibus Simon persensit, & eos quidem, qui ad Titum prexerant, quinque uiros statim occidit: duces uero, quorum nobilissimus erat Sotae filius Iacobus, correptos in custodiam coniecit. Nec multitudinem Idumaeorum, abductis rectoribus quid ageret nescientem, sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur: & tamen custodes profugientibus ob stare non poterant. Quamuis enim multi necarentur, plures tamen erant qui fugerent. Omnes autem suscipiebantur a Romanis, quod Titus nimia lenitate priora praecepta neglexerat: ipsique milites iam & spe lucri, & satietate, caedibus temperabant. Solae enim relictas plebe, aliud uulgus cum coniugibus ac liberis, paruo quoniam precio uenundabant. Cum multi autem distraherentur, & emptores pauci essent, quaquam uoce praconis edixerat, ne quis solus transfugeret, ut eo modo familias suas educerent, tamen hoc quoque recipiebant: appositis, qui ab his discernere, si quis dignus supplicio uideretur.

Et infinita quidē multitudo uenit. Ex populo uero seruari sunt, plus q̄ quadraginta milia, quos imperator quomodo cuiq̄ gratum erat, dimisit. Iisdem autē diebus, etiam sacerdotum unus, filius Thebuti, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cæsare, ut de sacris donarijs quædam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo, his quæ in templo erant posita, similia: mensasq̄ & crateras & pateras, omnia ex auro solido & grauissimo facta. Tradit etiam uela, & pontificum indumenta, cum gemmis, & uasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacræ pecuniæ comprehensus, Phineas nomine, uestes & cingula sacerdotum ostēdit, multamq̄ purpuram, & coccum, quæ ad usum reposita catapastasmatis seruabantur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, casia, pigmentorumq̄ aliorum multitudo, quibus commixtis deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex alijs opibus multa, & sacra ornamenta non pauca: quorū gratia, licet ui capto, ut transfugæ tamen data est uenia.

¶ De occupata reliqua parte ciuitatis.

Caput XVI.

IAm uero perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo, qui erat à cepto opus octauus & decimus dies, Romani quidem machinas adimouebant. Seditioforum autē alij, qui ciuitatem desperauerant, muris relictis, in Acram recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibebant eos qui arietes applicarent. hos autem superabant multitudine ac uirtute Romani: quodq̄ maximū est, læti moestos atq̄ iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruta, nonnullæq̄ turres arietibus pulsatae cecidissent, statim quidem propugnatores earum diffugiunt: timor autem etiam tyrānos necessitate maior inuadit. nam & priusquam transgrederentur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendū suspensi erant. Videres autem pauloante superbos, & factis impijs arrogantes, ita tunc humiles esse ac tremere, ut miseranda esset, quanquam in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu & muro, quo moenia cingebantur, inuaso atque perrupto, custodes pellere, atq̄ egredi: cum uero, quos antea fideles habuerant, nusquam uiderent, fugiebant quò quenq̄ necessitas impulisset. Adeuntes autem alij, cum totum ab occidente murum subuersum esse nunciarent, alij subijisse Romanos, ac etiam propinquare se querētes, alij etiam uidere hostes in turribus affirmarent, metu fallente conspectum, in ora prostrati, sua dementia querebantur, ac ueluti succisi nervos, quā fugerent hæsitabant. Vnde & maxime quis, & uirtutem dei perspexerit contra iniustos, & fortunam Romanorum. Tyranni siquidem semetipsos tuitione priuauere, ac sponte de turribus descendere: unde uel nūquam, sola uero fame capi poterant. Romani uero qui tū in muris infirmioribus laborauerant, eos quos instrumentis non potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres ualidiores erant, de quibus supra memorauimus. Relictis itaq̄ his, uel (quod est uerius) dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad uallem Siloam confugere. rursum autem ubi à metu paululum respirationem, munitionem qua murus erat ac cinctus ex ea parte petiere. Vbi autē infirmiori audacia, q̄ necessitate (iam enim uires eorum labor, metus, & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diuersa disiecti, in cloacis delitescunt. Romani uero muris potiti, signa in turribus posuere: & plausu atq̄ lætitia uictoriam & cantu celebrabāt, quod principio finem belli multo senserāt leuiorē. Deniq̄ sine sanguine murum nacti, nouissimum non esse credebant: cumq̄ nullum relucantem uiderent, pro incerto mirabantur. In angustias autem uiarum strictis gladijs fusi, & quos cepissent interficiebant nullo discrimine: domosq̄ totas, cum omnibus qui eò cōfugerāt, igni tradebant. Multas uero uastantes, quas p̄dæ causa penetrassent, integras mortuorum familias, & plena mortuis tecta, quos fames confecerat, offendebant. Ipsum dein de horrentes aspectum, uacuis manibus egrediebantur. Nec tū eo modo percimptos miserantes, idem etiam circa uiuos patiebantur: sed unumquenq̄ obuium trāsfigendo, & angusta uiarum cadaueribus obstruendo, totam ciuitatem sanguine diluere, ut pleraq̄ incendiorum cædes exstingerent. Et occidentes quidem uespere cessabāt, nocte uero crescebat incendium. Ardentibus autē Hierosolymis, illuxit dies Septembris mensis octauus ciuitatis, tot clades cum obsideretur expertæ, quot bonis si usa esset ex quo fuerat condita, inuidenda fuisset: nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est, edidit. Intro autem Titus ingressus, & alia, & ciuitatis munitiones ac tur-

rium cautes miratus est, quas tyranni p̄ dementiā deseruerant. Conspecta quidē eas: solida altitudine, itemq; magnitudine, subtiliq; lapidum compagine singulorū, quantumq; paterent uel quantum erigerent, deo, inquit, planē adiuuante pugnauimus, & deus erat, qui detraxit ab istis munimentis ludæos. Nam quæ hoīm manus, aut quæ machinæ ad istas ualerent? Tunc quidem multa eiusmodi cum amicis collocutus est, quos uero à tyrānis uinctos in castellis repperit, relaxauit. Cum autē alia ciuitatis deleteret, murosq; subuerteret, eas turres fortunæ suæ monumētū reliquit: qua cōmilitante his potitus fuisset, quæ capi non potuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabantur, magnaq; adhuc extabat superstitum multitudo, solos quidem armatos Cæsar, & qui manum opponerent, iubet interfici, reliquam uero multitudinē saluam esse. Illi autē cum his, quos occidi mandatū fuerat, etiā senes ac debiles trucidabāt: uegetos autē atq; utiliores coactos in templū, in destinatum mulieribus ambitū cōcluserunt. Custodem autē his Cæsar apposuit unum ex libertis, & amicum suū Frontonem, qui fortunam quam quisq; meritis esset, decerneret. Ille autē latrones quidem oēs atq; seditiosos, cum alius ab alio indicaret, occidit: iuuenes autē lectos, qui proceri atq; formosi essent corpore, triūpho seruabāt, ex residua multitudine septem & decem maiores annis, uinctos mittit ad Aegyptum, operibus deputādos. Plurimos autem per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis consumendos. Qui uero infra decimum & septimum annum ætatis agerent, uenditi sunt. Iisdem autem diebus, quibus secernebant à Frontone, mortui sunt fame duodecim millia, quibus partim odio custodum non præbebatur cibus, partim ipsi uictus fastidio tenebatur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

Titus ingreditur urbem

¶ De numero captiuorum & peremptorum.

Caput XVII.

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello cōprehenſi sunt, nonaginta & septē millium cōprehensus est numerus. Mortuorum uero per omne tempus obsidionis undecies centum millia. Horum pleriq; gentiles fuere, sed non indigenæ: ab oībus em̄ regionibus ad azymorū diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ubi primo quidē illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autē caperet tātam hoīm multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tūc uires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnent nationem, à pontificibus petiit, ut si quo mō possent, multitudinem numerarent. Illi autē cum dies festus adesset, qui pascha uocatur, qñ à nona quidem hora usq; ad undecimā hostias cædūt, per singulas uero contubernia non pauciorū quam decem uirosq; fiunt: solum enim epulari non licet, multi etiam uiceni conueniunt: hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex millia & quingentas numerauere. Fiunt autē, ut denos epulatores per singulas impetamus, uicies centena ac septingētena millia. sancti omnes ac puri: nec em̄ leprosis siue uiliginosis, aut semine fluentibus, quos gonoroicos uocant, neq; mulieribus mēstruo cruore pollutis, neq; alijs inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidem, nisi qui religionis causa uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tñ uelut in carcerem tota gens fato conclusa est, & facta hoībus ciuitas bello oblidebatur. Itaq; superat omnem humanam, & diuinitus emissam pestem numerus peremptorum, quos partim palām occidere, partim cepere Romani. Rīmantes em̄ cloacas, & sepulchra eruētes, quos offendissent iugulabāt. Inuēti sunt autē ibi quoq; plusq; duo millia, quorū alij manu sua, plures autē mutuis se uulneribus interfecerant, cū alios fames corrupisset. Foedus autē corporū odor introeūtibus occurrebat, adeo ut statim multi recederent: alij plura habendi cupidine, cōgesta cadauera calcantes, se immergerent. multæ nanq; opes in cuniculis inueniebantur, nefasq; omnem uiam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni uinxerant: nec enim in extremis à crudelitate cessauerant. Ultus est autem deus utrunq; merito. Et Iohannes quidem oppressus fame cum fratribus in cloacis, quam sæpe despexit, à Romanis dexteram sibi dari precatus est. Simon uero multa ui cū necessitate luctatus, sicut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est autem alter triumpho, Iohannes autem uinculis sempiternis. Romani uero extremas urbis partes incendunt, murosq; subuertunt.

Iohannes & Simon capti.

¶ Hierosolymæ urbis historia breui.

Caput XVIII.

Melchisedec
iustus rex.

Vrbs fundi-
tus diruta.

ITa quidem Hierosolyma capta est, secundo anno principatus Vespasiani, Septembris mensis octauo die. Quinquies aut prius capta, tunc iterum uastata est. Aegyptiorum quidem rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde Pompeius, & post hos cum Herode Sofio captam urbem seruauere. Antea uero rex Babyloniorum ea potitus excidit, post annos ex quo ædificata est, mille trecentos sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus aut conditor eius fuerat Chananæorum dynasta, qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoque sacerdotium deo primus exhibuit, & fano primum ædificato, Hierosolymam ciuitatem uocauit, cum ante Solyma uocaretur. Chananæorum quidem populo rex Iudæorum Dauid pulso, colendam suo populo tradidit: & quadringentesimo sexagesimo quarto anno post, ac mensibus tribus, a Babylonijs euersa est. A rege autem Dauide qui primus Iudæus in ea regnauit, usque ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuagintanouem. Ex quo primum aut condita est, usque ad excidium, anni duo millia centum septuaginta septem. Sed cum neque antiquitas, neque ingentes diuitiæ, neque per totum orbem terrarum diffusa fama, nec magna religionis gloria quicquam iuuat, quo minus periret. Talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Postquam uero quos occideret, quidue raperet, non habebat exercitus, quod iratis animis omnia deerant (nec enim parcendo si esset quod ageretur, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phaselo, & Hippico, & Mariamne: murique tanto, quantum ciuitatem ab occidente cingebat. Id quidem, ut esset castrum illi custodiæ causa relinquendis: turres autem, ut posteris indicarent qualem ciuitatem, quam uel munitissimam, Romanorum uirtus obtinuisset. Alium uero totum ambitum ciuitatis ita complanauere diruentes, ut qui ad eam accessissent, habitatum aliquando esse uix crederent. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit, clarissimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatissimæ.

¶ De premio militum.

Caput XIX.

Cæsar autem præsidio quidem illic statuit relinquere decimam legionem, nonnullasque Calas equitum ac peditum cohortes. Omnibus autem belli partibus administratis, & laudare uniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita uiris fortibus præmia persolvere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminentissimis, unde ab omni milite posset audiri, magnam illis ait habere se gratiam, quod beneuolentia erga se utendo perseuerassent. Laudabat autem, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodque præliando fortitudinem in multis magnisque periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusque planum facientes hominibus, quia neque hostium multitudo, neque munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, uel audacia inconsulta, & immanitates efferæ aduersantium, possint unquam Romanorum uires uel manus effugere, quis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Pulchrum quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quod multo tempore gestum sit. nec enim optasse his quicquam melius, cum id ingrederetur. Hoc autem pulchrius atque præclarius, quod duces Romani & administratores imperii, ab his declaratos ac præmissos in imperium cuncti libenter suscipiunt, & his quæ ipsi decreuere, standum putant, agentes his gratias qui legissent. Mirari autem se eos ac diligere omnes, quia nemo uiribus alacritatem habuit tardior. Et illis tamen, qui pro maiore uel clarius decertassent, uitamque suam condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suam nobiliorē fecissent, dixit se & honores & præmia redditurum: nec ullum eorum qui plus alio laborare uoluisset, iuxta uicissitudinem cariturum magnamque sibi huius rei fore diligentiam, quod magis uellet honorare uirtutes eorum, qui militiam socii fuissent, quam punire peccata. Confestim ergo iussit eos quorum partes sunt, iudicare, quosnam scirent fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatum singulos appellans, præsentibus collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimium lætaretur: & coronas eis aureas imponebat & torques, longasque hastas, & signa ex argento facta donabat, & uniuscuiusque ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubijs aurum & argentum, itemque uestes, aliamque prædam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, ut quisque se meritum præbuerat, uotisque cum uniuerso exercitu factis, magno fauore descendit, uertitque se ad sacra pro uictoria celebranda: magnamque astante bouum multitudinem circumaras, immolans

tos omnes exercitui dedit ad epulas: ipse uero cum honoratis per triduum latatus, milites quidem alios quò quenq; conueniret, dimittit. Hierosolymorū autem custodiam decimæ legionis credit: neq; ad Euphratem, ubi pridem fuerat, eam remisit. Duodecimā uero legionem, memor quod Cestio duce Iudæis cesserat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raphanæas: ad Meliten auit, quæ sic uocat, misit. Hæc ad Euphraten in consilio Armeniæ & Cappadociæ sita est. Duas uero sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Aegyptum perueniret, quintam & quintamdecimā legiones. Deinde cum ad maritimā Cæsaream cum exercitu descēdisset, in eam manubiarum multitudinē reposuit, captiuosq; ibi asseruari præcepit, quod ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

De navigatione Vespasiani, deq; comprehenso Simone, & spectaculo die natalis exhibito. Caput XX.

Per idem uero tempus, quo Titus Cæsar obsidionis causa apud Hierosolymam commorabatur, ascensa naui oneraria Vespasianus Rhodum transiit. Hinc auit uectus triremibus, postq; omnes quas præternauigauit ciuitates inuisit, ab his cū uotis exceptus in Græciam ex Ionia transit. Egressus deinde Corcyra in Iapygiam delatus est, unde iam terra iiter agebat. Titus autem ex maritima Cæsarea reuersus, in Cæsaream quæ Philippī uocatur, aduenit, diuq; ibi cōmorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multiq; in ea captiui consumpti sunt, alij bestiis obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simonem etiā Gioræ filium cōperit hoc modo comprehensum. Iste Simon cum Hierosolyma obsideret in superiore ciuitate constitutus, postq; muros ingressus exercitus totam uastare ciuitatē cōperat, tunc fidelissimis amicorū ascitis, & lapidariis cum ferramentis eorū necessitati congruis, & alimentis quæ multis diebus sufficere possent, unā cum illis omnibus in quandam occultiores cloacam sese demittit. & quoad fossa patebat, illi progrediebant: ubi uero soliditas obstitisset, eam suffodiebant, sperantes posse ulterius progressos tuto emergere, atq; ita seruari. Sed hanc expectationem ueram non esse, rei periculum refellebat. Vix em paululum fossiores processerant, iamq; alimenta, quibus parce his uterent, eos deficiebant. tunc igitur uelut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaq; fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus ubi templum antea fuerat, apparuit. Ac primo quidem obstupere q̄ eum uiderunt, locisq; suis manebant. deinde propius cum accessissent, quis esset percontati sunt. & id quidem Simon nō dicebat. iubeat autē ad se ducem uocari, statimq; accersitus ab his qui ad eum cucurrerant, uenit Terentius Rufus: namq; is rector militiæ relictus erat. Omnia autē ab eo ueritate cōperta, ipsum quidem uinctum custodiebat: Cæsari uero, quemadmodum esset cōprehensus, indicauit. Simonem quidem in ultionem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrannice fuerat usus, in potestate hostiū quibus maxime inuisus erat, ita deus posuit, nō uel subditum eorū manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat, falsis criminationibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec em pōt iram dei effugere nequitia, nec inualida res est iustitia, sed quandoq; sui temeratores ulciscitur, & grauiorem poenam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint. eo quod nō statim ierē cōmissa. Id etiam Simon didicit, postq; in iras Romanorum incidit. Illius autē ascensus ē terra, magnam etiam aliorum seditiosorū multitudinē hīdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autē maritimā Cæsaream reuerso, uinctus Simon oblatus est. & illū quidē triumpho, quē Romæ acturus erat, seruari iussit. ibi autē moratus, fratris sui natalē diē clarissime celebrabat, multā partē damnatorū eius honorī attribuēs. Numerus em eorū qui cum bestiis depugnauit, quiq; ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores piere, duo millia quingētos excessit. Omnia tñ Romanis uidebant hæc, licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytum uenit (hæc autē est ciuitas Phœnices prouinciæ, colonia Romanorum) & in hac quoq; diutius demoratus est, maiore usus claritudine circa natalem patris diem, tam magnificentia spectaculorum, q̄ sumptibus alijs ex cogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudæorum apud Antiōchenſes. Caput XXI.

E Venit autem per idem tempus, Iudæos qui apud Antiōchiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, concitata in eos Antiōchenſi ciuitate, tam propter cō-

minationes illatas eis in praesentia, quod propter ea quae fuerant non multo ante commissa. De quibus necessarium mihi uidetur pauca praedicere, ut etiam quae postea gesta sunt, consequenti narratione referamus. Iudaeorum namque gens multum quidem totius orbis indigenis asseminata est. Plurimum autem Syris uicinitate permixta, praecipue apud Antiochiam uersabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uero his liberam domicilii facultatem reges, qui post Antiochum fuerant, praebuerunt. Namque Antiochus quidem qui Epiphanes dictus est, uastatis Hierosolymis templi spolauit. Qui uero post eum regnum assecuti sunt, quicquid aeneum in donariis fuit, hoc Iudaeis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum synagoga dedicatum: concesseruntque ut pari cum Graecis iure ciuitatis uterentur. A secutis quoque postea regibus eodem modo tractati, & multitudine proficere, & extruptione itemque magnificentia munerum templum clarius reddidere: semperque religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo sui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudaeorum uero odium apud omnes pullulabat, tunc unus eorum Antiochus quidam plurimum prius causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudaeorum) cum Antiochenis populus concionaretur in theatro, progressus in medietatem suam & ceteros deferebat, insimulans eos quod una nocte totam ciuitatem incendere statuisset: & uelut huius consilii participes quosdam hospites Iudaeos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimque omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem uero Iudaeorum properabat irruere: si eos celeriter ulti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutatae uoluntatis argumentum, quodque Iudaeorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret: idemque iussit & ceteros compelli facere: reuendo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochenis facta, pauci quidem consenserunt: alij uero qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autem acceptis a Romanorum duce militibus, sauius instabat suis ciuibus, nequaquam eodem die septimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere, quae diebus alijs agerent. Tamque ualidam necessitatem imposuit, ut non modo apud Antiochiam septimi diei feriae soluerentur, sed ab hoc exordio in ceteris quoque ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudaeis autem apud Antiochiam, tunc eiusmodi mala perpeffis, altera denuo calamitas accidit de qua narrare conati, haec quoque persecuti fuimus. Namque quod quadratum foris exuri contigit, & archiua monumentorumque receptacula publicorum, itemque basilicas, uixque ignis inhibitus est super omnem ciuitatem magna nimis ui ruens, huius facti Antiochus Iudaeos accusat: & Antiochenes, quos scilicet si his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendij tumultu facile calumnia populiisset, multo magis ex antea actis fidem habere dictis suis persuasit, ut penes se uidisse ignem a Iudaeis iniecti arbitrarentur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduersus eos qui accusabantur, impetum facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere collega adhuc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Caesarem gesta. Rectorem namque Syriae Caesennium Petum iam quidem Vespasianus ad eum miserat, nondum autem ille peruenerat. Habita uero diligenti quaestione, collega reperit ueritatem, & eorum quidem Iudaeorum quos Antiochus accusauerat, nemo conscius fuit. Omne autem facinus admisisse homines quidam nocentissimi necessitate debitorum, rati quod si forum & scripta publica concremassent, exactione liberarentur. Iudaei quidem pro suspensis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

¶ Quomodo Vespasianus rediens a Romanis exceptus est.

Caput XXII.

Tertius autem Caesar a patre sibi allato nuncio, quod uniuersis quidem Italiae ciuitatibus desiderabilis peruenisset: maxime uero, quod urbs eum Roma summa cum alacritate, & claritudine suscepisset, in maximam laetitiam uoluptatemque translatus est, curis de eo ita ut sibi erat suauissimum, liberatus. Vespasianum enim etiam longe absentem, omnes homines Italiae uoluntatibus ut praesentem colebant: expectationem suam, quod nimis eum uenire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & senatus memor calamitatum, quae mutatione principum contigissent, optabat imperatorem suscipere senectutis honore bellicorumque gestorum

maturitate decoratum, cuius praesentiam sciebat soli salutis subiectorum commodaturus & populus malis intestinis sollicitus, magis eum uenire cupiebat: tunc se calamitatibus quodam pro certo absolendum esse confidens, antiquam uero libertatem cum opulentia recepturum. Praecipue milites ad eum respiciebant, hi enim maxime bellorum per illi patratum nouerant magnitudinem, imperitiam uero aliorum ducum experti atque ignauiam, magna quidem se optabant turpitudine liberari. eum uero, qui se & seruare & honestare solus posset, recipere precabantur. Cum uero hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore quidem praecipuis uiris ulterius expectare intolerabile uidebatur, sed esset longissime ab urbe Roma conuenire ante properabant. Nec tamen quisquam moras ei conueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, & uniuersis facilius & promptius ire quam manere uidebatur, ut etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi uero esset appropinquare indicaretur, quamque mansuete singulos suscepisset, qui praecesserant, nuntiatum est, omnis iam reliqua multitudo per uias cum coniugibus & liberis praestolabatur: & quo transiens aduenisset, uidendi eius uoluntatem, uultusque lenitatem omnium generum uocibus prosequabantur, bene meritum & salutis datorem, solumque dignum Romanorum principem appellantes. Tota uero ciuitas ueluti templum erat, sertis atque odoribus plena. Cum autem uix per circumstantem multitudinem in palatium uenire potuisset, ipse quidem penetibus deus aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertunt autem se ad epulas turbae, perque tribus & cognationes & uicinas conuiuia exercentes, deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseuerare, & filium eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabilem principatum. Urbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat,

¶ Domitiani gesta contra Germanos & Gallos. Caput XXIII.

ANte haec uero tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriam erat, Titus uero Hierosolymam obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnam spem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere uelle, bellumque inferre, sustulit primo natura bonis consiliis uacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis sciunt gentem suam ui coactam seruire Romanis: nec non equidem maximam tempus eis fidutiam dedit. Nam cum uiderent Romanum imperium crebris imperatorum mutationibus intestina seditione turbari, omnemque his subditam orbis terrae partem pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordiis oblatum esse putauerunt. Id autem consilium dabatur & hac eos spe decipiebant, Classicus quidam & Ciuilis, ex eorum potentissimis: qui olim quidem res nouas cupiebant: occasione autem inducti, suam sententiam prodidere. Iamque alacriter affectae multitudinis periculum facturi erant: uerum maxima parte Germanorum defectionem pollicita, & ceteris fortasse non dissidentibus, ueluti quadam diuina prouidentia, Vespasianus ad Petilium Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum consulem declarauit, iussitque ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quo iussus erat abiens, audita rebellionem Germanorum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, depositaque amentia ad sobrietatem coegit. Sed etiam si ille ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo post erant supplicia luituri. Nam ut primum defectionis eorum nuntius allatus est Romam, Domitianus Caesar hoc audito, non sicut alter in illa aetate fecisset (nam admodum adolescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detrectauit: sed a patre habens ingenitam fortitudinem, & supra aetatem exercitatus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ei se permiserunt: lucrum hoc ex ea re maximum nacti, ut sine clade pristino iugo subicerentur. Omnibus ergo circa Galliam ut oportuit ordinatis, ne facile rursus unquam turbarentur, Domitianus clarus atque insignis, aetatem superantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta uero Germanorum defectione, eisdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatae, maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum, uiolenti atque saeuissimi, propter inopinatum impetum multos Ro-

Classicus &
Ciuilis

manorum quos in praesidijs offendere, interficiunt: & consulare legatum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximasque regiones totas feriendo atque agendo, omniaque incendendo peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, & uastitate Moesiae cognita, Rubrium Gallum mittit poenas de eis sumpturum, a quo multi quidam quidem in praesidijs trucidati sunt, qui uero salui esse potuerunt, cum timore domum re fugere. Hoc autem bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus praesidijs loca circundedit, ut omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Moesia quidem ea celeritate debellatum est.

¶ De anno Sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celeberrimo.

Caput XXIIII.

Princeps uero Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita ut diximus: inde autem reuersus, & per omnes quas obiret Syriae ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudaeorum captiuis ad ostentationem cladis eorum abutebatur. Conspicit autem in itinere fluuii cognitione dignissimum. Is fuit medius inter Arcas & Raphanaeas Agrippae regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quasi fluit plus minus, neque meatu segnis, tamen interpositis sex diebus a fontibus deficiens, siccum exhibet locum uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atque hunc ordinem semper eum obseruare pro certo conpertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, a sacro Iudaeorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem Antiochenae populus postquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra moenia praegaudium non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant, & usque ad tricesimum uel eo amplius stadium progressi, non modo uiri, sed etiam foeminae cum pueris expectabant. Et cum appropinquantem uidissent, ex utroque uiae latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisque fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, ut Iudaeos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulsit, sed ociose quae dicebantur audiebat. Incerti autem quid sentiret, quidue facturus esset, Iudaei magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochia: Titus, sed continuo ad Zeugma Euphratem uersus iter contendit. Quo missi etiam ab rege Parthorum Vologeso uenere, auream ei ferentes coronam, quod Iudaeos uicisset. Ea quoque suscepta, etiam conuiuium exhibuit regi, atque ita Antiochiam remeauit. Senatu uero & populo Antiocheni multum petentibus ut in theatrum ueniret, ubi omnis eum multitudo praestolabatur, humanissime paruit. Rursus autem fortiter hisdem instantibus, & crebro postulatis expelli ciuitate Iudaeos, ingeniose respondit, patriam eorum dicens quod expellendi fuerant interisse, nullumque iam esse locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenes, quod priorem impetrare non potuerunt. Aeneas enim tabulas esse precabantur eximere, quibus incisa essent priuilegia Iudaeorum. Sed ne id quidem Titus adnuuit. uerum in eodem statu relictis omnibus quae habebant apud Antiochiam Iudaei, ad Aegyptum inde discessit. Iter autem agendo cum ad Hierosolymam uenisset, tristementis solitudinem quam uidebat, antiquae ciuitatis claritudini compararet, disiectorum operum magnitudinem & ueterem pulchritudinem recordatus, miserabatur excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exultans, quod talem ac tantam funditus excidisset, uerum multa impreans seditionis autoribus, & qui hanc poenam ei inferri coegerunt: ita certus erat, quod nunquam uirtutem suam uoluisset punitorum calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitiis, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quaedam enim etuebant Romani, plura uero captiuis indicantibus auferabant, aurum atque argentum, aliaque instrumenta preciosissima, quae domini propter incertam belli fortunam terrae condidere. Titus autem propositum iter ad Aegyptum tendens, emensa uelociter solitudine, puenit Alexandriam: decretoque ad Italiam nauigare, cum se duae legiones comitarentur, utranque unde uenerat remisit: quintam quidem in Moesiam, quintam uero decimam in Pannoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Iohannem, & alios numero septingentos uiros electos, tam magnitudine corporum quam pulchritudine praestantes, ilico ad Italiam portari precepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta uero nauigatione pro uoto, similiter quidem Roma in eo suscipiendo erat affecta, & occursum exhibuit ei quos praefatus. Claritudinem uero Tito praefatus attulit, qui uenit obuiam, cumque suscepit. Multitudini autem ciuium diuinam quandam laetitiam suggererat, quod

uidebat in unum tres conuenisse. Non multis aut diebus post, unū cōmunem triumphū ob res gestas agere statuere, quī utriq; senatus propriū decreuisset. Prædicto aut die, quo futura erat pompa uictoriæ, nemo ex tā infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Oēs aut cum exissent, loca ubi tū stare possent occupauerant, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concessio necessario transitu. Cuncta uero turba militari ante lucem per turmas atq; ordines progressa cum rectoribus suis, & circa ostia constituta non palatij superioris, sed prope Iſidis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiente procedunt Vespasianus & Titus, lauro quidem coronati, amicti uero patria ueste purpurea, & ad Octauianas ambulationes transeunt. ibi enim senatus, & ducum procures, & honorati equites, eorum præstolabantur aduentum. tribunal autem ante porticus factum erat, sellaq; eburneæ in eo præparata. Quò cum ascendissent, confederunt. Statimq; eos militaris fauor excepit, multis uirtutem testimonijs prædicans. Illi aut inermes erant, in ueste serica laureis coronati. Perceptis aut laudibus eorū, Vespasianus cum dicere adhuc uellent, silentij signū dedit. Magnaq; oīm quiete facta, surrexit, & amictu magnam partem capitis adopertus, solennia uota celebrauit: idemq; Titus fecit. Perfectis autem uotis, Vespasianus in cōmune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit. ipse uero ad portam recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorū pompa ducitur, nomē accepit. Ibi & cibum prius capiebant, & triumphalibus uestibus amicti, dijs ad portā collocatis caesa hostia, inter spectacula transeuntes triumphum ducebant, ut multitudinī facillior præberet aspectus. Pro merito aut narrari multitudo illorū spectaculorū & magnificientia non pōt, in omnibus quæ quisq; cogitauerit, uel artium factis, uel diuitiarū opibus, uel naturæ nouitate. Nam penē quæcūq; hoībus qui usq; sunt fortunatis paulatim quæsitæ sunt, alijs alia mirabilia atq; magnifica, hæc uniuerſa illa die Romani imperij magnitudinem probauere. Etenim argenti auriq; necnon eboris in omni specie operū multitudinē, nō ut in pompa ferri cerneret, sed ut ita dixerim oīa fluere, & alias quidē uestes ex rarissimis generib; purpuræ portari, alias diligentissima pictura uariatas arte Babylo니아. gēnæ aut clarissimæ tā multæ, aliæ coronis auræis, aliæ alijs opibus inclusæ traductæ sunt, ut appareret frustra nos earū usq; res esse aliquid suspicari. Ferebant etī āsimulacra quæ illi deos habent, & magnitudine mirabili, & arte non defunctorie facta. horumq; nī hūl non ex p̄ciōsa materia. Quin & animalium diuersa genera producebant, proprijs ornamentis induta. Erat aut etiam quæ singula portaret magna hoīm multitudo, purpureis uestibus atq; inauratis ornata. Ipsi etiā qui ad pompam fuerant ab alia turba discreti, p̄cipua & mirabili ornamentorum magnificientia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidem uulgus inornatum uideres, sed uarietas & pulchritudo uestium natam ex fatigatione corporum deformitatē, oculis subtrahebat. Maxime aut stuporī erat, p̄gnatū quæ portabantur fabricatio, pro cuius magnitudine timendū uiribus portantū occurrentes p̄gabant. multa em̄ in tertijs nidū quartumq; surgebant: & magnificentiā fabricæ cū admiratione delectabat: multis aurata ueste circumdatis, cum aurū præterea factū atq; ebur oībus esset affixum. Multis aut imitationibus bellum aliter in alia diuīsum, certā sui faciē demonstrabat. Erat em̄ cernere uastari quidem fortunatissimā terrā, totas uero interfici acies hostiū: & alios fugere, alios captiuos duci: murosq; excellentes magnitudine machinis dirui, & castellorū excindi munimina, & populosa ciuitatū moenia disturbari, exercitiq; intra muros infundi: cadisq; oīa loca plena, & eorū qui manu resistere nō poterāt preces, igneq; tēplis immisum, ædiūq; sup̄ dños post multā uastationē euerſiones: atq; amnis trīstitiā, defluentis nō in arua culta, neq; ad hoīm uel pecorū potū, sed per terrā ex oīi parte flagrantē. Hæc em̄ Iudæi bello passi sunt: ars aut & confectorū oporū magnitudo, nesciētib; adhuc facta tanq; præsentibus ostendebant. Erat autē per singula p̄gnata captæ ciuitatis dux, ita ut captus fuerat, ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia uero alia quidem passim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hierosolymam in templo reperta sunt, mensa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter quidem auro factum, sed opere commutato ab usus nostri consuetudine. nam mediā quidem columna basi hæcebat, tenues autem ab ea cannulæ producebantur, formatae ad similitudinem

*Triumphus
de Iudæis.*

dinem fuscinae, ad summum quæque in lychni speciem fabricatae. erant autem numero septem, septimi diei, qui apud Iudaeos est, indicantes honorem. Post hæc autem portabatur lex Iudaeorum, nouissima spoliolum. Deinde trahebant plurimi uictoriae simulacra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post quæ Vespasianus prior ibat, & Titus deinde sequebatur. Domitianus autem ad equitabat, ipse quoque ornatus pulchritudine, dignusque spectari exhibens equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quod postquam uentum est, constiterunt. Erat autem uetus mos patrius, operiri donec ducis hostium mortem quispiam nuntiaret. Is erat Simon Gioræ, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uero circumdatus per forum trahebatur, quo cum simul caderent qui ducebant, lex autem Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur cum finem uitæ habere nuntiatum est, omniumque fauor secutus est, tunc hostias inchoauere. hisque secundo per uota solennia omne peractis, in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi ex cepere, alijs autem omnibus domi conuiuiorum instructi erant apparatus. Hunc enim diem urbs Romana celebrabat, uictoriae quidem in hostes gratulatorium, finem uero malorum ciuiliū, & spei bonæ pro felicitate principis. Post triumphos uero & Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Paci templum ædificari decreuit. Itaque mira celeritate, & quæ hominum cogitationem superaret, effectum est. Magna enim diuitiarum largitate usus, in super perfectis id picturæ ac figmentorum operibus exornauit. Omnia namque in illud sanum collecta ac deposita sunt, quorum uisendorum studio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, uagabantur: quod aliud apud alios situm esset, uidere cupientes. Hic autem repositum est etiam quæ Iudaeorum fuerant instrumenta, his se magnifice ferens. Legem uero eorum & penetralium uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

¶ Herodium & Macharus à Basso capta.

Caput XXV.

IN Iudæam uero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Vetiliano exercitu, castellum quidem Herodion cum praesidio deditione cepit. Post autem omni manu militari collecta, multi autem in partes diuisi erant, & legione decima bellum inferre Macharuntis statuit. Valde enim necessarium uidebatur id excindi castellum, ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis spem habitatoribus certam, & aggredientibus haesitationem atque formidinem, natura loci prestare maxime poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, & ob hoc etiam capi difficilis uidebatur: sed ne uel accedi posset eodem, natura excogitauerat, quæ ualibus eum ex omni parte uallauerat, quarum altitudo oculis comprehendere non posset: nec transire erat facile, nec aggestu ulla ratione compleri possibile. Nam ea quæ ab occidente secatur uallis, sexaginta stadiis distenditur, unde Asphaltites lacus ei limitem facit. ex hoc uero tractu ipse Macharus altissimo uertice supereminet. A septentrione autem & meridie ualles magnitudine quidem supradicta cingunt, similiter uero sunt inextricabiles ad oppugnationem. eius uero uallis quæ ab oriente est, altitudo non minor centum cubitis inuenitur: monte uero ex aduerso Macharunti posito terminatur. Ea loci natura perspecta, rex Alexander primus in eo castellum communiuit, quod postea Gabinius bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura uisus est, & constructione tutissima, propter Arabum præcipue uiciniam. namque opportune situs est, eorum fines prospectans. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus, ciuitatem illic fecit incolis, unde in arcem ipsam ferebat ascensus. Quin & circa ipsum uerticem rursum murum ædificauerat, turresque in angulis sexagenorum cubitorum erexerat. in medio autem ambitu regiam struxerat, magnitudine simul habitationum & pulchritudine locum cupletem. Multas uero cisternas recipiendis aquis abundeque suppediendis, locis maxime idoneis fecerat, ueluti cum natura certaret, ut quod illa situ loci inexpugnabile fecerat, ipse manu structis munitionibus superaret. Insuper enim & sagittarum multitudinem machinarumque reposuit: & omnem apparatus excogitauit, qui habitatoribus posset magnæ obsidionis prestare contemptum. Erat autem in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim sic uel celsitudine uel magnitudine uincebatur. ferebant autem eam ex Herodis temporibus pseuerasse: mansissetque ulterius profecto, sed ab Iudæis qui locum ceperant, excisa est. Vallis autem, quæ ciuitas à parte septentrionali cingitur,

Simon Gioræ
occisus.

Templum Pa-
cis à Vespasia-
no constructum.

Macharus.

Ruta.

quidam locus Baaras appellatur, ubi radix eodem nomine gignitur: quæ flammæ quidē assimilis est colore, circa uesperam uero ueluti iurare fulgurans, accendentibus eamq; euellere cupientibus facilis non est: sed tandiu refugit, nec prius manet, quam si quis urinam muliebrem uel menstruum sanguinem super eam fuderit, quinetiam tunc si q̄ eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem ferat de manu pendentē. Capitur autem alio quoq; modo sine periculo, qui talis est: Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terra sit conditum, deinde ab ea religant canem illoq; sequi eū a quo religatus est cūpiēte, radix quidem facile euellitur: canis uero continuo moritur, tanquā eius uice a quo herba tollenda erat, traditus. nullus enim postea accipientibus metus est. Tantis autem periculis propter unam uim capi eam operæ precium est. Nam quæ uocatur dæmonia, pessimorum hominum spiritus, uiuis immerſa, eosq; necantia quibus subuentum non fuerit: hæc cito, etiam si tantummodo admoueatur ægrotantibus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multum inter se sapore diuerſi. Alij namq; amari sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi autem frigida aquæ ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur, in proximo quædam spelunca cernitur, non quidem alte caua, laxo autem imminente protectas super hoc ueluti duæ mammæ inter se paululum distantes eminent: & altera quidem frigidissimum fontem, altera calidissimum fundit. qui mixti lauacrum suauissimum præbent, multisq; morbis ac uitjs salutare, maxime uero neruorum curationi cōueniens: habetq; idem locus metalla sulfuris & aluminis. Bassus autem contemplatus undiq; regionē, uasle orientali repleta, accessum parare statuit: opusq; inchoauit, properans aggerem q̄ plurimum extollere, faciliemq; per eum oppugnationem facere. Qui uero intus fuerant deprehenſi, ab externis segregati ludæi, illos quidem coegere, inane uulgius esse existimantes, inferiorem obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius uero castellum ipsi occupatum tenebant, & propter munitionis firmitatem, & ut salutis suæ consulere. Impetraturos enim se ueniam opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius autē uolebant spem declinandæ obsidionis experiendo conuincere: ideoq; alacri animo in dies singulos excursus habebant, & cum his quos sors obtulisset consertis manibus, multi moriebantur, multosq; Romanos interficiebant. semper autem utriusq; ex tempore plus uictoriae captabatur: ludæis quidem, si incautiores aggredere: in aggere autem positis, si improuisum excursum eorum bene septi armis exciperent. Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autem quædam fortuito gesta, inopinatam castelli tradendī necessitatem ludæis imposuit. Erat inter obſessos iuuenis & audacia ferox, & manu strenuus, Eleazarus nomine. is autē fuerat excursibus nobilis, multos egredi aggestumq; prohibere obsecrās, & in prælijs semper grauiter Romanos afficiens: audaciæq; sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autem uacuum discessum efficiebat nouissimus recedēdo. Itaq; discreta quodam die pugna, & utraq; parte digressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium prælium excepturum, extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur, tota mēte illos attendens. Hanc autē opportunitatem uidit quidam ex castris Romanorū Aegyptius, nomine Rufus: & quod nemo sperasset, impetu facto cū ipsis eum armis repēte correptū, cū hoc uiso stātes in muro stupor teneret, in castra Romanorū traduxit. Postq̄ uero dux nudum præcepit extendi, & in aperto cōstitutum, ut ex ciuitate conspiceret, cædi uerberibus, uehementer ludæos confudit casus iuuenis, uniuersaq; ciuitas in fletu erat & questibus, unius uiri clade pculsa. Id ubi Bassus animaduertit, consiliorum aduersus hostes hoc principij sumpsit: eorumq; miserationē augere cupiēs, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionē facerent, quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidē, uelut mox Eleazarū suspensurus, crucē defigi iussit. ea uero cōspecta, maior castellanos dolor inuasit, & ululando querebant, intolerabile esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne uel se despicerent, mortē miseriam subiturum, sibiq; ipsis salutem præberent, postquam iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortunæ concederent. Illi autem & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat) & cōtra ingenium suum misericordia uicti sunt, & quibusdā celeriter missis colloquebant, ca-

belli traditionem facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti. Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cum ludæis cognita pactione, ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuissent, ab his qui deditiōem promiserant, ad Bassum nuncius uenit, siue inuidia salutis cōfisi, siue formidine, ne eorum fugæ causam ipsi præstarent. Sed fortissimi quidem fugiētium, qui præcesserant, euasere. reliquorum aut, uiri quidem mille septingenti perempti sunt, mulierculæ uero & pueri in seruitium ducti. Sponsiones aut cum his qui castellum dedidere habitas, Bassus conseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarū reddidit.

¶ De Iudeis à Basso interemptis & Iudæa diuendita. Caput XXVI.

His autem administratis, in saltum, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. multi enim illuc congregati esse nunciabantur, qui pridem tempore obsidiōis ex Hierosolymis & Machærunte profugerant. Ergo cum ad locum uenisset, neq; falsum fuisse nuncium reperisset, primo quidem omnem locum cum equitibus cingit: ut si quis Iudæorum conatus fuisset euadere, fugiendi per equites copiam non haberet: pedites aut syluam iussit cedere, in quam confugerant. Hoc modo ad necessitatem adducti sunt fortiter aliquid faciendi, uelut ex audaci certamine fortasse fugā etiam reperirent. Itaq; simul uniuersi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. illi aut fortiter excipiebant: multaq; his audacia, illis contentiōe usis, diu quidem prælium tractum est. non autem similis euenit finis pugnæ certantibus. Nam Romanorum quidem duodecim tñ contigit occumbere, neq; multos lauciari: Iudæorū uero ex illo prælio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tribus millibus, prostrati sunt omnes: eorumq; dux Iudas Iairi filius, de quo supra meminimus, qui ordini cuidam præpositus cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latenter effugit. Eodē uero tempore Cæsar etiam ad Liberium Maximum scripsit (erat autem procurator) ut omnem terrā uenderet Iudæorum. nec em ciuitatem in ea condidit proprium seruans sibi eorum agrū. Solis uero octingentis militibus illic relictis, locū dedit quem incolerent, qui uocatur Ammaus. distat aut ab Hierosolymis triginta stadiis. Stipendium uero ubicunq; degerent ludæis indixit: binasq; dragmas singulis annis deferre in Capitoliū iussit, ita ut antehac Hierosolymorū tēplo pendeat. Et res quidem Iudæorū illo tempore hunc statū habebant.

¶ De clade Antiochi regis & eruptione Alanorum in Armeniam. Caput XXVII.

Iam uero quarto anno Vespasiano administrante imperium, contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Celsennius Petus, qui tunc Syriam administrabat, siue re uera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non ualde patefactū est) literas ad Cæsarem misit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorum: proptereaq; debere illos antecapere, ne si priores nouas res adorti essent, totum Romanorū imperium bello perturbarent. Non erat aut Cæsar huiusmodi nuncium ad se perlatum neglecturus. Nam uicinitas regum, maiore negotium prouidentia dignum esse faciebat. Samosata em Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratē sita est, ut esset Parthis (eo nanque id cogitauere) facilimus transitus, tutū aut receptaculum. Fide igitur habita, & præte sibi pmissa, ut ageret quod expedire uideret, negligendum nō putauit. Subito tñ, Antiocho eiusq; socijs nihil opinantibus, in Comagenē ingressus est, ex legiōibus quidem sextā ducens, & insuper quasdam cohortes, alasq; equitum. habebat autem auxilio reges, Chalcidicæ Aristobulū, Emesæq; Sohemū. Introitus aut illis erat sine certamine, quod nemo indigenarū manus ualebat opponere. Antiochus em insperato pcussus nuncio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit aut, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspicione quæ sibi ingereretur, probaturum esse ratus. progressusq; de ciuitate centum triginta prope modum stadiis, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capefferent mittit, & per eos ciuitatem tenebat. ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicum gerere: sed fortunam suam questus, quiduis pati sustinebat. adolescentibus autem, belli quæ peritis, uicq; corporis præstantibus filiis eius non erat facile in calamita-

re sine pugna durare. Itaque ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus. uehementi autem pugna per totam diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaque parte suarum uirium diminuta, discedunt. Antiocho uero neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile uidebatur: sed abducta coniuge cum filiabus, in Ciliciam fugit, atque hoc factum militum suorum animos fregit. nam ueluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se transfugere, omnique erat desperatio. Ergo priusquam penitus destituerent auxilium, Epiphanis cum ceteris seruire se ex hostibus erat necessarium. fiuntque omnes equites decem, qui cum his una transgressi sunt flumen Euphratem. hinc iam sine metu perterriti, cum ad Vologesem Parthorum regem uenissent, non quasi profugi despecti sunt: sed ac si fortunam pristinam retinerent, omni honore dignati sunt. Antiochum uero, ubi Tarsum Ciliciam uenit, missum centurionem, Petus uinctum Romam transmisit. Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, ueteris amicitiam habere rationem, quam belli occasione inexorabilem iracundiam seruire. Itaque iubet ei iter agenti auferri uincula, intermissaque interim protectionem Romam, apud Lacedaemonem degere: magnos uero ei pecuniae redditus praebet, ut non modo copiose, sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes & ceteri cognitis, qui prius ante metuebant, magna cura & inextricabili animos relaxarunt, & ipsi quoque spem reconciliandi cum Caesare concepere. Cum autem etiam Vologeses de his scripsisset ad Caesarem (nec enim quis feliciter agerent, extra Romanum uiuere patiebantur imperium) & cum Caesar his maiore facultatem dedisset, Romam uenerunt. patre autem ad eos ex Lacedaemone statim aduersum, cum omnis honor eis haberetur, ibi mansere. Alanorum autem natio, quod quidem Scythae sint, iuxta flumen Tanaim & Maotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, & ulterius praedandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. namque is est illius transitus dominus: quem rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderet. Aditu autem sibi praebito, uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrae obtinebat Pacorus, metu percussus, in difficiliora loca refugiens, ceteris quidem bonis omnibus cesserat: uix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna praedabundi, & usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem Tyrdates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum abfuit quin uiuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam missus eum laqueo circumdandum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis efferati, terram quidem depopulati sunt: magnam uero hominum multitudinem, aliamque ducentes praedam ex utroque regno, ad sua domicilia rediere.

¶ Excidium Massade castelli munitissimi. Caput XXVIII.

A pud Iudaeam uero mortuo Basso, Flavius Silua in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam uidens, unum autem adhuc rebellem superesse castellum, omni qua in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps uero sicariorum, a quibus fuerat occupatum, erat uir praepotens Eleazarus, ex origine Iudae, qui non paucis Iudaeis persuaserat, ut ante diximus, ne professionem facerent, quando censor Cyrenius in Iudaeam missus est. Tunc enim sicarii conspirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse uellent: omnique modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem uero domibus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudaeorum libertatem tanta ignauia prodidissent: magisque se optare sub Romanis seruitutem professi essent. Erat autem id plane causatio, & crudelitatis atque auaritia dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam idem illi & defectiois socii fuerunt, & bellum cum Romanis communiter suscipere. Causa uero peior illorum in eos facta est: & cum mentita prior eorum refelleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitiae suae iustis assertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudaeos omnium generum malitiae foecundissimum, ut nullum opus intermitteretur infectum: nec si quis excogitando fingere uoluisset, haberet quod magis nouum aliquid inueniret. Ita & priuatum & communiter omnes unum erant, & exuperare alium alius tam impleta

Fuga Antiochi.

Antiochus uinctus mittitur Romam.

Clementia Vespasiani.

Alanorum in Mediam transiitio.

Pacorus.

Eleazarus princeps sicariorum.

Iohannes Gi-
scalenus.

Simō Giora

Idumaei.

Zelota.

Situs Massae-
dec munitionis

iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo uero ad interitum potentium properando. Illis enim erat dominandi cupiditas, his autem uim faciendi, bonaque locupletum diripiendi. Primi quidem sicarii fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis auctores, nullo neque uerbo indicto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum quibus insidiarentur, penitus pretermisso. Verum & hos Iohannes moderatior esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria & profutura suaderent, tanquam inimicissimos maxime ciues eiusmodi impetens: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit, qualia facturus fuerat qui deus quoque iam esset ausus impietate contemnere. Nam & mensa nefaria uelcebatur, & legitimam patriamque exterminauerat castimoniam: ut iam sit minime mirum, si mansuetudinis communione minime seruabat hominibus, qui dei pietatem furore contempserat. Rursus Simon Giora, quid mali non commisit: quae uel liberorum corporum iniuria temperauit, qui cum creauere tyrannum. Quae uero eos amicitia, quae uel cognatio ad quotidianas caedes non ferociores effecit: namque alienos quidem male tractare, inertis nequitiae opus esse arbitrabantur: clarissimam uero gloriam, parare crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris aemuli, etiam Idumaei fuere: illi enim sceleratissimi peremptis pontificibus, ne qua pars conseruaret pietatis in deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscondere, summamque per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotae appellati sunt, uiguit: qui non men factis uerum probauerunt. Omne enim malitiae facinus aemulati sunt, nullo in aemulo lato, quod ante commissum memoria tradidit, praetermisso, quis nomen sibi ex bonorum aemulatione imposuissent: qui eos quos laederent, propter efferam sui naturam cauillando fallebant, qui malorum quae maxima essent, bona ducebant. Itaque debitum uitae sine inuenere, merita illis omnibus poena dei uoluntate decreta. Cuncta enim quae natura hominis posset ferre supplicia, in eos usque ad extremum uitae terminum congesta sunt, quae uariis perempti cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minora eos quam committere perpeffos, uerum qua tandem digna tantis sceleribus poena affici poterant? De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt, non est huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeo, unde digressus sum. Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum, & qui cum eo Massadam tenebant, sicarios, exercitum ducens, & fines quidem statim omnes obtinuit, praefidis ubique locis opportunissimis collocatis: castellum autem muro circundedit, ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet, utque custodes perseuerarent. ipse uero castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneum, quem delegerat qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur, ceterum difficilem ad copias utem filium. Non solum enim comeatus ex longinquo, & cum labore Iudaeorum maximo portabantur, quibus haec fuerat cura mandata, uerum etiam potus aliunde in castra ducebatur, quam in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autem dispositis, Silva obsidionem aggreffus est, artis ac laboris egentem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro non exiguum, & excelsum longitudine, undique abruptis atque altis uallibus cingitur, inuisibili super fundo habens scopulos: ipsaeque omnium sunt animalium gressibus inaccessae, nisi quod duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem unum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, & alterum ab occidente facilius ambulari. Vocatur autem unum coluber, ex angustia crebrisque flexibus capta similitudine. Quae enim prominet rupes, frangitur, ac saepe in se reuertens, paulatim rursum producitur: uixque illo itinere gradiens promouet pedem. namque mutanti uestigium, necesse est altero pede, niti. Est autem certa perniciēs, si quis labat. altitudo enim rupium utrinque dehiscit, ut quae horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi uiam cum triginta stadiis ascenderis, quod restat, uerticis est non in acutum finem coacti, sed ut habeat in summo planitiem. In hac primus quidem Ionathas pontifex castellum aedificauit, & appellauit Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spatio septem, e candido lapide factum, & duodecim altum, latumque octo cubitis: & uiginti septem turres quinquagenorum cubitorum in eo stabant: ex quibus aditus erant in aedes circa omnem murum intus aedificatas. Rex enim uerticem, quod fecundus omnique planitie mollior esset, culturae destinauerat: ut si quando ex

ternorum alimentorum penuria contigisset, ne hac quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent. Quin & regiam sibi ædificauerat, ab occidentalis partis alcentu, intra nicenia quidem arcis positam, uergentem autem ad septentrionē. Regiæ uero murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celsitudine sexagenorum cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticuū itemq; balnear; uaria erat & iumptuosa constructio, columnis quidem è singularibus saxis undiq; substitutis, parietib; autem membrisq; solida compage lapidum uariatis. Ad singula uero habitacula, & in summo, & circa regiam, & ante turres, multos magnosq; puteos in scopulis exciderat, custodes aquarum; tantam moitis abundantiam, quantam qui fontibus uterentur haberent. Fossæ uero iter ex regia in arcem summam ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidem uia facilis sui usum præbere hostibus poterant. Nam orientalis quidem uia natura est inaccessa, ut supra memorauimus. Occidentalem uero, magna in angustia posita turri conclusit, quæ non minore mille cubitorū spatio ab arce distaret, quæ neq; transire posse, neq; capi facile uidebatur. Inextricabilis autem quicquid licenter ambulanti- bus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellum erat communitum. Intus autem repositi apparatus, magis & diuturnitatem & opulentiam iuere. Nam & frumentum multum erat conditum, & quod in longū tempus sufficere posset; uinumq; multum & oleum; insuper autem cuiusq; leguminis fructus, & palmylæ coaceruata. Cunctaq; repperit Eleazarus, castello per dolum cum sicarijs occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora; quanq; ferè ex quo apparata sunt, ad excidiū à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuū reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit, quod arcis altitudine ab omni terrena ac fæculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenum quoq; armorum multitudo, ab rege condita, quæ decē millibus uiro- rum sufficerent, ferrumq; infectum, necnon æris & plumbi materia; quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt em̃ Herodem id ipsum castellum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: unum quidem ab iudæorū populo; ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterū uero maius atq; atrocius, ab regina Aegypti Cleopatra. Hæc enim suā sententiam nō celabat, sed cum Antonio sæpe uerba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum iudæorum donari. Et magis quis miraret, nondum eius imperio Antonium paru- isse, male eius amore mancipatum, q̃ non donaturum sperasset. Propter eiusmodi me- tus Herodes conditam Massadam, extremum belli contra iudæos Romanis opus reliquit. Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorū, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat; incipit oppugnationem, uno tantum lo- co reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrim, quæ iter ab occi- dente, quod ad regiam summamq; montem duceret, præcludebat, erat quædam continē- tia saxi uastior latitudine, multumq; porrecta. celsitudine autem Massadæ trecentis cubi- tis inferior, quā Leucen appellabant. Hanc igit Silua ut ascendit ac tenuit, aggerē appor- tare militibus iussit; illis autem alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad du- centos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neq; sufficiēs machinis ferendis hæc mensura uidebatur; sed super eum tribunal, constructis saxis ingentibus, factum est, altum itemq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem & aliarum machinarum fabrica il- lis assimilis, quas primo quidem Vespasianus ad oppugnationes, postea uero Titus exco- gitauerat: & turris sexaginta cubitorū effecta est, tota ferro consep- ta, unde multis balistarū tormentorumq; iaculis Romani cito eos repulere qui de muro pugnabant, & caput ex- curre prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebro murum pul- sari iubet; ac uix quidem tamen aliquam eius deiecit partem interruptam. Cito autem p- uenire sicarij, muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pate- retur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare uiolentiam poterat, hoc modo constru- ctus. Trabes pccritate magnas, & quæ sectæ sunt continentes cōposuere: ear; autem ordines erant duo similes, tantumq; distantes quanta esset muri latitudo: & inter eos ambos reple- bant aggere spatium, ne uero crescente cumulo terra deflueret, alijs transuersis trabibus

Aggeres in-
gentis altitudi-
nis.

Ignis muris
inictus.

quas in longitudinem posuerant, colligabant. Erat ergo illis opus quidem adificio simile: sed quod cedenti inferebant machinarum ictus euanescebant, lutoque subidente strictionem fabricam faciebant. Hoc ubi Silua considerauit, igni magis murum captum iri putans, multas quidem ardentes faces militibus intro iaculari praecepit: murus autem, quippe ut magna ex parte lignis constructus, ignem cito comprehendit: & usque ad imum sulxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans aequilo Romanis erat horribilis: auertens enim de super flammam in eos abigebat, & penè machinas quasi iam conflagraturas desperauerant. deinde flatu mutato, ueluti diuina providentia excitatus auster, multa uero in aduersum eam murum repulit: iamque totus ardebat ex alto. Romani quidem cum dei uterentur auxilio, ad castra læti digrediebantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte uigilias accuratiores facere, ne quis eorum clam subterfugeret. Sed neque ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neque alij cuique promissurus erat ut faceret. Videns autem murum igne consumptum, alium uero nullum salutis modum neque uirtutis excogitans: sed his, quæ Romani in se liberosque suos & coniuges facuri essent, si uicissim ante oculos positis, de omnium morte consilium cepit: idque ex presentibus fortissimè raturus, ualidioris animi socijs uesperè congregatis, talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cum olim uobis decretum sit uiri fortes, neque Romanis, neque cuique alij seruire, nisi deo: is enim solus est uerus & iustus dominus hominum: ecce nunc tempus adest, quod factis uestros probare animos iubeat. Ne igitur ipsi nos dehonestemus, antè quidem seruitutem nec sine periculo passi, nunc autem cum seruitute intolerabiles poenas subituri, si uiuos in Romanorum potestatem uenire contingat. primi enim omnium ab his defecimus, & nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à deo gratiam datam, ut bene ac libere possimus mori, quod alijs non euenit præter spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis conditio cum afflictibus, nec enim prohibere id hostes possunt, qui profecto nos optant uiuos abducere, neque nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobis ipsis acerba peioraque ab hostibus eueniebant, de dei uoluntate conicere & scire, quod amica ei quondam ludæorum natio damnata esset interitu: manens enim propicius, uel saltè nobis leuiter infensus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset, sacratissimam uero urbem suam igni hostium excidioque prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere ludæorum sperauimus seruata libertate superare, tanquam nil in deum deliquissemus, nulliusque culpæ participes fuissemus, qui alios quoque docuimus. Itaque uidetis quemadmodum nos uana expectasse redarguit, fortiore nobis speratis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quicquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed & alimentorum copia, & armorum multitudinem, aliumque habentes abundantissimum apparatus, ipso deo manifestissime auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes, in adificatum à nobis murum non sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum, quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis inuidissimis poenas, sed per nos ipsos deo præstemus. istæ autem illis moderatiores sunt. morientem enim coniuges iniuriæ uacuæ, liberi seruitutis expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam in uicem gratiam præbeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius tamen & pecunias & castellum igne exuramus. Mœrebunt enim Romani, certe scio, si neque corpora nostra tenuerint, compendioque caruerint. Alimenta sola relinquamus. hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quod non penuria uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus, mortem seruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum presentium sententiæ congruebant. Sed alij quidem ei obedire properabant, & quasi uoluptate replebantur, pulchram esse mortem existimantes. Qui uero molliores erant coniugum ac familiarum suarum misericordia, uel etiam proprius quæque apertissimus deterrebat interitus, aliusque alium intuens, contrarium uoluntatis suæ motum lachrymis designabant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinem consilij animis fragi, pertimuit, ne etiam qui fortiter dicta perceperunt, efformarent flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit, sed erectior, multoque repletus spiritu, clariorem de immortali

talitate animæ orationē incipit: magnaq; usus exclamatione, lachrymantes attentius aspēctans: Plurimum, inquit, opinione deceptus sum, qui putarem uiros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, q̄ uiuere. Vos autem ne cui libet quidē homini quicq; neq; audacia neq; uirtute præstatis, qui etiam magna mala effugitur i, mortem timetis: cū oportet uos super hoc neq; cunctari, neq; expectare monitorem. Olim enim & a primo sensu nos erudire sacrae patriæ orationes, maiorum quoq; nostrorum factis & animis confirmantibus, perseverabant: quod uiuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstans, ad proprium purumq; locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore uinctæ sunt, unaq; malis eius implentur, quod uerisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cum mortali societas turpis est. Multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestis producens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodq; ab ea pendet, absoluta, proprium locū receperit, tunc beatam & undiq; liberam participat fortitudinem: humanis oculis, ut ipse deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam & accedit occulta, neque rursus cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptam naturā, corpori autē causam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc uiuit atq; uiget: unde uero digressa fuerit, hoc marcidum moritur, tū immortalitatis ei superat. Et huius orationis argumentum uobis sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente corpore, iucundissimam quietem agunt: cū deo uero pro cognatione degentes, ubiq; adsunt, ac multa futura p̄dicūt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus quiescem? quemadmodum autē nō sit dementissimum, breuitatem uitæ sequentes, sibi met inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutiōe meditato, alijs esse exemplo promptæ uoluntatis ad mortem. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides petenda est, Iudorum uideamus sapiētiae professores. Illi enim cum sint boni uiri, uitæ quidem tempus, quasi quoddā necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autē animos corporibus soluere: nulloq; urgente neq; exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros, nec est qui prohibeat quisquā, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos mandata mittunt: ita certā ueramq; animis esse inter se consuetudinem credidere: ipsi autem cum mandata perceperint, igni traditis corporibus ut immaculata puraq; anima secernatur, laudati moriunt. Facilius enim ad mortem illos amicissimi prosequuntur, q̄ exterorum hoīm quisquā suos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos desent, illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si de terius Indis sapiamus, proptiaq; ignauia leges patrias, quæ om̄ibus hoīb. æmulandæ uidentur, inhoneste despiciamus: quanquam & si contraria nos a principio instituisset eruditio, quod summum bonum est hoīb. uiuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare, dei uolūtate & necessario morituros. Olim em̄ quantum apparet, contra omne Iudæorum genus hoc decretum posuit deus, ut uita careremus, qui ea non eramus quemadmodum oportebat usuri. Non ausim em̄ nobismetipsis adscribere, neq; Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absumpserit. Non enim uiribus illorum hæc accidere, sed causa fortior interueniens, illis præstitit ut uincere uiderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cæsareā incolabant Iudæi: ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cæsariensium multitudo, neq; repugnantes, cū coniugibus ac liberis mac̄auerūt: nec uel ipsos erubere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defeceramus, putabant. Sed dicet aliquis, Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusq; nactus uetus odium exaturasse, quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, ac non cū propinquis nostris Romanos ulcisci. Multum igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit: siquidem ab ip̄is cum totis familijs acerbissime trucidati sunt, ac p̄ auxilijs gratias eis reddidere: nā quæ illos a nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, uelut ea ip̄i cōmittere uoluissent. Longū fiet si uelim nunc separatim de singulis dicere. Nostis em̄, quod Syriæ ciuitatū nulla est, quæ

Brachmanā.

non ludæos apud se habitantes occiderit, nobis quæ Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suam eade nefaria replevere, octodecim millibus ludæorum cum coniugibus ac familiis iugularis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto peremptorum sexaginta millium numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum susceperere, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim & muri, & castellorum inexpugnabiles fabricæ, atque interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus sufficissent, sequi suffulissent, maiorum malorum exitere principium. Omnia enim capta sunt, omniaque hostibus succubuerunt, uelut illorum nobilioris causa uictoriæ, non ad eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparatus sunt. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perditâ perire. Eorum uero multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quisue non antequam illa patiatur, mori properet? quorum alij torti, tamque igne quam uerberibus excruciatî perierunt, alij semetipsi à bestiis, ad secudum earum cibum uiui seruati sunt: illorum quidem miserissimi habendi sunt, qui adhuc uiuunt, qui sæpe mortem optantes non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut ubi est quæ totius gentis ludææ metropolis fuit? Tantis quidem murorum septis munitissima, tot uero ante muros castellis turriumque obiectis moribus tuta, bellique apparatus uix capiens, tot autem uirorum pro se pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ deum habere incolam credebatur? Radicatus ex fundamentis erepta est, solaque eius monumenta restant, eorum à quibus excisa est imposita reliquis castra. Senes uero infelices ad cineres templi assident, & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reſeruata. Hæc secum reputans quisque nostrum, aspicere solem durabit, etiam si uiuere sine periculo possit. Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, ut cum non poeniteat hucusque uixisse? Atque utinam omnes fuissetus mortui, priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi, priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniam spes non infrenua nos illexit, quod forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euauit, ac solos necessitati dereliquit, mori bene properemus, nostrimet ipsi misereamur, & coniugum liberorumque dum nobis licet à nobis ipsis misericordiam capere. Ad mortem namque ipsi nati sumus, & quos ex nobis genuimus, eamque fugere ne fortissimi quidem possunt. iniuria uero & seruitus, & uidere coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non est malum hominibus ex naturæ necessitate profectum: sed hæc sua timiditate pferunt, qui ante mori cum licuit noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta, si nos uiuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adolescentes erunt, quorum uires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi autem prouectiores, quorum atas clades ferre non poterit. Videbit alius coniugem abduci, alius manibus reuinctis uocem filij patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios habent, pulchrum ministerium nobis præbeant, expertes seruitutis hostium. Moriamur liberi, cum filiis & coniugibus uita decedamus. Hæc nobis leges præcipiunt, hæc nos coniuges & filij deprecantur, horum necessitatem deus misit, his contraria Romani uolunt, & ne quis nostrum ante excidium pereat, timent. Festinemus igitur eis, pro sperata potiundi nostri uoluptate stuporem mortis admirationemque relinquere audaciæ. Adhuc cum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac ueluti laqueis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis, rectique consilij existimantes, ne quis extremus remanere uideret. Tantus eos & coniugum & filiorum & propriæ cædis amor inuasit. Sed nec id quod aliquis putauerit, cum facinus accederet, obtusi sunt, uerum eam seruauere sententiam, quam cum dicta perciperent, habuerunt: prius quidem charumque affectum retinentibus cunctis, rationi uero cedentibus, quæ iam optime filiis consuluissent. Simul enim ualere uxoribus cum amplexu dicebatur, ac liberos gremijs captos extremum lachrymantes osculabantur, & simul tanquam manibus alienis iussa per-

agentes, uolentes eos confisgebant: malorū quæ subditi hostibus passuri fuerant, cogitationem habentes pro solatio necessitatis ad eadē. Deniq; nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos transfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibusq; filios atq; uxores occidere, malorū omnium uidebatur esse leuissimum. Igitur neq; horum iam factorum dolorem tolerantēs, & interfectos laesos existimantes, si uel breuissimū tempus eis superuuerent, cito quidem uniuersis bonis in unum cōgestis ignem inñciūt: forte uero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus, uniuersi etiam propter liberos ac coniuges prostratos compositi, eosq; complexi manibus, parato animo se mactādos præbebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autem intrepide cunctis occisis, eandem sortis legem in suā quoq; morte statuerunt, ut cui obtigisset, nouem præemptis, semet super eos occideret. ita omnes sibi confidebant, quod neq; in audendo, neq; in sustinendo facinore, præstaret alius aliq. Et ad extremum cæteri quidem se neci supposuere: unus uero atq; nouissimus, circumspectā multitudine mortuorū, ne quis forte in multa cæde superesset qui suæ mahus egeret: ubi cognouit omnes præemptos, ignem quidem immittit regiā: uehementi uero manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autem una mulier senior, & alia quædam Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiāq; mulieribus præstans, & quinque pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum aliq; cædibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero & sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes, manē aggeribus scararum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent, sed undiq; uersum acerbam solitudinem, ignemq; intus ac silentium, qd factum esset conicere non poterāt: & ad extremum uelut impellentes ictum arietis, ululatum, si quem forte prouocarent, dederunt. Clamorem autē sentire mulieres, & ex cloacis emerſæ, factū Romanis ut erat indicarunt, altera earū quemadmodum dicta uel gesta fuissent oīa narrante manifeste. Non tū Romani facile his uerbis adducebantur, ausi magnitudinem uerisimilē non credētes. Ignem uero extinguere conabant, perq; hunc uiam sectātes cito in regiam peruenere: conspectaq; multitudine mortuorū, non ut in hostibus gausi sunt: sed consilij fortitudinem, & obstinarum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant.

Caput XXIX.

Huiusmodi autem peractio excidio, in castello quidem præfidiū dux reliquit, ipse uero cum exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec em̄ quisq; supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota ludæa belli fuerat. longinquitate subuersa: multisq; suorum etiam procul incolentibus sensum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam & circū Alexandriam Aegypti ciuitatem postea contigit multos ludæorū perire. His em̄ qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: uerum & illic nouas res conabantur, ut libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, deum uero solum dñm dicerent. Cum autem quidam ipsi ludæorum non ignobiles aduersarent, illos quidem mactauere, alijs uero instabant, ad defectionem eos hortantes. Eorū autem uidentes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi nō eē arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem ludæis, sicariorum temeritatem publicabant, illos oīum malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant illos, qd nec si fugissent, certam spem salutis habituri uiderentur, a Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replere eos qui nullius fuissent delicti participes. cauendum igitur ab eorum exitio multitudinem monebant, & ut pro se Romanis ipsorū traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoq; impetu sicarios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui uero in Aegyptum Thebasq; illius tractus elapsi sunt, non multo post comprehensi reducti sunt: quorū non est qui duritiam siue confidentia siue pertinacia uoluntatis sit dicendā, non ob stupescat. Omni em̄ genere tormentorū & uexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo, ut Cæsarem dñm faterentur, nemo cessit, neq; dicere uelle uisus est: sed oēs

fff in

*Sicariorum
pertinacia*

illa necessitate validiorem sententiam conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque suscipere. Maxime uero puerorum aetas, miraculo spectatium fuit: nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut dominum Caesarem nominaret, usque adeo corporum infirmitatem uis audaciae superabat.

¶ Onia temp. um clausum apud Alexandriam.

Caput XXX.

De templo
Onie.

LVpus tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Caesarem motu uelociter retulit. Ille autem inquietum Iudaeorum circa res nouas studium cauendum esse existimans, ac ueritus ne rursus in unum congregarentur, & quosdam sibi adiungerent, praecipit Lupo, ut templum Iudaeorum, quod esset apud Onion (quae sic appellatur) ciuitatem, destrueret. Haec autem est in Aegypto: quae ob hanc causam & coli coepit, & nomen sumpsit. Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriae cum Iudaeis bellum gerente, Alexandriam uenit: & a Ptolemaeo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudaeorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cum autem rex ea quae possent fieri annuisset, rogauit ut in aliqua parte Aegypti templum sibi aedificare permitteret, & more patrio deum colere. Ita enim & Antiochum magis odiosum Iudaeis, qui templum apud Hierosolymam uastauisset, ipsique beneuolentiores eos fore, coque multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemaeus, ei que locum dedit centum & octoginta stadiis a Memphi distantem. Helipolitanus autem ille tractus dicitur, ubi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem extruxit, ingentibus saxi sexaginta cubitis erectam. Ara autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donariis similiter exornauit, praeter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit. Torum uero circa templi spatium cocto latere circundedit, saxeam portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modicum, ac pecuniae reditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa, quae dei cultus desideraret. Non tamen haec Onias sana uoluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudaeis apud Hierosolymam degentibus, propter fugae memorem iracundiam: & hoc templo aedificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim praedictio quadam annis noningentis septuaginta: Isaiasque praedixerat huius templi futuram in Aegypto constructionem a quodam uiro Iudaeo. Templum quidem ita fuerat aedificatum. Lupus autem rector Alexandriae susceptis literis imperatoris, cum ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donariis, templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariis quicquam reliquit (uehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia per tulissent) neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usque clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti triginta tres.

Templum Onie depraedatum est.

¶ De interfectione Iudaeorum apud Cyrenem.

Caput XXXI.

Audacia uero ficariorum, ueluti morbus quidam, etiam ea quae circum Cyrenem oppida erant, contigerat. Elapsus enim ad eam Ionathas homo nequissimus, architector, non paucis imperitorum ut se attenderent persuasit: perduxitque eos in solitudines, cum signa & umbrarum imagines se polliceretur ostendere. & alios quidem haec agendo atque fallendo latebat, dignitate uero praestantes Cyrenensium Iudaeorum, apparatus eius & perfectionem Pentapolitanae Libyae rectori Catullo praenunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inertes facile comprehendit: & magna quidem pars manibus interijt, nonnulli autem uiui capti, ad Catullum perducti sunt. Auctor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effugere: multum uero ac diligenter per omnes quaesitus regiones, captus est, adductusque ad Catullum, sibi quidem moram poenae moliebatur, Catullo autem iniquitatis praebuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudaeorum falso insimulas, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autem criminatioes alacri animo suscipiebat, reque delatam multimode cumulabat, tragicis etiam uerbis exaggerans, ut & ipse quoddam bellum Iudaeorum patrasse uideretur: quodque hoc atrocius est, praeter credendi facultatem, etiam doctor erat calumniandi ficarijs. Denique cum iussisset Iudaeum quendam Alexandrum nominare,

cui iam dudum infensus odium publicauerat, etiam uxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecunias copiosas eximias, tria simul millia trucidauit. Et hac secure facere arbitrabatur, quod eorum patrimonialibus Caesaris adiungebat. Ne uero uel alibi degentium quisquam Iudeorum eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit: ac Ionathae nonnullisq; alijs qui comprehensi fuerant persuadet, nouas rerum accusationem uiris inferre probatissimis Iudeorum, apud Alexandriam Romanisq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt, unus erat Iosephus qui haec scripsit. Non tamen Catullo fictio ita ut sperauerat, cessit. Nam Romanam quidem uenit, Ionathan ceterosq; uinctos ducens, finemq; arbitrabatur esse quaestionis apud se ac per illum constatam calumniam. Vespasianus autem rem suspicatus, ueritatem requirebat, cognitoq; non iure hominibus accusationem illatam, illos quidem Titi studio criminibus soluit, merito uero poenam in Ionatham statuit: prius enim uerberatus, uultus exustus est. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtrixit, ne quid amplius reprehensionis experiret, non multo autem post, multiplici morbo & insanabili correptus, acerbissime tortus est non corporis tantum cruciatu sustinens, sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat, & crebro uidebat sibi instantes umbras eorum quos peremerat, & clamitabat. Cumq; se tenere non posset, exiebat stratis, tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo, extrisq; defluentibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia magis diuinæ prouidentiae facto indicio, quam quod nequissimos ulciscatur. Hic nobis est finis historiae, quam promissimus nos cum omni ueritate tradituros, cognoscere cupientibus, quem ad modum hoc bellum Romanis gestum est cum Iudeis, & qualiter sit quidem expositum lectoris, ut dicant relinquat: de ueritate autem confidenter dicere non pigebit, quod eam solam scopum mihi per omnia quae scripsi proposuerim,

Iudeorum tria milia occisa

Ionathae exustus est.

Epilogus

FLAVII IOSEPHI HE-

BRAEI SACERDOTIS DE ANTIQVITATE IYDAEO-

rum contra Apionem grammaticum Alexandrinum, ad Epaphroditum, Liber primus.

VFFICIENTER, ut arbitror, & per libros Antiquitatum, optime uirorum Epaphrodite, legentibus eos, aperui de nostro genere Iudeorum; quia & uetustissimum est, & primam originem domesticam habuit. Quinque millium enim annorum numerus historiam continentem, ex nostris sacris libris graeco sermone conscriptis. Quoniam uero multos uideo, respicientes blasphemiam quorundam insane prolatam, & ea quae a me de antiquitate conscripta sunt, non credentes: putantes mendacium nostrum esse genus, eo quod nulla

memoria apud Graecorum nobiles historiographos digni sunt habiti nostri maiores, pro omnibus his arbitratus sum oportere me breuiter haec dicta conscribere, & derogantium quidem uersum spontaneumq; increpare mendacium, aliorum uero ignorantiam pariter emendare: uniuersosq; de nostra antiquitate, qui scilicet ueritatem amplectuntur, edocere. Ut autem in meis dictis testibus eis, qui de omni antiquitate apud Graecos fide digni sunt iudicandi: eos autem qui blasphemie de nobis atq; fallaciter conscribere aliqua, per semetipsos conuictos indubitanter ostendat. Conabor etiam causas exponere, propter quas non multi in Graecis historiis gentis nostrae fecere memoriam: nec non & eos, qui de nobis scribere uoluerunt, nescientibus aut nescire simulantibus indicabo. Primitus itaque satis admiror eos, qui existimant oportere de rebus antiquis, Graecis tantummodo fidem habere, & ab eis consulendam esse ueritatis integritatem, nobis autem & alijs hominibus non esse credendum. Sed ego omnia in his contraria uideo contigisse. Quapropter decet non uarias opiniones inspicere, sed ex ipsis rebus iustitiam ponderare. Omnia siquidem Graecorum noua, & haec (ut ita dicam) nuperq; facta cognoui: hoc est, fabricam ciuitatum & adinventiones artium conscriptionesq; legum, cunctarumq; rerum iunior apud eos est historiae diligentia conscribenda,

fff iii